HISTORIA COMPOSTELANA.

ESPAÑA SAGRADA

THEATRO GEOGRAPHICO-HISTORICO

DE LA IGLESIA DE ESPAÑA

Tomo XX.

HISTORIA COMPOSTELANA

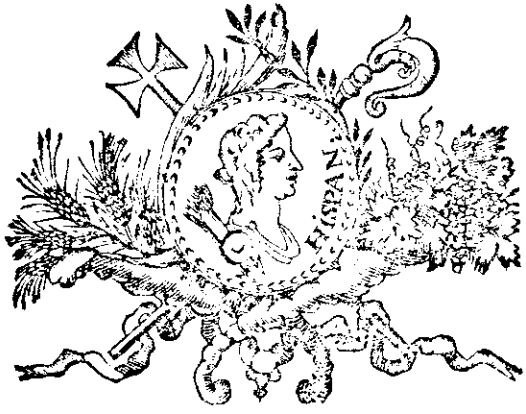
Haſta hoy no publicada.

DONDE SE INCLUYEN LAS PRUEBAS DEL TOMO precedente, con otras muchas noticias de Papas, Cardenales, Obiſpos, Concilios, Reyes, Varones Iluſtres, y en eſpecial del primer Arzobiſpo de Santiago D. Diego Gelmirez.

ESCRITA

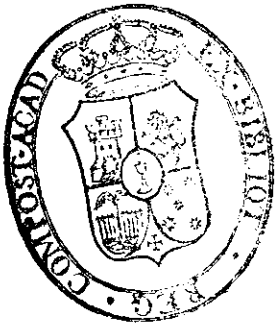
Por tres Canonigos de Santiago deſde el año mil y ciento al quarenta.

Dala à luz el M. R. P. Mro. Fr. Henrique Florez, Aſsiſtente General Abſoluto de las Provincias de Eſpaña, Orden de S. Aguſtin.

En Madrid: En la Imprenta de la Viuda de Eliſèo Sanchez. Año de 1765.

Con todas las Licencias.

COMPOSTELLANA

AL IL.mo Y R.mo SEÑOR

D. BARTHOLOME RAJOY Y LOSADA,

ARZOBISPO

Y Señor de la S. Iglesia, Ciudad, y Arzobispado de SANTIAGO,

Capellan Mayor, Juez Ordinario de la Real Capilla, Casa, y Corte de su Magestad, Notario Mayor del Reyno de Leon &c.

IL.mo SEÑOR.

A vida del primer Arzobispo de esa Apostolica Iglesia, escrita por tres Canonigos de sus dias, ha estado mas de seiscientos años como muerta, sin utilizar al Publico. Yo me complazco de producirla, no solo por immortalizar la memoria de tan esclarecido Varon, para glo-

gloria de esa Iglesia, y honor de todo el Reyno de Galicia, sino porque salga à nueva vida bajo el nombre de V. S. I. à quien solo debe ser consagrada, como quien solo llena el Throno de la Metropoli, que à costa de continuas solicitudes levantó el fervoroso zelo de este infatigable Prelado. La vida del primer Arzobispo debe quedar perpetuada bajo los auspicios del Arzobispo primero en verla publicada, asi por no haber Mecenas à quien pueda ser mas acepta, ni tan propria, como porque quantos vean las iluſtres memorias del uno, renueven las del otro: ambos naturales de un Reyno, ambos ascendidos à la Mitra, sirviendo antes à la miſma Igleſia: ambos desposados con ella sin conocer à otra; circunstancia mucho mas recomendable al presente que en lo antiguo, por la diversa disciplina Ecclesiastica, y haber empezado el uno como Obispo, otro de primera asuncion elevado à la Dignidad Arzobispal, por los descollados meritos que empezaron à brillar, asi desde las Iglesias que iluſtró (1) como en el honor de Comisario General de la S. Cruzada, donde fuera de lo que protegió al Estado Ecclesiastico (2)

se

(1) Penitenciario de Orense: Doctoral de Lugo, y despues de Santiago.

(2) Cortó un proyecto que eſtaba muy adelantado, y cedia en atraso y perjuicio del estado Eclesiastico.

se hizo visible al Reyno, acepto à los Ministros, al Monarca, (3) y al Papa, (4) para que aun en esto pueda yo calificar la relacion del actual Arzobispo con el primero, por la aceptacion de uno y otro con los Principes del Siglo y de la Iglesia.

Ambos plausiblemente zelosos por el mayor culto del Apoſtol y de su Templo, (5) por las Iglesias de la Diocesi, (6) y fuera de ella (7) por el

(3) Quiso el Rey D. Fernando VI. hacerle Gobernador del Consejo, siendo ya Arzobispo, pero no pudo su conciencia componer con esta Dignidad aquel Gobierno.

(4) Benedicto XIV. le escribió varias Cartas que indicaban el aprecio y afecto que le debia, como expresó tambien el Señor Nuncio.

(5) Ha dado el Ilmo. al Apostol una Esclavina de Oros con los trofeos del Santo en bajo relieve, guarnecidos d, brillantes, y un Bordon tambien de Oro, con Cruz y sei candeleros de lo mismo. Para una Capilla de la Cathedral quince mil ducados: y quatrocientos mil para disponer un Seminario en que vivan los Niños y sirvientes de la Cathedral, con doce Sacerdotes que asistan al Confesonario de la Santa Iglesia.

(6) Ha hecho desde los cimientos la Parroquia de Puente de Eume, su Patria, y de su Diocesi, fundando alli la Minerva en cada tercera Dominica de Mes, y consagró la Iglesia en 7. de Septiembre del 1761. dandola una gran lampara, candeleros, y Cruz de plata: ornamentos, y fondo para la Fabrica, à costa de quantiosos caudales: alargando su liberalidad à los Conventos de N. P. S. Agustin de aquella Villa, para reedificar lo arruinado, y al de Santiago, con copiosos socorros, como tambien à otras Religiones.

(7) A la Cathedral de Orense, y à la de Lugo, dando

à

el bien de los pobres, (8) Casas de la Dignidad, (9) gobierno de Vasallos, (10) franqueza à necesitados, (11) liberalidad à pobres, (12) penetracion en los negocios, afabilidad en el trato, facundia en la persuasion, y constancia infatigable en cargar sobre sus hombros las solicitudes del cargo paſtoral. Del primer Arzobispo dá este Libro las prue-

à aquella mil pesos, à esta mil doblones para la obra de la Capilla mayor, y un Caliz de Oro, guarnecido de esmeraldas, y otras piedras.

(8) En el Hospital de *S. Roque* hizo Enfermería para los convalecientes, surtida de treinta camas, y fondo para sustento de los pobres. Está acabando un Hospicio para invalidos con cinquenta camas; y tiene consignados veinte mil ducados para reparar las casas de la Carcel, y hacer una Casa de Recogidas.

(9) Junto al Padron una casa y huerta para la Dignidad, adquirida y aumentada con grandes expensas: demás de reedificar parte del Palacio de la Ciudad.

(10) Por sì mismo examina quanto pertenece à Capellanias, Congruas, y negocios de toda clase. Los delitos se quedan entre el Pastor y la Oveja, mientras no llegan à terminos judiciales.

(11) Quantos desean hablarle, lo consiguen: dando orden expresa, de que le avisen luego que alguno le busque, sin excepcion.

(12) Fuera de las diarias limosnas del Palacio, y fuera de las que por si mismo hace en secreto, se dán muchas en todas las Ciudades y Villas del Arzobispado à personas vergonzantes, sin embargo de las grandes pensiones sobre la Dignidad: desuerte que no es facil componer los crecidisimos gastos incluidos aun en solo lo apuntado, con el estado del presente recibo.

pruebas: del presente hablará otro: pues como los primeros Escritores no trataron de su heroe hasta llegar el tiempo, el mismo metodo observa nuestra Obra. Yo tuviera mucha complacencia en referir las memorias de V. S. I. mas no caben en tan estrechas margenes. Tal qual apunto al pie, para que la huella dé à entender algo del cuerpo.

Ahora solo pretendo que V. S. I. se digne admitir mi buen deseo, en que el mundo vea las grandezas antes no conocidas de esa Apoſtolica Iglesia y su primer Arzobispo, publicadas ya bajo su ilustrisimo nombre: y que disimule la honra que me tomo en firmarme su siervo.

Il.mo y R.mo S.or mi S.or

Fr. Henrique Florez.

¶¶ NO-

NOTICIA PREVIA

De la Historia Compostelana, y sus Autores.

NO puede renovarse sin dolor la memoria de tantos y tan ilustres Varones antiguos Españoles, que habiendo escrito Obras dignas de perpetuarse en Cedro, no han logrado hasta hoy un Patrono benevolo, que las sacase à luz. Entre estas una es la HISTORIA COMPOSTELANA, que andando en manos de algunos, se contentaron con dar à entender que la tenian, y despues de seiscientos años, persevera muy cerrada en Archivos. Aquellos à quienes pudiera tocar hacer este servicio al publico, acaso no lo han hecho por alguna atencion particular. Pero el que trate de los Obispos Compostelanos, incluyendo al ultimo, que fue el primer Arzobispo de Santiago; si ha de ofrecer pruebas de los hechos que refiera (como es preciso, si pretende autorizarlos) no puede menos de poner por delante la Historia Compostelana, quien sola es como texto de lo que sobre los Obispos de Santiago se refiere. Esto hace indispensable el publicar la Obra: y como ahora es la primera vez que sale à luz, conviene dar razon de la importancia, de los Autores, del tiempo y fin para que la escribieron: pues no habiendo salido al publico, no ha podido formarse una idea puntual, y se han dicho algunas cosas mal fundadas.

Utilidad de la Historia Compostelana.

2. Qualquiera documento de los Siglos antiguos, escrito por el que se halló presente à los sucesos, es de un tal importancia para los hombres de letras, que su falta no puede ser resarcida por los hombres Sabios de la posteridad. Lo que yo escribo hoy sobre documentos antiguos, lo podran hacer otros, presentes, ò por venir, con mejor metodo y con mas felicidad: pero ninguno, ni todos los presentes, pueden contar lo pasado,

do, que en no dejando vestigios, necesita un tal espiritu, como el de los que prophetizan lo futuro. Nada supieramos de lo sucedido en el mundo antes y despues del Diluvio, si Dios no lo huviera revelado à Moyses, y si no perseveraran sus escritos. Los principios de las Iglesias, de quienes no tenemos documentos antiguos, totalmente se ignoran. Lo mismo sucederia con mil noticias de la Santa Iglesia de Santiago, si no fuera por la Historia Compostelana. Uno de los mayores hombres que deben ser aplaudidos en la Historia Ecclesiastica(su primer Arzobispo)andaria sepultado en el olvido, si no fuera por esta Obra: y aun con ella no hay noticia de sus famosas acciones, por no haber salido hasta hoy à la luz publica.

3. La excelencia de la Iglesia del Apostol Santiago, nuestro Patron y Capitan General, se interesa aqui, como ninguna. Merece que el mundo vea sus grandezas en lienzo original: el modo con que logró el Palio: la Metropoli con que fue condecorada: la Legacia Apostolica de su primer Arzobispo: y finalmente un tal cumulo de proezas en aquel gran Varon, el Señor Don Diego Gelmirez, que le deben immortalizar entre los Heroes. Sobre estas utilidades proprias de la Iglesia del Apostol, hay otras generales à otras, y en especial para la Santa Sede Apostolica Romana, por medio de muchas Letras Pontificias, hasta hoy no conocidas en el publico: sucesos particulares de Papas, y Antipapas, de que ò no habia noticia, ò tienen aqui su prueba original. Varias Cartas, Viages, y acontecimientos de Cardenales, Patriarca de Jerusalen, Abades Cluniacenses, y Principes de Francia, que no encontraras en otra parte. Sobre Prelados de España, Arzobispos, Abades, y otros Varones Eclesiasticos hay unas particularidades, que ni sus mismas Iglesias las supieran, si faltára esta Obra, como sucede en las de Toledo, Abila, Salamanca, Zaragoza, y en especial Granada, de cuya persistencia de Obispo en el año 1116. hay aqui una comprobacion no conocida hasta ahora, como prueba el libro 1. cap. 113. En valde buscarás fuera de aqui varios Concilios, que en ninguna otra parte han dejado vestigio. Lo mismo digo acerca de Reyes, y Señores de España desde el Rey Don Alfon-

so VI. por todo el Reynado de su hija Doña Urraca, y Don Alfonso el Emperador, en cuyos tiempos se escribia esta Obra: y consiguientemente desde el año mil y ciento en adelante es Original y coetanea, que huviera utilizado mucho à Baronio, ò à Pagi, si no estuviera oculta: y huvieran evitado los yerros cometidos sobre diversos puntos, como v. g. sobre el tiempo de la Metropoli en Santiago, y los sufraganeos que la pertenecieron: lo qual se ocasionó de no estar dada à luz: y esto es confirmacion de la utilidad, ò por mejor decir, necesidad de su publicacion.

Sus Autores, tiempo, y motivo.

4. Tambien recibe recomendacion un escrito por las circunstancias del Autor, por su veracidad, juicio, diligencia y documentos de que usa. En la Historia Compostelana no fue uno el Escritor, sino tres: los dos en el principio, unidos como uno; y otro en el medio y fin. La idea nació del ultimo Obispo de Santiago, y Arzobispo, el Señor Don Diego Gelmirez, que deseando perpetuar las memorias de sus antepasados, y lo mucho que él hizo y meditaba hacer para exaltacion de su Iglesia, encomendó la Obra à dos Canonigos de los mas instruidos, y familiares suyos. El uno se llamó Don Munio (ò Nuño) *Alfonso*, Thesorero de la Santa Iglesia: el otro Don *Hugo*, que era Arcediano, y Frances de nacion. Ambos fueron estimados del Prelado, que les fiaba sus mayores secretos, y se valia de su consejo y diligencia en las cosas mas arduas. A estos como instruidos en los negocios por lo intimo, encomendo la Obra: valiendose de dos para el mayor acierto, y prontitud, pues consta, que cada uno escribia lo que pasaba por su intervencion, como verás en la Traslacion de las Reliquias de Portugal à Santiago escrita por el Arcediano Don Hugo, que acompañó al Obispo en aquel viage, como afirma aqui en el lib. 1. cap. 15. Don Nuño escribia otras cosas, como prueba el cap. 10. del lib. 1. donde dice: *Ego ipse Munio Adefonsiades &c.* y en el Cap. 16. n. 3. *Me ipsum Munionem &c.* Segun lo qual se manifiesta la recomendacion de la Obra por la calidad de los Autores que escribian de cosas à que se hallaron presentes.

Es-

5. Esto pide formar una distincion en lo que la obra refiere sobre Prelados antiguos de la Iglesia Iriense, y de lo que pertenece à Don Diego Gelmirez. La fuerza de autoridad que damos à esta obra apela sobre lo segundo, por ser esto lo de puntuales informes, como cosa de vista en sugetos habiles y veraces. Lo demas no tiene igual autoridad, por ser cosa que pendia de informes, los quales suelen desfigurarse con el curso del tiempo. Por lo que en sucesos distantes del siglo undecimo hay lugar para sospechar mezcla de no puntual informe. Pero desde que empieza à nombrarse el Señor Gelmirez, no hay prudente fundamento para dudas, por ser cosas vistas y referidas por el mismo Prelado, ò presenciadas por el mismo que escribe. A lo antiguo damos la prerrogativa de anteponerlo siempre que no se descubra cosa en contra: porque la circunstancia de estar escrito dentro de la misma Iglesia, debe prevalecer, quando no hay otro documento coetaneo. Si le hubiere, deberá formarse el juicio por el todo de las circunstancias.

6. Esto es por lo que mira à la autoridad de la obra, que se entiende mejor individualizando el tiempo, sobre lo que algunos hablaron mal informados: y no hay duda en que fue despues del año 1100. en que empezó à ser Obispo el que mandó escribir esta obra: y despues del 1102 en que se hizo la traslacion de las Reliquias, escrita por Don Hugo, como refiere aqui: esto es lo unico que consta haber escrito Don Hugo: lo demás corresponde à Don Nuño (no sin acuerdo y aprobacion del compañero) pues demás de las palabras alegadas *Ego ipſe, me ipſum*, vemos continuar las cosas de su tiempo en nombre de uno: *verba Auctoris: aggrediar, &c.* y este parece Don Nuño, por ser el que mas descubrió el nombre, aunque todo corria por cuenta de los dos, pues el continuador atribuye à uno y otro lo que escribieron (*Prol. del libro* 2.) y solo hacemos la distincion referida por haberla declarado ellos mismos en su obra: de suerte que el que quiera citar nombre del Autor, puede citar à los dos como si fueran uno: à Don Hugo en la Traslacion de los Santos de Portugal: en lo demás à Don Nuño. Esto es acerca de lo perteneciente

te

te à su pluma: pero hay mas dificultad en declarar hasta donde escribieron, pues no lo dejaron distinguido: por lo que algunos citan mal à Don Nuño en lo que es de Girardo, y al contrario: à cauſa de no estar instruidos en lo que pertenece à cada uno. Sobre esto digo que Don Nuño y Don Hugo llevaron el nombre de la obra hasta el año 1112. en que los dos fueron à un tiempo electos para Obispos: Don Nuño, de Mondoñedo, y Don Hugo de Porto, como expresa el cap. 81. por lo que es muy de admirar el poco esmero con que Ferreras en el Tomo 16. pag. 7 del Apendice, dijo haber escrito la Historia Compostelana *Don Munio, que fue Obispo de Lugo, y Don Bernardo, Prebendado de aquella Santa Iglesia*: cosas que ſolo pudo haber soñado, pero no leer aqui, ni en los Autores que han hablado de la Compoſtelana. Alli da à entender que deseó publicarla: *pero como esta obra es* (dice) *de tanto cuerpo, es menester medios para que ſola por si salga à luz: y aunque se han hecho algunas insinuaciones à los Señores Prelados de aquella Santa Iglesia, embarazados de cuidados mayores, no han logrado su atencion.* Pellicer en su Dulcidio cometio otro yerro no menor diciendo fol. 30. b. que la Historia Compostelana se escribio por Don Diego Obispo de Orense, y Don Gerardo Canonigo de Santiago: en lo que erró los Autores de ambas obras, Historia y Chonicon: pues este le aplicó à D. Nuño, y D. Hugo, que son Autores del principio de la Compostelana, y no del Chronicon: y la Historia la aplicó à quien no tuvo parte en ella, Don Diego Obispo de Orense.

7. Desde que fueron escogidos para Obispos Don Nuño, y Don Hugo fue preciso escoger otra pluma, porque necesitando las mencionadas Iglsias la presencia de sus Pastores, no podian estos continuar lo empezado: y en efecto encomendó la Obra el Obispo de Santiago à otro Canonigo de su satisfaccion, llamado Girardo, ò Giraldo, reconocido por Frances en Don Nicolas Antonio, y entre otros. Yo no se, si quiso declarar su Patria, quando refiriendo un tumulto de la Ciudad, dice en el cap. 109. n. 4. que quisiera hallarse entonces en *Beauvais*, Ciudad de la Galia Belgica en la Isla de Francia; pero no ſin el Prelado: *Mallem esse Belvaci, eo tamen non absente.*

Que

Que era Canonigo de Santiago lo dice el mismo en el cap. 6. del lib. 2. *Ego Girardus Ecclesiæ B. Jacobi Canonicus, qui prioribus negotiis interfui, & hujus paginæ seriem contexui.* Este acabó la obra, prosiguiendo desde donde lo dejaron los primeros, que corresponde al cap. 83. del libro 1. dónde acaba la eleccion y consagracion de los primeros Escritores, cuya materia parece debe aplicarse à la misma pluma que lo antecedente, porque al hablar de la eleccion de los dos en el cap. 81. dicen del Obispo de Santiago, *de quo superius tractavimus*: y los que escribieron lo precedente fueron Don Nuño, y Don Hugo, no Girardo, que no tuvo necesidad de tomar la pluma, hasta que la soltaron los que se fueron à gobernar sus Iglesias en el año de 1113. Desde entonces empezó Girardo: pues dice en el Prologo del libro 2. *Præcedentis libri seriem ex parte contexere studuimus: ejusdem namque libri præcedentia Munio Minduniensis, & Hugo Portugalensis Episcopi, viri scilicet prudentes ac reverendi scripserant.* Si Girardo escribio parte del libro 1. como aqui afirma, debemos atribuirle lo que hay despues de ser consagrados Obispos los primeros Escritores de la Obra, que es desde el capitulo 83. del primer libro. Y segun esto empezó Girardo à tratar de lo acontecido desde el año 1113. hasta el fin, que fue el año de 1139.

8. Los otros hablaron de los Prelados antiguos de Iria, y de los primeros sucesos de Don Diego Gelmirez, pero con la notable diferencia de reducir à cosa de seis hojas lo acontecido en once Siglos (que precedieron à Don Diego Gelmirez) y dando todo el resto de la Obra à la Vida de este Prelado. La mencion de los demas Obispos fue por via de conexion, para introducir à su Heroe, de quien solo cuidaban y quien fue todo el *motivo de escribir*, como prueba el titulo de la Obra, llamado *Registro del Obispo* Don Diego Segundo: *Incipit primus liber REGISTRI Venerabilis Compostellanæ Ecclesiæ Pontificis Didaci Secundi*: y el mismo Prelado mandó poner este titulo de Registro, como dicen los Autores en los Prologos del Libro I. y III. Pero hay otra diferencia, que los primeros propusieron solo dos Libros: uno del tiempo en que fue Obispo: y otro desde que empezó su Arzobispado. Pero viendo que crecia mucho esta segunda parte,

te, la dividió en dos libros, como expresa Girardo en el Prologo del tercero: *Divisit Registrum illud in tres libros, quorum primus Episcopatus liber: alii duo Archiepiscopatus non irrationabiliter intitulantur.* De aqui nace el que Vaeso, y otros, solo cuentan dos *Libros* en esta Obra, por no haber reconocido mas que el primer Prologo, donde se reparte en dos: uno del Obispado; y otro del Arzobispado. Pero la misma Obra manifiesta tres Libros, y Girardo en el Prologo del tercero afirma ser reparticion hecha por el Arzobispo.

9. De esta diferencia de Autores nació la diversidad que el mas diligente podra notar en esta Obra, no solo en el estilo; sino en algunas materias, v. g. en el modo con que los primeros hablan de la hija de Don Alfonso VI. Doña Urraca, mas honorifico en los primeros que en el ultimo: porque quando aquellos escribieron no habia manifestado la Infanta la inconstancia y ligereza con que despues se portò.

10. Tambien por lo dicho conoceras que no escribieron esta Obra dos Obispos (como algunos refieren) y mucho menos tres, como dijo Ambrosio de Morales, pues ninguno era Obispo, quando escribia. Los dos primeros ciñeron despues Mitra: pero del continuador no sabemos que llegase à gozarla, antes bien es creible, que falleció primero que el Arzobispo, pues no escribió la muerte del Prelado: como tocamos en el Tomo precedente pag. 327.

11. Del principal fin de escribir esta Obra para perpetuar los muchos y grandes sucesos del Señor Gelmirez (como prueba el titulo, y el texto) se sacan varias consequencias (como apuntamos en el Tomo 3.) contra los que forman argumentos negativos por el silencio de la Compostelana: pues lo que no pertenece al fin del Escrito, no debe hallarse alli, ò à lo menos no debemos estrañar que falte: y tal es lo que pertenece à la vida y predicacion del Apostol Santiago, de que allí no se trata: pues los Autores no pensaron en escribir de las cosas del Apostol, ni de otras particularidades de su Iglesia: cuidando solamente de referir las principales acciones del Heroe que iban à perpetuar. Por esto apuntaron algo de lo acontecido en sus dias, sobre lo qual no habian mencionado el principio, como sucede v. g. en el

Pri-

Privilegio de los *Votos*, en que ofrecen la confirmacion Pontificia de mandar el Papa que se paguen, sin dejar referido el Privilegio: porque este no fue en el tiempo de su asunto, sino solo el orden de que se guarde la costumbre antigua: y ya digimos que no cuidaron de los Privilegios de los Prelados antiguos, sino de los obtenidos por el Señor Gelmirez. No debes pues echar de menos lo que no viene al caso: sino conocer por esto el perjuicio de que no haya sido públicada esta Obra: pues solo el que no la vea, podra dar alguna fuerza à los argumentos negativos, creyendo que si huviera tal ò tal cosa honorifica en lo antiguo, no dejarian de contarla los que escribieron Historia de la misma Iglesia: pero el que la vea ordenada y reducida al primer Arzobispo, conocerá que nacian de ignorancia aquellos argumentos, y añadirá el que yo hago para perſuadir la utilidad de que la vea el mundo: pues por ella se desvanecen las instancias originadas de no tenerla vista.

12. Algun recelo tengo de que haya removido de estamparla el ver tan desconcertado el texto, que sin grave trabajo, y sin cotejo de diferentes copias, no es posible entender el sentido. A lo menos en los Egemplares que yo he visto, sucede asi; y el que la vea corriente, creera que bastaria sacar copia: pero solo el que los registre, conocerá el molestisimo trabajo que ha costado averiguar el sentido de lo impreso, sacandolo no por nueva invencion, sino por estudio, yá de lo que pide el contexto de la frase latina, ya por beneficio de otra copia, de suerte que todo sea proprio de los Autores antiguos, y nada del editor. El mayor recelo es, que haya dejado de publicarse esta obra por clausulas que no parecen favorables à Galicia, v. g. si entre los Gallegos de aquel tiempo prevalecia el interes à la verdad; si miraban mas à las proprias conveniencias, que à la razon; y algunos tumultos populares contra el Obispo, y contra la Reyna Doña Urraca. Pero ninguna cosa de estas debe prevalecer contra las muchas utilidades de la Obra, donde son mas plausibles las acciones de los Gallegos esclarecidos, que vituperables las del vulgo: y no debe lo menos contrapesar à lo mas. Cada Nacion, ò Provincia suele tener su apodo, introducido por chanzas, ò por veras de la emu-

lacion del confinante: pero la gente séria distingue bien lo comun de lo particular, y que ni son buenos todos los de Israel, ni malos los de la tierra de Hus. La Nacion, la Tierra, y y el Cielo no son Hado: Galicia es solar de Familias primeras en la Nobleza de España. Aun los Reyes la escogieron para crianza de sus hijos. En cada Provincia se diferencian las operaciones del Noble; y del Plebeyo. El que la pretende motejar, se tira à lo mas bajo: queda pues lo principal intacto. Sin salir de esta obra verás en ambas clases mas glorias, que desayres de Galicia. Demás de esto deben tomarse en cuenta las circunstancias de *quien*? *y quando*? El que habla es un Francés, que no estaba acostumbrado al genio de nuestra gente, criado en otra Patria: y aunque escribia en Galicia, no le precisaba aquello à contenerse, por estar hablando en favor del que era como Vi-Rey de la Provincia. El *quando* era en tiempo de tumulto, en que no se mira à leyes, ni à lo recto, sino precisamente al empeño, en que los mas nobles, y poderosos suelen violar mas la justicia, porque venza la ley de su pasion. Era tambien en tiempo en que las armas estaban en las Ciudades, y en los grandes Señores, y por tanto miraban à los intereses proprios, mas que al bien del comun. Aun quando el Autor parece mas acalorado, previene que todo aquello se entienda sin perjuicio de los hombres honrados de Galicia: *Sed hæc velim dixisse pace proborum Gallæciæ*, como expresa en el cap. 108. num. 3. pag. 210. Yo perdono al Autor quanto quiera decir de los Gallegos, por los bienes que publicó de otros, y especialmente del Heroe principal, el qual era Gallego, y por tanto basta para desempeño, y credito de una Provincia, el qual supo honrar una Nacion.

13 Sobre esto debe tenerse presente el fin de la misma obra, que fue referir los hechos del Prelado, que actualmente vivia, y para realzar à uno es cosa muy regular, y casi inevitable, tirar à desayrar al contrario, ò dàr à sus lunares mas viveza de la que fuera de la contraposicion correspondia. Viendo pues en el Obispo tanto zelo por el bien de la Patria, tanta solicitud por ensalzar la Iglesia, y que no le faltaban émulos (como no han faltado à otros de aquella, y mayor clase) era como preciso, que ludien-

diendo la ingratitud con el bien, despidiese la pluma del que se acalora en la comparacion, algunas chispas que tiznen al ingrato. Mas todo esto era sin perjuicio de los demás (*pace proborum*) como expresa el Autor: y asi la Provincia queda como todas las otras, sobre ellas en la produccion de este Heroe, y la Compostelana con el derecho de que sus generales importancias no pierdan por una, ù otra incidencia individual.

Copias de la Historia Compostelana, y del Chronicon Irienſe.

14 EL mucho aprecio que hicieron de esta obra las personas de letras, obligó à que se hiciesen varias copias. Las que he visto ponen al fin una porcion de Historia Iriense, que Berganza en su *Ferreras convencido* publicó con titulo de *Chronicon Irienſe*: y empieza *Cum Vandali, Silingi, & Ugni.* Esta no es parte de la obra: pero los que la veian al fin, y no leyeron la materia precedente, creyeron que todo era Historia Compostelana, como le sucedió à Don Nicolas Antonio en el cap. 22. del libro 6. de su Bibliotheca num. 500. y sig. pero tiene disculpa, porque luego confiesa que no tenia aquella Historia, y se guió por lo que escribió Pellicer en las observaciones sobre Dulcidio pag. 30. donde atribuye el Chronicon Iriense à Don Nuño Obispo de Mondoñedo, y à Don Hugo Obispo de Porto. Esto pudiera pasar en suposicion de reputar aquel Chronicon como parte de la Historia Compostelana: pero Pellicer las distinguio, dando á esta otros Autores, Don Diego Obispo de Orense (lo que yá digimos ser falso) y Don Gerardo Canonigo de Santiago, en el año de 1112. Don Nicolas en el lugar citado no distinguió las dos cosas, pues dijo, *Historia seu Chronico Compostellano*, añadiendo que se escribió cerca del año de mil, reynando Don Bermudo II. por los dos mencionados Obispos Don Nuño, y Don Hugo. Nada de esto fue asi: pues ni escribieron el Chronicon los Obispos, ni estos vivian en el año de mil, sino cien años despues, como conoció el mismo Don Nicolas en el Tomo siguiente al hablar de la Compostelana. El Chronicon acaba en Don Bermudo II. y esto hizo creer que se escribió entonces: pero no es de

aquel tiempo, sino muy posterior, quando ya las especies de aquella edad andaban desfiguradas: pues expresa que Don Pelayo Obispo de Lugo, sucedió à S. Rosendo, y à Sisnando II. lo que no corresponde à Escritor coetaneo: pues el Obispo de Lugo Don Pelayo no pasó à Santiago, como convencimos en el Tomo precedente. Añade que le depuso Don Bermudo viviendo su competidor Don Ramiro: lo que es falso, como alli se dijo. Tambien confundió al Rey Don Sancho Ordoñez de Galicia con Don Sancho el Gordo de Leon: lo que no corresponde à Escritor del mismo siglo. Ni es verdad lo que afirma de Don Bermudo, en que acaba, diciendo entró en el Reyno por multitud de Tropas que le dió el Rey Moro, y no fue asi, sino por muerte de Don Ramiro, quando ya no tenia competidor. Parece, pues, que alli falta mucho, si el Autor del Chronicon escribió hasta su tiempo, que segun la poca exactitud de noticias antiguas, y la puerilidad con que juega del nombre de *Compostum tellus* para Compostella, y de *Ilia* por hija del Principe Troyano; parece de siglo en que ya tenian aceptacion las Fabulas.

15 Lo cierto es que este fragmento no es parte de la Compostelana de D. Diego Gelmirez, sino escrito por alguno à continuacion de aquella Obra, que no quedó acabada, y si el original tenia hojas en blanco, las desfrutó el que le añadió alli. Viendole otros escrito à continuacion de la Compostelana, y no reparando en la suma inconexion de las materias, creyeron ser toda una Obra. Yo no he visto el original, ni sé que persevere: pero es mas verosimil que este Chronicon se escribiese al fin de algun traslado de la Compostelana, incorporandole alli por ver que hablaba de los Obispos Compostelanos; al modo que ingirieron en el principio de algunas copias otros Chronicones de los Suevos, Godos, y Reyes de Leon, con Catalogo de Arzobispos de Santiago, que en la copia usada por Ambrosio de Morales llegaban hasta el año de 1465. Item incorporaron al principio la Historia del Arzobispo D. Fr. Berenguer, del año 1317. y sig. que otras copias ponen al fin, como sucedió en la del Conde de Olivares, citada por D. Nicolas Antonio en el lib. 7. c. 4. n. 69. La de Morales y la que yo ten-

go

go, empieza el fol. 1. por este D. Fr. Berenguer: pruebas claras de que todo esto pendia de los Copiantes, que ingerian y colocaban las piezas como querian, sin que ninguna fuese obra de los que escribieron la Compostelana: no la de D. Fr. Berenguer, que distó dos Siglos de aquel tiempo: no el Chronicon, que alli mismo se expresa de S. Isidoro: no la Chronica de los Visigodos que empieza por Wamba, y ofrece hasta el Rey D. Garcia: pues esta se escribió en Asturias: *In hac Regione Asturiensium,* como dice hablando de D. Pelayo: y obra de Canonigos de Santiago no digera *en esta Region* de Asturias, ni los del Siglo XII. se contentaran con escribir hasta D. Garcia del principio del Siglo X. Tampoco es suya la pieza que acaba en la muerte de la Reyna Doña Urraca, y en su hijo D. Alfonso: pues habla de la muerte de la Reyna de modo muy diferente que el Autor de la Compostelana: y el acabar alli fue porque entonces empezó el primer Arzobispo de Santiago, y su fin era dar el Catalogo de los Arzobispos, por lo que no refirió mas Reyes, que los necesarios para introducir el primer Metropolitano, y proseguir con su Catalogo de Arzobispos. Este empieza en D. Diego Gelmirez: y el Codice de Vitela que hoy tengo en mi estudio, solo pone diez Prelados que huvo hasta el dia de escribirse: despues le fueron otros añadiendo: y en el Siglo XIV. encuadernaron el Libro ingiriendo al principio la vida del Arzobispo D. Fr. Berengario, pues al nombrarle el Catalogo, dice: *Cujus vitam inclytam . . . in primo folio libri hujus reperies.* Fue tambien despues de estar colocada aquella vida al principio del Codice: pues dice *in primo folio*: y por tanto corresponde al mismo Autor lo historial que precede al Catalogo, y todo es muy posterior à los Escritores de la Compostelana.

16 Resulta pues que ninguna de estas piezas pertenecen à los Autores D. Nuño, y D. Girardo, y mucho menos el Chronicon Iriense, donde hay cosas opuestas à la Compostelana, como se ve en los Obispos Irienses, donde el Chronicon da el numero sexto à *Felix*, no conocido en la Obra principal de los que dicen que solo tienen noticia de los nombres y sucesion de los Obispos. El

Au-

Autor del Chronicon parece fue à comentar aquella clausula, añadiendo Reyes en cuyo tiempo florecieron, y Concilios en que se hallaron. Tambien ingiere la Dotacion del Rey Miro, de que no hay mencion en la Compostelana. La revelacion del Cuerpo de Santiago está en el Chronicon sin referir el modo. Este se lee en la Compostelana. Añade el Chronicon en lugar de lo que omitió, una junta de Sabios para dar nombre al sitio del descubrimiento: y aqui ensarta los caprichos de *Compositam tellus*, *Ilia*, *&c.* de que no hay rastro en la Compostelana. Ni estos Autores que refirieron brevemente los Obispos de Iria y Compostela hasta D. Diego Gelmirez necesitaban escribir otro Chronicon del mismo asunto quando el suyo era precisamente desde el año mil y ciento en adelante, para lo que les bastaba dar una breve noticia de los Obispos que precedieron en aquella Sede. Asi lo hicieron: mas para esto no era necesario escribir un Chronicon diverso.

De la edicion presente.

17 ENtre las varias copias que he visto de la Historia Compostelana, solo tres me han servido para arreglar esta edicion: una, que fue del uso de Ambrosio de Morales, segun muestran algunas notas de su mano al margen, por las quales se guiaba para hallar prontamente lo incluido en el texto. Es copia hecha en papel por escribiente que no sabia latin: y por tanto es comunisimo leer *noluit* donde el sentido pide *voluit*, y al reves: con otras mil individualidades de esta naturaleza. Hoy se guarda en la Real Bibliotheca de Madrid. El segundo Ms. fue de la Librería del Exmo. Señor Conde de Villaumbrosa, Presidente de Castilla, para el qual se sacó la copia por otra que el Ilmo. Señor D. Diego de Covarrubias, Obispo de Segovia, mandó hacer de la que tenia en su Archivo la Santa Iglesia de Santiago. Pusola en su Colegio mayor de S. Salvador, llamado *de Oviedo*, en la Universidad de Salamanca, y de aquel egemplar se hizo el traslado para el Conde de Villaumbrosa D. Pedro Nuñez de Guzman, en el año de 1672. que hoy con otra gran cantidad de Mss. se halla en Madrid, y le he tenido en mi Estudio para el cotejo. El tercero es un Codice en vitela, que supe tenia en su

Li-

Librería el Ilmo. Colegio mayor de Salamanca llamado *del Arzobispo*, y no faltó quien me dijo ser Original: por lo que experimentado en la poca fidelidad de las Copias, me valí del patrocinio del Ilmo. Señor D. Francisco Cepeda del Consejo y Camara de Castilla, por cuyo patrocinio logré verle para hacer el cotejo. Es un bello Codice con algunas letras de oro bien iluminadas, conforme al uso del Siglo XIII. en que se escribió, segun muestra el caracter de la letra: y al fin tiene una Nota del año 1347. la qual no pertenece à la obra: pero siendo de letra mas moderna, prueba estar ya escrita la obra principal en el siglo antecedente. Lo mas es que el Catalogo de Arzobispos escrito alli al principio del Codice, despues del pequeño Chronicon, acaba en D. Bernardo II. Arzobispo 10. que vivia en el año de 1226. pues aunque prosigue el Catalogo de los Arzobispos, es de tinta y letra diversa: y esto prueba haberse escrito el Codice viviendo D. Bernardo II. cerca del año 1230. Es de la bella letra usada en aquel tiempo, que hoy llamamos Monacil, por conservarse en los Libros de Choro de nuestros Conventos con poca diferencia. Pero el escribiente no sabía latin: lo que junto con repetidisimas abreviaturas, y mucha union de letras con falta de orthographía detiene muchas veces al Lector.

18 Sin embargo es la copia que mas me ha utilizado para descubrir el sentido de algunas clausulas imperceptibles en los otros Mss. porque siendo antigua, mantiene los rasgos que acostumbraban poner sobre algunas letras en las dicciones abreviadas, por cuyo beneficio he podido descubrir el sentido de algunas clausulas imperceptibles en las otras copias supliendo por unas lo que falta en otras, pues ninguna es perfecta. Todo esto ha traido consigo no pequeña molestia, ya por el tiempo consumido en los cotejos, ya por la displicencia y detencion ocasionada por no saber latin los escribientes, como tambien por falta de apuntacion (que altera muchas veces el sentido) y por el desorden de la orthographía, parte del tiempo antiguo, y parte por los mismos copiantes que se iban atemperando al uso vulgar, mas que à la propriedad del latin, v. g. *Magestas*, por *Majestas*; *Osmensis*, y *Osomensis*

sis, por *Oxomensis*; *Gallicia*, por *Gallæcia*: en las quales y en otras semejantes no tuvieron constancia, y por tanto no guardamos su modo de escribir. Lo peor es la suma dificultad en averiguar el sentido, que à veces queda imperceptible, y en las que no, ha sido à fuerza de repetida inspeccion, no sirviendo aqui el estudiar sobre el genio del escribiente, porque no es uniforme. Solo tiene firmeza en poner aspiracion donde no corresponde, como *hodiosa*, *honerata*, *haberiora* &c. lo que tampoco adoptamos, como ni el uso de *silicet*, por *scilicet*; *quatinus*, por *quatenus*; *puplico*, por *publico*; *liia*, por *Iria*; pues donde un copiante usa la primera voz, pone otro la segunda: y uno mismo las usa indiferentemente. Lo mismo sucede con las voces *Salamanticense* y *Salmanticense*: *Emeritane* y *Emeretanæ*: *Baselica* y *Basilica*: *Paleum* y *Pallium*: *Previlegium* y *Privilegium*: *langore* por *languore*: *jocunditas* por *jucunditas*: pues aunque *jocundatio* se halla en baja latinidad, el *jucunditas* no merece la *o*. Mantenemos la ortographia de *reverentissimi*, y *benivole*: porque (aunque aqui no es constante) se hallan usadas en otros documentos antiguos. Lo mismo sucede con algunas de las mencionadas: pero viendo que no las usan con firmeza, nos contentamos con esta prevencion, y usarlo tal qual vez, para que los principiantes, no lo estrañen, quando las vean en algunos Mss. v. g. *temptet*. Las voces *Gallitiani* y *Gallæcos* se leen aquí indiferentemente. Adviertase que à los vecinos de la Villa de Nagera los nombra *Nazarenos*: por quanto llamaban *Nazara* à la Villa, como veras en el Privilegio del Rey D. Alonso VIII. en la *Bibliotheca Cluniacense* col. 1433. Mas por quanto hoy no se conocen los *Nazarenos*; substituimos *Najareni*, advirtiendolo en la primera mencion que ofrece el texto, *lib.* 1. *cap.* 73. y por no ser hoy conocido este nombre, usamos el de *Najareni*.

19 El Codice de vitela empieza (segun está encuadernado) por la vida del Arzobispo D. Fr. Berengario de Landorra, pero de letra y mano mas moderna. Siguese el Chronicon que empieza: *In Era CCCC.* y acaba en D. Alfonso VII. con los nombres de los diez primeros Arzobispos de Santiago, y desde aqui prosigue el Codice

con

con una misma letra, mediando entre el Chronicon y la Historia Compostelana una hoja en blanco: y al punto empieza la Obra sin titulo ninguno, repartida cada plana en dos colunas, poniendo en la primera: *Didacus Dei gra. Compostellanæ Sedis Archiepiscopus jussit hunc librum fieri &c.* como verás aqui al empezar la Obra. Esto ocupa alli media coluna: y la otra media es una iluminacion de oro con fabrica de dos arcos: debajo del uno está el Obispo con su Mitra, y baculo: en el otro, un Angel con incensario en la mano: y en el medio, donde se unen los arcos, pende una lampara. Debajo hay tres Arcas, una mayor que otra, cubierta, en medio de las dos sin tapas, como muestra la estampa del principio, que sin duda es dibujo del modo con que existe la bobeda subterranea del Apostol: pues los Canonigos Autores de este libro la tendrian bien vista, antes que el Prelado cerrase la comunicacion de lo inferior de la Iglesia con la bobeda donde se encierra el cuerpo.

20 No hay en este Codice el Chronicon de S. Isidoro, con la continuacion, que los otros Codices ponen, incluyendo à D. Ordoño I. por lo que tampoco lo ponemos aqui, por no ser parte de la Obra: ni la Vida de Fr. Berengario: porque esta corresponde à su tiempo. El Chronicon à quien se sigue el Catalogo de Arzobispos le publicamos, pero no al principio de la Obra, donde no pertenece, sino al fin, como pide el orden de los que sucedieron al primer Arzobispo, de quien solo es la Obra.

21 Ninguno de estos Mss. tiene Capitulos: y como sin ellos no pueden citarse los textos de modo que se hallen prontamente, fue preciso añadirlos. Los Autores fueron muy liberales en titulos, que à veces multiplicaron sin necesidad en una misma cosa. Por esto no en cada titulo añadimos numero de Capitulo, por ser un mismo asunto, como sucede en el cap. 32. donde en una misma hoja pusieron diez titulos: *Item de eodem*: *Item*: *Item*: lo que suprimimos aqui, bastando para las citas los numeros que añadimos al margen de cada uno.

22 Otra cosa añadimos no menos importante, y oportuna: pues como sin Capitulos no pueden desfrutarse las citas, tampoco sin Chronologia conocerán los Lectores el tiempo

de que se vá tratando. Aqui ha luchado la fatiga con la utilidad: pues los Autores no fueron aficionados à la Chronologia, segun muestra el poco uso que hicieron de los años. Las copias no siempre tienen fidelidad en los numeros: y si por un lado empiezan à ordenarse los tiempos, por otro salen desordenados. No ha sido poco el tiempo que esto me ha hecho perder, y la paciencia y constancia para no abandonar la empresa fue mayor. Pero en fin persistiendo en prolijas combinaciones, van colocados al margen de las planas por la parte de arriba los numeros del año de que se trata. Entre ellos mezclan los Autores sucesos de otros años, por ser de una misma materia: y à este fin proponen el origen, ò confirmacion del negocio, concluido, ó empezado fuera del año de que van tratando, como expresan algunas veces, y en otras lo dicen las materias. Estos años incidentes no se notan al margen, por no turbar el orden Chronologico (como sucederia si despues de tratar del año 1104. se pusiese el de 1202.) pero van prevenidos en el texto, y tal vez al pie de la plana. De este modo la obra, donde no se podia encontrar una cita, ni averiguar el tiempo de los hechos sin prolija meditacion de los lectores, queda franca para todos en una, y otra linea sin trabajo, y se evitan los yerros cometidos por algunos Autores que publicaron fragmentos de la Compostelana con años totalmente contrarios à su Chronologia, por fiarse de malas copias, cuyos vicios no podian descubrir sin mucho examen, y larga combinacion de las materias: v. g. el Concilio de Palencia colocado por el Cardenal de Aguirre en el año de 1114. y por Pulgar en el de 1118. siendo asi que examinada de espacio la misma Historia, consta fue en el año de 1113. de que sin duda va tratando el Autor (que fue el Canonigo Girardo, y no Don Nuño) como convence lo que precede, y prosigue despues de aquel Concilio, puesto aqui en el cap. 92. del lib. 1. con el año 1113. al margen, por cuyo beneficio cesan las dificultades, y riesgos, que de otro modo eran como precisos. Mariana, refiriendo algunos sucesos del Reynado de Doña Urraca, omitió los años, confesando la dificultad: otros que declaró, salieron errados (como le sucedió

à Zurita, y Sandoval por no haber combinado, y examinado de espacio la materia. Yo disculpo à todos, porque aun habiendo manejado varias veces la Compostelana, no podia averiguarme con la dilatacion de un Tomo en folio (quales son las copias manuscritas) escasisimo en expresion de tiempos, cuya obscuridad, y la prolija molestia necesaria para liquidar tantos años, me hizo retirar la mano algunas veces. Finalmente resuelto à publicar la obra, propuse no perdonar à trabajo aun el mas improbo, hasta lograr el descubrimiento de los años para alivio, y facilidad de quantos la quieran manejar. Podra ser que no todo esté à gusto de todos: pero se me debe condonar lo menos por lo mas, y que acaso la misma fatiga puede haber ofuscado al mas vivo deseo de acertar.

Añado un *Indice general* de nombres, en especial los mas notables, que pueda servir para hallar, y concordar los sucesos sin molestia: y como este Libro sirve para justificar lo escrito en el precedente, mutuamente se ayudan: tal vez por lo alli escrito entenderás mejor lo referido aqui: otras veces por este lo de aquel. Para el cotejo te valdrás de los años, que en ambos se distribuyen por su orden, desde el año *mil y ciento* en adelante, que es donde empieza la autoridad de esta obra: y es como se sigue.

ERRATAS.

PAG. 97. lin. 1. bilis, lee *biles*. Pag. 284. lin. ult. *cap.* 8. lee 9. Pag. 344. lin. 17. poſſamus, lee *poſſumus*. Pag. 516. lin. 6. Frajapanecum, lee *Frajapane cum*. Pag. 528. lin. 28. abbuit, lee *habuit*. Pag. 553. lin. 2. ſtudent, lee *ſtuderet*.

Las pag. 271. y 272. eſtan repetidas, y faltan las 279. y 280.

HiS-

HISTORIA COMPOSTELLANA,

SIVE DE REBUS GESTIS

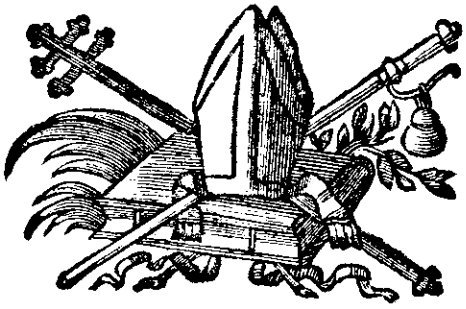
D. DIDACI GELMIREZ,

PRIMI COMPOSTELLANI ARCHIEPISCOPI.

Ubi multa aliàs incognita de ſummis Pontificibus, Cardinalibus, Epiſcopis, Conciliis, Regibus, viriſque illuſtribus (ab anno præcipuè MC. *ad* MCXXXIX.*) memoriæ commendantur.*

NUNC PRIMUM EDITA

PER R. P. MAG. ET DOCT. Fr. HENRICUM FLOREZ,
Ordinis Eremitarum S. P. Auguſtini.

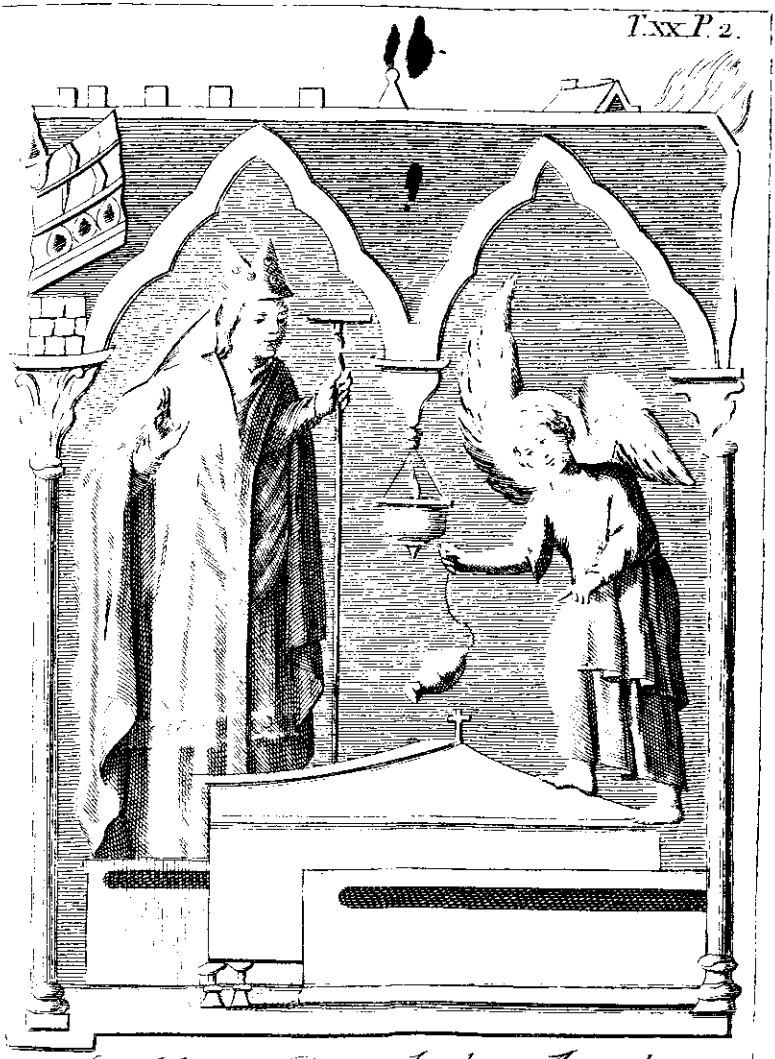

TOM. XX. HISPANIÆ SACRÆ.

MATRITI: Cum Superiorum facultate. M. DCC. LXV.

TOTIUS OPERIS INITIUM
à ſubſequenti monitu, & comminatione.

DIdacus Dei gratia Compoſtellanæ Sedis Archiepiſcopus juſsit hunc Librum fieri, & in theſaurô B. Jacobi reponi, & ſi aliquis per eum legere voluerit, legat, & cognoſcat quantos honores, & quantas hereditates, & ornamenta, & dignitates ipſe Archiepiſcopus ſuæ Eccleſiæ acquiſivit, & quantas perſecutiones, & pericula à tyrannicis poteſtatibus pro ſuæ Eccleſiæ defenſione pertulerit: & poſtquam legerit, & omnia cognoverit, in ſuo loco eum reponat, & ſemper ibi permaneat, & nemo eum inde rapiat, aut aliqua fraude, vel invidia auferat: quod ſi fecerit, aut ignorantia rapuerit, ſeu aliquo dolo eum dextruxerit, actoritate Omnipotentis Dei, & B. Mariæ Virginis, & Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & Beatiſsimi Jacobi, & omnium Sanctorum Dei, & noſtra auctoritate, ſit maledictus, & excommunicatus, & cum Juda Domini proditore, & cum Dathan & Abiron, quos vivos terra abſorbuit, in inferno perpetualiter ſit damnatus. Amen, amen. Et qui eum ſervaverit, & bene cuſtodierit, à Deo Patre Omnipotente, & à B. Jacobo Apoſtolo ejus diſcipulo ſit benedictus, & ſanctificatus in ſæcula ſæculorum. Amen.

Sepulchrum Divi Jacobi Apostoli sub Arcis marmoreis, uti in veteri Historiæ Compostellanæ codice depictum.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

Incipit primus liber Regiſtri venerabilis Compoſtellanæ Eccleſiæ Pontificis Didaci Secundi.

Incipit Prologus.

PAtres antiqui, de inſtructione & eruditione poſterorum ſoliciti, Regum atque Ducum geſta, necnon virorum illuſtrium probitates & induſtrias, paginæ commendare conſueverunt, ne diuturna vetuſtate, aut longis temporum intervallis abolita in foveam oblivionis labefierent: idcirco autem ea nequaquam oblivioni tradenda eſſe, ſed potius per ſcripturæ notationem vivaci & diuturnæ memoriæ commendanda arbitrati ſunt, ut poſteri eadem ſæpius legentes, ſapientium & beneviventium mores & laudes in ipſis hiſtoriis notarent, & per geſtarum rerum memoriam ad virtutem incensi probos & induſtrios viros probitate & induſtria imitari, & eorum veſtigia ſequi ſolicitè ſtuderent: & è contrario ſtultorum & perverſam vitam ducentium, vitia & pravas conſuetudines omnino devitarent. In ſcripturis etenim auditorum mentes & vitæ doctrina, & morum diſciplina inſtruuntur, & ad bonarum operationum ſtudia excitantur, quia ſcripturæ ad pravorum morum extirpationem, & ad bonorum ædificationem à diſcretis & ſapientibus Doctoribus compoſitæ ſunt, egregio prædicatore in Epiſtola ad Romanos atteſtante ſic: *Quæcumque ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt, &c.*

Reverendus itaque Compoſtellanæ Sedis Epiſcopus Didacus Secundus, antiquorum Patrum conſuetudinem in Regiſtri compoſitione imitatus, prædeceſſorum ſuorum geſta, quorum partem ipſe propriis oculis viderat, partem vero à perſonis & authoratis viris frequenti auditione veraciter di-

dicerat, ab exordio hujus Apoſtolicæ Sedis ſcribi & ad memoriam revocari commendavit, ut quidquid in eis laudabile & imitabile diligens lector inveniret, laudare & ſtudioſe imitari ſatageret : et è contrario, ſi quid in eiſdem vituperabile & reprehenſibile inſpiceret, id vituperare & reprehendere ad aliorum correptionem & emendationem non ceſſaret. Nam ſicut ille qui percutit malos in hoc quod mali ſunt, miniſter Dei eſt ; ita ille qui pia intentione increpandos increpat, miniſter Dei eſt. Unde Apoſtolus ad Diſcipulum ſuum ſcribens eum ad increpandorum increpationem exhortatur his verbis : *Argue, increpa, obſecra.* Sua quoque geſta ſuorum prædeceſſorum geſtis in hoc regiſtro ſubnotari curavit, ut ſucceſſores ea legendo comperirent, quantum ipſe pro exaltatione & utilitate, & honore ſuæ Eccleſiæ laboravit ; & quantas perſecutiones atque pericula à tyrannicis poteſtatibus pro ejus defenſione pertulerit : ut illis compertis, per ipſius exempla gradientes ad utilitatem & honorem, atque defenſionem ſuæ Eccleſiæ viriliter elaborent, & ſe pro domo Israel murum opponant ; ne mercenarii, potius quam boni Paſtores eſſe, convincantur ; & ut à Paſtore paſtorum boni paſtoris mercedem pro paſtorali cura promereantur.

Supradicta igitur de cauſa hoc Regiſtrum fieri juſſit duobus voluminibus (1) comprehenſum : quorum unum *de Epiſcopatu*, alterum vero *de Archiepiſcopatu* intitulatur. Et in libro quidem de Epiſcopatu ſucceſſus & adverſitates ipſius, & quos honores aut hereditates ſuæ Eccleſiæ acquiſierit, & multa alia continentur, quorum ſingula diligens lector hunc librum legendo ad plenum pernotabit. Multa etiam acquiſivit, & in poteſtatem atque dominium ſuæ Eccleſiæ redegit, honores ſcilicet, villas, hereditates, poſſeſſio-

(1) *Tertius poſtea liber à tertio hujus operis Scriptore additus.*

siones, Palatia, domos, ecclesiastica ornamenta, Pontificalia vestimenta, quæ nequaquam in serie hujus libri scripta sunt, utpote ab eo oblivioni tradita, aut majorum negotiorum emersione relicta. In libro autem de Archiepiscopatu continetur quomodo ipse Mètropolitanam Emeritanæ Sedis dignitatem in Compostellanam Ecclesiam supremo labore, & multimodis impensis, divina præveniente gratia, Beato Jacobo cooperante transtulerit. In eodem etiam libro continentur multa alia, quorum singula percurrere in hoc Prologo minime necessarium duximus, tædiosam prolixitatem devitantes. Si quis autem animum suum ad legendum hunc librum nullo fere urbanitatis colore coloratum applicuerit, eum obnixius deprecamur, ut quæ in eo approbanda & tenenda notaverit, approbet, & teneat; & quæ corrigenda & emendanda, corrigat & emendet, neve venenosis invidiæ morsibus scripturam cum Auctore corrodat, sed potius illud philosophicum ante oculos mentis proponens, nihil perfectum in humanis actibus posse inveniri, veniam concedat humanæ posibilitati. *Tu autem Domine, &c.*

IN NOMINE DOMINI NOSTRI JESU-CHRISTI.

INCIPIT TRANSLATIO BEATI JACOBI fratris Joannis Apostoli & Evangelistæ.

Caput I.

SICUT igitur ex veritate evangelica didicimus, Dominus ac Redemptor noster quadragesima suæ Resurrectionis die in Cælum ascensurus Discipulis suis Evangelium per universum orbem terrarum prædicare, & Gentes ad veram fidem conversas in nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis baptizare præcepit, dicens: *Ite in Universum mundum, prædicate Evangelium omni creatu-*

turæ &c. Aliis itaque Apoſtolis ex præcepto Domini ad Diverſas Provincias & ad diverſas Civitates Evangelicæ prædicationis ſtudio commigrantibus B. Jacobus, S. Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ frater, Hiſpaniæ & Hieroſolymis verbum Dei prædicavit, (1) ibique ab Herode ob Chriſti confeſsionem & Catholicæ fidei aſſertionem decollatus, primus omnium Apoſtolorum ſubiit martyrium. Unde B. Lucas Evangeliſta in Actibus Apoſtolorum ait: *Miſit Herodes Rex manus, ut affligeret quoſdam de Eccleſia, occidit autem Jacobum Fratrem Joannis gladio.* Cujus equidem beatiſsimi Apoſtoli corpus venerandum Judæi malivolentia & invidia ducti nec ſepelire voluerunt, nec à Chriſtianis qui tunc temporis Jeroſolymis converſabantur ſepelire permiſerunt: ſed ſicut Leo Papa in Epiſtola quam de ejus paſsione & ipſius Corporis in Hiſpaniam translatione, ad Hiſpanos deſtinavit, affirmat: *Integrum corpus cum capite extra Civitatem projicientes canibus, avibus, atque feris devorandum, conſumendumque expoſuerunt.* Sed illius Diſcipuli ab illo vivente præmoniti quatenus corpus ſuum in Hiſpanicam Regionem tranferrent tumulandum, totum corpus cum capite, teſte Leone Papa, nocturno tempore arripientes, litus aduſque maris citato calle pervenerunt: dumque ibi de navigio quo in Hiſpaniam tranſmearent ſoliciti eſſent, navim ſibi divinitus apparatam in litore maris invenerunt: quam Deo gratias unanimiter referentes, ſacratiſsimo corpore impoſito, ovanter conſcenderunt, & Scyla cum Carybdi atque periculoſis ſyrtibus, manu Domini gubernante, devitatis, primum ad Irienſem portum felici navigio pervenerunt: deinde venerabile corpus ad locum qui tunc Liberum donum vocabatur, nunc autem Compoſtella dicitur, deferentes, ipſum cor-

(1) *Ita nonnulli Codices: alii vero* Jeroſolymis remanſit, verbum Dei prædicaturus; ibique &c.

corpus ſub marmoreis arcubus eccleſiaſtico more ibidem ſepelierunt.

2 Floruerat autem antiquitus in illo loco inter catholicæ fidei cultores Chriſtiana Religio: ſed tempore perſecutionis ingruente, & ſuperba Paganorum tyrannide chriſtiani nominis dignitatem conculcante, totus fere Chriſtianæ Religionis cultus longo jam tempore inde evanuerat. In toto igitur tempore Sarracenorum, & longo etiam tempore poſt reſtitutionem fidelium, veneranda Apoſtoli tumba nullius chriſtiani acceſu frequentata, fruticum ſylvarumque ſpiſſitudine manſit diutiſsime cooperta, nullique uſque ad tempus Teodomiri Irienſis Epiſcopi fuit revelata aut cognita. Sed quando omnipotenti Deo placuit Eccleſiam ſuam laborantem viſitare, & ejus adverſitatem in proſperitatis tranquillitatem miſericorditer convertere, tempus ſtatim ſuo potenti imperio mutavit: Regnum Hiſpaniæ tranſtulit, & gentili ſuperſtitione per regionem Hiſpanicam conculcata & prorſus annullata, Chriſti ſui nomen atque fidem inibi ſuſcitavit.

3 Ante autem illius peſtis expulſionem Miro bonæ memoriæ Rex divina diſpoſitione Regni ſceptra ſuſcipiens, primus Pontificales Sedes per Hiſpaniæ Provincias juxta Romanæ Eccleſiæ normam, divina gratia inſpirante conſtituit, & Andream in Epiſcopum eligens Irienſi cathedra primitus ſublimavit. Huic equidem hos inferius ſubſcriptos ordine ſucceſsiſſe legimus (quorum nullam profecto præter nomina habemus notitiam) Dominicum, Samuelem, Gotomarum, Vincibilem, Ilduilfum, Selvam, Teodeſindum, Bemilam, Romanum, Auguſtinum, Honoratum, Quendulfum, item Quendulfum.

DE

DE REVELATIONE CORPORIS B. JACOBI fratris Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ. Cap. 2.

PRænotatis autem Epiſcopis fertur ſucceſsiſſe Teodomirus eadem Cathedra Divina diſponente gratia ſublimatus: in cujus tempore divinæ majeſtatis omnipotentia Occidentalem Eccleſiam ſepulchro tanti Apoſtoli revelato viſitare & illuminare dignata eſt. Qualiter autem ei revelatum fuerit, ſequens pagina patefacit. Quidam namque perſonati & magnæ auctoritatis viri præfato Epiſcopo retulerunt ſe luminaria in nemore, quod ſuper Beati Jacobi tumbam diuturna vetuſtate excreverat, nocturno tempore ardentia multotiens vidiſſe; ibique Angelos ſibi frequentius apparuiſſe. Quo audito ipſemet ad eum locum, unde illi ſe talia vidiſſe aſſerebant, acceſsit, & luminaria in prædicto loco ardentia propriis oculis proculdubio aſpexit. Divina igitur inſpiratus gratia præfatum nemuſculum feſtinanter adiit, & diligentius circunſpiciens, quamdam domumculam, marmoream tumbam (1) intra ſe continentem, inter Sylvas & frutices invenit. Qua inventa Deo gratias referens, Caſti Regis Adefonſi, qui tunc in Hiſpania regnabat, præſentiam incunctanter adivit, eique rem ut audierat & propriis oculis viderat, veraciter notificavit: ipſe vero tantæ audientiæ gaudio diffuſus citato calle has partes intravit: & ad honorem tanti Apoſtoli Eccleſiam reſtaurans, Epiſcopium Ilienſis Sedis in hunc locum qui Compoſtella dicitur, multorum Epiſ-

(1) *In exemplari, quo Ambroſius de Morales fuit uſus, ita ad oram ſcripſit:* Hic nimirum tumulus marmoreus *Arcæ* illæ ſunt *marmoricæ*, toties in Regum Prævilegiis hoc ipſo nomine repetitæ. Et ſæpe equidem corruptiſsime leguntur. *Sed id forte capite ſuperiori num. 2. in fine congruentius animadverteret, ubi ſub marmoreis arcubus corpus ſepultum traditur.*

Episcoporum, ac Dei Servorum, nobiliumque virorum auctoritate, atque Regali privilegio commutavit. Hoc autem sub tempore Karoli magni factum fuisse multis referentibus audivimus. Teodomirus vero Episcopus tanto fidentius oculos mentis ad Cælestis patriæ considerationem erigebat, quanto frequentius Beatum Jacobum post Basilicam sibi factam miraculis & virtutibus coruscare conspiciebat. Spe ergo Cælestium præditus aliquanto interjecto tempore vitam securus effudit finali sorte interveniente.

2 Cui *Adaulfus* succedens divini verbi pabulo gregem sibi commissum prout valuit vigilanti cura cibavit. Secundus quoque *Adaulfus* Pontificalis ordinis regimen suscipiens tanto internæ visionis desiderio succensus extitit, quod præ invidia à quibusdam hostium suorum de Sodomitico vitio in præsentia Regis qui tunc temporis Hispaniæ præerat, accusatus fuit. Rex igitur audito tanti facinoris commisso, vehementi ira commotus jussit eum indomito ac ferocissimo tauro secundum suum impiissimum judicium coram omni Concilio exponi, (1) ea videlicet lege, ut qui tanti criminis reus esse dicebatur, impetu impatientis tauri penitus dirumperetur. Sed ille qui occulto judicio statum justitiæ æquali lance ponderat, non permittens radium veritatis mendacii umbra obscurari, sic ferocitatem furentis tauri mitigavit, quod quamvis à canibus incitaretur, eidem religioso viro nihil impedimenti inferre valeret. Hoc autem ideo evenisse putamus, quia ille quamvis ad humanos visus jam damnatus esset, divina tamen pietate confidens, ante quam ad judicium tantæ crudelitatis veniret, officium Sacræ Missæ celebravit, & Pontificali infula (2) indutus quasi inexpugnabilis athlæta Dei ad martyrium, ubi spectaculum erat, divina miseratione pro-

(1) *Commentum id esse ostendimus tomo præc. in vita Adaulfi II.*
(2) *Pro infula Codex alter* Casulam *habet.*

tegendus pervenit. Taurus ſiquidem tubis, canibuſque venatorum vehementiſsime irritatus, ut eum vidit, de indomito domitus factus, ultroneus cornua ejus manibus tradidit: & ſic ſervus Dei illæſus evaſit. Cumque Rex & omnes qui cum eo erant, tantæ virtutis miracula conſpicerent, ante ipſius pedes prociderunt: & teſtimonii falſi quo eum damnaſſe prave voluerant, ſe reos extitiſſe manifeſto clamore confeſsi ſunt. Ipſe autem juxta Apoſtolum pro malis bona reddens eis miſericorditer indulſit: et eadem hora ſui Pontificatus dignitatem dimittens Aſturienſes partes hujus fugitivæ vitæ tranſitoriæ poſtpoſiturus, ſolique Deo ſerviturus intravit: ubi exemplum Sanctæ converſationis aliis relinquens in Era DCCCC. IV. naturæ debita perſolvit. Cujus equidem caſula cum qua ipſe in die præfati examinis Miſſam celebravit, tantæ virtutis divinitus extitit, quod ſi quis alicubi Sacramentum daturus, illam indueret, & forte perjurus exiſteret, ea profecto exui nullatenus valeret.

3 *Siſnandus* itaque hujus Eccleſiæ Epiſcopus, qui divina providentia ſanctæ recordationis Adaulfo ſucceſsit, adeo in labore ſanctæ prædicationis deſudavit, quod deſpectis ſæcularium rerum negotiis, ſupernæ contemplationi toto mentis affectu inhiavit. Is etiam prædeceſſoris ſui ejuſdem Adaulfi ſanctam vitam recolens, ſummæ ac fraternæ dilectionis deſiderio Aſturienſes partes intravit, eumque mortuum Compoſtellam aſportavit, & cum ſumma reverentia ſepelivit. Præterea conſilio & obedientia Domini Adefonſi Sanctiſsimi Imperatoris Xemenæque Reginæ hujus reverendiſsimi Apoſtoli Eccleſiam amplificans, & amplificatam cum multis Epiſcopis conſecravit. Fundavit etiam Monaſterium quod de *Ante altaria* nuncupatur, & *Piniarium*, ubi Monaſterium S. Martini ad honorem Dei conſtructum eſt. Fundavit & *Lovium*, ubi reliquiæ S. Felicis reconduntur. Inſuper & B. Job ſententiam, qua dicitur: *Pes fui claudo, & oculus*

ce-

cæco, ante ſuæ mentis oculos reducens, juxta turrim principalis introitus hujus Eccleſiæ tam claudis, quam cæcis, omnibuſque debilibus ſedes fecit conſtitui: hac videlicet intentione, ut ejus eleemoſynis & oblationibus fidelium inopiæ ſuſtentarentur. Præfata igitur Monaſteria, ſcilicet de Ante-altaria, & Piniarium, idem venerabilis Epiſcopus tali equidem intentione de propriis B. Jacobi facultatibus conſtruxit; ut ſi quis hujus Eccleſiæ ſeniorum ſub regula B. Benedicti ſuorum criminum ſordes divinæ compunctionis fletibus perluere inardeſceret, in quolibet eorum tamquam in familiaribus ac privatis manſionibus monacharetur. Eadem quoque intentione Lovium ab eodem Epiſcopo conſtructum fuit; ut ſi aliquis de familia ejuſdem Eccleſiæ debilitaretur, illuc ſe ad quietem quaſi emeritus conferret. Cujus nimirum familiæ exordium ſicut in rei veritate cognovimus, veriſsima deſcriptione referemus. Supra namque memoratus Siſnandus Epiſcopus nefandiſsimæ traditionis atque accuſationis Avunculi ſui religioſi Epiſcopi Domini Adaulfi recordans, quotquot reperire potuit ex cognatione & propagine eorum qui eum tradiderant, faciendis officiis hujus Eccleſiæ ſub titulo ſervilis conditionis auctoritate Regis, & decreto manſuro tradidit; ea videlicet lege, ut alii quoquinarii, & alii debitores omnium faciendorum ſervitiorum ex eis eorumque ſtirpe in perpetuum fierent. Poſtmodum aliquanto delapſo ſpatio in Era DCCCC. & LVIII. idem catholicus Epiſcopus in pace vitam finivit. (*an.* 920)

4 Cui *Gundeſindus* filius Comittis Aloiti qualicumque modo ſuccedens, ferventiori ſtudio ſæcularibus, quam cæleſtibus inhiavit: qui nimirum circa finem ſuæ vitæ, ut inceperat, etiam minus religioſe vivens, ex habitaculo carnis fertur acrius evulſus fuiſſe. Cujus equidem mater inde nimio confecta mœrore, nocte ac die ſuperne pietatis clementiam pro eo inſtantius exorans ad remedium ejus

animæ, quidquid habuit pauperibus erogavit, & multo tempore in vigiliis & orationibus ante aram beatiſsimi Jacobi permanſit, ut quoniam diverſorum generum tormenta ſubiiſſe credebat, per immenſam omnipotentis Dei miſericordiam ſanctiſsimo interveniente Jacobo, ad ſupernorum Civium conſortia perveniret. Inter hæc ad contemplationem cæleſtis patriæ ſitibunda mente diffuſa ſolicitiſsima intentione januam miſericordiæ divinæ ad hoc tandem pulſavit, quod ſi hæ ejus preces fuſſæ in conſpectu ſupernæ majeſtatis erant ſuſceptæ, per aliquam ſanctam revelationem colligeret, qualiter filius ſuus ſe haberet. Cum ergo charitatis viſceribus calefacta quadam nocte in Eccleſia hujus ſacratiſsimi Apoſtoli pernoctaret, circa medium noctis oculos aſsiduitate vigiliarum jam fere gravatos momentaneo ſubmiſit ſopori. Dormienti itaque viſum eſt volumina quæ ad officium Eccleſiæ in Librario reponi conſueverant, à quodam ſanctiſsimo viro ſuccenſa fuiſſe, & ad eorum incendium ſe expergefactam ſurrexiſſe. Cumque inde ſtupefacta recumberet, audivit vocem dicentem ſibi: Scias filium tuum hac nocte ad electorum ſocietatem admiſſum fuiſſe.

5 Poſt hunc *Ermegildus* in Epiſcopum electus, ac poſt electionem pravis deſideriis hujus præſentis exilii deditus, dum vixit iniquitatis dominio mentis colla ſubmiſit. Cum autem paulo ante diem ſui exitus vehementi ira commoveretur, cuidam viduæ unam vaccam cujus lacte ſe, filioſque paſcebat ſuos, auferri præcepit. Altera ergo die cum militibus ſuis inter epulas ſedenti dapifer ſuus unum ex inteſtinis illius vaccæ, quod Gallæco vocabulo *duplicia* nuncupatur, in ſcutella argentea inter alia fercula appoſuit. Ipſe vero dapium diverſitate jam diſtentus, atque nectaris liquore ingurgitatus cum priori morſu appoſitæ dupliciæ quam commedere voluit, medio ventre, eis qui intererant videntibus, crepuit. Poſtquam autem ſepultus fuit; monumentum ejus combuſtum fuiſſe à

quam

quam pluribus audivimus, & etiam ipſius combuſtionis ſigna propriis oculis ipſi aſpeximus. (1)

6 Huic equidem *Siſnandum* filium Comitis Menendi, ac nepotem præfati Gundeſindi Epiſcopi, quadam forte poteſtatis ſuccedentem, Rex Sanctius in tenebroſis carceribus obtrudi præcepit, & Reodoſindum (2) Cællænovæ Religioſum Monachum ejus in honorem ſubrogavit. Defuncto igitur Rege Sanctio idem Siſnandus à vinculis mox ereptus, armata manu in die Natalis Domini Compoſtellam intravit, & arrepto enſe Reodoſindum minatus eſt decapitare Epiſcopum. (3) Reodoſindus itaque vir ſanctiſsimus amore divinæ fortitudinis permanens intrepidus hujus maledictionis verba Siſnando intulit Epiſcopo: Qui mihi mortifero gladio Siſnande minaris, mortifero gladio violenter confodiaris. Siſnando denique in Pontificali Cathedra tyrannidis poteſtate permanente Reodoſindus præſentis exilii tumultus fugiens ad Monaſterium Cællænovæ quaſi ad portum tranquillitatis, Domino miſerante, pervenit. Hic obiit in Era I. XV. Cumque Normani ex portu qui Juncariæ dicitur venientes, & Iliam tendentes, partes iſtas deprædarentur, idem Siſnandus à Civitate exiit, & ſui exercitus robore circumvallatus in die mediantis Quadrageſimæ, uſque ad prædium quod dicitur Fornellos, eos eſt inſecutus: ubi pugnam aggreſsionis accerrimæ cum eis incipiens, ſanctiſsimi Reodeſindi maledictionis ſaggitta percuſſus caſu interveniente occiſſus eſt IIII. Kl. Aprilis Era I. VI. (4)

7 Pelagius autem filius Comitis Ruderici Velaſqui & poſt Siſnandum dignitatem hujus Pontificatus ſæculari potentia ſuſci-

(1) *Paulò indulgentius de rebus hujus Epiſcopi ferendum eſſe judicium in ejus vita Tomo præcedenti oſtendimus.* (2) *Sanctum Rudeſindum intellige.*
(3) *Vide quæ de poſthuma Siſnandi II. fama in ejus vita ſcripſimus.*
(4) *Codex membranaceus Era i. vi. Alii perperam i. xvi.*

cipiens, nec ſuſcepti honoris curam geſsit, nec in hujus peregrinationis valle per deſideriorum cæleſtium lamenta ſuo ſe creatori, ut deberet, humiliavit: unde divina diſpenſatione Eccleſiam injuſte ab eo diutius nolente occupari, à Domino Rege Veremudo expulſus eſt. (1)

8 In cujus equidem honorem *Petrus de Moſontio*, videlicet Abbas de Ante-altaria, divinæ providentiæ gratia ſubrogatus, ac diſtricti examinis pavore perterritus cœpit maculas ſuarum ſordium pœnitentiæ lamentis amariſsimè punire, & in alta ſe Dei contemplatione elevare. Hujus ergo ſanctitate & religione Dominus Rex Veremudus, ſuperni timoris amore interveniente, compunctus, quidquid Eccleſia beati Jacobi temporibus omnium Epiſcoporum amiſerat, huic Reverendiſsimo viro omnino præcepit reſtitui. Interea Rudericus Velaſqui & pater præfati Epiſcopi cum ceteris Conſulibus terræ hujus Sarracenos cum duce eorum Almezor in partes iſtas duxit. Qui Compoſtellam venientes majorem partem parietum Beati Jacobi Eccleſiæ præter ejus Sanctiſſimum altare penitus deſtruxerunt. Igitur beatiſsimus Jacobus volens, ne ab Eccleſia ſua, quam ipſi tantæ ſuperbiæ calce oppreſſerant, impune evaderent; tanto diſenteriæ morbo eos percuſit, quod mortuis eorum quam pluribus, perpauci ad propria redierunt. Cumque Dux eorum Almezor interna conſideratione tantæ ultionis periculo ſuos acrius percuti conſpiceret; quiſnam eſſet ille cujus aula eorum impetu jam fere deſtructa eſſet, ſui itineris ductores fertur conſuluiſſe. Quorum nimirum reſponſione, Jacobum ſcilicet, unum ex diſcipulis Filii Mariæ Virginis cujus nomen apud eos, ecce Maria nuncupatur, ibidem certiſsime tumulari comperiens, ac tantæ audaciæ pœnitudinem gerens, fugam obſtinate iniit, & in fugiendo repentino languore percuſſus mortuus eſt apud Me-

(1) *Ea itidem quæ de Pelagio ſcripſimus Tomo præcedenti conſulenda.*

Metina Celime, ubi ſepultus eſt, & animam ſuam ſinui Mafometh infeliciter commendavit. Rex igitur ſuperni amoris ſtimulo excitatus, in hanc urbem curioſa intentione venit, & hujus Apoſtoli Eccleſiam quam dirutam invenit, cum eodem Epiſcopo Domino Petro, Deo adjuvante, reſtauravit. Poſt reſtaurationem conſecrata equidem Eccleſia, Petrus idem Epiſcopus obdormivit in Domino.

9 Unde *Pelagius Didaci* temporali poteſtate ſubnixus, paſtoralis curæ dignitatem poſt eum uſurpavit : & quia ſub tantæ prælationis obtentu vitio elationis intumuit, divino interveniente judicio à principibus terræ ignominioſe abjectus fuit. Cui frater ſuus Vimara Didaci ſuccedens quoniam ſub prætextu religionis non Deo, ſed ſuæ gloriæ deſervire ſtuduit, ſive caſu, ſive proditione in fluvium Mineï dimerſus eſt. Hujus itaque Inſtruarius pontificales ſuſcipiens vices adeo doctrinam vitæ ſanctæ pravis moribus conculcavit, quod ſuis exigentibus meritis à domino Rege Veremudo in vinculis mancipatus, ſub Era (1) debita naturæ perſolvit.

10 *Greſconius* igitur nobiliſsimo genere ortus, tantæ nobilitatis lampade reſplenduit, quod ſuæ militiæ circunſpecta ſtrenuitate Normanos, qui hanc terram invaſerant, funditus extinxit, & ædificia murorum turriumque ad muniendam urbem Compoſtellæ conſtruxit. Cumque poſt conſummationem hujus Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, quam ipſe, Deo opitulante, fecit, jam inſtante ejus vitæ termino ad Caſtellum *Honeſti* quod ad defenſionem Chriſtianitatis conſtruxerat, perveniret, in Era I. CVI. metuendæ mortis incurſu impulſus eſt.

11 *Gudeſteus* igitur nepos ejus poſt eum ad Pontificatus apicem provectus quoniam juxta rigorem prædeceſſoris ſui dig-

(1) *Nullum hic vacuum ſpatium : ſed abſdubio Eræ annum Auctor exprimere voluit.*

dignitates & honores hujus Apoſtolicæ Eccleſiæ ad ſtatum rectitudinis promovere voluit; inter eum & avunculum ſuum Comitem Froilam multa diſſenſionum conflicta ſunt ſuborta. Cum autem modo concordes, modo diſcordes ad invicem eſſe conſueſcerent, quadam dierum pace inter eos fidei juramento firmata, idem Comes Froila Iliam ubi Dominus Epiſcopus quadragenarii numeri ſacros dies obſervabat, ſuos Nuntios eum adlocuturos ſubdole delegavit. Qui ab eo benigne ſuſcepti, in ejus menſa ad ſumendos cibos conſederunt, & quaſi familiares ſui in eadem Camera cum eo ad dormiendum recubuerunt. Qui Epiſcopo dormiente, noctu ſurgentes, ac tacitis greſsibus per fores exeuntes, ad nemus in quo impiiſsimus ille ſupra memoratus Froila cum exercitu ſuo latitabat, venerunt, & inde ſubdoli pedetentim cum eo egredientes per oſtium Cameræ in qua ipſe dormiens jacebat, irruentes, eum impia crudelitate ſub Era I. C VII. fruſtatim dilaniarunt (1)

12 Porro in eadem Cathedra *Didacus Pelaiz* à Domino Rege Sancio ſublimatus eſt. In hoc tempore apud Hiſpanos Lex Toletana obliterata eſt, & Lex Romana recepta. Et prædictus quidem Didacus multo tempore nobilitate ac generoſitate in hac præſenti vita floruit. Sed adeo curis exterioribus implicitus extitit, quod Eccleſiaſtici habitus normæ internam intentionem, ut debuit, non ſubmiſit. Unde à Domino Rege Adefonſo ſuis exigentibus meritis captus, ſpatio XV. annorum permanſit in vinculis. (*Vide lib.* 2. *cap.* 2. & 55.

Promotio Petri Cardinenſis Monaſterii Monachi, in Compoſtellanum Epiſcopum. Cap. 3.

1 INter hæc ſiquidem Dominus Rex Adefonſus, vir Catholicus, intima conſideratione comperiens quod beatiſsimi Apoſtoli Eccleſia in periculo viduitatis poſita, niſi

(1) *Vide infra lib.* 2. *cap.* 55.

niſi paſtorali muniretur providentia, ſine damno, nullo modo conſtare poſſet; alium in Pontificalem Eccleſiæ B. Jacobi ſublimare Cathedram ſatagebat. Celebrante itaque Ricardo Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinali atque Legato apud Sanctam Mariam de *Fuſellos* (1) Concilium, idem Rex Adefonſus affuit, & prædictum Epiſcopum quem diutius vinculis mancipari fecerat, quaſi ſolutum, ſed tamen ſub cuſtodia, ad Concilium venire juſsit: videlicet ut eum à Pontificali dignitate dejiceret. Tunc prædictus Epiſcopus metu Regis, & ſpe liberationis præjudicium Romani Cardinalis paſſus eſt, & coram omni Concilio ſe indignum Epiſcopatu proclamans, annulum & virgam paſtoralem Cardinali redidit. Cardinalis autem alium videlicet *Petrum* nomine, Cardinenſem (2) Abbatem, in Pontificalem Eccleſiæ B. Jacobi Cathedram intronizandi licentiam conceſsit. Poſt hæc idem Epiſcopus, quamquam præjudicio gravatus, captioni tamen Regis iterum mancipatus eſt. Ea propter his demum Romæ ventilatis prædictus Ricardus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis atque Legatus, confuſionis atque ignominiæ jaculo confoſſus eſt. Nimirum Papa Urbanus atque S. Romana Eccleſia admodum objurgavit atque confudit, utpote qui prædictum Compoſtellanenſem Epiſcopum captioni mancipatum præjudicio gravaverat, & injuſte depoſuerat: proinde ipſe quoque Legatione qua talia præſumpſerat privatus eſt. Rex autem Adefonſus communi conſilio ſapientum virorum Heſperiæ, quemdam Abbatem Cardinienſis Monaſterii nomine *Petrum*, huic Apoſtolicæ prætulit Eccleſiæ, qui poſt commiſsi gregis regimen biennio in Epiſcopatu permanens, quia ſine conſenſu Matris noſtræ S. Romanæ Eccleſiæ ad tanti honoris arcem

(1) *Vulgatum Fuſellenſe Concilium anno* 1088. *fuit indictum.*
(2) *Hodie* Cardeña.

provectus fuit, in quodam Concilio Legione à Domino Cardinali Regnerio celebrato, qui poſtea in urbe Roma factus Papa, ſortitus eſt nomen *Paſchalis*, juſte & canonice depoſitus eſt.

Eo abſentante ſequitur Villicatio.

IBI namque quidam Parochianorum Eccleſiæ B. Jacobi nomine *Petrus Vimara*, laicus, & regius villicus, totum honorem quem Epiſcopus obtinuerat ſanctiſsimi Regis Domini Adefonſi manu ſuſcipiens, ad propria rediit: ubi tantum crudelitatis pauperes ac divites deprædando inſtanter exercuit, quod univerſa hoſtili more diſsipando deſtruxit, & quia ipſe omnia ſine intermiſsione conflaturum ac rapturum ſeſe præſumpſerat, quorumdam benevolentiam iniquiſsime captando terram illam quæ *Montanos* noſtro vocabulo vocitatur, & quoddam Caſtellum S. Jurgii; ſive quamdam partem illius parochiæ quæ *Cordarium* dicitur, huic Patrono noſtro B. Jacobo funditus auferri conſentiendo permiſit. Eo quoque depoſito, & venerabiliſsimo Comite Domino Raimundo auguſtiſsimam filiam Catholici Domini Regis A. in conjugium ſuſcipiente, Arias Didaci Majorinus hujus terræ effectus eſt. Iſte quippe crudelis ardentiſsima cupiditate exiſtens quæcumque extorquere & rapere potuit, ſitibunda mente vehementius rapuit & deſtruxit: unde tam potens, quam impotens tantæ afflictionis intolerabiliori pondere oppreſi uſque ad illius obitum in afflictione acerrima permanſerunt. Canonici itaque hujus Eccleſiæ, qui diſpenſatores Eccleſiaſticæ dignitatis eſſe deberent, ad tantum inopiæ tum temporis devenerunt, quod paupertatis vinculis obligati, cibis corporeæ ſuſtentationis in ipſa etiam Canonica modis omnibus indiguerunt. Quod autem valde indignum eſt, ac flebiliter condolendum, viliſsimis etiam & variis veſtimentis induti,

ti, quasi totius doctrinæ Ecclesiasticæ consuetudinis expertes in choro laudes Deo inordinate cantabant.

Verba Auctoris.

PRæceptis Domini Didaci Secundi Compostellanæ Sedis Episcopi, libenti & devoto animo obtemperans, ipsius prædecessorum gesta, quam verisime potui hucusque paginæ commendavi. Nunc vero ipsius Reverendi Episcopi successus quos in hoc honore habuit, & adversa, quæ in eodem viriliter pertulit, atque ea quæ ipse ad Dei honorem & suæ Ecclesiæ utilitatem Domino cooperante discrete & sapienter peregit, describere, & ad posterorum memoriam revocare divina præveniente gratia aggrediar. *Adjutorium nostrum in nomine Domini. Qui fecit Cælum & terram. Amen.*

De Prælatione Didaci Gelmiride. Cap. 4.

COmes itaque Domnus Raimundus, vir idoneus atque discretus, condolens Compostellanæ Ecclesiæ, non juxta Canonum instituta, ut supra exposuimus, ordinatæ, non inconsultis quatuor Episcopis, videlicet Petro Lucensi, Gunsalvo Mindunensi, Auderico Tudensi, Petro Aurensi, quosdam seniorum & populum hujus Ecclesiæ ex affectu internæ pietatis sic adloquitur dicens: Ite, & vobis metipsis consulentes quemcumque à me reposcere volueritis, protectorem & defensorem Domino miserante impræsentiarum habere poteritis. Hæc igitur audientes seorsum sumpto consilio in conspectu Domini Raimundi, totius Principes Gallætiæ pariter advenerunt: & coram eo assistentes summis precibus ab eo quendam Clericum nomine *Didacum Gelmiridem*, honestum & magnæ discretionis virum, uno ore petierunt. Cujus Patrem (1) Iriam & ei vi-

(1) *Pater ejus* Gelmirius *vocabatur. Vide lib. 2. cap. 2.*

vicinam Provinciam, videlicet, inter duos fluvios Uliam & Tamarem, mira arte diſcretionis, & ſummo rigore moderaminis & multis annis gubernaſſe recolebant. Quorum petitioni venerabilis Comes viſcere tenus condeſcendens Domnum Didacum Eccleſiæ S. Jacobi Canonicum, quem per manum & licentiam omnium Canonicorum, pro Cancellario & Secretario (1) ſuo ſecum in Curia honorifice tenebat, omni terræ & honori Reverendiſsimi Apoſtoli Jacobi præpoſuit: qui luce inexpugnabilis intentionis ſuffultus, nobiliorum virorum prudenti conſilio adjutus cœpit deſtructa reſtaurare, & reſtaurata conſervare, & conſervata quaſi ad ſtatum rectitudinis multo labore perducere.

De Dalmachio Cluniacenſi Monacho in Epiſcopum Compoſtellanæ promoto. Cap. 5.

Anno 1094. PRæterea delapſo unius anni ſpatio venerandus Rex Ildefonſus, & ejus gener Dominus Raimundus, & uxor ſua nobiliſsima Domina Urraca (2) conſilio & Cleri & populi B. Jacobi, auctoritate S. Romanæ Eccleſiæ quemdam Monachum Cluniacenſis Religionis nomine *Dalmatium*, pudicum & religioſum virum, & Abbatis benedictione & licentia, Compoſtellanæ Eccleſiæ, Domino auxiliante, fecerunt Epiſcopum. Hic ſedem quaſi incultam reperiens vineam, ſicut formam ſanctæ Doctrinæ noverat, utilitati ſanctæ Eccleſiæ ardentiſsimo amore inſtuduit. Nam cum Dominus Urbanus S. Romanæ Eccleſiæ Providentiſsimus Epiſcopus apud Clarum Montem Concilium celebraret, Religioſus idem Dalmatius cum quibuſdam comprovincialium Epiſcoporum, qui germana juncti charitate ejus ſanctitati inhæſerant, in eodem Con-

(1) Secretarii *Vocabulum pro officio & dignitate ejus qui à ſecretis in Aula, jam tunc in uſu erat.*

(2) *Fere ſemper nomen hoc (& aliorum) ſola prima littera denotatur.*

Concilio Domino Papæ se præsentavit; ubi ab omnibus valde honoratus hoc Privilegium in sequenti serie conscriptum, quod nemo prædecessorum suorum impetrare potuerat, cum istis subsequentibus literis de confraternitate hujus Ecclesiæ scriptis apud gratiam Domini Papæ summis precibus impetravit. Anno 1095

LIBERTAS COMPOSTELLANÆ ECCLESIÆ.

URbanus Episcopus servus servorum Dei dilecto fratri Dalmachio Compostellano Episcopo, ejusque successoribus canonicè promovendis in perpetuum. Veterum Synodalium & gestorum Pontificalium series confitetur, semper Sedi Apostolicæ licuisse, ut & pro temporis ratione conjuncta disjungeret, & disjuncta conjungeret, & sedes sedibus commutaret. Hac igitur præcedentium Patrum auctoritate firmati, tibi fratri in Christo Carissime Dalmati, tuisque successoribus, decreti præsentis auctoritate concedimus pro B. Apostoli Jacobi reverentia, ut sicut Episcopatus Cathedram prædecessores vestri in urbe quæ Ilia (1) dicitur habuerunt, ita perenni deinceps tempore in ea quæ Compostella dicitur, & Ecclesiam continet in qua B. Jacobi corpus requiescere creditur, habere debeatis. Universa ergo ad præfatæ Iliæ Civitatis Diœcesim pertinentia, tibi, tuisque successoribus integra semper & illibata permanere decrevimus. Ad hæc pro singulari B. Jacobi devotione concedimus, ut tam tu quam tui deinceps successores, nulli præter Romano Metropolitano subjecti sint: & omnes qui tibi in eadem Sede successerint per manum Romani Pontificis tamquam speciales Romanæ Sedis Suffraganei consecrentur. Præterea mansuro in perpetuum decreto sancimus, ut

(1) *Pasim* Ilia *vel* hilia *scribitur, quæ* Iria, (sicut & Irienses, *vel portus* Iriensis) *in eodem codice nominatur.*

ut quidquid hactenus juſte beati Jacobi Eccleſiæ teſtamentis regalibus oblatum eſt, quidquid catalogis legitimis continetur, quidquid Parochiarum Irienſis cathedra juſte habuiſſe cognoſcitur, tibi, tuiſque legitimis ſucceſſoribus Compoſtellæ permanentibus firmum ſemper, integrumque ſervetur. Veſtram de cetero condecet ſanctitatem, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ decreta in omnibus obſervare, & ita virtutum luce interius exteriuſque fulgere, ut videant omnes veſtra bona opera, & glorificent Patrem veſtrum qui in Cælis eſt.

Sane ſi quis in craſtinum Archiepiſcopus, aut Epiſcopus, Imperator, aut Rex, Princeps, aut Dux, Marchio, Comes, Vice-Comes, Judex, aut Eccleſiaſtica quælibet ſæculariſvè perſona hujus decreti paginam ſciens contra eam temerè venire temptaverit, ſecundo, tertiovè commonitus, ſi non ſatisfactione congrua emendaverit, poteſtatis, honoriſque ſui dignitate careat, reumque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo Corpore ac Sanguine Dei & Domini noſtri Jeſu-Chriſti alienus fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem hæc obſervantibus, & præfatam B. Jacobi Eccleſiam venerantibus, ſit pax Dñi. noſtri Jeſu-Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Datum apud Privatam (1) *oppidum per manum Joannis S. R. Eccleſiæ Diaconi Cardinalis, Nonis Decembris Indictione tertia, anno Dominicæ Incarnationis M.XCV.* (2) *Pon-*

(1) Privatium *aliis dicitur, in Vavarienſi Galliæ tractu, non longe à Rhodano.*

(2) *In codicibus, quos mihi videre licuit, annus MCXVI. ſcriptus: corruptiſsime abs dubio, cum Urbanus ante ann. MC. defunctus ſit. Inverſi ego numeri CX. pro XC. & non VI. ſed V. addendus, ut ſit ann. 1095. qui ſolus ex adjunctis evincitur, nempe ex Concil. Claromontano, ex Indict. III. & ex octavo Pontificatus, ejus qui anno 1088. die 12. Martii cathedram aſcendit.*

Pontificatus autem Domini Urbani ſecundi Papæ VIII.

Diſſolutio Dalmacii Epiſcopi, & Prælatio ſecunda Didaci Gelmiride. Cap. 6.

INDE tanto dono rediens decoratus Compoſtellanam Eccleſiam libertatis robore decoravit. Sed quia non durat quem mors proſternere curat, octo dies durat, quod nos dolor ejus adurat. Clerici ergo qui ſe de tot periculis ac tribulationibus ad portum quietis perveniſſe putabant, quaſi navis in medio maris, ingruente tempeſtate de litore ſolet excuti, ſic inter procellas hujuſmodi huc illucque ſe quati conſpiciunt. Sed omnipotentis Dei clementia quæ ſecundum ſuæ providentiæ diſpoſitionem diſſoluta nave naufragantibus manum perfectæ conſolationis porrigit; gubernatorem noſtrum Catholicum Regem domnum Ildefonſum, generumque ejus piiſimum Comitem Dominum Raimundum cum uxore ſua Domna Urraca divinitus animavit, ut eos de hujuſmodi aſsiduis incurſibus ad portum tranquillitatis miſericorditer retraheret: quod ſic factum fuiſſe recto ordine deſcribitur. Clerus, & populus Eccleſiæ B. Jacobi omnium beneficiorum, quæ Dominus Didacus Gelmirides eis primitus fecerat non immemores exiſtentes, tam importuna petitione januam miſericordiæ prædictorum Principum ſuppliciter pulſare ſtuduerunt, quod apud eorum gratiam eumdem Dominum Didacum pro gubernatore & Domino impetrarunt. Anno 1095

Vide lib. 2. cap. 1.

Semotio Didaci primi ab Epiſcopatu. Cap. 7.

1 DOmnus itaque Didacus Pelaiz prædictus Epiſcopus à captione Regis jam liberatus, audiens Sanctiſsimum Dalmacium Epiſcopum naturæ debita perſolviſſe, & hunc alium totum honorem non Pontificali dignitate, ſed vicaria poteſtate pro tempore obtinere, Ro- Anno 1096.

Romam percita festinatione petiit; ibique pontificalem dignitatem se injuste amisisse, & vim passum fuisse, importunis clamoribus conquestus est: unde sic factum est, quod post mortem Domni Dalmaci Ecclesia ista inter diversas angustias posita, hoc negotium *quatuor annorum spatio* permansit indefinitum. Per illos autem *quatuor annos continuos* Dominus Didacus Gelmirides Vicarius totum hujus Ecclesiæ honorem communi bonorum consilio & assensu gubernavit. Divina tandem pietate inspirante, & ad communem utilitatem providentia persuadente, excellentissimus idem Rex Adefonsus, volens diffinire præfati negotii causas tam diutina protelatione agitatas, misit Romam Nuntios suos cum Clericis hujus Ecclesiæ, suas rationes contra eumdem Didacum Pelaiz, calumnias adhuc in eum injuste devolventem, propalaturos, & pertractaturos: qui Romam pia intentione pervenientes bonæ memoriæ Papam Urbanum ad quem mittebantur deffunctum, & *Paschalem* ei in honorem jam subrogatum invenerunt.

Anno 1099. die 15 Aug. Hic Paschalis ante Papatus adeptionem *Ranerius* dictus in Hispania fuerat jam Legatus, & totam hanc dissensionem, & beati Jacobi Ecclesiæ calamitatem certissime noverat. Reverendissimus igitur S. Romanæ Ecclesiæ Episcopus Paschalis eorum rationes & objectiones patula cordis aure perspicacius audiens, ac tantæ inquietudinis summam subtili consideratione discernens, Didacum Pelagidem tantæ dignitatis prælatione indignum esse dictante justitia, censuit: unde hæc Ecclesia quæ spatio XV. annorum in suprædictis miseriis quasi languida permanserat, Domino miserante liberata, idem Papa venerabili Regi nostro, Clero & populo beati Jacobi subsequentes remisit literas.

AD

AD REGEM DE LIBERATIONE COMPOSTELLANÆ Eccleſiæ.

Paſchalis Epiſcopus ſervus ſervorum Dei Cariſsimo filio Ildefonſo Hiſpaniarum Regi ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

2 *Petitionem tuam pro B. Jacobi Eccleſia benigne ſuſ-* Anno
cepimus, tum quia & nos Eccleſiæ ipſius graviter de- 1099
tritionem condolemus, tum quia eo te filium Eccleſiæ Catholicæ ducimus loco, ut in his quæ juſta ſunt, quæque mortalium cuilibet annuenda, te potiſsimum admittere debeamus. Recenſitis igitur Domini prædeceſſoris noſtri Urbani ſanctæ memoriæ literis, fratribus etiam qui in legali ratiocinatione, eidem Domino noſtro Urbano affuerunt requiſitis, patenter conſtitit confratrem noſtrum Didacum, quondam Irienſis Eccleſiæ Epiſcopum, juſte & canonice ab Epiſcopatu ſemotum, quamvis ei Dominus noſter Urbanus officium Epiſcopale permiſerit, ſi quando à vacanti evocaretur Eccleſia. Placuit itaque univerſis qui nobiſcum convenerant fratribus, certum tantis varietatibus finem imponere, ne ulterius occaſione ejus B. Jacobi deſtituatur Eccleſia. Omni qua propter ambiguitate ſepoſita, perſonam & religioni, & regimini Epiſcopali congruam largiente Domino apud Compoſtellanam B. Jacobi Eccleſiam eligi, & ad nos conſecrandam reduci præcipimus. Porro pro ſupra nominato Ex-Epiſcopo Didaco benignitatem tuam rogamus, ut in regni tui collata divinitus latitudine tantum ei honoris conferas, quantum ejus ſuſtentationi poſsit honeſte ſufficere. Statum noſtrum plenius ex Legatorum relatione percipies, & quo modo, quo habitu Apoſtolica Sedes agitetur agnoſces. Tu autem cum Eccleſiæ membra diligis, illam ut caput diligere, adjuvare, & honorare non ceſſes, omnipotens Dominus ſuo te amore accendat, hoſtium ſuorum victorem faciat, ab

omnibus peccatis absolvat. Datum Laterani IIII. K. Janu.

AD CLERUM ET POPULUM COMPOSTELLANÆ Eccleſiæ de eodem.

Anno 1099. *Paſchalis Epiſcopus ſervus ſervorum Dei Clero & Populo Compoſtellano, & ejuſdem Provinciæ Epiſcopis, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.*

3 *Quantis jam diu calamitatibus pro Paſtoris abſentia B. Jacobi fatigetur Eccleſia, Hiſpaniarum angulus jam nullus ignorat. Unde Catholicorum omnium mater Romana Eccleſia tanti membri, quod in corpore ſuo præclarius geſtat, dolores diutius tolerare non patitur. Igitur Apoſtolicæ Sedis præceptis & Synodalis Collegii, quod in veſtra Provincia per ejus Vicarium pro eodem negotio celebratum eſt, geſtis diligentius requiſitis, ex pleniori fratrum noſtrorum ſententia ſancto ut credimus ſpiritu dictante, decrevimus S. Jacobi Eccleſiam tantis calamitatibus abſolvendam. Omni igitur ambiguitate ſepoſita, omni ſpe ſeu ambitione quam poſt depoſitionis ſuæ Synodale judicium frater noſter Didacus ex Apoſtolicæ Sedis miſeratione geſtabat, oblata; perſonam, & religioni ac regimini congruam Epiſcopali Compoſtellanæ Eccleſiæ feſtinantius eligere, & conſecrandam ad nos dirigere feſtinate. Datum Laterani IIII. K. Janu.*

Dilatio Electionis. Cap. 8.

CUM nobis equidem his præcipientibus literis electionem diu deſideratam facere liceret, propter abſentiam Præpoſiti noſtri Doñi Didaci Gelmirez, qui orationis gratia limina B. Petri adiverat, ubi ad ordinem Subdiaconatus promotus eſt, uſque ad adventum ejus electionem fieri modis omnibus diſtulimus: & quia vitam & mores ipſius cognoveramus, viſis Domini Papæ iſtis ſubſequentibus literis, cum nolentem, atque reniten-

tentem cum nobilioribus totius Gallætiæ, & assensu Regis Adefonsi, & Comitis Raimundi qui nobiscum laudantes aderant, in Episcopum elegimus.

Paschalis Episcopus servus servorum Dei, universo Conventui Ecclesiæ S. Jacobi salutem & Apostolicam benedictionem.

ORDINATIO PRÆDICTI D. ROMÆ in Subdiaconum.

2 *Didacum Ecclesiæ vestræ Canonicum, & vice Dñum, venientem ad nos paterna benignitate suscepimus: quem in Apostolicæ Sedis gremio Subdiaconum ordinatum vestræ charitati remittimus. Nulla siquidem genii querela eum inhiberi censemus, non ex præcedentibus ante id temporis causis solicitari volumus, quin deinceps largiente Domino suis temporibus ad sacros ordines debeat promoveri. Datum Romæ per manum Joannis Diac. Cardin. Bibliotecarii XV. K. April.*

Electio ejusdem, & consecratio. Cap. 9.

ET in venturis Kal. Julii annuente Dño prædictus Didacus in Episcopum electus est (1) sub Era I.C.XXXVIII. & ad venturum Pascha Episcopus consecratus est XI. K. Maii. Unde magna lætitia in Ecclesia nostra orta est. Post electionem vero cum multis hujus Ecclesiæ personis *Toletum*, ubi Dominus Rex Adefonsus erat, petens, à Toletano Archiepiscopo cum summa processione ibidem susceptus est. Inde regali gratia valde honoratus rediens, cum ejusdem regis Vicario quamdam partem honorum quam Ecclesia B. Jacobi prædecessorum Anno 1100.

 suo-

(1) *Vide infra lib. 2. cap. 2. de Episcopis qui ejus interfuerunt electioni.*

Anno 1101 ſuorum temporibus injuſte amiſerat, Domino auxiliante, recuperavit: & quia eumdem electum Romæ conſecrandum juxta Privilegium prædeceſſoris ſui Dñi Dalmatii cognoveramus, ne ſuorum hoſtium doloſis inſidiis in eundo vel in redeundo forte caperetur, interrumpentibus ſuſpiriis valde doluimus. Didacus quippe Pelaiz Ex-Epiſcopus, & ejus propinqui, cum Dño Petro Aragonienſium Rege per cujus Regnum ipſi electo tranſeundum erat, morabantur, & ideo glorioſus Rex Adefonſus, & B. Jacobi Eccleſia nequaquam eum Romam ire conſecrandum permittebant, captionis periculum à ſupra dictis hoſtibus illi metuentes. Quamobrem ab eodem Dño noſtro Rege Adefonſo deprecatorias literas expoſtulantes, duos ex Canonicis noſtris cum eis ad Dñum Papam, ut eum apud nos conſecrari permitteret, miſimus: qui has literas ſuſcipientes Dño Hugone agravato ægrimonia, alius ſcilicet Vincentius viam univerſæ carnis ſubiit.

P. Epiſcopus ſervus ſervorum Dei P. Lucenſi Al. & G. Epiſcopis, & univerſis Clericis S. Jacobi ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

DE EODEM.

2 *Deſtructioni Eccleſiæ Compoſtellanæ jam diutius condoluimus. Nunc autem cum Chriſtianorum captivitas per literas veſtras nobis nuntiata eſt, major nos dolor affecit. Idcirco petitioni veſtræ citra difficultatem præbemus aſſenſum, ut ejuſdem Eccleſiæ electo ne ad nos nunc temporis veniat parcamus. Unde & fratri noſtro Magalonenſi Epiſcopo, literarum noſtrarum auctoritate præcipimus, ut ad eum conſecrandum accedat. Quod ſi forte nequiverit, Burgenſis Epiſcopus, qui noſtri juris eſt, advocetur. Ipſi quoque electo præſentium literarum auctoritate mandamus, ut onus quod*

ei

ei communi Ecclesiæ consensu imponitur, de misericordia Domini confidens accipiat. Porrò sicut militibus, ita etiam Clericis vestrarum partium interdicimus, ne occasione Jerosolymitanæ visionis Ecclesiam & Provinciam suam deserere præsumant, quam Moabitarum feritas tam frequenter impugnat. Datum Melfiæ II. Idus Octobris. Anno 1101

ITEM DE EODEM.

P. Episcopus servus servorum Dei Venerabili fratri G. Magalonensi Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem.

3 *Nosse fraternitatem tuam credimus, quod Compostellana Ecclesia prædecessoris nostri privilegium meruit, dum nulli Metropoli subjaceret, ut Episcopus ejus à Romano debeat Episcopo consecrari. Electus autem ejus impedimentis plurimis impeditus non valet utique ad Sedem Apostolicam pervenire; unde in autumno præterito fraternitati tuæ literas misimus, quas ad te non pervenisse miramur. Iterum ergo mandamus, ut illuc accedas, & electum ipsum vice nostra in Episcopum benedicas. Datum Laterani VIII. K. Aprilis.*

ITEM DE EODEM.

P. Episcopus servus servorum Dei Karissimo filio suo A. Hispaniarum Regi salutem & Apostolicam benedictionem.

4 *Sicut de tua, ut nosti, prosperitate gaudemus, sic profectò tua de adversitate afficimur. Unde Regni tui, & proximorum tuorum finibus providentes, milites tuos quos vidimus ire Jerosolymam prohibuimus. Literas insuper hoc ipsum prohibentes, & peccatorum veniam pugnatoribus in Regna vestra Comitatusque mandavimus. Porrò quod de captivitate Christianorum significasti, vehementius affecti sumus, & quod idem super electo Compostellano petisti non ne-*

Anno 1101. *negare decrevimus. Magalonenſem enim Epiſcopum ad eum in Epiſcopum conſecrandum literis ire præcipimus, qui ſi fortè defecerit, Burgenſis Epiſcopus, qui noſtri juris eſt, advocetur. Omnipotens Dominus Eccleſiæ & tibi de inimicis ſuis victoriam largiatur. Datum Melfiæ II. Idus Octobris.*

Item de eodem. Cap. 10.

ET quia Legatorum alio jam defuncto, alio vero ſummo languoris pondere oppreſſo, has præcedentes literas quarum auctoritate noſter conſecrandus erat electus, nullatenus habere potuimus, ego ipſe Munio Adefonſiades, & alter Munio Gelmirides, frater ejuſdem Pontificis, à Canonicis hujus Eccleſiæ cum repetitis à Sanctiſsimo Imperatore noſtro literis miſsi Romam, ſolicitè ibimus, & divina interveniente clementia has literas ampliori collectione deſcriptas ſummo labore detulimus.

ITEM DE EODEM.

P. Epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilectis filiis Clericis S. Jacobi ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

2 *Deſtitutioni Eccleſiæ veſtræ Compoſtellanæ jam diutius condoluimus. Idcirco in autumno præterito petitioni veſtræ aſſenſum præbuimus, ut ejuſdem Eccleſiæ electo ne ad nos veniret tum temporis parceremus. Quas literas ſicut nuntiis veſtris deferentibus accepimus, ad vos non perveniſſe miramur. Unde venerabili fratri noſtro Magalonenſi Epiſcopo tanta literarum noſtrarum auctoritate præcipimus, ut ad eum conſecrandum accedat. Quod ſi fortè ipſe nequiverit; Burgenſis, aut alius Catholicus Epiſcopus advocetur. Ipſi quoque electo præſentium literarum auctoritate mandamus, ut onus quod ei à communi conſenſu Eccleſiæ imponitur, de miſericordia Domini confidens accipiat. Porro ſicut militibus ita etiam Clericis veſtrarum partium*

tium interdicimus, ne occasione Jerosolymitanæ visionis Ecclesiam & Provinciam suam deserere præsumant, quam Moabitarum feritas tam frequenter impugnat. Datum Laterani VIII. Kal. Aprilis. Anno 1101

ITEM DE EODEM.

P. Episcopus servus servorum Dei dilecto filio Al. salutem & Apostolicam benedictionem.

3 *In autumno præterito de Compostellani Episcopi consecratione petitioni tuæ consensimus. Unde te repetito rogare mirati sumus. Quas literas quia interceptas audivimus, iterum venerabili fratri nostro Magalonensi Episcopo literarum auctoritate præcipimus, ut ad eum consecrandum accedat. Quodsi ipse fortè nequierit, Burgensis, aut alius Catholicus Episcopus advocetur. Datum Laterani VIII. Kal. Aprilis*

De confirmatione libertatis. Cap. 11.

POST consecrationem suam idem Episcopus juxta Ezechielem Prophetam quod à grege sibi commisso rejectum fuisse cognovit, reduxit; & quod fractum invenit, sicut melius potuit alligavit, & ut Ecclesia ad arcem dignissimæ libertatis proveheretur, providenti diligentia laboravit. In primo etenim anno sui Pontificatus me nondum Thesaurarium cum quodam Gaufrido Archidiacono Romam solicitus delegavit, ut privilegium quod prædecessor ejus Dalmatius à Domino Urbano sanctæ memoriæ Romano Episcopo de libertate Ecclesiæ impetraverat, Sanctissimus Dominus Papa Paschalis, qui ei successerat, auctoritatis robore confirmaret, & confirmando aliqua Ecclesiæ nostræ utilia submini̇straret. Ubi tranquillitatis tempore cum essemus Cardinalium opitulationibus adjuti, & privilegium libertatis tantæ, similitudine rescribi fecimus, & cum eo robustius confirmato has subsequentes literas asportavimus.

Con-

Anno
1102 Confirmatio Compoſtellanæ Diœceſis, & libertatis, & Votorum. *Cap.* 12.

PAſchalis Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, venerabili fratri Didaco Compoſtellano Epiſcopo Secundo, ejuſque ſucceſſoribus canonicè promovendis in perpetuum. Juſtitiæ ac rationis ordo ſuadet, ut qui ſua à ſucceſſoribus deſiderat mandata probari, prædeceſſoris ſui proculdubio voluntatem & ſtatuta cuſtodiat. Proinde nos prædeceſſoris noſtri ſanctæ memoriæ Urbani II. ſtatuta cuſtodientes pro B. Jacobi reverentia legitimum ſempiternum auctoritate ſancimus, ut ſicut Epiſcopatus Cathedram prædeceſſor tuus bonæ memoriæ Dalmatius Epiſcopus in Compoſtellana Urbe per Apoſtolicæ conceſsionem ſedis obtinuit, in qua B. Jacobi corpus requieſcere creditur, ita perenni deinceps tempore, tam tu quam ſucceſſores tui habere opitulante Domino debeatis. Univerſa igitur ad Iriæ Civitatis Diœceſim jure veteri pertinentia tibi, tuiſque legitimis ſucceſſoribus Compoſtellæ permanentibus integra ſemper & illibata permanere decernimus. Ad hæc pro ſingulari B. Jacobi devotione concedimus, ut tam tu quam tui deinceps ſucceſſores, nulli præter Romanum Metropolitanum ſubjecti ſint, & omnes qui tibi in eadem Sede ſucceſſerint, per manum Romani Pontificis tanquam ſpeciales Romanæ Sedis Suffraganei conſecrentur. Præterea manſuro in perpetuum decreto ſanximus, ut quidquid hactenus juſte B. Jacobi Eccleſiæ à Regibus, ſeu quibuſcumque fidelibus oblatum eſt; quidquid Catalogis legitimis continetur, quidquid Parochiarum Irienſis Cathedra juſte habuiſſe cognoſcitur, tibi tuiſque legitimis ſucceſſoribus Compoſtellæ permanentibus firmum ſemper integrumque ſervetur. Illud omnimodis interdicimus, ut nulli unquam perſonæ facultas ſit B. Jacobi Eccleſiæ cenſum illum qualibet occaſione ſubtrahere, quem Hiſpanorum Reges quidam nobilis

bilis memoriæ, Al. præsentis prædecessores, pro salute totius Provinciæ statuerunt, à flumine videlicet Pisorgo, usque ad litus Oceani annuatim ex singulis boum paribus persolvendum, sicut in scriptis ejusdem Ecclesiæ continetur. Vestram de cetero condecet sanctitatem sanctæ Romanæ Ecclesiæ decreta in omnibus observare, & ita virtutum luce interius exteriusque fulgere, ut videant omnes vestra bona opera, & glorificent Patrem vestrum qui in Cælis est. Anno 1102

Sane si quis in crastinum Archiepiscopus, aut Episcopus, Imperator, aut Rex, Princeps, aut Dux, Marchio, Comes, Judex, aut Ecclesiastica quælibet sæculariſvè persona hujus decreti paginam sciens contra eam temerè venire temptaverit, secundo tertiove commonitus, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reumque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à Sacratissimo Corpore ac sanguine Dei & Domini nostri Jesu-Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem hæc observantibus & sæpefatam B. Jacobi Ecclesiam venerantibus sit pax Domini nostri Jesu-Christi; quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Petri Notarii Regionarii à scriniis sacri Palatii. Ego Paschalis Sanctæ Catholicæ Ecclesiæ Episcopus. Datum Laterani per manum Joannis S. Romanæ Ecclesiæ Diaconi Cardinalis II. Kal. Januar. Indictone X. anno Incarnationis Dominicæ M.C.II. Pontificatus autem Domini Paschalis Papæ III.

De Cardinalibus. *Cap.* 13.

P. Episcopus servus servorum Dei venerabili fratri D. Compostellano Episcopo. Salutem & Apostolicam benedictionem.

Ecclesiam quam regendam disponente Domino suscepisti

Anno 1102. *jam diu etiam cum Pastorem habere videretur, Pastoris solatio caruit. Idcirco strenuitati tuæ vigilantius insistendum est, ut in ea rite omnia juxta normam Sedis Apostolicæ disponantur. Cardinales in Ecclesia tua Presbyteros, seu Diacones tales constitue, qui digne valeant commissa sibi Ecclesiastici regiminis onera sustinere. Porrò quæ Presbyterorum intersunt Presbyteris, quæ Diaconorum Diaconibus committantur, ut in aliena stipendia nullus obrepat. Si qui sanè ante Romanæ legis susceptionem, secundum communem patriæ consuetudinem, conjugia contraxerunt, natos ex eis filios, nec à sæculari, nec ab Ecclesiastica dignitate repellimus. Illud omnino incongruum est, quod per regionem vestram Monachos cum Sanctimonialibus habitare audimus, ad quod resecandum experientia tua immineat, ut & qui in præsentiarum simul sunt, divisis longè habitaculis separentur, prout arbitrio tuo & religiosorum virorum consilio melius visum fuerit; nec in posterum consuetudo hujusmodi præsumatur.*

Ad adipiscendam libertatem Parochiarum Compostellanæ Sedis. Cap. 14.

ITerum amore B. Jacobi succensus, & hujus præcedentis impetrationis odore excitatus, duos ex Canonicis nostris, videlicet Hugonem, & Didacum, pro honore & reverentia suæ Ecclesiæ Romam misit, & has subscriptas literas ab eisdem redeuntibus suscipiens successoribus suis reliquit.

LIBERTAS COMPOSTELLANÆ ECCLESIÆ.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Episcopo. Salutem & Apostolicam benedictionem.

Sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio.

Tuis

Tuis ergo frater in Chriſto Kariſsime, petitionibus annuentes paginæ præſentis aſſertione ſtatuimus, ut ſicut Compoſtellana Eccleſia pro ſingulari B. Jacobi devotione Sedis Apoſtolicæ ſe lætatur protectioni muniri, ſic & ceteræ ſui juris Eccleſiæ per diverſas Parochias conſtitutæ, quæ fidelium donationibus ad præfatam videntur Eccleſiam pertinere, eadem mereantur tuitione foveri. Ipſas namque Eccleſias in Romanæ Eccleſiæ tutelam ſuſcipientes Apoſtolica auctoritate ſancimus, ut quæcumque bona, quæcumque poſſeſſiones eiſdem cognoſcuntur Eccleſiis juſte & canonicè pertinere, tibi, & tuæ Eccleſiæ firma, & illibata ſerventur. Decernimus ergo, ut nulli hominum liceat eaſdem Eccleſias temerè invadere, aut bona illarum auferre, vel ablata retinere, ſed omnia integre ſerventur, tam tuis quam Clericorum & pauperum uſibus profutura. Adjicimus etiam, ut nec Epiſcopis, nec Epiſcoporum miniſtris, facultas ſit in eiſdem Eccleſiis quaslibet novas imponere conſuetudines, nec ipſarum Clericos, vel ipſas Eccleſias excommunicare, aut interdicere abſque tua examinatione & certioris culpæ cognitione, ſed in tuo & Eccleſiæ Compoſtellanæ dominio integrè & quietè permaneant. Si qua ſanè Eccleſiaſtica, ſæculariſve perſona hanc noſtræ Conſtitutionis paginam ſciens, &c. (ut ſupra) Amen. Amen. Amen. Anno 1102

Datum Laterani Kal. Maii Indictione XI. Incarnationis Dominicæ anno M. C. III. Pontificatus autem Domini Paſchalis ſecundi Papæ IIII.

Quando adiit Portugaliam. Cap. 15.

UT ergo quantum ad humanam capacitatem nullatenus diſcreparet à ſententia qua dicitur quæcumque poteſt manus tua facere, inſtanter operare, in quibuſcumque potuit vigilantius laboravit, ne præſentis vitæ ſubrepente ſtudio, ſub terrenæ cogitationis aggere ipſius ani-

Anno 1102 mus ſepeliretur. Cum itaque divina inflammatus gratia Portugalenſes intraret partes, quodcumque in his ſubſequentibus legitur Dño auxiliante peregit.

Translatio S. Fructuoſi, Silveſtri, Cucufati, Suſanę Virg. & Martyris in Compoſtellam.

2 ANno igitur Incarnationis Dominicæ M.C.II.(1) Venerabilis Pater D.Secundus Eccleſiæ B. Jacobi Compoſtellanæ Sedis divina præſtante gratia Epiſcopus, ſecundo Epiſcopatus ſui anno Eccleſias, cellas, & hereditates quæ in Portugalenſi pago Compoſtellanæ Eccleſiæ juris eſſe cognoſcuntur, ut juſtum eſt, viſitare decrevit: ad bonum namque pertinet Paſtorem, ut tam exterioribus ſuæ Eccleſiæ bonis, quam interioribus provideat, & ſi quid detrimenti, vel aliquid inordinatum in eis invenerit, providentia ſua reſtauret, & diſponat. Aſſumpſit itaque de majoribus ſuæ Eccleſiæ perſonis, & ad Portugalenſem uti diſpoſuerat iter ſuum direxit. Cumque appropinquarent Civitati, quæ Brachara dicitur, nuntium ſuum ejuſdem Civitatis Archiepiſcopo præmiſit qui adventum ſuum ei nuntiaret. Ipſe vero Archiepiſcopus nomine Giraldus, vir prudens atque religioſus, audito quod Epiſcopus S. Jacobi ad ſuam veniret Civitatem, magno repletus eſt gaudio, & congregans omnes Clericos ſuos cum civibus & ceteris Eccleſiæ ſuæ ornamentis, obviam procedens, Epiſcopum Compoſtellanum cum magna veneratione in proceſsionem ſuſcepit, & Clero cantante ipſe cum manu dextera tenendo in Eccleſiam ſuam introduxit, & ut in ea eadem die Miſſam celebrare dig-

(1) *Bullam anno* 1103. *ſignatam ſupra poſuit, quoniam alteram anno* 1102. *obtentam ſubſequuta, ut ex ejus patet verbis cap. præc.* Hujus præcedentis impetrationis (an. 1102.) odore excitatus, &c. *Nunc de rebus ab Epiſcopo geſtis eodemmet anno* 1102. *iterum illi ſermo.*

dignaretur ſummis precibus apud ipſum impetravit. Poſt Anno
Miſſæ vero celebrationem ad menſam refectionis, poſt re- 1102
fectionem quoque ad ſuam Cameram propriam Archiepiſcopus Epiſcopum honorificè comitando perduxit, eique ſuum proprium hoſpitium præbens, in aliam manſionem ibit manſurus. Illa itaque die Epiſcopus S. Jacobi apud Archiepiſcopum Bracharenſem commoratus eſt. Sequenti vero die ſalutatis ejuſdem Eccleſiæ fratribus, atque benedictione firmatis, præfatus Epiſcopus ad Eccleſiam S. Victoris, cujus juris medietas Bracharæ Civitatis eſſe perhibetur, Archiepiſcopo comitante pervenit, & in ſua Regia Palatia ut Dominus ſuſceptus eſt. Interea tamen Eccleſias ſuas circumeundo, viſitando, & in eis Miſſarum ſolemnia celebrando, multorum corpora Sanctorum quæ per eas ſemiſepulta debito carebant honore intuens, pio gemebat affectu, & pietatis ſtudio pio verſabat pectore, quod poſtea divina opitulatione implevit: ferventi namque ſtudio excogitabat qualiter pretioſas de inconvenientibus locis margaritas extrahere poſſet, & ad Compoſtellanam Urbem aſportaret. Convocatis itaque ſuis familiaribus Clericis, & conſilio probatis, quid inde, vel quo modo facere vellet aperuit, dicens: Fratres Kariſsimi, ſcitis quia ad has partes ideo venimus, ut ſi quid in Eccleſiis iſtis, ſeu hereditatibus deſtructum, ſeu inordinatum eſſet, præſentia noſtra reſtauraret, & ordinaret, & male poſita in meliorem ſtatum mutaret. Nunc autem veſtram non latet diligentiam quæ in eis inconvenientia reperiantur: plurima etenim Sanctorum corpora nullo cultu venerata, ſed nuda & publico viſui patentia paſsim per eas jacere inſpicitis, quæ debita veneratione carere non ignoratis. Si ergo veſtra nobis conſuluerit prudentia, hoc emendare curabimus, & quædam pretioſorum corpora Sanctorum, quibus nullus hic exhibetur cultus, ad Compoſtellanam Sedem transferre

cura-

Anno curabimus. Occultè tamen hoc fieri oportebit, ne forte
1102 gens hujus terræ indiſciplinata, tantoque theſauro expoliata, in nos ſubitam ſeditionem commoveat, ſicque quod tentare audemus, fruſtra nos tentaſſe doleamus. Hoc autem conſilium cum ejus Clerici approbaſſent, utpote conſilium divina inſpiratione ortum, nec eſſe poſtponendum aſſererent, Venerabilis Epiſcopus maxima mentis jucunditate repletus reſpondit, & ait: Dominus Jeſus Chriſtus de cujus miſericordia confidimus, ipſe ſua pietate quod deſideramus adimpleat, & propoſiti noſtri devotionem ad bonum finem perducere dignetur. Deinde Eccleſiam S. Victoris ingrediens, ibique Miſſam celebrans, ad dexteram partem majoris altaris fodi præcepit. Ibi Arca marmorea mirè ac ſubtiliter fabricata, mox ſub terra reperta eſt. Quam cum præſente Dño Epiſcopo aperuiſſent, duas capſulas argenteas intus invenerunt. Eas itaque prædictus Epiſcopus cum magno timore accipiens, glorificato nomine Domini cum Pſalmis & orationibus reſeravit: in una quarum Domini noſtri Salvatoris reliquias, in alia vero plurimorum Sanctorum eſſe demonſtravit. Clauſas igitur & firmiter ſigillatas ſuis fidelibus Clericis cuſtodiendas tradidit. Alia autem die ad Eccleſiam beatæ Suſannæ Virginis & Martyris, quæ non longè ab Eccleſia S. Victoris remota eſt, perrexit, & in ea ſumma cum devotione Miſſam celebravit. Celebrata autem Miſſa, ut ſacris veſtibus erat ornatus, ad mauſolea S. Cucufati & Silveſtri Martyrum in eadem Eccleſia requieſcentium, trepidante animo acceſsit, & eorum glorioſa corpora munda ſindone involuta de inconvenientibus ſarcophagis latenter aſſumpſit, & cum magna reverentia per idoneos miniſtros atque fideles, ceteris ignorantibus ad cameram ſuam deferri fecit, & fideliter cuſtodiri. Ad ſepulchrum quoque Sanctæ Suſannæ Virginis cum perveniſſet, ejus venerabile corpus cum fletu & lacrymis ſuſpiran-

do

do accepit, & occultè cum aliis cuſtodiendum tradidit. Anno
3 Præterea vir Dei cognoſcens divina pietate ei eſſe con- 1102
ceſſum quod Sanctorum corpora per eum honorificanda eſſent, appoſuit ut B. Fructuoſi Confeſſoris atque Pontificis glorioſam corporis glebam ſimili modo transferret, atque convenientius collocaret. Poſt duos verò dies venerunt ad Eccleſiam B. Fructuoſi ibique Miſſam ſolemniter celebravit. Finita vero Miſſa ad ejus ſepulcrum ſacris indutus veſtibus acceſsit. Sed quoniam S. Fructuoſus regionis illius defenſor & Patronus erat, cum majore timore & ſilentio de Eccleſia ſua, quam ipſe adhuc vivens in carne fecerat, cum pio latrocinio ſuſtulit, & ſublatum fidelibus ſuis cuſtodibus ſervandum commiſit, & quamvis hoc factum omnes lateret præter hujus conſilii conſcios, conſequenti tamen nocte haud quaquam Epiſcopus ſecure dormire potuit: timebat enim perdere quod ſecum gaudebat habere. At ubi mane facto quod egerat non eſſe propalatum agnovit, cum gaudio & lætitia ſuum occultum theſaurum comportans ad quamdam S. Jacobi Villam, quæ *Corneliana* nuncupatur, tamquam iniens fugam accelerando regreſſus eſt. In Cornelliana igitur rumor populi aures pontificales percuſsit, referens ab Epiſcopo S. Jacobi indignum fieri facinus, qui Sanctos de Portugalenſi terra ſublatos, Patriæ, ſcilicet, defenſores, atque Patronos, ad ſuam conabatur transferre Civitatem. Quo audito vir ſummæ prudentiæ & pietatis eximiæ veritus ne qua occaſione ſeu violentia pretioſam ſarcinam amitteret, cuidam fideli Archidiacono ſuo Sanctorum corpora commiſsit, & quomodo ea per occultos tramites ad Tudenſem deferret Civitatem, ſapientibus verbis eum inſtruxit. Pontifice ergo apud Cornelianam remanente, Archidiaconus ſecundum ejus præceptionem iter faciens uſque ad flumen Minei quod ſecus Tudam defluit, proſpere pervenit. Flumen equidem ante tam aſperrimis per tres dies

in-

Anno 1102 inhorruerat procellis, quod nullis navibus transiri posset. At postquam Sanctorum corpora supra ripam fluminis imposita fuerunt, eorum reverentiam fluvius sensisse visus est: nam gravis auræ asperitate submota, aerisque intemperie evanescente, transferendis Sanctis tantam transfretandi facultatem flumen exhibuisse perhibetur, quantam ipsius planicies aquæ subministrare potuit: quæ sedatis fluctibus tam magna ferebatur tranquillitate, ut nec modica fluctuationis unda quateretur. Translatos itaque per fluvii tranquillitatem Sanctos in Cœnobio S. Bartholomæi, quod in Suburbio *Tudæ* Civitatis situm est, posuerunt. Archidiaconus igitur fideli custodiæ administratione quemdam Diaconum S. Jacobi Apostoli Canonicum cum eis relinquens, ad Episcopum in Cornelianam reversus est, eique quidquid in itinere accidisset, & ubi Sanctos Dei dimisisset referendo patefecit. Deinde Diaconus quem custodem deputatum esse prædiximus, ex præcepto Pontificis supradictos Sanctos ad Ecclesiam S. Petri de Cella, quam B. Fructuosus fabricaverat, religiose detulit. Ibi vero per decem dies Episcopum præstolando, debitam venerationem eis exhibuit.

4 Audiens autem Episcopus, quia jam Minei fluvium Sancti trasissent, & in tuto loco positi essent (fluvius enim iste Portugalensem terram disterminat à Gallætia) præparatis omnibus quæ præparanda erant, ad Monasterium ubi Sancti erant positi festinando pervenit; & assumptis inde Sanctis, jam manifestè per Villas S. Jacobi cum magna veneratione & lætitia ad Compostellanam Civitatem redire cœpit. Cum autem perveniisset ad Villam quæ *Goegildum* appellatur, nuntios suos Clero & populo Compostellano præmisit, ut eis Sanctorum adventum nuntiarent, & qualiter deberent suscipi jussione Episcopi admonerent. Clerus igitur Compostellanus & populus audientes quia divina miseratione permissum esset, quod Sanctorum Corpora

pora Brachara in Compoſtellanam transferrentur Civitatem, valde gaviſi ſunt: intelligebant ſiquidem quod tam eorum meritis & interceſsionibus, quam piiſsimo B. Jacobi Apoſtoli patrocinio, cujus Sanctiſsimi Corporis præſentia Compoſtellana Civitas illuſtratur, ab omni peſte, ſeu languorum debilitate, liberandi eſſent. Exeuntibus ergo obviam nudis pedibus Clerici ſubſequenti populo totius Civitatis uſque ad locum qui Humiliatorium dicitur, religioſe proceſſerunt. Quo cum perveniſſet Epiſcopus, & ſe & quí ſecum venerant, diſcalciari præcepiſſet, Clerici ſecundum ejus diſpoſitionem ſacris veſtibus ornati, nudis pedibus exiſtentes, poſt eos venientibus turbis glorioſa Sanctorum corpora ſuſceperunt, & Epiſcopo præeunte & Clero in Civitatem ſuam cum Hymnis & Canticis, & pia devotione detulerunt, & in Eccleſia S. Jacobi Apoſtoli Compoſtellanæ Sedis collocata fuerunt. Anno 1102

5 Corpus enim S. Fructuoſi Confeſſoris atque Pontificis ad Altare S. Salvatoris in majori ejuſdem Eccleſiæ Crypta poſitum eſt. Veruntamen expletis quatuor annis iterum præfato Pontifici ſuiſque Clericis melius viſum eſt, ut B. Fructuoſo, quem de propria manſione ſuſceperant, proprium facerent habitaculum. In ejus itaque honore fabricatum & dedicatum eſt altare, & ab eodem Epiſcopo conſecratum in ſiniſtro membro ejuſdem Eccleſiæ, in Crypta quæ eſt inter portam quæ mittit in Clauſtrum, & Altare S. Jacobi. Ibi ergo poſitum eſt Corpus B. Fructuoſi, & conditum, & tamquam in propria ſede requieſcit uſque in ſempiternum diem miraculis glorioſum. Sanctum vero Cucufatum Martyrem altare S. Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ ſuſcepit: & S. Silveſtri Martyris corpus ad altare Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli in ejuſdem Eccleſiæ corpore conditum eſt. Beata verò Suſanna Virgo & Martyr in Eccleſia quæ in honore S. Sepulchri & omnium Sanctorum fundata cognoſ-

Anno 1102 citur in loco quem antea uterium puldrorum (1) appellare solebant, honorificè collocata requieſcit. Hugo ejuſdem Compoſtellanæ Sedis Canonicus, & Archidiaconus, qui prædicti ſecreti conſcius fui, qui etiam in tanti tamque pretioſi theſauri inventione & inventi adminiſtratione fideliſsimus conſultor & diligens cooperator corpore præſens & animo devotus extiti; præfati eventus proſperitatem, ne oblivionis caligine ſopiretur, diligenter ſcripſi, & poſteris memoriam fideliter tradidi. Translata igitur Sanctorum Corpora, ut ſupradictum eſt, collocata fuere XIIII. Kal. Jan. Regnante Domino noſtro Jeſu-Chriſto, cui eſt honor & gloria in ſæcula ſæculorum. Amen.

Quando Romam adiit pro Pallio. Cap. 16.

1 PRæterea non poſt multum temporis idem venerabilis Epiſcopus circa miniſterium & dignitatem Sanctæ Eccleſiæ infinitam ſolicitudinem gerens, cum nobiliſsimis hujus Eccleſiæ perſonis præſentiam catholici Imperatoris noſtri Dñi Regis Adefonſi humillima dilectione viſitavit, & quidquid utilitatis ſuæ Eccleſiæ competentis in armariolo ſui pectoris præfixum ſe tenuiſſe recoluit, in ejus diſcretis auribus expoſuit. Qui de diverſis negotiis colloquentes tacita aſſertione diſpoſuerunt, ut ipſe divinæ pietatis confidentia roboratus cum quibuſdam Canonicorum ſuorum gratia impetrandæ alicujus dignitatis Romam peteret; & ne ab inimicis Regis illata ſibi aliqua pateretur adverſa, clanculum divertendo incederet. Tantæ itaque prudentiæ in hujuſmodi peragendis negotiis præfatus Epiſcopus

(1) *Henſchenius edidit*: ante Altare Sepulcrorum. *Auterium* verò *pullorum* melius retinendum, *quod Hiſpanice dicas* Otero de Potros: *ibi enim nundinæ fiunt pullorum equinorum. Vide dicta tom. præced. ſub hoc anno. Infra cap.* 116. pullorum, *non puldrorum* ſcriptum.

pus fuit, quod nec ab illis omnibus quæ cum Rege noſtro Sanctiſsimo ibi diſpoſuit declinavit, nec ſuæ dignitatis excellentiam niſi interveniente ſanctæ humilitatis virtute aliquo modo inclinari permiſit: prius etenim quam de Campaniæ (1) partibus egrederetur, Burgenſis Eccleſiæ G. (2) Epiſcopus cum ſumma proceſsione eum honeſtius ſuſcepit, & in quibuſcumque potuit per Parochias ſui Pontificatus pro velle ei magnopere obſequi non ceſſavit. Poſtquam autem multis & idoneis perſonis tam Clericorum, quam militum circumdatus tranſpirenavit, & in partes Vaſconiæ ad honores ſalvitatum noſtræ Eccleſiæ pervenit, tanto affectu à majoribus terrarum, & à ceteris, honoratus extitit, quod licet imperitiæ meæ deſcriptio tanta hebetudine, ut cernitis, nequaquam pigreſceret, nullatenus inſinuare valeret. Anno 1102

De honorificentiis & Proceſsionibus.

2 CUmque hæc per partes illas fama volans circumquaque vulgaret, *Auxenſis* Eccleſiæ nobiliſsimus Archiepiſcopus ei obviam occurrens in feſtivitate Nativitatis B. Mariæ, quæ præ ceteris apud indigenas partium illarum ſpecialiori devotione annuatim celebratur, eum cum ſumma proceſsione honorabiliter ſuſcepit. Ibi etiam eadem die, licet ex itinere defeſſus multis tamen precibus Archiepiſcopi & omnium Canonicorum compulſus, majorem Miſſam celebravit, & prout ei gratia S. Spiritus vires infudit, multitudinem gentium, quæ ex diverſis locis ad feſtivitatem confluxerat, pabulo ſanctæ prædicationis cibavit. Ea propter Archiepiſcopo & fere omnibus probis viris qui affuerant indiſſolubili vinculo dilectionis conjunctus,

(1) Campaniam *dicit tractum quem veteres incolebant Vaccæi, quique patrio hucuſque ſermone* tierra de Campos *nuncupatur.*

(2) *Burgenſis tunc Epiſcopus* Garcia *vocabatur.*

Anno 1104 post tertiam diem cum ampliori veneratione à Civitate egressus est.

Item de eodem.

3 INDE per salvitates & honores B. Jacobi aliquantisper remorando, summo cum honore *Tolosam* intravit. Cumque ibidem divina administratione quosdam inimicorum suorum memorati Imperatoris Doñi A. sibi insidias apposuisse cognosceret, me ipsum Munionem, & Archidiaconum hujus Ecclesiæ nomine Gaufridum, Romam præmisit, & ipse cum ceteris Clericis, videlicet, Archidiacono Oduario, Hugone Cardinali Capellano, Petro Anajade, Petro Pelagiade, & aliis quam pluribus & militibus suis per devia incedens ad Monasterium *S. Petri de Mosiaco* quasi ad tranquillitatis portum, Domino auxiliante, pervenit: ubi cum officio sacræ processionis digne & laudabiliter susceptus cum quibusdam præcessoribus ejusdem Monasterii *Caturnicensem* urbem adire est adgressus. Cujus equidem Episcopus ex ejus jam sibi notificato adventu solicitus, quæcumque viro tantæ capacitatis paranda erant, sagaci industria parare festinavit, & hunc venientem congrua veneratione gaudens suscepit.

Item de eodem.

4 HInc nempe cum egrederetur ad Monasterium S. Petri *Usurgecensis* veniens apud Religiosos Monachos & Abbatem, qui ibi erant, non minus honorificentius susceptus est. Sic itaque, ut supra exposuimus, ab omnibus ubique honoratus *Clemoium*, ubi corpus S. Martialis revera esse cognoscitur, fideliter venit, & tanta ibi reverentia honoratus extitit, quod si in humano corde plenè concipitur, ab ore tamen minus plene profertur: si vero juxta rei eventum singula sequentium obse-

sequiorum, quæ apud S. Leonardum, & Sanctam Valeriam, ac Saluimum Compostellano Episcopo postmodum subministrata fuerunt, subtili consideratione pensemus, ea quæ superius memoravimus minora proculdubio fuisse conspicimus. Anno 1104.

Item de eodem

5 CUM autem ad *Cluniacum*, videlicet ad caput totius Monasticæ Religionis, præfatus Episcopus, tot & tantis sacris venerationibus insignitus accederet, apud beatitudinem illius Sanctissimæ Congregationis quam ibi divinitus profecto esse credimus, variis Ordinibus processionum intervenientibus, familiarius ac specialius est susceptus. Sicut enim qualitate Sanctæ Religionis ac quantitate, claritateve dignitatis, Cluniacum ab omnibus Monasteriis fere distare cognoscimus, ita charitatem ipsius omnibus intervenientibus larguifluam ac paratissimam constare sentimus. Quamobrem idem venerabilis Episcopus Sanctissimo Abbati & ejus Sanctę Congregationi quasi quodam privilegio amoris adeo innexus existebat, quod à Domino Abbate consilium petens, ob quam causam tantum iter arripuisset, ejus auribus instilavit. Cujus animo tanti negotii auditione pulsato, cœpit ipse intra sinum suæ mentis, quasi mira quæ audierat repetita cogitatione revolvere, & revolvendo, hæc sequentia quæ Compostellanum latebant Episcopum, ei aperire: Cum Doñus Urbanus, in Christo Karissime, qui prius Cluniacensis Monachus, ac postea S. Romanæ Ecclesiæ extitit Apostolicus, apud Clarum montem Concilium celebraret, filius noster Doñus Dalmachius, ut tua charitas novit, B. Jacobi Ecclesiæ religiosus Episcopus, ab urbe Compostellana veniens eidem Concilio interfuit: ubi cum multis Religiosis Episcopis Doñum Papam pro dignitate Pallii, ut jam expressius nominemus, summis precibus exoraret, quam-

Anno 1104. quamvis uterque noſtræ Congregationis conſocii fuiſſent, nihil tamen apud ejus gratiam impetrans, repulſam paſſus fuit.

6 Aliud quoque obſtaculum imminet quod dudum tuæ Eccleſiæ, frater Reverendiſsime, valde obfuiſſe cognovi. Quodam namque tempore cum quidam Cardinalium Romanæ Eccleſiæ Legationis gratia Gallætiam intraret, nuntios ſuos Compoſtellano præmiſit Epiſcopo, ut ei ſubjectæ obedientiæ debita ſubminiſtraret, eumque cum officio ſacræ proceſsionis veneranter ſuſciperet. Quorum equidem ſuſcipienda eloquia, ſurda aure audiens, atque moleſte ferens, non religioſa urbanitate, ſic eis fertur reſpondiſſe: Ite (inquit) ad hujus Eccleſiæ Cardinales, & tantum obedientiæ honoriſque Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus exhibeant, quantum poſtea Romani Cardinales verſa vice Romæ exhibituri ſunt. (1) Unde Romana Eccleſia, quæ caput & forma omnium Eccleſiarum eſt, ut audivit, communi decreto conſtituit, ne ſuo aſſenſu Compoſtellana ulterius ſublimaretur Eccleſia. Hæc profecto ſuperius dicta, fili Kariſsime, tuæ petitioni repugnatura valde pertimeſco. Hæc indeſinenter pulſant animum meum: hæc etiam meritis & interceſsionibus Petri Principis Apoſtolorum & B. Jacobi à tenaci memoria Cardinalium Romanæ Eccleſiæ penitus removeri optarem. Tu autem umbraculo patrocinii B. Jacobi ſuffultus matrem tuam Sanctam Romanam Eccleſiam, ſicut jam incepiſti viſitare ne renuas, & ne forte Dñs Papa petitioni tuæ condeſcendere refugiat, non per te, ſed per Clericos tuos ſupradictam dignitatem impetrare pertenta. Cu-

(1) *Alter codex* exhibitum eſt, *& paulo ante*, prius à Rom. Cardinalib. *ex quibus melius videtur legendum*, quantum eis prius à Romanis Cardin. verſa vice Romæ exhibitum eſt: *ſcilicet præteritum præſenti compenſando, non præſens exhibendo pro futuro, quod ſub obſequentis non cadit poteſtate. Ita etiam infra lib.* 2. *c.* 1.

Cujus equidem verbis memoratus Episcopus fidem commodans in festivitate S. Michaelis eorum precibus motus majorem Missam in Conventu eorum celebravit. Idem etiam Reverendissimus Compostellanæ Ecclesiæ minister pietate timoris eruditus sub forma sanctæ humilitatis inter negotia Ecclesiastica degens, quidquid carnale in se ipsum corrigendum persensit, spirituali mentis dominatione restrinxit, ac sincera rationis discretione æternæ pacis requiem solicite requisivit, ad quam requirendam requiem apud gratiam Doñi Abbatis divinitus promeruit, ut post ejus decessum, ibi in recordatione sui ipsius anniversarium, & tricennarium in perpetuum fiat. Anno 1104

Item de eodem. Cap. 17.

Deinde Sanctæ Congregationis benedictionibus munitus per cellas & possessiones Cluniacensium obedientiarum usque ad valles *Maurianenses* Dño auxiliante pervenit. Ibi etiam venerabilis Comes Umbertus eum honorifice suscipiens, usque ad urbem *Sensiam* (1) summa cum veneratione perduxit: ubi præ timore Teutonici Imperatoris, qui tunc temporis euntibus ad Dñm Papam insidias tetenderat, militari habitu indutus variis laboribus Romam profectus est. Cum autem sacrum intraret Palatium, quia nullus Episcoporum hujus Ecclesiæ Romæ sponte fuerat, tanto affectu præcordialissimæ dilectionis Dñus Papa hunc suscepit, quod si subtilius consideremus, pauciſsimos ita suscepisse arbitramur: & ne singula numerando diutius fatigemur, ad ea quæ decem dierum spatio ibi assiduis precibus impetravimus, omni circuitione sepositа veniamus. Idem igitur venerandus Episcopus omnium quæ Doñus Cluniacensis Abbas ei insinuaverat, non immemor existens, in-

(1) *Al.* Seusiam. *Ego* Setiam *lego*, *urbem ditionis Pontificiæ.*

Anno 1104. interventu omnium Cardinalium à Dño Papa per Clericos ſuos dignitatem Pallii petiit, & ut petitioni ſuæ condeſcenderet, non infructuosè laboravit. Tandem ſuperna cooperante gratia Pallium, quod valde deſideraverit, in Eccleſia S. Laurentii ab altari juxta Romanam conſuetudinem de Dei miſericordia confidens religioſe accepit, & per hoc ſubſequens privilegium S. Jacobi Eccleſiæ in perpetuum tradidit.

CONCESSIO PALLII.

P. Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Dilecto fratri Didaco Compoſtellano Epiſcopo Sancti Jacobi Eccleſiæ ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Jacobi Apoſtoli corpus in partes Hiſpaniarum allatum occidentalis credit & veneratur Eccleſia, cujus nimirum honor juxta vaticinium David dicentis: Mihi autem nimis honorati ſunt amici tui Deus, nimis confortatus eſt Principatus eorum, *ſuccedentibus temporibus etiam apud homines Deo diſponente ſuccrevit. Nempe locus ipſe ubi Sacroſancta ipſa pignora requieſcunt, prius Villa Burgenſis, deinceps Municipium fuit, quod* Compoſtellæ *nomine nuncupatum eſt. Mox per Apoſtolicæ Sedis diſpoſitionem etiam Epiſcopalis Cathedra quæ in proximo Iriæ Municipio fuerat, Compoſtellam translata eſt. Ipſa etiam cum Bracarenſi Metropoli ſubjaceret, ea mox libertate donata eſt, ut ſpeciale Sedis Apoſtolicæ membrum fieret. Nos quoque tantam prædeceſſorum noſtrorum gratiam intuentes, filiorum noſtrorum Alfonſi ſpectabilis Regis, cujus opera ejuſdem Apoſtoli locus noſtris temporibus admodum magnificatus eſt, & Clericorum Compoſtellanorum precibus indulgendum duximus, ut pro tanti Apoſtoli gratia Eccleſiam ipſam honore Pallii decoraremus. Tibi igitur Kariſsime frater in Chriſto Didace Compoſtellanæ Civitatis Epiſcope Pallii dignitatem ex Apoſtoli-*

tolicæ Sedis liberalitate concedimus, ut te & Eccleſiam tuam eidem Apoſtolicæ ſedi amplius ſemper debere cognoſcas. Cujus profecto uſum infra Eccleſiam tantùm ad Miſſarum ſolemnia peragenda tibi licere cognoveris diebus inferius deſignatis, id eſt, Nativitate Domini, Epiphania, Annuntiatione Domini, Cœna Domini, Dominica Palmarum, Paſcha, Aſcenſione, Pentecoſte, tribus feſtis B. Dei genitricis ſemperque Virginis Mariæ, Feſto S. Michaelis, S. Joannis Baptiſtæ nativitate, Solemnitate B. Jacobi, ſeu ceterorum Apoſtolorum, Commemoratione omnium Sanctorum, Dedicationibus Eccleſiarum, Feſtis etiam Sanctorum Laurentii & Vincentii Martyrum, Confeſſorum quoque Martini & Iſidori. Cujus indumenti honor quoniam modeſta actuum vivacitate ſervandus eſt, hortamur, ut ei morum tuorum ornamenta conveniant, quatenus auctore Deo rectè utrobique poſsis eſſe conſpicuus. Quamobrem Kariſsime frater quem paſtoralis curæ conſtringit officium, dilige fratres: ipſi quoque adverſarii propter mandatum dominicum tuo circa te copulentur affectu, pacem ſequere cum omnibus, ſanctimoniam ſine qua nemo videbit Deum. Piis vaces operibus, virtutibus polleas, fulgeat in pectore tuo rationale judicii cum ſuperhumerali actione conjunctum: ita procedas in conſpectu Dei & totius Eccleſiæ, quod hujuſmodi gregi commiſſo præbeas exempla, ut videant opera tua bona, & glorificent Patrem veſtrum qui in cælis eſt. Sit in lingua verus ſermo, ſit zeli fervor in animo. Creditum tibi agrum dominicum exerce, dum licet, ſemina in timore, dum tempus eſt: bonum faciendo non deficias: tempore enim ſuo metes, non deficiendo. Vigilanter itaque terrena negotia relinquendo, cæleſtibus anhela. Quæ retro ſunt obliviſcens, in ea quæ antè ſunt temetipſum enixius extende. Mens tua in ſæculari varietate non defluat, ſed tota in unum currat, atque confluat. Finem reſpice, quem mira ſuavitate David reſpe-

Anno 1104

Anno 1104 *xerat, cum dicebat*: Unam petii à Domino hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ. *Sancta Trinitas fraternitatem tuam gloriæ ſuæ protectione circumdet, & ad finem, qui non finitur pervenire concedat. Datum Laterani per manum Joannis Sanctæ R. E. Diaconi Cardinalis II. Kal. Novemb. Indictione XIII. Nativitatis Dominicæ anno M.C.IIII.*

Obedientia P. Papæ promiſſa.

HUjuſmodi obedientiam idem ſupradictus Epiſcopus P. Papæ promiſit. Ab hac hora in antea fidelis ero Sancto Petro, Sanctæque Apoſtolicæ Romanæ Eccleſiæ, & Domino Papæ P. ejuſque ſucceſſoribus canonice intrantibus. Non ero in conſilio, nec in facto, ut vitam perdam, aut membra, vel capiantur mala captione. Conſilium quod mihi per ſe, aut per literas, aut per Nuntium credituri ſunt, ad eorum damnum me ſciente nulli pandam. Papatum Romanum, & regalia S. Petri adjutor ero ad retinendum, ſalvo meo ordine, contra omnes homines. Vocatus ad Synodum veniam, niſi præpeditus neceſsitate. Legatum Apoſtolicæ Sedis, quem certo Legatum ejus eſſe cognovero, honorifice tractabo. Apoſtolorum limina ſingulis trienniis aut per me, aut per meum nuntium viſitabo niſi eorum abſolvar licentia. Sic Deus me adjuvet, & hæc Sancta Evangelia.

De reſtauratione altaris B. Jacobi & ceterorum. Cap. 18.

INter ceteras quibus præfatus Epiſcopus dignitates Eccleſiam ſuam decorare non pigra ſolicitudine feſtinavit, quæcumque in ejuſdem Eccleſiæ altari, ſua manus reſtauratoria geſſerit, ne in poſterum ignorantiæ nebula obfuſcentur, ab oblivionis interitu defendere curavimus. Sed ne ſingula proferendo per devia longius evagemur, intentionem noſtram ad rectum tramitem dirigamus, quate-

tenus ea quæ propriis oculis aſpeximus, prout poſsibili- Anno
tas noſtra valuerit, ſuccedenti memoriæ commendemus. 1105
Altare etenim S. Jacobi quantulæcumque parvitatis extiterit, ne minus vero dicere judicemur, ex ipſius arulæ quantitate verius colligi poterit. Creſcente denique in fidei cognitione chriſtianæ profeſsionis religione, aliam arulam aliquantiſper majoratam à cultoribus Sanctæ fidei ſuperimpoſitam, antiqua antiquorum Patrum memoria tam fidelium verborum enuntiatione, quam certa literarum ſubminiſtratione, nobis evidenter inſinuavit. Ceterum præfatus Epiſcopus in augmentando ſuæ Eccleſiæ decore ſolicitus vehementer, quoniam arula jam ſecundo augmentata, tantum Apoſtolum minime decebat, Apoſtolicum altare majorari debere pia conſideratione conſideravit. Quapropter habitaculum illud ab ejuſdem Apoſtoli columnis ad inſtar inferioris mauſolei conditum, quo Sacroſancti Apoſtoli pignora ſine ullo ſcrupulo claudi cognoſcimus, religioſorum virorum prudente conſilio roboratus, ſe deſtructurum Canonicorum Conventui ſibi ſuper hac re fortiter reluctanti prænuntiavit: multiplici etenim aſſertione aſſerebant, opus manibus tantorum virorum, licet rude & deforme ædificatum deſtrui nullatenus debere, ne ipſi aut eorum dominus, cæleſtis fulminis mucrone percuſi tantæ audaciæ citata pericula ſuſtinerent. Ipſe verò velut ſtrenuus miles impenetrabili ſuæ bonæ conſiderationis clypeo munitus, quia eos exterioribus magis quam interioribus, oculo ſuæ diſcretionis intendere proſpexit, calcata eorum formidine, pede bonæ intentionis ſupradictum habitaculum ſolo tenus deſtruxit, & altare quod modicæ quantitatis primitus extiterat, jam tertio marmoreo deſuper impoſito lapide undique prout decuit augmentavit. Circa cujus egregiam & optimam quantitatem, argenteam tabulam non interjecto temporis ſpatio, & mirabiliter incepit, &

Anno 1105 mirabilius conſummavit. Pavimentum quoque cum gradibus, quibus ad altare conſcenditur plano opere & omni decore decorato reædificare curavit. (1) Cibolium (2) etiam ad honorem Apoſtolici altaris, quod congruenti artificii varietate, auro, argentovè fieri præcepit humanæ inveſtigationi ſuus monſtrabit intuitus. Altari etenim, ſicut ſuperius prælibavimus, taliter extructo, quoniam humanis viſibus ex omni parte patebat, nullum arcanum in quo privatæ orationis à fidelibus vota ſolverentur, relinquebatur. Opportunum namque & ſanctæ meditationi neceſſarium eminebat, quatenus mentes internæ contemplationis ſplendore coruſcantes, & maculas ſuæ conſcientiæ fuſo lacrymarum flumine in ſecreto loco mundarent, & per ſanctæ orationis juvamina quaſi cæleſtis alimoniæ dapibus refecti, à peſtifera mole vitiorum exonerati redirent. Quare cœpit Epiſcopus intra ſuæ mentis hoſpitium cogitationi inſiſtere, & ad faciendam in altari confeſsionem indefeſſa ſolicitudine funditus anhelare. Quam equidem confeſsionem infra duas altaris columnas, quæ Cibolium ſuſtinent, quantam vel qualem conſtruxerit appareat, quando felicem aditum præbet intrantibus.

Conſecratio Altarium, & de oblationibus Hoſpitali conceſsis, & de Eccleſia S. Sepulchri. Cap. 19.

IN eodem vero opere omnia altaria circumquaque convenienti Magiſterio, convenienter diſpoſita, videlicet S. Mariæ Magdalenæ, S. Salvatoris, S. Petri, S. Andreæ, S. Fructuoſi, S. Joannis Baptiſtæ, & in ſiniſtro

(1) *Peractum opus illud anno V. ſui Epiſcopatus* (*nempe* 1105.) *ut verſus in eadem ſculpti tabula* (*quæ hodie Frontale dicitur*) *teſtantur.* Vide tom. præc.

(2) *Aliis* Ciborium, *tegimen ſcil. & umbraculum Altaris, columnis innixum.*

niſtro cornu altare S. Joannis Apoſtoli; & S. Crucis, poſtquam ſacra chriſmatis unctione perunxit, deificæ nobilitatis, inſignius ſplendeſcere fecit ornamento; qui quoniam in ſupernæ patriæ contemplatione indiſſolubiliter animum fixerat, & quoniam mutua ſemper charitate fervebat, rogatus precibus Petri Pampilonenſis Epiſcopi condeſcendit, cui altare ſanctæ Sedis ad conſecrandum cum ingenti veneratione conceſsit. Facta autem omnium altarium conſecratione dedicato in ſublimi S. Michaelis altari, quia extra urbem tendere volumus, quædam quæ prætermiſimus, licet non in ſuo loco, huic tractatui inſerere debemus, de altari videlicet S. Mariæ Magdalenæ, & S. Crucis, unde ſuperius mentionem fecimus; medias omnium eleemoſynarum largitiones à fidelibus ſuperpoſitas, peregrinorum & debilium hoſpitalium domui conceſsit, quam ſane ante Epiſcopalis conſecrationis adeptionem ſuo pretio acquiſivit, & propriis facultatibus propenſius dilatavit. His igitur ſuperius denotatis, quoniam Monaſterium de Piniario, ſicut prælibatum eſt, à prædeceſsori ſui bonæ recordationis Siſnandi Epiſcopi ſolertia conſtructum cognoverat, Eccleſiam S. Martini ad uſum Monaſticæ Religionis jam fere deſtructam, cum Leovegildo ejuſdem Eccleſiæ miniſtro diligenter majoravit, & majoratam diligentius conſecravit. In ſuburvio autem ejuſdem Civitatis Eccleſiam S. Sepulchri venerabili S. Suſannæ corpore ſplendidius illuſtratam, quam de Bracarenſi Civitate ſua tranſtulit induſtria, conſtruxit, & expleta Paſchalis gaudii Solemnitate in ſequenti die ad eam annuatim proceſsionem fieri firma ſtabilitate ſtabilivit, quatenus inibi à Clero & ab omni Compoſtellano populo, Miſſarum ſolemniis ſolemniter celebratis quiſque ad ſua alacriter remearet. Anno 1105.

De

Anno 1105. *De Eccleſia in Monte gaudii fabricata & conſecrata, de Pontificalibus Palatiis, de ordine & numero Canonicorum.* Cap. 20.

1 DEnique prædicti Præſulis ſumma ſolertia, cujus propoſitum ab ipſis fere cunabulis ſemper extiterat, & deſtructa conſtruere, ne iterum labefierent ſub ipſo ſuæ conſtructionis ſtatu conſervare, ex altero latere Civitatis in Monte gaudii Eccleſiam Sanctæ & reverendæ Crucis per ejus juſsionem plano opere fabricatam, Eccleſiaſtico more conſecravit, ad quam completa anni revolutione, tam Clerum, quam etiam populum in letania majore, in feſtivitate videlicet S. Marci Evangeliſtæ, cujus ſacras Reliquias in eodem loco veneramur, & colimus, ad inſtar Romanæ curiæ cum pompa ire conſtituit, & intra Miſſarum ſolemnia à Præſule Sedis Apoſtolicæ ſolemniter celebrata omnes pabulis æternæ vitæ refecti, ſicuti ex ordine primitus iverant, ſic ordinatim ad ſua recta repedarent.

2. Præterea poſtquam Epiſcopatus conſcendit faſtigia, quoniam Eccleſia quam divina diſponente gratia regendam ſuſceperat, diutino temporis ſpatio proprii Paſtoris fuerat deſtituta præſidio, non ſolum nullam ibi domum Pontifici honeſtam & congruam, ſed neque Clericos, præter rudes & fere nulli diſciplinæ Eccleſiaſticæ ſubditos, in ea valuit reperire. Quapropter intra præcordia ſuæ conſiderationis vehementer affectus, ſalubri conſilio ſalubriter aſſumpto inter muros ejuſdem Civitatis, B. Jacobi opus noviter inceptum mirabili ſuo ingenio tricameratum Solium cum turri convenienter incepit, & convenientius ad perfectionem non remota feſtinatione perduxit. Denique domos circumquaque mira diſpoſitione diſpoſuit, ubi & Eccleſiam mirabiliter fabricatam, & mirabilius depictam,

tam, Pontificali infula decoratus cum ſumma veneratione conſecrando conſecravit. Qui quoniam & exteriora congruo moderamine ſubtiliter regebat, & interiora ſubtiliori mentis acumine ſubtilius prævidebat, majora minoribus anteponens ejus largiflua bonitas refectorium Canonicis mirabile fecit & congruum, juxta cujus ſimilitudinem, ſicut ab ore ipſius frequenter audivimus, in platea Palatii clauſtrum hujuſmodi domibus cum appenditiis exornatum, ſi eum corporalis moleſtia non ſubrepſerit, ſe perfecturum ſpopondit. Anno 1105.

3. De cetero non ſolum Clericos, qui propter inopiam victus, quem de redditibus Eccleſiæ uſque ad medium anni habere vix poterant, propriam Eccleſiam dimiſſerant, verum etiam alios è diverſis partibus colligens, locato de doctrina eloquentiæ Magiſtro, & de ea quæ diſcernendi facultatem plenius adminiſtrat, ut nos ab infantiæ ſubtraheret rudimentis, ſuo nos commendavit imperio. Denique claritate ſui ingenii ſic res Eccleſiaſticas providendo diſpoſuit, quod etiam juxta numeralem Diſcipulorum Domini collectionem ſeptuaginta duos Canonicos elegit, quibus per totius anni revolutionem ſufficientia victualia minime deeſſent. Eis etiam & charitatis concordia & favore nimiæ dilectionis, ſicut bonum decet Paſtorem, totis viribus erat innexus. Sed quia antiqui hoſtis verſutia eos quos ita videt adſtrictos felle ſuæ invidiæ maculare non ceſſat, in veteri Teſtamento facta duorum fratrum, quorum alter, Cain ſcilicet fratricidium perpetravit, ad memoriam reduxit Epiſcopus. Reduxit quoque in novæ Legis exordio de XII. Diſcipulis quod unus eorum proditor extiterit. Et quia hæc omnia valde Pontificis animum pungebant, qualiter radix illa proditionis quæ antiquitus pullulaverat extirparetur, ne præſentes veneno peſtiferæ ſuaſſionis interficeret, à majoribus ſuæ Eccleſiæ perſonis conſi-

Anno 1105. silium petiit, quorum consilio ne supradicta fieri possent, ab unoquoque Canonicorum subjectionis obedientiam consequenti jurejurando suscepit.

De Juramento Canonicorum.

ANno M.C.XX. Kal. Maii Episcopatus sui anno secundo (1) hoc juramentum fecerunt Canonici Ecclesiæ B. Jacobi Apostoli suo Episcopo Dño. Didaco II. quorum nomina inferius scripta & singulatim notata videntur.

Juramentum.

Ego N. juro vobis Dño. Didaco præsenti Episcopo per Deum Patrem omnipotentem, quod ab hoc prę̨senti die, & deinceps vobis obediens & fidelis semper in omnibus ero, & vitam vestram & membra & honorem totum quem habetis nunc, vel habituri estis, defendam, & exaltabo absque aliqua fraude & malo ingenio secundum posse & ingenium meum omnibus diebus vitæ meæ. Sic Deus me adjuvet & hæc Sancta Evangelia.

Nomina eorum.

GUndesindus Abbas. Munius Gelmirez. Pelagius Gunsal. Gaufridus Arc. Hugo Capell. Oduarius Arc. Pelagius Did. Joannes Arc. Petrus Astuariz. Munio Adef. Pelagius Muniz. Didacus Rud. Martinus Pel. Munio Mr. Adefonsus Atinez. Arias Muniz. Petrus Pel. Cyprianus Pel. Petrus Didaci. Adefonsus Did. Petrus Gundesindiz. Bernardus Gutierre sp. Michael Gunsal. Petrus Did. Joan-

(1) *Si anno Pontificatus secundo id juramentum factum; abs dubio anno MCII. nullo vero modo MCXX. legi debet. Ideo autem circa annum* 1105. *illud refert, quoniam de Canonicorum concordia, communique eorum victu & habitatione tractavit.*

Joannes Rud. item Petrus Did. Pelagius Muñ. Munio Sisnandici. Arias Arc. Didacus Bod. Petrus Judex. Didacus Rud. Pelagius Anajaz. Vimara Ab. Joannes Guimiriz. Michael Janardiz. Didacus Pel. Aloitus Bned. Fagildus P. Pelagius Tanaoiz. Oduarius Pr. Gundesindus Pr. Adrianus Rud. Didacus Jul. Petrus Al. Rudericus Fr. Aloitus Joannes. Martinus Beraldus. Pelagius Manso. Petrus Cresc. Pelagius Gelmi. Petrus Anaide. Petrus Mr. Martinus Cidiz. Romanus Romaz. Vimara Astrariz. Riquila Cl. Adefonsus Pel. Petrus Abbas. Arias Guntadiz. Martinus Pel. Petrus Cres. Erus. Petrus Eliæ. Adulfus. Giraldus Archiepiscopus Bracarensis. Pelagius Joannes. Arias Gunsalu. Petrus Fulco. Arias Did. Episcopus Aurienſis D. A. Tudenſis Episcopus. (1) Anno 1105

De Ordine eorumdem.

7 QUibus ita gradatim disposítis nobis omnibus veluti bruta animalia nulla adhuc jugali asperitate depressa reluctantibus, sicut nec Chorum ingredi, sic à gradibus altaris ad altare conscendere, nisi superpelliciis decoratos minime permisit. Quid plura? Sic vomere disciplinæ aspera Clericorum corda demulcendo mollificavit, quod etiam illi qui ad quælibet facienda præcipites nullo unquam moderationis fræno fuerant obligati, & sic, quod dictu nefas est, in mutuam cædem prorumpebant, non solum charitatis concordia uniti erant, verum etiam omni jam morum honestate redundabant.

De ædificatione Ecclesiæ de Canogio. Cap. 21.

HIS ergo & aliis consimilibus laboribus semper intentus Ecclesiam Sanctæ & intemeratæ Virginis Ma- Anno 1066

(1) *Tudenſis Epiſcopus* Audericus, *Aurienſis vero* Didacus *vocabatur.*

Anno 1106 riæ *de Canogio* cum domibus circuncirca diſpoſitis, quæ non longe ab urbe ſejungitur (1) quanta vel quali animi intentione fundaverit, niſi in examine venturæ felicitatis perfecte dici à mortalibus minime poterit: quippe cum ejus diſcretionis intuitus totius Gallætiæ Sanctimoniales ſine regulari diſtrictione vacare intueretur (nullum etenim Sanctimonialium Monaſterium intra tanti Regni latitudinem habebatur) ejus animus germanæ charitatis calore ſuccenſus ad id peragendum tam idoneum loci ſitum veluti illum reperire non potuit: tum quia à Præſule Sedis Apoſtolicæ de vitæ ſuæ continentiæ colloquio continuæ viſionis frequentius imbuerentur: tum quia propter contiguam loci affinitatem eis uberius & commodius neceſſaria ſuppeditarentur. Divino igitur compunctus amore tota mentis intentione cupiens locum illum ædificare, non ſolum pomerium & ceraſetum, unde nec pars arboris ibi habebatur, ſed etiam omnia genera arborum, quæ ad gignendos fructus in partibus iſtis reperiuntur habilia, convenienti loco circumquaque plantari fecit: & in eodem flumine, quod per terminos Eccleſiæ diſcurrit, ſicut frequenter audivimus, vivaria piſcium fieri juſsit, quatenus cum piſces reperiri non poſſent, Sanctimoniales, quæ eumdem locum incolerent, eorum poſſent ſubſidio ſublevari.

De reſtauratione Eccleſiarum in Patrono, in Iria, in Sancta Cruce, in Sancta Eolalia, in Sancta Leocritia, in Nevaro, & de Cultura Villæ nomine Godegildi.

Cap. 22.

HOC quoque ſilentio præterire nequaquam dignum exiſtimo, quoniam eo in paſtoralis curæ celſitudine

(1) *Milliario ſcilicet, in occidentali* Saris *ripa, ubi hodie Conventus Patrum Ordinis B. Mariæ de Mercede, vulgo* Conjo.

ne permanente, cum honores & Eccleſias, veluti bonus Paſtor, in ſua Diœceſi Sancta viſitatione perviſitaret, in toto ſui Epiſcopio, ubi ſuus frequens erat acceſſus, ad peragenda divina officia prę nimia vetuſtatis obumbratione congrua loca invenire nequivit. Ea propter & Eccleſiolam S. Jacobi de *Patrono* ab uno Templi ſabulo uſque ad ſumma tecti faſtigia, cum quodam bonæ memoriæ Pelagio Presbytero ædificando conſtruxit; & ſicut altare S. Eulaliæ in Iria, ſic in Piſtomarcis Eccleſias quas inferius de tenebris ignorantiæ ad communem lucis notitiam deducimus, videlicet S. Crucis, S. Eulaliæ, S. Leocritiæ, S. Mariæ Nevarenſis, quas etiam ſolo tenus deſtructas, vel quaſi tuguria reperit, cum domibus utrobique congruenti ædificatione, ædificatis, eum vigili exercitio condidiſſe cognovimus; quas omnes Canonicorum ſuorum collegio ſtipatus honorifice conſecravit. Juxta Paratellam vero S. Jacobi Villam, Eccleſiam S. Michaelis de Bojone de quorumdam militum poteſtate, qui eam quaſi pro ſua tenebant, juſta liberatione liberavit. Quo in loco quoniam juxta ipſam Villam ad recipiendum Pontificem ſeſsio non erat idonea, palatia, & domos circumquaque convenientes ædificando conſtruxit. In Salinienſi quoque pago Regiam Villam vocabulo Godegildum cultoris inopia deſolatam & deſtitutam, quam immenſa fruticum denſitas vehementer occupaverat, à laicale poſſeſſione penitus abſtulit, & ad eam excolendam proprios cultores celeriter intromiſit, juxta cujus Villæ affinitatem Eccleſiam S. Mariæ de Lua à ſitibunda militum cupiditate ante præſentiam piiſsimi Comitis Raimundi per legum cenſuram juſta liberatione liberans, poſtquam pro ſuo jure conſecravit, juri ſuæ reſtituit Eccleſiæ. Anno 1106

Anno 1106

De libertate Civium Compoſtellanorum. Cap. 23.

SUpradicto namque Conſule Raimundo, qui tam ingenii claritate, quam generis nobilitate inter Occidentales emicuit, Gallætiæ Regnum obtinente, inter Compoſtellanos Cives contra nobiles terrarum Principes magnam diſſenſionem ortam eſſe cognoſcimus: nobiles etenim ſine aliqua juſtitiæ repetitione, & ſine aliqua juſta ratione Civibus cum per honores ſuos extra urbem commercia requirebant, cenſum & vehicula & omnia quæ aſportabant ſua, vi auferebant, quorum negotio ex utraque parte rationaliter ventilato, idem vir ſummæ prudentiæ & ſapientiæ Conſul R. finem imponere cupiens adſtante non modica turba militum & virorum nobilium, tale edictum fecit, quod numquam aliquis Civium pigneraretur, niſi pro ſua tantummodo cauſa juſtitia primitus poſtulata, & à Pontifice Sedis Apoſtolicæ denegata. Quod ſi quis ſuperbia tumidus faſtu elationis impinguatus, hujuſmodi edictum ejus robore roboratum, in aliquo violare tentaret; ea quæ pigneraret duplici compoſitione componeret; & pro ipſa ſui auſus temeritate ſolidos LX. perſolvere idem Conſul certa ſcripturæ cognitione affirmando confirmavit. Dato itaque judicio cum vir illuſtriſsimus ſocer ejus Rex Adefonſus cauſa orationis B. Jacobi limina ferventi animo viſitaſſet, & à Civibus, ut hoc judicium confirmaret, vehementius pulſaretur, ipſe eorum juſtiſsimæ poſtulationi aſſenſum præbendo ſuarum cognitionem literarum ſuæ ſucceſsioni reliquit, & eum qui non obſervaret perpetuo anathemate conſtringendo conſtrinxit.

De Tributo S. Pelagii de Luto. Cap. 24.

CUmque apud Civitatem Zamoram præfatus Conſul tam diſſenteriæ morbo, quam acutæ febris ægrimonia percuteretur, de debito S. Pelagii de Luto (quod vulgari appe-

appellatione *Portaticum* dicitur) præfatus Episcopus eum vehementi invectione vehementer increpavit: quisquis etenim ea loci parte sive fecerat, sive transitum faciebat, non solum propter suæ pecuniæ amissionem, verum etiam propter magnum sui corporis dedecus, nudato exuviis sæpius corpore, instantius lacrymabatur. Quorum labores Episcopus animi compassione recordans, quia Consulem tunc temporis census inopiam pati cognoverat (multa etenim idem Consul militiæ suæ spoponderat, sed unde persolveret non habebat) ex propriis suæ Ecclesiæ stipendiis censum, qui ei more solito de Castro illo dabatur, pari trutina trutinatum ei conferre voluit: sed quia Consul pro remedio animæ suæ cognovit Episcopum constantius insistentem inter reliquas suarum eleemosynarum largitiones debitum id per firmam scripturæ cognitionem cum consilio suæ conjugis penitus abstulit, & suę propagini, si id repeteret, modis omnibus interdixit. Anno 1106

De acquisitis domibus Compostellæ, & de Pilonio, & de Branderitio. Cap. 25.

1 Præterea sanctissimi Regis Adefonsi sororem sanctissimam, vocabulo Geloyram, finali sorte depressam totam curtem Anaemaris numularii Ecclesię B. Jacobi contulisse cognovimus. Quam equidem Geloyram medietatem Monasterii Pilonii & Branderitii cum pertinentiis eorum, non dissimiliter dedisse prędsensimus. Cujus digna vestigia ejus soror Urraca Regis Fredenandi discreta & nobilis filia, profunda mentis provisione pertractans, antequam suus spiritus de ergastulo carnis fuisset elapsus, in urbana Compostellę Civitate solum quoddam juxta forum luculenta literarum attestatione non dissimiliter impendit. In acquirenda autem supradictorum Monasteriorum, Pilonii, videlicet, & Branderitii, alia medietate cum

om-

Anno 1106 omnibus ſuę dominationi jure veteri pertinentibus, tantum noſtra deſudavit Eccleſia, quoad uſque vir ſummę prudentię & religionis Rex Adefonſus cum ea quę ſibi proxima conſanguinitatis linea juncta conſtabat, Urraca videlicet, eodem utero progenita, per certam ſcripturę cognitionem firmo ſtabilitatis robore eam roboratam Clericis Jacobenſis tribuit Eccleſię.

De indagine terminorum Pilonii.

2 HIS igitur impetratis, & à Pontifice diligenter receptis, quia quidam corbulo Anfonſus ſcilicet Ramiriz, cognovit Epiſcopum ad ſuam venire Eccleſiam S. Eolaliam de Loſon, quę Pilonii, & erat & eſſe dicebatur, felle ſuę malę opinionis infectus ad Villicum terrę Luzum Ariam ſe tranſtulit, & per eum Conſuli & ejus uxori ſe pręſentavit, quatenus Eccleſiam illam & ea quę ſui juris non erant, eorum dominio manciparet: quod Epiſcopus comperiens tamdiu cum Infanta nunc blandis ſermonibus, nunc duris invectionibus ſępefatum negotium pertractavit, donec vir ejus ſuper hujuſcemodi rebus in quęſtione poſitis, & vera ſua indagine determinatis, tam ipſum Anfonſum, quam ejus hereditatem, quia ad Eccleſiam B. Jacobi pertinere cognoverant, Pręſulis dominio mancipavit. Recepto itaque Pilonio, cum ejus honorem diligenti inveſtigatione inveſtigaſſet, totum dominium à Viniola uſque in Carrium, & à Carrio uſque ad Portum Mouri, unde ſolo nomine ſe poſsidere medietatem perſenſit, juri ſuę Eccleſię vera aſſertione attinere tum temporis didicit. Quo cognito pręſentiam Conſulis ecleriter adiit, & ejus conſpectui ſuper hujuſcemodi terminis querelam oppoſuit, cujus judicio & certa diffinitione de Viniola uſque in Carrium aliam medietatem ſe impetraſſe gaviſus eſt: & quia ab Carrio uſque ad Portum Mouri alia medietas ſub judicum de-

ter-

terminatione determinanda remanſit, opportuno eam tempore determinari ratio poſtulat. Anno 1106

De diffinitione Oxomenſis & Burgenſis diœceſeos, & de ægrimonia Comitis Raimundi. Cap. 26.

POrro aliquanto labente temporis articulo Dominus Papa dilectioni ejus quaſi prȩcordiali & ſpeciali filio ſuo prȩceptorias literas delegavit, quatenus cum comprovincialium ſedium Epiſcopis, Petro videlicet Legionenſi, & Pelagio Aſturicenſi, & aliis quos vitandȩ longitudinis cauſa ſub ſilentio tegimus, eam quȩ inter Oxomenſis & Burgenſis Eccleſiȩ Clericos ambiguitatem de finibus communis Parochiȩ habebatur, certiſsima indagine determinaret, & facta determinatione ſuper hujuſcemodi omnibus, aures Dñi. Papȩ literis ſuis informarent: cujus profecto juſsionis velut vir magnȩ auctoritatis & humilitatis ſine mora obtemperans ad indagandos terminos iter ſuum cum omni celeritate arripuit. Cum autem in partibus Campaniȩ ejus notus fuiſſet adventus, quoniam vir illuſtriſsimus Conſul R. quem natura & morum dignitas inter Occidentales non parum exornaverat, apud Villam Gralialium ſecus Sanctum Facundum poſitam, gravi ęgrimoniȩ languore detinebatur, idem Conſul, notę prędicti Prȩſulis clementiȩ quaſi ad deſiderabile ſalutis animȩ ſuę refugium, ut ad ſeſe venire dignaretur, nuntios ſuos deſtinavit: ante cujus prȩſentiam cum percita feſtinatione perveniſſet, tanta veneratione venerandus Epiſcopus eſt ſuſceptus, quantam ſilentio prȩterimus, ne in ejus deſcriptione diutius & moroſius immoremur. Nam poſtquam Conſul dignis pœnitentiȩ fletibus ſuorum criminum maculas deterſit, & ſe & omnia ſuę poteſtati conſiſtentia arbitrio Prȩſulis commiſit, in ripa fluminis Minei Monaſterium de Plantata (1) cum

(1) Plantata *hodie* Chantada.

Anno 1106 cum ſuis apenditiis Eccleſię S. Jacobi fideliſsima literarum atteſtatione dare voluit.

De Teſtamento S. Mametis, & de Obitu ejuſdem Comitis. Cap. 27.

SED quoniam Eccleſia noſtra non ſolum in capite, verum etiam in ſuis membris ſic intrinſecus quomodo forinſecus à Villicis ejus frequenti impugnatione impugnabatur, ex interne pietatis affectu colloquiorum dulcedine prefati Principis aures pulſans inſtantius, ei tandem perſuaſit, quod ſicut Infante Domine U. uxoris ſuę conſultu de ſervili conditione progenitis tam ad regalia imperia, quam etiam ad Comitatum pertinentibus, & in Civitate S. Jacobi commorantibus, inconcuſa ſtabilitate per teſtamentum jugum debitę ſervitutis abſtraxerat, ſic me Petrum nondum Capellanum, ſcriptum de S. Mamete cum ſuis omnibus pertinentiis facere coarctavit, quod ante preſentiam ſoceri ſui Catholici Regis Domini Adefonſi, qui ad videndam ejus egrimoniam, quoniam ſpecialis dilectionis Privilegio eum diligebat, advenerat, robore ſuo roboravit. Quibus ita peractis aliquando ſuę uxori ſulfureę tempeſtatis terrorem denuntians, aliquando venturę felicitatis gaudia repromittens, poſtquam ei perſuadendo perſuaſit, quatenus omnes Eccleſias & hereditates, preter hereditatem Superati & curtem unam in civitate, inter fluvios Uliam ſcilicet & Tamarim Apoſtolicę Eccleſię per teſtamenti deliberationem, ſicut & contulit, contuliſſet, ejus ſancta anima debita naturę munera perſolvendo de habitaculo carnis eſt evulſa: quocirca communi Clericorum conſilio, cum Petro Legionenſi Epiſcopo, & aliis conſortiis ad faciendam terminorum ſupradictorum indaginem duos Clericos ſuos direxit: ipſe vero ad propria revertendo ſupradicti viri exequias

&

& pretiosam sepulturam in Ecclesia B. Jacobi debita humanitatis officia solvens officiosa pietate peregit. Anno 1107

De burgo Tabulato, & de Moneta S. Jacobi à Rege datis, & de altercatione pro Joanne Longobardo & fratre ejus. Cap. 28.

Denique præfatus Imperator Dominus Adefonsus interna mentis consideratione considerans tanti Pastoris solertiam circa opus Ecclesiæ ejusdem fore semper intentam, ex affluenti suarum rerum fertilitate operis inopiam sublevare desiderans, & in confinio Vallis Carceris burgum *Tabulatum* (1) & monetam S. Jacobi modis omnibus liberatam, ea legis conditione concessit, quatenus ejusdem operis machina primitus consummata, ulterius tam ad Clericorum inibi deservientium impensas, quam etiam ad usus suæ necessitati necessarios Ecclesiæ perpetuo sine ulla suæ propaginis receptione permaneat. Recepta ergo, sicuti patula cordis aure superius audistis, omnino libere moneta, ejusdem Præsulis summa solertia omnibus suis nummulariis Tandulfum majori ingenio præditum cum magna cautela proposuit: cujus custodiæ omnimodo monetæ dominium, ne falsificaretur, attribuit: qui Tandulfus per secretam sæpe fati Pontificis jussionem in discretis auribus piissimi Regis Adefonsi de duobus Civibus suis Joanne videlicet Longobardo, & ejus fratre Gaufrido, querelam opposuit, quorum alterum, Joannem scilicet Regis filiæ Repositarium, eadem Regina per jussionem & summam Præsulis rogationem collegerat, alterum vero Petrus Consul ab eodem Pontifice non dissimili ratione susceperat, quorum potestate vallatos tunc temporis Episcopus justificare non poterat. Audita igitur hujusmodi querela Rex

(1) *Nunc* Trabadelo.

Anno 1107 Epiſcopum cum ingenti veneratione ad ſe arceſiri præcepit, & de his Civibus juſtitiam ab eo ſine dilatione expoſtulavit: & quoniam hæc Legione acta fuerant, ubi Conſul P. & Regina tum temporis aderant, Epiſcopus eos advocavit, ut cauſas illorum ſuorum hominum ante Regem cum ſuo nummulario determinarent. Miſſus itaque fuit conſul Petrus, ut pro ſe & Regina cauſas diligenter diſcuteret, & querimonia utriuſque partis jam diutius pertractata in conſpectu nobilium, qui eo tempore præſentialiter aderant, Rex omnium Civium dominationem, tam ſuæ filiæ, quam etiam Conſuli, in perpetuum abſtulit, dicendo ab avis & proavis ſuis ea legis conceſsione dominium Eccleſiæ B. Jacobi fuiſſe conceſſum, quod nullum hominium, nec aliquod jus in Civitate habere deberent, & tradidit eos Pontifici judicandos ut ſuos. Inſuper etiam omni ſuæ futuræ propagini modis omnibus maledicendo interdixit, ne quis ex ſua ſtirpe deſcendens, ſive deſcenſurus, aliquo auſu temerario hoc judicium contaminare vellet: quod ſi facere præſumeret, maledictionis ejus ſententiam feſtinanter incurreret, & à paterno ceſpite exul fieret, & dignæ divinæ diſpenſationis ultioni ſubjaceret.

De Cyrographo Monetæ.

SUB eodem vero tempore idem quoque Epiſcopus pro Cyrographo (1) Monetæ, quod erat faciendum duos Clericos ſuos Didacum Britanum videlicet, & Munionem fratrem ſuum, Burgis cum Rege reliquit: quod equidem factum cum nullatenus impetrare valuiſſent, quia Rex ſuper altare Apoſtoli ſe illud oblaturum eſſe aſſeruit, cum omni celeritate in propria ſunt reverſi.

De

(1) *Idem ac Chirographum.*

Anno 1108

De morte Sancii Regis filii, & de impetrato Cyrographo Monetæ. Cap. 29.

TRanſacto ab hinc ferme triennio (1) in ea parte quos æſtus ſolis facit Ethiopibus ſimiles, caſtra & oppida Toleto ſubjacentia acrius ſolito invaſerunt, & interfectis hominibus qui eorum obſtabant fortitudini, quia robore militum ſuorum vallati nulla hoſtium ſpicula formidabant, ibi quaſi in ſumma poſiti tranquillitate ſua tentoria firmaverunt: quod cum filio Regis, Sancio ſcilicet, fuiſſet auditum, cujus cuſtodiæ ſecundum Patris imperium Toleti dominium erat commiſſum, aſſumpta nobilitate Conſulum, & ſtipatus probitate & militia virorum nobilium, ad fugandos hoſtes ſuæ patriæ deſtructores celeriter eſt profectus. Quos cum aſsiduis ictibus & duris incurſionibus ſterneret, quod eſt lacrymabile dictu, voluntatis ſuæ contrarium incurrit, quia ipſe cum omni nobilitate ſua Maurorum ſpiculis infeliciter ſuccubuit. Cujus igitur audita pernicie, & virorum nobilium clade percepta, prudentia Præſulis ſuorum militum multitudinem collegit, & cum filia Regis Urraca ad loca quæ Mauri invaſerant, deſideratus advenit. Unde fugata hoſtium multitudine valida eum ægrimonia protinus eſt inſequuta. Sed cum omnipotens Deus Eccleſiam S. Jacobi tanti Paſtoris præſentia privari minime vellet, quatenus qui corrigendi erant Paſtoralis curæ ſolicitudine corrigerentur, eum priſtinæ incolumitati reſtituit, & *Segoviam* Civitatem, quæ Regis præſentia lætabatur, quam citius potuit intravit. Ubi cum ſurgente lu-

(1) *Præfata Monetæ donatio circa annum* 1105. *videtur facta, ſi interceſſit triennium: at cum poſt mortem Sancii pueri fuerit Scriptura firmata; huic non incongrue loco ejus mentionem reſervavit. Obiit autem Regius ille puer anno* 1108.

Anno 1108 cis aurora tam de cauſis Eccleſiaſticis, quam etiam de ſæcularibus negotiis, ſicuti bonum decet Eccleſiæ Rectorem, Regem alloqueretur, inter cetera ſcripturam, quam de Monetæ conceſsione jam fieri præceperat, ab eo ſummopere petiit. Cumque hoc perſiſtendo nihil reſponſionis acciperet, & in ſequenti die eadem Epiſcopus repeteret, tale fertur ſuſcepiſſe reſponſum: Primitus, inquit, Toleti mœnia viſurus adibo, & tunc ſub habitu peregrinationis gratanti animo peram accipiam, & recto tramite eundo B. Jacobi Patroni & tutoris mei limina diu mihi deſiderata viſitare curabo. Ad quæ equidem loca cum Deo auxiliante pervenero, quod tua charitas valde depoſcit, me offerente Cyrographum impetravit. Ne forte, inquit Epiſcopus ſubrepenti mortis articulo plenum veſtræ devotionis affectum conſequi non poſsitis, dum veſtræ diſcretioni poſsibile conceditur, quia quod ſuperſtes feceritis, à propagine veſtra, quæ amplius cupit acquirere, quam ſanctis donis Eccleſias impertire, minime deſtruetur, veſtri muneris largitionem impendere debetis: omnipotens etenim Dominus qui verus cordium & cogitationum noſtrarum eſt inſpector, non ad loca vel ad munera reſpicit offerentium, ſed quæ munera & quo animo dentur, ex alto proſpectat, quibus æternæ beatitudinis præmia ſine fine conſervat. Cum autem & his & hujuſcemodi ſermonibus Regis animus incaleſceret, ite inquit, & omnia vobis neceſſaria hac die ſuppeditabimus, & in craſtinum quod de his omnibus nobis Deus donaverit reſpondebimus. Mane itaque facto cum Rex & Regina in ſecretarii ſui manſione ſederent, Epiſcopus ab eis honorifice ſuſceptus, quanta Regis animus tota nocte revolverat eo referente cognovit. Accerſito etenim Repoſitario, ſua ſcrinia fecit aperiri, unde ſibi præfatum ſcriptum juſsit aſportari: quo accepto flexis in terram poplitibus, geniſque rivo lacrymarum madefactis, pedes

Pon-

Pontificis oſculando, illud ei cum ingenti veneratione concesſit. Anno 1108

Quod ædificavit burgum Cacavellos & cetera. Cap. 30.

IDEM quoque Epiſcopus quanta in francigeno itinere vigili exercitio condiderit, ad veſtræ cognitionis memoriam reducimus, ne ignorantiæ tenebris obfuſcata futurorum ſcientiam latere valeant. Conſtruxit namque Burgum *Cacavellos*, quod ſolo tenus deſtructum reperiit, & domibus inibi factis cum magno honore Eccleſiam conſecravit. Denique cum partes Campaniæ pro adipiſcendis ſuæ Eccleſiæ honoribus ſæpius viſitaret, & cum per Aſtoricam & Legionem ſæpiſsime tranſitum faceret, & in propriis B. Jacobi manſionibus locum requieſcendi minime reperiſſet (deſtructæ etenim & omnino incultæ humanis uſibus apparebant) ipſe intra ſuæ mentis habitaculum quaſi quoddam velamen triſtitiæ retinens, exterius tamen nulla ejus veſtigia oſtendens, qualiter eas ad perfectionis cumulum perduceret modis omnibus cogitabat. Tranſacto itaque non multo temporis intervallo, de propriis ſuis facultatibus cenſum & neceſſaria omnia cuidam villico ſuo attribuit, qui quo artificio eas ſpatioſas condiderit, ne minus vero dicere videamur, ex ipſarum perfectione, qui ſcire voluerit, plenius cognoſcere poterit.

De donis Conſulum. Cap. 31.

QUIA igitur hactenus & de Regibus & de Filiorum Regum muneribus quæ diximus ſub brevitate deſcripſimus, tempus exoptat, ut ad Comitum dona omni poſtpoſita morula redeamus. Comes namque Sanctius debita Conſulis jura ſummo regens moderamine, ſicut in Aviancos Villam *Maurim* per teſtamentum attribuit, ſic eum in eodem loco Eccleſiam dediſſe

Anno 1108 dissé non surda aure audivimus : quem Consul Petrus tota animi devotione sequi cupiens : cum animus suæ uxoris à suo velle non discreparet, sicut solum in Civitate circa monetam, ita post corporalem sui resolutionem in Nemitos Ecclesiam *S. Tirsi*, penes Avecundum S. Jacobi Villam cum hominibus debitæ servituti obnoxiis, & Villam *Paussatam* perpetuo habendas nostræ Ecclesiæ reliquit. Cujus sinceram devotionem soror ejus Munima ante oculos suæ mentis sæpius revolvens, quoniam sobrinum suum Froylam, præfati Comitis filium, in Nemitos cum servis Villam *Eruedinum* jam dedisse B. Jacobo præceperat, ipsa non inferioris posse se esse existimans, in territorio Salinienſi, Villas, videlicet *Romarizium*, & *Octarium* soprinum imitata, Clericis Ecclesiæ perpetuo concesit. In Lemos quoque Comitisam Geloyram partem Monasterii S. Verisimi cum omnibus suis Beneficiis & debitis, dedisse, quoniam scimus, sine ambiguitate proferimus.

De donis Militum.

2 EXpeditis itaque Comitum donis, & pro nostro modulo diligenti pertractatione pertractans, quia ad inferiores Militum lineas gradatim descendendo descendimus, eorum dona, licet inferiora, minime prætermittere debemus : per hæc etenim & minus valentes ad exercitium bene operandi decenter assurgunt, & potentes ad sublimiora peragenda penitus inardescunt.

3 Lucius ergo Ariades cum vehementi febris molestia vehementer esset astrictus, quoniam uxorem suam Majoram in supremo finis articulo positam, mediam partem de ea Villa quæ est secus Pontem Uliæ, & in Salnes medietatem de Villa *Quintalna*, & in Taberiolos Villam *Ruvinum*, contulisse cognoverat ; ipse eam toto mentis ardore imitari desiderans, itidem in Deza Villam *Sautum longum*, & in Cusanca Villam *Dadin*,

din, & in Deza *Villam novam*, & aliam penes Pontem Ulliæ non diſsimili ratione conceſsit. Anno 1108

4 In Salinenſi vero confinio Oduarius Didacides Villam *Ovar*, & Ovecus Creſconides Villam *Portal*, & Nunus Pelagides alium Sautum, ſicut cum magna ſuarum conjugum devotione dederunt, ſic nos eas ſummo animi affectu ſuſcepimus.

5 Sed quia idem Paſtor in acquirendis ſuæ Eccleſiæ rebus ſemper erat ſolicitus, quartam partem Eccleſiæ S. Veriſsimi de Arcubus, & medietatem Eccleſiæ de Eccleſia S. Georgii Villæ novæ, & in ripa Uliæ Eccleſiam S. Joannis de Coba ab Aria Aloitide ſimul cum ſervis ſuis ſolicite conquiſivit, & conquiſitam vigilanti cura, vigilantius conſervavit: ſicut enim aliena juſte conquirere ſumma virtus eſſe cognoſcitur, ſic acquiſita caute cuſtodire non inferior virtus à ſapientibus creditur.

6 Denique in monte Zebruario Burgo *Paturnelo* ab Oveco Sanctio impetrato, in ripa Tamaris de Monaſterio *Novallis* Didacum Viliulfidem tertiam partem contuliſſe, propriis obtutibus ipſi perſpeximus.

7 Præterea in *Farenſi pago* Creſconium Petridem, ſicut Villam dediſſe cognovimus, ſic Sandinum Adefonſum in Dubria portionem ſuam de Villa *Benviver* conceſsiſſe ſimiliter ſcimus.

8 Porro Epiſcopus ſubtili mentis induſtria quaſi futurorum certiſsimus eminus futura mala proſpiciens, ne pauperes intolerabili pondere cujuſdam noſtri parochiani, Petri videlicet Conſulis, qui omnia more hoſtium devaſtare conſueverat, opprimerentur, & Villam ab Onega Ectaz per teſtamenti ſeriem acquiſitam pro alia in Aona cum ejus fratre Garſiea tranſmutavit, & ibi, in Aona videlicet, Villam Petri Petridis convenienti pretio conquiſivit, quas præfatus Comes cupiditatis ſiti in modum clibani ar-

Anno 1108 ardens emere concupierat. Tunc Episcopus ipsam Villam nomine *Ovam* pretio videlicet sexcentos solidos à Petro Petriz, cujus juris erat, emit, & sic ab injuria Comitis evasit.

9 Circa idem fere tempus Episcopus in Montanos Villa Jacobi de Martino Pelagide jam diutius impetrata; in Vaniensi affinitate Gunza Eriz evidenti inditio Ariam Gundesindidem evidenter aspiciens, qui quartam partem Monasterii S. Pelagii de Circitello contulerat, ejusdem Monasterii suam portionem & octavam S. Eulaliæ de Bando cum omni stabilitate nostræ contulit Ecclesiæ.

10 Interea Ildoncia Froilaz, ea quæ nullo umquam fine determinantur ætate confecta sancta meditatione præmeditans, post hujus vitæ naufragia, se ulterius operari minime posse, Geloyram Martinidis, & Adefonsi Munionis sancto exemplo fortiter excitata, quorum alter in confinio S. Eulaliæ de Ovorio Villam, alter in Pistomarcis Villas, *Olveiram* scilicet, *Cirues*, & *Neormam*, Ecclesiæ habendas perpetualiter concesit; ipsa non dissimilem gerens animum, in Cornato de Monasterio Argentario, quod suus animus expectabat ad bonæ devotionis effectum sine ulla dilatione perducere festinavit, quando suam particulam per certam scripturam præsentibus Clericis nostræ submisit Ecclesiæ.

11 Acquisitis itaque in Taberiolos à Baragunzia Sisnandiz *Villacobas*, & de *Villa Plana* sexta, de *Lagaztone* vero superiori sexta, & de inferiori decima portione, in dominio Salienſi de Villa bella duas partes pretii collatione comparavit.

Item de restauratione Ecclesiarum. Cap. 32.

PRæterea præfati Præsulis provida paternitas sicut clara sui ingenii solertia de muliere Ariæ Savariquiz Guina Oduariz, duas Villas, *Pausatam* scilicet, & *Fusim*, altera

tera earum in *Lagartones*, alteram vero in ripa fluminis Uliæ in dominio Sacri Montis solicite conquisivit, sic in Sancta Xpina de Noya, aliam Villam de Pelagio Gundesindide cum ab hac præsenti luce migraret, non minus solicite impetravit. Impetravit postremo Ecclesias quas in propriis B. Jacobi hereditatibus cum quodam honesto viro Joanne scilicet nostræ Ecclesiæ Archidiacono in Nemitos paternitatis ejus discretio solicite restauravit, & restauratas præsentia nostra nequaquam postposita solicitus consecravit, veluti Barbarios. Pravella, Avegundo, Toiobre, Degio, Aumentarias, Moralias, de hoc tractatu excludimus. Anno 1108

De ædificatione Castelli Honesti. Cap. 33.

HÆC autem inserendo inserimus, quia cum assidua incursione Ismaelitarum sævitia in devastationem nostræ Patriæ vehementius desevisset, ipse Episcopus cum Propheta pro domo Israel se fortem murum opposuit, & cum homines è diversis partibus ad *Honesti* (1) *Castrum* reficiendum annua revolutione ex assuetudine convenirent, quatenus quæ destructa & aptanda erant advenientium frequentia restauraret, sumpto cum Rege consilio, Rex injunxit ei, ut quoniam male aptatum erat, Castrum illud penitus destrueret, ne forte Ismaelitarum subdola versutia qualibet machinatione, seu ingenii calliditate, illud caperet, & inde totam affinitatem ejus, & circumquaque vicinam solo tenus devastaret. Consilio ejus audito Episcopus intra suæ mentis hospitium digna volvens suspiria, quoniam ejus prudentiæ magis placuit semper ad utilium ædificationem tendere, quam ad destructionem funditus anhelare, ex unaquaque domo totius sui Episcopii ad illud su-

(1) *Vide Tomo præc. sub Cresconio Episcopo num.* 5.

Anno 1108 blevandum Regiæ Monetæ ſolidum reddi præcepit. Quibus receptis homines huic ſervituti obnoxios per certam ſcripturæ interpoſitionem ab hoc ſervili more ingenuavit: de quorum minima pecunia quoniam moneta tam ponderè, quam lege tum temporis erat attenuata & debilis, non nimirum integram ad ſummitatem perducere potuit, ſed de propriis facultatibus ſic Caſtrum Honeſti murorum ædificatio, propugnaculis, & turrium altitudine munivit, quod ſi forte tam Moabitæ, quam Iſmaelitæ ſe aliunde quoquo modo ad id Caſtrum applicarent, aut lapidibus & acutis ſudibus deſuper jactis obruerentur, aut à militibus qui ibi ſub tranquillitatis cuſtodia permanerent, captionis aut mortis periculo proculdubio urgerentur.

De Archipresbyteratibus Biſancos, Traſancos, & Saligis. Cap. 34.

1 ANTE vero quam hæc omnia agerentur (1) præfatus Epiſcopus redolens Mindunienſem Epiſcopum duos Archipresbyteratus, & dimidium, ab anteceſſoribus ſuis, ſcilicet Compoſtellanis Epiſcopis, ſub nomine præſtaminis obtinuiſſe, ne forte eos in poſterum Compoſtellana ſub aliqua occaſione amitteret Eccleſia, ab eo pacifice requiſivit: & quia ei reddere contempſit, in Carrionenſi Concilio, quod B. Toletanus Archiepiſcopus, & S. Romanæ Eccleſiæ Legatus celebravit, proclamationem fecit, & ſuper hac re nuntios ſuos Domino Papæ multotiens deſtinavit. Cujus literas licet diverſo tempore aſportatas, quia ad unum negotium pertinebant, in unum non

(1) *Scilicet ab anno 1102. ut ex num. ſeq. conſtat: ſed cum anno 1108. (de quo nunc) lis denuo fuerit agitata; res ad eam pertinentes, eſto diverſo, ut inquit, tempore actas, non incongrue ſimul commemorat.*

non incongrue constringendo constrinximus. Archiepiscopus igitur Dominus Bernardus à compluribus comprovincialium Episcoporum comperiens supradictos Archipresbyteratus, videlicet Biscaeos, Trasmoncos, & Salagiam, ad jus Compostellanæ Ecclesiæ pertinere, has Mindunienſi Episcopo misit literas.

De eodem.

BErnardus Dei gratia Toletanæ Sedis Archiepiscopus, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legatus Karissimo suo Domino G. (1) Mindunienſi Episcopo salutem. Quod ad *Garrionense Concilium* fraternitas tua Anno se præsentare nequiverit per nuntios tuos ægrimoniæ tuæ 1102 necessitatem cognovimus, in quo quidem Concilio inter ceteras quæ adversus te ortæ sunt querimonias, Ecclesia S. Jacobi in auribus nostris gravem super te querelam peregit, quod duos scilicet Archipresbyteratus & dimidium, quos juris prædicti Apostoli quondam fuisse constat, violenter usurpat. Quo circa tibi per obedientiam præcipimus, ut quidquid præfata Ecclesia legitimis scriptis habuisse perhibetur, sicut in Privilegio Romano continetur, omni alia ambage postposita réddere non recuses, ne forte Romani Privilegii transgressor, anathematis gladio feriaris. Postremo his præfatæ Ecclesiæ restitutis, venerabilem fratrem & Coepiscopum D. interpellabimus, quatenus vel ea, vel alia fraternitati tuæ indefuendendo, (2) nostro interventu ad tempus tibi conferat. Vale.

Datum Legione II. Nonas Februarii Era M.C.XL. (anno 1103.) Anno

(1) Gundisalvus *ei nomen erat.*

(2) *Forte idem quod vulgo* condescendendo, *id est, illius voluntati indulgendo.*

3 Quibus literis Mindunienſi Epiſcopo non obediente, Compoſtellanus Epiſcopus ad Dñum Papam duos nuntios delegavit, & per eos hujuſmodi negotium in Carrionenſi Concilio agitatum ei notificavit. Dñs. Papa tantæ auctoritatis literas conſpiciens, ac totius Concilii juſſionem intenta cordis aure proſpiciens, ſubſequentes literas Mindunienſi direxit Epiſcopo.

4 *P. Servus ſervorum Dei. Venerabili fratri G. Mindunienſi Epiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Venerabilis fratris noſtri Didaci Compoſtellani Epiſcopi & Clericorum ejus querelam accepimus pro Eccleſia S. Jacobi Archipresbyteratibus, quos injuſte retinere diceris audivimus, & quia judicium Legati noſtri Toletani Archiepiſcopi, quod apud Carrionem nuper in Concilio edixerat, contempſiſti. Mandamus ergo ut aut juxta judicium datum facias, aut ſi te pergravari exiſtimas, præſentiam tuam ad ipſius Legati audientiam repræſentes cauſam tuam tractaturus: ſi vero nec modo acquieſcere volueris, ſententiam quam ipſe dictavit, auctoritate noſtra confirmamus. Datum Lateran. K. Maii* (1103.)

Item de eodem.

5 HIS literis ſuſceptis nobis reſpondere noluit, ſed ad præſentiam Dñi Papæ Clericos ſuos, ſcilicet Gundiſalvum & Muhionem deſtinavit, & per eos has literas Compoſtellano Epiſcopo D. aſportavit.

6 *P. Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabili fratri D. Compoſtellano Epiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Petentibus Eccleſiæ tuæ Clericis qui dudum ad nos venerant, ſcripſiſſe nos reminiſcimur Mindunienſi Epiſcopo, ut duos Archipresbyteratus & dimidium quos in ejus Paroquia B. Jacobi Eccleſia tenuiſſe dicebatur, tuæ poteſtati reſtitueret. Venientes vero ad nos ſupradictæ Mindu-*

nien-

nensis Ecclesiæ Clerici dixerunt per annos XL. postquam terra illa de manibus Sarracenorum erepta est, præfatam Ecclesiam quietè Archipresbyteratus illos possedisse. Si ergo veritas sic se habet, præcipimus electioni tuæ, ut eosdem Archipresbyteratus & similiter in ejusdem Ecclesiæ possessionem similiter quiete. Præterea consuetudines quas pari possessione in quibusdam se dicunt habuisse Ecclesiis, quas tua fraternitas abstuliſſe dicitur, volumus te jam dictæ Ecclesiæ restituere. Sane si in his omnibus B. Jacobi Ecclesia jus aliquod habet; ad proximas Kal. Octobris nuntios cum Mindunienſis Episcopi Legatis, qui in eodem termino ad nos venturi sunt, destinabit. Datum Laterani Idus Octobris.

Item de eodem.

7 QUarum quidem præceptione tam nos quam ipsi apud Kal. Octob. Romam magna festinatione venimus: & hoc judicium à Dño Papa Paschali II. suscepimus, videlicet, ut quinque personæ ex vetustioribus Mindunienſis Ecclesiæ irent Astoricam, ibique Burgenſi Episcopo Dono G. præceptoriis literis Domi Papæ advenienti jurarent prædictas Diœceſes se XL. annorum spatio inconcusse possediſſe, ea scilicet ratione quod ulterius non inquietarentur. Mindunienſis Episcopus supradictum judicium audiens, quamvis senectutis suæ debilitate impatiens laboris esset, cum Clericis Compostellanæ Ecclesiæ Astoricam judicium subiturus intravit: ubi cum esset, & Burgenſem Episcopum interveniente ægrimonia non inveniſſet, tam propter absentiam ejus, quam etiam indigentiam personarum, judicium complere nequivit. Ea propter simul disposuerant, ut ubicumque ipse esset, ejus conspectui se repræsentantes tantum negotium diffiniret. Cumque inde egrederentur omni festinatione ad Castrum Sortitium, ubi Dominus Rex A. erat pervenerunt, & in ejus

Cu-

Curia Burgensem Episcopum invenerunt. Ibi etiam sicut prius Astoricæ, ita coram ipsius præsentia ac multorum nobilium virorum judicium Dñi Papæ complere omnino renuit. Burgensis itaque Episcopus videns nos defectum incurrisse, Dño Papæ literis suis patefecit; ipse vero Cardinalium sumpto consilio has literas Mindunensi Episcopo remisit.

Item de eodem.

8 *P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri G. Mindunensi Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Sicut ex confratris nostri Burgensis Episcopi, cui negotium commisseramus, suggestione cognovimus, & sicut venerabilium Episcoporum Petri Lucensis, Alfonsi Tudensis, significatione percepimus, qui in eodem negotio cum alio Episcopalis officii viro, cujus literas non accepimus, memoriæ suæ testimonium perhibuerunt, Archipresbyteratus illos de quibus coram nobis quæstio acta [redacted] Biscancos, Trasancos, Salagia, in communi tractatu constitit ad jus Compostellanæ Ecclesiæ pertinere, quippe quæ ab Iriensi seu Compostellano Episcopo ad præsidium fuerant Mindunensis Episcopi distributi. Ea propter dilectioni tuæ præcipimus, ut eosdem Archipresbyteratus, qui equidem ad Compostellanæ Ecclesiæ jus ita pertinere noscuntur, quietos & integros in ejusdem Ecclesiæ jure deinceps permanere permittas, alioquin justitiæ obsistentes justitiæ frameam efficacius sentiatis. Datum Laterani VIII. Kal. Novembris.*

Item de eodem.

9 HIS nimirum supra scriptis literis visis, ipsi tam quam ignorantiæ vinculo obligati obedire contempserunt. Cum ergo Toletanus Archiepiscopus & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legatus Legione Concilium celebraret,

idem

idem Compostellanus Episcopus interfuit, & in præsentia Regis totiusque Concilii, proprio ore querimoniam ex inobedientiæ culpa latine ventilavit. Querimonia siquidem audita, & ex utraque parte diutino spatio pertractata, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legatus hujusmodi diffiniendum negotium quibusdam commisit Episcopis: qui seorsim venientes & utriusque partis rationes invicem pertractantes, communi consilio statuerunt, ut Dioeceses illæ à Minduniensi Episcopo ablatæ, suo regimine Auriensis Episcopi retinerentur, donec cum literis totius Concilii Romam peterent, & huic negotio tam longo tempore agitato finem imponerent. Acceptis itaque tam Toletani Archiepiscopi, quam etiam totius Concilii literis, idem Episcopus suum Archidiaconum, nomine Gaufridum, super hoc negotio Romam direxit, & quia Minduniensis Ecclesiæ nuntii defuerunt, Dñus Papa non determinavit judicium, sed Toletano Archiepi[illegible] determinandum per has literas commisit.

Diffinitio ejusdem negotii. *Cap.* 35.

1 *P. Episcopus II. B. Toletano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Literas dilectionis tuæ breves omnino recepimus, in quibus præter causam quæ inter Ecclesiam S. Jacobi & Mindunienses agitur, nil aliud de statu nobis Hispaniarum dicere voluisti. Cumque te in eisdem Concilium celebrasse dixeris, nihil de rebus in eodem Concilio gestis præter præfatam causam intimare curasti, de quibus satis nos mirari noveris, quia & te videre, & statum terræ vestræ libenter vellemus agnoscere. Causam autem illam, quam inter Mindunienses Clericos & S. Jacobi Clericos agi prædiximus, si Mindunienses, sicut mandasti, à probatione possessionis defecerunt, fraternitas tua partibus utrisque competenti loco & tempore convocatis tranquille & legaliter sine dilatione diffinire procuret: in eos au-*

autem qui constituto à te loco & tempore defuerint, Canonicam sententiam dare non differas.

2 Et quia his literis asportatis, per Archiepiscopum Toletanum Romanæ Ecclesiæ Legatum justitiam habere nequivimus, aliquantulum temporis ab hac disceptatione non sine molestia quievimus. In qua nimirum dilatione ejusdem Diœcesis Clerus & populus recolentes easdem Diœceses, tam catalogis legitimis, quam proprietate juris Ecclesiæ B. Jacobi fuisse, & esse debere, sine ullo scrupulo cognoscentes, insuper audito judicio Toletani Archiepiscopi & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legati, ultronei ad prædicti Episcopi celsitudinem venerunt, & se erassiu viva voce confessi sunt, qui ducta tam longi erroris pœnitentia, ei & Ecclesiæ suæ perpetuam obedientiam exhibuerunt. Quorum subjectio & nomina, literarum cognitione inferius denotata sunt.

Obedientia Abbatis Sancti Martini de Trasancos.

3 EGO Nunno Abbas Cœnobii S. Martini, quod est situm territorio Trasancos secus flumen quod dicitur *Juvia*, pro Parochia Ecclesiæ Compostellanæ promitto canonicam subjectionem & omnem in Christo obedientiam Domno Didaco II. Ecclesiæ S. Jacobi Apostoli Episcopo, ut cum prædicto Monasterio & hominibus ei pertinentibus sim fidelis & obediens deinceps in perpetuum pro Diœcesi S. Jacobi, tam illi quam successoribus ejus Canonice promovendis, tam ego quam successores mei eidem Monasterio præponendi. Hanc professionem feci ego Nunno Abbas Era I.C.XVIII. & quot VII. Id. Februarii. (anno 1110.) (1)

De-

(1) *Ejso de rebus anno* 1108. *gestis, nunc fermo; præfatas meritò adjungit obedientias, quamvis a quanto elapso tempore (ut præmisi) factus, utpote quæ causæ pro nunc finem dederunt. Vide libro* 2. *cap.* 56.

De Subjectione aliorum.

Recepta hujus Abbatis obedientia, non multo subrepenti temporis articulo hanc professionem & obedientiam ab inferius scriptis devote suscepimus sub era M.C.XVIII. & quot Nonis Mar.

Obedientia Monachorum, Abbatum, Clericorum, & Laicorum.

4 NOS habitantes apud Dioeceses Biscancos, Trascancos, Lavacencos, & Arros, tam Abbates, Archipresbyteri, Monachi, & omnium illarum Ecclesiarum Rectores, quam & Comites, & Milites, & Dominæ, & universus populus quorum nomina & subscriptiones inferius notantur, vobis Ven. Dño D. II. Dei gratia S. Jacobi Apostoli Episcopo & Ecclesiæ vestræ veridice confitemur prædictas Dioeceses Canonica institutione esse quondam Irienſi sedi subjectas per fines proprios & antiquos terminos, & quadam causa injusta existente inde sublatæ sunt, & quia nos & antecessores nostros cognoscimus contra Canonum decreta erravisse, agnito veritatis tramite sponte subdimur tibi & Ecclesiæ tuæ promittentes obedientiam, ut deinceps simus concurrentes ad B. Jacobum census & debita quæ ad jus Sedis vel Dioeceseos pertinent singulis annis fideliter vobis & successoribus vestris per dispositionem vestri Prælati, quem vos & successores vestri nobiscum & cum nostrorum successorum assensu unanimiter elegeritis, tam nos quam & successores nostri cum omni reverentia persolvamus & tali pacto hoc coram Deo & B. Jacobo unanimiter affirmamus, ut non nos, neque successores nostri ullo unquam tempore ab hac promissione, & subjectione retra-

hamur, ſed viribus noſtris & toto noſtro conamine abjecta & aliorum Pontificum prælatione & dominatu, ut prædiximus, veſtræ veſtrorumque ſucceſſorum obedientiæ ac præceptis perenniter adhærentes, vobiſcum in hoc ſæculo educati, juſtè ac piè vivamus, & Cælorum Regna veſtris orationibus & B. Jacobi intercesſione feliciter capiamus. Et ſi aliquis non credens in futurum recalcitrare vel quod ſtabilitum eſt irritare voluerit, quiſquis fuerit, niſi reſipuerit, perpetui anathematis gladio feriatur. Cunctis autem obſervantibus ſit Domini & Redemptoris noſtri atque B. Jacobi benedictio, & ſuorum peccatorum plena remiſsio, & in perpetuum cum omnibus Sanctis félix habitatio. Hæc confeſsionis & ſubjectionis ſcriptura plenum obtineat robur per omnia ſæcula. Amen.

Confirmatores.

5 PEtrus Froylaz Comes proprio ſigno confirmo. Comitiſſa Dña Major, uxor ejuſdem Comitis, confirmo. Nunnus Abbas Cœnobii S. Martini de Juvia propria manu conf. Munina Froylaz ſoror prædicti Comitis proprio ore & ſubſcriptione confir. Viſclavara Froylaz & ſoror ejuſdem Comitis, atque Munia Deo vota conf.

Nomina militum de Biſancos.

6 HÆC ſunt nomina militum habitantium Biſancos, quæ inferius denotata ſunt. Menindus Holmiz confirmo. Feruens Holmiz confir. Hiſtrarius Holmiz conf. Ovecus Froylaz conf. Ruderícus Pelaiz conf. Viſtrarius Pelaz conf. Gundiſalvus Menendiz conf. Muninus Oduariz ɔ. Veremudus Rageliz ɔ. Joannes Vimaraz ɔ. Veremudus Aſmodi ɔ. Petrus Veremudiz ɔ. Fernandus Suariz ɔ.

No-

Nomina Sacerdotum.

7 HÆC ſunt nomina Clericorum, ibidem habitantium, qui hanc ſubjectionem juſte B. Jacobo devoverunt & confirmaverunt, tam pro ſe præſentibus, quam pro ceteris ſuis ſociis abſentibus, atque pro univerſo populo, Pelagius Almondiz Presbyter Eccleſiæ S. Petri de Cervallès conf. Didacus Fulgentiz Presbyter Eccleſiæ S. Eulaliæ de Juvia conf. Vimara Presbyter S. Jacobi de Francia conf. Ruderícus Siſnandiz Presbyter, & Prælatus Monaſterii S. Vincentii conf. Pelagius Veremudiz Presbyter Eccleſiæ S. Joannis de Pinnario conf. Gutierre Oſoriz Presbyter Eccleſiæ S. Salvatoris de Magnios conf. Ruderícus Muniz Presbyter Eccleſiæ S. Vincentii de Mediano conf. Oduarius Presbyter Eccleſiæ S. Eulaliæ de Caurio conf. Froyla Presbyter Eccleſiæ S. Jacobi de Baraliobre conf. Froyla Presbyter Eccleſiæ S. Mametis de Laragia ↄ. Joannes Presbyter Eccleſiæ S. Marinæ de Seliobre ↄ. Ordonius Presbyter Eccleſiæ S. Salvatoris de Seliobre ↄ.

Nomina militum de Traſancos, & Lavacencos, & Arros.

8 HÆC ſunt nomina militum Traſancos, & Lavacencos, & Arros habitantium, quorum nomina inferius denotata ſunt, qui hanc ſubjectionem juſtè fecerunt tam pro ſe præſentibus, quam & pro ſociis ſuis abſentibus, atque pro univerſo populo. Nunnus Veremudiz conf. Ovecus Gundiſalviz conf. Gundiſalvus Petri ↄ. Suario Teliz ↄ. Veremudus Gelidiz ↄ. Rageliz ↄ. Menindus Gundiſalviz ↄ. Froyla Veremudiz ↄ. Ovecus Muniz ↄ. Petrus Muniz ↄ. Petrus Gundiſalviz ↄ. Veremudus Hiſcaz ↄ. Egica Stephaniz ↄ. Veremudus Petri ↄ. Petrus Suariz ↄ.

Nomina Presbyterorum ibidem morantium.

9 HÆC sunt nomina Clericorum ibidem habitantium, qui hanc subjectionem firma stabilitate, ut supra exaratum est, devoverunt & confirmaverunt, tam pro se, quam pro universo populo. Joannes Presbyter, Prælatus Monasterii S. Juliani de Naraon conf. Moninus Presbyter Ecclesiæ S. Mariæ de Sichario ɔ. Enindus Presbyter, Prælatus Monasterii S. Stephani de Setes ɔ. Suarius Presbyter Ecclesiæ S. Mariæ de Castro ɔ. Petrus Presbyter Ecclesiæ S. Eulaliæ de Avinio ɔ. Erus Presbyter Ecclesiæ S. Jacobi de Laco ɔ. Garsia Presbyter Ecclesiæ S. Juliani de Lamas ɔ. Ordonius Presbyter Ecclesiæ S. Saturnini ɔ. Rudericus Presbyter Ecclesiæ S. Mariæ Majoris ɔ. Froyla Presbyter Ecclesiæ S. Petri de Lexa ɔ. Muninus Presbyter Ecclesiæ S. Mariæ de Lavacencos ɔ. Vimara Presbyter Ecclesiæ S. Salvatoris de Sarantes, & Petrus Luz ɔ. Gunsalvus Presbyter, Prælatus Monasterii S. Mathæi ɔ. Petrus Presbyter Ecclesiæ S. Columbæ ɔ. Pelagius Presbyter Ecclesiæ S. Georgii de Marinas ɔ. Petrus Presbyter Ecclesiæ S. Romani de Doñius ɔ.

Ego Pelagius Pelagii filius, & Presbyter illius patriæ indigena confirmante supradictorum assensu scripsi in Concilio, & confirmo.

Ad confirmandam hanc obedientiam. Cap. 36.

ACcepta ergo tam Clericorum, quam populi obedientia præfatus Episcopus duos de Clericis suis, Gaufridum videlicet ejusdem Ecclesiæ Archidiaconum, & Petrum Capellanum super hujusmodi omnibus, citato calle Romam direxit, qui à Domno Papa subsequentes literas huic negotio finem imponentes asportarunt.

Teſtamentum horum quæ pertinent ad Eccleſiam S. Jacobi.

P. Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compoſtellanæ Eccleſiæ Epiſcopo ejuſque ſucceſſoribus canonice promovendis in perpetuum.

Sicut injuſta poſcentibus nullus eſt tribuendus effectus, ſic legitima deſiderantium non eſt differenda petitio. Tuis ergo frater in Chriſto chariſsime petitionibus annuentes quas per fideles Eccleſiæ veſtræ filios Gaufridum Eccleſiæ veſtræ Archidiaconum, & Petrum Presbyterum Capellanum ſuggeſiſtis, ad perpetuam Sanctæ Compoſtellanæ Eccleſiæ pacem ac ſtabilitatem pro B. Jacobi Apoſtoli reverentia præſentis decreti ſtabilitate ſancimus, ut univerſa quæ ad ejuſdem B. Jacobi Eccleſiam, in qua nimirum ejus corpus requieſcere creditur, proprietario jure intra veſtram Parochiam pertinent, ſicut ex ſupradictorum fratrum relatione didicimus, quieta omnino & integra vobis veſtriſque ſucceſſoribus in perpetuum conſerventur, videlicet terra de Superato, Dormiana, Bavegium, Coronatum, Mercia, Archipresbyteratus S. Pelagii de Circitello, Mons Sacer, Taberiolus, terra montium uſque ad Avium, Morraciam, Salnienſe, terra Termarum, terra de Arcubus, Irienſe, Piſtomarcus, Amaheæ & alii montes, Prucios, Traſancos, Lovacencos, Arros, Nemitos, Biſancos, terra de Faro, Coporos, Celticos, Brecantinos. In montanis duo Archipresbyteratus, Dubria, Barcala, Salagia, Gentines, & cetera uſque ad Oceanum, ſicut in ſcriptis ejuſdem Eccleſiæ continentur. Confirmamus etiam vobis quæ à Rege memoriæ nobilis Ildefonſo & à ſororibus ejus Geloyra videlicet atque Urraca, & à ſupradicti Regis genero Comite Raimundo & ejus conjuge Urraca ejuſdem Regis filia B. Jacobo & ejus Eccleſiæ Chirographis ſeu teſtamentis legitimis oblata ſunt, videli-

cet

cet Monetam Compoſtellanæ Civitatis, Monaſteria Pilonium & Eranderizium, Eccleſia S. Mametis cum omnibus pertinentiis eorum, domos in Civitate Compoſtellana. Confirmamus etiam vobis oppida, ſeu prædia, quæ à ſuperioribus Hiſpanorum Regibus data ſunt, videlicet Honeſtum, Farum, Caſtellum S. Mariæ de Lanciata cum pertinentiis eorum, Eccleſiæ SS. Victoris & Fructuoſi, & Villam Cornelianam in Portugalenſi pago cum pertinentiis ſuis. Decernimus itaque ut nulli omnino hominum liceat eamdem Eccleſiam temere perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, minuere vel temerariis vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſerventur, eorum pro quorum gubernatione & ſuſtentatione conceſſa ſunt uſibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica ſæculariſve perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam temere venire tentaverit, ſecundo tertiove commonita, ſi non ſatisfactione congrua emendaverit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à Sacratiſſimo Corpore ac Sanguine Dei & Dñi Redemptoris noſtri Jeſu-Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictę ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco juſta ſervantibus, ſit pax Domini noſtri Jeſu-Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant.

Datum Laterani per manum Joannis Sanctæ Romanæ Ec-
Anno *cleſiæ Diaconi Cardinalis ac Bibliothecari XI. K. Maii, Indict.*
1110 *III. Incarnationis Dominicæ anno M.C.X. Pontificatus autem Dñi Paſchalis ſecundi Papæ anno XI.*

De oppreſsione Sanctæ Eccleſiæ, & de invaſione Eccleſiæ S. Michaelis in Compoſtella. *Cap.* 37.

P. Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabili fratri

D.

D. Compoſtellano Epiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Oppreſsiones & anguſtiæ quas in partibus veſtris Eccleſia patitur, gravi cor noſtrum mœrore afficiunt: unde & omnipotentem Dñum ut vobis ſubvenire dignetur oramus, & vos ipſos monemus, ut ſtrenuos viros ad defenſionem Eccleſiæ ſuſcitare curetis. Petitionem quam nobis tam veſtra quam ex Cleri & populi parte, Eccleſiæ veſtræ filii G. Archidiaconus & Petrus Capellanus, qui ad nos miſsi ſunt, ſuggeſſerunt, ad præſens implere non poſſumus, ſicut idem nuntii vobis poterunt vivis vocibus intimare. Ceterum id vos indubie ſcire volumus, quia nos exaltationi veſtræ Eccleſiæ congaudemus. Cupimus enim eam competenter pro B. Jacobi meritis honorare. Anno 1109

2 Idem quoque P. noſtræ Eccleſiæ Capellanus, ſuper quodam ſpurio nomine Suario, qui amplius ſæculari poteſtati fulgebat, quam Subdiaconatus officio vacabat, in præſentia Domni Papæ querimoniam latine ventilavit. Suarius enim ſuarum tribuum robore vallatus, ſine aliqua juſtitiæ repetitione, tertiam Eccleſiæ S. Michaelis portionem, Menſe Januario nondum finito, ei cum ſumma violentia abſtulit, cujus tempeſtatis impetum ferre non valens, ad Dñi Papæ celſitudinem confugium fecit, cernendo Suarium injuſtitiæ nebula eſſe obductum, de cujus Eccleſiæ reſtitutione ſubſequentes literas Romanæ auctoritatis ſigillo munitas ſuſcepimus.

De Redintegratione eidem Eccleſiæ.

3 P. Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabili fratri D. Compoſtellano Epiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Filius noſter P. Eccleſiæ veſtræ Capellanus adverſus Suarium conqueritur, quod ſæcularibus poteſtatibus uſus Eccleſiam S. Michaelis, quæ in Civitate veſtra ſita eſt, ei violenter abſtulit, unde quid in Canonibus cautum ſit,

Anno 1109 *sit, non ignorat fraternitas tua. Mandamus itaque dilectioni tuæ, ut eum convenias, quatenus ei prædictam Ecclesiam restituat, & quiete tenere permittat: alioquin canonica sententia feriatur, & Ecclesia ipsa interdicatur.*

Confirmatio Cardinalium & ceterorum. *Cap.* 38.

Literas denique quas de confirmatione vestrorum Cardinalium, quos Deo juvante ad decus vestræ Ecclesiæ in Ecclesia statuimus, & de investitura Cinienſis Monasterii, de illis etiam qui incesto conjugio filias suas astringunt, & de aliis diversis negotiis in unum colligere non incongruum duximus, quia ante mortem Regis nos eas suscepisse meminimus. Sed ante quam ad alia transeamus, de militibus qui causa Hierosolymitanæ visitationis loca vestra Maurorum incursionibus devastanda relinquebant, sicut literas prius suscepimus, sic eas non immerito in serie libri præponimus.

Ne occasione Hierosolymitani itineris occidentalis depopuletur Ecclesia. *Cap.* 39.

P. Episcopus servus servorum Dei. Clericis & Laicis Al. (*) *regnum habitantibus salutem & Apost. benedict.*

Magnum vestræ salutis dispendium facit, quod Apostolicæ Sedis præceptis obedire contemnitis. Scripsimus enim vobis præterito tempore, ne Hierosolymitanæ expeditionis occasione partes vestras desereretis, quæ Maurorum & Moabitarum quotidianis incursionibus impugnantur, non parum enim in discessu vestro illorum tyrannidem occidentalibus partibus formidamus. Quare nos partium vestrarum, tam Clericos quam Laicos, quos videre potuimus, à Hierosolymitana profectione desistere, & ad patriam suam re-

(*) *Aldefonsi, scilicet, VI.*

redire præcipimus. Latores quoque præsentium Munionem, & Didacum, & Nunonem cum sequacibus suis à nobis coactos redire sciatis. Unde etiam vestræ dilectioni præcipimus, ne quis eos pro reditu hoc infamare, aut calumniis aliquibus præsumat impetere. Vobis ergo omnibus iterata præceptione præcipimus, ut in vestris partibus persistentes Moabitas & Mauros totis viribus impugnetis: ibi largiente Deo vestras pœnitentias peragatis: ibi Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli & Apostolicæ eorum Ecclesiæ remissionem, & gratiam percipiatis. Datum Laterani VIII. K. Aprilis. Anno 1109

Vocatio ad Concilium. Cap. 40.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus & Coepiscopis B. Toletano G. (1) Bracarensi & eorum suffraganeis, & D. Compostellano salutem & Apostol. benedict.

Quantum veritatis hostibus terrorem, quantam Ecclesiæ fortitudinem Synodalis Concilii procinctus comparet, dilectio vestra cognoscet: qua propter & nobis & vobis vivaciter providendum est, ut auctore Deo, in plenariam debeamus Synodum convenire. Quam eodem Deo nostro præstante Sanctorum Apostolorum juvantibus meritis, in exordio proximæ Quadragesimæ celebrare decrevimus. Hortamur ergo strenuitatem vestram, ut omni occasione seposita, convocatis Diœceseos vestrarum Abbatibus, in prædicto tempore ad Urbem convenire curetis. Sancti Facundi Abbatem non dissimiliter invitamus.

M De

(1) Giraldus Bracarensis obiit die 5. Dec. anni 1109. Eo autem anno invitatio facta ad Concilium Romæ habitum anno 1110. 3. Non. Mart.

Anno 1109

De causa Pelagii. Cap. 41.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus & Coepiscopis G. Bracarensi, Didaco Compostellano, A. (1) *Tudensi, salutem & Apostol. benedict.*

Causam Pelagii multis præsentibus fatribus nostris diligenti indagatione discussimus, in qua nimirum discussione juxta literarum vestrarum tenorem ex ipsius P. confessione patuit viduam illam ob timorem raptus Religionis sumpsisse velamen, quod multi etiam qui præsentes aderant, ore proprio fatebantur. Ceterum juxta Cartaginensis Concilii præscriptum, nec se Deo devovit, nec laicali veste abjecta sub testimonio Episcopi vel Ecclesiæ in religioso habitu apparuit. Quia igitur eidem temporali velationi Sacramenta hujuscemodi defuerunt, Matrimonii Sacramentum quod idem P. cum ea contraxit, nullatenus videtur esse solvendum. Verum enim vero quia juxta B. Innocentii sanctionem religiosum propositum simulavit, ei agenda aliquanto tempore pœnitentia injungatur: non enim juxta Apostolum pollicitæ fidei irritatione constringitur. Hac igitur ratione collata eumdem P. in conjugio permanentem à vinculo excomunicationis absolvimus. Datum Laterani Idibus Martii.

De illicita Copulatione. Cap. 42.

P. Episcopus servus servorum Dei Principibus, Militibus, ac ceteris Laicis per Hispaniam & Gallitiam salutem & Apost. bened.

Grave valde & horrendum de vestris partibus flagitium nuntiatur: non solum enim juxta Prophetam, sanguis sanguinem tangit, sed sub specie pœnitentiæ percipiendæ, quidam ultronei hujus nequitiæ feruntur auctores, quasi in flagi-

(1) *Tudensis Episcop.* Adefonsus *erat.*

flagitio permanentibus locus pœnitentiæ pateat: & quidam tamen renitentibus peccata plerumque confingunt. Ceterum sub spe pœnitentiæ Deum offendere, hoc est pœnitentiæ sibi aditum denegare. Quicumque igitur filios vel filias suas inæstis nuptiis copulant, eodem se reatu astrictos noverint quo & ii qui copulantur astricti sunt, nisi eos juxta facultatem suam dirimere sepositis dolis mera voluntate curaverint. Hæc igitur ne de cetero fiant, modis omnibus interdicimus, & fratribus nostris Episcopis penitus coercenda præcipimus. Datum Laterani II. Kal. Novembris. Anno 1109

De Abbate Cinienſi. Cap. 43.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fatribus & Coepiscopis B. Apostolicæ Sedis Legato, D. Compostellano, D. Mindunienſi, P. Lucenſi, salutem & Apost. benedict. Abbatem Cinienſi Cœnobio ex conventus Episcopalis sententia restitutum P. Comes Froylaz loco suo violenter excussit: vos autem tanto officii vestri fervore flagratis, ut tantam Ecclesiæ injuriam tacitis clamoribus toleretis; nec illud Prophetæ opprobrium pertimescitis, quo ex divina indignatione dicitur, Nocte tacere feci matrem tuam. *Expergiscimini igitur & clamate, & eumdem Comitem modis omnibus congruentibus convenite, ut Abbatem ipsum Nunonem in locum suum redire, & res Monasterii secundum Episcoporum sententiam quiete tenere permittat: quod si usque ad proximæ Quadragesimæ medium contempserit facere, vos eum tam nostra, quam vestra auctoritate coercere curate.*

De Monaſterio Cinienſi.

Paschalis Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus & Coepiscopis Bernardo Toletano Apostolicæ Sedis Vicario, & Didaco Compostellano salutem & Apost. benedict. Postquam de Monasterii Cinienſis causa eam quam

Anno 1109 *noſtis ſententiam ſcripſeramus, veniente ad nos filio noſtro P. Comite plurima ejuſdem Monaſterii monimenta prolata ſunt: in quibus patenter agnovimus locum ipſum ad converſationem ſanctimonialium inſtitutum. Præterea ſignificatum nobis eſt locum ipſum non tantarum exiſtere facultatum, ut duarum ex eis valeant congregationum ſtipendia miniſtrari: unde magis congruum viſum eſt, ut ſi fieri poteſt prior in eo ſanctimonialium ſtatus reformetur: ſi vero id omnino fieri non poteſt, ne monaſtica illic religio penitus pereat, Monachorum Congregatio admittatur. Datum Laterani III. Idus April.*

De eodem.

P. Epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilecto fratri D. Compoſtellano Epiſcopo, ſalutem & Apoſtol. benedict. Qualem quamtamque tua fraternitas erga nos dilectionem gerat, fidelibus obſequiis & operibus aperte demonſtrat, quæ licet longis ſit à nobis terrarum ſpatiis ſeparata, præſentem ſe tamen nobis reddit, & animi charitate, & frequentium obſequiorum exhibitione. Quapropter & nos te ut fratrem noſtrum dilectionis mutuæ munere recompenſantes, monemus & rogamus, ut à cœptæ bonitatis tramite ac cœptæ dilectionis exhibitione, nulla aliquando velis occaſione animum avertere. De ſuſcepta autem officii diſpenſatione curam & ſolicitudinem, ut miles ſtrenuus, habere ſatage, & ita rerum terrenarum abundantia fruere, ut cæleſtium præmiorum non debeas dilectione carere: exteriora tibi & tranſitoria non adeo animum implicent, ut æternis & permanſuris bonis priveris: terrenis ſemper prepone cæleſtia, perituris æterna: talem te prorſus in omnibus exhibe, ut boni Paſtoris mercedem à paſtore paſtorum merearis recipere. Oblationes quas per nuntios tuos nobis direxiſti, gratanter accepimus, & pro eis gratiam referimus. Quod autem quibuſ-

buſdam tuis poſtulationibus aſſenſum ad præſens accommodare nequivimus, certa ratione ſit. De Abbate Cinienſi ſuper quo nos conſuluiſti mandamus, ut eum Monaſterio reſtituas, ut ibi regularem ordinem & vitam Monaſticam cum fratribus ducat. Sanctimonialibus autem in aliquo loco convenienti poſitis, victus & omnia neceſſaria ab eodem Abbate dari decernimus. Datum Laterani Kal. Maii. Anno 1109.

De Mitris habendis. Cap. 44.

P. Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabili fratri D. Compoſtellano Epiſcopo, dilectis filiis Compoſtellanæ Eccleſiæ Canonicis, ſalutem & Apoſtol. benedict. Petionem veſtram quam nobis per filium noſtrum G. veſtræ Eccleſiæ Archidiaconum ſuggeſiſtis, paterna benignitate ſuſcepimus. Id enim tamquam magis proprium Romana ſemper Eccleſia habuit, ut dignitatum ſuarum gratias aliis Eccleſiis tamquam mater filiis impertiret. Præſentium igitur literarum vobis aſſertione concedimus, ut in ſolemnibus diebus majores Eccleſiæ veſtræ perſonæ intra Eccleſiam mitris gemmatis capita contegantur, in ſpeciem videlicet Presbyterorum ſeu Diaconorum Sedis Apoſtolicæ Cardinalium. Veſtra igitur intererit circa Sanctam Sedem Apoſtolicam gratos ſemper exiſtere, ut ſive in capite, ſive in membris Compoſtellanæ Eccleſiæ gratiam ſuper gratiam contuliſſe, merito ſemper tamquam in bonis filiis Mater Eccleſia Romana congaudeat. Datum Laterani Nono Kal. Novembris. (*)

Quod ſuper altare B. Jacobi nemo celebret Miſſam, niſi Epiſcopi, vel ſeptem Cardinales. Cap 45.

Paſchalis Epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilecto fratri D.

(*) *Intruſa hic Bulla ſupra poſita Cap.* 35. *quæ ad illum tantum pertinet locum.*

Anno 1109 *D. Compoſtellanæ Sedis Epiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedict. Piæ voluntatis affectus proſequente debet ſtudio confoveri, ut Eccleſiaſtica utilitas Apoſtolicæ Sedis favore vires accipiat, & accreſcat. Significavit nobis fraternitas tua, quod ſecundum Romanæ Eccleſiæ conſuetudinem ſeptem Cardinales Presbyteros in Eccleſia tua ordinaveris, qui ad altare B. Jacobi Miſſarum officia ſuccedentibus ſibi vicibus adminiſtrent: quod noſtrarum expoſtulas literarum munitione firmari. Nos itaque dilectionis tuæ petitionibus annuentes, ordinationem tuam præſentibus literis, & apoſtolica auctoritate firmamus, ſtatuentes, ut nec per te, nec per tuorum quemlibet ſucceſſorum conſtitutus ille Sacerdotum numerus imminui debeat, aut immutari, nec per aliam quamlibet perſonam, niſi per præfatos Sacerdotes, aut Epiſcopos, aut Romanæ Eccleſiæ Legatos, Miſſarum ſuper altare B. Jacobi ſtatuimus ſolemnia celebrari. Datum Beneventi III. Kal. Novemb.*

De probitate & ſcientia Regis Adefonſi, & de pace in Regno ejus, & de Juramento à Gallæcis apud Legionem facto Adefonſo filio Comitis Raimundi adhuc puero. Cap. 46.

MAgna igitur Præſulis prudentia, hereditates, Eccleſias, & Villas, quas ſuperius ordine minime obſervato prænotavimus, pervigili ſolicitudine, & immenſo labore acquiſivit, & acquiſitas Eccleſiæ ſuæ juri in perpetuum mancipavit: multas etiam alias his adjecit, à nobis prætermiſſas, utpote ignoratas, quas qui ſcire voluerit eum ad ſcripturarum cognitionem in theſauro B. Jacobi Eccleſiæ repoſitam & ſervatam ire præcipimus. Hæc autem ſupra dicta omnia ante mortem Regis noſtri Catholici bonæ memoriæ Adefonſi à Præſule ſunt juſte acquiſita. Qui nimirum Rex miræ ſanctitatis virtute conſpicuus, at-

atque ferventis ingenii capacitate mirandus, quam duris Anno
ictibus & assiduis incursionibus terga suorum hostium cæci- 1109
derit, procul dubio novimus, quia ea loca quæ à potestate Ismaelitarum gladio suo invicto liberavit, corporali intuitu prospeximus. Regnum etenim Toleti, Castella, Civitates, & Oppida quæ ultra decursum Dorii fluminis esse noscuntur, in quibus christianæ professionis Religio tenetur, & observatur, à cultura gentium, numina vana colentium, penitus evacuavit. Quo nimirum loco Ecclesias faciendo desudavit, & consecratas divino cultui mancipavit. In regendis autem subditis, licet præpotentissimus esset, tantæ discretionis, & sapientiæ, & humilitatis extitit, quantam si describere vellet humanum ingenium, nequaquam posset. Non enim singularitate culminis lætabatur, sed æqualitatem conditionis in se ipso contemplabatur. Sciebat enim quia si æquales natura sibi subditos despiceret, sive eos uti decet non regeret, totius creaturæ rectorem, sub quo omnes natura æquales sunt, modis omnibus offenderet: unde à subditis quam justo & temperato moderamine debita potestatis exegerit, seu quam pacificus circa eos extiterit, post ejus obitum nobilium virorum pernicies, & subsequentia bella crebrius exorta, aperte mostraverunt. Hic Rex cum ejus generum Consulem Raimundum à visione præsentis lucis fata funditus subduxissent, & ejus filius, qui adhuc trienii tempus nequaquam expleverat, piissimi Regis præsentia præsentaretur, ex internæ pietatis affectu super eum misericordiæ viscera commovens, omnes Gallætiæ nobiles, Consules, & Principes qui ejus præceptione cum puero iverant apud Legionem, tali alloquio affatus est: „Omne equidem Gallætiæ regi„men & jus pueri pater obtinuit, & ideo vos omnes „qui ejus jura, & honores eo vivo tenuistis, & eo mor„tuo adhuc tenetis, filio ejus, nepoti meo, proculdu-

„bio

Anno 1109 , bio famulaturos exhibeo , & totam ei Gallætiam conce- , do , si ejus mater Urraca virum ducere voluerit, , nec ab eo etiam mihi ipsi ulla ulterius obsequia de- , posco , & ut omnibus his quæ in auribus vestræ præsen- , tiæ profero sine ullo scrupulo dubietatis , fidem adhi- , beant præsente Vienense Archiepiscopo præfati pueri , patruo ; in manibus Domini Didaci Secundi Ecclesiæ B. , Jacobi divina dispensatione Episcopi , discreti videli- , cet viri , hujusmodi jusjurandum vos dare præcipio, , quatenus præsentem puerum in Dominum suscipiatis , & , susceptum cautius & vigilantius custodiatis : honorem , etiam quem vobis præsentibus ei attribuo , etiam con- , tra me ipsum si injuriosus ipsi extitero , totis viribus , deffendatis. „ Facto igitur intra mœnia Legionis , sicut audivimus , juramento , & à Pontifice Compostellanæ Ec- clesiæ solerti cura recepto , cum auctoritate tanti Prin- cipis ad sua quisque reversus est.

De morte Regis Adefonsi , & de discordia , & ceteris malis ingruentibus. Cap. 47.

CUM autem fere biennium pertransisset , hic Rex Adefonsus moritur gravitate doloris , qui lux & clypeus Hispanis extitit oris, sub Era M.C.XLVII. & quot III. Kal. Jul. (1) quo nimirum mortuo & fides , acsi num- quam esset , postponitur , & pax quæ principatum diu possederat , cum rectore suo amittitur. Inde etiam per to- tam Regni ejus latitudinem bellum , seditio , & fames exo- ritur : inde etiam tellus non solum debita cultura pri- vatur , sed omni rectitudine viduata desolatur. Quamob- rem inter Consulem Petrum (2) & quosdam Gallætiæ no- biles.

(1) *II. Kal. Julii legendum, Era* 1147. *nempe ultimo die Junii anni* 1109.

(2) *Petrus Froylaz Comes de Trava , nutritor Regii pueri Adefonsi VII. de quo multa in hoc opere , locis in generali indice consulendis.*

bilis jusjurandum, quod Dño ſuo fecerant, non attendentes poſtpoſita pacis connexione, magna diſcordia pullulavit. Quod idem Conſul, cujus cuſtodiæ puerum vivens pater attribuit, cupiens evitare, nunc blandis ſermonibus, nunc minarum illationibus eorum contumaciam compeſcere tentavit, quatenus eos de tenebris ignorantiæ ſemoveret, & ad ſtatum rectitudinis quem incaute reliquerant, ſolerter perduceret. Sed quia cor quod iniquitate gravatur, ſi ſuperna gratia deſit, nec verborum copia, nec ſermonum abundantia illuſtratur, nebula erroris abducti, atque nimio furore ſuccenſi verbis Conſulis credere recuſarunt. Tali etenim adinventæ germanitatis pactione connexi erant, ut ſeſe hoſtium fortitudinem mutuo & indefeſſo robore adjuvarent, & omnia adverſa unanimiter tolerarent. Qua ſecuritate vallati, à concordiæ unione animum ſemovebant, à quibus Compoſtellanus Epiſcopus ſummo opere invitatus, & multa prece efflagitatus, ſolatium tantæ germanitatis hac intentione ſuſcepit, quatenus pacem & ſtabilitatem Eccleſiæ conſervaret, & ſaluti totius Regni Gallætiæ indefeſſa ſolicitudine invigilaret, & eis diſſuadendo, & violatæ fidei periculum oſtendendo, modis omnibus quibus poſſet, Conſuli concordaret. Recepto itaque ſupradictæ amicitiæ contubernio, & intercedente non multo temporis intervallo, præfati nobiles terræ, quoniam Compoſtellanum Epiſcopum ingenio clarum, conſilio providum, ratione diſcretum, veracem, & rectitudinis zelo ferventem, in omnibus & per omnia cognoverunt, circa *Caſtrum Biti* ſollertiam tanti Præſulis invitantes, juramentum & fidelitatem ei fecerunt, licet multi de melioribus Gallætiæ ante hoc novæ germanitatis inventum præfato Epiſcopo hominium fecerant propter ſolidatas & præſtamina, quæ uberius ab ejus largitate ſuſceperant, veluti Arias Petriz, Petrus Gudeſteiz, Joan-

Anno 1106.

Anno 1109 Joannes Didacides, & Pelagius Gudesteiz, & alii quam plures egregii milites quos sibi hominii vinculo vehementer astrinxerat. (*)

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Ad hoc omnipotens Deus te populo suo præesse constituit, ut eorum peccata corrigas, & Domini adnunties voluntatem. Stude igitur secundum datam tibi divinitus facultatem, tantum incesti facinus, quod à Regis filia perpetratum est, debita ultione corrigere, ut vel à tanta præsumptione desistat, vel Ecclesiæ consortio, vel sæculari potestate privetur.

De illicito connubio Regis Aragonensis & Reginæ, & de guerra inde orta inter Gallæcos. Cap. 48.

INterea sumpto Rege Aragonensi, cui incesta conjugii copula Urraca Regina inhæserat, eadem Regina pro filio suo in partes Gallætiæ nuntios suos celeriter destinavit: & quoniam eumdem filium in Regni fastigia sublimari prorsus inardebat, ne tanto gaudio privarentur, ad ejus sublimationem omnes Gallætiæ nobiles invitavit, cujus jussa sine ulla dilatione complentes, iter suum cum omni festinatione arripuerunt. Cum autem incolumes Legionem transissent, Regi Aragonensi viro videlicet suo (si cum esset ei proxima consanguinitatis linea junctus, vir ejus est nominandus) eandem Reginam reconciliatam, & alligatam verissima relatione didicerunt. Unde vehementi mœrore affecti, Consulem Enricum, præfati pueri avunculum, celeriter accersentes quid ex hoc rei eventu acturi essent, diligenti cura consuluerunt: cujus prudenti

(*) *Absque titulo literæ adlatæ Pontificis, de illicito Reginæ Urracæ & Regis Aragonensis connubio, de quo statim.*

denti consilio fortiter excitatus Consul Petrus quosdam ex illis, qui jusjurandum filio Comitis mentiebantur, juxta *Castrum Soricis* (1) in itinere cepit, & cum eis in Gallætiam celeri cursu regreditur, pro quorum postea solutione *Castrum* (2) *Minei* suscepit: ubi eam, quæ uxor sua esse cognoscitur cum filio & Dño suo quem ipsi in gremio suo aluerant, quasi sub tuta defensione celeriter intromisit. Cujus intromissionis damna indigenæ tolerare nolentes, & Consulem de finibus illis cum ingenti dedecore pepulerunt, & sine intermissione debita jura promissæ fidei violantes, cum illis, qui eorum nequitia participabant, Dominum suum, quod dictu nefas est, & ejus nutricem in Castro Minei impudentius obsederunt: cujus obsidionis laborem cum obsessi propter annonæ & potus paucitatem, obsidentes vero propter diutinam stationem, jam ultra fame affecti tolerare nequibant, alterutra conventione jusjurandum ex utraque parte octava manu firmatum suscipientes, unanimiter decreverunt quatenus obsessi Castrum, & quemdam quem vinctum tenebant, Oduarium videlicet Ordonidem, obsidentibus absque ulla redemptione solverent, & ipsis ductoribus Comitisa cum omnibus quæ intro erant, ad propria sine aliquo detrimenti incursu remearet. Anno 1110

De obsidione Castelli Minei. Cap. 49.

SED quia illustres viri, qui cum Comitisa famulatum regali puero diligentius exhibebant, de eorum fide, quasi futurorum præsagi, aliquantulum titubabant, se egressuros à Castro omnino denegaverunt, si Compostellani Pontificis præsentia deesset, in quo solo fidei ubertas

(1) *Hodie* Castro Xeriz. (2) Castrum Minei *hodie* S. Mariæ de Castrelo, *ad ripam Minei quatuor circiter leucas infra* Auriam.

Anno 1110 tum temporis plenarie redundabat: qua propter ad eum legatione super his omnibus destinata, ex utraque parte bis & ter eum cum omni solicitudine invitaverunt: qua nimirum legatione susceptа per nuntios suos quos ad eos extemplo præmisit, se iturum celeri cursu spopondit: nitebatur enim de tam ineffabili laboris angustia & Dominum suum eruere, & eos dissidentes concordiæ ligamentis devincire, & pacem terræ funditus reformare. Directo itaque calle cum præfatus Episcopus ad Ernegum fluvium cum paucis de suis militibus perveniſſet, nuntios suos quos jam præmiserat, reperit: quo in loco licet se fraudulentam legationem susceptisse quorumdam relatione comperiret, tamen ab incœpto calle pedem bonæ intentionis retrahere recusavit. Ipse namque tam de incœpto piæ devotionis studio, quam de illis quos privilegio hominii sibi alligaverat, nimium confidens, duos nuntios Munionem videlicet couterinum suum, & P. Gutierridem diversa de causa ad eos secundo direxit: Munionem, qui ab inimicis Pontificis & à Comitisa, quid de hoc negotio acturi essent disceret: Petrum vero, qui tunc temporis hostis Comitis habebatur, ut ab inimicis præfati Consulis, si forte fortuitu laqueos proditionis tetendissent, quoquo modo rimaretur. Qui celeri cursu redeuntes, non solum se nullas insidias reperisse dixerunt, verumetiam Ariam Oduaridem ad Episcopum, qui securius eum præcederet, & ei dubietatem proditionis auferret, obviam venire fecerunt. Cujus contubernio fretus usque ad ripam Minei cum eo loquendo pervenit.

2 Quo in loco celebrata Missarum solemnitate, postquam sui milites sua tentoria firmaverunt, auditu nefandæ proditionis perculsi, ne fluvium transmearet, Episcopo multiplices causas ostendendo interdixerunt: quod

etiam

etiam militibus A. Petridis, & aliis probis probantibus credere contemplit, in eis quippe nimium confidebat: tum propter germanitatem invicem habitam, & hominium quod sibi postea ipsi ultronei fecerant; tum propterea quia fere omnes de ejus Parochia erant, & solidatas & præstamina ab ejus largitate susceperant. Hac igitur securitate persuasus cum duos alios nuntios ex parte Comitissæ, Sancium videlicet Ramiridem, ex alia vero parte Rudericum Sanchidem sese cum omni festinantia invitantes, cominus suscepisset, proculdubio lembum intrare non formidavit: ad cujus ingressum dum sui milites juxta morem patriæ vana auguria diligenter investigarent, & majorem aquilam è contrario transeuntem diligentius inspexissent, insuper equidem omnes uno omine perculsi tertio & quarto eum ne illo iret vehementius increpaverunt: quorum dicta quia non tantum ex sensus abundantia, quantum ex matre errorum, videlicet ignorantia, processerant, & præfatus Episcopus benigna cordis aure suscipiens, tale fertur eis dedisse responsum. Nolite inquam, Karissimi filii, his magis & vanis tentationibus propositum bonæ intentionis disturbare: omnipotentem namque Dnum totius creaturæ gubernatorem secreta sui consilii hujusmodi avibus, & brutis animalibus, nullatenus commisisse noveritis. Anno 1110

Quando Episcopus Castellum Minei adiit.

3 HAC inexpugnabili ratione devicti omnes milites ora sua fræno compescentes conticuerunt, deinde cum tribus sociis se comitantibus P. Anaide Clerico, & Canonico suo, & M. Gelmiride, & P. Gutierride, qui ejusdem proditionis intimator dicitur & esse non dubitatur, ad aliam partem fluminis incolumis pertransisset, cum proditoribus suis, Petro videlicet Aria, & aliis

Anno 1110 aliis (*) secretum colloquii habuit, quo in loco eis imminentia terræ pericula sapienter ostendit, atque eos vigilanti cura & tota diligentia interrogavit, quatenus de fraude, quæ sepius suas aures attriverat, eis referentibus veritas sibi quoquo modo manifesta clarescceret. Sed quia à mente quam sua iniquitas deprimit, superna se veritas abscondit, cum vulnus proditionis in pectore servarent, ut iniquitati iniquitates celerose accumularent; ejus celsitudini cum jurejurando se proditionem minime facturos modis omnibus denegaverunt; nos etenim tuæ paternitati, inquiunt, per certam hominii subjectionem colla nostra submisimus, & post hæc omnia felle malignitatis non infecti, aliquod dedecus tibi inferre excogitavimus? Imò etiam si forte fortuitu ab aliquo aliquod dedecus tibi inferri viderimus, nos usque ad necem corpora nostra tui amore periculis objecturos esse discretio tua confidenter agnoscat.

Quod facto juramento proditores invitaverunt eum ad cœnam. Cap. 50.

HIS igitur dictis & promissis falsis Episcopus illectus, ad sublimitatem turris in qua Comitisa, cum Dño suo sedebat pedetentim ire aggressus est: cujus adventum cum superius stantes jam vicinius aspexissent, tanta cordis hilaritate, tanta etiam mentis jucunditate eum susceperunt, quanta illi lætitia gavisi sunt, quos baratro demersos, superna claritas sua præsentia visitavit. (1) Quo in loco cum de multis alterutra alloquutio acta esset, extra Castri munitiones ex utraque parte sacramenta duodecima manu firmata, ea conditione præsente Pontifice fir-

(*) Præcipui proditionis auctores erant *Arias Perez, Petrus Arias, Ferdinandus Sanchez, & Oduarius Ordoñez.* (*ex cap. 66.*)

(1) *Nollem hunc blandiendi modum imiteris.*

firmaverunt, quatenus in subsequenti die Castrum illud eis funditus redderetur. Et ipsam eamdem Comitissam cum nobili puero Dño videlicet suo, & cum omni sua militia & supellectili usque ad virum suum sine detrimento ipsi conducerent. Firmata igitur hujusmodi pactione cum recedente die nox jam vicinius incumbebat, ultra flumen ubi totam suæ militiæ cohortem reliquerat, ubi etiam sibi & illis sumptus necessaria parari præceperat, se iturum circunstantibus dixit. Illi autem qui intra sinum suæ mentis proditionis horrendæ sibi pila præfixerant, qui jam ad perficiendum suum dedecus unanimiter conspiraverant, paternitatem ejus obnixius deprecati sunt, hortantes eum ne in tam profundæ noctis conticinio fluvium transmearet: quorum blandis sermonibus acquiescens Episcopus effectum suæ petitionis eis sine mora attribuit. Porro Fredenandus Sancides, cujus dominio Lemensis Provincia tunc temporis opprimebatur, eadem nocte eum procurandum his fraudulentis verbis suscepit: oportet, inquit, te Sanctissime Pater & Dñe, qualem nunquam sumpsisti, hodie mecum cœnam sumere. Anno 1110

Machinamentum proditionis. Cap. 51.

QUantus autem vel qualis cœnæ fuerit apparatus, subsequentis diei proditio manifestavit: & quia multoties animus solet esse futurorum præsagus, totam fere noctem illam insomnem duxit Episcopus. Mane itaque facto cum quorumdam ejusdem Provinciæ indigenarum ad se veluti ad fontem misericordiæ confugientium, confessionem patula aure percepisset, eisque misericordiæ viscera aperiendo, modum pœnitentiæ prout decebat injunxisset; supradictus Fredinandus facie proditionis peragendæ præ ceteris æstuans, cum quibusdam complicibus suis Episcopum ut inceptæ deditionis negotium citius peragerent

Anno 1110 rageret, doloſa circumventione increparè non horruit: & quia dies in ſtudio bonæ operationis ad effectum tendebat, praviæ voluntatis effectum ſe non poſſe conſequi formidabat. Pius ergo pater à dextris & à ſiniſtris habens arma, ejus inſolentiam charitatis ardore diffuſus ſuſtinuit: primitus, inquit, fili, juxta veritatis vocem oportet me Regnum Dei evangelizare, deinde his quæ mundi ſunt curam impendere.

De Comitiſa. Cap. 52.

COnſulto itaque primum juxta paſtoralis curæ ſolicitudinem ovium depoſito, cum magna circunſtantium lætitia deditionem facturus Caſtrum intravit, ad quem utpote ad portum ſalutis intra aditum Caſtri reſidentem, ab ipſa turris ſummitate, qua veluti in maris profunditate Comitiſa cum regali puero detinebatur cum alia non modica nobilium turba, ſumma cum jucunditate deſcendit. Quo in loco donec ſui omnia ſupellectilia apportaverunt, latus Pontificis claudendo cum Regio puero permanſit.

De Captione Regis pueri, & Comitiſæ. Cap. 53.

DUmque ibi tanti patris præſentia ſe eſſe excogitaret munitam, proditorum turba gladiis, clypeis inſtructa, atque omni genere armorum horrenda, per Caſtri hoſtium impudentius irruit, & unanimiter ad tollendum puerum, quem ipſa in gremio ſuo jam jam propter inopinatum aſſultum & armorum ſtrepitum fere exanimem tenebat, feſtinantius cucurrerunt: quem quidem quia ipſa de eorum manibus nitebatur eruere, more leonum in eam frementes, ei terribiliter comminati ſunt, quod niſi eum feſtinanter dimitteret, eam proculdubio, quod grave eſt dictu, fecc tenus dehoneſtarent: quorum dicta acerrime pro-

prolata cum Pontificis aures vehementer perculerant, ejuſ- Anno
dem Præſulis ſumma puerum ſolertia ferme exanimem ſua- 1110
vi tactu de Comitiſæ manibus auferens, Ordonio nutritori ſuo cuſtodiendum cum diligenti cura attribuit. De cetero ipſam Comitiſam genas ſuas vehementi impetu dilaniantem, atque ad inſtar undantis fluminis lacrymis effluentem, ad altitudinem turris, qua ſua ſponte deſcenderat, cum Dño ſuo, & quibuſdam aliis, gravi cum dedecore captam deduxerunt.

De rapina rerum Pontificalium. Cap. 54.

HIS igitur ita peractis cum nobiles & egregios milites, qui cum Comitiſa regali puero obſequebantur, graviter percuti, dehoneſtari, atque propriis facultatibus expoliari, præfatus aſpexit Epiſcopus, duobus tantummodo Clericis comitatus præ nimia cordis anguſtia quaſi aliquantiſper ſui oblitus, triſtis humi reſedit. Munionem namque couterinum ejus quem gratia legationis ad Ariam Petriz extra Caſtrum direxerat in ipſa legatione conſimili dolo & proditione ceperunt. Ceterum juxta Joannis ſententiam, ut *qui nocet noceat adhuc, & qui ſordidus eſt ſordeſcat adhuc*, ut ſuper iniquitatem ſcelus propenſius augmentarent, Pelagium Martini, & Leovegildum Luz ſuæ malignitatis complices, cum maxima parte ſuæ militiæ, & tota illius terræ germanitate ad invadenda Præſulis tentoria, atque ad diripienda ejus militum ſpolia, ſitibunda cupiditate ultra fluvium deſtinarunt: qui ſub pacis figmento euntes, & cum eis in fraudulento colloquio perdurantes, eorum manſionem & caſtra armata manu terribiliter invaſerunt: unde proditionis felle inebriati, atque ſuæ cæcitatis calligine obfuſcati, non ſolum omnia Præſulis ſuppellectilia abſtulerunt, verum etiam (quod humanis auribus terribile inſonat) in ejus Capellam ſuas

Anno 1110 manus ſacrilegas injecerunt: ejus namque caſulam (1) juxta inſaciatam luporum rapacitatem, inter ſe fruſtatim diripientes, ſuis pravis uſibus profuturam conſervari non horruerunt: ex qua nimirum caſula ſuarum veſtium oras & limbos quaſi decorando ſine ulla mora turpiſsime dedecorarunt. Aureum quoque vaſculum quo Dominicum corpus, noſtra ſcilicet hoſtia ſalutaris, immolatur, trimembri diviſione partientes, ille inferiorem partem, iſte vero ſuperiorem, hic autem reliquam partem ſibi execrabilius vendicare, proculdubio non formidarunt. Arcam denique argenteam, & Crucifixum mirifica aurificis manu conſculptum, nulla diſsimili ratione partiti ſunt. Quid plura? Non ſolum omnes fere equitaturas, & totius militiæ procinctum, verum etiam non qualeſcumque ſarcinulas, ſtyli tædioſum laborem evitando, præterimus. His itaque ſolerter præcognitis tantus timor, & tam inopinatus horror totam Compoſtellæ Eccleſiæ militiam perculerat, quod relicto viæ compendio per nemoroſa montium cacumina eundo ad propria non ſine magno labore pervenit.

Quando Proditores tranſierunt Mineum cum Pontifice Cap. 55.

FActa autem ſuperius audita proditione cum Pontifice & quibuſdam aliis nobilibus, & Petrus Arias & filius ejus ipſa eadem die à Caſtro exeuntes, juxta Monaſterium S. Stephani Ripæ Silis quieſcentes pernoctaverunt, & tota nocte vigili cura & armata militum manu eos captos cuſtodiri fecerunt: qua tranſacta cum Phœbus ab undis Oceani ſolito more emerſiſſet ad *Portum Minei*, qui vulgari appellatione *Ambas mixtas* (2) nuncupatur, celeri curſu

(1) *Alii Codices*, infulam, *quæ apud illius ævi Scriptores idem ac* Caſula. (2) *Hodie* Ambas meſtas, *ubi Sil & Minius miſcentur.*

su pervenientes sine aliquo detrimenti obstaculo transmearunt: quo in loco præfatus Episcopus *Ariam Petriz* seorsum vocavit, & cum eo præsentibus duobus Clericis suis hujusmodi colloquium habuit: Miror, inquit, te ante hac nobilem & egregium virum, quem loco germani fratris & quasi pro dimidio mei cordis habebam, hujusmodi proditionem excogitasse, & excogitatam feciſſe: te etenim prærrogativæ dilectionis privilegio ab ipsa etiam pueritia connexum habebam, necnon etiam in te veluti præcordiali amico ampliori confidentia confidebam, tum quia præstamina & uberrimas solidatas à mea largitate susceperas: tum quia hominii vinculo non semel, sed bis & ter sub jurejurando firmato, me tibi credulum feceras: tuæ siquidem & tuorum consotiorum insciciæ, & fraudulenti juventuti vehementius, quam meo dedecori condoleo, quod tuæ nefandissimæ proditionis nomen toto terrarum orbe, nisi melius tibi provideris, vulgabitur & blasphemabitur. Anno 1119

Responsio Ariæ ad verba Pontificis. Cap. 56.

CUjus dicta tam sapienter probata Arias hujuscemodi affamine subsequitur: Hæc inquam Sanctissime Pater, quæ mihi summo charitatis ardore à tua paternitate referuntur, vera esse, & deteriora proculdubio quam tu ipse asseris, oculo meæ discretionis considerando intueor: verum parti nostræ tam vehementi formidine formidabaris, si celsitudinem tuam quæ tanta consilii prudentia, tantique exercitus abundantia, & amicorum ubertate redundat, ad propria reverti incolumen permisissemus, pro ceterorum captione, quam coram tua veneranda præsentia peregimus, tam propriis honoribus, quam propriis etiam facultatibus nos ipsos privari sine mora: quod equidem factum, licet humanæ rationis detestabile & remorsibile videatur, quoniam jam non potest non fieri, quo

Anno 1110 pacto id quèat dissolvi, inter nostrarum mentium considerationem reperire nequaquam possumus.

Verba P. Anaide. Cap. 57.

QUem equidem P. Anaides, præfati Præsulis Clericus, quasi ex indignatione silentium prorumpens, sic est alloquutus: Cum tua dicta assidua animi revolutione speculando præmeditor, eximia indignatione vehementi cordis dolore afficior, quod in hujuscemodi actibus omnino vobis consilium defeciisse perpendo: vos etenim, quibus nuper in sinistro latere ingenii vena salire putabatur, quomodo tam egregium, tamque potentem virum, totius videlicet Gallætiæ Gubernatorem, malo ingenio & fraude vestri horrendi criminis circumveniendo cepistis, quali pactione postea id factum dissolveretur non prius indefessa solicitudine excogitastis. Ad ultimum si vestræ utilitati providendo desudatis, pro ejus solutione, utrum sui muneris largitione vos divites efficiat, an venerandis obsidibus dubietatem vestræ formidinis auferat, in præsentiarum sine ulla dilatione conferre debetis. Si vero eum timoris occasione, ut asseritis, cepistis, vel jusjurandum à Munione couterino fratre ejus, vel Castrum Honesti, & S. Mariæ de Lanciata, ne id quod formidatis vobis eveniat, ad tempus susciptatis (hoc etenim de Castris ex industria, & sui ingenii sagacitate protulerat, quoniam si hac pactione solveretur, Dñm suum circa triduum Castra sua recuperaturum incunctanter cognoverat) Intueor etiam vos ipsos, vobisque succedentem posteritatem tam horrendi criminis periculum nullatenus evasuros, hujusque nefandissimæ proditionis opprobrium sempiternaliter incursuros, nisi eum quantotius liberare festinetis. Cujus verba nedum finita, quoniam modo invectionis proferebantur, P. Abbas Termarum, qui ejusdem captionis Domini sui socius esse cognoscitur, tali affamine intercipiendo subsequutus est.

Vera

Verba P. Abbatis Termarum. Cap. 58. Anno

NOSTI inquam, Kariſsime frater, quod hujus noſtri 1110
Patris providentia Compoſtellanam Eccleſiam tam honoribus quam facultatibus uberius dilataverit, & numero LXX. duorum Canonicorum quos ejus paternitas intra gremium ſuæ dilectionis bene morigeratos reddiderat, plenius exornavit, & firmius corroboravit. Quæ videlicet Eccleſia tanti patris afflictione mulctata, omnino deſolabitur, & te exiſtente cauſa ruinæ deſtructa adnihilabitur.

De pacto liberationis Epiſcopi. Cap. 59.

HAS itaque & ſupradictas rationes Arias Petriz benigno cordis affectu ſuſcipiens, pro Caſtrorum inquam receptione Domnum veſtrum ſine intermiſsione liberare feſtinabo. Ea igitur die ad quoddam rus, videlicet Amoarium citato calle pervenientes, præfatum pactum, ne labefactari ſeu infirmari poſſet, fide ex eorum parte recepta, firmavimus; & ſuper his omnibus Munionem Eriz, & Froylam Menindiz Compoſtellam direximus. Cum autem ſecundæ lucis præſentia à facie mundi tenebras effugaret, Caſtrum S. Joannis de *Pena Corveria* (1) intravimus: tertio itaque die ibidem relicto P. Aria cum Regali puero, & quibuſdam aliis vinctis, per devia & fructicoſa montium cacumina, euntes non ſine magno labore ad *Caſtrum Luparia* (2) pervenimus. Quo in loco ſupra nominatos nuntios quos jam Compoſtellanæ Eccleſiæ præmiſimus cum duobus ejuſdem Eccleſiæ Canonicis, & quibuſdam aliis concivibus, cum ſumma cordis jucunditate ſuſcepimus: quibus referentibus didicimus omnes Compoſtellanos Clericos ſacro ſe juramento alligaſſe,

(1) Cornaria *legendum, ut infra cap.* 111. *n.* 4. *Hodie vulgo* Pena Corneira. (2) *Inter Compoſtellam & Iriam.*

Anno 1110 gasse, quod prædicti Præsulis solutioni unanimiter insisterent, & eo vitalem auram suscipiente, in Dominum nullum alium susciperent. Insuper etiam non solum concives, verumetiam totius terræ milites sacræ sibi fidei vinculo diligenti ratione astrinxerant, quatenus sub omni celeritate euntes, de tam nefandæ captionis ergastulo Dominum suum liberarent: in conducenda etenim militia totus Ecclesiæ thesaurus, totaque respublica expendi unanimi omnium sententia exponebatur. Is itaque rumor qui nos vehementi lætitia cælo tenus extulit, Ariam Petriz graviore vehementius perculit: quocirca cum quibusdam de suis consilium sumpsit, ut à supradictæ pactionis promissione discederet, & præfatum Pontificem ad aliud Castrum quo firmius & securius teneri posset, sine ulla temporis dilatione deduceret: quorum consilium quoniam Pontificem minime latuit, ipsi solerter præsenti sua militia A. Petriz ad rationem posuit, quia à pacto quod jam superius pepigerat, semetipsum irrationabiliter subtrahere vellet: quod illius terræ Barones non sine cordis mœstitia percipientes, eumque summopere increpantes, ne aliquid aliud præter id quod inter illos stabilitum erat, facere auderet, ei modis omnibus interdixerunt. Horum ergo inexpugnabili ratione A. Petriz coactus illorum custodiæ cum eo tenore commisit, ut si ea die præfata Castra sibi derentur, extemplo eum ipsi exolverent. Quem ipsi in sui tutelam gratanter suscipientes, eum à Castro per spatium unius leucæ semoverunt: ex quo nimirum loco M. Fratrem suum, & P. Anaidem ad Castrum Honesti dedendum direxit, & deditum Froylæ Menindiz, qui illud ex parte Ariæ susciperet, sub omni imperio reddi præcepit.

De liberatione Episcopi. Cap. 60.

DUM hæc agerentur, A. Petriz intra arcanum sui cordis præmeditans, præfata Castra se nullatenus pos-

se

se retinere, sumpto meliori & utiliori consilio, Barones Anno suos sic alloquitur: Utile mihi valde & necessarium esse 1110.
existimo, quod dimissis Castris Episcopum liberum ire permittam, & de illato ei dedecore qualem à me exegerit justitiam libenti animo faciam: verum etenim ne id quod verebar mihi eveniat hac tempestate, tres de fratribus suis Munionem, videlicet, Ecclesiæ B. Jacobi thesaurarium, & Petrum Gelmiridem, & fratrem ejus Joannem, ad tempus mihi in obsides quamcitius iverit, mihi mittere non remoretur. Interea O. Archidiaconus, & P. Anaides, & P. Vimariades, donec ipsi veniant, mecum remaneant. Cujus nimirum sanum & egregium consilium, quoniam omnes sui milites æquanimiter laudaverunt, cum maxima eorum parte præfatus Episcopus eadem die Castrum suum Honestum cum ingenti pompa dediturus intravit. Quo equidem intrante cum nimia cordis jubilatione ingens suorum militum multitudo eum suscepit. Quæ videlicet multitudo lanceis & gladiis & clypeis exornata diverticulum petendo, in quibusdam abditis se sapienter occuluerat, ut si forte fortuitu Castrum milites Ariæ susciperent, ipsi cum omni celeritate venientes ne Castrum necibus implerent, circumquaque obsiderent, & obsessum unanimiter expugnarent. Peracta igitur ejusdem noctis lætitia, suorum militum robore vallatus sequenti die apud Iriam non minus honorifice susceptus est: ex quo nimirum loco tres fratres suos ad eumdem Ariam juxta præfatæ sponsionis conventionem celeriter destinavit, quatenus alios tres qui horum vice cum eo remanserant, ipse sine mora exolveret, quos quasi à vinculis absolutos veneranda Præsulis præsentia cum omni alacritate suscepit.

Gaudium Compostellæ in adventu Episcopi. Cap. 61.

RUbescente itaque tertiæ lucis aurora cum iter suum Compostellam disponeret, ingens utriusque sexus mul-

Anno 1110 multitudo è diverſis partibus quaſi ad totius Provinciæ Patronum totaliter confluens, ad milliarium uſquequo deſiderabilis Sanctæ Civitatis ſitus proſpicitur ejus optatam præſentiam comitata eſt: ad quæ nimirum loca cum auxiliatrice Dei gratia, uti paulo ſuperius prælibavimus, perveniſſet, omnis Compoſtellanorum turba cum tympanis & citharis & diverſis muſicorum inſtrumentis cantantes, atque de recepti paſtoris incolumitate ſupernæ pietati laudis præconia perſolventes, ei obviam exivit: innumera namque juvenum caterva tanto exultationis jubilo concinebat, quod ſi exprimere vellet, in deſcribendo noſtri eloquii ratio tanto labori ſubcumberet. Cetera denique adoleſcentum multitudo cum hymnis atque dulcifluis harmoniæ melodiis ejus optatæ præſentiæ congaudentes, uſque ad Compoſtellanam Eccleſiam cum eo cantando perveniunt. In qua equidem Eccleſia ſi antea ſubditorum curæ minus quam debuit invigilavit, divino fultus patrocinio poſtea quidquid in ſubditis emendandum eſſe perſenſit, baculo paſtoralis curæ correxit divina Dei gratia largiente, qui vivit & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

De pacis reformatione poſt liberationem ejus. Cap. 62.

Anno 1110 1 POſtquam ergo in Era I.C. quadrageſima VIII. (1) Venerabilis D. Apoſtolicæ Sedis (ut jam ſæpe dictum eſt) Epiſcopus à ſupradictorum captione proditorum Dño liberante eductus eſt, vir ſcilicet immenſa bonitate conſpicuus, prudentia diſcretus, temperantia probatus, fortitudine conſtans, juſtitia rigidus, & univerſa morum honeſtate præclarus, tanto eum de perfida captione venientem Clerus, & populus Compoſtellæ Civitatis, mulieres, & parvuli receperunt gaudio, quanto ſorores Lazari ſuum fratrem

(1) *Codices duo* VIIII. *pro* VIII. *ſed perperam: anno quippe ſeq. Eram* MCXLIX *ſcribunt.* Cap. 73.

trem quatriduanum reſuſcitante Dño Salvatore ſuſcipere meruerunt. Dum enim per ſolos quinque dies à ſuis traditoribus, heu facinus! in cuſtodia teneretur, ubicumque ejus audiebatur traditio, protinus oriebantur preces, furoris impetus, ancepſque turbatio: in Civitate ſiquidem Compoſtellana illi quibus maxime probitatis ſtudium odio ſemper eſſe ſolet, ad tantam ſubito inſolentiam conſcenderant, quod in religioſas Eccleſiæ perſonas nefanda conſpiratione inſurgere audebant, aſſultuſque in Clericos facere, nulla reverentia, vel formidine, dubitabant. Unde factum eſt, ut quemdam S. Jacobi Archidiaconum catholicum ſcilicet & nobilem virum à pravis glutonibus Civitatis in domo ſua circumdatum falſa ſuſpicatione interficere voluerunt. Atamen veritas, quæ ſæpe ſolebat millum coitari Archidiaconum, in tanto diſcrimine amatorem ſuum deſerere noluit, quem ab impiis ſacrilegorum manibus miſericorditer liberavit. Eos tamen qui tanta debriati inſania debacabantur, aſsiduo clericorum ſervitio ſubdendos & regiæ poteſtatis decreto ſancitum eſt, & Apoſtolicæ auctoritatis privilegio confirmatum, ut in legitimo B. Apoſtoli catalogo ſcriptum inveniri poteſt. Veruntamen Pontifice in ſuæ Sedis cathedra divina revocante gratia collocato, mox proſperitas aliquantiſper ſubſequuta eſt, & bellicoſæ fluctuationes Gallætiæ, frequenteſque tumultus Civitatis parumper quieverunt. Hæc nempe idcirco eveniſſe putamus, quoniam facinoroſi realem Præſulis ultionem animadvertere, boni vero viri ejus dilectionem amittere metuebant: quin etiam Comitum ceterorumque Gallætiæ Primatum negotia ad Epiſcopum referebantur ejus conſilio & ratione diffinienda, & unanimiter laudabatur ab omnibus quidquid prudenter diſponebat Epiſcopus. Anno 1110

2 Qui nimirum Præſul ingenti lamentatione & ſuſpiriis pro Regio gemebat puero, nepote ſcilicet glorioſi Re-

Anno 1110 gis Adefonſi, imperii ſanctitate ſolemniter memorandi, qui cum Pontifice traditus in eadem adhuc captione detinebatur, eumque quem proculdubio regnaturum ſperabat, eo propenſius venenoſa corum calliditate interire formidabat. Hoc metu & formidine perterritus Præſul venerandus totam mentis intentionem & niſum ad hoc dirigere intendit, ut prædictus Reginæ filius qui indigne captus erat, digna liberatione ſolveretur, exiſtimans per ejus ſolutionem poſſe revocari Gallætiam in pacis & concordiæ unionem. Convocatis itaque majoribus ſuæ Eccleſiæ perſonis voluntatem, quam in animo ſuo volvebat, patefecit, & accepto cum eis utili conſilio, miſit legatum ſuum pro Comite Petro, cujus uxor & filii pro regali infantulo captivi tenebantur, ut cum eo acciperet conſilium qualiter infans ſublimaretur in regnum.

De ſolutione pueri filii Reginæ. Cap. 63.

CONvenerunt igitur Comes Petrus & Pontifex ſupradictus ſecus flumen quod dicitur *Tamar*, ibique multimodis rationibus variiſque aſſertionibus multiplicatis, ad hoc tandem perventum eſt, quod ſine conſilio pariter & auxilio Reginæ, quæ mater ejus erat, tantum negotium minime fieri deberet. Euntes ergo Legati ab Epiſcopo & Comite, ipſi arcanum patenter ſignificarunt Reginæ, quod Epiſcopus diuturno tempore latenter ruminaverat in mente: quibus Regina attentius auditis & diligenti ſcrutinio inquiſitis ſolemni quodam & ultra quam credi poteſt exultavit gaudio, tum quia proprii audiebat filii in Regnum ſublimationem, tum quia per ejus exaltationem confidenter credere poterat, poſſe evenire facilius ruinam Aragonenſi tyranno, vel citius de regno expulſionem. Confeſtim ergo vocat ad ſe Comitem Fredenandum ſtrenuum ſcilicet & prudentem virum, quem Regina Dña U. talibus ſuppliciter alloquitur verbis.

Ver-

Anno 1110

Verba Reginæ ad Comitem F. de filio ſuo in Regem ſublimaturo. Cap. 64.

NObilis & ſapiens Comes F. quem non ſolum conſanguinitatis linea, verumetiam larga quam ſemper tibi exhibui honorificentiæ prærrogativa indiſſolubili catena mihi vehementer aſtringit, ſalubre à liberalitate tua depoſco conſilium, quid demum ſtatuendum ſit filio quem venerandus B. Jacobi Epiſcopus in Regem erigere omni ſtudio conatur. Tibi etenim notum eſt & omnibus Hiſpaniæ Regnum incolentibus, quoniam pater meus Imperator Adefonſus appropinquante ſui tranſitus hora mihi apud Toletum Regnum totum tradidit, & filio meo Adefonſo nepoti ſuo Gallætiam, ſi maritum ſuſciperem, & poſt obitum meum totius ei dominium Regni jure hereditario teſtatus eſt. Omnes ergo fere Conſules alioſque in Hiſpania principatum tenentes, qui tunc temporis in expeditionem contra Moabitas profecti *Toletum* convenerant, quorum quidem alios à pueritia educaverat, alios ex paupertate abundanter ditaverat, alios ex humili genere ſublimando, nobiles fecerat, ante ſe venire juſit, eorumque famulatum meo benigne ſubdidit imperio, meamque perſonam & Regnum eorundem fideli cuſtodiæ diligenter commendavit, interminans & admonens ne quid grave vel arduum præter eorum voluntatem & commune conſilium ullo modo diſponere præſumerem. Sicque factum eſt quod defuncto genitore meo ſecundum eorum diſpoſitionem & arbitrium invita nupſerim cruento pialtico (*) Aragonenſi tyranno, infeliciter ei juncta nefando & execrabili matrimonio. (1)

2 Quæ vel quanta dedecora, dolores, & tormenta, quan-

(*) Infra, *phantaſtico.* (1) *Vide cap.* 79. *num.* 3.

Anno 1110 quandiu cum eo fui passa sim, nemo melius quam tua prudentia novit: non solum enim me jugiter turpibus dehonoravit verbis, verumetiam faciem meam suis manibus sordidis, multoties turbatam esse, pede suo me percussisse, omni dolendum est nobilitati: ipse nimirum mente sacrilegio pollutus, nulla discretionis ratione formatus, auguriis confidens, & divinationibus Corvos, & Cornices posse nocere, irrationabiliter arbitratus, sapientes viros & nobiles quasi erubescendo subterfugit, factusque vilium collega nebulonum ad omnem levitatis strepitum solicitatur: execrata apostatarum consortia studiose veneratur, omnemque divinum Ecclesiæ cultum, personasque religiosas pro nihilo ducens aspernatur. Hinc est quod Ecclesias Dei absque pietate violat, & dirumpit, earumque ministros expoliat, possessionesque eripit. Hinc est quod Burgensem Episcopum & Legionensem à suis sedibus suæ violentia tyrannidis expulsit. In Palentinum etiam manus injecit, quem sub christianæ fidei tenore ad se venire præceperat, & sic per fraudem eum & dolositatem cepit. Archiepiscopum quoque Toletanum, religiosam scilicet Ecclesiæ Dei columnam, & Romanæ Sanctitatis Legatum, à Diœcesi sua per biennium absentavit, necnon & Abbatem S. Facundi à proprio fugavit Cœnobio, in cujus locum sacrilegum fratrem suum omni remota religione & justitia intronizavit. Insuper etiam tanto furore & odio in filiolum meum Adefonsum exarserat, ut ad eum extinguendum totis viribus anhelaret, existimans Regno secure potiri, si puer quoquo modo traderetur neci: quo circa bellicosum Comitem Petrum fidei firmitate fortissimum dira machinatione perditum ire moliebatur, eo quod fidus infantuli nutritius nulla tribulatione vel molestia ab ejus fidelitate separari poterat, cui dominium patre meo præcipiente in Legione Civitate juraverat.

Se-

3 Sævus igitur Celtiberus Gallætiam furibundus intravit & quot & quanta facinora in regione illa patraverit, nobilium cedes, militum apud Montem rosum crudeliter occisorum, Castrumque dirutum, & terra depopulata, bonisque omnibus expoliata, Ecclesiarum violationes, earumque dehonorati Sacerdotes, bonæ mulieres denudatæ, Virgines impudenter violatæ, destructæ Comitis Petri hereditates, mansiones & palatia combusta, greges equarum, & armenta boum à Gallætia partim abstracta, partim dilaniata, aflictorum gemitus, & lacrymæ pauperum, manifeste ostendunt. Ad hæc, formidandum Domini Papæ anathema, & Archiepiscopi Toletani, & religiosissimi Ecclesiæ Apostolicæ Pontificis execratio nostram conjugii turpitudinem incessanter damnabant. Cum ergo me valde contaminatam esse sacrilegii contagio cognoscebam, & acutissimam justitiæ frameam sufferre non poteram, studioso affectu à phantastico idolatra me dissociare curavi: facto autem discidio, ruptoque pudendo mihi matrimonio, statim incendia, cedes, & rapinæ, homicidia, proditiones, bella per Campos & Castellam passim exorta sunt. Dum enim meo indigne frueretur consortio, quasdam Civitates fraudulenter occupaverat, quas suis apparitoribus custodiendas tradidit, de quibus modo egredientes sui prædones scelerati, totam deprædantur provinciam, meas regales Villas & palatia comburunt, burgos in via publica, & Hospitia ubi S. Jacobi hospitari solebant peregrini, dilapidant immisericorditer & obruunt. Denique ager est incultus, tellus inarata, fames & inopia ingruit, Agricolæ olim copiosis abundantes divitiis, quibus nihil omnino relictum est præter leves paleas quas ad tegenda fragilitatis suæ pudenda nudato corpori opponunt, per plateas undique & agros algore & inedia reperiuntur mortui, pudor virginum sine pudore violatus, dedecus matrum, & la- Anno 1110

Anno 1110 lamentatio viduarum, pupillorumque desolatio, deserta & vastata quæ inhabitari solebant loca, nostram lacrymabilem miseriam patentibus indiciis manifestant. Postremo nullus latet Hiberiæ angulus qui tanti furoris strepitu vel perturbatione non moveatur. Nunc igitur, clarissime Consul, enodatis rationibus universis meisque interioribus patefactis, tuam decet nobilitatem, meo dubitanti animo, quod melius tibi videtur adhibere consilium.

Responsio Comitis Ferdinandi. Cap. 65.

1 COmes autem F. tale fertur dedisse responsum: Regina potens & glorioſa, narrationem tuam vera ratione prolatam diligentissime perpendi, & firmæ memoriæ totaliter commendavi, in qua Regem Aragonensem totius mali causam esse & Hispaniæ detrimentum, nullamque salutis spem in eo nos spectari insinuasti, unde tibi summopere vigilandum est, ne quod vir Apostolicus monitu divino inchoare aggreditur, & per suos tibi mandavit legatos, per te aliquatenus differri videatur. Sed, omni remota dilatione, solerti cura consummare studeas, teque tuumque filium ejusque causam & negotium supradicti Episcopi arbitrio, & dispositioni committas, nihilque præter ejus consilium deinceps facere præsumas: immò etiam si bene visum fuerit tuæ voluntati, hanc eidem Episcopo perferam legationem, eique ex præcepto tuo, ei in omnibus quæcumque mandaverit, fideliter obsecundabor, & auxilium quibuscumque modis potero, libenter subministrabo.

2 Cum autem Regina summo favore approbaret consilium, statim Comes F. iter aggrediens ad præfatum Episcopum festinanter pervenit, eumque apud S. Jacobum in Curia sua circumstantibus Clericis, & militibus residentem invenit: cui manum ex parte Reginæ deosculando ei multiplices & benignas salutationes impertivit. Causas quoque

ob

ob quas venerat, & quidquid ei Regina narraverat, totum Pontifici seorsum & singulariter recitavit. Deinde Comes F. ductus ad hospitium post laborem itineris grato sopori membra dedit. Episcopus autem nocte illa nihil aut parum dormire potuit. Solicita namque consideratione tractabat quod vix aut numquam fieri poterat, ut videlicet suum, & Ecclesiæ suæ dedecus, inultum non remaneret, & Infantem à captione liberare valeret: eorum siquidem qui puerum tenebant propositum erat, infantem suarum inimicitiarum constituere pretium, quas ab eodem Pontifice & à Petro Comite ob suarum culpas injuriarum sibi contraxerant. Assumpto itaque Episcopus sano & utili consilio, maluit suam injuriam non ulcisci, quam infantem turpi captivitate detineri. Misit itaque nuntios ad suos proditores & inimicos, quatenus infantem solverent, & vindictam criminis quod in Episcopum commisserant, super se venire non timerent. Quo audito, proditores cupienti animo se facturos spoponderunt, si simili pacto Comes Petrus suarum odia injuriarum relaxaret. Statuto ergo die, & loco, fæpedictus Pontifex ad Uliæ fluminis portum, (1) qui *de Cessuris* appellatur, proditores & Comitem pariter convocavit, quos prius fidei juramento firmiter astrinxerat, ne quid mali sibi invicem in conventu illo machinari tentarent. Multiplices igitur causarum diffinitiones, variasque relationes patenter & occulte ibi pertractatis impræsentiarum explicare non valemus, sed quod nobis intuentibus factum est, silentio præterire non debemus. Anno 1119

Solutio pueri & ordinatio ejus in Regem. Cap. 66.

QUIA ergo Episcopus se captionem personæ propriæ, & dedecus condonare ad communem totius terræ sa-

(1) Pontem *lege* de Cessuris, *qui etiam hodie nomen retinet, super* Ullam *ad Iriam.*

Anno 1110 salutem, & ad publicam utilitatem subtiliter providebat pertinere, P. Ariæ, & Ariæ Petridæ, & Fernando Sanciade, & Oduario Ordonide, ceteriſque traditoribus impiis injuriam ſuæ proditionis, & opprobrium non ſolum ex animo relaxavit, & in ultam eſſe conceſsit, verum etiam Comiti P. ſuas itidem injurias injuriarumque inimicitias poſtponere blando ſermone perſuaſit. Finitis itaque omnibus culparum calumniis & univerſis inimitiarum odiis, Comes, & viri ſupra nominati juramentis firmatum, amicitiæ fœdus ſalva felicitate & fidelitate Reginæ, & Infantis inierunt, & ad ſolidæ pacis concordiam revocati ſunt. Effecti vero, firmata pace, fideles amici, Epiſcopus immenſa bonitate plenus, & omnes alii unanimiter ſtatuerunt diem quo infantem erigerent in Regem. Dominica ergo ſequenti, qua cantatur ad introitum Miſſæ *Juſtus es Domine* (*) Infantem qui regnaturus erat, ad S. Jacobum cum magna & nobili pompa cunctis exultantibus adduxerunt. Epiſcopus vero Pontificalibus ornamentis indutus, ceterique Clerici veſtimentis Eccleſiaſticis decenter ornati, glorioſa proceſsione eum ſuſceperunt: quem accipiens Pontifex ante altáre B. Jacobi Apoſtoli, ubi corpus ejus requieſcere perhibetur, gratulanti animo perduxit, ibique juxta Canonum inſtituta religioſa eum in Regem unxit, enſem quoque & ſceptrum ei tradidit, & aureo diademate coronatum, in ſede Pontificali Regem conſtitutum reſidere fecit. Deinde Miſſa ex more ſolemniter celebrata, Regem novum deducens ad Palatium ſuum, Epiſcopus omnes Galiætiæ Proceres ad regale invitavit convivium, in quo clariſsimus Comes Petrus, Regius dapifer extitit, ejuſque filius Ruderſcus clypeum & frameam ad Regis ſcapulas Alfericeus te-

(*) *Scilicet, Dominica 17. poſt Penteceſtem, quæ anno 1110. incidit in diem 25. Sept.*

tenuit, Munio Pelagides regalis offertorius, Veremudus Petrides, vinum, & ſiceram omnibus menſis abundanter miniſtrari præcepit, ſicque omnibus diverſis fercülis accurate ſaciatis, dies illa in hymnis jubilationis & canticorum canticis peracta pertranſiit. Anno 1110

De ſubjugatione Lucenſis Civitatis imperio Regis pueri Cap. 67.

ALtera autem die quæ prima poſt ejus ſublimationem illuxit, convenerunt omnes ante Pontificem, conſilium ineuntes, ut Legionem ſuum ducerent Regem ibique eo cum Matre collocato totum ejus ditioni Regnum ſubmittere, una cum omnibus Caſtellanis Primatibus niterentur. Sed quoniam adhuc quidam de diverſis partibus in *Lucenſi* Civitate congregati, injuſtitiam Aragonenſis tyranni ſtolida præſumptione ſuſtentabant, qui videlicet ſcelerati latrones, homicidæ, tranſgreſſores, adulteri, fornicatores, miſerorum ſubſtantiæ cruenti raptores, Eccleſiarum violatores, pro nefandis facinoribus pœnas ſuis corporibus cruciatuſque metuebant, viſum eſt congruum Epiſcopo & Comiti, ceteriſque Principibus, ut prius Civitas ab omnibus criminoſis expurgata, Regis ſubderetur imperio, quam aliud inciperent tractare negotium. Euntes igitur ad Civitatem, Lucenſibus legatos præmiſerunt, quatenus aut Civitatem Regi redderent, aut ſe ſi poſſent, defendere pararent. Qui cum terribilem audiſſent legationem, & exercitum Regis ſuper ſe venientem, maluerunt ſe Regi Civitatem reddere, quam contra ſuum naturalem Dominum aliquid quod ejus turbaret voluntatem committere.

De Bello facto in Angos. Cap. 68.

PAcificata igitur Civitate, & Regio Puero reſtituta, Epiſcopus & Comes cum paucis ex nobilioribus iter ſuum, ſicut Compoſtellæ conſtituerant, Legionem recto

Anno 1110 tramite direxerunt. Cum autem perveniſſent ad locum qui *fons de Angos* nuncupatur, papiliones & tentoria ſua circumquaque tetenderunt, & ignorantes quod perfidus Aragonenſis exploratores in itinere vel inſidias occultaſſet, illa nocte omni remoto timore quieſcentes, ibi ſecuram manſionem & ſomnum habuerunt: omnes tamen CCLXVI. & non amplius erant. Quod cum perfidus Aragonenſis à ſuis exploratoribus cognoviſſet, congregavit exercitum ſexcentorum LX. militum, ferro veſtitorum, & duo millia peditum in arcu, & gladio, & fuſtibus, & armis munitorum: & proſiliens ex occultis veniebat in occurſum eis. Gallæciani vero mane facto ſurgentes hoſtemque improbum ſuper ſe venire audientes, ad arma continuo proſilierunt, & feſtinanter armati, acies ſuas conſtituerunt, bellumque cum paucis pugnatoribus expectantes, contra decem unus, contra mille X. pugnaturi, campum audaciter occuparunt: attamen ubi hoſtes ad ſe procul venientes torvis vultibus aſpexerunt, adverſus tantum exercitum gradatim tendere cœperunt, & cum jam prope eſſent, validis lanceas vibrantes lacertis, veloceſque equos calcaribus urgentes, terribili conflictu primam aciem invaſerunt, eamque totam fere vulnerantes, ad terram proſtraverunt, & mortua eſt ilico Aragonenſium non minima multitudo: ſed cum præliando, hoſteſque viriliter proſternendo, ad immenſam militum cohortem & innumerabilem peditum turbam penetraſſent, bello fatigati, pulvere & hoſtibus undique circumveniuntur, & à tergo & lateribus ſauciati impetum fortunæ ſuſtinere non valuerunt. Quidam igitur ſanguinolento interierunt bello: quidam vero, non ſine magna ſanguinis effuſione, capti ſunt. Animoſus Comes Petrus, qui in medias hoſtium proruperat acies, poſt acerrimam & diuturnam in hoſtes ultionem, maluit bellando captus eſſe, quam campum inhoneſte dimittere. Comes

mes quoque Fredenandus in bello interiit, & alii multi corruerunt. Anno 1110

2 Cum autem cognoviſſet Epiſcopus fortunam belli in contrariam cedere partem, majori timore & cura ſuper Regem quem noviter unxerat, quam ſuper propriam ſui corporis perſonam ſolicitabatur, non ſolum enim mortem ejus vel captionem, verum etiam totius Hiſpaniæ deſtructionem evenire metuebat. Solerti ergo ſtudio, & prudenti induſtria, Imperatorem parvulum à tanto belli periculo ſubducere curavit, & genitrici ſuæ Reginæ Dñæ Urracæ ſanum & incolumen in forti Caſtello *Orzilione* (quod Caſtrum eſt in Caſtella) reſtituit, ſeque in Aſtoricam Civitatem recepit, ubi per triduum vulneratos in prælio, diſperſoſque collegit, factus communis omnium ſalutis portus, & ſingulare ſolatium. Poſt triduum vero cum omnibus quoſcumque de prælio colligere potuit, ad Compoſtellanam S. Jacobi Civitatem per magna reverſus eſt itinera: quam non ſolum infortunato belli eventu audito graviter perturbatam invenit, verum etiam tota fere Gallætia tantis jam cladibus bellicoſiſque fluctuationibus agitabatur, quod pene labefactata de ſalute deſperaret. Omnes ergo Gallætiæ Proceres Epiſcopus convocavit, eoſque firmis jusjurandi ſecuritatibus compulit, ut Reginæ, & filio ejus, fidelitatem exhiberent & ſervitium, & ita Gallætiæ tranquillitatem reformavit & pacem.

De infantatico inter Tamarim & Uliam à Regina B. Jacobo dato. Cap. 69.

REgina autem ſuſcepto filio ſuo Adefonſo Rege parvulo venienti, ut dictum eſt, de infelici prælio, quantam mentis lætitiam habuerit, regalium matres filiorum patentius quam ſcriptum notificare poſſunt: primum enim lætabatur quia filium receperat ſanum, deinde quia ſe per eum Aragonenſem tyrannum de Regno eliminari

Anno 1110 posse non immerito sperabat. In *Orzilione* igitur forti & inexpugnabili munitione suum Regina filium custodiendum tradidit. Relictisque cum eo fidelibus custodiis de Primatibus terræ illius, ad Gallætiam proficisci disposuit. Ad asperos itaque Astures montesque lapidosos iter aggrediens, per *Ovetum* transitum fecit. Cumque ad *Lucensem* perveniisset Civitatem, divina compunctione, ejus viscera sunt commota ad hoc ut causa pœnitentiæ B. Jacobi limina visitare satageret. Venit itaque Compostellam, & apostolicam ingrediens Ecclesiam, inter ferreas ipsius vestibuli januas & altare Sanctissimum se prostravit in pavimento, & expandens manus, hujusmodi ad Dominum pio affectu fudit orationem: „ Domine Jesu-Christe, qui dis-, pensatione patris cooperante Spiritu Sancto perditum per , prævaricationem primi parentis mundum proprio sangui-, ne tuo restaurare dignatus es, te suppliciter exoro & , deprecor, ut Hispaniæ Regnum à patre meo A. feliciter , obtentum, sed modo ipsius morte graviter desolatum, , & tyrannidis schismate Aragonensis undique perturba-, tum, dulcissima Apostoli tui Jacobi intercessione, cu-, jus glorioſissimi corporis gleba in hoc præsenti loco ve-, nerabiliter requiescit, Tu piissime Salvator noster ei , Domino cui jure pertinet concedere, & pacificare dig-, neris, quatenus fideles tui in eo tranquille manere va-, leant, & efficiantur idonei ad serviendum tibi, Deo , vivo & vero per infinita sæcula sæculorum. „ Cumque signo crucis facto, ab oratione surrexisset, venerandus ejusdem loci Pontifex suorumque venerabiles Clericorum personæ, ut eam decebat, susceperunt, & ad Pontificalia palatia deduxerunt, ubi convenienter hospitata est. Sequenti verò die, divino afflata spiritu, cor habens in Domino contritum, & supplici devotione humiliatum pro sua totiusque Regni salute, & pro suæ remedio animæ, suorum-

fumque parentum regales in eadem Civitate curtes, aliasque manſiones, quæ ſui juris erant, & totum infantaticum quod inter *Tamarim*, & *Uliam*, & quidquid ad regale jus pertinere videbatur, B. Jacobo, ejuſque miniſtris charitativo affectu obtulit, & oblatum ad decus Eccleſiæ illius ſcripturæ Privilegio confirmavit. Anno 1110

Domorum & hereditatum nomina quæ dedit Regina B. Jacobo. Cap. 70.

QUAS nimirum hereditates, curtes, ſive manſiones nominatim deſcribendo deſcribimus, ſcil. illam curtem quæ fuit F. Dñi. Regis: in illa Quintana, quæ fuit Gundiſalvi Adefonſidis, quatuor domos ſcil. duo ſolia, & duas caſas terrenas, & in alio loco unam domum, quæ fuit majoris Didacidis juxta illam Joannis Struaridis, & duo ſolia quæ habuit ex parte Froylæ Didacidis, & unam terrenam domum, quæ eſt in valle miluorum, & aliam domum quæ eſt juxta domum Ariæ Didacides, & illam Villam de Siceranes, & unam Villam de Erimar, & Villam quæ vocatur *Figueirola*, & unum Molendinum quod fuit de Novales. Similiter in terra de Piſtomarcis de Regalengo Sanctum Vincentium de Siſpalona, Trenonzum, (1) Ferrarios cum ſuis adjunctionibus, Senderezum monumenta, Villam novam de Maſiti, Ramam hereditatem de Odorio, Monumenta, Sarram, Caſtrum de Malladas, Corronium, pratos de Dño. Pepi, Vincarias (2) Villafredi, Liſtas, Canales: in Nogia Verrimes de juſano, iterum Villamfrancam, Lovium medium, in Auzonio ſuam rationem: in Alvariza unam tabulam de terra per ſuos marcos, in Paſtoriza ſuam rationem, quartam de aquarios de juſano, in Circites de Arum de ſuptus caſa Ariæ Exemenidis tertiam, Villam

(1) *Alter Codex*, Hiſpalona, Trevonium. (2) *F.* Juncarias.

Anno 1110 Villam de Palatios, Villam quæ vocatur Daña cum ſuis hominibus, in villieſtro Figeirolam.

De facultatibus theſauri datis Reginæ. Cap. 71.

OMnes has hereditates ſuperius prænotatas, quæ ſunt inter Tamarim & Uliam cum hominibus ad regalengum, & ad infantaticum pertinentibus, eidem Eccleſiæ non diſsimili ratione contulit: quod factum univerſorum animos Clericorum ad utilitatem Reginæ mirabiliter incenderat, & ad omnem ejus voluntatem juſte exequendam valde animaverat. Porro Regina totum fere patris ſui theſaurum in exercendo contra Aragonenſem bello conſumpſerat, & ideo ad diuturnam expeditionem facultates ei ſufficientes non erant: quo circa communi Canonicorum conſultu, totiuſque ſenatus decreto, viſum eſt non deberi negari Reginæ auxilium, ſive conſilium, quod ab eorum Eccleſia expoſtulaſſet. Ad debellandum itaque peſsimum Hiſpaniæ vaſtatorem, & effugandum totius Regni perturbatorem, de theſauro S. Jacobi centum uncias auri, & CC. marcas argenti Reginæ poſtulanti ſpontanea voluntate præceperunt dari.

De obſidione Luparia & captione Ariæ Petriz, & ejus complicum. Cap. 72.

INterea quindecim dierum Compoſtellæ Regina moram faciens Proceres Gallætiæ ſuamque Curiam univerſaliter convocavit ad proximum Paſcha quod futurum erat. Anno 1111 *Paſcha die 2. April.* (*) Protinus convenerunt undique optimates Gallætiæ, ſcilicet ſtrenus & fidelis Comes P. & Muninus Pelagides, & Veremudus Petrides, & Rudericus Veleades, & M. Gelmirides, & ceteri qui aliquos principatus vel Dominium in Gallætia obtinere videbantur: inter quos etiam affuit Arias Petrides, qui profecto extiterat princeps nefandæ proditionis, quæ apud *Caſtellum Minei* in Dñum Pontificem D. & in Reginæ filium infantem A. (ſicut ſupradictum

tum est) (1) dolose facta fuerat, & eodem tempore Castrum *Lupariæ* fraudulenter usurpabat. Verum enim vero licet Arias infamis proditor esset, & tantæ contumaciæ & dolositatis, quod eum quispiam aut vix, aut numquam, tolerare poterat, Regina tamen prudens & modesta eum benigne suscipiens, honorifice tractabat. Sed quoniam solito feritatis turbine ferebatur, & de perpetratis facinoribus meritas superbiæ suæ pœnas, cruciatusque non modice formidabat, & ejus infamia manifeste notabatur, timore perterritus & desperans sequenti nocte post Parascevem Compostellam furtim egressus est, & in *Lupariam* se recepit, Reginæ suoque filio rebellaturus, & aliam si posset proditionem facturus, quod protinus sub eadem nocte in matutinis in Ecclesia nuntiatum est Reginæ. Ipsa confestim accepto cum Pontifice ceterisque nobilibus consilio, recte quidem statuit, ut post Pascha Domini gloriose celebratum, superbiam Ariæ & fraudem prosternere unanimiter egrederentur. Altera ergo die Paschæ Regina cum Pontifice, suoque exercitu egressa est, & Ariam proditorem & superbum in Luparia obsedit. Contumax itaque obsessus Arias nimio terrore percussus, furoris sui tumultu instabilis & trepidus de salute prorsus desperabat, & discretionem non habens, & ratione carens, quid ageret ignorabat. Tandem tetra suæ malignitatis calligine obcæcatus, suique oblitus, nullum pro se fœderis pactum, de sceleribus quæ commiserat accipiens, se & Castellum Reginæ tradidit, & cum ea equitabat. At vero ejus complices præfatæ proditionis participes, ut Ariam cum Regina esse audierunt, existimantes eum, qui quasi caput eorum conjurationis existebat, aliquod salvationis suæ fœdus accepisset, convenerunt ad eum in curia, & loquuti sunt. Cum autem nihil sibi utile invenissent, ob suarum infamiam & confusionem culparum abesse à curia summopere

à cap. 49. Anno 1111.

pere exoptabant: sed recedere non potuerunt: jussit enim eos omnes Regina capi, & tandiu ferreis vinctos teneri compedibus, donec universa quæ tenebant Castella dimitterent.

De obsidione Astoricæ. Cap. 73.

Anno 1111

SUsceptis ergo Regina Castellis à proditoribus perfidis in Era ICXLIX. congregavit exercitum Gallætiæ, & ad Regem expugnandum Aragonensem profecta est, per gravia quidem itinera & laboriosos montes, frigidosque nivibus & glacie præteritæ hiemis, quæ anno illo asperrimæ inhorruerat, usque ad *Astoricam* Civitatem perventum est: dumque in eadem Civitate pedites & mancipia reficerent, ea quæ in itinere debilitata fuerant, & viatica necessaria præpararent, communi consilio Heroum suos Regina nuntios pro Castellanis & Asturibus, ceterisque per Campaniam fidelibus suis direxit. Qui profecto audito Reginæ præconio valde velociter convenerunt, & procedentes de Castellis, sua in campis tentoria, & papiliones posuerunt: non tamen statim directo tramite ad Reginam devenerunt, & tetenderunt.

2 Inter hæc hostis impius Aragonensis innumerabilem exercitum latenter congregaverat. Convenerunt namque Najareni, (1) & Burgenses, Palentini, Carrionenses, Cemorani, Legionenses, & qui de S. Facundo unanimiter exierant, quorum equidem corda diabolica persuasio ita stimulaverat, ut eum qui sine lege fidei christianæ atque justitia ætatem suam agere decreverat, prona voluntate sequerentur, ejusque jussionibus libenter obedirent. Has inquam omnes, aliamque copiosam reproborum turbam

(1) *Mss.* Nazareni: *incolæ scilicet Villæ tunc dictæ Nazara in Rivogia; nunc Najara: qua de causa* Najareni *suffecti, ut in* Notitia prævia *num.* 18. *prænotavimus.*

bam ſecum habebant, qui ob graves facinorum infamias homicidæ, malefici, fornicatores, adulteri, latrones, ſceleroſi, raptores, ſacrilegi, incantatores, arioli, fures odioſi, apoſtatæ execrati, propria turpiter loca dimiſerant, & ei tanquam omnium Principi reorum inhæſerant. Talium ut dictum eſt exercitu ſtipatus erat Aragonenſis malignus, & ecce contra Aſtoricam proficiens ex improviſo apparere viderunt inter fruteta montium cum ingenti turba militum quæ inter flumen Orbicum ab Aſtorica proſpiciuntur: & accedens prope Civitatem, caſtra metatus eſt, & manſionem fecit: & quoniam fortes bello Gallicianos eſſe ad *Fontem Angos*, cum pauci eſſent, expertus erat, non audebat eos ad Civitatem invadere, præſertim cum eorum gentem eſſe majorem quam tunc fuerat, certe cognoviſſet. Anno 1111

3 Miſsis ergo in Aragoniam Legatis, CCCtos. milites loricatos ex Aragonenſibus Martinus Muniades ejus juſſu adducebat, & eorum auxilio aut Civitatem capere aut frequentes aſſultus in eam facere expectabat. Verumtamen Caſtellani, quos in plano tentoria ſua poſuiſſe paulo ſuperius memoravimus, audientes quod Aragonenſes ad hoſtilem exercitum adjuvandum feſtinarent, confeſtim ad arma cucurrerunt, & veloces aſcendentes equos, viam qua venturi erant ferociter occuparunt, cumque eos venire procul atrocibus oculis conſpicerent, præ nimia pugnandi cupiditate, non modicum in ſemetipſis frementes, totam ſimul aciem in eos converterunt, & acutis leves equos urgentes calcaribus, & validis tenentes haſtas lacertis, terribiliter eos aggreſsi ſunt, & duris ictibus percutientes, ſubter clypeos & loricas hoſtium viſcera effundebant. Vulnerati proſternuntur, & ſpolia impiorum diripiuntur. Aragonenſes ſiquidem corruerunt, & captus eſt illico Martinus Muniades, & alii quam plures. Ce-

Anno 1111 teri vero omnes, præter captos, & eos qui bello interierunt, in fugam conversi sunt: aut inter frutices occulti latuerunt. Quo audito Aragonensis efferus, vana quam expectabat spe frustratus, & tamquam Herodes à Magis illusus, anxio metu trepidus, diffidentia & insomni cura fatigatus, venienti nocte clam ab obsidione furtim cum exercitu suo discessit, & in *Carrionem* aufugit.

4 Mane autem facto Regina cum fidis Galliciano-rum Proceribus foras in planum egressa est, suosque dirigens Legatos, jussit ad se venire Castellanos & Astures, & quoscumque fideles sibi per Campos & Extrema (1) habere videbatur, & jam non in Castellis seu Civitatibus morabatur, sed in taberraculis habitabat, & congregavit exercitum magnum valde & fortem, & persequuta est crudelem regulum Aragonensem, castra sua & tentoria, suumque exercitum circumponens, eum *Carrione* obsedit, obsessumque diuturno tempore tenuit.

De pacis reformatione in Gallætia ab Episcopo. Cap. 74.

INterea, Ecclesiæ B. Jacobi venerabilis Episcopus ad propria remeavit: ille siquidem à supradicta expeditione Triacastella consilio Reginæ omniumque Gallætiæ Primatum discesserat, ut pacem & concordiam Galletiæ reformaret, dum Regina ad bellandum Aragonensem tyrannum properaret. Eodem tempore Pelagius Gudesteides, & Rabinatus Munides, postquam Reginam Alpes transcendisse, & ad Gallætiæ partes non facile redditum esse facturam audierant, non modica itineris parte profligata, ad Castella sua reversi sunt, & qualiter Reginæ Urracæ & filio

(1) *Olim* Extrema, & Extremitas *ab extremis Durii partibus ad ortum fluminis & ad oram Australem* (*cujus Secobia caput*) *Vide cap.* 117. *Nunc* Extremadura *à Salmantica in Emeritam, & ultra fluvium* Anam.

filio ſuo parvulo Regi Adefonſo, quem ſupradictus Epiſ- Anno
copus in Eccleſia B. Jacobi in Regem unxerat, rebellare 1111
poſſent, machinati ſunt. Deinde Ariam Petridem, & P. Aridem, & Oduarium Ordonidem, & complices ſuos adeunt. Illi ſiquidem ob ſupradictam in Pontificem Dnum. Didacum & in Reginæ filium, parvulum Regem A. proditionem, à Regina capti & catenati fuerant, & in Reginæ manu obſidibus poſitis, & omnibus Municipiis ſuis datis, exules ad portus & extremos Gallætiæ fines confugerant: cum quibus P. Gudeſteides, & R. Munides conſilium ineuntes de Regni perturbatione tractant: heu miſeri! Jusjurandum quod Reginæ & filio ejus Regi A. fecerant, floccipendunt. Coadunato igitur utrimque exercitu *Deciam*, *Taberiolos*, & omnes alias terras invaſerunt, & circumcirca depopulando, totam terram quæ inter Minium & Uliam jacet, præter Caſtellum Lupariæ, impetu tyrannidis ſuæ ſibi vendicarunt, & nobiles atque agreſtes Dño ſuo, ideſt, Aragonenſi tyranno, quem nefanda manu ſibi dominum elegerant, fore fideles juramento aſtrinxerunt.

2 Supradictus vero Epiſcopus poſtquam proditorum efferam rabiem pullulaſſe cognovit, nimio dolore compunctus, audaciter tamen prudenti fretus conſilio, magnum exercitum conglomerat, & illos quamquam innumera acie bellatorum ſtipatos, ire perditum properat: noverat enim quod qui percutit malos in eo quod mali ſunt, miniſter Dei eſt. Verum enim vero perditiſsimi proditores ſui reatus conſcii, audito Pontificis adventu diſperguntur: pars illorum ſcilicet P. Gudeſteides & R. Nunides cum militibus ſuis ad munita Caſtella confugiunt. Pars, quibus Arias Petrides, & P. Arides cum præfatæ proditionis participibus præerant, Caſtellorum munitione privati, prærupta montium conſcendunt, ibique latuerunt. Præſul ita-

Anno 1111 que, utpote vir ſummæ prudentiæ, quidquid illi acquiſierunt, ad Reginæ favorem convertit, & deleto priori juramento, homines prædictæ conjurationis jurare fecit, ut fideles forent Urracæ Reginæ, & filio ejus parvulo Regi Adefonſo, ejuſdem Epiſcopi filiolo, & ab eodem poſtquam illum abſtraxit à captione A. Petride, & Petri Aride, & Oduarii Ordonide, in Regem conſecrato. Expulſis, fugatiſque hoſtibus, idem Epiſcopus pacem reſtituit, & ne illi redire præſumerent, maximam partem ſuorum militum ad protegendas terras illas dimiſit.

Preces Reginæ ad Epiſcopum pro obſidione Caſtellorum rebellium. Cap. 75.

POST hæc, aliquanto tempore tranſacto, Regina Urraca ſupradicto tutori literas in hæc verba miſit. „Reverendiſsimo & Sanctiſsimo Dno. Didaco Eccleſiæ B. „Jacobi Epiſcopo Regina Urraca ſalutem. Qualiter equi„dem veſtræ virtutis gratia, veſtra prudentia Gallætiæ „Regnum defenderitis, & qualiter P. Gudeſteidem, & Ra„binadum Nunidem, & A. Petridem, & alios proditores à Regno meo, & à Regno filii mei Regis A. quod „ſibi uſurpabant expuleritis, qualiter pacem & tranquilli„tatem, expulſis proditoribus Gallætiæ, reſtitueritis, quot „& quanta mala pro Regni mei tuitione ex quo à vo„bis diſceſsi ſuſtinueritis, mihi in propatulo claruit, un„de omnipotenti Deo, & B. Jacobo, & vobis ſummas gra„tes refero, & referendo pro tam reverendo tutore gau„deo. De cetero autem clementiam veſtram ſuppliciter „exoro, & prudentiam veſtram ſummopere efflagito, ut „Caſtellum S. Pelagii *de Luto*, & *Daravum*, & cetera quæ „ſunt Pelagii Godeſteide, & Rabinati Nunide, & aliorum „nefariorum refugium, obſeſſum eatis: quod ſi, Deo an„nuente, & B. Jacobo intercedente, hoſtes ab illis Caſ„tellis expellere, & ea debellando capere valueritis, prout me-

, melius prudentiæ veſtræ viſum fuerit, vel ea vobis re- Anno
, tineatis, vel qui ad opus mei & filii mei parvuli Re- 1111
, gis A. fideliter cuſtodiant, ea quibuſdam Primatum meo-
, rum detis. Valete, & quantocius potueritis ſupradicta ad
, effectum perducite.

2 Igitur hæc audiens ſupradictus Patriæ clypeus, id eſt Eccleſiæ B. Jacobi venerabilis Epiſcopus, protinus edictum dedit, ne quiſpiam integræ ætatis aut virilis animi in ſuo principatu ab expeditione ſe retraheret. Dedit etiam fratri ſuo M. Gelmiride quoddam Caſtellum, ut auxilium ſibi præberet, deinde innumera acie equitum, atque peditum coadunata, ad extirpandam flagitioſorum rabiem, & ad ſupradicta Caſtella debellanda, quamtocius properat. Prius tamen edicens atque præcipiens, ut Irienſes, & quicumque in honore B. Jacobi Oceani maris litora incolebant, aptata claſſe ad eamdem obſidionem tenderent, ut Caſtellum *S. Pelagii de Luto*, quod in litore maris poſitum, hinc ſitu, illinc impulſu maris munitum habebatur, undique obſidione clauderetur. Igitur Irienſes audito Domini ſui edicto atque præcepto, haud mora claſſem ex more aptant, armis & quibuſque neceſſariis naves ſuas onerant, & præter Caſtellum Honeſti remigantes homines de S. Maria de *Lanchata* adeunt, ii etenim ejuſdem artis periti in litore maris ſedebant, & in navali exercitio ſtudere ſoliti erant. Itaque Irienſes denſata manu juvenum incœptum iter aggredientes ſe alto committunt, flatuque ſecundo ad injunctam obſidionem tendunt.

De piratis Angliæ. Cap. 76.

EODEM tempore P. Godeſteides, & R. Nunides piratas pretio conductos ſibi in auxilium aſſumpſerant, qui ab Angliæ partibus venientes cauſa adeundi Hieroſolymam, Heſperiam attigerant, & hac de cauſa eos ſibi aſſump-

Anno 1111 assumpserant, ut illorum auxilio muniti, ipsi adjacentes partes deprædando & depopulando inquietarent, & Anglici piratæ, utpote gens nullius pietatis melle condita, & remota & mari finitima pessundarent, & atrocitatis suæ rabiem exercerent: quod haud aliter accidit: equidem Anglici ex improviso, cursu velifero maris confinia invadentes, hos trucidabant, illos denudantes, omnibus bonis suis privabant, alios, acsi essent Moabitæ, captos & catenatos ad redemptionem cogebant, quin etiam nimia pecuniæ cupiditate obcæcati, proh nefas! Ecclesias violabant, tantique sacrilegii rei quæcumque necessaria ibi inventa, & etiam homines, inde abstrahebant. Sed B. Jacobi intercessio à nefanda gente Provinciam suam pessundari & depopulari haud impune permisit, tantumque nefas non inultum remanere voluit.

2 Interea dum Irienses Nautæ, virique qui de S. Maria de Lanchata venerant, ut ad supradictam obsidionem tenderent, forte prædicti prædones solito more ad prædam venerant, & destructa quadam Ecclesia, spolia ad classem comportabant: quos ubi Irienses ceterique in quadam à se remota parte litoris viderunt, proculdubio Anglicos piratas fore arbitrati sunt: post hæc arma capiebant, scuta, gladios, tella aptabant, & ad bella alacriter properabant, nec tamen à remigis officio cessabant. Anglici quoque eadem faciebant, sed impediente reatu, aut ad armandum, aut ad remigandum, vix illis tempus sufficiebat: quid plura? Bellum utrinque exoritur: tella ad instar grandinis mittuntur, & maxime lapidibus quos ad hoc in carinis ferebant, bellum geritur. Denique Irienses, & homines de S. Maria de Lanchata, auxiliante B. Jacobo, acrius in hostes insurgunt, & celeri saltu hostium naves conscendunt. Igitur hos telis transverberant, hos lapidibus obruunt: illos junctis mani-

manibus poſt terga vivere permittunt, & ingredientes Anglicorum piratarum biremem & alias duas naves quas Pelagius Godeſteides, & Rabinatus Nunides Anglicis in auxilium dederant, incœptum iter peragunt, tantoque triumpho lætantes, captivos ſecum ducunt, & ad ſupradictam obſidionem tendunt, quæ poſtquam ad aures Dñi ſui, ſcilicet Eccleſiæ B. Jacobi Ven. Epiſcopi, uti geſta fuerant, pervenerunt, magno gaviſus gaudio, omnipotenti Deo ſummas grates tradidit, qui Provinciam Apoſtoli ſui Jacobi à malignis prædonibus defendere & protegere dignatus eſt. Cum autem prædicti victores ſe litori applicuiſſent, Epiſcopus videns Anglicos captos, flentes, & ejulantes, paterna pietate compunctus, miſericordia motus eſt: habebat enim in theſauro memoriæ ſcriptum: *Eſtote miſericordes, ſicut & Pater veſter miſericors eſt*, & cetera. Tunc alloquutus eſt Nautas ſuos, ita dicens: Fratres ſcitis quintam partem omnium quæ in hac victoria, Deo juvante, adepti eſtis, ad me jure pertinere, quæ quamquam plura & pretioſa ſint, nihil tamen à vobis accipere volo, ſed tantummodo captivos in portionem meam mihi date. Hoc autem dicebat volens illos à vinculis ſolvere, & à captivitatis jugo eruere. Acceptis itaque in portionem captivis, ipſe Epiſcopus eos juramento aſtrinxit, ne amplius Chriſtianorum inquietatores eſſent, aut tale quid quod ſuperius dictum eſt in Chriſtianos facere præſumerent, ſicque ſolvens eos à vinculis liberos abire permiſit. Anno 1111

De obſidione S. Pelagii de Luto, & de deditione, & de Daravo. Cap. 77.

INterea Caſtellum S. Pelagii de Luto obſidetur, & hinc ingenti tumultu bellatorum, illinc navali prælio circumdatur. Tunc ſupradictus Epiſcopus quaſdam cohortes, tam peditum, quam equitum elegit, eiſque præcepit, ut pro-

Anno IIII properanter euntes, Daravum obsiderent, in quo R. Nunides cum turba proditorum latitabat. Ipse vero cum innumero exercitu prædictæ obsidioni interfuit. Obsesso igitur utroque Castello tormenta componuntur, ballista, ceteraque machinamenta ad debellanda Castella eriguntur: sed turba rebellantium, quæ in Castello S. Pelagii de Luto residebat, postquam videt Pontificis constantiam ab incœpto minime desistere, & propositum ad effectum velle perducere, & se ei posse resistere desperat, omnia sua in præcipitio posita considerat, jam terretur, jam deditionem pollicetur. Quid multis moror? Tanto tumultu bellorum stupefacti, nimioque terrore concussi, Castellum Pontifici reddiderunt. Eadem die qua Castellum S. Pelagii de Luto Dño. Didaco Ecclesiæ B. Jacobi Ven. Episcopo datum est, R. Nunides audiens suorum complicum deditionem timuit, ne totius belli tumultus in se & in sua verteretur. Quapropter Castrum Daravum, scil. spem & fiduciam suam, Episcopi militibus, qui ut superius diximus illud obsederant, reddidit. Facta itaque utriusque Castelli deditione, Episcopus ea quibusdam Primatibus commendavit, qui ad opus Reginæ U. & filii sui parvuli Regis A. ejusdem Episcopi filioli, & fideliter tenerent, & tenendo protegerent. Quæ postquam prædicti proditores, scil. A. Petrides, & P. Arides, & ceteri audierunt (etenim in montibus latitantes, & illorum debellatorum auxilio confidentes, ex integro Gallætiam inquietare disposuerant) audito tali rumore, frustrata spe confusi & perterriti ad Portus Gallætiæ confugerunt. Tandem fugatis extirpatisque supradictis proditoribus, acquisitis, munitisque Castellis, venerabilis Episcopus cum gaudio & lætitia ad propria reversus est, auxiliante Dño nostro Jesu-Christo, cui est honor & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

De

De prudentia Episcopi. Cap. 78.

POstquam supradictus Episcopus supradictorum proditorum rabiem sedavit, & eorum Municipia obsidione cepit, ad Ecclesiam Patroni sui B. Jacobi Apostoli rediens, circa eam indefessam solicitudinem exhibuit. Licet enim tot & tantis negotiis, ut superius dictum est præpediretur, & pro pace reformanda multiplici curarum tumultu detineretur, nihilominus tamen in Ecclesiæ cultu usquequaque desudabat, & ad Ecclesiasticarum rerum exaltationem tota mentis affectione anhelabat.

2 Reversus itaque à supradicta expeditione, vetustissimam Ecclesiolam obrui præcepit, quæ intra immensam novæ Ecclesiæ capacitatem imminente ruina lapsum minabatur. Hæc in longitudinem ad altare B. Jacobi protendebatur ab illo pilari qui juxta principalem Ecclesiæ parietem, & secus unum de quatuor principalibus pilaribus existit, in sinistra parte superiorem partem chori ingredientibus pone relinquitur, & juxta fores pontificalis Palatii Ecclesiam introeuntibus, recta fronte opponitur, & in alia parte, id est in dextera, à pilari opposito supradicto pilari usque ad idem altare: latitudo vero illius eadem quæ modo & chori est. Destructa illa Ecclesia in Era I.C.L. quæ quasi obumbraculum totius Ecclesiæ esse videbatur, Chorum satis competentem ibidem composuit, qui usque in hodiernum diem Dei gratia & B. Jacobi per industriam ejusdem Episcopi optimi Cleri excellentia egregie decoratur. Ipse quoque Episcopus, utpote sapiens Architectus, in ejusdem chori dextro capite fecit supereminens Pulpitum, in quo Cantores, atque Subdiacones officii sui ordinem peragunt. In sinistro vero aliud, ubi lectiones & Evangelia leguntur. Est autem B. Jacobi Anno 1112

Anno 1112 ſpecialis & præclara nova Eccleſia incœpta Era I.C.XVI. (*) V. Idus Jul. (an. 1078.)

De adventu Cluſenſis Abbatis in Hiſpaniam. Cap. 79.

INterea prædictus Epiſcopus videns diſcordiæ tumultum magis magiſque multiplicari, & Aragonenſem tyrannum feritatis ſuæ impetu fere totam Hiſpaniam depopulari pro totius Patriæ pace ſolicitus, Sanctæ Rom. Eccl. Pontifici iterum iterumque literas miſerat, admonens & deprecans eum, ut ipſe qui totius orbis dominium tenebat, totiuſque chriſtianitatis paſtor & Rector erat, occidentalibus partibus nimiæ diſcordiæ tumultu perturbatis conſilium ſuum porrigeret, ſcilicet quempiam de Cardinalibus ſuis, ſeu aliam Eccleſiaſtici gradus venerabilem perſonam illuc mitteret, qui utrobique examinata norma juſtitiæ, aut belligerum Aragonenſem ad pacis fœdera invitaret, aut renuentem anathematis gladio percuteret. Præter hæc oſtendens ei, quæ & qualia prædictus Aragonenſis in eiſdem partibus ambitione Regni feciſſet, quot & quanta mala tyrannidis rabie ſuccenſus Hiſpaniæ intuliſſet, videlicet divina & humana ab eo audacter temerata, Hiſpaniarum Eccleſias graviter conturbatas, Eccleſiarum theſauros violenter direptos, & earum hereditates & prædia diſtracta: duces, omneſque Hiberiæ heroes, alios ab eodem vinculis ferreiſque catenis aſtrictos, alios gladio peremptos, pauperes ferro, fame, frigore, morti deditos, ipſos Sacerdotes Domini, ipſos Eccleſiarum Magiſtros Epiſcopos, tamquam fures, & latrones captos, & à ſedibus ſuis expulſos, diverſiſque contumeliis afflictos. Venerabilem quoque virum Toletanum Archiepiſcopum & Romanæ Eccleſiæ Legatum, ab eodem graviter inquietatum,

(*) *Si Eram cum dicendis lib.* 3. *c.* 1. *conferas, non XVI. ſed XX. leges: nempe anno* 1082. *non* 1078.

tum, & à Diœceſi ſua per biennium expulſum, Epiſcopum Palentinum proditione, atque Oxomenſem captos, Burgenſem, & Legionenſem expulſos, Abbatem S. Facundi à cœnobio ſuo abſtractum. Præterea tantam Eccleſiæ perſequutionem, tantam in Hiſpania attritionem, quantam nec Sarraceni, ſi ſui juris eſſet, ei intuliſſent. Anno 1112

2 His igitur atque aliis Romanus Pontifex à Compoſtellanæ Sedis Epiſcopo multoties ſuppliciter admonitus, venerabilem perſonam ſciilicet Cluſenſem (1) Abbatem ad Hiſpanos miſit. Qui ab eodem legis Magiſtro literas ſecum attulit, quatenus omnes Hiſpaniarum Pontifices uſque ad proximam B. Mariæ feſtivitatem ad præſentiam ipſius Papæ convenirent, & Aragonenſis Regis & nobilis Reginæ U. nuntios ſecum ducerent, ut utriuſque cauſa plenius indagata, tantis cladibus, Deo auxiliante, finis imponeretur, & Hiſpaniæ finibus pax & tranquillitas reformaretur. Eccleſiæ vero B. Jacobi ſupradictum Epiſcopum idem venerabilis Pater ab hoc conventu ceſſare præcepit: noverat enim illum totius patriæ eſſe firmiſsimum clypeum, & infinita cura pro patriæ tuitione & pacis reformatione ſeſe contra hoſtes inexpugnabilem opponere murum, & ob hoc Aragonenſem tyrannum ei per nimium inimicari, & ſi poſſet tota mentis intentione illi muſcipulam velle machinari. Heu miſer Aragonenſis! In mentis promptuario non habebat, quod *qui foveam fodit proximo ſuo, in illam decidet*, & *qui ſtatuit lapidem proximo, offendit ſe in eo.* Et alibi: *Nolite tangere Chriſtos meos*, & cetera.

3 Supradictus itaque Abbas Cluſenſis Occidentales partes ingrediens, & multo plura & nefandiora quam quod audierat videt, totamque Hiſpaniam diſcordiæ ſtimulo per-

(1) *Cluſenſem, non Cluniacenſem. Eſt autem* Cluſa *Abbatia Taurinenſis Diœceſis.*

Anno 1112 turbatam invenit. Tunc impium Aragonenſem adiit, atque illi ex auctoritate B. Petri Apoſtoli, & S. Romanæ Eccleſiæ, & ejuſdem Apoſtolicæ Sedis Pontificis, uti ſibi injunctum fuerat, interdixit, ne deinceps ad conſanguineæ ſuæ illicitam copulationem rediret, & ne Hiſpaniæ Regnum feritatis ſuæ turbine amplius inquietare præſumeret, quod nobiliſsimus Rex A. perſolvens jura naturæ filiæ ſuæ U. Reginæ & nepoti ſuo parvulo Regi A. dederat: quod ſi aliquid horum facere renueret, anathematis gladio ſuccumberet. Quid igitur ille? Nempe quod ſcriptum eſt: *In malivolam animam non intrabit ſapientia.* Deinde idem Abbas U. Reginam adiit, atque illi eadem retulit. Illa vero prout eam decuit, congrue reſpondit: Poſt obitum patris ſui Regis A. Aragonenſem tyrannum ad Regnum ſuum convolaſſe, & ne Hiſpaniæ Regnum tanto Rege nuper deſolatum aliquo diſcordiæ tumultu fluctuaret, Hiberos proceres ſe ad illius connubii unionem invitam coegiſſe: quocirca cum fas & leges talia prohibeant, Romanæ auctoritati ſatisfacere non repugnabat: noverat enim quod ſub ſpe pœnitentiæ Deum offendere, eſt pœnitentiæ aditum denegare. Præterea Cluſenſis Abbas litteras à Romano Pontifice directas Hiſpaniarum Epiſcopis tradidit, & eos ad ſupradictam Synodum tempore determinato invitavit, ut de Regis & Reginæ negotio, & de pacis atque concordiæ colloquio in præſentia ipſius Papæ plenius tractarent.

Quod idem Abbas Gallætiam adiit, & à prædicto Epiſcopo conſilium accepit.

4 HIS ita diſpoſitis, Abbas ad Gallætiæ partes proficiſcitur: & per anguſtas & aſperas fauces montium Gallætiam ingreditur. Tandem ad Apoſtolicam Civitatem Compoſtellam pervenit, & ab ejuſdem loci Pontifice honorifice ſuſceptus eſt. Et quia Cluſenſis Abbas vene-

venerabilem Ecclesiæ B. Jacobi Episcopum prudentiæ profluum fontem habere noverat, & eum firmissimum patriæ clypeum, insuper justitiæ cultorem atque pacis amatorem esse sciebat, & pacis fœdera si quoquomodo possent fieri, maxime per ipsum restitui, non immerito existimabat, ab eo se enucleari summopere expostulavit totius rei seriem, & inter impium Aragonensem & Reginam U. nobilis Regis A. filiam totius discordiæ causas, quæ & qualia idem Aragonensis in occidentali plaga fecisset, & quomodo pax & concordia, extirpata discordiæ lepra, Hispaniæ reformari posset. Anno 1112

5 Ad hæc Venerabilis Episcopus tale fertur dedisse responsum: Et quidem venerabilissime frater, in temporibus nobilissimi Regis A. Hispaniæ Regnum divitiarum gloria, & non modica fertilitate nimium & plusquam nimium floruit, & illo regnante pax, fides, leges, jura viguerunt: quo defuncto postquam A. Rex Aragonensis in illicitum ruens consanguineam suam U. Reginam prædicti Regis A. filiam in matrimonium sumpsit, omnia supradicta in contraria conversa sunt. Quid enim referam Hispanorum Procerum gloriam in laborem & ærumnam conversam, & pauperes fame, nuditate, omnique calamitate oppressos? Quid referam Hispaniarum Ecclesias ab illo Aragonensi violatas & destructas, divina & humana ab eodem temerata? Quid referam Toletanum Metropolitanum, venerabilissimum virum, & Romanæ Ecclesiæ Legatum, & expulsum & captum, proh nefas! Insuper Oxomensem, Palentinum, Auriensem insuper captos: Legionensem, Burgensem, & etiam Ecclesiæ S. Facundi Abbatem expulsos, & diversis contumeliis dehonestatos? Quid plura? Illius violentia leges, justitia discesserunt: fraus, perjuria, & cetera hujusmodi subierunt: unde omnipotentem Deum suppliciter deprecemur, & B. Jacobo tota mentis devotione supplicemus,

Anno 1112 mus, ut finem tot & tantis malis dignetur imponere, & Hiſpaniam de ore cruentuli Leonis eruere: & quandoquidem inter ſupradictum Aragoniæ Regem & Reginam U. conſanguineam ſuam diſcidium & diſcordia habetur, & ab invicem, ut fieri juſtum eſt, ſeparentur, totis viribus animi & corporis niti & reſiſtere debemus, ne amplius inter eos illicitæ copulationis concordia fiat. Utique noſtrum eſt ad hoc pluribus de cauſis elaborare. Si enim illud illicitum connubium Aragonenſis Lupi & noſtræ Reginæ U. (quod abſit) conſolidatum fuerit, proculdubio illicitæ copulationis horrendum facinus amodo occidentis partibus auctores illos ſequendo inolebit, & Sancta Mater Eccleſia fundo tenus evelletur, & deſtruetur. Proh dolor! Miniſtri Domini pluribus & intolerabilibus contumeliis opprimentur, Principes, Duces, omneſque Hiſpaniarum Proceres in contumeliam redigentur. Denique Aragonenſi tyranno in Hiſpania regnante pax & concordia prorſus effugabuntur. Qua in re venerabiliſsime frater quem Mater noſtra Sancta Rom. Eccleſia ad hoc diffiniendum & diſcutiendum miſit, Regem illum Aragonenſem hortare, & hortando compelle, ut conſanguinitatis reatu ſe amplius pollui pertimeſcat, & Hiſpaniæ Regnum quod nobiliſsimus Rex A. dum adhuc viveret, filiæ ſuæ Reginæ U. & nepoti ſuo parvulo Regi A. ejuſdem Reginæ filio tradidit, inquietare deſiſtat: ſua habeat, aliena relinquat: quod ſi renuerit, à liminibus Sanctæ Eccleſiæ, & conſortio omnium Chriſtianorum ſegregetur. His auditis, Cluſenſis Abbas Pontificis prudentiam nimium collaudavit, acceptoque ab eo conſilio, ab Apoſtolica urbe diſceſit.

De Reconciliatione Regis Aragonenſis, & Reginæ, & de diſcidio. Cap. 80.

EODEM tempore, Aragonenſis tyrannus, & Regina Urraca, ſimulato iterum nomine pacis fœdera con-

cor-

cordiæ inter ſe compoſuerunt, ut alter ab altero Caſtella & munitiones quadam argumentoſa machinatione abſtraherent. Verumtamen illi ſubdolæ concordationi interfuerant, Duces, Principes, Burgenſes, Najarei, Carrionenſes, Palentini, Legionenſes, & alii quam plures, quorum maxima pars firma jusjurandi catena ſibi alligata eſt hac conditione, ut ſi Rex Aragonenſis U. Reginam, ut ſolitus fuerat, injuriaret, & rumpendo fœdera pacis pactum inter ſe & ipſam Reginam ſtabilitum tranſgredi videretur, ſupradicti Proceres, atque omnes alii parti Reginæ faverent, & illius injurias unanimiter ulciſci non differrent: inſuper Caſtella, oppida, atque omnes ſuas munitiones in manu Reginæ traderent, & mendacem, atque perjurum Aragonenſem Regem à Regno expellerent. Quod ſi Regina in illum injurioſa foret, è converſo res in contraria verteretur. Verum enimvero ferox Aragonenſis fraudis ſuæ laqueos diu celare non valuit, & quæcunque potuit Caſtella, Municipia, fraude ſua Reginæ abſtulit. Tandem rupto fœdere eam de Regno ſuo expellere voluit. Igitur Burgenſes, Najarei, Carrionenſes, Legionenſes, atque alii Hiſpaniæ Proceres apud S. Facundum ad ſupradictum Aragonenſem conveniunt, & ei quod prius diffinitum pactum tranſgrederetur, & Reginam omnino injuriaret, oſtendunt. Ille autem multiplices rationes prætendens, & de craſtino in craſtinum argumentoſis verbis rem differens, per ſuæ fraudis effectum fœdera rupiſſe ab omnibus comprobatum eſt, & reſipiſcere nolens, à S. Facundo furtim, quaſi fugiens diſceſit. Tunc omnes qui in S. Facundum ad diſcutiendas ſupradictas injurias venerant, Caſtella, oppida, & omnes munitiones ſuas Reginæ illico tradiderunt, & Dominæ ſuæ Domini ſui nobiliſsimi Regis A. filiæ congratulati ſunt. Verumtamen quamquam diſcordiæ tumultus ſupradicti tyranni abſentia ni-

Anno 1112

Anno 1112 nimium suffocaretur, Hispaniam tamen in magna parte sui inquietabat. Discedens etenim supradictus Aragonensis in Castellis & munitionibus, quæ prius habuerat, vel postea à Regina abstraxerat, milites suos reliquerat, qui partes sibi adjacentes inquietantes devastabant, & depopulabantur & circumcirca hostiliter deprædabantur.

De electione Munionis Mindunienſis Epiſcopi, & Hugonis Portugalenſis. Cap. 81.

IN temporibus Dni. Didaci Ecclesiæ B. Jacobi admodum Reverendi Episcopi, de quo superius tractavimus, ejusdem Apostoli Ecclesia Canonicorum senatu feliciter floruit, & Clericorum venerabili conventu claruit. Illam nimirum Ecclesiam super omnes Hispaniarum Ecclesias in excellentia Cleri, in personarum venustate, dignum erat coruscare, quæ totius Occidentis partes B. Jacobi Apostoli præsentia irradiabat. Verumtamen si fas est de veris vera prædicare, idem supradictus Episcopus Patroni sui Apostolicam Ecclesiam Canonicorum dispositione, optimorum Clericorum lampade decoravit. Postquam enim ad Pontificatus honorem, annuente Deo, in Ecclesia supradicti Apostoli sublimatus est, Clericos ibi degentes tamquam bruta animalia vomere disciplinæ excoluit, honestate morum ornavit, jugali asperitate depressos, Scholarum studio desudare compulit. Præterea non solum illos ab ignorantiæ tenebris extraxit, verumetiam unumquemque prout merebatur, ad honoris fastigium sublimando Ecclesiasticis facultatibus ubertim ditavit. Quid plura? Supradictus paterfamilias vineam sibi traditam prudenter excoluit: & de commissis talentis Domino suo lucrum reportare curavit.

2 Et quoniam B. Jacobo Ecclesiæ suæ filios exaltari placuit, duo de Canonicis, quos supradictus Episcopus edu-

educaverat, ad pontificatus culmen conscenderunt. Alter quorum Hugo, scilicet S. Jacobi Archidiaconus, in Portugalensi sede: Alter vero, Munio scilicet Adefonsiades, ejusdem Ecclesiæ Thesaurarius, in Mindunienſi sublimatus est. Facta utriusque electione Donus Mauritius Bracharensis Archiepiscopus eorum consecrationem *Tude* fieri disposuit. Post hæc Ecclesiæ B. Jacobi Episcopum ad eamdem consecrationem venire rogavit: hi etenim quos consecraturus erat, ejus præcordiales filii erant, & ipsum nimio dilectionis vinculo invicem amplectebantur. Quippe Archiepiscopus, S. Jacobi Canonicus erat, & ab eodem Episcopo commoda atque præstamina recipiebat, videlicet medium Bracharæ, & medium *Cornelianæ* cum appenditiis suis, quod est de regali jure, & ad S. Jacobi Episcopum pertinet. Quod vero Canonicorum S. Jacobi est, Archiepiscopo minime commissum est. Ea utique Ecclesiæ B. Jacobi venerabilis Episcopus summæ dilectionis gratia compunctus, Bracarensi Archiepiscopo, scilicet ipsius venerabili personæ, non tamen Ecclesiæ ejus, ad tempus pro feudo commiserat, quæ quando vellet reacciperet, & sua ad se redire faceret. Anno 1112

De Bracarensi Archiepiscopo.

3 HOC scriptum fecit Mauritius Bracarensis Archiepiscopus prædicto S. Jacobi Episcopo in Tudensi Civitate, quando accepit ab eo præstimonium quod inferius scriptum est Era I.C.XLVII. (1) & quot XVI. Kal. Octobris. Ego Mauritius Bracharensis Ecclesiæ Archiepis. de manu amici, & confratris nostri Dñi. Didaci II. venerabilis Compostellanæ Eccl. Episc. suscipio in præstimonium, sive feudum, medietatem possessionum & hereditatum quas habet Ecclesia S. Jacobi in Portugalensi terra à flumine Limiæ

T

(1) *Anno* 1109. *Vide Tom. præc. in vita D. Gelmirez num.* 63.

Anno 1112 miæ usquè ad Dorium, scil. medietatem Ecclesiæ S. Victoris, & Fructuosi cum omnibus appenditiis suis, & medietatem Villæ quæ vocatur *Corneliana*, cum omnibus ad eam pertinentibus, & ceterarum Villarum quæ ad præfatam B. Jacobi Ecclesiam pertinere dignoscuntur, ut teneam ab eo, & possideam, & quando ipse recipere voluerit, ei vel Ecclesiæ S. Jacobi quiete dimittam, vel restituam.

Ego Mauritius Archiepiscopus præfatus manu mea conf. Qui præsentes fuerunt. Hugo Archidiaconus S. Jacobi conf. Munio Adefonsi ejusdem loci Thesaurarius conf. Petrus Didaci Canonicus S. Jacobi conf. Vimara Bracarensis Ecclesiæ Prior & Archidiaconus conf. Bernardus ejusdem Ecclesiæ Magister conf. Ego Didacus II. licet indignus Ecclesiæ B. Jacobi Episc. confirmo manu mea. Munio Gomez Archidiaconus Notarius conf.

De Ordinatione prædictorum electorum. Cap. 82.

OMnia autem hæc Apostolicæ Sedis Episcopus absque consensu & consilio Canonicorum suorum Archiepiscopo dederat: quapropter pro irrito haberi poterat. Verum enimvero prædictus Episcopus ad determinatum locum nullatenus ire præsumpsit, tum quia hiems asperior solito inhorruerat, tum quia totam Gallætiam discordiæ tumultu turbatam considerabat, & metuebat, ne in itinere, aut se, aut suos rebelles atque proditores Gallætiæ dedecorare, aut inquietare præsumerent. Misit itaque illuc cum supradictis electis quosdam de Canonicis suis, scil. egregias atque venerabiles personas, qui & electos honorifice comitarentur, & Archiepiscopo causam suæ absentiæ penitus intimarent. Archiepiscopus vero audita Pontificis absentia supradictis de causis propius accedens, ad *Lercensem* Ecclesiam (*) quæ est Diœcesis B. Jacobi, venire non renuit, & ad Pontificem Legatos misit, ne benignitas sua futuræ consecrationi interesse recusaret: præsertim cum

Hodie Lerez.

cum & ipse diuturnæ infirmitatis dolore, quam passus erat, confractus & debilitatus per ardua montium, per concava vallium à Bracarensi sede ad Lercensem Ecclesiam accessisset, & eum toto mentis affectu videre desideraret, ut cum illo de discordiæ remotione, de pacis reformatione, de Ecclesiarum tranquillitate plenius pertractaret. Ingruente siquidem discordia non modico tempore jam transacto Pontifices nec ad celebranda Concilia convenire, nec etiam suas proprias diœceses secure visitare audebant. Si enim hoc satagerent, proditores, flagitiosi, perjuri, atque alii Aragonensis tyranni sectam edocti, quod nequaquam dignum est relatu, in ministros Christi, si possent, manus injicerent. Attamen Apostolicæ Sedis venerabilis Episcopus fratris sui Bracarensis Archiep. audito propius accessu, à Canonicis suis super hoc negotio consilium accepit, & iter aggreditur: tandem ad Lercensem Ecclesiam pervenit, cujus adventui Archiepiscopus maxime congratulatus est. Anno 1113

2 In eadem die, id est, in Sabbato ante Dominicam de Passione Domini, qua S. Jacobi Episcopus Lercium ingressus est, Archiepiscopus Missam celebravit, Dnm. Hugonem Archidiaconum ad Presbyterii gradum sublimavit. Sequenti die, scil. Dominica de Passione Dni, in Lercensem Ecclesiam S. Jacobi Canonici convenerunt, videlicet supradictus Episcopus Canonicorum pater & Canonicus, Bracarensis Archiep. Aurensis Episc. atque Tudensis, Mindunensis electus, atque Portugalensis. Hi omnes Ecclesiæ B. Jacobi Apostoli Canonici erant, necnon alii venerabiles Canonici. Pappæ quanta & quam reverenda lampade S. Jacobi Canonicorum Lercensis Ecclesia resplenduit, quæ in illa die tantum memoriale adepta est! Post hæc Archiepiscopus Missam solemniter celebravit, & supradictis Episcopis astantibus prædictos electos his

Anno 1113 quæ ad rem pertinebant sufficienter indagatis consecravit. Celebrata Missa Apostolicæ Sedis Episcopus quodam rus suum, scil. Geogildum in cujusdam Vallis amœnitate situm prope Lercium repetivit, & Aurienſem Præsulem secum adduxit. In Lercensi vero Ecclesia Archiepiscopum cum utroque Episcopo modo ad Episcopatus dignitatem provecto, & aliis quoscumque vellet accuratissime procurari præcepit, ipse etenim bene noverat, *hilarem datorem diligit Deus.* In ipsa die Archiepiscopus & Ecclesiæ S. Jacobi Episcopus consilium ineuntes de pacis fœdere, de Ecclesiarum utilitate, de his etiam quæ ad Aurienſem, vel ad Tudenſem Diœceſim pertinebant, pro quibus inter utriusque Sedis Episcopum dissensio erat, diu pertractaverunt.

3 Alia vero die B. Jacobi Episcopus Compostellam redire non distulit, & cum eo Aurienſis, Mindunienſis, atque Portugalenſis Episcopi. Cumque ad milliarium ex quo Compostellanæ Civitatis situs prospicitur, pervenirent, venerabilis pater quosdam præire jubet, qui Apostolicæ Sedis Clero Pontificum adventum notificarent. Ingrediente igitur supradicto patrono Apostolicam urbem, universa Civitas occurrit, parvi siquidem pueri, juvenes, viri, senes, Virgines, conjugatæ, matronæ, ad spectaculum conveniebant, ut Canonicos S. Jacobi ab infantiæ rudimentis secum educatos, & jam ad Pontificatus culmen provectos, viderent. Ipsum quoque Pastorem suum Deo gratias & B. Jacobo referentes magnificabant, qui erga filios suos tam studiose, atque tam obnixe paternam dilectionem exhibebat, ut eos ad honoris culmen sublimaret. Postquam ad Ecclesiam B. Jacobi Apost. pervenerunt, Canonici superpelliciis, & sericeis Cappis superinduti, universæque Civitatis Clerus cum processione eos susceperunt, & usque ad ferreas januas Altaris responsorium can-

tantando cum ſumma veneratione deduxerunt. Nempe ſui patris reverenda prudentia ita fieri & diſpoſuerat & præceperat. Poſt hæc quia erat feſtivitas Annuntiationis S. Mariæ, Dñus. Hugo Portugalenſis Epiſcopus & Eccleſiæ S. Jacobi Archidiac. ſuper ejuſdem Apoſtoli Altare Miſſam venerabiliter celebravit. Ipſe equidem nuper (ut ſuperius diximus) ad Presbyterii gradum, & ad Pontificii culmen aſcenderat, & dignitatis ſuæ primitias cum ſumma gratiarum actione benigniſsimo Patri ſuo B. Jacobo non immerito offerebat, qui eum ad tantam honoris celſitudinem provehi dignatus fuerat. O quanta & quam magnifica B. Apoſtoli clementia, qui filios ſuos tam glorioſe, tamque feliciter beatificando ſublimat! O quantum Eccleſiam ſuam Apoſtolus decoravit! quantum & quam memorabile decus Eccleſiæ ſuæ contulit, cum duos de Canonicis ſuis in eadem die ad Pontificatus honorem ſublimavit! Nos ergo, dilectiſsimi fratres, omnipotenti Deo ſupplicemus, & B. Jacobi Apoſtoli clementiam efflagitemus, ut ſedis ſuæ idoneum Paſtorem, & ſupradictos Epiſcopos feliciter regere & cuſtodire dignetur, & de virtute in virtutem aſcendere faciat, & qui illos ſublimari, & ſibi ſummos Miniſtros fieri voluit, alios atque alios de eadem Eccleſia Apoſtoli ſui eligere & exaltare dignetur Dominus Noſter Jeſus Chriſtus in ſæcula ſæculorum. Amen. (*) Anno 1113.

De guerra Regis Aragonenſis in Caſtella. Cap. 83.

DUM Regina U. ſuper Civitates, oppida, & quam plurima Caſtella ſui Regni regnaret, & expulſo Aragonenſi ab his qui perjurii reatum incurrere voluerant, ut ſupra diximus, non modicam partem Hiſpaniæ ſuo principatui ſubjugaſſet, Aragonenſis tyrannus armata manu

(*) *Quæ hucuſque ſcripta ſunt, memoratis aſſero Epiſcopis, Munioni ſcil. & Hugoni: cetera Giraldo Canonico. Vide in notitia prævia n. 7.*

Anno manu militum, nunc Caſtellam, nunc Campos, nunc
1113 Extremitatem invadebat, ferro, flamma, omnia devaſtabat: agricolas hos gladio confodiebat, illos vinctis manibus poſt terga captos ducebat. Quid plura? Eccleſias etiam armata rabie violabat, & quæcumque in ſuæ matris ſinum ad ſecuritatis confugium plebs formidoloſa aſportaverat, nefanda tyrannis altari & templi parietibus hominum cruore madefactis abſtrahebat. Proh dira cupiditas habendi! Quæ numquam ſatiari novit, & ſiti pecuniarum ruit in interitus puteum. Deinde ſacrilegus ille ad Caſtella ſua redibat, & ea non modica ſtipendiorum ubertate replebat, homines ſuos ad bellorum ſtrepitus dociles incitabat, & modo hoſtibus ſuis inſidias parabat, modo in illos impetum faciendo animoſitate militiæ ſuccinctus quoſdam capiebat, quoſdam dare terga fugæ cogebat. At Caſtellani audito nomine Aragonenſium perterriti, nec ſe nec ſua defendere poterant, & ad bellicos tumultus ſudare omnino recuſabant, & quoniam de illis mentionem agere cœpi, formidoloſam militiam eorum non prætereo.

De Caſtellanis.

2 TEmpore ſiquidem nobiliſsimi Regis A. Regis Ferdenandi F. milites Caſtellani bellorum ſtudio maxime deſudabant, & periculi atque laboris patientes erant, & quanto frequentius militaria negotia exercebant, tanto animoſiores, ad armaque promptiores, in bella ruebant, hoſtes proſternendo, hoſtium ſpolia rapiendo, triumphum, laudem, militiæ famam ſibi acquirebant. Illos utique Hiſpania ſibi præclariores elegerat, & ad bella fortiores mittere non formidabat: tunc nimirum temporis Rex A. illorum Dux atque Princeps erat, & virtutis ſuæ, atque probitatis formam, in eos quaſi in ſpecialiores & præcordialiores heredes transferre ſtudebat. Ipſe prior in hoſtes rucbat,

bat, prior hostium cuneos prosternebat, & milites suos ad eadem animabat: illos obviam ire Agarenis, & militari exercitio viriliter desudare ad sui exemplar instruebat. Verum enimvero mortuo Rege A. qui probitatis Castellanorum lampas & clypeus existebat, illis omnia in deterius conversa sunt: Castellani desidiæ & ignaviæ dediti sunt, luxus & cupiditas eorum audaciam detrivit, & pristina animositas ingruente formidolositate latuit, & quanto magis rei necessitas eos ad belli strepitum invitabat, tanto magis bello abesse & remotius latere cupiebant: nec sua defendere, nec aliena militanter acquirere studebant: etenim quamquam major turba militum in Castella haberetur, & Aragonenses à Castella, nisi eis deesset animus, facile expellere valerent, nequaquam tamen antiqua animositas in eis pullulabat: quapropter Aragonenses & quidam transpirenorum militum qui auxilio Regis intererant, Castellanis improperia atque ludibria inferentes, eos femineos milites vocabant, & eos amplius nec castra tueri, nec bellorum tumultu incitari censebant, cum mille quingentis cederent, & centum super ducentis triumpharent. Anno 1113

Ut Gallæci in procinctum properent.

3 IGitur Regina U. videns suum, suique filii parvuli A. Regnum fundo tenus devastari, & ab hostibus suis ferro, flamma, depopulari, nimio cordis dolore compuncta, indoluit: nempe sola mulier sine viro, paucorum suffulta suffragio in tanto rerum tumultu quid ageret ignorabat: filium suum Regem A. adhuc pueritiæ rudimentis obnoxium videbat: Castellanos, quos prius bello strenuos, & virtute pollentes noverat, modo desides, & fere nullius probitatis laude succensos, considerabat & eis infinitum thesaurum patris sui distribuerat, ut jam sibimetipsis familiares res etiam ad necessaria deficerent, & quæ municipibus suis daret largiflua munera non haberet. Porro

hostes

Anno 1113 hostes ante fores urbis crebros assultus quotidie facere conspiciebat, boves, oves, jumenta, & cetera hujusmodi rapi, segetes, vineas destrui, domos incendi: homines interfici, nimium & plusquam nimium dolebat: ad Castellanos ut sibi auxilium afferrent sine intermissione Legatos mittebat, quorum alios abesse, alios Aragonensium faciem valde pertimescere videbat, & præ nimia mentis indignatione multoties hos in risum pertrahebat. Tandem Regina prudenti accepto consilio legatos ad Gallicianos mittit, orans & supplicans illis, ut se à faucibus hiantium, à manibus Aragonensium quantocius veniant ereptum: in his enim multum confidebat, qui filium ejus educaverant, & eum tota mentis affectione diligebant: hos & bello strenuos, & sibi filioque suo semper fore fideles neutiquam ambigebat: inter quos venerabilem Episcopum S. Jacobi, qui filium ejus parvulum Regem A. baptizaverat, & in Ecclesia B. Jacobi in Regem unxerat specialiter sic allocuta est (is etenim totius Gallætiæ lampas omnibus patrocinium impendebat, & hujus consilium Gallicianis fore placitum Regina proculdubio noverat, & quidquid ipse Gallætiæ Proceribus consuleret, aut vix aut numquam aliter fieret.)

4 Venerabilissime Pater, placeat sanctitati vestræ collecta manu militum in expeditionem venire, & omnes Gallætiæ Proceres hortari, & admonere, quatenus mihi filioque meo Regi A. citius properent succurrere: Aragonensis siquidem tyrannus Regnum meum graviter dissipat, nec est qui tyrannidi illius resistere valeat. Quamobrem paternitas vestra Gallicianos properanter ad bella venire compellat, nec solum Consules, Primates, alioque Gallætiæ milites in expeditionem venire compellatis, verumetiam coadunato vestrorum militum agmine cum illis venire minime recusetis: si enim impius ille

Cas-

, Caſtella ſtipendiis, armis, & quibuſque neceſſariis priuſ- Anno
, quam Gallætia ad me mittat milites ſuos, munire po- 1113
, tuerit, poſtea nec adventus eorum proderit; annoque
, ſequenti Caſtella obſidione ad deditionem cogi non po-
, terunt. His auditis Venerabilis Epiſcopus Gallætiæ Proceres in curiam B. Jacobi convocat, videlicet Comitem P. R. Velaz, Comitem Gutierrum, M. Pelagidem, M. Gelmiridem, & P. Pelagidem, & alios quam plures, & cum illis de expeditionis negotio plenius pertractat. Hortatur & admonet eos quatenus ſemota omni occaſione in auxilium Dominæ ſuæ Reginæ coacervato undique exercitu feſtinent: oſtendit etiam eis Reginam in tanto Regni culmine pene omnium auxilio viduatam, filium ejus adhuc pueritiæ cunabulis ſubditum, Aragonenſem tyrannum ei infeſtum, Caſtellanos trepidos, & ad omne belli ſtudium imbecilles: hoſtes adeſſe, & undique Regnum ejus devaſtare. Præterea Reginam in Gallicianis ſpei & fiduciæ ſuæ cumulum poſſuiſſe, & illos ab infantia ſua ei fuiſſe cariores inſinuat. Quod quia in tanto rerum periculo eorum auxilium tam obnixe implorat, nullatenus debere differri affirmat. Quid plura? His atque aliis Galliciani admoniti parent patrono, & quoniam ipſum ſibi fore præducem intelligebant, & in auxilium Reginæ & filii ejus A. tendere, ut pacem regno reformaret, & ſecum loricam juſtitiæ ſe deferre noverant; quibuſdam virtutis ſtimulis ſuccenſi ad belli ſtudium properare ulterius nequaquam differunt, ſeſe pro Regni tuitione opponere & Aragonenſis tyranni rabiem comprimere ſummopere cupiunt.

De Gallæcorum expeditione, & de Reginæ machinatione.

Cap. 84.

IGitur III. Kalendarum Junii Venerabilis Epiſcopus B. Jacobi, necnon Comes Petrus, totaque militia Gallæ-

Annò 1113 tiæ in expeditionem egreſſa eſt, & ad Campos proficiſcitur. Verumtamen non modica itineris parte profligata Nuntii ad Epiſcopum B. Jacobi & ad univerſos Gallætiæ Primates venerunt dicentes: Reginam Gallicianis eſſe infeſtam, & quia citius ad bella non proceſſerant, graves inimicitias in eos exercere: & ſi eam adirent, quoſdam honoribus privari, quoſdam compedibus detineri: item alii atque alii venientes eadem ajebant. Unde accidit plures Gallicianorum vehementer perturbari, & ab incœpto labore pedem velle retrahere. Tunc Epiſcopi admiranda prudentia hanc ſchiſmatis nebulam illis ſubſtraxit, oſtenſoque recti conſilii tramite, illos ad propoſitum revocavit, dicens, hæc omnia à delatoribus fuiſſe inventa, & nil veri in ſe habitura. Deinde traſanctis aliquot diebus cum jam fauces Gallætiæ egreſsi eſſent, omnes unanimiter reverti voluere, & Reginæ maledicentes, nec auxilium impendere, nec ulterius ad eam venire ſtatuere. Sæpius enim Nuntii ad eos venientes, & eadem referentes, rem ita ſe habere aſſerebant. Sed prædictus Epiſcopus turbatos Proceres eloquentia ſua compeſcens, Legatos ad Reginam mittit, & utrum Nuntii vera retuliſſent inquirit. Cum autem *Aſtoricam* veniſſent, & ſupradicta pro veris habuiſſent, mira Præſulis prudentia optimates exercitus convocat, & cum illis quid prædicta ſignificent pertractat. Poſt hæc pluribus argumentis oſtendit Reginam numquam talia machinari, præſertim cum ipſa Gallicianos nimium diligeret, & eorum auxilio (in hoc tempore maxime) egeret. Sed cum prædicti Proceres Præſuli non acquieviſſent, duos de venerabilibus Clericis ſuis, ſcil. Cardinalem P. & P. Pelagidem pro ſupradicto negotio ad Reginam legat, & quid illi referant, qualiter eam increpent, utque prædictæ rei ſeriem inquirant, injungit.

2 Qui diſcedentes *Carrione* Reginam inveniunt, & pa-

ter-

ternis monitis instructi, sic eam alloquuti sunt: Quisquis gratiam vel retributionis plenitudinem cujusque merito prout justum est, non compensat, necessitatis tempore auxilium sibi negari expostulat. Quis enim tam demens qui pro benefacto quemquam inculpet? Vel pro obsequii retributione odium retribuat? Nempe, O Regina, postquam Rex Aragonensis Hispaniæ Regnum cœpit inquietare, quod nobilissimus Rex A. pater tuus tibi, ac filio tuo parvulo Regi A. reliquit, Galliciani parti vestræ aliis fideliores permansere, nulloque discordiæ impetu compulsi, contra hostium rabiem constantes fuere. Cum enim Castellani, Legionenses, necnon Camporum, atque Extrematuræ gens innumera cessissent, & fortunæ favorem sequentes Aragonensem tyrannum Regem sibi præposuissent, Galliciani tibi atque inclytæ proli tuæ fidele obsequium indesinenter suppeditaverunt, & multo majora multoque graviora sustinuerunt. Quid enim referamus quanta ad *Fontem Dangos* passi fuerint? Quanta mira audacia Aragonensis hostis innumeras acies invaserint? Præterea idem Aragonensis Gallicianos in Astorica obsedit, sed destructa illius obsidione, quod eumdem Aragonensem *Carrione* obsederint (*) & obsessum diuturno tempore tenuerint, omnibus notum est. Ecce iterum quoniam Aragoniæ prædonem, Castellam, Campos, & sibi finitima devastare, & Castella sua armis, stipendiis munire audierant, sæpius tuis deprecatoriis Nuntiis advocati, coadunato exercitu in auxilium tui, tuique filii veniebant, & pro Regni tuitione sanguinem suum effundere gaudebant. Verum enimvero postquam te nugigerulis, atque delatoribus acquiescere eis nuntiatum est, eorumque militia flocipensa, qui hactenus totius Regni tui tutores fuere, obsequium, & laudem in culpam converti, & quia pro benefacti gratia, pro meritorum retributione, eos ab honoribus privari,

Anno 1113

Supra c. 73. n. 4.

Anno 1113 vari, & compedes illis minaris, ob hoc pedem ab incœpto labore retrahunt, & pro bono malum recipere nolunt: in Gallætiam reverti, se regnumque suum tueri volunt, tibi filioque tuo, fideles erunt. Ceterum postquam reversi fuerint, ut hinc in expeditionem veniant, Gallætiæ Alpes non transcendent. Hæc nos pro omnibus illis tibi dixisse, & nisi respueris, ita ad effectum perducere ne dubites: nempe nobilissimus Rex A. pater tuus, cum Gallicianos, Astures, Castellanos, & quoscumque sui Regni milites ad bellorum exercitia convocaret, alios honoribus ditabat, aliorum benevolentiam captabat. Numquid enim his molestus esset, qui sibi in nullo molesti erant, ejusque mandata per omnia complebant? absit.

3 His auditis Regina obortis lacrymis cœpit detestari, & jurare se numquam talia præmeditatam fuisse, neque in strenuos Gallætiæ milites hujuscemodi fraudem velle machinari. Post hæc Regina Legatos orat, ut Dominum suum, scilicet Ecclesiæ B. Jacobi Episcopum, suppliciter deprecentur, quatenus ipse Gallætiæ Proceres hortetur, & admoneat, ne audita frivola pro veris habeant, neve adventum suum diutius retardent.

Quod Gallæci pacificati Burgos adierunt. Cap. 85.

EO tempore Arias Petrides, & Fredenandus Sanchiz, & quidam de complicibus eorum, in Curia Reginæ erant, & quia Comiti P. & quibusdam Gallætiæ Proceribus inimicabantur, auribus Reginæ quidquid mali poterant de Gallicianis instilabant. Hi siquidem, ut supra diximus (*) apud *Castellum Minei* seditionem in Episcopum S. Jacobi, & in filium Reginæ parvulum Regem A. necnon in Comitissam uxorem Comitis P. atque in plures Gallætiæ optimates fecerunt, eosque captos tenuerunt. Igitur supradicti Legati discedentes, Gallicianorum tento-

(*) *á cap.* 49.

ria

ria adeunt, & quæcumque eis Regina retulerat, Domino ſuo Epiſcopo referunt. Tunc Epiſcopus Proceres convocat, eoſque paternis monitis hortatur, ne ſibi ignaviæ titulum aſſumant, neve ab incœpto negotio deſiſtere velint : omnia namque quæ de Reginæ odio ferebantur, proculdubio falſa erant. Tandem Galliciani paternis monitis acquieſcunt, & iter ad Reginam arripiunt. Poſtquam *Carrionem*, ubi Regina morabatur, ventum eſt, tentoria ſua ſecus fluvium, qui *Carrion* dicitur, in pratis virentibus poſuerunt. Sed quia quæ iterum & iterum audierant, ambigui timebant, & inter Comitem P. & inter plures Gallætiæ Proceres & Reginam non erat firma amicitia, ad Curiam protinus ire renuerunt. Qua propter præmittuntur Legati, qui fidem, ſcilicet ſecuritatis pignus, à Regina peterent (timebant enim ne Regina plus acquieſcens his quæ delatores auribus ejus inſtillaverant, aut in perſonis ſuis,aut in honoribus ſe dedecoraret) Dum hæc plenius tractarentur, & Sol ad occaſum dimergeretur, ecce adeſt Nuntius referens Reginæ, Regem Aragonenſem in proxima die cum multo milite *Burgos* venturum, & Caſtellum quod adhuc tyrannus ille retinebat, viris, armis, ſtipendiis, muniturum, quod ſi fieret, & Gallætiæ exercitus ad obſidionem illius fruſtra properaret, & Aragonenſis prædo per longa tempora ſolitum confugium non amitteret. Nempe Burgis Civitas in latere montis poſita, Reginæ favebat : in eodem quoque monte natura duo capita compoſuerat : inferius plebs Judæorum incolebat, quæ & noſtræ parti opitulabatur. In ſuperiori vero Caſtellum ſitum eſt, quod hinc natura loci, illinc muro atque turribus ſatis munitum conſpicitur. In hoc rebelles Aragonenſes cum Sarracenis, quos Rex ibi miſerat, & urbem ſibi ſubditam depopulabantur, & adjacentes partes deprædabantur. Quæ poſtquam Reginæ cognita ſunt dato ſecuritatis pig- Anno 1113

Anno 1113 pignore ſuppliciter orat Gallætiæ partes, ut ſui gratiâ properent, Burgos tendant, & truculenti hoſtis adventum perterreant. Sub ſilentio itaque intempeſtivæ noctis ſtrenui milites iter aggrediuntur, & celeri curſo Burgos perveniunt: montem occupant, & ſecus caſtellum tentoria figunt. Interea B. Jacobi Epiſcopus inter Reginam & Comitem P. pluresque Gallætiæ Primates amicitiæ fœdus reſtituit, ac firmæ dilectionis vinculo, ſcilicet juramento, eos adſtrinxit.

Quod Epiſcopus Miſſam celebravit in Eccleſia S. Joannis juxta Burgos. Cap. 86.

QUadam die idem Epiſcopus Eccleſiam B. Joannis, quæ circa Burgos eſt, adiit, & quia erat feſtivitas B. Joannis Baptiſtæ, Miſſam celebrare diſpo-

die 24 Junii. ſuit. Tunc conveniunt ejuſdem Civitatis Cives, Caſtellani, omneſque exercitus Gallætiæ, necnon Regina cum omnibus ſuis Proceribus interfuit. Inter Miſſarum itaque ſolemnia Venerabilis Epiſcopus B. Jacobi aſtantem plebem divini eloquii pabulo refocillavit, & quæ ad tantæ ſolemnitatis gaudia pertinebant, ſufficienter enucleavit: deinde caducam Hiſpaniæ ſortem conſiderans de ſtatu Sanctæ Eccleſiæ de Hiſpanorum imbecillitate plenius cœpit tractare, & ait.

Sermo Epiſcopi de ſtatu Regni Hiſpaniæ.

2 NOSTIS Fratres Kariſsimi, quoniam nobiliſsimus Rex A. cultor juſtitiæ fuerit, & quandiu Hiſpaniæ Regnum rexit, ſtatus S. Eccleſiæ in ſui vigore feliciter floruerit: tunc temporis leges, jura, pax, juſtitia præcipue vigebant, & virtutum cultores ubique inveniebantur: ejuſdem quoque Regis tempore Mauri Moabitæ, ceterique finitimi hoſtes nobis ceſſere, & eorum municipia noſtræ dominationi ſubjugavimus. Poſtquam autem Rex A. perſolvens jura naturæ filiæ ſuæ Reginæ U.

at-

atque Nepoti ſuo parvulo Regi A. Regnum ſuum tradidit, & ad eos imperii ſceptrum jure pertranſiit, illico diſcordia cœpit pullulare: ſtatim Eccleſiæ jura penitus violata, Duces, Principes, omneſque Hiſpaniæ Proceres confracti, & ad ignaviæ titulum redacti ſunt. Priſtina virtus eorum omnino latuit. Scimus equidem quoniam Regina U. filiuſque ejus Rex A. Regnum ſibi deditum jure habere debent, hiſque viventibus hujus Principatus ad alios transferri jure non poteſt: attamen quamquam juſta cauſa patrocinio ſuffulti ſimus, quamquam hoſtes à patriæ finibus, quod juſtum eſt, expellere velimus, qui prius triumphatores fueramus, modo à paucis quamplures ſuperamur: quare autem tanta virtus, tanta militiæ gloria in nobis habetata vires ſuas amiſerit, indagare & perſcrutari libet. Jam jam Fratres Kariſſimi in tantum peccatorum pondere premimur, in tantum colla noſtra jugo Satanæ ſubmiſimus, quod licet gratia juſtitiæ arma moveamus, virtus in nobis mole peccatorum oppreſſa vires ſuas exercere non valet: nos innumera turba vallati impetum hoſtium noſtrorum ferre non valemus. Quod ut melius perpendatis quid in vetere legi acciderit, audite. Anno 1113

De ultione in Tribum Benjamin propter mulierem ſtupro oppreſſam.

3 FORTE quidam vir de populo Iſrael cum uxore ſua venit in Civitatem quam Tribus Benjamin incolebat: cumque in foro reſideret, & qui ſibi hoſpitium præberet neminem inveniſſet, ecce quidam homo pauper ſuburbanus videns illum alienigenam, & hoſpitio egentem, cum uxore & cum ſarcinulis ſuis duxit in domum ſuam. Ille quidem advena ſatis pulcher & decorus aſpectu erat, uxor quoque illius elegantiſsimam formam habebat. Facto autem crepuſculo viri illius Civitatis ad domum illam veniunt, & advenam cum uxore ſua *Liber Judic. c. 19. & 20.*

Anno 1113 sua sibi dari expostulant: nempe in viro Sodomæ vitium imitari, mulierem adulterio polluere volebant. Quod audiens Dominus domus concives suos exorare & admonere cœpit, ne tam horrendum tamque insolitum nefas præsumerent. Cumque illi non acquiescerent, & impetum facere vellent, tradidit eis mulierem, vix precibus impetrans, ut saltem virum dimitterent. Tunc flagitiosi viri mulierem assumentes, & eam tota nocte coitu opprimentes interfecerunt, mortuamque ante suburbanum ostium projecerunt. Facto mane cum vir ille abire vellet, mulierem suam ante ostium mortuam invenit, quam frustatim divisit, & ad unamquamque Tribum Israel singula frusta misit. Videntes autem undecim Tribus Israel frusta mulieris sibi fuisse missa, nefandissimum prodigium admirantes, quid hoc portenderet, soliciti considerare cœperunt. Denique omnes Tribus Israel decem viros elegerunt, qui illius rei seriem tamquam horrendi prodigii significationem plenius investigarent. Postquam quid in Tribu Benjamin accidisset propalatum est, protinus omnes unanimiter tantum nefas ulcisci consurgunt. Mittuntur ergo quadraginta millia militum, qui animosiores & ad bella fortiores Tribum Benjamin à minimo usque ad decrepitum perdant, eorumque Civitatem fundo tenus destruant. Viri autem Benjamin cognito hostium adventu XXV. millia equitum, & septies centum sagittarios, arte sagittandi peritissimos, ad bella congregant, & contra innumeros hostes bellum ineunt. At illi qui justitiæ causa arma induerant, prædictumque nefas ulcisci volebant, quamquam (ut supra diximus) multo plures essent, prima die belli cesserunt, & de his XXII. millia ceciderunt. Postea iterum atque iterum ad bella procedunt, & omnes exceptis V. millibus à Tribu Benjamin interempti sunt. Stupent atque mirantur, se justitiæ causam tueri,

&

& à nefando hoſte ſuperari. Tandem Iſraelitis coadunatis, ſurrexit inter eos quidam ſenex, & quare tot infortunia eis accidiſſent, inſinuavit. Oſtendit eos vitiis deditos & peccatorum mole oppreſos, inermes & imbecilles hoſtibus non poſſe reſiſtere. Verum enimvero ſi colla ſua peccatorum, jugo ſubtraherent, & accepta pœnitentia reſipiſcerent, ſuccincti virtute quæ prius vitiis ſuffocata latebat, proculdubio hoſtes proſternerent, hoſtiumque injuriam plenarie ulciſcerentur. His auditis Iſraelitæ accepta pœnitentia colla erigunt, & depoſita mole peccatorum hoſtes invadunt. Quid plura? horum quinque millia qui remanſerant, XXV. millia equitum, & ſepties centum Sagittarios de tribu Benjamin proſternunt, & omnes, exceptis quadringentis, qui inter rupes latuerunt, interfecerunt, eorumque Civitatem fundo tenus deſtruxerunt. Præterea omnes pepigerunt, intra XI. Tribus Iſrael & Tribum Benjamin amplius nulla connubia fieri, & Tribum Benjamin à ceteris tribubus omnino alienari. Vos quoque fratres ſimili facto expergefacti, reſipiſcite, & pravæ dominationis jugo colla veſtra ſubducite, tantarum illecebrarum nebulas à vobis extirpate, virtutis clypeum aſſumite, loricam juſtitiæ induite, ut Regnum veſtrum defendere, veſtrorúmque hoſtium rabiem comprimere, & ad Paradiſi gaudia pervenire poſsitis: ipſo præſtante qui vivit, & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen. Anno 1113

De Burgenſis Caſtelli deditione. Cap. 87.

POſtquam prædictus Pater ſacri eloquii dogmata uberius enodavit, animoſque omnium in auditis admiranti im ad virtutis ſpem reduxit, celebrataque ſolemniter Miſſa ad tentoria rediit. Obſeſſo ut ſupradictum eſt à Gallicianis Caſtello, Rex Aragonenſis exercitum congregat, ſtipendia præparat, & ad Caſtellum per medios hoſtes venire

Anno 1113 nullatenus formidat : ſi enim hujus Caſtelli confugio careret, totius Caſtellæ expers fieret. Quod ubi Reginæ nuntiatum eſt, ſtatim Legatos ad Caſtellanos mittit, qui eis referant, Regem Aragonenſem cum multo exercitu adeſſe, eoſque invitent ad tanti belli laborem properare. Caſtellani vero Milites Aragonenſis adventum audientes ſe in craſtinum ad bellum venire ſpoponderunt, quippe quantæ audaciæ impetu Aragonenſes ad bella ruerent, olim experimento didicerant, atque ideo ſe tanto labori ſubducere curabant. Pappæ! ſtrenui milites Caſtellæ, hoſtes fines ſuos invadere vident, & quamquam aliorum munimine fulti eis ire obviam formidabant. At ubi Gallicianis relatum eſt, ſubito arma capiunt, & prædicto hoſti ire obviam ſtimulant, audacia ruunt: *Athaporcam* perveniunt, & facto crepuſculo membra quieti dederunt, in craſtinum ad bellum egreſuri, & in adventum hoſtis impetum facturi. O quam diſpar cauſa hos & illos ad bella ciebat? Gallicianos leges, jura, pax, juſtitia ad arma vocabant: Aragonenſes horum contraria in omne nefas præcipitabant. Poſtquam Aragonenſi ad menſam in *Villafranca* reſidenti Gallicianos adeſſe & amore Martis in occurſum ejus ruere nuntiatum eſt, timuit: quippe Gallætiæ milites militia præclaros & belli ſtudio ſtrenuos efferus ille ad *Fontem de Angos*, quamquam pauci fuiſſent, expertus fuerat, & quanta audacia hoſtium ſanguinem ſitirent, experimento didicerat. Ceſsit itaque bellicoſus bellicoſis, & Marte ferox ferociores timuit. Quo audito Galliciani cum triumpho ſummæ laudis ad tentoria redeunt, illi autem qui in Caſtello rebelles erant, poſtquam dominum ſuum ceſsiſſe & ſibi auxilium non poſſe impendere vident, Reginam adeunt, & datis obſidibus hujuſmodi pactum cum ea ſtatuerunt, ſcilicet ſi Rex Aragonenſis uſque ad XV. dies auxilium & ſtipendia illis non preberet, Caſtellum Reginæ proculubio

ſupra c.68.

ſe

se redditurós pollicentur, & determinant ut ipsi incolumes cum omnibus suis facta deditione discedant. Anno 1113.

De celebrando Concilio in Palentia. Cap. 88.

EOdem tempore, B. Toletanus Archiep. & Sanctæ R. E. Leg. Burgos venit, quem B. Jacobi Episcopus adiit, & ejus reverendam paternitatem obsecravit, ut de statu Ecclesiæ quæ funditus evertebatur, & de pacis reformatione tractaret. Tunc venerabilissimus Pater illi acquiescens advocavit Episcopos qui intererant, scilicet Aurienſem, Ovetenſem, Mindunienſem, cum quibus Archiepiscopus, atque S. Jacobi Episcopus adiit, diutius colloquentes, Ecclesiæ jura violata penitus, Hispaniam Aragonenſi tyrannide undique devastatam atque desolatam, una doluerunt. Sed quoniam ingruente discordiæ tumultu, hæc plenius stabilire impræsentiarum tempus non exigebat, tum quia complures Hispaniarum Pontifices deerant, tum quia Regina multiplici guerrarum negotio irretita erat; placuit eis tantæ rei diffinitionem producere, & in futuro generaliter Concilium celebrare ad quod omnes Hispaniarum Pontifices, Abbates, Duces, Principes, Comites, ceterique Primates octo diebus ante venturam festivitatem omnium Sanctorum in *Palentinam* urbem possent convenire, *Pro Die* & causam Regis & Reginæ subtilius indagare, diœceses, *25. Oct.* Villas, mansiones, agros, vineas, quæ in hoc discordiæ tempore amiserant, sedibus & Monasteriis reddere: quæ res Reginæ, omnibusque Hispaniæ Principibus supra modum placuit.

De Nuntiis Regis Aragonenſis ad Reginam pro reconciliatione. Cap. 89.

INterea Rex Aragonenſis videns rabiem suam nihil proficere, & Municipia quæ aut in Castella, aut in Campania, aut in Extremitate habebat, quædam ab hostibus suis capi, quædam diuturna obsidione claudi, Legatos ad

Anno 1113 Reginam mittit, & pacis fœdera requirit: ſimulat ſe ad illicitum connubium Reginæ velle redire, & pactionis juſjurandum, quod inter ſe & illam fuerat, adimplere. Proh ſubdola calliditas, ut ſaltem ſic Regni principatum poſſet acquirere! Quadam itaque die poſtquam Burgis diſceſſerunt Toletanus Archiepiſcopus, Epiſcopus Aurienſis, Minduenſis, atque Ovetenſis, forte fortuitu Ven. Epiſcopus B. Jacobi Reginam adiit, ut ei ſolito more de tot tantiſque negotiis conſuleret, & Aragonenſis Legatos in medio Palatii invenit. Hi Reginam ad nefandum connubium Regis compellebant, & Burgenſes eam ſub ſimulatæ pacis nomine ad illud idem invitabant. Quorum ſacrilegis colloquiis complures, ac præcipue Francigenæ, condeſcenderant: quippe Galliciani, Aſtures, Legionenſes, Campani, Caſtellani ejuſdem civitatis incolæ, aliique complures convenerant; quod ubi venerabiliſsimo Patri compertum eſt, & omnes impudenti animo ad præcipitium ruere cernit, licet perverſæ contumaciæ eorum aliquid objicere difficillimum videretur; virtutis clypeo munitus ſurrexit. Cumque omnes in Clauſtrum S. Mariæ conveniſſent, & Regina aſtante Aragonenſis Regis Nuntiorum verba benigna aure ſuſcepiſſent, Epiſcopus ſilentium fieri juſsit, & factum eſt: equidem omnes illum, utpote B. Jacobi Epiſcopum præcipue venerabantur, & ſuper hujus rei ſumma illius diffinitionem audire volebant: putabant enim quod Aragonenſis Regis Nuntiis condeſcenderet, & quod tanti conventus irrationabile murmur fieri univerſaliter determinaverat, ejus quoque prudentia approbaret. Verum prædictus Pater inſenſatæ plebi non acquieſcens, immò illos à perverſi favoris exhibitione reducere volens, ſic illis prædicare cœpit intrepidus.

Verba Compoſtellani Epiſcopi. Anno 1113

HActenus Aragonenſis Regis Nuntiis aſſenſum præbuiſtis, eorumque relationes tota mentis affectione aſcultaſtis: nunc autem omnipotentis Regis Nuntium audite, ejuſque mandata in armariolo mentis recondite. Iſte nimirum perpetuæ ſalutis doctrinam vobis annuntiabit, & quod probum & juſtum eſt, in conſpectu Domini noſtri prædicabit. Prædicti Nuntii valde nociva & ad interitus puteum tendentia vobis dixerunt, & quod hic & in æternum veſtræ ſaluti ſit contrarium, quodque etiam fas atque leges prohibent, annuntiaverunt. Ego, fratres, Omnipotentis Dei miniſter, & Nuntius, & ad Sanctæ Eccleſiæ jura tuenda præmunitus juſtitiæ interpres vobis ſalutifera pandam, quæque vobis tenenda, vel quæ ſint refutanda in hoc negotio oſtendam. Noſtis, fratres Kariſimi, quoniam Dominus ac Redemptor noſter in veteri lege Pontifices fieri præcepit, ut populo ſuo præeſſent, & Dominicis præceptis populum ſibi ſubditum inſtruerent. Sub novæ quoque legis exordio ipſe Dominus Apoſtolos ſibi elegit, & eos miniſteriorum ſuorum diſpenſatores ordinavit. Sacramenta illis Eccleſiæ commiſit, & ligandi atque ſolvendi poteſtatem in cælo & in terra tradidit eis, dicens: *Quodcumque ligaveritis ſuper terram, erit ligatum & in Cælis: & quodcumque ſolveritis ſuper terram, erit ſolutum & in Cælis.* Horum vicem, nos quamquam indigni, obtinemus, & eadem poteſtate nobis tradita, paſtoralis curæ apicem conſcendimus. Nos miniſteriorum Dei ſummi diſpenſatores Pontifices vocamur: nos ſpecialiores & præcordialiores filii Dei ſumus. Unde Veritas: *Qui vos*, inquit, *tangit, pupillam oculi mei tangit.* Nobis Chriſtus Sponſam ſuam, ſcilicet Eccleſiam, commiſit, ejuſque filios nobis erudiendos dedit. Quid plura? quod Regi Regum in mundo præcordialius & pretioſius eſt, nobis pro-

Anno 1113 procurandum tradidit, videlicet curam animarum gerere, & oves commissas à truculenti lupi rabie tueri: quod si forte desipuerint, & in amplioris viæ præcipitium ruerint, nostrum est utique ad veritatis viam revocare, & disciplinæ pascuis gregem commissum pascere. Nobis Reges terrarum, Duces, Principes, omnisque populus in Christo renatus subjugatus est, omniumque curam gerimus. Qua in re vos, Fratres Karissimi, deprecor, & deprecando admoneo, ne Regem Aragonensem & Reginam U. contribules, & consanguinitatis linea adfines, ad illicitum connubium aliquatenus redire velitis: nefas est enim & satis horrendum flagitium talia fieri: si vero proclamaveritis vos in Regis & Reginæ pactionem jusjurandum feciſſe, & perjurii reatum nolle incurrere, & ob hoc quasi juramento coactos, utrumque ad prioris fœderis unionem velle reducere, sciatis utique hujusmodi juramenta esse confringenda: ait enim Scriptura: *Non est conservandum juramentum, cum malum incaute promittitur*; velut si quispiam homicidium se facere juramentum faciat, vel adulteræ perpetuam cum ea permanendi fidem polliceatur. Tolerabilius est enim juramentum non implere, quam homicidium perpetrare, vel in stupri flagitio permanere. Admoniti itaque resipiscite, & tantum nefas Hispaniæ finibus inolere prohibite. Quisquis autem hujusmodi connubium vel fecerit, vel fieri consenserit, illum ex auctoritate Dei Patris Omnipotentis excomunicamus, & anathematizamus, & à liminibus S. Ecclesiæ sequestramus.

3 Præterea, ut non solum eos à supradicti criminis participatione revocaret, verum etiam ab Ecclesiarum subversione, à cædibus, rapinis, incendiis cessare compelleret, literas inferius scriptas à Domino Papa, omnibus Hispaniarum Pontificibus missas, illis ostendit.

P.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus B. Primati, & ceteris Episcopis, & Principibus Hispaniæ, salutem & Apost. benedic. Regionum vestrarum calamitates, Ecclesiarum subversiones, cædes, rapinas, incendia dolemus apud vos plura fieri, quam à nobis valeant enarrari. Quamobrem prudentiam vestram literis præsentibus commonemus, ut tantorum malorum remedia communicatis consiliis solicitius requiratis: nos quidem, opitulante Deo, quanto maturius potuerimus, Apostolicæ Sedis Legatum ad vos mittere deliberavimus. Interim provida vobis divinitus facultate paci publicæ providere curetis: illos sane Proceres, sive milites, qui honores, obedientias, Villas & cetera bona Ecclesiastica invaserunt & occupant, nisi ab eadem invasione desistant, ab Ecclesiæ consortio removemus. Diversarum etiam partium incentores, per quos bella apud vos & flagitia cetera perpetrantur, nisi ab hac malignitate desistant, excommunicationi subjicimus. Pax nostra, & salus nostra Dominus, pacem vestram, & salutem vestram misericorditer operetur. Datum Laterani XVIII. Kal. Maii. Anno 1113

Quod Episcopus fugiens tumultum evasit.

4 Postquam supradictus Episcopus verbis finem imposuit, subito omnis populus confremuit, & dissonum murmur inter eos ortum est. Quidam enim quibus cura erat efficacius æquum & justum examinare, reverendi Patris verba laudabant: alii autem quos causa nequior non trutinata justitiæ norma in præceps compellebat, quorum agmen densius erat, lapides jacere, aut impetum volebant in eum facere. Sed Præsulis milites, tanto tumultu excitati adveniunt, & dominum suum armata manu undique muniunt. Tunc Præsul militum suorum turba circumvallatus, incolumis discessit, & tentoria cito repetivit.

De

Anno 1113 *De Burgenſis Caſtelli deditione, & Gallæcorum reditu.*

Cap. 90.

TRanſactis XV. præfinitis diebus Aragonenſes Reginæ Caſtelli deditionem faciunt. O quantam, quamque præclaram militiæ laudem Gallicianis dies illa contulit, in qua belliger Aragonenſis illis ceſsit! ſed multo præclarius multoque jucundius fuit, cum ſtrenua Gallætiæ virtus Caſtellam, ejuſque milites ab impetu hoſtium protexit, & Aragonenſis Caſtelli deditionem facere coegit. Proh pudor! Caſtellani aliorum viribus egent, & Gallicianorum audacia proteguntur. Formidoloſis militibus quid fiet, cum Gallætiæ exercitus, clypeus & murus eorum, diſceſſerit? Jam Galliciani diem repatriandi ſtatuunt, jam diſcedere, & ad propria redire gaudent: quod ubi Reginæ compertum eſt, ad Caſtra venit, & eos obnixius à propoſito receſſus reducere tentabat. Volebat enim illos ad Caſtellum *Barlancam* mittere, quod Moabitæ obſederant. Omnes autem unanimiter dominæ ſuæ precibus nolentes acquieſcere, propenſius diſcedere properabant. Tunc Ven. Epiſcopus Reginam alloquens ei conſuluit, ne amplius Gallicianorum reditum differret, ne velle eorum protellando quod bene egerant inglorioſum remaneret. Igitur Regina reverendi Patris conſilio prænonita Gallicianos ad propria redire juſsit, & cum illis ipſum Epiſcopum ad B. Jacobi Eccleſiam reverti permiſit. Prius tamen ſummas grates ei referens, & ſecum firmæ dilectionis vinculum connectens: licet enim Regina illum, utpote tantum Patronum, prius & diligeret & veneraretur, multo magis tamen poſtquam tantæ prudentiæ eloquentiam ſibi prodeſſe noverat: poſtquam illum juſtitiæ tramitem ſectando ſui auxilio medulitus deſudare viderat, ampliori veneratione & firmiori dilectione amplectebatur, & præcepta illius ſagaciter obſervabat. Quapropter hujuſmodi pac-

pactum cum illo fecit, & subscriptum placitum ei fecit. Anno Era I. C. LI. VIII. idus Jul. 1113 die 8. Julii

2 Ego Regina U. vobis Dño. D. Ecclesiæ S. Jacobi Episcopo hoc pactum fidei promissione facio, quod deinceps sim vestra fidelis amica, & exaltem honorem vestrum, & deprimam malum dum vixero, & non deficiam vobis pro posse, & ingenio meo ad profectum: & si aliquod malum honori, vel personæ vestræ, contrarium sensero, non teneam vobis coopertum, sed in convenienti tempore vobis revelabo, & pro posse meo destruam: si autem aliquod malum de me vobis dictum, vel obortum fuerit, horum judicio qui inter me & vos sunt, si amici mei fuerint, determinetur, & si defuerint, fiat judicio aliorum utriusque amicorum. Personæ autem vestræ ne ulterius in expeditionem veniat, nisi voluerit, condono, milites vestros tantum in auxilium mihi more solito mittatis. TESTES, qui huic pactioni interfuerunt. M. Mindun. Episcopus, & P. Cardinalis S. Jacobi.

De reditu Episcopi, & Gallæcorum.

3 TAndem discedunt Galliciani, & ad patriam iter aggredientes, supradictum Episcopum ducem & patronum, sibi sociari congratulantur. Comes autem Petrus cum quadam parte suorum militum, Comesque R. & M. Pelagiades, necnon M. Gelmirides, Episcopi B. Jacobi frater, cum quadam parte suorum fratrisque sui militum, & alii quam plures Gallæciæ Proceres, *Barlancam* ad obsidionem Moabitarum tetenderunt, & non invenientes eos ibi, reversi sunt. Postquam Galliciani *Carrionem* venerunt, Carrionenses audito supradicto anathemate Pontificem tenere quærebant, sed divina gratia protegente, quodam rubeo pallio coopertus, & pileo more Longobardorum, obumbratus evasit. Proh nefas! quoniam justitiæ formam Ecclesiæ jura prædicaverat, nefando po-

Anno 1113 pulo odio habetur. Sequenti die idem Episcopus, ut securius incederet, quasdam cohortes militum præire, quasdam præcedentibus omnibus sequi, & sarcinas inter utrumque disposuit, & ut caute irent, omnibus injunxit. Præterea quam affabilis quamque benivolus in itinere illo omnibus fuerit, omnesque doctrinæ pabulo refocillaverit, & qualiter insidias hostium hinc atque inde insidiantium devitare prænonstraverit, quot & quanta suffragia universo exercitui contulerit, ingenioli mei ariditate impediente, sufficienter enodare non potero, etenim quamvis interfuerim, propriisque oculis viderim; quædam tamen memoriæ stylo percurro, nonnulla prolixitatis causa prætereo. Nezanum etiam Gudestcidem, qui ob injurias sibi illatas, milites Comitis P. atque M. Pelagide capere, & dehonestare volebat, pacificum reddidit, & eum nimiæ dilectionis vinculo eis conjunxit. Sane ille Castellum S. Mariæ *de Octaris* (1) tenebat, & omnibus Gallæciæ montana ingredientibus, per fauces montium, & concava vallium aditum prohibere poterat: sed prædictus Pater Gallicianorum Dux & tutor fuit, & eos incolumes usque ad propria conduxit: ipse quoque à Sanctæ matris suæ Ecclesiæ Clero, & ab omni populo, cum gaudio & lætitia, cum processionis veneratione, susceptus est, & ejus adventui omnis conventus congratulatus est.

De morte Gundesindi Cardinalis, & de P. Gundesindiz in locum ejus promoto.

4 EOdem tempore quidam Cardinalium Ecclesiæ B. Jacobi, nomine Gundesindus, mortis debitum persolvit, & matris suæ, scilicet prædictæ Ecclesiæ, hereditatem quæ *Holegium* nuncupatur, distribuit: do-

(1) De Autares *melius leges, faucibus Valcarceris imminens, cujus hodie ruinæ visuntur in earum rupium culmine.*

do norum quoque ſuarum, quas præter domos Palatii habuit, medietatem Hoſpitali S. Jacobi, aliud vero mediu n d opus ejuſdem Apoſtoli conſtruendum dedit, quas P etrus prædictæ Eccleſiæ Prior in conventu atque conſenſu omnium Canonicorum emit. Defuncto itaque ſupra dicto Card. P. Gundeſindiz, qui præſcripti Epiſcopi Capellanus fuerat, ad ejus vicem complendam, Canonica promotione ſublimatus eſt, & Cardinalis nomen adeptus eſt. Anno 1113

De concambio hereditatum Ariæ Exemenides pro medietate Denæ. Cap. 91.

SUpradictæ expeditionis tempore cum prædictum Caſtellum Burgos Gallæciæ Proceres obſediſſent, Arias Exemeniz, ejuſque contribules, Reginam U. adeuntes, ſummopere deprecati ſunt, quatenus hereditates, quæ inter fluvium Uliæ & Tamaris Majoris Didacide fuerant, quaſque ipſa Regina B. Jacobo ſub chirographo dederat, à Dño. D. ejuſdem Apoſtolicæ ſedis prædicto Epiſcopo, quoquomodo abſtrahere moliretur. Eorum itaque precibus Regina acquieſcens, ſane ſtrenuæ juventuti Gallæciæ quidquam moleſtiæ inferre erubeſcens, utpote ingruente Martis tumultu, Pontificem ſuper his alloquitur, orat, & deprecatur eum, ut prænominatas hereditates A. Exemeniz, ejuſque contribulibus reddat, & pro illis medietatem Denæ in concambium recipiat. Accepto cum quibuſdam Canonicorum ſuorum, qui intererant, Præſul conſilio, concambium fieri non renuit, precibuſque Reginæ condeſcendere prudenter voluit: tum quia pars hereditatum illius villæ Denæ, quæ in concambium dabatur, intra honoris B. Jacobi confinia continebatur: tum quoniam in terra de S. Maria de *Lanchata*, quaſdam hereditates ad Denam pertinentes, quæ Regalis juris erant, à Regali jure eripere nitebatur, eaſque ad Eccleſiam B. Jacobi pertinere ſummo deſiderio deſiderabat. Præterea Reginæ preces cir-

Anno 1113 ca hoc casas fieri, haud opportunum ei videbatur. Factum est igitur concambium inter prædictum Episcopum, & Reginam U. datis hereditatibus quæ fuerant Majoris Didacide inter Uliam & Tamarim Ariæ Exemeniz, recepta Denæ medietate, quod factum satis utile, atque commodum Ecclesiæ B. Jacobi fore proculdubio creditur.

De Concilio Palentiæ celebrato, & de reditu Compostellani Episcopi. Cap. 92.

ANno MCXIII. (1) Dñicæ. Incarnationis Bernardus Toletanus Archiep. & S. R. E. Legatus, Synodale Collegium VIII. K. Novemb. Palentiæ celebravit, & de Hispaniarum oppressionibus atque angustiis, & de Ecclesiarum subversionibus atque calamitatibus plenius pertractavit. Gallæciæ quidem Pontifices interfuerunt: Ecclesiæ autem B. Jacobi Episcopus, cujus consilio atque suggestione, prædictus Archiep. Concilium celebrari dispossuerat, urgente discordiæ tumultu, prædicto Concilio interesse non potuit, difficillima causa obsistente detentus: ipse namque præteritæ ætatis tempore, coadunato undique exercitu, ad debellandum Aragonensem, Campaniam adierat: quod si iterum partes illas adire præsumeret; oportebat aut militum cohortes ad se protegendum & muniendum illuc secum ducere, quod temporis qualitas assiduique laboris exercitium fieri prohibebat, aut prædictorum flagitiosa rabies, quod relatu abusivum est, in Christum Domini mittere manum, nihilominus vereretur. Porro pernicioſa manus bellorum temporibus, prædæ divitiarumque cupiditate incitata, in omne nefas ruere non

(1) *Perperam aliqui Codices* XIIII. *pro* XIII. *habent. Pulgar Tomo 2. pag.* 150. *edidit* 1118. *quod nullatenus ferendum: totus enim narrationis contextus de anno est* 1113. *qui in hujus Capitis fine Era* 1151 *signatur.*

non perhorreſcit. Prædictus tamen Epiſcopus ad Generalem Synodum iter aggrediens *Tria Caſtella* pervenit. Verum enim vero Comes R. necnon Comes M. complures Gallæciæ optimates illum adeuntes, quatenus ab incœpto labore deſiſteret, hortantur & deprecantur, dicentes: Scimus equidem, venerabiliſsime pater, ſi Campaniæ partes abſque armatæ manus clypeo adire præſumpſeris, & te à truculenta hoſtium violentia graviter inquietari, aut ut verius profiteamur, cujuslibet prædonis captione dehonorari, & Gallæciam multiplici diſcordiæ impugnatione opprimi, nos quoque, te abſente, in ſalutis noſtræ diſpendia ruere, haud ambiguum eſt. Tua intereſt curam & ſolicitudinem noſtram, totiuſque Gallæciæ gerere: ea propter hortamur, & conſulimus, ut ab incœpto reſipiſcas, & quod potiſsimum eſt, tibi, nobiſque omnibus provideas: quod ſi nobis obſiſtere volueris, antequam ab aliis (quod in certiſsimis eſt) dedecoreris, vel capiaris, ne tantum quid temerarie aggrediaris, à nobis captus teneberis: melius eſt enim tibi diſceſſus licentiam à nobis inhiberi, quam improvido favore, ad tantum præcipitium tibi aſſenſum adhiberi. Igitur Epiſcopus his atque aliis acquieſcens, duos de Clericis ſuis ad prædictum Concilium direxit, qui illius abſentiæ neceſſariam cauſam Romano Legato prætendentes, has inferius ſcriptas literas attulerunt. Anno 1113.

Literæ S. R. E. Legati ad Compoſtellanum Epiſcopum.

2 Bernardus Toletanus Sedis Archiep. & Dei gratia S. R. E. Legatus, Compoſtellanenſis Eccleſiæ Pontifici ſalutem, & benedictionem. Legatos quos nobis miſiſtis, vidimus dicentes, quod Concilio quod Palentiæ, veſtro præcipue conſilio celebravimus, intereſſe nequiviſtis, inevitabili neceſsitate detentus: verum quia ſolatium, & auxilium, & conſilium veſtrum nobis ſub-

tra-

Anno 1113 traxistis, ut verum vobis fateamur, molestè tulimus, sed propter pristinam amicitiam, quæ inter me & vos diu exiſtit, & interventu vestrorum Clericorum, patimur ac vobis indulgemus.

De Villa Pianela data M. Froylaz. Cap. 93.

POST hæc supradictus Episcopus ad multiplicandum Ecclesiæ suæ bona vigilantius anhelans, omnium Canonicorum consilio Villam nomine *Pianelam* cum Ecclesia sua cuidam Sanctimoniali, scilicet M. (1) Froylaz, sorori Comitis P. contulit, ut eam dum vixerit, habeat, incolat, ædificet, planter, prout melius potuerit. Expleto autem illius vitæ curriculo, præscripta Villa ad Ecclesiæ B. Jacobi jus cum omnibus facultatibus suis redeat. Ipsa quoque tanti beneficii non immemor, Ecclesiæ B. Jacobi has subscriptas hereditates tradidit, videlicet Villam cum Ecclesiola sua nomine *Rus* in Nemitos, portiones quas habet in *Figariola*, Villam *Marin* mediam de heremo, in territorio quoque Salinienſi Villam *Maranes*, medietatem etiam illius hereditatis quæ fuit socrus suæ Godæ. Hæc omnia cum omnibus sibi pertinentibus B. Jacobo contulit. Hujus rei placitum atque pactum utrobique, ut magis ratum, magisque firmum habeatur, neve surrepentium temporum cursu deleatur, Chirographi pagina, quod in Catalogo B. Jacobi reperies, sancitum est. Factum est autem in Era M.C.LI. VIII. idus Novemb. (*Anno* 1113.)

(1) *Munina*

De alia medietate Denæ, & de aliis hereditatibus vel Ecclesiis. Cap. 94.

ALiam quoque Villæ Denæ, de qua supra meminimus, medietatem Comes P. quem prædictus Episcopus utpote spiritualem filium suum spiritualis doctrinæ pabulo instruebat, eumque ut Ecclesiis, Ecclesiarumque ministris decimas omnium quæ possidebat, ceteraque be-

ne-

neficia plenius imperderet admonebat, Eccleſiæ B. Jacobi contulit. Dedit etiam has ſubſcriptas hereditates, videlicet in Prucios portionem ſuam Eccleſiæ S. Salvatoris de Pernis, S. Julianum de *Carantonia*, S. Petrum de Grandal, integram S. Mariam de Caſtro in Biſancos, S. Jacobum de Francia, S. Stephanum de *Erens*, S. Eugeniam de Traſancos. S. Saturninum illam Eccleſiam in Abbati, illam Eccleſiam in Nendos, S. Mariam de *Olarios* in ſalto illam Eccleſiam, S. Tyrſum in Selaya, in Nemancos S. Stephanum de Lires. S. Mariam de Mauri. S. quoque Mariam de Ozia in Nemancos. S. Mariæ de Mour medietatem ad præſens, poſt mortem vero ejus hereditatem quæ ibi eſt. Præterea *Amaranti*, & Nimiam, & quidquid habet inter Uliam & Tamarim, vel quantum ibidem deincepes adeptus fuerit in his hereditatibus, & curtem in Patrono, præter caſas in Compoſtella, B. Jacobo contulit. Anno 1113

Ad removendas oppreſiones populorum. Cap. 95.

Circa id fere temporis prædictus Gallæciæ Patronus, pietatis oculo oppreſiones atque anguſtias pauperum, plebem calumniis & injuriis afflictam, Provinciam B. Jabi gravius aſsiduæ rapacitatis inquietatione peſſundatam, miſericorditer reſpiciens, paternæ pietatis ſolicitudinem adhibuit, injuſtaſque populorum oppreſsiones relevare ſummopere ſtuduit. Quippe poſt obitum nobiliſsimi Imperatoris A. ingruente tantarum guerrarum tumultu milites majoribus ſollidatis, amplioribus poſeſsionibus beari oportuit: quod oppreſsionis, & inopiæ cauſa populis erat. Pecunia enim imbecillioribus minuſque potentibus quoquomodo ſubſtracta, nobilibus ceteriſque bellorum exercitiis inſudantibus, larga manu erogabatur. Porro res exigit, bellorum tempore milites qui hoſtium inquietationi reſiſtant, & ſua fortiter defendant, munerum largitate à patriæ tutoribus plenius remunerari. Verum prædic-

Anno dictus Episcopus oppressionis tribulationem, inopiæ cala-
1113 mitatem in subditis misericordiali compunctione intuens, illasque paterna pietate compatiens, tantorum malorum causas removere solicite curavit. Ad relevandum namque & refocillandum totius honoris B. Jacobi populum, publicis privatisque calumniis atque rapinis usquequaque afflictum cum omnium Canonicorum Apostolicæ Ecclesiæ consilio decreta quæ in honore B. Jacobi firmissime observarentur, constituit, & in his, ut equum & justum, remota ambage, custodiretur, stabilivit: quæ ut firmiora forent, neve aliquo impulsu labefierent, omnes Optimates qui principatu in honore B. Jacobi pollebant, sive illius dominio subjacebant, quatenus ea solititius observarent, juramento astrinxit: ceteros quoque ejusdem juramenti non immunes prætermisit. Deinde, ne interlabente temporum curriculo delerentur, scripta breviter nobis legenda, & observanda contradidit.

Incipiunt Decreta Didaci Ecclesiæ B. Jacobi II. Episcopi ad protegendos pauperes. Cap. 96.

DIvina disponente clementia ego Didacus II. Ecclesiæ B. Jacobi Ep. cum ejusdem sedis Canonicorum Judicio, ceterorumque nobilium virorum consilio prædecessorum statum relegendo, ad protegendum populum, ad exhibendam justitiæ normam in toto honore B. Jacobi, excepta Compostellana urbe, omnibusque burgis, quo advenæ aliique complures confluentes statuta nullatenus observare valerent, hujuscemodi decreta constituo, & constituendo confirmo.

1 *De Ecclesiis.*

A capite igitur exordium sumentes præcipimus, ne quis Ecclesiæ terminos irrumpat, aut violenter ingrediatur. Si quis vero intra Ecclesiæ terminos quidpiam capere,

aut

aut ſibi præſigillare exiſtente juſtitia, & exigente voluerit, Pontificis Vicarium, ut licentiam ſibi dari prius expoſtulet. Anno 1113

2 *De Domibus nobilium, & ignobilium, de pigneribus, & de perpetratis calumniis.*

IN domibus nobilium, ſeu ubicumque eorum uxores, aut filii, inermes fuerint, Vicariis, & quibuſque aliis pignerandi licentiam reſecamus. In ceterorum quoque domibus id ipſum obſervare præcipimus, excepto ſi furti aut homicidii, aut violentæ mulieris violationis, quod vulgo raptum dicitur, aut quadrageſimalis tributi cauſa extiterit. Quod ſi extra domos ruſticanas armenta, ceterave hujuſmodi quæ pro perpetrata calumnia capiantur, inventa minime fuerint, Vicarius admotis vicinis, & legitimis teſtibus domum præſigillet, vel inde pignus abſtrahat. Quidquid ut prædictum eſt pigneratum fuerit, quouſque VIII. dies compleantur, integrum conſervetur, & vicinis reſervandum commendetur, & uſque ad præfinitum terminum illæſum, & ab omni uſu liberum maneat: ſi fuerint omnia animalia exercendi operis ſtudio adhibenda, totius laboris expertia ſerventur. Tandem ſi calumniæ perpetrator præfinito tempore ad examinandam juſtitiam venire neglexerit, niſi neceſſaria detentus cauſa fuerit, juſtitiæ examinatores pro calumniæ quantitate pigneris partem detineant. Cetera dominis ſuis referantur. Si quis injuſte vel abſque domini ſui petita licentia quempiam pignerare præſumpſerit, duplum reſtituat, & ſexaginta ſolidos Pontifici perſolvat. Verumtamen quiſquis prius requiſita juſtitia coram idoneis teſtibus cum Vicario pigneravit, duplum minime reſtituat.

3 *De Judicibus.*

HEreditatum, & Eccleſiarum cauſæ non niſi ab optimatibus, & Apoſtolicæ Sedis judicibus diffiniantur.

Anno 1113 Calumniæ fidejussoriæ judicia, more antecessorum nostrorum posthabitis in honore B. Jacobi aliis judicibus, Apostolicæ Sedis judicibus referantur.

4 *De Calumniis pauperum.*

PAuperes & imbecilles misericorditer calumnias compleant, ut beneficiis suis penitus non priventur.

5 *De Proditoribus & Latronibus.*

PRoditores & Latrones nemo protegere, nemo defendere præsumat. Sane eorum protectores damna vel calumnias quæ illi sustinere meruerant, sustineant.

6 *De Furibus.*

FUR postquam tertio furti reus convictus, comprehensusve, fuerit, Principibus terræ atque justitiæ examinatoribus tradatur. Qui, dictante justitia, pro meritis ultionem in eum exerceant, sibique dati gladii causam animadvertant: noverint enim quia qui percutit malos in eo quod mali sunt, minister Dei est, & alibi: Punire malos non est effusio sanguinis.

7 *De Caracteribus.*

CAracteres coram totius Ecclesiæ conventu sive publico concilio, fieri jubemus, aliter factos, valere inhibemus.

8 *De Fosataria, & Luctuosa.*

HIS qui servilis conditionis jugum sustinent, vel qui quadragesimalia tributa persolvunt, redditus solitos qui Fosataria, & Luctuosa nuncupantur, relaxamus, si patrum parentumve suorum hereditates incolunt.

9 *De die Dominica.*

IN Dominica die ruricolas ad civitatem negotiatum ire prohibemus.

10 *De Placitis, & ceteris scriptis.*

PLacita & cetera hujuscemodi scripta ab autenticis Clericis sicut à judicibus, vel ab Archidiacono, sive

ab

ab ipsius loci Archipresbytero fiant. Sin autem, cassa habeantur. Anno 1113

11 *De Causis pauperum.*

SI quis potentum judicii causam tractare adversus pauperem, vel diffinire habuerit, similem personam introducat, quæ per se causam suam definiat, ne forte cujuspiam majestate pauperis justitia suffocetur.

12 *De Quadragesima.*

DIebus quadragesimæ caracteres fieri, calumniarum causas diffiniri, judicia exerceri, fossatariam dari, nisi magna expeditionis necessitas ingruerit, nostris quidem non extraneis, qui pro dñorum suorum velle tractabuntur, excepta furti, rausi, homicidii, quadragesimalis tributi causa, removemus.

13 *Ut calumniarum causæ in Kalendis discutiantur.*

DIE Kalendarum Archipresbyteri, Presbyteri, milites, rustici, in Kalendarum antecessorum more conveniant: tunc si quid querelæ, vel injuriæ obortum fuerit, ab Archipresbytero, ceterisque discretis viris, veraciter perquiratur, & emendetur: quod si diffinire nequiverit, sequenti die super illius negotii causa vera indagine facta Pontifici, atque Apostolicæ Sedis Primatibus referatur, & determinetur.

14 *De Causis agendis in* VI. *Feria.*

UNiuscujusque hebdomadæ sexta Feria Pontificalis palatii januis reseratis, quidquid querelæ, quidquid injuriæ fuerit, in præsentia Pontificis, Judicum, & Canonicorum, intimetur, & diffiniatur.

15 *De Lupis exagitandis.*

IN unoquoque Sabbato (excepto Paschæ, & Pentecostes) Presbyteri, milites, rustici, cujusque negotii immunes, lupos exagitantes persequantur, & eis præcipicia, quod vulgus *fogios* vocat, præparent. Quæque etiam Eccle-

Anno 1113 sia VII. ferreas cannas persolvat. Ad hoc negotium quis quis ire distulerit, si sit Sacerdos, nisi infirmorum visitatione detineatur, vel miles, V. solidos, rusticus vero ovem, vel solidum persolvat.

16 *De Vicariis.*

MIlites, & quicumque principatu præeminent, villicationibus suis tales Vicarios statuant, qui si quid contra decretorum justitiam egerint, calumniarum causas unde compleant, habeant. Sin autem, eorum domini perpetrati damni, & justitiæ calumnias sustineant.

17 *De Latronibus.*

QUicumque latronem comprehenderit, eum villico terræ tradat, & quæcumque villicus ab eo abstraxerit, horum tertiam partem habeat, sic & de proditoribus.

18 *Ne quis res mortuorum diripiat aut inquietet.*

QUoties quis naturæ jura persolverit, illius hereditates, ceteraque beneficia, usque ad X. dies, integra, nullaque inquietatione labefacta, qualiter ille dimiserit, consistant. Finitis autem X. diebus, possessionibus, ceterisque beneficiis sub eodem jure, sub quo qui mortis spiculo ceciderit, qualiterve dimiserit, existentibus, si qua calumniarum schismata super his fuerint, ab Apostolicæ Sedis judicibus, ceterisque dissertis viris diffiniantur. Ceterum ne quis heredipeta, ne quis sicophanta usurpative accedat, justitiæ argumentis plenius indagetur.

19 *Ne in Dominica Sajones licentiam habeant pignerandi.*

AB hora nona Sabbati, usque in Feria secunda hora prima, nullus Sajo habeat licentiam pignerandi, nisi homicidas, latrones, scilicet, violatores virginum, per vim raptores, & proditores: & si aliquis de extranea patria justitiam postulaverit, infra supradictum tempus justitiam sumat.

Ne

20 *Ne conventus alternantium fiat in Eccleſia.* Anno

Sajonum Concilium, vel militum conventus in Eccleſia 1113.
ſive terminis ejus fieri prohibemus.

21 *Ne clerici fiant laicorum villici, vel pedagogi.*

CLerici neque laicorum villici efficiantur, neque filiorum illorum nutritores, neque à laica perſona dehoneſtentur, vel eorum bona capiantur. Qui aliter egerit, canonicam inſtitutionem componat, & excomunicatus à conventu fidelium ſequeſtretur.

22 *De Rebus captivatorum.*

BOna eorum qui capiuntur à Mauris, uſque ad annum plenum intemerata & integra conſerventur, ut ſi forte fortuitu captum potuerint redimere, redimant: ſin autem completo anno juxta arbitrium propinquorum eorum bona diſtribuantur.

23 *De Mercatoribus & peregrinis.*

MErcatores, romarij, & peregrini, non pignerentur, & qui aliter egerit, duplet quæ tulerit, & ſit excommunicatus, & ſolidos LX. perſolvat Dño. illius honoris.

24 *De Clericis.*

CLerici foſſatariam non dent. Abbates, & Clericos venientes ad Synodum, vel votum, aut tertias afferentes, pignerari vetamus.

25 *De Menſuris.*

OMnes alias tls. (1) niſi ad menſuram illius petræ quæ ſtat in campo Compoſtellæ, tam in hac Civitate, quam extra vendere vel emere prohibemus, & qui aliter egerit excomunicatus LX. ſolidos ſolvat, donec reſipiſcat.

De

(1) Talegas *lege*, *menſuræ ſcil. ſpecies*, *quæ alterius à noſtris* fanega *dictæ*, *quarta eſt apud Gallæcos pars.*

De Concilio Palentiæ, & de Capellano Reginæ in Lucensem Episcopum electo. Cap. 97.

IN prædicto Palentiæ Concilio (1) Toletanus Archiep. & S. R. E. Legatus una cum plerisque Hispaniarum Episcopis, Abbatibus, pro modo & tempore justitiæ examinationem saluberius ediffferendo, rapinas, incendia, cædes, ceterasque Hispaniæ calamitates de die in diem crebrius ingruere doluit. Communicatis autem omnium consiliis, ineffabilem Dei misericordiam omnes humillima devotione, quatenus tot tantisque malis remedia maturius impendere dignaretur, expostulavere. Demum Ecclesiarum subversiones, divina etiam & humana audacius temerata ingemiscentes, consulere, relevare, tantisque calamitatibus, Deo opitulante, finem imponere, solicite curarunt. Lucensi quoque Ecclesiæ, de cujus inquietatione sermo in publicum ventilatus est, paternæ consolationis auxilium non distulere: illa namque jam dudum tutore privata, & pene Pastore viduata, maximis procellis, ut puta bellorum tempore, impellebatur. Petrus, quippe ejusdem Ecclesiæ Episcopus, totus supernæ beatitudini inhians, & ab hujus mundi cura immunis, tanti culminis solicitudinem ferre recusabat: Lucensis Ecclesiæ honorem protegere, animarum curam gerere, multis diversisque negotiis insudare, sicut necessarium erat, nequibat. Præterea illum ægrimonia vexabat, nec amplius ad id officij satis esse poterat: ea propter prædicta Ecclesia patrocinio viduata, procellarum impulsu valde inquietabatur, & maxime Comitis R. dominio subjugata, opprimebatur. Quapropter generali Collegio sancitum est, quod quoniam prædictus Lucensis Ecclesiæ Episcop. regiminis curam ferre penitus renuebat, nec Pontificis minis-

(1) *Anno* 1113. *ut initio cap.* 92. *prænotavimus.*

nisterium implere nullatenus poterat, ne Ecclesia fundo tenus extirparetur, alium qui & Ecclesiam à morsibus hiantium protegeret, & curam animarum gereret, canonice in Episcopum promoveri. Igitur Lucensis Ecclesiæ Clerici Archiepiscopum adeuntes, quatenus matris suæ desolationi consulens, eorum petitioni condescendat, misericorditer expoſcunt. Ipse quoque præfatus summæ Religionis vir, ut jam tanto labori desisteret, aliusque qui quod ipse nullo modo implere poterat, & ut Ecclesiam protegeret, & Pastoris officium teneret, in Episcopum eligeretur, summopere precibus impetrare laboravit. A supradictis itaque Lucensis Ecclesiæ ceterisque venerabilibus personis Petrus Reginæ U. Capellanus desiignatur Præsul, & summo affectu expoſcitur. Deinde ad Lucensem Urbem canonice ad Episcopatum promovendus mittitur. Ipse equidem Archiep. super illius electione atque consecratione D. Compostellano Episcopo, A. Tudensi, D. Aurienſi, M. Mindunienſi, has literas direxit. Anno 1113

De Scrutinio & consecratione Lucensis electi. Cap. 98.

BErnardus Dei gratia Toletanæ Sedis Archiepisc. & S. R. E. Legatus, dilectis in Christo fratribus atque Coepiscopis, Dño. D. Compostellano, Dño. M. Mindunienſi, Dño. A. Tudensi. Dño. D. Aurienſi cælestis Regni aditum. Vestræ fraternitati notum fieri volumus, Lucensis Ecclesiæ Clerum & populum Dñm. Petrum Capellanum Reginæ, sicut accepimus, sibi in Pastorem elegisse: sed utrum electio canonica fuerit, quia ignoramus, vobis charitative præcipimus, atque præcipiendo rogamus, quatenus rem diligentius perquiratis: quod si electionem canonicam inveneritis, quia Bracharensis quandiu S. R. E. innobediens, sicut nostis, atque rebellis extiterit, ab Episcopali suspensus officio, neminem consecrare poteſt; aut cum Dño. Compostellano vice nostra fungente benedicere

stu-

Anno 1114 ſtudete, aut nobis cum veſtris literis ipſum proculdubio conſecrandum dirigite. Mauritio autem dum in hac malitia perſeveraverit, nullus Epiſcop. nullus Bracarenſis Provinciæ Abbas, ſed nec Clericus, aut laicus, ut dignum eſt, obedientiam exhibeat. Valete.

Viſis autem his literis de ejus electione promptiſsima indagine conſulitur, & quoniam canonice fuerat facta, conſecratio non differtur. Fungente igitur Didaco B. Jacobi Epiſcopo vice Archiep. Lucenſis Eccleſiæ electus in * Eccleſia B. Jacobi VII. K. Maij * præſentibus D. Aurienſi, *Anno* M. Mindun. Epiſcop. in Epiſcopum conſecratur, & Lucenſi 1114 Eccleſiæ Paſtor deſtinatur.

Item ſupradictus Archiep. Didaco Eccleſiæ B. Jacobi Epiſcopo has literas direxit.

Ad inſinuandam amicitiam inter Toletanum Archiepiſcopum & Epiſcopum Compoſtellanum de excommunicatione M. Bracarenſis Archiepiſcopi.

Cap. 99.

BErnardus Dei gratia Toletanæ Sedis Archiepiſc. & S. R. E. Legatus, dilecto in Chriſto fratri Coepiſcopo Dño. D. Compoſtellano, ſupernis civibus feliciter copulari. Magno mentis affectu, multo animi deſiderio, veſtram ſi fieri poſſet optarem videre amicitiam, de communi utilitate hujus Regni maxime perturbati vobiſcum locuturus. Sed quoniam tanta eſt perturbatio, quod mutuo viſu præſentialiter fraudamur, jungat charitas, & Epiſtola quos ſeparat corporis abſentia. Noverit igitur dilectio veſtra, M. Bracharenſem, quoniam de invaſione Legionenſis Eccleſiæ ſatisfacere noluit, & exinde à nobis ab utroque officio ſuſpenſus, Epiſcopale & Sacerdotale officium imprudenter celebrare præſumpſit, ſubjectas à Dño. Papa accepiſſe literas: *Inter querelas alias quæ de te ad Sedem Apoſtolicam delatæ ſunt, Legionenſis Eccleſiæ invа-*

vaſio, & contritio Nos gravius contriſtavit : ſuper qua & noſtris literis monitus, & à Vicario noſtro B. Toletano ad Concilium evocatus, & venire & ſatisfacere contempſiſti. Ad hæc pro hujuſmodi nequitia & inobedientia per eum tam à Sacerdotali, quam Epiſcopali officio interdictus, eadem officia celebrare pertinaciter præſumpſiſti. Nos igitur auctore Deo tantum nequitiæ & ſuperbiæ facinus ulciſcentes, & eadem tibi officia & Bracharenſis Eccleſiæ obedientiam interdicimus, donec reſipiſcens obedias & plenius ſatisfacias. Datum Laterani XIV. K. Maii indictione VII. * Anno 1114

Precamur igitur amicitiam veſtram, quatenus omnibus Suffraganeis Bracharenſis Eccleſiæ Epiſcopis has oſtendatis literas, & ne prædicto M. ſecundum juſsionem Dñi. Papæ obedientiam exhibeant, admoneatis. Has quoque alias Portugalenſium Infantiſæ veſtri gratia pro noſtro amore deſtinate. Valete.

De Eccleſiis & hereditatibus ab eodem Eccleſiæ B. Jacobi Epiſc. acquiſitis. Cap. 100.

EOdem quoque tempore prædictus Apoſtolicæ Eccleſ. Epiſcop. circa dignitatem, augmentationemque ſuæ Eccleſiæ uſquequaque indefeſſa ſolicitudine anhelans, Eccleſias fabricavit, hereditates & poſſeſsiones lucrifecit, ædificia & municipia conſtruxit. Has ſcilicet hereditates Eccleſiæ ſuæ acquiſivit, Monaſterium S. Pelagii de *Circitello* cum familia ſua & villis ſuis, videlicet Villamajore, Maurentani. Caſtro fracto, Salamiri, Ceſari, Anſerice, Quintanas, Villar. Rubi. Salimes cum Eccleſia S. Marthæ, & in Caſtella Molnes, Ango. In Deza, villas Trauca, Occa, Ordiale. In Siaonia, alias villas, cum omnibus teſtationibus & adjunctionibus prædicti Monaſterii ubicumque inveniri poterint. Item filia Comitis Petri Froylaz, nomine Enxemena, Eccleſiæ B. Jacobi octavam partem S. Mariæ de Tranſmonte contulit cum familia ſua, omni-

Anno 1114 nibuſque adjunctionibus ſuis. Octavam quoque partem de S. Pelagio de Lenes cum familia ſua, omnibuſque adjunctionibus ſuis, ejuſdem quoque Comitis P. frater nomine RudericusFroylazi quoddam rus quod eſt ſecus Auegundi, Villam ſcil. B. Jacobi, ejuſdem Apoſtoli Eccleſiæ tribuit. Præterea idem Epiſcop. quaſdam Eccleſias ædificavit, Eccleſiam S. Jacobi de Patrono, Eccleſiam de Pilonio, Eccleſiam S. Salvatoris de Cherua in Piſtomarcis. Caſtrum quoque Honeſti turribus munivit, muro circumdedit, ponte ceteriſque decoravit, & quam plura ædificia in honore B. Jacobi conſtruxit. Item Rabinatus Muniz dedit Eccleſiæ B. Jacobi Villam Aquilon, Vilar, Rial cum familia, & adjunctionibus ſuis. Comes quoque Petrus cum Comitiſa uxore ſua domina M. ibidem contulit in Ventoſa medietatem unius Eccleſiæ, ſcil. S. Chriſtophori, & in terra de Faro tertiam partem alterius Eccleſiæ S. Mariæ de Aozo. Item in Coronato dedit Suarius Froylaz Villam nomine Bauſendi, & alias duas Villas ibidem.

2 Eodem fere tempore Regina Domina U. venerabilis mem. Regis Adefonſi filia, quoſdam B. Jacobi Eccleſiæ Clericos, Didacum ſcil. Ludanenſem, (1) & ejus fratres Pelagium, & Petrum, & totam eorum progeniem cum tota ſua hereditate eſſe capite cenſos aſſerebat, & eos ſibi ſervili conditione debere ſervire multis aſſertionibus comprobare volebat; & quia illi B. Jacobi Canonici erant, Epiſcopus D. de eorum dedecore, & detrimento non modicum contriſtatus Dñam Reginam ſummis, & indefeſsis precibus interpellavit, ut illiuſmodi calumniam divino, & B. Jacobi amore, omnino poſtponeret, & ſupradictos Clericos, & eorum progeniem, quietos eſſe, & libertatis jure uti in Dei obſequium, & ſuorum peccatorum remiſsionem permitteret. Cujus petitioni una Regina condeſcendens

(1) Budanenſem, *ex ſequentibus, leges.*

dens non ſolum illos de ſuo genio inquietare Dñi Epiſcopi interceſsione ceſſavit, verum omnes eos inter ſuos familiares, & ſpeciales amicos ex illo tempore habere diſpoſuit. Anno 1114

Duobus autem ſupradictorum fratrum Pelagio, & Petro mortuis, tertio autem vivente, ſcilicet Didaco, ſed inſano, qui ſuum patruum diabolo ſtimulante dum eſſet inſanus interfecit, Nuno Budanenſis cum ſuo fratre Froyla, & avunculo ſuo Didaco Dulcitii, & aliis parentibus, *Budanenſe Monaſterium* in terra de Coronato ſtabilitum, quod ſua propria hereditas erat, B. Jocobi Eccleſiæ incartaverunt, & teſtamentum in oſtenſionem & confirmationem ſuæ incartationis à ſeipſis factum propris manibus roboraverunt, & roboratum Dño. Epiſcopo in theſauro B. Jacobi tenendum & habendum, læta manu & jucundo animo tradiderunt. Hanc autem incartationem eo tenore, & eo pacto fecerunt, ut quandiu illi viverent ſupradictum Monaſterium ad uſum vitæ haberent, & B. Jacobi Eccleſiæ ſubditi, & obedientes eſſent. Hoc quoque additum eſt, ut ſi qui ex eorum progenie Clerici eſſe, & ſæculariter continere vellent, prædictum Monaſterium eodem tenore poſsiderent. Hoc teſtamento facto, & ab illis accepto omnia fere Kartaria quæ illi de ſupradicto Monaſterio habebant Dñs. Epiſcopus nulla mala arte, & nullo malo ingenio acquiſivit, & in B. Jacobi theſauro ad teſtimonium ſupradictæ conditionis repoſuit.

3 Petrus quoque Vimaraz cum uxore ſua dedit inter ambos pontes ſextam partem Eccleſiæ de *Tabladella* B. Jacobi Eccleſiæ. Dedit etiam villam de Tabladella cum ſuo ſervitiali. Præter hoc idem ſupradictus Ep. Eccleſiam S. Thomæ Apoſtoli de Ojames reſtauravit, renovavit, & conſecravit. Item Ovecus Gallæciæ Comes, & uxor ſua Eila dedere B. Jacobo in ripa Piſorgi portionem ſuam de Villa *Bovadella*, & de Villa *Piſata*, & omnes ſervos ſuos

Anno 1114 à ſervitutis jugo abſolutos, tuitioni B. Jacobi commendarunt. Comes quoque Petrus cum uxore ſua Comitiſa M. medietatem filiorum Eccleſiæ S. Tyrſi de *Avegundo* cum caractere ſuo prædicto dedere Apoſtolo, quam Eccleſiam jam dudum ibidem contulerant. Item M. Gelmirides frater prædicti Pontificis ſuas portiones quinque Eccleſiarum, ſcil. S. Petri de Orvego, S. Michaelis de Caſtanella, S. Jacobi de Ripa de Sar, S. Antonini de Caſtro, B. Jacobo contulit, hac conditione, ut annuatim in anniverſario ſuo, ſcilicet in feſtivitate S. Mariæ Magdalenæ, de illis Canonici ſplendide procurentur. Item Arias Petrides dedit Villam viridem. Item Viſclavara Froylaz, Soror Comitis Petri, dedit B. Jacobo medietatem S. Petri de Crendes in Nemitos.

4 Comes Munio, & uxor ſua Comitiſa Lupa contulere B. Jacobo portionem ſuam Eccleſiæ S. Eulaliæ de *Aria*: in Salceta unum ſervitialem cum ſua hereditate: in Amunio alium ſervitialem cum ſua hereditate: in Decia Villam de *Vellegio* cum ſua creatione: in Aviancos S. Martinum de *Olarios* ſicut U. Regina dederat eis. Item Ranemirus Muninz, dedit prædicto Apoſtolo totam ſuam portionem S. Martini de *Severana* cum adjunctionibus ſuis, ſcilicet S. Joanne de *Bojon*, cum Villis & hereditatibus, id eſt, Villa de *Forno*, Villa de Cerquitu cum omnibus aliis hereditatibus: item pro parte S. Martini de Severana medietatem S. Mariæ de Coleirſi, medietatem S. Petri de Sena, medietatem S. Eulaliæ in ripa Umiæ, medietatem Sanctæ Leocritiæ de Sicana, medietatem S. Martini de Meix, portionem ſuam Monaſterii de Calogo cum ſuis adjunctionibus, id eſt, Villa Callario, & item Callerii, & 3. & callarius: item portionem ſuam de Deiru, & de Villa *Uſa*, & de Villa de *Curbellion*, & de Villa de *Unio*, & de Villa de *Portas*, & de Villa de *Loix*, & de S. Maria de

Ve-

Veſomanio. Item Marina Fredenandiz dedit B. Jacobo portionem ſuam Eccleſiæ S. Salvatoris de *Sobradello.* Item Petrus Arias dedit B. Jacobo portionem ſuam, de Villa nova. Item Gundeſindus Cidiz dedit B. Jacobo in Taberiolos quartam partem Eccleſiæ S. Joannis de *Santellas* cum adjunctionibus, & creatione ſua. Munio quoque Didaz contulit B. Jacobo partem ſuam S. Mariæ de *Carredecello* cum adjunctionibus, & cum quodam rure. Item Regina Urraca dedit B. Jacobo medietatem Monaſterii de *Ledeſma* cum adjunctionibus, & creatione ſua, & medietatem Monaſterii S. Stephani de *Caneda* ſimiliter cum adjunctionibus, & creatione ſua. Item Regina dedit B. Jacobo ſcripturæ teſtamento *Caldas de cuntes*, & quamdam hæreditatem in ſautu de Lide, & aliam in Veja. Anno 1114

Amicitia inter Archiepiſcopum, & Comitem P.

5 EGO Comes Dñs. P. Froylaz cum his inferius denotatis juro vobis Dño. Didaco II. Epiſcopo, per Deum Patrem omnipotentem, & per omnes Sanctos ejus & virtutes Cæli, ut ſalva fidelitate Infantis Dñi. A.vel alterius Domini quem communi conſilio ſuſceperimus, ſim veſter fidelis amicus, abſque fraude & malo ingenio, & cuſtodiam & defendam vitam veſtram & membra, & honorem quem nunc habetis, vel habituri eſtis, modis omnibus deprimendo dedecus veſtrum, in omnibus & per omnia: & ſimiliter honorem exaltando, contra omnes homines ſecundum meum poſſe & ingenium & arbitrium: & ſimiliter juro ut parentes veſtros, quos mihi commendaveritis, & ipſi ſe mihi conjunxerint, adjuvem & amparem, ſicut aliquos de meis bonis hominibus: homines vero, & honores B. Jacobi, qui ſunt in mea terra, defendam & amparem, ad veſtrum proficuum & utilitatem, ita quod per me nullum impedimentum

Anno 1114 tum, aut damnum habeatis in eis, & si ego aliquam injuriam fecero ibi, aut mei homines, corrigam per me, aut per judicium & laudamentum de noſtris amicis, & hominibus ex toto velle meo & poſſe: & si forte fortuitu perdideritis honorem veſtrum, medietatem mei honoris tribuam vobis, & defendam, & amparem vos, & Canonicos veſtros, qui veſtri amici fuerint & mei, ſicut metipſum. De ſublimando autem Infante Dño. A. & de ſuis honoribus dandis & conferendis, ſecundum juſſum & veſtrum conſilium faciamus, dum eum in poteſtate noſtra habuerimus: & si de hoc juramento mentitus fuero, ſim ego perjurus, & iſti qui mecum jurant, si ſe perjurare voluerint, ſtent cum ſuis præſtaminibus & honoribus, exceptis Caſtris, vobiſcum, & adjuvent vos ſine arte & malo ingenio: & de iſtis qui ſunt in hoc pacto, ſicut diſcuſerint, & judicaverint de omnibus negotiis inter nos factis, ita faciam; & hoc juramentum ſit ſolutum, si nos ſolverimus.

6 Qui jurant cum Dño. P. Comite ad illum Epiſcopum hi ſunt: uxor ejus Comitiſa Dña. Major. Veremudus Petriz filius ejus. Fernandus Petriz filius ejus. Arias Nuniz, Arias Exemeniz, Froyla Petriz. Arias Seſmondiz, Sarracenus Muniz. Froyla Afonſo. Joannes Gutierrez.

De Concilio apud Legionem celebrando. Cap. 101.

NON poſt multum temporis Bernardus Toletanæ Sedis Archiep. & S. R. E. Leg. prædicto Pontifici has ſubſequentes literas direxit, & ut ad Concilium quod Legione XV. K. Novembris celebraturus erat, veniret, ei mandavit.

Bernardus Dei gratia Toletanæ Sedis Archiep. & S. R. E. Leg. dilecto fratri, & Coepiſcopo Dño. D. compoſtellano, ſempiternam beatitudinem. Noverit dilectio veſ-

vestra me cum Rege (1) & Regina de communi pace loquutum fuisse: sed quoniam inter eos nullam concordiam Rege renuente, facere potuimus, Concilium Legione XV. Kal. Novembris * celebrare decrevimus: cui dilectionem vestram interesse volumus, atque præcipimus. Valde enim in eo nobis necessarius eritis, nec ulla occassione optamus ut præsentiam vestram prædictæ Synodo subtrahatis. Valete. Abbates vero atque præpositos vestræ Diœcesis vobiscum adducere mandamus. Anno 1114 * Die 18. Oct.

De statu S. Ecclesiæ, & de rigore justitiæ quem prædictus Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus cum inferius nominatis Episcopis stabilivit.

2 NOS *Divina dispensatione Ecclesiæ Dei ministri, Didacus Compostellanæ Sedis, A. Tudensis, Munio Vallibrienſis, Petrus Lucensis, Didacus Aurienſis, Hugo Portugalensis, nutu Domni Bernardi Toletanæ Sedis Archiep. & S. R. E. Leg.* XV. K. *Decemb.* * *Compostellæ convenimus, & cum Abbatibus Monasterium Gallæciæ, ceterisque Religiosis Prælatis Concilium celebravimus Dño. annuente. In quo equidem Concilio Comites, & ceteros terræ optimates, qui ad* Concilium Legionense *ire non potuerunt, commonere fecimus, ut Decreta quæ in eodem Concilio sancita fuerant, inviolabili observatione custodirent.* 1. *Ut in Ecclesiis Dei & earum rebus & ministris, nullus laicus violentiam aliquam facere præsumat, & hereditates & testamenta eisdem Ecclesiis integre restituantur, quæ injuste ab eis ablata sunt.* 2. *Ut nullus laicus aliquam habeat potestatem intra sacrarium Ecclesiæ, quod vulgariter passales, vel dextros appellamus.* 3. *Quod nullus laicus decimas* * Die 17. Nov.

Ec-

(1) *Aragonensi scilicet.*

Anno 1114 *Eccleſiarum, vel primitias, ſeu oblationes vivorum vel mortuorum nec accipere, neque tangere audeat, & quod nullus ordinatus, à manu laica Eccleſiam ſuſcipiat.* 4. *Ut negotiatores, & peregrini, & laboratores in pace ſint, & ſecuri per terras eant, ut nemo in eos vel erum res manus mittat.* 5. *Ut legitimum conjugium nullo modo violetur, & qui in conſanguinitate vel parentela conjuncti ſunt, omnino ſeparentur, aut communione priventur.* 6. *Ut proditores & manifeſti perjuri, & eorum teſtimonia à nullo ſuſcipiantur, quia infames ſunt.* 7. *Ut nulla perſona Eccleſiam vendat, vel comparet, ſeu alicui laico incartet, quia ſimoniacum eſt.* 8. *Ut nullus Clericus mulierem in domo ſua habeat, præter eas quas Canones conſentiunt.* 9. *Ut Monachi, vel Clerici qui reliquerunt habitum, communione priventur, donec reſipiſcant.* 10. *Ut Monachi ſub manu Abbatis vivant, & proprietatem non habeant, & publica officia ut Parochiani Presbyteri non faciant. Qui vero hæc decreta ſecundum diſpoſitionem Epiſcoporum ſuorum obſervare, & complere ſtuduerint, gratiam Dei omnipotentis habere mereantur: illi autem qui neglexerint, tam in Campis, & in Caſtella, quam in Portugali, & in Gallæcia, necnon in Extremitatibus, & Aragonia, anathemati ſubjacebunt, & in eorum terra vel dominatione Officium Divinum nullatenus celebrabitur, præter Pœnitentiam, & Baptiſterium. Confraternitatem etiam inter nos fecimus, ut alius alium diligat, & 'alius alii, ſi neceſſe fuerit, pro poſſe ſuo ſubveniat, & mutuam charitatem invicem habeamus: & quando aliquis noſtrum obibit, ejus animæ alii unanimiter ſuccurrant eleemoſynis, orationibus, ſacrificiis, quatenus ad æternam beatitudinem pervenire poſſit. Ad hanc autem confraternitatem confirmandam ſtatuimus, ut unoquoque anno mediante Quadrageſima Compoſtellæ conveniamus, & corrigamus malefacta, quæ ad audientiam noſtram venerint.* Item hæc ad Romanum Pon-

ti-

tificem eodem Compoſtellano Epiſcopo ad Eccleſiæ ſuæ exaltationem ſolicite deſudanti, (1) directa ſunt. Anno 1115

Reſponſio ad petitionem Epiſcopi.

3 P. *Epiſcopus ſervus ſerv. Dei. Ven. fratri D. Compoſtellano Epiſcop. ſalutem & Apoſt. bened. Etſi procul à vobis poſiti veſtras tamen tribulationes agnovimus, & quæ vos experimini corpore, nos ſentimus in corde. Si quid etiam facultatis in nobis eſt, fraternitati veſtræ libenter auxilium impertimur. Tu vero frater chariſſime ſicut cœpiſti, viriliter age, & ad patem reſtituendam modis omnibus labora: veſtrarum nempe partium bellum Eccleſiæ periculoſius eſt, tum propter gentium ferocitatem, tum propter infidelium vicinitatem, quibus Chriſtiana Fides propter hujuſmodi facinora ludibrio eſt. Propter quas Regni veſtri & Eccleſiæ perturbationes poſtulationi tuæ juxta voluntatem tuam ad præſens reſpondere non poſſumus, quia Eccleſiarum novæ diſpoſitiones in hujuſmodi tumultibus minus competenter fieri poſſunt, cum magis perturbationem Eccleſiæ videantur afferre, quam pacem. Ceterum ſi pacem finibus veſtris miſericordia divina reddiderit, ſuper hoc negotio quod opportunum fuerit libentius tractare curabimus. Datum Laterani VIII. K. Julij.* *

Annus 1115

Hæc quoque à Joanne Gaëtano, & Cardinali & Cancellario, ei directa ſunt. (Qui poſtea Gelaſius Papa)

4 CHariſſimo fratri & amico dulciſſimo D. Compoſtellano Epiſcopo Fr. Joannes, Dei gratia Diaconus, ſalutem in Dño. Benignitati veſtræ gratias agimus, quia quod ab aliis nuntiis veſtris minus factum fue-

rat,

(1) *Nempe Compoſtellanus de transferenda in Eccleſiam ſuam Emeritenſi Metropoli ſerio & avidiſſime cogitabat. De hoc illi præcipue cura: ad hæc reſponſio Pontificis, eſto nihil de petitione exprimat.*

Anno 1115 rat, per alios adimpleſtis. De negotio quod ſignificaſti mihi, diutius cum Dño. Papa tractare non potui, quia me in Urbe commorante ipſe longe diſceſſerat: pridie tamen ante B. Joannis vigilias rediit: pro tempore tamen egi quod potui: ſed hoc tempore in diſſenſione tanta, nec ipſi nec nobis videtur idoneum hujuſmodi mutationem deliberare. Illud enim parum quod Chriſtiani tenent de provincia Emeritæ, Toletanus Epiſcopus poſsidet, quem hoc tempore in tanta compreſsione perturbare, peccatum eſt. Ceterum ſi quid noſtræ induſtriæ eſt, noſtis negotiis veſtris paratum ſemper fuiſſe: Vos ergo noſtri memores ſitis. Cuſtodiat vos qui cuſtodit Iſrael. Amen.

De Machinationi Reginæ in Epiſcopum & de reconciliatione eorum. Cap. 102.

INterea Regina U. in Gallæciam repedavit, & Compoſtellam pervenit. Porro prædictus S. Jacobi Epiſcop. quoniam eam ſuſurronibus atque detractoribus facile acquieſcere, & quoniam ejus animum ad regendum in pace & juſtitia Hiſpaniæ Regnum femineum & inermem noverat, & quoniam filii ejus Regis Ildefonſi dominio Gallæciæ Regnum debere ſubjici, ſi juſtitia prout decebat polleret, ſciebat; animum ſuum ab ejuſdem Reginæ favore, aliquatenus removerat. Regina autem inimicorum Epiſcopi conſilio, ſi locus aut tempus exigeret, illum capere ſatagebat. Interim alterutrum verba protendebantur, Regina muſcipulam machinante, & Epiſcopo ſagatius ſibi cavente. Cumque Regina caſſata intentione prius in Salinienſi pago & circumquaque moraretur, quo loco, vel quo modo, vel quibus coadjutoribus Epiſcopum capere poſſet pertractavit. Optabat namque, ſed non præſumebat: pertractabat, ſed verebatur. Denique ſtabilivit, ut Epiſcopus qui tunc Iriæ aderat, ſibi à partibus illis

illis revertenti occurreret, & ſic ex inſperato caperetur, non enim Compoſtellæ, aut ubi à ſuis vallaretur, in eum manus injicere auderet. Comes namque P. Froylaz præcordialis amicus ſupradicti Epiſcopi audita proditione ab ipſa equidem Regina, & à conſiliariis ſuis, vehementer expavit; per nuntium ſuum clam & ſub magna fide diem, horamque Pontifici, & quomodo facere debuerat, fideliter, & ut ſibi melius caveret, & fideliter protegeret, patefecit. Anno 1115

2 Audita nefandæ proditionis fraude Epiſcopus Compoſtellam remeat. Prius tamen villicis ſuis injungens, ut Reginam apud Patronum honorifice procurent. Poſt hæc Proceres ſuos, Canonicos, Cives, in unum convocat, quidquid relatum fuerit ſibi, qualiterve in ſe machinetur agere Regina, palam ediſerit. Omnes mirantur, tamque pravi conſilii cauſas unanimiter execrant. Inito denique conſilio, Epiſcopus armata manu equitum, atque peditum circumvallatur, ne quid in eum temerarie hoſtes audeant, neve quod machinati fuerant ad effectum perducant. Regina ut comperit conſilii ſui fraudem caſſatam, nec ulterius poſſe proficere, conſilium abdicat, neque ſe unicam talia excogitaſſe obnixius aſtruit. Culpam lacrymis uſquequaque obumbrat, & Epiſcopum, utpote Patronum ſuum, tamquam ſe ipſam diligere, honorare, & protegere velle, jurejurando affirmat: ſcriptum eſt enim: *Cor ſtultorum diſſimile erit.* Nihilominus tamen Epiſcopus Reginam accurate ſuſcepit, eique obſequium Regii honoris impendit: nimirum armis circumſeptus hoſtibus ſuis formidandus erat. Convenere autem Compoſtellam Gallæciæ Comites, ceterique optimatum, inter Reginam & Epiſcopum diſcidium moleſte ferentes, & omnes hujuſmodi conſilii complices, nefarios proditores vocant, & pacem inter eos reſtitui ſummopere elaborant. Tandem Re-

Anno 1115 gina Epiſcopum, & proceres ſuos ad fœderis unionem revocat, eique cum XX. optimis Baronum, Gallæciæ, Caſtellæ, & Campaniæ, hujuſmodi pactum, & juramentum facit.

Juramentum Reginæ.

3 EGO Regina Dña. U. juro vobis Dño. D. Epiſc. per Deum Patrem Omnipotentem, & per omnes Sanctos ejus, ut de iſto die in antea ſim veſtra fidelis amica, de veſtro corpore & veſtro honore quem habetis, vel habituri eſtis, ſine mala arte & malo ingenio, ad meum poſſe, & non perdatis honorem veſtrum per me, vel per meum conſilium, vel ingenium, & conſilia quæ mihi dixeritis, & celare mandaveritis, non diſcooperiam in loco unde vobis male contingat, & ut adjuvem vos, defendere & amparare honorem veſtrum ad directum contra omnes homines: & ſi aliquis homo dixerit mihi male de vobis, non habeam inde curam, vel affrontem vobis: & ſi aliquod malum fuerit affrontatum de me ad vos, corrigam me per judicium M. Vallibrienſis Epiſcopi, & Dñi. A. & P. Muniz, & A. & P. Anaiaz, & ſi iſti minus fuerint, ponamus alios qui nobis complaceant, & ſi hoc juramentum perjuravero, ſitis vos abſoluti & veſtri juratores, & ego perjura ſi me emendare noluero uſque ad X. dies ſi fuerimus in Gallæcia, & ſi inde foris fuerimus, uſque ad tres menſes poſtquam advocata fuero in Regno meo: adicimus autem in hoc juramento, ut ſi ego perjura fuero, omnes juratores mei ſint ex parte veſtra.

4 Nos juratores de parte Reginæ Dñæ. U. juramus vobis Dño. D. Epiſcopo ut ſicut ſuperius ſcriptum eſt, ſic Regina Dña. Urraca exequatur. Si autem Regina renuerit juſsionem, præſcriptorum faciemus judicium. Nos hoc in concilio teſtemur ſemel, vel bis, competenti loco & tempore, in Regno ejus, ſin autem ſimus perjuri juxta con-

conceſsionem ejus. Comes Dñus. M. Adefonſus Ruderi- Anno
quiz, Fredenandus Joannes, Joannes Didaci, & quos 1115
abſolverit Epiſcopus ſint abſoluti ab hoc juramento.

De Navibus Epiſcopi, & de præda per eas in Sarracenos facta. Cap. 103.

Iſdem temporibus Hiſpalenſes, Saltenſes, Caſtellenſes, Salvienſes, Lisbonenſes, ceterique Sarraceni ab Hiſpali uſque ad Colimbriam confinia maris incolentes, naves conſtruere conſueverant, & navigio armata manu venientes, maritima à Colimbria uſque ad Pyrenæos, videlicet Portugalliam, Morracios, Salinienſium fines, Piſtomarchos, Gentines, Nemarcos, Sonariam, Salagiam, Bregantinos, Nemitos, Prucios, Biſancos, Traſancos, Vivarium, Duvios, Naviam, ceteroſque maritimos Aſturum fines, terramque S. Julianæ depopulando vaſtabant. Præcipue litora maris, quæ propius Provinciæ B. Jacobi adjacent, circumquaque peſſundabant. Ad inſulas namque quæ prope ſunt, ſcilicet *Flamiam*, *Aonios*, *Saluaram*, *Aroucam*, *Creviam*, Montemque Lauros, curſus deſtinantes, ibi ſedem ſuam figebant, ibique ſe ipſos, naveſque ſuas ab itineris labore reficiebant. Hinc crebros aſſultus in Chriſtianos modo clanculo, modo aperta fronte faciebant. Quid multis morer? Eccleſias funditus deſtruebant, altaria ſuffodiebant, quod dici nefas eſt. Palatia quoque nobilium virorum, Villas, tuguria, incendebant, arbores ſuccidebant, armenta etiam interficiebant, & quantum de eis neceſſe habebant, in navi reponebant, viros, mulieres, juvenes, pueros, alios captivabant, alios morti tradebant. (1) Quid referam? Fredenandum Ariam, Menendum Didacidem, nobiliſsimos viros, & valde potentes

(1) *De hac iterum lib. 2. cap. 21.*

Anno 1115 tes ab illis captivatos, & pro se redimendis LX. Captivos Christianos, tamen ex servili conditione, captivitati eorum dedisse. Præterea complures nobilium, alios captivitati, alios neci dedere: quippe in litore maris ipsi Sarraceni tentoria sua figebant. Igitur Oceani litoris agricolæ à medio Veris usque ad medium Autumni litora deserebant, aut in speluncis cum omni domo sua latitabant.

2 Tot tantisque Gentilium persecutionibus prædictus Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus cum optimatibus Galleciæ medicinæ manum sæpius porrigere curaverat. Verum enim vero Galliciani, nec naves construere exceptis sarcinariis, nec veliferis biremibus pelagi alta secare in consuetudine habebant. Quamobrem Episcopus tot tantisque malis se nullatenus finem imponere posse rebatur. Porro ut prædictum est, decreta quibus plebs à potentioribus inconcussa maneret, quibusque dictante justitia unusquisque sua haberet, dederat. Pacem quoque quantum sua intererat, obnixius patriæ administrabat: quid autem consilii, quid patrocinii protenderet, ubi nec consilium, nec patrocinium prodesse valebat? Sola Dei ineffabilis misericordia, sola ipsius inæstimabilis sapientia, operi suo consulere poterat.

3 Prædictus itaque Episcopus incircumscripta Dei providentia fultus, & Christianorum captivitate compunctus, nuntios suos *Pisam*, atque *Genuam* direxit. Ibi namque optimi navium artifices, nautæque peritissimi qui palinuro Eneæ nautæ non cederent, habebantur; quos præscripti nuntii plurimorum munerum pollicitis pavere, & ut naves constructum in Gallæciam proficiscantur commovere: nec mora artifices navium à Genua Civitate Compostellam ad Episcopum veniunt, & ut duas biremes ei construant cum eo determinato prius pretio paciscuntur. Quantum autem gaudium, quantumve tripudium ma-

maritimorum incolæ, immo omnes Galliciani, habuerint, ex rei utilitate perpendi valet, quippe pro liberatione, atque protectione patriæ gaudebant. Quomodo enim Sarraceni in navium multitudine venientes à præda & à captivitate Gallæciæ inhiberi possent, nisi versa vice navali exercitio? Magno itaque admodum sumptu, factis duabus biremibus, quas vulgus *Galleas* * vocat, Irienses accito sibi altero palmaro, earumdem scilicet navium artifice, nomine Eugerio, præcepto & admonitione Episcopi Sarracenis vices redditum eunt. Quid plura? Ducenti viri mari belloque prompti, cursu vellifero Ismaelitarum terram invadunt. Pro acceptis itaque olim damnis atque contumeliis æquipollentia & amplius Ismaelitis rependunt: incendunt domos, & segetes in areis, (erat enim tempus triturationis *) arbores, vineas succindunt, nec parcit gladius eorum à majori usque ad minorem: templa quoque eorum comburere ac diruere, & in eis fœda relatu facere non erubescunt. Naves eorum oneriferas aut velliferas, Captivos Christianos deferre assuetas, capiunt, destruunt, comburunt. Tandem saciato gladio, navibusque suis auro, argento, spoliis oneratis, concinentes laudem Deo & B. Jacobo ad propria cum gaudio revertuntur. Papæ! quanta Christianæ Fidei cultoribus lætitia, videre Sarracenos vinctis manibus post terga suis propriis navibus captivos adduci. Horum omnium Irienses Episcopo quartam dedere portionem, additis aliis, quæ ex navium suarum proprietate ei debebantur. Dedere etiam B. Jacobo captivos qui ad ædificandam ejus Ecclesiam lapides & cetera comportarent. Utinam Ismaelitarum infidelitas taliter sæpius retundatur! Utinam bona fidelibus, mala infidelibus sæpius eveniant!

Anno 1115

* *Hodie Galeras.*

* *Circa Mens. Julii.*

Ju-

Anno 1115 *Juramentum Comitum M. & R. prædicto Episcopo.*

Cap. 104.

CIrca id fere temporis Comes M. & Comes R. prædicto B. Jacobi Episcopo hujuscemodi jusjurandum fecerunt. Ego Comes M. Pelagides de Monteroso, & Comes R. Velaz de Sarria juramus vobis Dño. D. H. S. Jacobi Episcopo, per Deum Patrem Omnipotentem, & per omnes Sanctos ejus, ut simus vestri fideles homines & amici vestri, absque mala arte, & malo ingenio, & contra omnes homines adjuvemus vos ad defendendum corpus, & honorem vestrum, quem nunc habetis, vel habituri estis, terram videlicet quæ dicitur *Montanos*, & Castellum *S. Georgii*: ista quæ nominamus, & omnia quæ nunc habetis, & omnia quæ habituri estis, juvemus vos acquirere, & defendere, secundum posse & ingenium nostrum, modis omnibus dum vixerimus. Insuper dabimus vobis Reginam Dñam. U. ut juret vobis, & nos iterum cum ea, & cum aliis quos volueritis, ut sit vestra fidelis amica, & numquam per ipsam perdatis honorem vestrum, sed juvet vos contra omnes homines ad salvandum vobis corpus & honorem vestrum dum vixerit, & si ipsa velit in vos insurgere, vel aliter quam juraverit, vobis facere, quocumque modo possemus ad recipiendum amorem ejus sive recuperandum salvo toto honore vestro vos juvaremus: quod si hoc cum honoribus vestris facere vobis non possemus, ipsos honores vestros pro vobis relinquamus, & vobiscum nos teneamus, donec amorem Reginæ & honorem vestrum vobis recuperemus.

Juramentum Reginæ U. eidem Episcopo.

EGO Regina Dña. Urraca juro vobis Dño. D. Ecclesiæ S. Jacobi Episcopo per Deum Patrem Omnipotentem, & per omnes Sanctos ejus, quod ab hac die sim vobis fidelis amica, & domina sine arte & malo ingenio,

nio, & defendam, & adjuvem vos, & honorem vestrum, contra omnes homines, & dedecus vestrum disturbem omnibus modis, & in diebus meis non perdatis honorem, nec per me, nec per meum consilium, vel ingenium: & si aliquod malum sciero de vobis, vel de honore vestro, monstrem vobis in tempore convenienti ad profectum vestrum. Et hoc juramentum semper sit firmum, quandiu vos attenderitis juramentum quod mihi fecerunt vestri homines pro vobis: & si in vos erravero, corrigam me per judicium istorum qui in hoc pacto sunt. Anno 1115

Hæc sunt nomina juratorum. Comes Froyla Didacides. Comes R. Velaz. Comes Munio Pelagides. Vermez Nuniz filius Comitis Nunionis.

Hæc juramenta præcedentia, & subsequentia temporibus guerræ supradicti Episcopi molimine cum consilio Canonicorum suorum, ne B. Jacobi Ecclesia quoquo modo labefieret, vel ne suis privaretur, & ut etiam honores quos ejusdem Ecclesiæ prædecessores injuste amiserant, recuperare posset, post obitum Regis bonæ memoriæ Dñi. A. in octavo anno ejus mortis facta fuere in Era M. CLIII. * (1) *

Juramentum M. Vallibrienſis Epiſcopi. Anno 1115

PRæter hoc idem Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus à M. Vallibrienſi (2) Episcopo, qui prius B. Jacobi thesaurarius fuerat, hoc juramentum suscepit. Ego M. Vallibrienſis Episcopus juro vobis, Dño. D. II. B. Jacobi Episcopo, quod ab hac die deinceps sim vobis fidelis amicus sine arte & malo ingenio, & exaltem honorem

(1) *Era & annus à morte Regis non concordant: Rex namque supra cap.* 47. *mortuus dicitur III. Kal. Jul. Era* 1147. *à qua ad* 1153. *non octo, sed sex, vel septem incæpti, anni fluxerunt. Forte in originali erat* in VII. anno, *& negligens quidam addidit* VIII. *quod alter latine exprimere voleus* octavo *possuit.* (2) *Hodie* Mindunienſis.

Anno 1115 veſtrum, & deprimam malum veſtrum: & honorem altaris quem mihi datis juſte & canonice in vita mea, nullo modo quæram ab alio, vobis vivente, & ſerviam vobis fideliter, in quibus advocatus fuero in vita veſtra, ſic Deus me adjuvet, & hæc Sancta Evangelia.

Quod Portugalenſis Epiſcopus cum legatione Romam miſſus eſt. Cap. 105.

LIcet prædictus Epiſcopus cum Canonicorum ſuorum conſilio tot & tantis anhelaret ad ſublimationem Eccleſiæ, non prætermiſit tamen quin nuntios ſuos Romam delegaret, videlicet Hugonem Portugalenſem Epiſcopum, qui prius Eccleſiæ B. Jacobi Archidiaconus fuerat, & L. * Clericum ſuum: qui hujuſmodi literas à Dño. Papa attulere.

* *Laurentium.*

De Libertate adepta dum guerra fuerit.

P. *Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, ven. fratri Didaco Compoſtellano Epiſcopo ſalutem & Apoſt. bened. Perturbationem Regni veſtri non parum in perſonam tuam declinare comperimus, partim pro Eccleſiæ B. Jacobi, cui Deo auctore præſides, magnitudine, partim pro animi tui ſolertia, quæ nonnullis metuenda conſpicitur: unde non parvo te odio inſequi dicuntur, qui ſtatum regni turbare nituntur, quorum profecto inſidias ſolicitius cavere te convenit, ne aut perſonæ tuæ, aut Eccleſiæ detrimentum (quod Deus avertat) eveniat: propter quam cauſam confrater noſter Hugo Portugalenſis Epiſcopus, & Laurentius Eccleſiæ veſtræ Clericus, tuæ ad nos fraternitatis legationem afferentes, & fideliter exequentes enixius poſtulaverunt, ut perſonam tuam à Conciliorum quæ per provincias fiunt conventibus ſolveremus. Nos itaque ſaluti veſtræ tamquam noſtræ per Dei gratiam providere, & perſonam tuam periculis omnibus erui & abeſſe optamus. Idcirco nos petitioni tuæ benignitate debita impertimur aſſenſum, & quandiu*

d'u guerra & Regni perturbatio permanet, perſonam tuam à Conciliorum conventibus liberam manere concedimus. Ad decorem præterea fraternitatis tuæ addicimus, ut in quotidiana converſatione tunica & ſtola indutus incedas. Qui videlicet habitus Sacerdotalis eſt indicium dignitatis: optamus enim ut & ſalutem temporalem obtineas, & omnipotenti Domino in omnibus placere contendas. Datum Beneventi XIII. K. Septemb. indict. VIII. (*Anno* 1115.) Anno 1115

De Concilio Generali Romæ celebrando. *Cap.* 106.

P. *Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, dilectis fratribus Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, ſive Clericis per Hiſpaniam, ſalutem & Apoſtolic. benedict. Ab Eccleſiæ Patribus quos terræ ſal, & mundi lucem, Dominus ac Magiſter noſter Chriſtus inſtituit, exempla vel præcepta ſuſcepimus, ut quoties in Eccleſia graviores emerſerint quæſtiones, frequentior fratrum numerus convocetur. Sane pro inveſtituris Epiſcopatuum, vel Abbatiarum, quas ſibi jam dudum aſſumpſerunt Laici, tantum in Eccleſia ſcandalum eſt exortum, ut ad ſchiſma proceſſerit: unde opportunum & valde neceſſarium duximus, tam pro inveſtituris ipſis, quam pro Eccleſiarum occupationibus, fraternitatem veſtram ad agendum Generale Concilium excitare. Rogamus & præcipimus, ut de Provinciis ſingulis, qui ſapientiores, vel religioſiores per Dei gratiam cognoſcuntur Epiſcopi, & de Parochiis Abbates, ſive Clerici Scripturis Sanctis & inſtitutis Eccleſiaſticis eruditi, IV. Non. proximi Martii nobiſcum in Urbe Roma ſtudeant omnimodis convenire. Sic præſtante Deo in hujuſmodi quæſtionibus præmuniti, ut Conventus noſtri unitas univerſæ Eccleſiæ unitatis afferat firmamentum. Datum Beneventi XVIII. K. Septemb.* (1) (*Anno* 1115.)

(1) *Anno* 1115. *indictum Concilium quod Romæ menſe Martio proximæ ſequentis anni eſt celebratum.*

Anno 1116

De Discordia & reconciliatione Episcopi & Reginæ.

Cap. 107.

INter prædictum Episcopum & Reginam U. discordiæ circa id temporis fomes cœpit pullulare. Porro Galliciani præcipue habent præ manibus susurrum, & principum auribus instillare modo vera, modo falsa: quorum crebris instillationibus cœpit alienari, & Episcopus à Regina, & Regina ab Episcopo. Regina itaque ut sibi reconciliaret Episcopum, maturat adire Gallæciam: per Episcopum enim noverat se vel habere vel amittere Regnum Gallæciæ: quippe caput & speculum Gallæciæ est Episcopus, & Ecclesia B. Jacobi, & hujus Regni spes in eo sita est. Postquam Regina per Duces suos, per Comites, per Vice-Comites, per Marchiones reconciliavit sibi prædictum Episcopum, gaudens bona fortuna sui adventus, Episcopo anhelante ad augmentandum honorem B. Jacobi contulit ei Termas decreto, quæ tunc erat Regii juris, & dona sua roboravit scripto privilegio, quod in Catalogo Ecclesiæ B. Jacobi scriptum reservatur usque in hodiernum diem. Præterea Regina venit *Limiam*, ut obtunderet superbiam Menendi Nuniz, qui rebellis ei Limiam depopulabatur. Quo peracto reversa est *Lupariam.*

De Machinatione Reginæ in Episcopum, & de reconciliatione eorum.

2 INterea loci quidam mali complices, æmuli, atque maledici, amatores discordiæ, potius quam pacis, non cessant instillare Reginæ, quod capiat Episcopum, & auferat ei potentiam & honorem. Animus mulieris infirmus est, & instabilis, & cito exorbitat, ut scriptum est: *Melior est iniquitas viri, quam benefaciens mulier.* Reginæ animus jam vacillat, jam præparatur ad nefas perpetrandum: captionem multis modis præparat Episcopo, ut eum capiat, disponit laqueos. Sed quoniam ma-

manum mittere in tantum virum neque audebat, nec poterat, nisi adhibito sibi auxilio potentiorum Gallæciæ, mittit Legatos suos ad Comitem P. Froylaz, & precatur, ut porrigat auxilii manum tanto facinori. Pollicetur ei partem honoris B. Jacobi, scilicet pretium criminis. Ipse quidem tanti facinoris ausum facere non præsumit. Verum enim vero Comes ille vir timens Deum, & tantum nefas abhorrens, se in Christum Dñi. manum mittere omnino abdicat, & nefandæ proditionis se fieri complicem admodum formidat: ille siquidem Comes erat magnæ potentiæ, & erat nutritius filii Dñæ. Reginæ Urracæ, & compater prædicti Episcopi, & erat ei vinctus fœdere summæ dilectionis, eique suorum peccatorum confessionem faciebat. Qua propter per Joannem Vistruariz Civem B. Jacobi revelat Episcopo omnia machinamenta nefandæ proditionis, & ut sibi caveat à laqueo iniquitatis ei consulit. Parabatur namque captio Episcopi futura Iriæ, vel Compostellæ. Anno 1116

3 Exhorruit Episcopus ad vocem tantæ nequitiæ, & vix potuit fidem adhibere auditis. Ab Iria revertitur Compostellam, ut nefandi propositi laqueos detegat Canonicis, atque Civibus: convocat utrimque Proceres suos, profert in publicum nefandum mulieris consilium: vallatur Episcopus manibus equitum, atque peditum, ut laquei mulieris decidant in vacuum. Regina Iriam venit, & licet hoc totum malum machinamentum ipse Episcopus sciret, ipse tamen ut prudens & sapiens, ei servire præcipiebat: *Minus enim feriunt jacula quæ prævidentur*: si enim Episcopus dolos non præsciisset, facile in laqueum decidisset. Regina autem ut comperit machinamenta suæ fraudis Episcopo patuisse, nec ad effectum quod voluerat jam posse perducere, pœnitet eam incœpti: mallet non acquievisse furoribus, detestatur complices tantæ nequitiæ, quam maxime tunc potest, extirpat famam tanti

f..

Anno 1116 facinoris. Asserit palam jurejurando se talia nec molitam fuisse, nec voluisse: nititur adhiberi sibi fidem lacrymis, & tantum nefas detestatur, & odit: tandem Compostellam revertitur. Episcopus autem licet illius colloquium evitaret, tamen ei honorifice servire præcipiebat, & armis vallatus per biduum, atque per triduum evitat colloquium illius. Demum summis precibus emollitus ad colloquium Reginæ venit in Chorum Ecclesiæ B. Jacobi pluribus astantibus: major tamen pars armatorum erat Episcopi præ timore, quia eam valde formidabat. Regina vero commemorans beneficia quæ pater suus Rex Dñs. A. & ipsa fecerat Ecclesiæ B. Jacobi & ipsi Episcopo, deprecatur obnixius Episcopum dicens: „ Reverende Pater „ cujus patrocinio vertitur Gallæciæ Regnum, quem so„ lum post obitum Patris mei Regis A. habeo patronum, „ supplicando precor sanctitatem tuam ne inducas animum „ credere verbis nugigerulorum, neve susurronibus præ„ beas assensum. Ego enim mallem privari Regno meo, „ quam in te Dñm. patronum meum manum mittere. „ Quis enim tam sceleratus, tamque perditus, qui Epis„ copum S. Jacobi vel in minimo dedecore afficere, vel „ quod absit, infamiam nefandæ proditionis incurrere, & „ exemplum tantæ nequitiæ posteris relinquere? Nempe „ si me talia molitam fuisse vel voluisse opinaris, centum „ Proceres quos elegeris in Regno meo vel amplius tibi „ jurare faciam hæc falso in me ficta inventa fuisse. Rever„ tamur obsecro charissime Pater, revertamur ad pristi„ num fœdus, & ne inter nos possit seminari causa dis„ cordiæ, sint procul à nobis argumenta falsarum suspicio„ num, & detractorum officium cum suo livore apud nos „ pereat: quem enim patronum habeam in Gallæcia, quem „ consultorem, si Episcopus B. Jacobi in me exerceat „ inimicitias? Hunc enim oportet pro me præesse Gallæciæ,

„ &

„ & juſtitiæ jura tueri: ſi quid diſcordiæ inter Duces aut Anno
„ Principes Galliæciæ ortum fuerit, hic revocabit eos ad 1116
„ pacem, hunc amplector, hunc veneror præ omnibus
„ Epiſcopis Regni mei.

4 Ad hæc Epiſcopus, nobiliſsimus, inquit, Pater tuus Rex A. Eccleſiam B. Jacobi, & ejus Epiſcopum ſummo amore amplexus eſt, & quot & quanta beneficia ei contulerit, in propatulo ſatis habetur. Tu autem ſi detractoribus adhibeas animum, & proborum conſilio non acquieſcas, regnum tuum diſsipabitur, quiſquam ſibi conſulet, & ſtultorum via præibit. Ego impetum inimicorum meorum timendo, armata manu incedo, non tibi rebellando, ſed dentes inimicorum meorum contremendo. Poſt hæc Epiſcopus revertitur ad Palatia ſua non modica armatorum manu ſtipatus: deinde miſsis utrimque Legatis bis & ter agitur de pace, & ut Epiſcopus Reginæ non ſit infeſtus laboratur. Regina facit Epiſcopo pactum non modici fœderis, videlicet ut remoto ſcrupulo totius ſuſpicionis habeat Epiſcopum patronum, & quaſi Dñm. utpote virum tantæ reverentiæ, & tantæ prudentiæ. Pollicetur etiam ei Primatum Gallæciæ: additur huic pacto Reginam non adhibituram fore aſſenſum detractoribus, maledicis, ceteriſque Epiſcopi inimicis: hoc pactum ſe non violaturam, & pro poſſe adimpleturam, Regina juravit Epiſcopo, ſicut reſonat in ſubſequenti. Præterea ut pactum illud firmius & indiſſolubilius haberetur pepegit Regina prædicto Epiſcopo XX. de potentioribus Gallæciæ, Legionis, & Campaniæ, & Caſtellæ, quos elegerit Epiſcopus eadem juraturos, & hac conditione ſolerter ab Epiſcopo interpoſita ſi Regina priuſquam egrederetur à Gallæcia X. præelectos Gallæciæ non daret ad jusjurandum, & totidem præelectos Legionis, Campaniæ & Caſtellæ uſque ad præfinitum terminum, prædictum pactum diſſol-

ve-

Anno 1116 veretur, & Regina perjurii rea haberetur. Peracto juramento pacis, & fœdere ſtabilito inter Epiſcopum & Reginam, Regina reverritur *Lucum*, ubi quidam de Canonicis noſtris ob hoc illuc euntes recipere juramenta quorumdam Principum, quia ipſa ut promiſerat non adimpleverat. Poſtea Regina tranſpyrenante prædictus Epiſcopus, non immemor pacti ſui, miſit Canonicos, & milites ſuos ad Reginam, qui reciperent juramentum præelectorum Principum Legionis, Campaniæ, atque Caſtellæ: ſed maledicta terra ubi puer regnat, & mulier principatum tenet: regnum non precibus ac blanditiis, ſed legibus, & imperio regendum eſt: quem enim ultramontanorum Principum Regina non oravit, & precando non advocavit, ut pactum illud juramento firmaret. Ceterum mollia mollibus, aſpera aſperis conveniunt. Poſtquam Epiſcopus bis & ter miſsis Legatis ad Reginam prætaxatos juratores uſque ad determinatum tempus nec poſt habuit, fœdera præfati pacti diſſolvi, nec ulterius ab eo obſervavari, per nuntios patefecit Reginæ: ſed quot quantaſque blanditias, quot quantaque pollicita Regina reddiderit Epiſcopo, nullatenus valet quiſpiam ediſerere, niſi cui patent mulierum figmenta: pollicetur ei multa, per multos & diverſos homines.

De diſcordia Reginæ & Regis filii ſui. Cap. 108.

EOdem tempore & ſtatu inter Reginam & filium ſuum Regem A. magna diſcordia pullulabat: quem puerum commorantem in Extremitatem Comes P. Froylaz, & non modica pars procerum Hiſpaniæ ſequebatur: quod Reginæ valde moleſtum erat: timebat enim ne ſic aſcendendo totius Regni ſceptrum adipiſceretur, ea nolente, nulla ſiquidem fides Regni ſociis.

De

De Pacis fœdere inter Episcopum & Regem. Anno 1116

2 QUI puer postquam novit pactum quod Regina fecerat cum prædicto Episcopo esse solutum, mittit ad Episcopum in hæc verba Nuntios: „ Reverendissime Pater & Dñe. minime credo „ latere sanctitatem tuam ad mei Patris mortem, Comitis „ scil. Raimundi, nobilissimum Regem A. avum meum „ olim, cum adhuc infans essem, Proceres totius Gallæ„ ciæ *Legionem* convocasse, & jussisse eos facere mihi ho„ minium & juramentum: & accepto juramento ab uno„ quoque illorum, dedisse mihi dominium totius Gallæ„ ciæ. Ceterum hanc conditionem Rex Dominus A. avus „ meus interposuit, si Regina mater mea thoro viduita„ tis contenta maneret, totius Gallæciæ Regnum in ma„ nibus vestris & patrui mei Vienensis Archiepiscopi (1) „ ejus dominio subjugaretur. Si vero maritale fœdus ini„ ret, rediret ad me Regnum Gallæciæ: hoc ipsa mater „ mea & omnes Gallæciæ Proceres sanxerunt jurejurando. „ Gaudeo & te Sanctissime Pater interfuisse. Patet lippis „ & tonsoribus matrem meam maritali thoro gavisam „ fuisse. Nunc igitur merito requiro jura Regni mei. Si „ quis forte Gallæciæ Procerum Gallæciam mihi nititur „ auferre, perjurii reatum proculdubio incurrit, & Deus „ Judex justus & fortis inter me & eum judicet. Tu au„ tem quem ego præ omnibus hujusmodi hominibus am„ plector & veneror, utpote Dñm. meum, patronum „ meum; qui me fonte baptismatis regenerasti, & post non „ longum tempus in Ecclesia S. Jacobi in Regem unxisti, „ * in quo fiduciæ meæ anchora sita est, ad Regnum * *Supra* „ meum adipiscendum, impendere digneris auxilium. *c. 66.*

3 His auditis Episcopus hinc misericordia compunc-

(1) *Hic postea Papa* Calistus *fuit.*

Anno 1116 tus, illinc justitia cogente, potiorem partem affectat eligere. Considerat namque instabilem mulieris fidem, molle Imperium, & Regnum jam fere perditum, veritatem, & justitiam jam procul abiisse. Hinc pertrutinat teneris pueri annos: puerum paucorum auxilio fultum, sua non aliena requirere: homines Gallæciæ versipelles, & fortunæ comites. Si autem ille cujus erat justitiam tueri, justitiam auferre puero violenter aggrederetur, satis justa & digna proclamatio super eo oriretur. Consultis itaque Senioribus suis, puero pollicetur auxilium, ne Regnum quod suum jure erat, amittat. Proclamat Clerus & Populus Episcopum juste & misericorditer agere, & ad puerum debere redire Regnum suum. Profertur in publicum: hic mos est populis: semper venturus amatur. Quanto desiderio desideratur pueri adventus? Favet ei Clerus & Populus, & benedicitur ab omnibus, detestantur Reginam, depopulatricem Regni, pacis & justitiæ inimicam. Sed quid referam mores quam plurimorum Gallæciæ? Sunt hi fortunæ comites, extolluntur in prosperis, franguntur in adversis, levis aura quovis eos impellit: habent pro summa libertate alternare Dños. & Dñis. suis esse rebelles; pecuniam non justitiam sequuntur, & unumquemque sua tantum habere nefas est, auribus potentiorum aliquid novi instillare, detrahere, & corrodere Dños. & amicos suos eis est in promptu, ars adulandi satis nota est eis: perjurium, & proditio diliguntur ab eis. Sed hæc velim dixisse pace proborum Gallæciæ. (1) Ceterum si hujuscemodi mores referre insistam, prius me dies, quam copia deferet.

De

(1) *Vide dicta in prænotatis num.* 12.

De discordia Episcopi & Reginæ, & de reconciliatione eorum. Cap. 109. Anno 1116

INterea prædictus puer cum Comite P. Froylaz pedagogo suo ab Extremitate revertitur in Gallæciam, & à prædicto Episcopo apud Iriam honorifice suscipitur. Deinde cum summo tripudio, cum summa jucunditate, ventum est ab eo Compostellam. Regi puero ingredienti Civitatem occurrit universus populus Civitatis cum summa lætitia, & eum salutantes ex consuetudine Gallæciæ ipsius adventui congratulantur, utpote Dñi sui: omnes equidem viri causa exhibendi honorem Regi egressi sunt obviam armati. Tunc cursus alipedum equorum, phalanges armatorum peditum, choreas psallentium mulierum videre satis jucundum erat. Interim Episcopus præcessit ad Ecclesiam cum Canonicis qui secum aderant, & venienti Regi præparat processionem. Quid plura? Rex venerabiliter cum processione suscipitur, & ab omnibus honoratur.

2 Regina ut novit filium suum venisse in Gallæciam, & ab Episcopo S. Jacobi ceterisque comprovincialibus Baronibus in Regem honorifice Compostellæ susceptum, admodum molestatur, & sibi ipsi diffidens, Gallæciæ Regnum omnino amisisse timet. Post hæc properanter proficiscitur in Gallæciam ascitis secum optimatibus quos habere potuit, invenit Consules R. & M. pene jam in arcto positos, se & sua jam perditum iri à Rege sperantes. Coadunato itaque exercitu eis Triacastellam & Regina venit Mellidium cum prædictis Consulibus & cum proceribus suis, & quibusdam qui jam parvulum Regem dimiserant, & adhæserant Reginæ, quæ est consuetudo Gallæciæ. Deinde mittit nuncios suos, non imperitos, ad prædictum Episcopum B. Jacobi in hæc verba: „ Reverende „ Pater: Quamquam nequitia, & imperitia mea exigat,

Anno 1116 „ me privari Regno Gallæciæ, & illud ad alium transfer-
„ ri, parcendum est tamen sexui. Reminiscatur Paterni-
„ tas tua nobilissimi Regis A. patris mei, qui te ab ipsa
„ educavit adolescentia, & tibi tot tantaque beneficia con-
„ tulit: ego quoque, si bene memor es, postquam regno,
„ divitiisque pollui, honori B. Jacobi & tibi non ingrata
„ extiti: placeat Sanctitati tuæ non auferre mihi Regnum
„ meum. Si pactum quod fuit inter me & te, me non ad-
„ impleviſſe, & me tibi inimicam fuiſſe cauſaris, prout
„ ipſe juſſeris, ſatisfaciam, ne per te caream regno meo.
„ Ad hoc tribuam Eccleſiæ B. Jacobi, & tibi honorem
„ *Lupariæ* cum ipſo Caſtello, honorem *Ferrariæ* cum ipſo
„ Caſtello & *Montana*, ut habeam te mihi reconciliatum.
His preces etiam cum lacrymis addidit. Ceterum Epiſcopus, nec precibus, nec promiſis, nec lacrymis labefactus, pro poſſe ſuo ſe nullatenus à juſtitia exhorbitare affirmat. Vocat Gallæciæ Proceres perjuros, quicumque Regi puero Gallæciæ Regnum juraverint, ſi non adjuvent eum ad acquirendum, & retinendum idem Regnum.

3 Verum enim vero, ut ſuperius dixi, Galliciani Comites fortunæ, noctu veniunt ad Reginam, & qui modo fuerant Regis pueri pollicentur Reginæ auxilium ſuum. Cives etiam Compoſtellæ quos prædictus Epiſcopus qui noverat eos hujuſcemodi eſſe, ſibi juramento allexerat, furtim adeunt Reginam, ſalutant eam: ex communi Conventu Cleri & populi vocant eam Dñam ſuam, pollicentur auxilium ſe ei daturos, & Urbem Compoſtellæ: neque tamen ut verum fatear, hoc conſilio omnium Compoſtellanorum fiebat. Quidam de Civibus, quibus proditionis lepra naturaliter inſita erat, machinabantur talia: interea Cives Compoſtellæ adeunt Epiſcopum, complures fraudulento conſilio, quidam forſitan bono animo, ſupplicant ei & deprecantur eum obnixius, ut Regem puerum &

Co-

Comitiſam M. uxorem Comitis Petri pedagogi Regis compellat exire cum equitatu ſuo Compoſtella. Si hoc fecerit jurejurando aſſerunt unanimiter, adjuturos ſe Epiſcopum adverſus omnes: utpote Dñum. ſuum. Porro Rex puer cum prædicta Comitiſa, munierat turres & palatia Epiſcopi & Opus B. Jacobi non modica turba militum, & aliis quæ neceſſaria erant: quod Compoſtellani nimium formidabant, & ideo quædam clam machinabantur. Comes quoque Petrus erat extra Civitatem cum exercitu magno, ut bellum iniret cum Regina. At ubi comperit deeſſe ſibi auxilium Compoſtellæ, & videt non paucos milites convolaſſe ad Reginam, ceſit: prædictus vero Epiſcopus Canonicorum & Compoſtellanorum precibus acquieſcens vix apud Regem puerum potuit obtinere, ut cum equitatu ſuo egrederetur à Civitate. Egreſſo itaque Rege à Civitate cum Comitiſa & equitibus ſuis, & Epiſcopo ibidem remanente cum quibuſdam militibus & cum familia ſua, Compoſtellani citius mittunt ad Reginam, inſcio Epiſcopo, ut maturet ire Compoſtellam. Veniunt tamen ad Epiſcopum quidam de Compoſtellanis, & hortantur eum, ut cum Regina ineat fœdera pacis. Alii moliuntur, ut Regina ingreſſa Civitatem Epiſcopus tamquam infeſtus ei, & rebellis, expellatur, degradetur, & privetur honore B. Jacobi. His molimentis intererant quidam de Civibus quos etiam Epiſcopus habebat ſibi familiares. Sed ut ait Boetius: Nulla peſtis efficacior ad nocendum, quam familiaris inimicus. Anno 1116

4 Interea Regina cum magno exercitu equitum atque peditum, ignorante Epiſcopo, venit Compoſtellam, & quidam Compoſtellani exeunt ei obviam, orantes & deprecantes, ut abſque mora ingrediatur Civitatem; quod ubi patefactum eſt Epiſcopo, exercitus equitum atque peditum Reginæ circumquaque apparuit. Comperit fidem pro-

Anno 1114 proditorum, videt neque adesse sibi auxilium, neque prodesse consilium. Quid faciat? Videt Cives, exceptis paucis, esse sibi infestos, & quos credebat sui adjutores, & secum unanimes, animadvertit summopere sibi esse adversos: fortis tamen in adversis jubet muniri turres, & opus B. Jacobi, ut saltem illic possit resistere hostibus. Tandem Regina ingressa Compostellam, omnia quæcumque fuerant Episcopi, ubicumque inveniri potuerunt, extra turres & extra Ecclesiam, in prædam abeunt. Episcopus habetur rebellis, omnesque qui ei auxiliantur: minatur ei Regina atque Cives: minatur ei exercitus: dicitur de crastino in crastinum se ire expugnatum & perditum eum & omnes qui cum eo erant. Siquidem ut verum fatear ego, quia cum eo eram, & timui, & malem esse *Belvaci*, eo tamen non absente. Quid diu? Amicos ei inimicos, familiares infestissimos, Gallæciæ populum adversum videbam. Interea tamen Comes M. & Fredenandus Joannis, & quidam procerum Reginæ rogatu ibant ad Episcopum, ut saltem modo cum Regina pacem haberet, & cum ea non modicæ pacis fœdera iniret. Illic nunc bella, & captionem minantur Episcopo, nunc preces & promissa referunt. Intestini vero inimici summopere nituntur, ne Regina ineat pacem cum Episcopo, & ut Episcopus honore suo privetur. O quam pernitiosa res simulata amicitia! Quam lethale vulnus intestina inimicitia! Melius caventur jacula de longinquo, quam de propinquo.

5 Tandem Episcopus coactus vi, acquiescens consilio procerum, & amicorum suorum, ut videt rem suam in arcto positam, & complures amicorum ceterorumque retro abiisse, refert nuntiis Reginæ ea quæ pacis sunt, & amplius non differt fœdera pacis. Ceterum quidam non modicus scrupulus disturbat omnia. Fredenandus namque Petrides filius Comitis P. Froylaz pedagogi Regis, auxi-

lio

lio prædicti Episcopi obsederat Castrum Lupariæ quod erat proprium Reginæ. Erat ille Fredenandus municeps prædicti Episcopi, dederatque ei Episcopus in præstimonium *Dubriam*, *Ventosam*, & *Viniones*, & medium insulæ de *Laonia*. Postquam itaque pullulaverat discordia inter Episcopum & Reginam, Fredenandus Petrides fultus Episcopi potentia invaserat & circumquaque depopulatus fuerat Salinienſem terram. Præterea fere per tres menses obsederat Castrum Lupariæ, & sæpius expugnaverat. Denique nisi Regina maturasset venire in Gallæciam, Castrum illud jam coactum erat ad deditionem, quod Regina molestius ferebat: nullo itaque modo volebat sibi reconciliari Episcopum, nisi Episcopus reintegraret ei quæ Fredenandus in Salinienſi terra destruxerat, & rapuerat: ea propter differebatur placitum inter eos. Anno 1116

De Petro Priore, nepote Episcopi, & de Gundesindo fratre ejus, & de conspiratione Compostellæ. Cap. 110.

TAndem consilio Consulum & Principum fœdera pacis inter eos sancita sunt, restituta est forma præteritæ pacis. Interim quidam Civium ceteris potentiores quibus, ut superius dixi, erat siniſtra mens in Episcopum, nec tamen quod prius moliti fuerant potuerant perduxisse ad effectum, postquam vident molimenta sua collapsa esse, ad aliud animos inducunt. Commoventes enim populum, & conspirantes adversus Episcopum, quosdam contribules Episcopi, videl. P. nepotem ejus, Canonicum, & Priorem Ecclesiæ nostræ, & Gundesindum fratrem ejus ejiciunt ab urbe, consentiente Regina: dicebant namque consilio & instillatione eorum, Episcopum recessisse à Regina, & sic in Gallæcia discordiam exortam fuisse. Ad hæc per G. qui fuerat villicus urbis multa mala accidisse Civitati. Quibus ejectis ad diminuendam potentiam Episco-

Anno copi, instinctu illorum quos dixi intestinos Episcopi ini-
1116 micos, faciunt quamdam conspirationem, (1) quam vo-
cant germanitatem. Ad hanc conspirationem confirman-
dam & corroborandam jungunt se omnes juramento, vi-
delicet ut sibi invicem auxilientur adversus omnes homi-
nes, & sibi unanimiter caveant & se tueantur, & si quis
ab aliquo potente vel ab alio qui sit extra conspirationem
illam damnum vel injuriam sustinuerit, alii complices opi-
tulentur ei pro posse suo. Adiciunt quoque multa alia
quæ mihi longum est referre. Omnia autem molientes ad
damnum Episcopi, & ad confringendum potentiam ejus,
illius conspirationis Reginam Dñam.U.& Abbatisam fecere.
Verum illa postea pro meritis illos tractavit, & dignam
retributionem suis complicibus contulit, sicut in sequen-
ti refertur.

Quod Regina in Suberoso obsessa fuit. Cap. III.

EO tempore Regina recesit Compostella, & adiit To-
raniam, (2) ibi enim erat Gumesi Nuniz, qui fa-
vebat Regi puero, & rebellabat Reginæ, potens situ &
munimine Castellorum, & multitudine equitum atque pe-
ditum: ubi cum Regina vellet obsidere sibi rebelles, ob-
sessa est ab eis. Comes P. pedagogus Regis & Infantisa
Terasia soror Reginæ Dña. totius Portugaliæ cum exerci-
tu magno obsedere Reginam in Castro *Suberoso*. Sed Re-
gina ascito exercitu suo evasit, & reversa est *Compostel-
lam*. Redeunti, occurrunt ei quidam de Civibus Compos-
tellæ, dicentes prædictum Episcopum inimicum & infes-
tum Reginæ, & pactum quod fuerat inter eos fregisse, &
cetera quæ obessent Episcopo. Hæc autem omnia ficta &
inventa erant ab intestinis Episcopi inimicis, ut quod
prius

(1) *Anno integro duravit conspiratio, ut ex cap.* 113. *discimus, n.* 2.
(2) *Al.* Toroniam.

prius effeciſſe non potuerant, ſaltem nunc efficerent. At Anno
Regina ubi rediit Compoſtellam, & vidit quæ ſibi relata 1116.
fuerant, falſa & inventitia; & illos habuit nugigerulos, & amplius illis quaſi proditoribus acquieſcere noluit. Tandem apud Compoſtellam parum commorans, *Legionem* reverſa eſt.

De Conſpirationibus Compoſtellæ.

2 INterea prædicti conſpiratores adjuncto ſibi Clero, & populo, quaſi pro tuitione juſtitiæ alios opprimunt, alios exaltant, renovant leges & plebiſcita, aſſumunt ſibi Dñium totius urbis, palatia deſtruunt, quibuſdam etiam mortem minantur: Epiſcopus vero contentus ſola umbra nominis, & pro tempore cedens, quanquam non laudet opera & conſilia eorum, non tamen vituperat: ſufficit ei vocari Dominus & de quibuſdam ſe conſuli ab his conſpiratoribus, extra namque Civitatem tantum dominium ſolitum habebat. Ceterum in Civitate neque res, neque tempus exigebat, exercere Dñium. In tantum convaluerat proditorum conſpiratio! Quorum opera & conſilia, ſi explicare velim, prius me tempus quam copia deſereret.

De bello facto in Portu de Macenaria.

3 EOdem tempore Comes P. pedagogus Regis cum filiis ſuis Veremudo, & Fredenando, & coadjutoribus ſuis, inquietabat Compoſtellam, & crebros aſſultus in homines, & in pecora faciebat, nunc proſpere ei accidebat, nunc dabat tergа ſagittis, ſicut ſunt vices bellorum: qualiter autem acciderit ei in portu de Machanaria, & quantùm virorum, equorum, armorum amiſerit, longum eſt referri. Prædictus enim Epiſcopus qui in tempore pacis Eccleſiaſticis negotiis operam dabat, ut vidit Civitatem ſuam, & quæ circa ſunt inquietari, & depræ-dari, duxit opere pretium, honorem B. Jacobi armis

Anno 1116. tueri. O quàm difficile est ab intimis & ab exteris hostibus sibi cavere! Oportebat Episcopum assidue refrænare et externorum hostium audaciam, & providere à foveis familiarium: hos autem volo silentio transire, manibus quorum consilia, & negotia Episcopi pertractabantur, & à quibus Episcopus prodebatur. Quippe Episcopus præelegerat sibi quosdam de Civitate, quos ipse ab ipsis cunabulis enutrierat, reliquosque complices præcordiales suisque consiliis intimos. At hi quidquid ab eo haurire poterant, omnibus effluebat. Erant enim pleni rimarum & Dño. suo pedicam præparabant. Veris quoque falsa adiciebant, & ut Clerum & populum in odium Episcopi commoverent, Episcopum infinitò odio habere Clerum & populum ajebant. Proh nefas! Quos Episcopus ab ipsis cunabulis educaverat, quos beneficiis & honoribus ditaverat, quos paterno amore dilexerat, quos præcordialissimos sibi fecerat, hi eum ire perditum summopere desiderant. Episcopus tamen quia noverat mores quorumdam Gallicianorum, jurejurando illos sibi astrinxerat. Sed scriptum est: *Qui nocet, noceat adhuc, & qui sordescit, sordescat, & Sanctus sanctificetur.* Quid autem his immoremur? Exitus acta probat. Interim prætaxati proditores crebro legationes mittunt Reginæ, dicentes Episcopum subdolum Reginæ, infestum inimicis Reginæ adhærere, & eius amicos opprimere. Ceterum Episcopus, licet non modicum horum partem præsciret, circa omnes benevolus, omnibus affabilis, lapsorum consolator, pauperum pro posse adjutor, intra se dicebat: Sustinebo iram Dei quam meruj, donec justificet causam meam.

De Fuga Comitis P. & de gestis conspiratorum.

4 CIrca id tempus prædictus Comes P. adibat cum equitatu suo quoddam Castellum suum, videlicet *S. Joannem de Pena Cornaria*, transiens per confi-

nia

Anno 1116

nia terra S. Jacobi: quod ut compertum est Episcopo, convocato exercitu suo, Comitem insequitur, & eum in fugam per montes *Deciæ* coegit. Episcopus nimirum exteros hostes percutiebat duplici gladio, spirituali scilicet & materiali, & ad tuitionem patriæ suæ totus anhelabat, fortis quidem in adversis. Ut enim de cetero sileam, adversarii & deprædatores civitatis & provinciæ S. Jacobi quotidie in Ecclesia ejusdem Apostoli spirituali gladio percutiebantur, quod eorum animos admodum enervabat. Sic & sic Episcopus super hostibus triumphans, & suos protegere, & adversarios expugnare nitebatur: veruntamen proditoribus Compostellæ suspectus habebatur. Cum enim Episcopus tanto affectu diligeret Regem puerum, & inter Episcopum & Comitem Patrum fuissent tantæ amicitiæ, vix credebatur Episcopum ex animo adversari Regi, & Comiti. Ob hoc Episcopus non exercendo odium in eos, sed sua protegendo, & partem Reginæ tuendo, acrius hostes opprimebat: nec tamen hoc ei in laudem surgebat à proditoribus: quippe quidquid prudentiæ in eo erat, quidquid boni ab eo fiebat, ab eis etiam more populi depravabatur. Eo tempore nihilum pars Episcopi in Compostellana urbe à proditionis complicibus in tantum inferiorabatur, quod neque præciperet, neque disponere suum erat. Quidam ex familiaribus & proditoribus Episcopi quaque die Clerum & populum in conventum absente Episcopo vocabant, leges & judicia protractabant, & debilitabant pro posse partem Episcopi, dicentes se pro libertate anhelare, hos alliciebant sibi juramento, alios muneribus, alios minis. Præterea jus Episcopi ipsi vel invadebant, vel sibi retinebant. Heu misero, juramenti quod his vel tali Episcopo pro fidelitate & homagio fecerant, penitus immemores erant! Sed si quis parti Episcopi forte favebat, aut latere, aut ori suo silentium imponere, eum oportebat, quippe proditorum ar-

Anno 1116 gumentis, eorumdem pollicitis Cleri & populi multitudo fere tota ab Episcopo divisa erat. Episcopus autem in palatio suo quasi in latebris, statutis eorum nec contradicere, nec petitioni eorum, si quid à se peterent, obviare audebat. Panem suum cum silentio comedebat, quod mensis ejus apponebatur, prius emebatur in foro à famulis suis. Vix aliquis ei obsequi, vix aliquis eum comitari: experto credendum est, vidi, & testimonium perhibeo, vasa Episcopi, & vestes pro cibis opignerari sæpius: nihil juris, nihil famulatus fere erat ei in Civitate. Omnia possidebant, omnibus imperabant complices proditionis.

5 Quadam die Clero & populo vocato in conventum quidam ex proditoribus suis habuit sermonem more suo ad populum, & ita omnes commovit in Episcopum, quod Episcopi palatia pene obruta sunt funditus, quorum palatiorum pars jam destructa fuerat. Argumentis illorum complicum prædictus ipse pessimus exigebat honorem, atque Ecclesiæ dignitatem ab Episcopo manu populi, quod Episcopus omnino abdicabat: injustum enim erat, ut qui violentia populi nolente Episcopo fieret, decoraretur in Ecclesia Dei. Verum enimvero ut comperit Episcopus, si ipse non faceret honoratum, vel palatia sua cemento tenus destrui, vel in se ipsum forsitan graviora committi, tunc Episcopus à populo Civitatis nimis coactus vocat prudentiores, & excellentiores Ecclesiæ personas, & accepto abeis consilio, cessit pro tempore. Dedit itaque Ecclesiæ dignitatem, non ei, sed illis mediatoribus, hac conditione, ut ab eis quando vellet, reciperet. Fit ipse non honoratus, sed inhonoratus: turris equidem modica facile labitur, quæ super arenam fundata est. Proh nefanda Gallæciæ proditio! quos Episcopus præcordialissimos habebat, qui una cibum cum eo capiebant, hi in ejus eradicamentum corde toto anhelabant.

Quan-

Quando Regina dedit caput B. Jacobi Episcopo. Cap. 112

Anno 1116

EO tempore Episcopus videns Gallæciam hinc proditorum morbida peste maculari, illinc discordiæ tempestate desævi, statuit Reginam adire. Tunc temporis opinio erat in vulgo, Episcopum non ausum adire Reginam, nec etiam Compostella ausum discedere. Igitur Episcopus arrepto itinere Reginam adiit apud Campianam, à qua contra quorumdam opinionem diligenter, & honorifice susceptus est. Sermo erat in populo Gallæciæ eumdem Episcopum capi, & incarcerari à Regina, si Regina eum capere posset, quod tunc longe aliter accidit: ab eadem enim Regina & honorifice susceptus est, & deinceps pro verissimo patrono apud eam habitus est: quippe in eo totius Regni Gallæciæ anchora sita erat: quod Reginam minime latebat. Regina ut didicit ab Episcopo statum totius Gallæciæ, & filii sui assiduos bellorum tumultus, accepto à Principibus suis consilio, comperit omne Regnum in se ipsum divisum desolatum. Petrus Prior Ecclesiæ B. Jacobi, neposque prædicti Episcopi à Compostellana urbe à proditoribus expulsus, à Regina causa Episcopi diligentissime collectus est. Postquam *Legionem* ventum est, Regina prædictum Episcopum pretiosissimo munere decoravit, videlicet capite B. Jacobi Apostoli, de quo rei seriem altius ordiamur.

De Inventione capitis B. Jacobi.

2 MAuricius itaque Collibriensis Epus. qui postea Bracarensis Archiep. nunc (1) autem Papa Guilbertus, dudum adiit Hierosolymam, ibique diutius commoratus est: fabricans equidem quamdam Ecclesiam prope Hierosolymam, in qua dum moraretur senex quidam huic

(1) *To* nunc *innuit Auctorem id scribere ab anno* 1118. *ad* 1121. *in quo Burdinus captus, ut infra cap.* 41. *legimus. Ille autem non Guilbertus, sed* Gregorius *à suis appellabatur.*

Anno 1116 huic loco affinis, coepit præsentiam ejus frequentare, quem M. de diversis percunctabatur, erat enim indigena illius loci: tandem scisciatus est ab eo cur Ecclesiola illa in qua senex morabatur, tantæ reverentiæ apud indigenas haberetur. Responsum est a sene Sacerdote sicut acceperat ab antecessoribus suis in illa Ecclesia esse caput B. Jacobi Apostoli: quod ut audivit M. Episcopus coepit senem sæpius ad se vocare, verbis allicere, muneribus amicum & familiarem sibi reddere, & idem attentius perscrutari, sicut est calliditas hominum. Coepit etiam idem Episcopus Ecclesiolam illam frequentare & venerari, & sæpius vigiliis interesse. Verum ubi videt machinamenta sua non proficere (erant enim ibi assidue custodes) ad aliud animum intendit convocat Clericos suos quos noverat esse fideliores, & ad hujuscemodi promptiores, & quid intendat aperit eis. Accepto itaque ab eis consilio, duo ex illis ex industria coeperunt languere, & febricitari, & cum lucernis & cereis sæpius frequentare Ecclesiam illam, & ibidem pernoctare. Quadam denique nocte tempestiva ceteris absentibus clauso Ecclesiæ ostio aggrediuntur altare ligonibus, quos secum furtim attulerant, & fodientes in altum sub altari sicut audierant, inveniunt vas quoddam eburneum, & intus aliud argenteum plenum reliquiis. Quod accipientes discedunt cum Episcopo loquuntur, & adeunt Civitatem Sanctam Hierosolymam fugientes. Quos cum vidisset Jumano diluculo in via præterequintes quidam Eremita, vocavit eos ad se, & ait illis: Scio equidem fratres Carissimi quid feratis, & quam pretiosum Thesaurum furati fuenitis: ite, gratia Dei comitetur vos: oportet enim ubi est hujus Apostoli corpus, ibi sit & caput ejus. (1) Quod M. Epis-

co-

(1) *Caput à Mauritio Conimbricensi Epo. allatum, non illius est Apostoli, cujus corpus Compostellæ est tumulatum, sed Jacobi alterius Hierosolymorum Antistitis. Vide Tomo præc. in hujus Præsulis vita num.* 80.

copus audiens intellexit famulo Dei fuisse revelatum à Spiritu S. hoc quod fecerat. Timuit tamen ne hujus rei rumor circumquaque citius spargeretur, & quam citius potuit transfretavit. Tandem veniens in Hispaniam collocavit venerabiliter reliquias illas *Carrione* apud S. Zoylum. Vidit enim Hispaniam assiduo discordiæ tumultu perturbatam, & timuit ne quo casu tanto thesauro spoliaretur. Postea peracto non modici temporis curriculo Regina U. Carrione susceptа est, & Rex Aragonensis expulsus est, quæ ut novit caput B. Jacobi, quod M. Episcopus Hierosolymis attulerat, in Ecclesia S. Zoyli esse, imperat illud cum cæteris reliquiis ab hinc abstrahi, & asportavit *Legionem*, collocans in Ecclesia S. Isidori. Tantum igitur thesaurum, scil. caput B. Jacobi, & frustum Dnici. sepulchri, & quoddam os S. Stephani, cæteraque reliquias cum vase argenteo, contulit prædicto B. Jacobi Episcopo. Anno 1116

Quod Episcopus caput B. Jacobi datum sibi à Regina attulit Compostellam.

3 Inter cætera quam negotia summis precibus efflagitavit prudentiam Episcopi, ut filium suum parvulum Regem sibi reconciliare elaboraret: quod Episcopo haud displicuit. Sciebat enim in Hispania pacem non haberi quamdiu discordia foret inter Reginam, & filium suum. Misit quoque Regina Legatos suos Compostellanis, tam Clero quam populo, & præcepit eis, ut Episcopum suum venerarentur, & diligerent, nec auferrent ei jura vel potestatem suæ Civitatis. Præcepit etiam, ut Guidam Episcopi nepotem P. Priorem Ecclesiæ B. Jacobi in honorem pristinum reciperent. Tandem Episcopus rediit in Gallæciam, afferens secum pretiosum thesaurum. Postquam venit ad burgum quod dicitur *Ferrarios*, præmisit nuntios suos Compostellam, qui & adventum suum ei notificarent,

&

Anno 1116 & pretiosa Reginæ munera quæ secum Episcopus afferebat indicarent: quod proditionis prædictæ complicibus summopere displicuit. Existimaverant enim Episcopum à Regina nec colligi, nec diligi, nec tam pretioso munere decorari, immo deteriora suspicabantur, quod præter spem eorum accidit. Postquam Episcopus venit ad *montem gaudii* scil. ad *Humiliatorium*, Clerus & populus totius Civitatis occurrunt ei obviam, cum summa jucunditate venerantes pretiosum thesaurum. Ipse etiam Episcopus nudis pedibus, psallendo cum Canonicis ingreditur Compostellam. O quantum tripudium Cleri & populi! Ego ipse rediens cum Episcopo præ nimio gaudio prorupi in lacrymas. Quidam tamen quia ad laudem & honorem Episcopi erat, molestè ferebant. Prior Ecclesiæ una cum Episcopo & turbis gaudentibus ingreditur Civitatem: à promnotorio montis gaudii usque in Ecclesiam B. Jacobi processit & procedit, & sequitur. Tandem Episcopus ingrediens Apostolicam Ecclesiam, accipiens illum pretiosum thesaurum in manibus obtulit super altare B. Jacobi, & celebrata Missa pro more, peractisque solemniter gaudiis & laudibus Dei (erat enim dies Dominica) rediit ad palatia sua. Alia vero die convocato Clero & populo, relatum est in publicum, quod Regina mandabat eis, & cetera quæ ad rem pertinebant: attamen prædicti complices non minus in Episcopi extirpationem anhelabant.

De Concordia Reginæ & filii ejus. Cap. 113.

NON post multum temporis prædictus Episcopus vocavit Regem puerum filium Reginæ, & Comitem Pædagogum ejus ad colloquium, & cum eis pertractavit de reconciliatione matris & filii, determinans qualiter inter matrem & filium vera reconciliatio fieret, & quantum Regni quisque sibi haberet, & quæ reconciliationis veræ pig-

pignora inter eos forent. Quibus pertractatis & diffinitis Anno
Episcopus Compostella egrediens, iter aggreditur ad Re- 1116.
ginam cum nuntiis Regis pueri; scilicet Fredenando Petride, Comite Guterre, & ceteris qui partem Regis tuebantur, & quid cum filio ejus de eorum reconciliatione & vera pace inter eos tractaverit, Reginæ enucleat. Quibus auditis Regina prænimium gavisa est, & Episcopo summas grates reddidit. Quippe per alium inter Reginam & filium suum non poterat fieri reconciliatio, & nisi fieret, Hispaniæ & Gallæciæ regnum perderetur. O quam infinito odio boni malis habentur! O quantæ peritiæ vir, qui tantam talemque pacem poterat reformare! Episcopus multis odio habetur, quia ad pacem nititur, quia Hispaniæ Regno jam fere perdito pacem reddere elaborat. Igitur Regina convocat apud S. Facundum affines Episcopos super hoc negotio, videlicet Legionensem, Astoricensem, Ovetensem, Mindunienſem, *Granatenſem* qui aderat, Comites quoque P. Gundisalvi, Munionem Pelagidem, Comitem Suarium, ceterosque Principes, quos longum est referre: à quibus accepto consilio reconciliationis fœdus inter puerum & matrem ejus determinatur. Mittitur Consul Castellæ P. Gundisalvides cum Episcopo B. Jacobi & cum ceteris Legatis ad Regem puerum, qui determinati pacti sint testes, & tanti fœderis fidejussores. Ut perventum est in Gallæciam prædictus Episcopus S. Jacobi adit Regem puerum cum prædictis legatis ad ripam Tamaris, & refert ei verba suæ matris: refert quoque ei quanto affectu diligat eum mater sua, & quod totum regnum suum ei attribuat, & quæ reconciliationis fœdera cum eo velit inire, utpote mater cum filio, & quod testes & juratores huic fœderi velit adhibere. Creditur ei, utpote tanto patrono, qui ad pacem semper nititur, ceterisque Legatis: fiunt reconciliationis fœdera, & hujus concordiæ pactum jurejurando

Anno 1116 do ſancitur: hinc & illinc dantur juratores, triginta ex hac parte, & XXX. ex alia, qui meliores inventi ſunt in Gallæcia, vel in Campania. Hi jurant inter Reginam & filium ſuum uſque ad tres annos fidelitatis & amicitiæ & alterni auxilii fœdus firmiſsimum. Determinatur etiam quantum Regni Regina ſibi, & puer ſibi proprie habeat, & ut invicem pro poſſe prout cuique neceſſe fuerit opitulentur. Stabilito denique pacis fœdere & jure jurando ſancito, legati ad Reginam redeunt, & quid cum filio ejus egerint ei referunt. Gaudet Hiſpania reconciliatione matris & filii, & paci futuræ congratulatur: ſpe pacis Epiſcopi, Præſules, Conſules, Principes, Milites, Cives, ruſtici exultant: & quod ab obitu Regis A. amiſerunt, ſe modo recuperare credunt. Deſiderant omnes Regem A. licet puerum, & in loco avi & patris ſui eum regnare peroptant, ut veſtigia pacis & juſtitiæ nobiliſsimi Regis A. & Comitis Raymundi imitetur: execrant Regem Aragonenſem & ſe fore ei infeſtos, ſi hunc A. Regem habeant pollicentur.

2 Tranſacta itaque non modica parte veris (1) Regina cauſa filii ſui in Gallæciam venit: niſi enim ipſa interfuiſſet, nullatenus prædictæ reconciliationis fœdera conſumarentur, nec Gallicianos in expeditionem niſi cum filio ſuo ducere poſſet. Ingreſſa igitur Regina Compoſtellam proditoribus terror incutitur: quippe per totum annum Epiſcopi damnum, qui ad pacem nitebatur, moliti fuerant: jura & poteſtatem Civitatis ei abſtulerant: nec Reginæ præceptis pro poſſe obedierant: principibus etiam & militibus Gallæciæ non minimas injurias intulerant, & quaſi Reges extite-

(1) *Cum anno integro (ut hic ſtatim dicitur) tyrannica duraverit Compoſtellanorum dominatio, & in præcedenti* 1116. *orta fuerit, merito ſequens deteſtanda perduellio anno* 1117. *copulatur. Illa etiam quæ poſt eam narrantur, ad annum pertinent* 1118. *ut in ſequentibus apparebit.*

terant, extirpaverant, destruxerant, renovaverant, exaltaverant, ut est consuetudo servorum & rusticorum, postquam datur eis potestas regnandi: quæ omnia quia impune & sine licentia fecerant, ne impune ferrent, metuebant. Postquam autem viderunt Reginam & filium suum reconciliatos, & prædictum Episcopum summo honori & amori apud eos haberi, molestius ferunt, & sibi ipsis diffidunt. Iniunt consilium quid acturi vel quid machinaturi sint, si Regina vel Episcopus velint eis obesse, si ab eis malefactorum injurias, & tot tantorumque calumnias velint requirere, non est eis spes vel fiducia nisi in proditione sua: discurrunt, consulunt, renovant parietes, & muros, Reginæ & filio suo qui jam cum ea erat, generant suspicionem rebellandi. Heu miseri, majora viribus moliuntur, & ab alto decident. Episcopus tunc & Regina, necnon filius ejus cum totius Gallæciæ Principibus sustinent eos, & quasi ignoraverint molimenta tantæ proditionis dissimulant. Anno 1117

De Congressu conspiratorum in Episcopum & in Reginam, & de incensa Ecclesia, & de ceteris. Cap. 114.

INterea Regina adit *Lupariam*, & inde rediens susceptа est ab Episcopo apud *Iriam*: postea revertitur *Compostellam* adjuncto sibi magno exercitu militum: cum Episcopo namque, & cum filio suo, & cum optimatibus Gallæciæ acceperat Regina consilium qualiter posset ulcisci injurias proditorum Compostellæ, qualiter etiam posset superbiam eorum domare. Ea de re coadunaverat non modicas armatorum phalanges, pars quarum cum ea & cum Episcopo, sicut dispositum erat, Compostellam ingrederetur, pars extra Civitatem cum filio ejus remaneret: quod Compostellani animadvertentes timuerunt valde. Erant enim culpæ conscii, & Regnum suum jam labefactari videbant: se & sua in arcto positos tandem conspiciunt, & quod talia

Anno 1117 egerint pœnitet eos sero. Quid plura? Perditissimi Judæ socii, alii confugiunt in Ecclesiam S. Jacobi, alii in alias Ecclesias, alii latent in latebris suis: quidam qui erat unus de principibus proditionis accepit monachalem habitum ficte, ut à periculo mortis in Ecclesia S. Martini ab Abbate ceterisque Monachis liberaretur, & sic evasit Monachus ab ira Reginæ: ceteris vero remanentibus in Ecclesia S. Jacobi, Regina vocavit ad se Episcopum, & ait illi: Reverende Pater, Placeat sanctitati tuæ inhonestissimos proditores ab Ecclesia abstrahi, & digna eorum meritis eis recompensati: tantus fœtor proditionis removeatur ab Ecclesia, & immundum sterquilinium ab ea projiciatur. Ad hæc Episcopus: Regina, inquit, non licet aliquem postquam ad Ecclesiam confugerit, licet fur, licet perjurus, licet proditor, licet flagitiosus ab Ecclesia extrahi. Ceterum omnis substantia eorum quæ extra Ecclesiam est, in prædam abeat, & à nostris capiatur. Si ergo, ait Regina, habent Ecclesiam auxilium, & securi sunt in ea, cur arma sibi retinent in Ecclesia, cum per Ecclesiam tuti & muniti habeantur? Quare ceteris armis armantur, & muniuntur? Non decet, ut qui satis tuti in Ecclesia habentur, aliam sibi tuitionem nisi Ecclesiam adhibeant. Jubeo talia inhiberi, & aut arma sua deponant, & securi prout decet in Ecclesia habeantur, aut illis armatis totidem nostri armati vel plures in Ecclesia cum illis maneant, ne quid insane facere audeant.

2 Placuit Reginæ consilium Episcopo, ceterisque astantibus, & ne arma in Ecclesia capiantur interdicitur: quod ut compertum est proditoribus illis infremuere, & insequentes nuntios Episcopi & Reginæ per Ecclesiam qui eis dixerant, ut arma in Ecclesia deponerent, movent bella, fugiunt Legati ad altiora Ecclesiæ: vociferantur flagitiosi proditores, voces bellorum, clamor adit aures uni-

universorum, rebellatur animus proditorum, & quod diu moliti fuerant, aperiunt. Strepit tota Civitas, curritur ad arma, & ad bella properatur: fama, qua nullum malum est velocius, refert milites Episcopi & Reginæ invasisse Compostellanos: interfuere aliquot tam Canonici quam Cives extra hanc nefandam insaniam qui propinquorum vesanorum tantam audaciam voluere sedare: sed quid pauci contra tot millia? Currunt complices proditionis ad prælia, & ascitis sibi notis & amicis, volunt Episcopum & Reginam ire perditum, qui se perdere voluerint. Episcopus & Regina in Palatiis Episcopi postquam audiere Civitatis clamores & strepitus, & qualiter socii Scariotis incitaverint Civitatem in se, timuere: quippe vident proditorum audaciam pullulare, & bella audacius moveri, Ecclesiamque B. Jacobi, & Palatia Episcopi armatorum manibus obsideri, & acrius expugnari. Quid consilii capiant contra tam nefandos ausus ignorant: expugnatur Apostolica Ecclesia crebris assultibus, volant saxa, sagittæ, tela super altare, & nefanda prælia à proditoribus aguntur. Quid non audeant flagitiosæ manus? Perditissimi expugnatores imponunt ignem Ecclesiæ B. Jacobi, & eam utrinque incendunt, non modica enim pars Ecclesiæ erat cooperta miricis & tabulis. Proh nefas! Tam veneranda tamque digna Apostoli Ecclesia comburitur, tamque pretioso Patrono nullus honor impenditur. Proh dolor! Apostolicæ Ecclesiæ flamma surgit in altum, & circumquaque præbet horrendum spectaculum. Omnes qui astant, tam viri quam mulieres timentes Deum flent & ejulantur, & tanti facinoris actores execrantur. O quantus erat luctus peregrinorum qui de diversis Regionibus ad Apostolicum corpus venerant! Anno 1117.

3. Postquam Episcopus & Regina videre Ecclesiæ incendia, & prædictos complices cum tanta multitudine promp-

Anno promptos ad omne nefas, non ausi confidere in palatiis
1117 Episcopi, confugiunt ad turrim signorum una cum comitatu suo: Compostellani vero ascendentes ad altiora Apostolicæ Ecclesiæ, & ingredientes palatia Episcopi currunt, rapiunt, præcipitant: vestes, vasa aurea, & argentea, ceteraque quæ fuerant tam Episcopi quam Reginæ capiuntur, diripiuntur, & nefandis hostibus prædæ habentur: ascendunt Compostellani Ecclesiam B. Jacobi, ascendunt turrim palatii Episcopi, & ad expugnandum turrim signorum in qua erat Episcopus cum contribulibus, & cum militibus suis, & Regina cum suis, se præparant: pars eorum super Ecclesiam, pars in turribus, pars humi circumdensata, turrim illam invadunt, projiciunt saxa, & sagittas Episcopo & Reginæ, eorumque sociis mortem minantur. Sed hi qui in turri erant cum Episcopo & Regina non segnius pro loco & multitudinis imparitate se protegebant, & bellorum vices referebant: hic bellum diutius moratum est. Denique Compostellani videntes tantæ multitudini tam paucos resistere, & bellorum vices suas alternate, in simul concurrunt ad ignem, & connexis clypeis super capita ignem submittunt per fenestram quæ erat in inferiori parte turris. Adhibito igne, adhibent etiam igni fomenta: quid longius morer? Ignis intra turrim incenditur, & eos qui in turre erant aggreditur.

4 Postquam videt Episcopus nec sibi nec Reginæ parci, & in suam necem tantam multitudinem anhelare, alloquitur & Reginam & eos qui intus erant: Fratres Karissimi, jam circumvallamur impia manu flagitiosorum, jam in arcto positi nullum habemus refugium. Solus Deus qui est refugium oppressorum, solatium mœstorum, ipse est refugium & solatium nostrum: ponamus in Deo spem nostram, & fiduciam nostram, qui potest nos eripere de manibus impiorum, & de tanto periculo liberare nos: ipse

enim

enim liberavit Danielem de lacu leonum: ipse liberavit tres pueros Sidrach, Misac, & Abdenego de camino ignis ardentis. Convertamur ad Dominum toto corde, & ipse convertetur ad nos. Ait enim: *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos*: pœniteat nos iniquitatum, & peccatorum nostrorum. Confiteamur alterutrum peccata nostra, & oremus pro invicem ut salvemur, invocemus misericordiam Dei ut peccata nostra nobis dimittat, & misericordiam suam præstare nobis dignetur, qui vivit in sæcula sæculorum. Ad hæc Regina & omnes qui aderant, prorumpunt in lacrymas, & Episcopo faciunt confessionem. Anno 1117.

5 Tunc Regina conversa ad Episcopum inquit: Egredere Pater, egredere ab hoc incendio, ut ego tecum egredi audeam. Parcent enim tibi ut Patrono suo, Episcopo suo, Domino suo. Tunc Episcopus, non est hoc, inquit, sanum consilium: me etenim & contribules meos infestos habent, & ad necem nostram præcipue anhelant. Clamabant autem foris, Regina si vult egrediatur: illi soli egrediendi licentiam & vivendi facultatem concedimus: ceteri armis & incendio pereant. Quo audito, incendio intus jam convalescente, & Regina coacta ab Episcopo, accepta fide securitatis ab eis egressa est à turre: quam ut vidit cetera turba egredientem, concursum in eam faciunt, capiunt eam & prosternunt humi in volutabrum: rapiunt eam more luporum, & vestes ejus dilaniant: à papillis siquidem deorsum nudato corpore, & coram omnibus, diu humi jacuit inhoneste. Multi quoque lapidibus eam voluerunt obruere, inter quos anus quædam Compostellana percusit eam graviter in maxillam lapide.

6 Interea Episcopo intus orante, & igne altius insurgente, venit ad eum Abbas S. Martini afferens secum quemdam Crucifixum, quem dedit ei: quo accepto Episcopus fecit confessionem suam, & quasi ad martyrium prodi-

Anno 1117 diturus à turre egreditur, & abjecto pallio ſuo, & accepta à quodam capa viliſsima, mira res! poſito ante faciem ſuam Crucifixo per acies pugnantium, per cuneos inimiciſſimorum, per arma flagitioſsimorum proditorum ter mille & amplius, ab uno ſolo agnitus præterit. Tunc ad locum ubi jacebat Regina in volutabro turbis impetentium proculcata pervenit, & reſpiciens eam tam turpiter denudatam & provolutam, nimio dolore compunctus præteriit, & tranſiens per Eccleſiam B. Jacobi pervenit ad Eccleſiam S. Mariæ cum quodam Canonico, ſcilicet Michaele Gundiſalvide, qui in adverſis ei poſtea ſocietatem adhibuit: deinde accepit corpus & ſanginem Domini, & ibidem ſecurius requievit.

7 Interim adveniunt illuc quidam Canonici, egreſſus ejus edocti, & quaſi exploraturi: & utrum à periculo ignis & armatorum Epiſcopus evaſiſſet, an in turre periturus remanſiſſet inquirunt: verum Epiſcopus aliorum proditionem expertus, ut ab hinc removeantur, prædictum Michaelem, & alios qui ſe juxta altare quaſi tuebantur exorat: qui cum non potuiſſent inde evelli niſi prius patefacta ejus ſalute, & evaſione Epiſcopi, juramento aſſerunt, ſe nemini quidpiam de ſalute Epiſcopi propalaturos, & ſic, & quid vel qualiter Epiſcopo acciderit propalatum eſt eis, & abiere. Tandem Regina dilaniata crines, nudata corpore, provoluta luto, evaſit & pervenit ad eamdem Eccleſiam, in qua Epiſcopus latebat, neſciens tamen quidquam de Epiſcopo.

8 Hi autem qui in turre remanſerant, poſtquam vident vires ignis celſitudinem turris exuperaſſe, quidam ex alto ſe præcipitant, & ſic evaſere: alii prorrumpunt in medias acies armatorum. Petrus Eccleſiæ B. Jacobi Prior (de quo mentionem ſuperius fecimus, nepos Epiſcopi) proſiliens in medios armatos agilitate ſua evaſit: ſic & complures. Gundeſindus Gelmirides frater Epiſcopi proſiliens

liens in medium, lanceis atque gladiis perfossus est: Rudericus Oduarides Majordomus Episcopi; Rademirus ejus dapifer, Didacus Strabo villicus urbis ibidem interempti sunt. Alii vulnerati, expoliati, semineces evasere. Reginæ in Ecclesia S. Mariæ residenti clam jussione Episcopi per quemdam Legatum nuntiatum est Reginæ Episcopum ab incendio evasisse, & in eadem Ecclesia latere: quod ut novit, licet suum dedecus & pœnam deflleret, propter evasionem tamen Episcopi non modicum lætata est. Sed timuit ne pateret persequutoribus, & sic lætitiæ causam dissimulavit. Anno 1117

9. Post hæc convenerunt Compostellani ad Reginam in Ecclesia B. Mariæ, & quasi saluti ejus congratulantes eam comitantur, & ad ejus tuitionem replent armis Ecclesiam: quorum manipulos Regina dum pro se pertimescens, hinc ne quid de præsentia Episcopi eis patefieret, sic alloquitur: Ite, inquit, nequissimi, ite flagitiosissimi, ite perditissimi ad turrim in qua Episcopus vester armis & igne perit. Abstrahite eum quam citius potestis à periculo, ne exemplum tantæ nequitiæ & infamiæ posteris habeamini. Ite, inquam, rebelles & inscedeli, & tantum nefas prohibete ne fiat: hoc autem ajebat ut eos removeret ne quid de Episcopo præsentirent. Ad hanc vocem discedunt turbæ quæ convenerant, & ad turrim usque perveniunt, repellunt armiferos adhuc turrim expugnantes, & igni irritamenta ministrantes, aquam uno ore poscunt, & intus projiciunt, ignem quantum possunt extinguunt, & Episcopum liberare nituntur: flent super Episcopo pars Canonicorum, viduæ, pupilli, pauperes, & non modica pars civium. Ignis autem in tantam excreverat in turre, quod si Episcopus adhuc ibi fuisset, in favillam verteretur: turris nimirum, trabes & tabulata combusta sunt: signa mille & quingentis libris ærис composita, combusta sunt, & corruerunt.

Anno 1117 10 Postquam Regina supradicta ratione removit populi incursus ab Ecclesia S. Mariæ, discessit & ipsa fugiens ad Ecclesiam S. Martini, ut ibi securior esset. Episcopus autem furtim atque latenter egrediens ab Ecclesia S. Mariæ propter frequentiam & incursus populi, comitatus a prædicto Michaele & duobus Francigenis, transcendens per parietes, & per tegulata ingressus est in domum cujusdam nomine Maurini per fenestram, & illi cum eo. In hujus domus angulo latuit Episcopus cum prædictis sociis coopertus pannis & hujusmodi aliis rebus. Eo ibi latente ecce quatuor armati à parte proditorum requirentes eum, ajunt: Quisnam latet hic? Quid hic agitur? Vidistis illum quem quærimus, scilicet Episcopum? Hoc audito latuit Episcopus & Michael inter pannorum vestiumque multitudinem: nisi enim latuissent, illico ab illis armis perfoderetur Episcopus. Assurgunt autem illis venientibus duo Francigenæ dicentes se à tumultibus bellorum redisse, & tanto labore fessos ibi requiescere. Adest quoque Matrona ejusdem domus, quæ noverat ibi latere Episcopum, & vociferando increpans eos quasi invasores & exploratores hæc domus coegit abire: cum quibus etiam abiere duo prædicti Francigenæ ut citius eos removerent, & suum Episcopum tegerent. Quanta omnipotentis Dei ineffabilis pietas, quæ Episcopum à prædicto periculo liberavit, & eundem ab ipsis manibus horum nequissimorum eripuit! Illis remotis adest Gundisalvus gener prædictæ Matronæ, inquiens: Ab hinc Pater & Domine quam citius fuge, latita: ecce enim nefanda manus proditorum, ceterorum sanguine imbuta tuum adhuc sitiens, ubique te requirit: vidi eos huc cum gladiis & fustibus properare: abi ergo, nec ulterius moræ indulgeas, potens est Deus liberare te à manibus impiorum, à faucibus hiantium. His dictis surgit Episcopus, & dirupto tabulato proximæ domus ab eodem

Gun-

Gundisalvo, item alio, deinde tertio, pervenit in domum Froylæ Rodesindiz, quæ erat in media Civitate: cœpit autem Dña. domus vociferari ab invasoribus domum suam destrui, & intrari. Responsum est à Michaele, quemdam notum & amicum viri ejus, nomine Froylam Menindiz, Reginæ villicum, intestinam seditionem tumultusque bellorum evasisse, & ad hanc domum confugere. Non post multum temporis advenit Dominus domus, scilicet Froyla Rodesindi, qui ut novit ibi esse Episcopum currit ad eum dicens cum lacrymis: Deo gratias Pater Karissime, qui à tanto te periculo liberavit & incolumen huc venire fecit. Veruntamen incursus hostium timendus est, ne huc illucque discursantes, te inventum perimant, qui sunt proni in omne nefas. Veni ergo mecum: & duxit eum cum Michaele in quodam penu obscurissimum inferius: ibique diutius prorumpunt in lacrymas. Anno 1117

11 Interea prædicti Francigenæ præparant quatuor equos velocissimos Episcopo, ut inclinato sole transiens in alteram partem Vici, & inde per agros S. Martini super eos ipse & Michael ceterique ascendant, & sic aufugiant. Ceterum longe aliter accidit. His enim apparatis adest P. Abbas S. Pelagii cum quodam Monacho suo Pelagio Didacide, itemque P. Prior Canonicorum, ejusdem Episcopi nepos, dicentes: Nos missi à Clero & populo totius Civitatis venimus ad te. Pœnitet eos male egisse in te, & te utpote Dñm. suum, Episcopum suum diligunt, tibi equidem satisfacturi: præstolantur te tam Clerici quam Laici mille aut quingenti in claustro S. Pelagii pro omnibus aliis juramentum dilectionis atque fidelitatis tibi facturi, & præsentiam tuam exposcunt: egredere ergo ab his latebris, & veni te reconciliatum eis: numquam eos magis tibi subditos habuisti, quam hodie, si nobis acquiescas. Hoc autem totum adinvenerant proditores, ut hos

Anno 1117 nuntios fallendo, saltem sic possent Episcopum invenire, & inventum perdere. Cumque Episcopus ab his nuntiis egredi cogeretur, satisque ab eis objurgaretur, præcognita fraude & argumento proditorum, ait nuntiis: Ite ad mille vel ad quingentos illos quos dicitis, & renuntiate eis me sanum & incolumen esse, locum in quo ego sum nemini dicatis. Si ita est ut fertis, centum ex illis tantum pro omnibus aliis faciant vobis juramentum quod dicitis. Ego autem in crastinum veniam ad eos. O quanta viri prudentia, quæ quid vel qualiter illi nequam dispositissent Dei gratia prævidit. Tunc abeuntes prædicti nuntii neminem qui quæ promissa fuerant sanciret, inveniunt. Hic denique patuit eis fraudis atque proditionis figmentum: si Episcopus eis acquievisset, ex improviso eorum consilio in manus inimicorum incidisset, & ab eis forsitan interfectus esset. Prædictus Prior agnita fraude atque proditione eorum miratus expavit: remansit ibi tutus in Ecclesia.

12 Abbas autem cum prædicto Monacho revertitur ad Episcopum referens ei fraudem & mendacium proditorum, & quod Episcopus prudenter eorum molimenta præsensisset. Tunc facto jam crepusculo Abbas & prædictus Monachus adducunt Episcopum cum Michaele latenter ad Ecclesiam suam, scil. ad Ecclesiam S. Pelagii, & ducunt eum in thesaurum ejusdem Ecclesiæ, ceteris Monachis nescientibus, excepto Thesaurario. Post hæc alloquitur Abbas Episcopum dicens: Confortare Pater, & esto robustus, accipe cibum ut refocilleris. (Erat enim Episcopus adhuc jejunus) Ad hæc Episcopus: Non decet, inquit, solvi jejunium, cum in crastino moriturus digladier manibus inimicorum. Solius Dei pietas & misericordia quæ me hodie de tot tantisque periculis liberavit, in crastinum quoque faciet, si voluerit. Summis tamen precibus Abbatis condescen-

cendens prælibavit parum panis & vini, & sic requievit. Anno
Luce clarius constat ea nocte Episcopum non dedisse mem- 1117
bra nimio torpori, sed psalmis atque orationibus adhibuisse sibi solatium. Monachis autem surgentibus ad matutinas, surrexit & ipse, per fenestram quæ erat in eodem thesauro, audivit matutinale officium Monachorum.

13 Tandem clarescente die quæ erat dies Dominica, omnes proditionis complices conveniunt in Canonicam, ascito Clero & populo partim minis, partim muneribus. Æstimabant suæ nequitiæ conspirationem habere effectum, & quasi Reges imperium exercebant in omnibus. Præest illis quidam vir impius & valde nequissimus, qui toto tempore proditionis Compostellæ moratus fuerat, & ut Princeps proditorum complicum quamplures ad conspirationem incitaverat, spe dominium Ecclesiæ S. Jacobi amplexabatur, & ad hoc toto corde anhelabat. Jam enim inde ministri totum honorem B. Jacobi inter se partiti fuerant, & quid vel quantum quisque sibi haberet dispositum. Postquam igitur convenere in Canonicam prædictus iniquus multis hortatus est eos verbis, ut germanitas inter eos habeatur & firma permaneat, ut sint unanimes, ut Civitatem suam muro valloque muniant, & hostes si qui adhuc inter eos remanserunt expellant: accipiunt etiam consilium, ut reconcilient sibi Reginam, & satisfacientes ei de externo opprobrio & incommodo illato firmissimæ pacis cum ea ineant fœdera. Mittunt ad Reginam in Ecclesiam S. Martini eorum metu latentem, qui hæc cum ea diffiniant. Prius tamen facta mentione Episcopi utrum evasisset, aut ubi lateret, vel quid de eo Clero & Populo placeret. Surrexit in medio quidam dilectus & nutritus ab Episcopo, in quo ipse Episcopus multum confidebat, & ad universos verba hujusmodi ostendit & declarat: Usque modo fratres habuimus super nos Dñm. & Episcopum quem amodo nec

no-

Anno 1117 nobis dominari, nec Epiſcopari dignum eſt. Ille enim & Eccleſiæ veſtræ dignitatem diminuit, & vos dominii ſui jugo graviter oppreſsit. Porro ne quis veſtrum eum Dñm. vel Epm. expoſcat fateor coram Deo & B. Jacobo, & coram vobis illum amodo nec Dominum meum, nec Epiſcopum meum fore: etenim probare præſto ſum, juſte ei talia accidiſſe, & toto honore quem habuit debere carere. Hunc quidam peſsimum prædictus Epiſcopus à puero educaverat in Palatio ſuo, & fecerat eum honoratum in Eccleſia S. Jacobi: tandem adultum miſerat in Franciam ad diſcendum grammaticam, data ei non modica pecunia: poſtea revertentem fecerat eum ſibi familiariſsimum & præcordialiſsimum, & quaſi Dominum ſuæ domus amplectens eum paterno amore: dederat quoque ei non modicas pecunias: cumque ab eo nullum fere obſequium recepiſſet, dederat ei bonum præſtimonium, ſcilicet *Aſnoios*, medium de *Sarantes*, *Ceiam*, medium S. Chriſtinæ de *Noia*, & multa alia. Proh perditiſsima fides Gallæciæ! Epiſcopus prædictum peſsimum paterno amore educaverat, dilexerat, & honoribus & beneficiis ampliaverat, & ipſe tamen quaſi horum omnium oblitus, & malum pro bono reddens ad Epiſcopi deſtructionem atque necem anhelabat. Qui poſtquam prædictæ proclamationis finem fecit, pars tam Cleri quam populi eodem imbuta veneno, laudavit verba ejus, & haud aliter fore cenſuit. Illi qui non erant participes illius proditionis, nec in Epiſcopum nec in Reginam conſpiraverant, & quibus hujuſmodi conſilia odio habebantur, licet tantum nefas diſpliceret eis, licet de Epiſcopo & de ceteris aliis aliter ſentirent, non tamen contradicere vel etiam mutire audebant: ſi enim inter tot Judæ complices aliud præter eorum voluntatem vel dicere vel facere præſumerent, confeſtim obruerentur domus eorum, ſubſtantia eorum abiret in prædam, & ipſi forſitan aggere

lapidum obruerentur. *Tempus etenim eſt* (ut ait Salomon) *loquendi, & tempus tacendi.* Anno 1117

14 Tunc ipſi nequiſsimi proditores conſilio accepto cum complicibus ſuis & omnino male imbuti, perditiſsimos legatos in hac conſpiratione & proditione ad Reginam Dñam U. callide & ingenioſe mittunt, & ſic eam alloquuntur: Confitemur equidem, ò Regina, nos tibi dedecus & opprobrium iræ impetu feciſſe, & in Eccleſiam B. Jacobi, & in te non audenda auſos fuiſſe: hujus rei admodum pœnitet nos, ideoque pro nobis & pro aliis ſociis noſtris tibi ſatisfacturi venimus: parcas itaque nobis & omnia tua reddemus tibi: volumus etiam ut nobiſcum pacem habeas, & reconciliationis firmiſsimæ inter nos juramenta habeantur. Quo audito Regina quæ more agnæ inter lupos adventum eorum expaverat, recte & ingenioſe exhilarata eſt, & benigniſsime eis ficte reſpondit dicens: Perplacet mihi quod dicitis, & ſi quid in me peccaſtis, quantum mea refert vobis condonetur. Placet mihi inter me & vos fieri fœdera pacis, & præteritorum malorum non meminiſſe. Tunc adjecerunt nuntii dicentes facile de cetero pax & concordia inter nos fiet, ſed unum excipimus, videlicet, D. Epiſcopum habere nolumus, & illi omnino infeſti ſumus, qui nos hactenus oppreſsit, & dignitatem Eccleſiæ noſtræ, & Civitatis noſtræ ad nihilum redegit. Ideo omnes eum odio habemus, & eum ſuper nos regnare nolumus. Tunc Regina: Quid ad me, inquit, de Epiſcopo veſtro, pro velle veſtro dijudicate eum: quodcumque vobis ſuper hoc placuerit, placebit & mihi: quemcumque vos propoſueritis, proponam & ego: in nullo enim à vobis amodo diſcrepo. Hoc autem ajebat ut vel ſic manus eorum evaderet. Quod audientes nuntii reverſi ſunt ad complices ſuos, referentes eis quæ audierant à Regina, & multaalia: congaudent nefandæ conſpirationis complices,

&

Anno 1117 & fraudis ſuæ molimenta ab ipſa Regina non refelli congratulantur. Verum hoc gaudium vertetur in triſtitiam.

15 Quidam iniquus qui prius acceperat Monachalem habitum, ut audivit complices ſuos regnare, Epiſcopum abjici, Reginam eis reconciliari, depoſito Monachali habitu, egreſſus eſt à Monaſterio factus apoſtata, utque fuerat ſocius conſpirationis, voluit eſſe particeps Regni: quod præter ſpem ei accidit. Quidam Cardinalium atque Canonicorum Eccleſiæ B. Jacobi poſtquam audierunt Reginam reconciliari Compoſtellanis, & ab eiſdem relatum fuiſſe Reginæ quod omnes habent odio Epiſcopum, nec eum dignum eſſe amplius Epiſcopatu, adeunt Reginam parati nec propter mortem verum reticere, nec parti proditorum relicto Epiſcopo favere. Ajunt igitur ei ita: Regina, licet hujus conſpirationis quam noviſti complices retuliſſent tibi malum de Epiſcopo noſtro, & licet dixiſſent eum minime dignum eſſe Epiſcopatu, non tamen credendum eſt eis: volunt regnare, ſed per proditionem: volunt imperare, ſed per violentiam. Parati ſumus omnibus eum accuſantibus reſpondere, & partem ejus tueri: quid enim egit quare degradetur? Quid foris fecit quare ab honore privetur? Si quis eum accuſat, præſto ſumus ei licet eo abſente reſpondere: cum omnia in eum mentiantur, non eſt eis temere acquieſcendum. His dictis Regina congratulata eſt, & quia fideles exiſtebant Epiſcopo ſuo non modicas grates reddidit eis. Revera nihil cauſæ conſpiratores habebant quare Epiſcopum ab honore privarent, niſi ſolam pro tempore violentiam.

Qualiter Regina evaſit à Compoſtella. Cap. 115.

INterea Epiſcopus latens in Eccleſia S. Pelagii audierat pacem inter Reginam & Compoſtellanos fieri: hoc audito mittit ad Reginam quemdam Monachum Pelagium Di-

Didacidem qui omnia ſciſcitetur ab ea, & qualiter & qua conditione fierent: quem Monachum clam Regina ſciſcitata de Epiſcopo ubi eſſet, talibus verbis allocuta eſt: Abi hinc citius fidelis confeſſor, & refer Epiſcopo ex parte mea, ut quam citius potuerit faciat pacem cum Compoſtellanis. ſi poteſt, & egrediatur à civitate. Quod ſi hoc modo non poteſt egredi, ſaltem furtim ſub noctis ſilentio egredi, & evadere manus impiorum feſtinet: ego enim quam citius potuero egrediar Compoſtella, & mala pro malis reddam proditoribus prout ipſi meruerunt: & ut evadere poſsim manus eorum, quaſi fœdera pacis & reconciliationis cum eis ineo datura modo eis juratores ad id confirmandum, quos perjurii reos faciam, alio modo nimirum nequeo evadere vel exire à Civitate. His auditis revertitur Monachus ad Epiſcopum, & refert ei ſingula. Quibus auditis gaviſus eſt Epiſcopus. Eadem die, ſcilicet Dominica, Compoſtellani adhuc pleni œſtro veſaniæ conveniunt ad Reginam in Eccleſia S. Martini poſt prandium exigentes ab ea ſanciri fœdus & pacem inter ſe & Reginam juramentis: poſtulant ſibi dari juratores ex parte Reginæ & fœdus ſuum ſcribi: ipſi equidem jam ſtatuerant in Civitate villicum ſuum, tamen cum conſilio Reginæ, ut eis ad tempus faveret, ut ipſe nihilominus ſecundum conſilium proditorum omnia ordinaret, & diſponeret: alium Priorem, alium Præpoſitum Canonicæ, alium Dñm. altaris, & ſic de ceteris deſignaverant. Anno 1117.

2 Regina autem tale fertur eis dediſſe reſponſum: Quid ulterius moramur in hac diſcordia? Accipite à me juramentum pacis, & reconciliationis inter me & vos, firmandæ & tenendæ: jurent vobis ex parte mea Fredenandus, Veremudus, filii Comitis Petri, & Fredenandus Joannides, deinde dabo vobis quos præcipue vultis inter eſſe huic juramento, filium meum & Comitem Petrum qui ſunt extra Civitatem non auſi huc ingredi propter hos

Anno 1117 discordiæ tumultus, ceteroſque Conſules & Principes Gallæciæ: filius namque Reginæ cum pedagogo ſuo Comite Petro, ceteriſque optimatibus Gallæciæ, cum magno equitatu erat prope Civitatem proſpiciens ſi forte Regina evaderet: audito autem inter Reginam & Compoſtellanos quaſi pacem fieri, attentius ibidem morabantur præſtolantes eam. Tum Fredenandus & Veremudus, aliuſque Fredenandus qui ab Eccleſia cum Regina confugerant, ſcil. prætaxati juratores, juravere Compoſtellanis ſic fore inter Reginam & Compoſtellanos de pace & reconciliatione quemadmodum determinatum erat. Verum ad hoc jurant, ut Regina evadat, & ipſi perjurii habeantur, ſic enim jam in colloquio ſecreto fore cum Regina ſtatuerant. Compoſtellani alacres, & pro ſua opinione voti ſui compotes, accipiunt juramentum, dantque Reginæ, & ſuis licentiam egrediendi Civitatem, & ad hoc ut filium ſuum & Comitem P. ceteroſque faciat eis jurare, & pactum illud ſancire. O ſtulta audacia proditorum! O cæca veſania conſpiratorum! Tantum tamque abhorrendum nefas putant fore inultum, & quod male fecerunt ſe impune laturos eſſe opinantur, quod eſt Regem eſſe. Egreditur Regina à Civitate, evadit laqueos proditorum, columba unguibus accipitris, agna ore luporum aufugit. Comitatur eam uſque ad ſaltum quidam ſtultus & inſanus, & cum eo quidam Compoſtellani complices ſui. Verum enimvero remota Regina à Civitate poſtquam audierunt & noverunt Reginam non reverſuram Compoſtellam, nec habituram pacem cum Compoſtellanis, citius reverſi ſunt. Regina adiit filium ſuum, ſuoſque Proceres, & jam ſecura retulit eis quæ ſibi acciderant. Jubet etiam renuntiari ex parte ſua Compoſtellanis diffidationem, ut ſibi caveant, & ſe muniant, & ad bella ſe præparent: ait enim tantum nefas quod fecerant, non remanſurum impune. Quo audito Compoſtellani quaſi ſemianimes fiunt & ni-

nimio terrore arrepti se in arcto positos conspiciunt, nihil fiduciæ, nihil consilii habent: ultionem sui facinoris vident pullulare, & sibimet diffidunt: confugiunt tamen ad Ecclesiam, & pretiosiora quæ habent illuc asportant. Anno 1117.

Qualiter Episcopus evasit à manibus proditorum. Cap. 116.

EAdem die, scil. Dominica, sole inclinato prædictus Episcopus residens thesauro S. Pelagii, cogitat quid agat, qualiter evadat, qua parte egrediatur. Ecce autem turba multa proditorum celeri cursu veniunt in claustrum S. Pelagii, omnes equidem armati & requirentes Episcopum. Quo non invento ibi, egrediuntur Ecclesiam proni ad sacrilegium: inquirunt Episcopum in angulo Ecclesiæ, post altaria, & etiam sub velaminibus altariorum interemturi ipsum, si eum invenirent. Tunc Monachus Thesaurarius, qui cum Episcopo erat, conversus ad Episcopum, vides (inquit) Pater, proditores tuos discurrentes armata manu? Ad hæc Episcopus, quid inquit? Respondit Monachus, ecce requirunt te in Ecclesia, extra Ecclesiam, sitientes sanguinem tuum: modo huc aderunt: consule tibi ne te hic inventum trucident: cerne quanta turba ingreditur, & quam velociter. Tunc Episcopus conversus ad Michaelem, fugiamus, (inquit) Michael: egrediamur hinc citius, induere te hoc pallio, & ego hac capa vilissima: inter hos discurrentes discurramus, inter properantes properemus, inter ingredientes & egredientes egrediamur: solus Deus si vult, potens est liberare nos.

2 Egreditur itaque Episcopus cum prædicto Michaele, positus inter mortem & vitam, & inter frequentes requirentium se turbas transiens pervenit in claustrum ejusdem Monasterii: deinde in aliud claustrum, & circumseptus utrobique transiliit per murum juxta Ecclesiam S. Jacobi, ubi est altare S. Petri, & sic pervenit cum prædicto Michaele in dormitorium nostrorum Canonicorum per tegula-

Anno 1117 ta, & requievit ibi parum. Post hæc aperto ostio dormitorii egressus est in quintanam Palatii quæ est ante refectorium: erat autem lucidissimus splendor lunæ præbens sufficiens luminare omnibus concurrentibus ad Ecclesiam B. Jacobi, & sua illuc asportantibus. Erat enim tota Civitas perterrita formidans Reginæ militum assultus, & tanti facinoris conscientia noctu & die ad Ecclesiam confluebant. Verumtamen Episcopus quasi unus ex illis transiens per medium eorum pervenit ad domum Petri Gundesindidez Canonici & Card. Ecclesiæ B. Jacobi, tot tantisque procellis nec ab Episcopi sui favore, nec à tramite justitiæ recedentis. Tunc pulsavit Michael ostium pone latente Episcopo propter claros lunæ radios & propter frequentes discursus hominum. Aperto ostio Episcopus ingressus est Cameram prædicti Cardinalis, latens ibi quousque abirent quidam Canonicorum, quos Cardinalis vocaverat ad cœnam, quosque Episcopus habebat suspectos. Quibus remotis Episcopus cum prædicto Cardinali & Michaele transiit per domum ipsius Cardinalis in alteram partem vici. Tunc Cardinalis ait Episcopo: Pater sanum est tibi consilium, ut induaris arma, & per medios vigiles qui hic & circum vallum excubant, quasi unus ex illis transeas. Ad hæc Episcopus: Absit inquit, ut alia induar arma præter arma Christi quæ mecum habeo. Armis enim Christi protectus hesternum incendium evasi, alia non minus formidanda pericula, eisdem armis munitus, & Deo adjuvante & protegente transibo per medios hostes. Verumtamen adhibe mihi alios duos armatos, cum quibus tot manus vigilium præteream quasi unus ex illis: age non est longius moræ indulgendum. Præsto sunt enim hostes nostri qui nos insequuntur, & sanguinem nostrum sitiunt. Haud mora Cardinalis obedivit consilio ejus, & circummunit Episcopum duobus armatis, unius quoque lancea Michaele armato, sic

pro-

progrediuntur. Quos cum vidiſſent prætereuntes inter vicum Fagarium & vallem miliorum excubæ qui hinc & illinc excubant, exclamantes ajunt: Quinam etis? quo itis? quid quæritis? Tunc unus ex ſociis Epiſcopi monitus ab Epiſcopo quid reſponderet ait: Imus extra Civitatem excubitum, & proviſum ne hoſtes furtive aggrediantur Civitatem: tempus enim eſt vobis vigilandi & excubandi: tempus eſt huc & illuc diſcurrendi, vos autem inertes quid hic moramini? quid hic datis membra quieti? ſurgite, diſcurrite, excubate attentius. Inter hæc verba prætereunt & tranſiliunt vallum. Quot autem & quanta mala paſſus fuerit in hac nocte Epiſcopus & per quæ loca pedes tranſierit, longus mihi labor eſt referre, & proprium opus inquirit. Anno 1117.

3 Tandem prædictus Epiſcopus pervenit ad fontem quærcus qui eſt in via *Patroni* feſſus labore itineris, & comitatus Michaele ceteriſque compluribus, de quibus præmiſit duos ad quemdam villicum ſuum, qui prope morabatur, ut ad ſe veniret, & adduceret ſecum equitaturas. Eas igitur adductas aſcendit Epiſcopus cum aſeclis ſuis, & non modica militum turba jam munitus venit *Iriam*, & quaſi à captivitate fugiens, quaſi à mortuis reſurgens ab amicis ſuis receptus eſt. Prædictus autem Cardinalis per cujus domum tranſierat Epiſcopus, & qui eum liberaverat, interim capitur à proditoribus, & omnia ejus ab eiſdem poſſidentur: alia die ducunt eum in publicum ut vel Epiſcopum reddat, vel ipſe mortis pœnam patiatur. Sed Deus omnipotens, juſtus & fortis Judex, liberavit eum à manibus impiorum. Interea Epiſcopus apud Iriam patefacta Reginæ evaſione ſua, percutit omnes Compoſtellæ commorantes gladio anathematis, & eos à liminibus S. Eccleſiæ ſuſpendit, quod Compoſtellanos medullitus ſauciavit, & eos omnino enervavit. Convocat etiam Epiſcopus omnes Provinciæ B. Jacobi, tam milites quam pedites, & ad obſidionem

Anno 1117 nem Compoſtellanorum ſummis precibus Reginæ condeſcendens maturat. Regina quoque mittit legatos ſuos circumquaque, & omnes tam Conſules & Principes, quam milites, & pedites præcepit venire ad obſidionem & deſtructionem Compoſtellæ. Reginæ filius A. obſidet Compoſtellam à parte montis petroſi non modico exercitu, tam militum, quam peditum, adjuncto ſibi pedagogo ſuo comite P. & filiis ejus Fredenando, Veremudo, Ruderico leviriſque ſuis Comite Guterio, & Gumieſſe Nuniz, ceteriſque optimatibus: à parte vero Iriæ obſidet Epiſcopus magno exercitu militum, & infinito numero peditum. A parte Montis Sacri obſidet comes A. cum exercitu Limianorum, adjunctis ſibi Caſtellanis, (1) Decianis, & aliis compluribus. A parte Monaſterii S. Petri obſidet Comes Munio cum omni exercitu ſuo: à parte Penellarum obſidet Comes Rudericus cum nimio exercitu.

4 Ad lucem frangitur ſupercilium Compoſtellanorum, hinc multitudine obſidentium & crebris aſſultibus, illinc anathematis gladio: licet enim nefanda turba conſpiratorum daret animos ceteris Compoſtellanis, ut non reciperent anathema Epiſcopi, nec haberent eum pro Epiſcopo, alii tamen tam Canonici quam cives ſaniori accepto conſilio juſtitiam obſervantes, obediunt ei, utpote Epiſcopo ſuo, & ejus excommunicationem ſuſcipiunt. Diſcurrunt huc & illuc Scariotides, & muniunt Civitatem vallo, ſepibus, aggere lapidum, & ligneis propugnaculis, animant atque hortantur populum, ſed incaſum. Poſtquam enim non modica pars Compoſtellanorum expers nefandæ proditionis videt Civitatem circumquaque obſeſſam, arbores truncari, ſegetes colligi, capita, pedes, aut manus amputari, mortuorum corpora non humari, videt etiam Reginæ exercitus

(1) *Ex territorio ſcilicet*, Caſtellæ, *Aurienſis Diœceſis.*

tus quotidie augmentari, ſuos autem decreſcere, ducit operæ pretium aliud conſilium accipere: magna pars nimirum Compoſtellanorum quaque nocte aufugiebat metuens Civitatem penitus deſtrui, & Compoſtellanis digna pro meritis reddi. Jam proditores odio habentur à ceteris, jam eorum conſilium floci penditur, jam maledicitur eis qui tantæ nequitiæ fuerunt auctores, quique in Epiſcopum & in Reginam fecerunt conſpirationem, quippe nullius fulti patrocinio vident Civitatem facile capi, ſi expugnetur, & exercitus undique expugnare eam avidos. Quis enim non irrueret avide in proditores? Quis non extirparet ipſos nefandos in Epiſcopum ſuum conſpirantes? Quis non deſtrueret, Regnum & Sacerdotium deſtruere volentes? Quis non combureret Apoſtolicæ Eccleſiæ violatores & combuſtores? Tota Gallæcia habet infeſtos tanti facinoris auctores: tota Gallæcia ſitit ſanguinem eorum. Anno 1117

5 Tandem ſpreto conſilio proditorum, ſpreta conſpirationis inſania, quidam Canonicorum cum quibuſdam Civibus, qui prædicta proditione nec participaverant, nec deſtruere potuerant, egrediuntur ad Epiſcopum, & ſpe ſupplicandi, & poſcendi miſericordiam, & ajunt ei: Reverendiſsime Pater, venimus ad fontem miſericordiæ tuæ, ſupplicamus tuæ ſolicitæ pietati, aperiatur nobis gremium tuæ pietatis. Porrige nobis auxilii manum: tota Civitas, exceptis proditoribus, ſupplicat tibi ſecetur & auferatur pars morbida, ut ceteri vivere poſsint: parce Pater, Pater parce filiis tuis, & quos ſolitus es fovere gremio pietatis & miſericordiæ, noli hoſtili gladio percutere: miſerere noſtri & eſto brachium noſtrum, ad te enim confugimus, utpote ad Patrem noſtrum, ad Epiſcopum noſtrum. Quorum precibus cum condeſcendiſſet Epiſcopus; & more paterno miſertus fuiſſet filiorum ſuorum, adiit Reginam, & filium ejus, referens ei Compoſtellanorum ſupplicationem

&

Anno 1117 & confugium ad misericordiam. Quod cum audisset Regina, absit, inquit, ut parcatur proditoribus, qui tot tantaque nefanda comiserunt: stat mecum hæc sententia, scilicet omnes Compostellæ proditores & facinorosos igne aut gladio delere: sicut enim ipsi non pepercerunt Ecclesiæ B. Jacobi, nec tibi, nec mihi; sic nec eis parcendum est: animadvertatur obsecro in eos prout meruere, & pereant de libro vitæ. Tu quoque Pater in eorum delementum debes anhelare. Tua enim interest tantum nefas abominari & delere. Episcopus ut videt Reginæ animum ad suæ injuriæ ultionem pronum nulliusque precibus flecti; convocat Regem puerum, Comitem P. pedagogum ejus, Comitem Rudericum, Comitem Munionem, & ceteros Gallæciæ prudentiores, rogans eos ut Reginæ animum precibus emolliant, quatenus Apostolicæ Civitatis misereatur, & proditiosos delendo, ceteris parcat.

6 Tunc illi adeunt Reginam & summis & infinitis precibus eam ad misericordiam flectere nituntur. Flet Regina, quandoquidem videt se conspiratorum nefas pro velle suo non posse ulcisci, nec proditores, eorumque propaginem, funditus extirpare. Tandem Regina precibus Episcopi ceterorumque vix condescendens, quasi coacta reconciliationis fœdera cum Compostellanis consentit fieri: pacisscuntur itaque jurejurando Compostellani in primis se germanitatem suam, scilicet conspirationem, omnino destruere, & ejus chirographum ut destruatur dant Episcopo: pacisscuntur & dare mille & centum marchas argenti, & reddi omnia quæcumque Episcopo vel suis, & Reginæ & suis abstulerant: proditores autem tam Canonicos, quam Cives proscribi, videlicet exules fieri, hereditatibus, ædificiis, ceterisque beneficiis privari. Itaque tam de Canonicis, quam de Civibus, numero C. proscripti & exules facti sunt. Quibus expulsis & proscriptis, ceteri qui remanse-

ferant, tam Canonici, quam Cives, veniunt ad Epiſcopum & ad Reginam in alterium pullorum, (1) jam depoſitis armis, jam Compoſtellanis ſolutis ab anathemate, jam ſancito fœdere pacis, & militibus Epiſcopi Eccleſiam & turres habentibus, jam pro argento & pro ceteris datis obſidibus, ſcilicet quinquaginta filiis meliorum Compoſtellæ. Veniunt inquam & jurant Epiſcopo & Reginæ fidelitatem, & obſequium, nec ſe colligere proſcriptos niſi juſſu Epiſcopi & Reginæ. Condonatur itaque eis pœna participii & conſenſus conſpirationis & facinoris, & aſſequuntur miſericordiam ab Epiſcopo, & Regina, & ab omnibus Gallæciæ Principibus. Ingreditur Epiſcopus Compoſtellam, & magno gaudio ſuſcipitur: potitur apice ſui honoris, & expulſo odio conſpiratorum ſedet in ſolio ſuo: jubet Eccleſiam B. Jacobi quæ combuſta fuerat, reædificari, ſigna quæ liquefacta fuerant fieri, & Palatia ſua renovari: datur argentum à Compoſtellanis, & quæ ablata fuerant reddunturEpiſcopo & Reginæ. Anno 1117

Quod Epiſcopus ivit in expeditionem uſque Segobiam, ut recuperaret honorem B. Jacobi in Portugalia. Cap. 117.

NON poſt multum temporis Regina diſcedente in expeditionem contra Regem Aragonenſem, proficiſcitur cum ea Epiſcopus coadunato ſuo exercitu, & omnes Conſules & omnes Principes Gallæciæ. Secutus autem eſt eam Rex filius ſuus cum pedagogo ſuo habens in comitatu ſuo Adefonſum Comitem Limienſem, Comitem Guterium, Fredenandum, Veremudum filios Comitis Petri, Gumiz Nuniz, & quam plures Baronum Gallæciæ cum multo milite. Tandem perventum eſt in Campaniam, & coadunatis Legionenſibus, Campeſtribus, Caſtellanis, Aſturicenſibus,

(1) *Hic ut ſupra cap.* 15. *num.* 5. Auterium *legere oportet.*

Anno 1118 itur in *Extremitatem*. Prædictus autem Episcopus remansit Palentiæ, dato exercitu suo Reginæ, quia patiebatur in tibia sua, & quia noluit interesse prædis & rapinis pauperum. Accepto tamen consilio cum Clericis qui secum aderant, ivit *Segobiam*, certa de causa: nam idem Episcopus fecerat olim Mauricium Bracarensem Episcopum, Canonicum Ecclesiæ B. Jacobi, & dederat ei præstimonium medietatem honoris B. Jacobi, qui est Bracaræ & in confinio. Quo Mauricio violentia Regis Teutonicorum in Papam electo, alter in locum ejus Bracaræ electus est, videlicet *Pelagius* Menindiz, quidam idiota, qui eumdem honorem B. Jacobi violenter detinebat. Archiepiscopus autem Toletanus determinaverat diem, in qua prædictus electus Bracarensis veniret Segobiam, ut ibi ab ipso Archiepiscopo consecraretur. Ad hanc consecrationem venit prædictus Ecclesiæ B. Jacobi Episc. ut coram Archiepiscopo ceterisque Pontificibus prædictum honorem B. Jacobi recuperare posset: sed cum ab Archiepiscopo differretur, & ante consecrationem Bracarensis electi judicium super honore illo non fieret orta seditione in eadem Civitate Segobiana contra Reginam ejusque exercitum, dilatatum est hoc negotium. Statutum est ab Archiepiscopo & à ceteris Episcopis qui intererant, videlicet Salmanticensi, Ossmensi, Portugalensi, inter Episcopum B. Jacobi, & Bracarensem haberi judicium super hoc *Tude* Kal. venturi Septembris. Sunt etiam statuti judices Auriensis, & Lucensis Episcopi: & quamvis omnes hujus negotii diffiniendi causa statuto die Tudam convenissent; totum tamen negotium remansit indefinitum. (1) Revertente igitur Episcopo nostro Segobia, & Compostellam veniente, cum Canonicis suis consilium habuit, quo modo Ecclesiam B. Jacobi, Deo

Anno 1118

(1) *Vide libro seq. cap.* 6.

Deo juvante, ſublimare valeret: ad id namque ex quo fuerat Epiſcopus attentus anhelaverat, videlicet, ut Apoſtolica Eccleſia Archiepiſcopatum vel aliud majus haberet: ſed tanta, tamque ardua res non niſi per difficilia & in tempore, & in loco ſuo acquiri valet. Quomodo ergo Eccleſia B. Jacobi per prædictum Epiſcopum, gatia Dei adjutrice, Archiepiſcopatum adepta fuerit, non ſupervacaneum, immo quam maxime utile dictaminis noſtri ſtylo modernis atque poſteris notificari habeo: quod alius liber, qui ſequitur, evidentiſsime declarat. Hæc omnia propriis oculis inſpexi, & ad utilitatem Eccleſiæ noſtræ proprio ſtylo, Deo juvante dictavi: & quod propriis oculis non vidi, ab ipſo Pontifice & à multis idoneis viris, ſapienter & fideliter didici. Anno 1118

IN NOMINE DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI incipit liber ſecundus.

QUOMODO COMPOSTELLANA ECCLESIA per Didacum prædictum Epiſcopum II. facta fuerit Metropolis. Secundi libri ſeries.

Incipit Prologus.

HUmanas laudes oblivionis nube obtegere operæ pretium neutiquam arbitramur. Poſteris enim quibus eſt animus virtuti adhærere quædam ſunt rudimenta virtutis. Nempe cum poſterior dies diſcipulus ſit prioris, quanto magis priorum bene geſta doctrinam adhibent modernis. Qua in re propter obtrectatorum dentes qui bonorum gloriam corrodere non pertimeſcunt, anteceſſorum laudes elucidare non refugio. Nolo enim longa temporum intercapedine inglo-

Anno 1118 rium fieri, quod bene gestum lucem desiderat, stylumque memoriæ expetit. Tuæ igitur sanctitatis hortatui obsequentes Reverendissime Pater Didace Sancti Jacobi Antistes, præcedentis libri seriem ex parte contexere studuimus. Ejusdem namque libri præcedentia Munio Mindunienſis, & Hugo Portugalenſis Episcopi, viri scilicet prudentes ac reverendi scripserant. Stylo quorum ingenii mei scintillam adhibendo, quid, qualiterve in prædicta Ecclesia ut puta bonus agricola in vinea laboraveritis, & quomodo ante Episcopatum & in Episcopatu eam rexeritis, scribendo patefecimus. Deinceps qualiter eadem Apostolica Ecclesia, Deo juvante, & vestra solertia laborante, facta fuerit Metropolis, & qualiter eamdem in ceteris sublimando, contra sævissimas ingruentium persecutionum impugnationes protexeritis, dicere aggrediemur. Vobis autem diu & feliciter vivere, & Ecclesiæ vestræ diu feliciter præesse, mihi quoque de vobis laudem scribere, omnium bonorum tributor tribuat.

Incipit liber secundus registri Didaci Ecclesiæ B. Jacobi Episcopi II. Cap. 1.

QUicumque igitur fere usque ad tempus prædicti Episcopi in Ecclesia B. Jacobi cathedræ pontificali præfuerant; non tantum Episcopi, sed quasi Principes fuerant, præter *Dalmachium* bonæ memoriæ Cluniacensem Monachum, & paucos alios. Ex quo namque corpus B. Jacobi ibidem revelatum magnis innumerisque claruit miraculis, Hispaniarum Reges Ecclesiam B. Jacobi præ ceteris ob amorem tanti Apostoli honorabilem fecere, & Regii juris potestatem prædicto Apostolo circumquaque concessere. Quippe ut quæ tanti Apostoli præsentia ceteris apud Hispanos præcellebat Ecclesiis, Ecclesia eadem prædiorum, hereditatum, & ceterorum quæ fuerant Regii ju-

juris præcelleret & poteſtate. Tanto igitur honoris culmine Pontifices in Eccleſia B. Jacobi præditi præ ceteris Epiſcopis Hiſpaniæ regiam potentiam à Regibus habebant. Cum Rex Hiſpanorum ad extirpandam perfidorum Iſmaelitarum gentem cum exercitu ſuo irrueret, Epiſcopus Eccleſiæ S. Jacobi cum toto ſui Regni exercitu nullatenus ſe abſentabat. Demum, ut verum plenius enucleemus, Pontifices Eccleſiæ B. Jacobi ſoliti fuerant militaribus armis protecti ad bella incedere, & Sarracenorum audaciam durius retundere: unde apud Gallæcos inolevit hoc proverbium: Epiſcopus S. Jacobi baculus & baliſta. Nec mirum cum tunc temporis tota fere Hiſpania rudis & illiterata eſſet. Nullus equidem Hiſpanorum Epiſcopus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ matri noſtræ ſervitii aut obedientiæ quidquam tunc reddebat. Hiſpania Toletanam, non Romanam legem recipiebat. Sed poſtquam A. Rex bonæ memoriæ Romanam legem Romanaſque conſuetudines Hiſpanis contradidit, ex tunc utcumque obliterata quadam nebula inſcientiæ Sanctæ Eccleſiæ vires in Hiſpanis pullulare cœperunt. Quid enim memorem rudes & imperitos anteriores Eccleſiæ B. Jacobi fuiſſe prælatos? Tempore ſiquidem Toletanæ legis quidam Cardinalis atque Legatus S. R. Eccleſiæ venit in Hiſpaniam ut videret quid ſcientiæ, quid Religionis, quidve conſuetudinis Eccleſiaſticæ ibi haberetur. Cumque veniſſet in Gallæciam, nuntios ſuos ut decebat ad Epiſcopum loci illius Compoſtellam præmiſit. Epiſcopus autem Compoſtellanus accerſito uno de Theſaurariis Eccleſiæ B. Jacobi, ecce, inquit, adeſt Cardinalis Romanæ Eccleſiæ, vade, & quantum obſequii impendit tibi Romæ, tantumdem impendas ei Compoſtellæ: Quantum famulata eſt tibi Romana Eccleſia, tantumdem famuletur ei Compoſtellana Eccleſia. Quod dictum nullo ſale conditum, imo magno ſupercilii pondere ſuffarcinatum Romana Anno 1118

Ec-

Anno 1118 Ecclesia usque in hodiernum diem habet præ oculis, & rememoratum, sæpius Ecclesiæ B. Jacobi obfuit & obest. Ceterum eadem Ecclesia jugum de cervice sua citius, Domino juvante, excutiet: quamquam aliqua parte in tempore Domini Dalmachii Compostellani Episcopi jam excusserit, qui in Concilio Alverniæ apud Clarum Montem libertatem Ecclesiæ B. Jacobi adeptus est ab Urbano Papa præsentia & consensu trecentorum Episcoporum. Qui Dalmachius à Cluniacensi Conventu assumptus, duobus tantum annis præfuit Episcopus Ecclesiæ B. Jacobi & mortuus est. Post hunc succesit in Episcopum eidem Ecclesiæ Didacus secundus, de quo quædam ad memoriam revocare duximus non incongruum.

De ingenio & moribus Didaci II. Episcopi. Cap. 2.

IGitur Gallæciæ oriundus fuit, natus probis secundum sæculum parentibus: pater ejus nomine *Gelmirius*, miles ac præpotens fuit temporibus Didaci Pelagides, Compostellani Episcopi: à quo Episcopo habuit & rexit Castellum nomine *Honestum* & honorem ei circumquaque adjacentem, *Iriam*, & ei adjacentia, *Amatam*, *Pistomarchos*. Quem Episcopum prædictus Rex Alfonsus expulit ab Ecclesia B. Jacobi, & diu tenuit captum in compedibus, impositio ei nomine proditoris. Quidam enim ejus inimici invidiæ zelo dixerunt, quod Gallæciæ Regnum prodere Regi Anglorum & Normannorum & auferre Regi Hispanorum satageret. Quod circumquaque vulgatum utrum verum fuerit, an non, non est modo nostræ materiæ. Hujus Didaci Episcopi tempore Didacus ille, de quo agimus, bonus adolescens fuit, eruditus literis in Ecclesia B. Jacobi, & adultus in curia hujus Episcopi: sed postquam ut prælibavimus Episcopus ille privatus fuit honore suo, & Dalmachius succedens ei in Episcopum persolvit jura naturæ, A. Rex bonæ memoriæ, & Comes Raymundus gener

ner ipsius Regis, qui tunc Gallæciam, & Portugalensem terram & honores possidebat & regebat; videntes hunc adolescentem perspicacem, bonis moribus adornatum, veloci ingenio præditum, cum consilio Canonicorum præfecerunt eum Ecclesiæ & honori B. Jacobi præpositum. Cui præfuit & dominatus est quinque (1) annis, sic ut de gradu in gradum, de bono in melius, de virtute in virtutem ascenderet. Cumque postea Clerus & populus Ecclesiæ B. Jacobi eligeret sibi Episcopum, consilio ejusdem Regis A. & Comitis Raymundi atque Gallæciæ Principum prædictus Didacus electus est in Episcopum. Prius tamen quam à laicali manu acceperat Ecclesiam & honorem Ecclesiæ B. Jacobi, reddidit B. Toletano Archiepiscopo & Romanæ Ecclesiæ legato coram Episcopis Gallæciæ qui interfuerunt electioni ejus, videlicet D. Aurienſi. P. Lucenſi. A. Tudenſi. G. Mindunienſi, & Principibus Gallæciæ, Clero, atque Populo Compostellæ. Quæ autem & quanta in Episcopatu suo fecerit, licet paginæ nostræ series superius partim retulerit, nihilominus tamen quædam nunc memorare supervacaneum non putamus. Anno 1118

Quomodo idem Episcopus aspiraverit ad adipiscendum Archiepiscopatum. Cap. 3.

FUIT namque in Ecclesiasticis & in sæcularibus negotiis vir perspicacissimi ingenii, & quoniam Ecclesia B. Jacobi rudis & indisciplinata erat temporibus illis: applicuit animum ut consuetudines Ecclesiarum Franciæ ibi plantaret. Quod nimium laboriosum fuit ei, ut bonus tamen agricola spinas & tribulos extirpando, filices atque urticas evellendo utilia plantarum semina collocat. Constituit.

(1) *Quatuor tantum dicuntur lib. 1. cap. 7. & infra cap. 91.* quasdriennium. *Quintum ferte numeravit incœptum.*

Anno 1118 Lib. 1. c. 20. tuit Canonicos prætaxato numero, scilicet septuaginta duos, qui non ingrederentur chorum B. Jacobi nisi in superpelliciis, & in capis, cum prius non rasis barbis, capis dissutis & variatis, rostatis pedibus, & hujusmodi ad modum equitum Clericos Ecclesia B. Jacobi haberet. Convenientibus quoque eis in unum, scilicet in refectorium, alii esuriebant, & alii splendide epulabantur, & ut quisque abundabat divitiis, ampliora & pretiosiora fercula sumebat. Sed prædictus Episcopus omnibus Canonicis æqualem portionem dari constituit, & sic consuetum schisma ab eis removit. Prius septem aut duodecim hebdomadarii erant qui præerant altari B. Jacobi, & ad eos quasi ad Dominos omnia oblata ad Clericos pertinentia confluebant: ipse vero Episcopus unicuique Canonico suam septimanam in altari distribuit. Quid in his moror? Factorum ejus copia nostrum exuperat stylum. Ceterum cum multis atque diversis modis sublimaret, Deo juvante, Ecclesiam B. Jacobi, ex quo fuit Episcopus ad quid præcipue anhelaverit, quid totis viribus animi exoptaverit, silentio minime committo.

2 Consideravit, quod ubicumque terrarum alicujus Apostoli corpus requiesceret, ibi aut Papatus, aut Patriarchatus, aut ad minus Archiepiscopatus erat, excepta Ecclesia B. Jacobi. Quod quasi opprobriosum atque injuriosum ei videbatur: præsertim quoniam B. Jacobus consanguineus Domini fuerat unus de familiaribus ac præcordialioribus discipulis Domini. Assumpto enim Petro & Jacobo & Joanne Dominus noster utpote specialioribus ac præcordialioribus amicis suis transfiguratus est coram eis in Monte Thabor. Cumque etiam mater filiorum Zebedæi petivisset à Domino ut duo filii sui, scilicet, Jacobus & Joannes, unus sederet ad dexteram ejus & alius ad sinistram in Regno suo, orta est contentio inter ejus discipulos.

los, Quis eorum videretur esse major, præcipue aut Petrus, aut Jacobus, aut Joannes. Verum enimvero qui prius fuerant Episcopi in Ecclesia B. Jacobi, excepto fere Dalmachio bonæ memoriæ, qui per articulum temporis ibi vixit, non ad adipiscendum Archiepiscopatum, nec ad ceteras Ecclesiæ dignitates adipiscendas anhelaverant, sed in armis & in militia versabantur. Proinde hunc prædictum Episcopum amplius & attentius laborare oportuit, quatenus Ecclesia B. Jacobi debito clarescceret honore. Hac igitur compunctus intentione olim Romam petierat, & Papam Paschalem obnixius precibus compulerat, ut inferret Archiepiscopatum Ecclesiæ B. Jacobi: sed quoniam tunc id impetrare non potuit, vix & cum magno sudore *Pallium* impetravit (sicut superius in hoc Registro scriptum est) quod erat jam signum & desponsio futuræ rei. Ait denique ei Papa Paschalis: Digna quidem, charissime Frater, intentio tua: magna exaudienda est petitio tua, si tempus ac locum nobis Dominus dederit. Dignum namque est, ut Ecclesia B. Jacobi Archiepiscopatu aut etiam majori dignitate decoretur. Anno 1118. *Lib. 1. c. 16.*

3 Verumtamen unum quid ad hoc impetrandum admodum impediebat, videlicet Romani resistentes huic petitioni ajebant, hactenus Compostellana Ecclesia superba & arrogans nobis extitit, hactenus Romanam Ecclesiam non ut Dominam, sed quasi sibi comparem respexit, & invita famulata est ei. Iste tamen Episcopus quoniam tantam humilitatem, tantumque obsequium nobis exhibet, cum humilitas vincat omnia, humilitate & obsequio suo si perseveraverit in posterum nostro consensu voti sui compos esse poterit. Verebatur siquidem Romana Ecclesia ne Compostellana Ecclesia tanto subnixa Apostolo adeptis juribus Ecclesiasticæ Dignitatis, assumeret sibi apicem & privilegium honoris in occidentalibus Ecclesiis: & sicut Ro-

Anno 1118 mana præerat Ecclesia & dominabatur ceteris Ecclesiis propter Apostolum, sic & Compostellana Ecclesia præesset & dominaretur occidentalibus Ecclesiis propter Apostolum suum. Quod Romana Ecclesia & tunc nimium verebatur, & usque hodie veretur & præcavet in futurum. Sed prædictus Episcopus cum Canonicis suis quot quibusque modis illius odii & invidiæ stimulos quando Romæ interfuit, removerit, quot quibusque modis per nuntios suos postea Romanam Curiam visitaverit, quantaque humilitate, quantumque obsequium Dño. Papæ atque Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus impenderit, exitus rei patefaciet. Adeptus est igitur Cardinalias in Ecclesia B. Jacobi & ceteras Ecclesiasticas dignitates.

4 Verum ad Archiepiscopatum animus ejus semper anhelabat. Defuncto postea prædicto Paschali Papa, (1) & Joanne Gaietano S. R. E. Cardinali & Cancellario ad Papatum promoto, (2) qui & *Gelasius* dictus est, prædictus Episcopus propositum suum nihilominus obliteravit. Cumque tunc temporis duo de Canonicis Ecclesiæ nostræ Hierosolymam adirent, scilicet, Petrus Didacides, & Petrus Anaiades, alter Cardinalis, & alter Thesaurarius, injunxit eis Episcopus ut cum Papa Gelasio de adipiscendo Archiepiscopatu tractarent. Ipse namque Gelasius cum fuisset Romanæ Ecclesiæ Cardinalis & Cancellarius, multotiens cum prædecessore suo id negotii tractaverat, & quid cuique Ecclesiæ Hispaniarum congrueret, callebat: ad quem cum prædicti Canonici venissent, & cum eo super hoc colloquium haberent, arripuit sermonis initium dicens: Scio Fratres, scio quid quæritis, videlicet Bracarensem Ecclesiam Archiepiscopatu vultis spoliare, & B. Jacobi Ecclesiam sublimare. Ego quidem cum prædecessore meo sæpius idem tractavi. Si quando vel quo modo juste fieri posset, nunc tempus advenit: peperit enim. Bracarensis

(1) *Die 21. Janu.*

(2) *Die 25. Janu.* 1118

Ec-

Ecclesia flagitiosum scandalum in Romanam Ecclesiam, scilicet Mauritium, qui incestavit thorum Matris suæ S.R. Ecclesiæ, & sacrilego Teutonicorum Imperatori consentiens, statutus est ab eo in Ecclesia idolum ad interitum & ad confusionem suam: (1) quem omnis Catholica abominatur atque detestatur Ecclesia. Ceterum vos non causa hujus legationis, sed peregrinationis vestræ huc venistis. Ite ad Sepulchrum Domini quo ire proposuistis: & quidem si nuntios suos ad nos Episcopus vester super hoc miserit, plenarie & pro velle suo ei respondebimus. Veruntamen quid mecum locuti fueritis, quidve animi me circa id negotii habere comperti estis, Domino vestro renuntiate. Ego quoque literas meas ei mittere, minime recuso. In hæc itaque verba Papa Gelasius prædicto Episcopo misit literas suas. Anno 1118

Literæ Papæ.

5 *Gelasius Episcopus servus serv. Dei. ven. fratri D. Compostellano Episcopo salutem & Apost. bened. Licet gravioribus negotiis constituti, veteris tamen dilectionis & amicitiæ non possumus oblivisci. Ideoque fraternitatem tuam literis præsentibus visitamus, rogantes ac monentes ut Romanæ Ecclesiæ multis aggravatæ, multisque distractionibus fatigatæ, memoriam habeas, & tam ejus quam nostris opportunitatibus debita caritate subvenias. Communes filios P. Cardinalem, & Petrum Thesaurarium tuæ benevolentiæ commendamus, ut pro amore nostro eos de charis habeas chariores. Dat. Ferentini XVI. K. Julii.* (Ann. 1118.)

(1) *Adi 9. Martii Anni Domini* 1118. Mauricius (*Burdinus etiam vocatus*) *in Sedem Apostolicam fuit intrusus.*

Anno 1118 *Quod Prior, & Cardinalis miſsi ad Papam, capti fuerunt in via.* Cap. 4.

VIſis igitur hujuſmodi Papæ Gelaſii literis prædictus Epiſcopus quanto gaudio gaviſſus fuerit, quamque ad percipiendum ſuæ ſpei effectum amplius anhelaverit, liquido patebit: gaviſſus eſt namque, quod Joannes Gaietanus qui & *Gelaſius*, prius Romanæ Eccleſiæ Cardinalis & Cancellarius, & Romanarum conſuetudinum peritiſsimus juſte & canonice promotus fuerat in Romanum Pontificem. Qui Gelaſius fere totius orbis Eccleſias earumque Paſtores noverat, & quid cuique congrueret bene ſciebat, præcipue Hiſpaniarum Eccleſias eorumque Rectores in promptuario ſui pectoris habebat. Inter quas Eccleſiam B. Jacobi Apoſtoli, utpote digniſsimam & excellentiſsimam aliarum, diligebat & venerabatur, & eam ampliori dignitate prout dignum & juſtum foret, ſublimare volebat: tum propter præſentiam & amorem tanti Apoſtoli, tum aliis de cauſis. Ejus quoque Paſtorem prædictum Epiſcopum quodam amoris privilegio amplectebatur, & ejus petitioni citius volebat condeſcendere. Denique prædictus Epiſcopus arceſsitis majoribus & prudentioribus Eccleſiæ ſuæ Canonicis, & prædictis Papæ Gelaſii literis in publicum relatis, ſuper hoc negotii ad quod anhelabat, cum eis conſilium habuit, & ait: Noſtis fratres quanto tempore & quanto labore deſudaverim ad ſublimandam Eccleſiam B. Jacobi. Noſtis etiam ad quid præcipue jam diu anhelaverim, videlicet ut Eccleſia B. Jacobi in Archiepiſcopalem ſublimaretur dignitatem: verum hoc deſiderium meum tam magnum atque tam dignum, cum Deus voluerit, effectu neutiquam carebit. Jam fratres tempus eſt petendi & accipiendi, quærendi & inveniendi, pulſandi & aperiendi. Ego quidem libentiſsime præſentiam Gelaſii Papæ, qui & Eccleſiæ noſtræ & noſter amicus eſt, adirem, & credo Eccleſiæ noſtræ

Ar-

Archiepiſcopatum ab eo impetrarem: ſed iter mihi utrinque obtruſum eſt. Hinc enim noſtrum mare Oceanum Piratæ Iſmaelitarum non minus quam cum viginti navibus obſident: illinc propter guerras & Regni Hiſpaniæ perturbationes, per terram minime patet nobis aditus. Ad hæc A. Rex Aragonenſis Eccleſiæ noſtræ & nobis inimicatur, & per Regnum ſuum tranſeundi licentiam interdicit. Quapropter accipiendum eſt nobis conſilium, quos ex Canonicis noſtris ad Gelaſium Papam latenter & ſub ſpecie peregrinorum mittere deſtinemus. Anno 1118

2 Accepto itaque conſilio Petrus Prior Eccleſiæ noſtræ nepos Epiſcopi, & alter Petrus Cardinalis S. Felicis, (1) Legationis officium accipiunt. Interdicitur eis ne ſuum iter quoquo modo aliis patefaciant, ſed caute & clam ad viam ſe præparent: & quoniam tanta tamque ardua res abſque magna impenſa & abſque largiſsimæ benedictionis fructu fieri nequibat, conſilio Epiſcopi & Canonicorum ſuorum confringitur aurea tabula quæ fuerat prioris atque minoris altaris. Id autem ſedulo tunc cavebant, ne reſciretur: verebatur enim Epiſcopus & Canonici, ne illi tam Canonici quam cives, qui erant exules à Compoſtellana Urbe propter ſupradictam ſeditionem, & in partibus Campaniæ atque Caſtellæ morabantur, talia præſcirent, & ut Eccleſiæ B. Jacobi ejuſque Epiſcopo obeſſent, atque iter Legatorum impedirent, prædonibus Regis Aragonenſis rem prout gerebatur patefacerent. Multi enim ſunt qui gaudent obeſſe aliis, licet non ſibi proſint, ut aliorum ſuffocent utilitatem. Quod præcipue faciunt Galliciani. De-

(1) *Ambroſius de Morales*, Cardinalis S. Jacobi felicis Legationis, &c. *Deeſt* Jacobi *in codicibus*: *ubi tam hic, quam infra cap.* 7. Cardinalis S. Felicis *Petrus dicitur*: *nec ibi adeſt* Legationis *vox, quæ hic occaſionem præbuit correctioni. Vide Tom. præc. in vita D. Gelmirez. n.* 94.

ANNO 1118 Denique prætaxati Nuntii paratis quæ tanto itineri necessaria erant, datisque sibi ad ferendum ab Episcopo & ab iis Canonicorum qui interfuerant, centum & viginti unciis de aurea tabula, iter suum aggrediuntur. Fertur ad ora vulgi illos U. Reginam adire, quæ eo tempore Hispaniæ Regnum tenebat: cujus consensu atque consilio hæc fiebant. Ceterum *nihil opertum quod non reveletur, neque occultum quod non sciatur*: aliquis enim illius consilii per omnia particeps, rem ut gesta fuerat & ut gerebatur, supradictis exulibus prænuntiavit: at illi continuo notum faciunt hominibus Regis Aragonensis, qui tenebant Castellum nomine *Castrum Soricis*, per quod prædicti nuntii transituri erant. Est enim in medio publicæ viæ. Quid plura? Postquam nuntii, scilicet uterque Petrus, alter Ecclesiæ nostræ Prior, & alter Cardinalis, venerunt Castrum Soricis, licet sub specie peregrinorum iter agerent, statim Aragonenses prædones in eos manus injecerunt: aufferuntur eis centum & viginti unciæ auri: aufferuntur eis equitaturæ, vestes, argentum, monetæ, & quæcumque necessaria itineri præparaverant. Prior quoniam potentior & famosior erat, utpote nepos Episcopi S. Jacobi, compedibus astringitur: Cardinalis autem, quoniam Sacerdos erat, & minus potens, per triduum aut per quatriduum retentus, permissus est abire: qui veniens *Cæsarauguſtam* ad Regem Aragonensem, Prioris, suamque captionem ei nuntiavit; & quid amisissent. Eo tempore Rex ille Aragonensis Cæsarauguſtam cum exercitu Francorum obsederat. Post hæc autem cepit eam, Sarracenis coactis fame ad deditionem. (1) Denique cum neque sua, neque aliorum intercessione, ut Prior solveretur apud Regem impetrare posset, Alpes transiit, & Papam Gelasium quem *Magalone* apuliſſe audierat, adiit, suos, suique complicis casus referens. Cur autem Papa ille Gelasius Romam deseruerit,

(1) *Capta Cæsaraugusta 1118. Dec.* 1118

&

& ad Galliarum partes navigio transmeaverit, causa hæc est. Anno 1118

Quare Papa Gelasius Roma aufugit? Cap. 5.

POstquam Joannes Gaietanus, qui & Gelasius, à Clero & Populo Romano in Romanum Pontificem electus & consecratus fuit, Henricus Teutonicorum Rex, & Romanorum Imperator, quem Papa Paschalis, quia in se manum mittere ausus fuerat, & Romanæ Ecclesiæ multa adversa intulerat, excommunicavit; ut audivit Paschalem jura naturæ persolvisse, celeri cursu Romam venit. Regalia namque & Ecclesiastica sibi mancipari, & manu teneri donec pro consilio & velle suo Pontifex ibi fieret, fatagebat. Ut vero audivit Joannem Cardinalem & Cancellarium Romanæ Ecclesiæ jam Papam esse, *Gelasium* nomine, molestè tulit: nihilominus tamen ad Urbem properat. Quod ut nuntiatum est Papæ Gelasio, & Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, videlicet Teutonicorum tyrannum ex improviso tamque celeriter Romam advolare, timor irruit in eos. Porro illius tyrannidem atque impiam persecutionem noverant, & ne quid mali in Romanam Ecclesiam moliri auderet, verebantur: prædictus tamen Teutonicorum tyrannus audita electione & consecratione Gelasii Papæ, sub specie pacis & amicitiæ nuntios suos misit ad eum, simulans ejus canonicam electionem atque consecrationem sibi perplacere. Ceterum aliud machinabatur: parabat namque ei laqueos, ut manus in eum mitteret, quatenus eum vel à Papatu expelleret, aut captum injustæ pactionis fœdera secum inire cogeret. Quod postquam compertum est Gelasio Papæ, relicto prædicto tyranno Romæ, navim cum quadam parte Cardinalium ceterorumque Romanorum ingreditur, & per Tiberim se alto pelago committit, adimplens quod ait Dominus in Evangelio: *Si persecuti vos fuerint in una Civitate, fugite in aliam.* Deinde applicuit cis Rodanum *Magalone.* Cumque appulisset,

Anno 1118 set, inito consilio cum Cardinalibus & cum Provincialibus Episcopis se Alverniæ apud *Clarum Montem* celebraturum Concilium Kalendis Martii diffinivit. Misit itaque nuntios suos in Aquitaniam, in Franciam, in Normaniam, in Flandriam, in Angliam, & circumquaque, de Cardinalibus autem suis unum nomine *Deusdedit* misit in Hispaniam, qui Hispaniæ Episcopos ad prædictum Concilium invitaret.

Quod D. Aurienſem Epiſcopum, & Giraldum ad Papam G. mittere voluit. Cap. 6.

POstquam Prioris atque Cardinalis supradicta captio prædicto Episcopo S. Jacobi relata fuit, propemodum indoluit: tum propter nuntiorum infectam legationem: tum propter tantæ pecuniæ amissionem. Ipse quidem Episcopus eo tempore *Tudem* adierat habiturus judicii examinationem cum Pelagio Bracarensi Episcopo super media parte *Corneliana*, & ceteri honoris qui est S. Jacobi in Portugalia circa Bracaram, præsentibus ibi Judicibus Episcopis Didaco Aurienſi, P. Lucensi, A. Tudensi, ex jussu B. Toletani Archiepiscopi & Romanæ Ecclesiæ legati. Illam namque medietatem quæ sua erat, prædictus Episcopus S. Jacobi Mauricio Bracarensi Archiepiscopo, qui eodem tempore à prædicto Teutonicorum tyranno erectus in idolum incestabat thorum matris suæ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, dederat in præstimonium. (1) Quam medietatem successor ejus Pelagius violentia fultus retinebat. Qui causa hujus examinationis veniens, noluit tamen inire judicium, nec etiam transmeare Mineum, sed veniens usque ad ripam Minei ait: Qui tenet nunc, teneat: Ego enim neque Tudem transmeabo, neque eorum Episco-

(1) *Vide supra lib. 1. cap. 81. num. 3. & cap. 117. de Concertatione inter Compostellanum & Bracarensem.*

coporum judicium inibo. Inde reversus Bracaram, violenta manu invasit aliam prædicti medietatem honoris quæ erat Canonicorum S. Jacobi. Anno 1118

2 Post hæc Episcopus noster inde rediens cum Episcopo Aurienſi, atque Tudenſi, & cum quibusdam Canonicorum Ecclesiæ nostræ consilium habuit, quatenus licet Prior nepos suus & Petrus Cardinalis, tot tantisque amissis capti & detenti fuissent, ab incœpto minime desisteret. Stabilitur itaque ut D. Aurienſis Episcopus, & ego *Girardus* Ecclesiæ B. Jacobi Canonicus, qui prioribus negotiis interfui, & hujus paginæ seriem contexui, Papam Gelasium causa Archiepiscopalem adipiscendi dignitatem adiremus. Nesciebamus tamen adhuc quod Papa Gelasius Theutonicorum tyrannum fugiens cis Rodanum, videlicet *Magalone*, applicuisset. Dantur nobis centum prædicti auri unciæ, & cum hac benedictione iter ad Dominum Papam aggredimur. Ceterum magna nobis cautela ne hæc res sciretur cavendum erat. Verum enimvero quidam Canonicorum nostrorum specie tenus præcordiales & amici Episcopi, si quid inde comperirent, prædictis exulibus effueret. Unde Boetius nulla pestis, inquit, efficacior ad nocendum, quam familiaris inimicus: qui etiam itinere nostro comperto, ut nobis quoque sicut prioribus nuntiis fecerant, pedicam præpararent, literas suas ad *Castrum Soricis*, ad *Villam Francam*, *Najaram*, *Gronium*, *Stellam*, ad *Pontem Reginæ*, *Pampiloniam*, *Jacam*, miserunt, in hæc verba: Quicumque aditus Regni Regis Aragonenſis tenetis; quicumque utilitatem vestri Regis quæritis, ecce Didacus Aurienſis Episcopus, *Girardus* Didascalus (1) Episcopi S. Jacobi cum infinita pecunia Papam Gelasium adeunt. Cavete ne quoquo modo per Regnum Aragoniæ

(1) *Vide inf. a cap.* 56. *num.* 3.

Anno 1118 transeant. Bene quidem actum est quod priores nuntii in Castro Soricis capti sunt, & multo melius & utilius vobis erit si isti capti fuerint, qui etiam ad damnum Regis Aragonensis transalpinare moliuntur.

2 His atque aliis Aragonenses prædones animati, quam accurate quamque sedulo viarum aditus excubabant, credi difficile est. Nos autem adhuc modica itineris parte profligata, cum venissemus ad Sanctum Facundum, audito atque comperto tam obstinate, nocte dieque parari nobis insidias, decrevimus potius ab incœpto pedem retrahere, quam nos atque nostra in fauces hiantium hostium iri perditum. Moliebamur tamen per devia sub paupertino habitu transire: & quia Papam Gelasium Magalone applicuisse jam audieramus, pro amore B. Jacobi iter tam arduum, tamque laboriosum aggredi minime repudiabamus. Sed communicato cum Regina Urraca consilio nostro, ne hoc fieret omnino prohibuit. Nos vero propemodum moleste ferebamus, si tantum negotium nobis commissum ita penitus infectum remaneret. Tandem accepto consilio accersitur à Regina B. Prior Carrionensis, & negotii nostri series ei aperitur. Quid plura? Precibus Reginæ & nostris vix impetravimus, ut Papam Gelasium prædictus Prior vice nostra adiret, & cur ab incœpto destitissemus ei patefaceret: negotium etiam Ecclesiæ nostræ, scilicet de Archiepiscopatu, quantum posset ad effectum promoveret. Libere enim per Regnum Regis Aragonensis quasi Cluniacum adeundo transire poterat. Cœnobium namque S. Zoyli, cui præerat, erat in potestate Regis Aragonensis. Prius tamen quam iter illud aggrederetur, oportuit ut Petrum Priorem Ecclesiæ S. Jacobi, nostrique Episcopi nepotem, qui adhuc in Castro Soricis captus tenebatur, à captione illa liberare eniteretur: nimirum illi atque Monachis suis Castrum Soricis, ubi erat spelunca latronum, immo taberna-

naculum dæmoniorum, impune adire & de Prioris liberatione agere licebat. Quem cum à vinculis illis, datis pro eo ſexaginta marcis argenti abſtraxiſſet, literas quas ferebamus, & quinquaginta uncias auri, & mulam meam prædicto Priori Carrionenſi *Palentiæ* dedimus, & ſic ad Papam Gelaſium iter adgreſſus eſt. Nos autem ad propria reverſi ſumus. Anno 1118

De adventu Romani Cardinalis Deuſdedit in Gallæciam.

Cap. 7.

EOdem tempore prædictus Cardinalis, ſcilicet *Deuſdedit*, quem, ut prædiximus, ad invitandos Hiſpaniarum Epiſcopos ad Concilium Alverniæ Papa Gelaſius miſerat, Eccleſiæ B. Jacobi appropinquabat, & cum eo Petrus Didacides Cardinalis S. Felicis, qui de captione Caſtri Soricis olim evaſerat, & Papam Gelaſium adierat relatis ei viæ ſuæ infortuniis. Qui Cardinalis Deuſdedit à prædicto Epiſcopo S. Jacobi honorifice cum proceſsione in Eccleſia ejuſdem Apoſtoli ſuſceptus eſt & accurate procuratus. Denique idem Cardinalis literas quas Papa Gelaſius mittebat ſingulariter Epiſcopo S. Jacobi ei oſtendit, quæ ſunt hujuſmodi.

Gelaſius Epiſcopus ſervus ſerv. Dei. Ven. fratri D. Compoſtellano Epiſcopo ſalutem & Apoſt. benedict. Veteris charitatis dilectionem nolumus obliviſci, quæ qualis erga te jam dudum fuerit, ipſe melius in tabula cordis leges. Vocaturi igitur ad Concilium quod Kal. Martii auxiliante Deo, Albernie celebrare deliberavimus confratres noſtros Epiſcopos Hiſpaniæ Te ſolo excepto conviſitamus, quia illius Regni negotia in manibus tuis pendent. Nuntios noſtros quos pro hac vocatione dirigimus, tuæ benevolentiæ commendamus. Memento villani, amicus & medicus in neceſsitate probantur. Data Magalone XV. K. Decemb. (Anno 1118.)

Anno 1118 *De apparatu ejusdem ad Concilium: de Cardinali facto Canonico, & de morte Papæ Gelasii.* Cap. 8.

VIsis his literis, & pro earum intellectu accepto consilio, Episcopus noster cum Romano Cardinali & cum quibusdam Canonicorum suorum ad Concilium quod Papa Gelasius Alverniæ apud Clarum Montem se celebraturum K. Martii disposuerat, proficisci proponit: quippe ipse Episcopus ad adipiscendum Ecclesiæ B. Jacobi Archiepiscopatum obnixius anhelabat, & ideo asperum, vel laborioſum quid aggredi minime recusabat. Æstimabat enim si prædicto Concilio interesse valeret, Papam Gelasium petitioni suæ satisfacturum: pro eo neque guerrarum & discordiæ in Hispania tumultus, neque Regis Aragonensis odium, eum ab itinere revocabat. Præmisit tamen literas suas ad Episcopum *Jaccensem*, & ad Priorem Najarensem, ut sibi apud Regem Aragonensem licentiam transeundi per Regnum suum impetrarent. Ipse Episcopus interea quæ tantæ viæ necessaria erant præparat, & Canonicos suos prudentiores, qui secum ituri essent, ad laborem itineris invitat. Interim Cardinalem *Deusdedit*, utpote Cardinalem Romanæ Ecclesiæ, atque nuntium Gelasii Papæ quem Episcopus causa tanti negotii impræsentiarum adire disponebat, Canonicum Ecclesiæ B. Jacobi una cum Episcopo nostro facimus, eique hebdomadam suam ad altare ceu alii Canonico concedimus, quod Ecclesiæ nostræ atque Episcopo nostro admodum fore profuturum animadvertimus. Hoc est enim vulgare proverbium: Qui me diligit, & meos. Hi sunt Canonici qui cum Episcopo ad Concilium Alverniæ vestibus atque divitiis pollentes, ceteriſque quæ tanto itineri tantoque negotio necessaria erant abundantes, viæ destinantur: videlicet D. Aurienſis Episcopus, Concanonicus noster, Petrus Gundesindides Cardinalis & primiclerus, P. Cresconides Archidiaconus. B. Thesaurarius,

rius, & frater ejus P. Stephanides. M. frater D. Aurienſis Anno
Epiſcopi, & ego Girardus. Nobiſcum quoque qui non 1119.
erant Canonici, ſcilicet Magiſter Raucelinus, Robertus Salernitanus Medicus, & ceteri Clerici cum ſua turba militum atque clientum.

2 Poſtquam Epiſcopus noſter una nobiſcum venit ad S. *Facundum*, Deuſdedit Romanus Cardinalis, qui ibi eum præſtolaturus erat, jam præceſſerat. Audierat namque quod Rex Aragonenſis per Regnum ſuum tranſeundi licentiam Epiſcopo S. Jacobi nequaquam concedebat, quod ut Cardinalis impetrare valeret, citius maturaverat: verum præter ſpem ei accidit: nam neque prætaxatam licentiam adeptus eſt, & ſibimetipſi etiam timuit. Exploratores enim Regis Aragonenſis, ut ipſe Cardinalis mihi poſtea retulit, ejus ſupellectilia atque ſarcinas invaſerunt, dicentes: Innotuit nobis Epiſcopum S. Jacobi velle tranſalpinare, & infinitam pecuniam aliam ſecum delaturum, aliam huic Cardinali ad transferendum jam commiſiſſe. Quidquid igitur pecuniæ Epiſcopi S. Jacobi vobiſcum deffertis (ſic enim præcepit Rex noſter) ne veſtra amittatis, nobis attribuite. Cumque Cardinalis aſſereret ſe nullam niſi ſuam deferre pecuniam, vix exploratoribus verbis ejus acquieſcentibus per Regnum Aragonenſis tyranni calle citato præteriit. Jam tunc fama malum, quo non aliud velocius ullum mobilitate viget, circumquaque volitabat Papam Gelaſium jura naturæ perſolviſſe. * Quod & Cardinali metum penitus incuſsit, & Epiſcopum noſtrum ab itinere Alvernienſis Concilii revocavit. * *Obiit 29. Jan.* 1119.

3 Atamen quoniam uſque ad Campaniam idem Epiſcopus jam venerat, Reginam U. adire eidem Epiſcopo viſum eſt congruum. Illa quidem tunc temporis *Burgis* erat, & à S. *Facundo* uſque Burgis via ſatis periculoſa, & prædonum manibus plena habebatur: per aliquamtum itaque temporis com-

Ann o 1119 commoratus apud S. Facundum, assumpta manu comprovincialium militum venit usque *Palentiam*, ibidem ferme per mensem moratus, conductu Palentini Episcopi atque militum Reginæ Burgis pervenit, & à Regina honorifice suscepus est. Eodem tempore Guterrus Fredenandides Comitem Petrum Gundisalvidem * ceperat, & in Castello Massellix eum captum tenebat. Comes iste P.ut rumor ajebat firmissima amoris catena U. Reginæ obsequi solitus erat, & ab ea Castellam, & non modicam partem Campaniæ tenebat: ob hoc ejus captio mœrorem atque tristitiam Reginæ generaverat. De cetero cum diutius Burgis moraremur, ecce B.Prior Carrionensis, quem ut supra dixi ad Papam Gelasium vice nostra misimus, advenit, referens dissolutionem Papæ Gelasii. Retulit etiam nobis quomodo *Guido Vienensis* Archiepiscopus frater Comitis Raymundi electus & consecratus fuisset in Romanum Pontificem.

* *De Lara.*

Electio & consecratio Calixti Papæ. Cap. 9.

DEfuncto enim Papa Gelasio, & ejus corpore in Cluniacum delato, comprovinciales Episcopi ad exhibendum obsequium ejus exequiis illo convenerunt. Cumque Romanæ Ecclesiæ Cardinales qui aderant, una cum Episcopis Romanæ Curiæ Hostiensi, & Portuensi, & cum compluribus Romani populi, quem sibi in Romanum Pontificem eligerent plenius pertractarent, advenit prædictus Vienensis Ecclesiæ Archiepiscopus, & hunc aut Pontium Cluniacensem Abbatem, filium Mergulensis Comitissæ, in Romanum Pontificem eligi Papa Gelasius adhuc vivens, jam tamen in confinio mortis positus, Clero ac Populo Romano prædixerat. Iste quidem Archiepiscopus regio ortus genere, prudentia, humilitate, castitate, ceterorumque morum honestate erat perspicuus: adversum quoque Teutonicum Imperatorem consanguineum suum tempore Papæ Paschalis, atque Gelasii ad tuenda S. Ecclesiæ jura

im-

immobilis permanſerat. Papæ etiam Paſchali dudum, quoniam prædicto Teutonicorum tyranno aſſentabatur, eumque utpote ſacrilegii reum non excommunicaverat, cum Galliarum Epiſcopis in faciem reſtitit: & niſi prout juſtitia dictabat anathematis gladio Imperatorem tandem percuſiſſet, in eumdem Papam Paſchalem ipſe Archiepiſcopus & Romanæ Eccleſiæ legatus adhibitis ſibi Galliarum Epiſcopis exerto juſtitiæ gladio gravius inſurgeret: proinde Cardinalibus Epiſcopis atque aliis viſum eſt, hunc Vienenſem Archiepiſcopum idoneum Romanæ Eccleſiæ præeſſe, & eam à tot tantiſque procellis confluentibus Deo auctore tueri, atque cuſtoditis juſtitiæ terminis, illum nec adverſis frangi, nec proſperis extolli. Verum enimvero quoniam innumero equitatu Principum Burgundiæ ſcilicet contribulum ſuorum circumvallatus erat, neceſſe fuit ut equitatu ſuo ignorante in Romanum Pontificem eligeretur. Cardinales itaque Romanæ Eccleſiæ, Epiſcopi, ceterique Romani qui aderant, eum à comitatu ſuo ſemoventes, pauciſque alloquentes licet renitentem, licet indignum ſe vociferantem, unanimiter in Papam eligunt. (1) Quod cum contribulibus atque militibus ſuis qui cum illo Cluniacum venerant, compertum fuiſſet, armata manu impetu facto irruunt, fractis januis ad locum ubi hæc ſemotim agebantur veniunt, & eum violentia abſtrahunt, pluviale, ſtollam, & ceteras Romani Pontificis veſtes quibus indutus erat fruſtatim diſſecant, dicentes, proh pudor! Ut quid Romani Paſtorem & Dominum noſtrum nobis aufferre & non ſolum Vienenſem Eccleſiam, verum etiam totam Burgundiam, atque Franciam tanto patrono privare moliuntur? Eligant ſibi alium quem velint in Romanum Pontificem, nos noſtrum Pontificem eis non damus: alioquin ſi ſciant, caveant ſibi. Equidem ut verum fatear, in ea die pene Cluniaci clauſtra Romano ſanguine maduere. Tandem tranſac-

Anno 1119

(1) *Die 1. Febr.* 1119.

Anno 1119 facta turba, sedatisque Archiepiscopo suo vendicato Allobrogibus, Cardinales, & ceteri qui paulo ante aciem gladii fugientes latitaverant, ad Ecclesiam B. Petri conveniunt, & quid super his acturi sunt consulunt. Post hæc, accepto consilio, omnes illius nefandæ violentiæ actores, nisi satisfaciant, à liminibus S. Ecclesiæ removent. Quod cum audissent Allobroges jam defervescente ira, jam violentiæ reos se agnoscentes tamquam inviti & coacti ad satisfactionem eadem die redeunt. Reddunt quod abstulerant, laudant quod prius omnimodo abdicaverant: Romani cum gaudio recipiunt Pontificem suum, & eum in Papam consecrant, vocantes nomen ejus *Calixtum*. Postea Portuensis Episcopus cum quibusdam Romam mittitur, ut Papæ Gelasii obitum nuntiet, & Catholicis Romanæ Ecclesiæ fratribus Calixti Papæ electionem atque consecrationem notificet. Quod ut innotuit Clero & Populo Romano admodum eis perplacuit laudantes, atque confirmantes quod fratres sui tam utiliter Romanæ Ecclesiæ providerant, & tam idoneum Pastorem sibi præelegerant. Postquam hæc atque hujusmodi prædictus Prior Carrionensis nobis enucleavit (ipse namque & dissolutioni Papæ Gelasii, & electioni Papæ Calixti interfuerat) prædictus Episcopus S. Jacobi quamquam ut prædiximus ad sublimationem Ecclesiæ suæ satis anhelaret, multo magis audita electione atque consecratione Calixti Papæ ad id aspiravit. Quippè inter prædictum Vienæ Archiepiscopum & hunc Ecclesiæ S. Jacobi Episcopum magnæ dilectionis connexio à præteritis fuerat, tum quia olim ambo simul Romam adierant, & invicem B. Petri Apostoli dogma adimpleverant, *unusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes*, tum quia frater suus Comes Raymundus, quem nimium dilexerat, in Ecclesia B. Jacobi sepultus est: tum quia nepotem suum filium Comitis Raymundi Regem A.

in

in Ecclesia B. Jacobi prædictus Episcopus baptizaverat, & in Regem unxerat: his atque aliis de causis Papa Calixtus Ecclesiam B. Jacobi Apostoli ejusdemque loci Episcopum paterno dilectionis affectu amplectebatur, & si locus aut tempus concederet, eam sublimare intendebat. Eodem tempore nobis adhuc Burgis morantibus Allobrox quidam vir potens nomine Robertus cognomine Franciscus leuir Papæ Calixti causa orationis Ecclesiam B. Jacobi adibat, per quem Papa Calixtus prædicto Compostellanæ Ecclesiæ Episcopo hujusmodi literas misit. Anno 1119.

Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri D. Compostellano Episcopo salutem & Apost. benedict. Hunc virum nobilem & familiarem nostrum pro quibusdam negotiis ad te direximus, quem rogamus ut honeste suscipias, & his quæ tibi ex parte nostra dixerit fiducialiter acquiescas. Per ipsum etiam si Romanæ Ecclesiæ consilio, vel auxilio indiges, nobis significare procures, quia nos te sicut filium in Christo charissimum & juvare, & fovere in quantum permiserit Dominus parati sumus. Dat. apud oppidum Cristam VI. non. Martii. (Anno 1119.)

Quod ad Papam Calixtum Girardus missus est. Cap. 10.

Visis Papæ Calixti literis prædictus S. Jacobi Episcopus quanto gaudio gavisus fuerit, quantoque desiderio ad salutandum Papam Calixtum per nuntium suum anhelaverit, sequentia indicant: accepto namque consilio cum Regina Episcopus, quem ex suis Clericis qui cum eo erant mitteret, tractavit. Verum quoniam tam difficile, tamque periculosum erat per Regnum Regis Aragonensis, immo per medium Scyllæ, atque Caribdis transire, quem illo iturum Episcopus & Regina destinaverant; ut illuc ire vellet aut auderet apud eum multis precibus vix impetrare valuere. Denique Episcopo nostro reverso cum Re-

Anno 1119 gina *Palentiam*, & dehinc ad S. Facundum, ut ego *Girardus*, de quo prius prædeſtinatum fuerat, ad Papam Calixtum proficiſcerer, penitus ſancitum eſt. Et quidem ego præcipue amore B. Jacobi, & noſtri Epiſcopi hortamine tam periculoſum quid & tam arduum audaciter aggreſſus ſum. Commiſimus autem pecuniam huic negotio neceſſariam, ſcilicet arcam auream novem marcharum, centum morabitinos, CC. & XI. ſolidos Pictavienſes, ſexaginta ſolidos Mediolanenſis monetæ, XX. ſolidos de Toloſanis, & cetera, Bernardo Carrionenſis Eccleſiæ Sacriſtæ ad tranſalpinandum. Ego autem commiſsis equitaturis meis prædicto leviro Papæ Calixti, qui jam à S. Jacobo redibat à S. Facundo rediens Palentiam, & cum Regina ad rem pertinentia loquutus, per devia viam aggredior paupertino latens habitu, aſſumpta via cum duobus peregrinis laboris atque conſilii complicibus. Poſt hæc venimus ad *S. Dominicum*, & ab hinc per ardua montium, per concava vallium, præter præruptas rupes *Caratiæ*, iter agentes, & per valles *Angulanæ* tranſeuntes *Citragonium* publicæ viæ reddimur. Deinde die latitando, & nocte tranſcurrendo evaſimus, & per portus ſidereos tranſalpinavimus. Quantum vero corporis mei laborem, quantamque animi mei anxietatem in hac Caribdis evaſione paſſus fuerim, cum recordor, vivit Dominus & vivit anima mea, intra memetipſum totus contremiſco, & contremiſcens ex horreſco: abſit ut ſtylo percurram ea quæ mens mea pro laboris quantitate & anxietate ad memoriam vix audet revocare. Tandem veniens *Morlanum*, Bernardum prædictum Sacriſtam cum Stephano Cluniacenſi Camerario ibidem diutius præſtolatus ſum. Ipſi enim, licet Cluniacenſes Monachi, per Regnum Aragonenſis tyranni tranſire metuebant. Tanta inhumanitas in Aragonenſibus prædoribus verſabatur! Cum prædicti Monachi moræ nimis indulgerent,

rent, arrepto itinere Calixtum Papam cum Episcopo Magalonensi, quem apud *Montem Pesulanum* inveni, adeo. Ille quidem ab Alvernia, ubi cum Uvilielmo Duce Aquitaniæ colloquium habuerat, per montana quæ sunt inter *Podium* & *Nemausum* remeabat. Quem cum ex parte Episcopi S. Jacobi & Reginæ U. & nepotis sui Regis Illefonsi salutassem, uniuscujusque esse ipsi audire sitienti, diligenter explicui. De nepote autem suo quoniam hunc propemodum diligebat, qualiter se haberet, an adhuc cepisset *Alcala*, quod olim obsederat & jam ceperat, ei propensius præscrutanti sufficienter responsum est. Inter cetera Ecclesiæ B. Jacobi & ejus Episcopi frequentius memoria habita est. Quid plura? Quantum potui de sublimatione Ecclesiæ nostræ & Episcopi nostri cum Papa Calixto sæpius pertractavi, Romani etiam Cardinales, scilicet *Boso* & *Deusdedit*, prout poterant mihi opitulabantur. Diligebant enim Ecclesiam B. Jacobi & ejus Pastorem cum ovibus suis: ceterum petitioni nostræ valde oberat, quod Papa Calixtus erat adhuc quasi novitius, & licet diversis de causis Ecclesiam B. Jacobi sublimare & decorare cuperet, absente tamen propria persona Episcopi nostri, absentibus comprovincialibus Episcopis Archiepiscopatum de loco ad locum transferre non præsumebat. Protelavit tamen petitioni nostræ responsionem usque ad Concilium quod K. Julii *Tolosæ* celebraturus erat. Iterum obviabat petitioni nostræ quod inter Papam Calixtum & Pontium Cluniacensem Abbatem, in quo negotii Ecclesiæ nostræ summa partim sita erat, non nimis firma amicitia habebatur. Ideo Papa petitionibus prædicti Abbatis in pluribus neutiquam condescendebat. Interea Monachus quidam Hispanus ratione, Burgundio nomine, missus à Bernardo Toletano Archiepiscopo & S. R. E. Legato, venit ad Dominum Papam qui literas à Rege Illefonso nepote Domini Papæ se habere Anno 1119

Anno 1119 ajebat. Porro Toletanus Archiepiscopus literas illas sub persona pueri Regis A. fieri jusserat, & in his multa in Ecclesiam S. Jacobi, multa in ejus Episcopum conquerebatur: simulata namque ratione Rex puer Papæ patruo suo conquerebatur dicens, se puerum patre atque tutore carentem per Episcopum S. Jacobi Hispaniæ Regnum amittere, & cum in quibuscumque poterat sibi adversari: nisi igitur Dominus Papa utpote patruus suus, utpote patronus & protutor suus, ei auxilii manum misericorditer porrigeret, citius à Regni culmine per Episcopum S. Jacobi decideret: adiciens etiam cetera quæ silentio præterire utilius credo. Visis his literis quanto mœrore usque in quartum diem Papa secum fuerit, quantas lacrymas nepotis sui pietate compunctus effuderit, modo referre non est hujus negotii. Hæ autem literæ nulli nisi præcordialissimis Papæ ostendebantur. Quas cum quadam die Abbas Cluniacensis ad videndum forte sibi retinuisset, ostendit etiam eas & mihi. In quibus quid animi erga Ecclesiam B. Jacobi, & erga ejus Episcopum Toletanus Archiepiscopus haberet satis comperi, & earum quoque intellectum consociis meis & coadjutoribus, scilicet P. Anayade, A. Didacide qui Hierosolymis redeuntes apud S. Egidium in Curia Domini Papæ me invenerant, enarravi.

Responsio Calixti Papæ de Archiepiscopatu. Cap. II.

1 CElebrato denique *Tolosæ* Concilio, * nobisque cum Abbate Cluniacensi, & cum Episcopo Lascurrensi insistentibus, ut quidnam animi Dominus Papa circa petitionis nostræ intentionem haberet, nobis enuclearet, ab eo tandem audivimus: Romana Ecclesia, filii in Christo charissimi, multis distractionibus fatigata, multisque adversitatibus olim concussa est. Cui auctore Deo in adversis me, licet indignum, præesse & ejus oppressio-

* *Die 6. Junii.* 1119

sionibus subvenire propemodum tripudio. Meminerit autem prudentia vestra Episcopum S. Jacobi Dominum vestrum ex parte nostra rogare & admonere, ut facultatibus suis quibus Deo gratias & B. Jacobo satis abundat, Romanam Ecclesiam adjuvare procuret. Rogamus & eum, ut nepotem nostrum Regem Illefonsum, sicut ab ejus rudimentis incepit, viriliter atque constanter adjuvet, & Regnum Gallæciæ quod avus suus Rex Adefonsus apud *Legionensem* Civitatem me & Dño. vestro præsente ei attribuit, saltim deinceps ei vendicet: quod si libera fronte eum adjuverit, & nos libera fronte petitionibus ejus condescendemus. Sed, ut nobis relatum est, quantum potest adversatur illi. Quod si ita est, & nobis & amicis nostris in eum odium generatur. Olim siquidem Ecclesiam B. Jacobi & prædictum ejus Episcopum paterno dilectionis affectu amplexatus sum. Igitur ut pristinus amor inter nos amplius vires habeat, prædicto nepoti nostro, utpote pater & protutor ejus auxilii vires præbeat. Petitioni autem ejus, scilicet ut Archiepiscopatum Bracarensis Ecclesiæ B. Jacobo conferremus, impræsentiarum nullatenus condescendere possumus: absente enim ejus persona, absentibus comprovincialibus Episcopis, tanta res nequaquam fieri potest. Ceterum si Tolosano Concilio interfuisset, huic ejus petitioni satisfeciissemus. Itaque si Ecclesiam B. Jacobi sublimari desiderat, admonete eum, ut ad nos venire festinet: proinde ut desiderium ejus perfectius compleatur, Concilio quod in festivitate B. Lucæ Evangelistæ *Remis* celebrare deliberavimus, interesse maturet. Anno 1119.

2 Hæc atque alia postquam Papa Calixtus nobis aperuit, ne eo insalutato reverteremur, viginti uncias auri, ei attribuimus, arcam vero auream cum prædictis morabitinis, & cetera, Cluniacensi Abbati ad reservandum commendavimus. Post hæc reversi sumus acceptis à Papa Calixto hujusmodi literis.

In-

Anno 1119 Invitatio Episcopi ad Remense Concilium. *Cap.* 12.

3 *Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Ante susceptum Apostolicæ Sedis ministerium fraterna te charitate dileximus: nunc divina dispositione in ejusdem regimine constituti, tanto amplius te diligere volumus, quanto plenius id facere commissa nobis administratio persuadet. Quamobrem fraternitatem tuam literis præsentibus visitantes, rogamus atque monemus, ut secundum concessam tibi à Domino facultatem matrem tuam Romanam Ecclesiam studeas adjuvare. Nos enim & te & Ecclesiam tuam, in quamtum permiserit Dominus, honore debito volumus honorare. Rogamus etiam pro Rege nepote nostro, ut eum pro dilectione nostra ita viriliter & constanter adjuves & substentes, quatenus te nos libentius in tuis possimus petitionibus exaudire. Quæ minus literis continentur, filiis tuis & fidelibus utrique Petro, Girardo & A. plenius referenda commisimus. Concilio quod præstante Deo Remis in festivitate B. Lucæ celebrare dispositimus fraternitatem tuam interesse mandamus, si quo modo fieri possit. Quod si præpeditione canonica fueris præpeditus, priusquam montes transeamus nostro te conspectui repræsentes. Datis Tolosæ II. idus Julii.* (Anno. 1119.)

De Apparatu Episcopi ad Remense Concilium.

2 POstquam Episcopus una cum Canonicis Ecclesiæ B. Jacobi has Papæ Calixti literas vidit, cum quibusdam Canonicorum suorum ad eum ire destinavit: nimirum ad sublimationem Ecclesiæ suæ propensius anhelabat. Sed quoniam per medias acies Hispaniæ prædonum, per municipia tyrannorum, per Aragonensis Regis Regnum transire non erat ei opportunum, quamquam Dominus Papa per Lascurrensem Episcopum & per alios nuntios,

tios, Aragonenſi tyranno imperaſſet prædicto S. Jacobi Epiſcopo per Regnum ſuum tranſeundi licentiam dare, navigio in Galliam proficiſci viſum eſt ſibi congruum. Duas itaque naves, quas vulgus Galeas vocat, viæ fecit præparari. Præparantur naves, præparamur & nos ad capeſſendam viam. Tantum autem negotium inconſulta Regina fieri non decebat. Mittuntur ergo ad eam duo Canonici noſtri, ſcil. P. Gundeſindides Cardinalis, & P. Judex, qui iter Epiſcopi ad Papam ei dicerent, & quibus honorem Eccleſiæ B. Jacobi & ejus Caſtella Epiſcopus commendet, eidem conſilium ſuum communicent. Quidam Canonici noſtri ne Epiſcopus hoc iter aggrederetur diſſuadebant. Regina quoque poſtquam itineris audivit apparatus, conſiderans, totam fere Gallæciam per abſentiam Epiſcopi S. Jacobi deſolari, & abſente tali pacis tutore atque patrono Gallæciam truculentæ rabiei morſibus dilaniari, prædictum Epiſcopum prædictum iter aggredi penitus diſſuaſit atque prohibuit. Quídam etiam inſtillaverant Reginæ quod prædictus Epiſcopus Galliarum partes idcirco adire volebat, quatenus Hiſpaniæ Regnum Regi A. filio Reginæ adductis ſecum ejuſdem Regis contribulibus liberum conferre moliretur: quod Regina propemodum metuebat. Hæc diſſuaſio atque prohibitio Epiſcopo & compluribus Eccleſiæ noſtræ Canonicis valde moleſta fuit. Præterea XX. naves Sarracenorum quæ captivatum & trucidatum Chriſtianos venerant, tunc temporis Provinciæ B. Jacobi applicaverant. Qui à flumine Dorio uſque ad Uliam, & ab Ulia uſque ad Aſturias, & ultra uſquequaque Oceani maris litora depopulantes, Chriſtianos hos interficiebant, alios captivabant, maris confinia circumquaque, utpote Domini maris, pro ſuis habebant. Tandem Epiſcopus noſter diſſuaſu Reginæ & quorumdam noſtrorum Canonicorum, metuendo etiam ne in ma- Anno 1119.

Anno 1119 manus Ismaelitarum incideret, ab itinere quod se facturum in Galliam prædestinaverat, pedem retraxit.

3 Verum enimvero vocationem Calixti Papæ ad Remense Concilium, & ejus promissa spernere, aut irrita fieri, nullatenus oportebat. Quispiam autem Canonicorum Ecclesiæ B. Jacobi, quem fama quanticumque nominis celebrem fecisset, per fauces hiantium, per medium Hispaniæ Caribdis transire nullo modo præsumebat. Forte tunc temporis Hugo Portugalensis Episcopus, qui Ecclesiæ B. Jacobi olim fuerat Archidiaconus, Compostellam venerat, & cum Episcopo nostro Ecclesiæ nostræ negotia assidue tractabat. Hic cum Calixti Papæ prædictas literas vidisset, & Episcopi nostri intentionem Remense Concilium adeundi cassatam comperisset, quadam animi audacia excitatus, & ad sublimationem Ecclesiæ B. Jacobi anhelans, per medios casses prædonum ad Papam se iturum spondet intrepidus. Prius tamen quoniam Bracarensis Ecclesiæ Archiepiscopatus absente persona Episcopi nostri qui petebat, absentibus comprovincialibus Episcopis qui concederent, nullatenus acquiri poterat; quatenus Emeritanæ Ecclesiæ Metropolim aut aliam Ecclesiasticam dignitatem ad sublimationem Ecclesiæ B. Jacobi adipisci anhelaret, cum prædicto Ecclesiæ nostræ Episcopo & cum quibusdam Canonicorum consultum atque sancitum est. Qualiter itaque prædictus Portugalensis Episcopus per Regnum Aragonensis tyranni paupertino latens habitu transierit, & quid deinceps egerit, sequens pagina Deo juvante indicabit.

Quod Portugalensis Episcopus ad Papam Calixtum missus est. Cap. 13.

PRædictus itaque Portugalensis Episcopus tantum laborem, tantamque corporis sui abjectionem minime refutans, pannosis atque villissimis indumentis indutus,

iter

iter ad Papam Calixtum aggreditur. Habebat autem socium itineris atque negotii A. Petridem, Ecclesiæ B. Jacobi Canonicum, quem prædictus Compostellanus Episcopus illi adhibuerat. Ceterum Portugalensis Episcopus, utpote vir cauti & sciti consilii, præire atque citius accelerare cum duobus clientibus suis audacter præsumpsit; nunc eques, nunc pedes, per civitates & per Municipia præteribat: nunc cæcus, nunc claudus, nunc facie quasi paralysi detorsa, nunc aliis modis prout sibi operæ pretium videbatur alternatus, inimicorum suorum intuitus fallebat. Videbant eum tam amici quam inimici ejus, & non agnoscebant, reputantes eum pauperem & mendicum & obprobriosum. O felicem hominem! Quem B. Jacobus Apostolus sic protegebat, ut ab inimicis suis videretur, & ab eis non agnosceretur, per medios hostes & per nefandissimos prædones transibat, & nullus ei quidquam oberat. Prædictus autem A. cum venisset *Burgis* captus atque ibidem retentus est, ablatis quæ secum ferebat. Porro Portugalensis Episcopus jam perendie (1) præterierat bona fortuna, cum ipsi latenter præpararentur insidiæ. Etenim ut compertum est illum Burgis jam præteriisse, his qui ad ejus captionem anhelabant valde molestum fuit. Anno 1119.

2 Post hæc idem Episcopus veniens *Gronium* (2) inter alios latitans peregrinos apud quemdam burgensem hospitatus est: qui attentius intuens eum, quippe in Archidiaconio & in Episcopio illum noverat, & ei sæpius famulatus fuerat, vocavit eum in partem remotiorem, & ait illi: Quis enim es latitans sub veste pannosa? Numquid tu es H. Portugalensis Episcopus? Cumque se Episcopum es-

(1) Perendie *hic non* post cras, *sed præterita jam die significat.*

(2) *Supra etiam* Gronium *legimus cap.* 6. *inter* Najeram & Stellam; *ubi hodie* Logroño.

Anno 1119 se abdicaret, & alium se esse simularet, ait illi burgensis: Agnosco te pater Episcope, non enim facies dissimulata, nec vestis pauperrima potest te mihi alium facere. Olim quidem novi atque dilexi te, utpote tam probum tamque honestum Episcopum, modo quoque dilectionis tuæ mancipio ne timeas. Confitere mihi causam tui itineris. Cur enim paupertino lateas habitu? Videlicet ut quasi mendicus pertranseas mihi liquido patet, metuis metuenda, & non immerito alium te simulas: noster enim Rex Aragonensis interdixit omnibus Ecclesiæ B. Jacobi Clericis transitum per Regnum suum, & interminatus est janitoribus suis, ne quis illorum hac transierit. Tu vero B. Jacobi Apostoli confissus suffragiis accepto à me consilio prospere Deo juvante pertransibis. Cumque hæc & alia prædictus burgensis Portugalensi Episcopo narrasset, videns Episcopus se deprehensum, & paupertatis atque peregrinationis suæ illi patuisse figmentum, respondit: Ego quidem H. Portugalensis Episcopus, olim si bene memineris tuus intimus & præcordialis fui amicus: verum quoniam probatio dilectionis est exhibitio operis, quod hactenus dilectio mea tibi parcius profuit, amodo vita comite abundantius supplebit: & quoniam te in commissis fidelissimum dudum expertus sum; itineris mei secreta bona fide tibi aperire non hæsitabo. Adeo, Deo juvante, Papam Calixtum, missus à Compostellano Episcopo causa Ecclesiam B. Jacobi sublimandi, videlicet ut Bracarensis, vel Emeritana Metropolis in Ecclesiam B. Jacobi transferatur. Præterea Papæ Calixto supplicabo pro Sede mea Portugalensi Ecclesia, cui Bracarensis & Colimbriensis Episcopi propriæ diœceseos Parochias auferunt, ut dictante justitia de Parochiis injuste sibi ablatis reintegretur. De cetero vivit Dominus & vivit anima mea, quoniam neque à Regina U. neque à filio suo Rege A. neque ab Infantisa Portugaliæ missus proficiscor

in

in Franciam aut Burgundiam: hoc enim pertimescit Rex vester Aragonensis, & hac de causa interdixit Clericis B. Jacobi transitum per Regnum suum. Veretur namque ne exercitus Francorum in Regnum suum veniat, & vendicet sibi Regni principatum. Anno 1119

3 Hæc autem atque hujusmodi Episcopo atque burgensi invicem clanculo referentibus, Episcopus magna animi perspicacitate suffragatus marcam argenti, quam secum habebat, dat amico atque hospiti suo, accipiens ab eo fidem, ne cui quidquam de via sua aut de negotio suo propalet. Deinde accepto ab eodem consilio, lætus & tamen adhuc pavidus discedit, ac veluti columba manibus accipitris labefacta, rapidissimo, sed tamen timidissimo volatu, secat aera; sic Episcopus per Regnum Aragonensis tyranni, immo per medium Caribdis gressu festino transcurrit. Postquam autem venit *Morlanum*, sicut qui naufragium evadit, per biduum sese ibi refocillavit. Verum illa refocillatio pene fuit illi disturbatio: cum enim jam abiisset, ecce in crastino Aragonenses persecutores qui audierant Portugalensem Episcopum absque licentia Regis Aragonensis per Regnum ejus transire, requirebant eum ut caperent. Sed qui liberavit Danielem de lacu leonum, & tres pueros de camino ignis, ipse eripuit Portugalensem Episcopum de manibus Aragonensium persecutorum. Postea Portugalensis Episcopus venit usque ad *Cluniacum*, & invenit ibi Papam Calixtum: tradidit ei literas prædicti Compostellani Episcopi, & quæ necessaria fuere ut adderentur, palam ac secreto insuper addidit. Prædicto etiam Cluniacensi Abbati literas & intersignia quæ necessaria erant contulit. Sane necesse erat ut Abbas Cluniacensis Hugonem Portugalensem Episcopum sciret esse nuntium Episcopi S. Jacobi, ut pecuniam, quam sibi reservandam commiseramus, ei attribueret. Quod ita factum est.

Anno 1119 *De Schiſmate & reconciliatione Calixti Papæ, & Cluniacenſis Abbatis.* Cap. 14.

INter Calixtum Papam & P. * Cluniacenſem Abbatem olim quaſi ſimulata dilectionis ſpecies fuerat. Electo namque & conſecrato Guidone Vienenſi Archiepiſcopo, & Cluniaci in Papam Calixtum ceteris tam Romanis, quam Allobrogibus, quam Aquitanis Clericis ac laicis qui interfuerant, electionem & conſecrationem ejus approbantibus, prædictus Abbas Cluniacenſis electionem aut conſecrationem ejus nec laudare, nec reprobare voluit: ſed ait præcurrant Nuntii Romam, qui fratribus noſtris in Chriſto diſſolutionem Papæ Gelaſii notificent: notum quoque faciant illis quid de confratre noſtro Vienenſi Archiepiſcopo à Romanis Cardinalibus, ab Epiſcopis, à Clericis, etiam à laicis Cluniaci factum fuerit. Quod ſi Clerus, & Populus Romanus illius electionem atque conſecrationem laudaverint, poſt illos noſtra intereſt laudare, & eorum ditioni obedire. Hanc Cluniacenſis Abbatis ſententiam plures Galliarum Epiſcopi collaudabant. Poſtquam itaque Clerus ac Populus Romanus Calixti Papæ electionem atque conſecrationem conlaudaverunt, & Mauritium, ſcilicet Teutonici tyranni idolum execrati ſunt, Abbas Cluniacenſis & ceteri Epiſcopi aut Abbates Galliarum Calixtum Papam, utpote ad Apoſtolici culminis dignitatem juſte promotum, venerati ſunt. Ea propter tamen Papa Calixtus prædictum Cluniacenſem Abbatem uſque ad id temporis neutiquam ſibi præcordialiſſimum habuerat, neque ejus petitionibus quandoque aſſenſum præbuerat. Quid enim memorem controverſiam ſuper *Mergulienſi* Eccleſia inter Cluniacenſem Abbatem & Epiſcopum *Magalonenſem*, & Calixtum Papam Magalonenſis Epiſcopi parti propenſius faventem? Quid-

* *Ponitur vocatur ſupra cap.* 8.

Quidve memorem cimiterium Metropolitani *Auxenſi* Eccleſiæ S. Mariæ à Papa Calixto conceſſum, & Privilegiorum auctoritate in poſterum ſancitum, quod antiquitus fuerat S. Aurentii Cluniacenſis Monaſterii? Ut in his, & ſic in pluribus aliis. Anno 1120

2 Poſtquam autem Calixtus Papa ſecundo anno ſui Papatus venit Cluniacum, honorificentiſsime ab ipſo Abbate & à Cluniacenſi Conventu ſuſceptus eſt: & Nativitatem Domini ſolemniter, uſque ad Epiphaniam Domini ibi commorans, celebravit. Die vero Epiphaniæ Domini Calixtus Papa venit in Capitulum præſente Abbate cum tanta tamque glorioſa caterva Monachorum. Tunc magna caritatis gratia compunctus proſtravit ſe humi cum lacrymis coram Abbate & Cluniacenſi Conventu: proſtraverunt namque ſe Abbas & Monachi miſericorditer Papæ ſupplicantes, ut ſurgeret: denique erexit ſe Papa, erexit ſe quoque Abbas cum Monachis: tunc Papa manu ſilentium indicens ait: *Fratres, atque filii in Chriſto chariſsimi, ecce quam bonum & quam jucundum habitare fratres in unum. Bonum eſt atque ſalutiferum in una charitatis gratia nos cohabitare: bonum eſt nos utpote diverſa membra uni capiti, ſcilicet Chriſto, ſubſervire, & uno corde & una anima unum corpus eſſe in Chriſto: ſicut enim ait B. Jacobus Apoſtolus: Ubi fuerit zelus & contentio, ibi inconſtantia, & omne opus pravum. Simus autem, ſicut ait B. Petrus Apoſtolus, non vacui, nec ſine fructu in Domini noſtri Jeſu-Chriſti cognitione. Sed habeamus patientiam, in patientia vero pietatem, in pietate autem amorem fraternitatis, in amore vero fraternitatis Charitatem. Et B. Joannes Apoſtolus: Hoc mandatum habemus à Deo, ut qui diligit Dominum, diligat & fratrem ſuum. Hæc propterea fratres dixerim, quoniam circa vos per aliquantum temporis dilectionis gratiam ad plenum non exhibui, nec in quibuſdam prout oportuit vobis ſatisfeci.*

De-

Anno 1120 *Demum expertus indefeſſæ charitatis obſequia à vobis S. Romanæ Eccleſiæ ex ſumma dilectione plenius impendi, & omnibus Chriſti fidelibus charitatis viſcera à vobis exhiberi, tripudio charitatis veſtræ me participem fieri: deſidero me confratrem & commilitonem veſtrum haberi: video enim quia charitatis veſtræ excellentia totum fere mundum ſubjugavit. Si quid minus diligendo vos uſquemodo circa partem veſtram deliqui, pœnitet modo. Abbatem Cluniacenſem præcordialiſſimum meum, Monachos Cluniacenſes familiariſſimos meos fore propemodum volo: majora negotia Romanæ Eccleſiæ quæ his in partibus definienda fuerint, conſilio veſtro præcipue definiantur, perſona mea arbitrio & conſilio veſtro ſuppeditetur.* Hæc atque alia hujuſmodi coram Abbate & coram Cluniacenſi Conventu Calixtus Papa referens, in manu Abbatis totiuſque Conventus ſeſe poſuit, & orationum atque beneficiorum Cluniacenſis Conventus confratrem & participem ſe fieri expoſtulavit. Recipitur Calixtus Papa in conſortium & in participium orationum & beneficiorum Cluniacenſis Monaſterii: fit igitur inter Calixtum Papam & P. Cluniacenſem Abbatem, atque Cluniacenſem Conventum tanta dilectionis unitio, tanta charitatis connexio, ut eis fieret cor unum, & anima una. Enimvero ut verum fatear, omnes Galliarum Eccleſias ſanctitate ac charitate Cluniacenſe præcellit atque ſupereminet Monaſterium. Ea propter Calixto Papæ operæ pretium erat Cluniacenſe Monaſterium eſſe ſibi præcordialiſſimum, utpote cameram & aſſedam ſuam, nempe ad confundendum matris Romanæ Eccleſiæ inceſtatorem, ſcilicet Burdinum Teutonici tyranni Idolum; ad refrænandam ejuſdem tyranni tyrannidem, Abbas Cluniacenſis cum Cluniacenſis Monaſterii Conventu Romanæ Eccleſiæ utilis & neceſſarius erat, necnon ad confirmandum S. Eccleſiæ ſtatutum, & ad extirpandum peſtiferæ hæreſeos ſimulacrum.

De

De impetratione Archiepiſcopatus. Cap. 15. Anno 1120

HOC dilectionis charitatiſque mutuæ fœdus inter Calixtum Papam & P. Cluniacenſem Abbatem ut vidit Portugalenſis Epiſcopus, magno gaudio gaviſus eſt. Quippe in Abbate Cluniacenſi ſpes atque anchora negotii ſui ſita erat, cujus petitioni, immo & conſilio Calixtum Papam modo facile ſatisfacturum animadvertebat. Venit ergo ad prædictum Abbatem, & ait illi: Nunc, nunc, reverendiſsime Pater, tempus eſt Eccleſiam B. Jacobi ſublimandi, dum Papa Calixtus in manibus veſtris eſt. Pulſentur aures illius precibus: dum tempus habemus, maturemus. Beatus namque Jacobus impetrabit pro nobis. Nimirum priuſquam inter Papam & Abbatem fieret tanta dilectionis connexio, Portugalenſis Epiſcopus de Archiepiſcopatu Compoſtellanæ Eccleſiæ conferendo mutire vix præſumeret. Quippe antequam in Curiam Papæ veniſſet, Romani tam Cardinales, quam ceteri, adventum prædicti Compoſtellani Epiſcopi nimio præſtolabantur deſiderio, utpote magna & innumera ab eo munera accepturi. Poſtquam autem venit Portugalenſis, referens Epiſcopum S. Jacobi ad Calixtum Papam impræſentiarum nullatenus venire poſſe, tum quoniam Aragonenſis tyrannus per Regnum ſuum tranſeundi minime ei licentiam concedebat, tum quia XX. naves piratarum Iſmaelitarum mare Oceanum tenebant obſeſſum; Romani prætaxata ſpe caſſati moleſte tulerunt. Ajebant enim, Compoſtellanus Epiſcopus divitiarum atque honoris culmine pollens Romanam floci pendit Curiam. Cum enim tantum quid, videlicet Archiepiſcopatum, in Eccleſiam ſuam transferri expoſtulet à Dño. Papa, & invitatus ut ejus petitioni ſatisfaceret, Remenſi Concilio intereſſe noluit: præterea nec puppe per undas, nec pede per terras ad Papam ſe poſſe venire delegavit: quinimo per Portugalenſem Epiſcopum nuntium ſuum Bracarenſem

Anno 1120 sem Archiepiscopatum absente persona sua, absentibus Comprovincialibus Episcopis, absque Regio consensu in Compostellanam transferri efflagitat Ecclesiam, quod vix magna humilitate, magnoque impetrare valeret obsequio. Ipse quoque Calixtus Papa à pristini gradu amoris, quem circa Episcopum S. Jacobi habuerat, aliquantisper declinabat.

2 Verum enimvero dilectionis fœdus inter eum & Cluniacensem Abbatem factum, causam nostram secundavit, & Ecclesiæ nostræ utilitatis fructum generavit. Etenim Abbas Cluniacensis audita Portugalensis Episcopi ratione Calixtum Papam adiit, & ait illi: Precor atque supplico, Sanctissime Pater, majestati tuæ, ut Ecclesiam B. Jacobi Apostoli sublimare, ejusque Episcopi amicissimi tui justo digneris condescendere desiderio. Quod prædecessores tui, scilicet, Paschalis, atque Gelasius implessent, nisi tempus vel locus defuisset: ipse Deo auctore, adimpleto. Ipse B. Jacobus petit tibi Metropolim suæ Ecclesiæ. Quod si nec precibus, nec consilio meo acquiescere digneris, saltem B. Jacobi acquiesce petitioni. Ad hæc uniuscujusque Apostoli Ecclesia ubicumque terrarum Ecclesiastica pollet atque gloriatur dignitate. Sola B. Jacobi Ecclesia in Occidentali latens plaga, Episcopio tantum contenta est. Ceteras etiam Comprovinciales Sedes hereditatis suæ fundo sitas, & ob hoc tantum sibi subditas, hereditario jure, non aliqua Ecclesiastica præcellit dignitate. Quod si Bracarensis Ecclesiæ Metropolim in Compostellanam transferre Ecclesiam, vel Archiepiscopatum quem dudum tempore Teodemiri Regis Gothorum Lucensis habuit Ecclesia, prædictæ B. Jacobi Ecclesiæ conferre non sedet in conspectu tuo; saltem Emeritensis Ecclesiæ Metropolim, quæ Sarracenorum feritate depopulata christianæ fidei cultum amisit, Compostellanæ Ecclesiæ B. Jacobi in posterum donare, &

Apos-

Apostolicam Ecclesiam Archiepiscopatus dignitate sublimare digneris. Anno 1120

3 Postquam his atque aliis Abbas animum Papæ emollivit, adhibito sibi Portugalensi Episcopo ad Cardinales convertitur, iis pollicitans, alios deprecans blanditiis, ut omnes unanimiter pro sublimatione Ecclesiæ B. Jacobi Calixto Papæ supplicent. Intererant Curiæ Papæ quidam Allobroges viri potentes atque nobiles contribules Papæ scilicet Dux Burgundiæ Guido de Albione, & ceteri quam plures Ecclesiæ B. Jacobi confratres, qui B. Jacobum olim adierant & seipsos ipsi Apostolo subjugaverant. Propterea Ecclesiam B. Jacobi usquequaque diligebant, & ejus Episcopum. Hi postquam de Metropoli ad sublimationem Ecclesiæ B. Jacobi adipiscenda audiere, omnes cum Abbate Cluniacensi & cum Episcopo Portugalensi ante pedes Papæ proni corruerunt, misericorditer Papam interpellantes, ut Ecclesiam B. Jacobi Emeritensi dignetur Archiepiscopatu decorare. Adiciunt quoque à pedibus ipsius Papæ se non evulsum iri, donec suæ petitioni condescendat. Quis tam ferreus qui Abbatis Cluniacensis, Episcopi Portugalensis, tantorumque Burgundiæ Principum humi prostratorum, tam dignis precibus non acquiesceret? Ipsi quoque Cardinales obnixius Domino Papæ supplicantes orant, ut Emeritana Metropolis in Compostellanam transferretur Ecclesiam. Tunc Papa aperiens os suum dixit: Surgite Filii in Christo charissimi, surgite: magnum quidem est quod petitis, sed dignum est ut impetretis. Compostellana Ecclesia Metropolitana Emeritensis Ecclesiæ Deo auctore decorabitur dignitate. Quo audito surgit Abbas Cluniacensis, surgit Episcopus Portugalensis, surrexere & alii Burgundiæ Principes, osculato pede Papæ gaudentes, atque gratias agentes. Quotquot etiam erant in Curia illa, audito quod Calixtus Papa Ecclesiam B. Jacobi in Archie-

Anno 1120 chiepiſcopatum ſublimaret, propemodum gaviſi ſunt.

De aliis Nuntiis & benedictione miſſa Dño. Papæ. Cap. 16.

INterea prædictus Eccleſiæ B. Jacobi Epiſcopus P. Fulconidem, & A. Petridem ejuſdem Eccleſiæ Canonicos miſit ad Calixtum Papam, ut una cum Portugalenſi Epiſcopo Eccleſiæ ſuæ tractarent negotia: moleſte namque ferebat Portugalenſem Epiſcopum quaſi ſolum tranſalpinaſſe: prædictus A. qui olim Burgis captus fuerat, à captione jam evaſſerat. Qui duo ſub ſpecie latentes peregrinorum per Aragonenſis Regis Regnum nimia hiemis ingruente intemperie tranſeuntes, ad Curiam Papæ uſque perveniunt, & inveniunt Portugalenſem Epiſcopum lætum & hilarem, & voti ſui fere jam compotem. Cum enim Papa Emeritanam Metropolim Compoſtellanæ Eccleſiæ jam conceſſiſſet, adhuc Portugalenſis anhelabat quatenus prædictus Eccleſiæ B. Jacobi Epiſcopus Legatione ſuper Emeritenſem & Bracarenſem Provincias fungeretur. Ad ſupradictam Metropolim, & ad Legationem adipiſcendam, prædicti nuntii cum Portugalenſi Epiſcopo pro poſſe ſuo laboraverunt. Quibus impetratis, hi duo videlicet P. & A. ad Eccleſiam B. Jacobi quam citius remittuntur, nuntiantes Calixtum Papam Emeritenſem Metropolim in Compoſtellanam Eccleſiam tranſtuliſſe, & Epiſcopo S. Jacobi Legationem vice ſua ſuper Emeritenſem & Bracarenſem Provincias commiſiſſe. Quod ut Compoſtellano Epiſcopo Compoſtellanæque Eccleſiæ Canonicis innotuit, quanto gaudio tripudiaverint, ſtylus meus pernarrare non ſufficit. Hoc autem non niſi majoribus atque valentioribus Canonicis notum fiebat. Quibus etiam oſtenſæ ſunt literæ Cluniacenſis Abbatis, & Portugalenſis Epiſcopi, in quibus Epiſcopum S. Jacobi vocabant *Archiepiſcopum*, *& S. Romanæ Eccleſiæ Legatum*: nempe Portugalenſis Epiſcopus in Curia Papæ remanſerat, & benedictionem ab Eccleſia B. Jacobi Papæ & Cardinali-

libus mittendam præstolabatur. Et quidem prædictam Arcam auream cum centum morabitinis, & L. solidos Pictavienſibus, & alios C. morabitinos, quos ſecum tulerat in dativum jam habebat: ad complementum autem benedictionis CC. & LX. marcas argenti addi oportebat. Ea propter inito conſilio ab Epiſcopo S. Jacobi & à ſupradictis ejus Canonicis, viſum eſt eis ea de Theſauro S. Jacobi accipi. Paucis itaque admodum hujus conſilii complicibus menſa rotunda argentea, quæ vulgo intremiſſa vocabatur, quæ fuerat Almoſtani Regis Sarracenorum continens XL. marcas argenti, Crux aurea, & Caſula aurea, quæ Rex Ordonius dederat B. Jacobo, necnon Corona aurea ad complendum prædictæ benedictionis dativum confringuntur, ut tranſinittantur. Hæc omnia quoniam ad complendas CC. & LX. marcas argenti non ſufficiebant, ipſe Epiſcopus de proprio XL. addidit marcas argenti. Quomodo autem tot & tanta mitterentur, ſubtiliſsimo egebat ingenio. Tunc temporis Navis quædam Normanorum inſtitorum quæ vento exagitata barbarorum Oceano Agarenorum oberraverat, Caſtello Honeſto applicuerat, & in Normaniam repedare properabat. Per hos inſtitores prædictus S. Jacobi Epiſcopus ſupradictam pecuniam ſe miſſurum ſimulavit, videlicet ſapienti uſus conſilio: gens namque Galliciana hujuſmodi conſiliorum ſecreta ſcire inhiat, & eorum perpauci ſunt qui commiſſa ſibi fideliter retineant. Idcirco ſciti fuit conſilii, ut aliud eis ſpecie tenus oſtenderetur, & aliud fieret. Recedentibus denique Normanigenis fama ſæpius ficti ſignificatrix aſſeruit Epiſcopum prætaxatam pecuniam navigio tranſmiſiſſe in Normaniam, & à Normania Cluniacum, ſicque quorumdam Concanonicorum noſtrorum deluſa eſt doloſa intentio, qui ſi reſciviſſent rem prout geſta fuit, utpote pleni rimarum, citius effluēret. Tandem compluribus Gallicianis accepta cruce Hieroſolymam

Anno 1120

Anno 1120 adeuntibus prædictus Episcopus vir perspicasſimi ingenii, prædictam pecuniam duobus articulosis atque admodum versipellibus, scilicet P. fratri arcario, & P. Joannide qui postea factus est noster Canonicus, ad defferendum commisit. Illi autem consilio & admonitione ipsius Episcopi sub specie pœnitentiæ alii X. auri uncias, alii VIII. alii VIII. alii V. & sic de ceteris sub fide distribuerunt. Quot cuique uncias auri ad deferendum commendaverunt, à tot eum pœnitentiæ annis solverunt. Papæ subtilisſimi atque perspicacisſimi ingenii dispositio! Sic per Aragonensis tyranni Regnum indemnes transierunt, & usque ad montem Pesulanum prædictam pecuniam detulerunt. Quam ibidem Monachi Cluniacenses accipientes, sicut stabilitum fuerat, Cluniacum asportarunt. Ubi cum prædictus uterque P. Abbatem Cluniacensem, Episcopum Portugalensem, Stephanum de Bisontio Calixti Papæ Camerarium inveniſſet, prædictam benedictionem eidem Stephano Camerario vice Papæ tribuerunt. Post hæc cum Episcopus Portugalensis reverti vellet in Hispaniam, sed per Aragonensis tyranni Regnum repedare non auderet, (quippe pluribus in locis paratæ erant insidiæ) privilegia Emeritanæ Metropoleos in Compostellanam Ecclesiam translatæ, atque Legationis Episcopo S. Jacobi commendatæ translata per hos prædictæ benedictionis latores ad Ecclesiam nostram transmisit, quæ sunt hujusmodi.

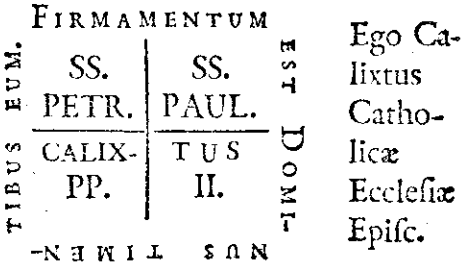
Privilegium de Archiepiscopatu Emeritensis Provinciæ.

CAlixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo, salutem & Apost. benedict. Omnipotentis dispositione mutantur tempora, & transferuntur Regna. Hinc est quod magni quondam nominis Nationes detritas & depressas, exiguas vero quandoque legimus exaltatas. Hinc est quod in quibusdam Regionibus Paganorum

rum tyrannide potentiæ christianæ dignitas conculcatur: in quibusdam item christiani nominis potestatem Paganorum feritas occupavit, sicut & Emeritanæ Civitati constat peccatis exigentibus accidisse. Cum enim inter nobiles Hispaniarum Civitates & ipsa nobilis appareret, ita divina dispositione mutatis temporibus Moabitarum, sive Maurorum est tradita potestati, ut in ea & Pontificalis gloria, & christianæ fidei dignitas deperierit. Ipsæ quoque suffraganeæ Civitates, exceptis dumtaxat tribus, Colimbria videl. & Salmantica, atque Avila, in quibus adhuc per Dei gratiam Episcopalis Cathedra perseverat, eadem tyrannide occupatæ, à sua similiter gloria exciderunt. Ceterum in mutatione hac Nos ex consueta Sedis Apostolicæ dispensatione juxta fratrum nostrorum consilium & honori Dei & animarum saluti duximus providendum, ne aut illis Christianorum reliquiis proprii capitis deesset unitas, aut tam nobilis Ecclesiæ Pontificalis omnino deperiret auctoritas. Ob majorem igitur B. Jacobi Apostoli reverentiam cujus glorioso corpore vestra Ecclesia decoratur, & ob præcipuam personæ tuæ dilectionem, supplicante Nepote nostro Illefonso Hispaniarum Rege, & fratribus nostris H. Portugalensi Episcopo, ac P. Cluniacensi Abbate, necnon & Laurentio Ecclesiæ vestræ Canonico, præfatæ Metropolis dignitatem honorabili ac Cleri & populi multitudine abundanti, Compostellanæ Sedi auctore Deo concedimus: ejusque suffraganeos qui vel modo sedes proprias obtinent, vel in futurum (Domino miserante) obtinuerint, tibi, charissime frater, & Coepiscope Didace, tuisque successoribus, Metropolitano jure ordinandos regendosque subjicimus & in Civitatibus illis quæ proprios olim Antistites habuerunt, si Cleri & populi multitudo & vota meruerint Episcopos ordinandos, liberam vobis concedimus facultatem. Vestra igitur interest ita deinceps Ecclesiam Romanam diligere, ita in ejus obedientia & fidelitate persistere, ut in Anno 1120

ejus

ANNO 1120 *cius benevolentia & liberalitate Archiepiſcopi conſtituti, hujus gratia dignitatis inveniamini digniores. Si qua ergo in futurum Eccleſiaſtica Sæculariſve perſona hanc noſtræ Conſtitutionis paginam ſciens contra eam temere venire tentaverit, ſecundo tertiove commonita, ſi non ſatisfactione congrua emendaverit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate agnoſcat, & à Sacratiſsimo Corpore ac Sanguine Dei & Domini Redemptoris noſtri Jeſu-Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat: obedientibus autem atque ſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu-Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.*

Ego Calixtus Catholicæ Eccleſiæ Epiſc.

Benevalete.

Datis Valentiæ per manum Griſogoni Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Diaconi Cardinalis ac Bibliothecarii IV. Kal. Martii, Indict. XIII. Incarnationis Dominicæ anno M.C.XX. Pontificatus autem Domini Calixti Secundi anno II.

De Suffraganeis Epiſcopis. Cap. 17.

CAlixtus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabilibus fratribus & Coepiſcopis G. Colimbrienſi, J. Salamanticenſi ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Commiſsi nobis officii auctoritas nos compellit, ut pro Eccleſiarum omnium ſta-

ſtatu ſoliciti per Dei gratiam exiſtamus. Idcirco fratres chariſsimi tam vobis quam veſtris Eccleſiis duximus providendum, ut ſecundum Suffraganeorum Epiſcoporum conſuetudinem caput ad quod debeatis recurrere habeatis. Porro ſolicitudinem hanc venerabili fratri noſtro & Coepiſcopo Didaco Compoſtellano providimus injungendam. Præcipimus itaque fraternitati veſtræ, ut ei ſuper vos & reliquos veſtræ Provinciæ Epiſcopos & Parochias Archiepiſcopo ex liberalitate Sedis Apoſtolicæ conſtituto plenam deinceps obedientiam & reverentiam deferatis, & B. Jacobi Compoſtellanam Eccleſiam matrem veſtram in poſterum cognoſcatis. Dat. apud Caſtrum Criſtam VI. nonas Martii. (Anno 1120) Anno 1120

De Legatione Bracarenſis & Emeritanæ Provinciæ. Cap. 18.

2 *Calixtus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Dilectis fratribus & Coepiſcopis, Abbatibus, Clericis, Principibus, & ceteris fidelibus per Emeritanam, & Bracarenſem Provincias conſtitutis ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Antiqua Sedis Apoſtolicæ inſtitutio exigit, & charitatis debitum nos compellit, eos qui & prope & qui longe ſunt poſiti viſitare, & ſaluti omnium ſolicite providere. Quamobrem filii in Chriſto chariſsimi neceſſarium duximus venerabili fratri noſtro D. Compoſtellano Archiepiſcopo in partibus veſtris vices noſtras committere, qui una vobiſcum quæ apud vos fiunt Eccleſiaſtica negotia diligenter audiat, & opportunitatibus veſtris & Eccleſiarum veſtrarum ſedula ſuſtentatione provideat. Rogamus itaque univerſitatem veſtram & præcipimus, ut eum tamquam Vicarium noſtrum reverenter ſuſcipere atque debita ei humilitate obedire ſicut B. Petri filii procuretis. Præterea cum opportunitas Eccleſiaſticæ utilitatis exegerit, ad ejus vocationem conveniatis, & Synodales cum eo conventus ad honorem Domi-*

ni

Anno 1120 *ni celebretis, quatenus collaborantibus vobis corrigenda corrigere, & confirmanda posſit per Dei gratiam confirmare. Dat. Valentiæ III. Kal. Martii.* (Anno 1120)

Speciales literæ Calixti Papæ ad Compoſtellanum Archiepiſcopum.

3 *CAlixtus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabili fratri D. Compoſtellano Archiepiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Et perſonam tuam & commiſſam tibi Eccleſiam quanta dilectionis gratia complectamur, operum exhibitio manifeſtat. Tibi enim ſuper Emeritanam & Bracarenſem Provincias vices noſtras commiſimus, & B. Jacobi Eccleſiam Metropolitanæ dignitatis gloria decoravimus. Hortamur itaque fraternitatem tuam, & monemus in Domino, ut Romanæ Eccleſiæ beneficium recognoſcas, & injunctam tibi obedientiam, ita, cooperante Deo, adimplere ſtudeas, quatenus & illis quorum tibi cura commiſſa eſt ſalubriter providere, & B. Petri ſemper poſsis gratiam promereri. Datis Valentiæ III. Kal. Martii.* (Anno 1120)

Quod ab hac die vocatus eſt Archiepiſcopus. Cap. 19.

HÆC Privilegia translata maximo cum gaudio Compoſtellæ VIII. Kal. Auguſt. ſuſcepta, in ipſa ſolemnitate paſsionis B. Jacobi coram omni Clero & populo in ejuſdem Apoſtoli Eccleſia excelſa voce lecta ſunt. Ab hac die prædictus Eccleſiæ B. Jacobi Epiſcopus habitus atque vocatus eſt Compoſtellanæ Eccleſiæ Archiepiſcopus, & S. R. E. Legatus. Nempe nativitatis Dominicæ anno M. C. IV. ex quo à Papa Paſchali pallium Romæ adeptus fuerat, quot quibuſque modis potuit ad adipiſcendum Eccleſiæ B. Jacobi Archiepiſcopatum aſpiraverat. Sæpius namque Romanam Curiam per amicos & per nuntios ſuos viſitando, excellentiſsimum Romano Pontifici atque Cardinalibus univer-

versæque Romanæ Curiæ exhibuerat obsequium, sicut su- Anno
perius partim scriptum est. Quid enim memorem, quot & 1120
quanta de Thesauro B. Jacobi, & complura de suo, ut hoc tam sanctum & tam justum desiderium suum effectui manciparet, expendit? Quidve memorem tot & tam asperos labores atque timores Canonicorum suorum quos ipse frequentius ad Romanam mittebat Curiam, ut hoc nanciscì valeret? Quorum quidem non modicam partem ego quoque *Girardus* expertus sum. Denique prædictus Ecclesiæ B. Jacobi Archiepiscopus & S. R. E. Legatus tantam Romanæ Ecclesiæ exhibuit humilitatem, quatenus licet præ ceteris Hispaniarum Ecclesiis honore & divitiis sua polleret Ecclesia, omnes tamen humilitate & obsequio circa Romanam Ecclesiam transcendit. Quapropter testante Scriptura quæ ait: *Humilitas vincit omnia*: & alio in loco: *Qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur*; Apostolica B. Jacobi Ecclesia per humilitatem exaltata est. Nimirum omnipotens, cujus nutu disponuntur omnia, ita disponi voluit, ut qui hanc plantaverat vineam, ipse de fructibus ejus comederet, & in ejus gloria delectaretur: utputa prædictus Archiepiscopus olim hanc vineam plantaverat, & sæpius magno cum labore excoluerat, & in ejus tempore B. Jacobi Ecclesia hujus vineæ fructu glorioſa in Metropolitanam sublimata est dignitatem. Ipse quoque Archiepiscopus ad majoris culmen dignitatis, S. R. E. Legatus super Emeritensem & Bracarensem Provincias. O utinam divina pietas tam prompto tamque utili agricolæ vivendi spatium longius concedat, quatenus Deo auctore Ecclesia B. Jacobi consilio atque labore ejusdem agricolæ, ipsius quoque temporibus in majorem sublimetur dignitatem! O utinam quod adhuc intendit & desiderat vita sibi comite Compostellana adipiscatur Ecclesia! Amen.

Anno 1120

De reditu Portugalenſis Epiſcopi, & de data Cruce. Cap. 20.

CIrca id temporis prædictus Portugalenſis Epiſcopus, repedare volens in Hiſpaniam cum B. (1) Cardinali atque Legato Rom. Eccleſiæ à Papa Calixto ad Hyberos miſſo, uſque ad *Olorenſem* Civitatem reverſus eſt, ubi correptus febribus aliquandiu morabatur. Denique ſanitati reſtitutus cum per Alpes ad Hiſpaniam reditum faceret, præſenſit pluribus in locis præparatam eſſe ſibi pedicam. Quippe cum eo ibant exploratores ob hoc à Rege Aragonenſe & ab Epiſcopo Jaccenſi miſsi, qui illius adventum vel *Jaccæ* vel *Stellæ*, vel alias prænuntiarent, ut caperetur. Prædictus autem Cardinalis animabat eum ut ſecum veniret in Hiſpaniam. Sed *Pampilonenſis*, atque *Laſcurrenſis* Epiſcopi, quibus Aragonenſis Regis tyrannis admodum nota erat, Portugalenſi Epiſcopo diſſuadebant, ne in manus inimicorum ſuorum præſcius incideret. Enimvero nec Romani Cardinalis præſentia, ceterorumve Epiſcoporum, nec pontificalis ejus dignitas liberarent eum ne caperetur: ſupra modum enim Rex Aragonenſis Eccleſiæ B. Jacobi clericos habebat odio. Sapienti itaque uſus conſilio Portugalenſis Epiſcopus confeſtim iter ſuum reciprocat, rediens ad Civitatem *Auxum*, & ab Auxo ad *Labordenſem* Civitatem. Tunc depoſitis pontificalibus veſtibus cum duobus vernulis, adhibito ſibi quodam indigena, qui & barbaram linguam Blaſcorum, (2) & viam per invia noverat, Alpes ingreditur: inde per *Iſpuciam*, & per *Navarram*, & per *Viſcayam*, & per *Aſturiam* præter mare quod extremis Hiſ-

(1) Boſſo *vocabatur.*

(2) Vaſconum *lego: nam etſi* Blaſcon *in Gallia ſit, non ad rem, cum Urſula extra viam; nec peculiari, uti Vaſcones, lingua gaudeat, ſed Gallis vernacula.*

Hiſpaniæ rupibus alliditur; nunc eques, nunc pedes præterit. In illis montium remotis atque inviis locis, homines truces, ignotæ linguæ, ad quolibet nefas prompti habitant, nec immerito locis aſperrimis atque inamœnis homines efferi atque effrænes habentur: quippe hæc ſemita invia per rupes, per dumeta, per loca deſerta viam oſtendebat. Præterea mare ibi quædam brachia ſua ad diſterminandum Provincias porrexerat, & iter illac agentibus chaos magnum firmatum eſt. Verum enimvero Portugalenſis Epiſcopus nec locorum aſperitatem, nec incolarum atrocitatem, nec brachiorum Oceani circumquaque porrectorum tumentem ſævitiam pertimeſcens, beati quippe Apoſtoli Jacobi confiſus ſuffragiis, per devia montium, vallium, atque marium, *Carrionem* uſque pervenit. Sicque publicæ viæ redditus præduce Dei gratia incolumis Compoſtellam uſque remeavit: ubi à prædicto Compoſtellanæ Sedis Archiepiſcopo & S.R.E. Legato & ab ejuſdem Eccleſiæ Canonicis honorifice cum proceſsione ſuſceptus eſt. Deinde ſuper altare B. Jacobi bullata ſupradicta privillegia Archiepiſcopatus & Legationis obtulit. Nempe Papa Calixtus prædicto Portugalenſi Epiſcopo vices ſuas commiſſerat, videlicet, ut ipſe Portugalenſis Epiſcopus vice Domini Papæ Emeritenſis Metropoleos & Legationis ſuper Emeritenſem & Bracharenſem Provincias Privilegiis ſuper altare B. Jacobi oblatis Compoſtellanæ Sedis Archiepiſcopum cum cruce inveſtiret. Quod ita factum eſt: nempe hoc unum nos latebat, crucem ad deferendum ante ſe à Papa Calixto prædicto Compoſtellanæ Sedis Archiepiſcopo & S. R. E. Legato fuiſſe conceſſam. Sed tunc nobis innotuit. Anno 1120

2 Præterea Portugalenſis coram Archiepiſcopo ejuſque Canonicis qualiter in adeptione Archiepiſcopatus atque Legationis per annum ſe habuerat, quot & quanta

Anno 1120 passus fuerat, enarravit. Dixit etiam quantum adhuc addi oportebat, ut quæ minus fuerant, complerentur: scilicet prædicta arca aurea novem marcarum cum daretur à Portugalensi Episcopo & ab Abbate Cluniacensi Papæ Calixto credita & recepta est, quasi tota aurea, verum pars interior erat argentea. Quo comperto ad complementum XX. auri uncias Portugalensis dari pepigerat. Præterea quarta pars auri quod receperat Stephanus de Bisontio Camerarius Papæ, scilicet ducentas uncias, falsa esse comperta fuerat. Ea propter L. uncias auri dari oportebat, necnon dispensam itineris atque laboris quam dispenderat Portugalensis Episcopus, scilicet XXX. auri uncias. Hæc omnia videlicet C. auri uncias prædictum Compostellanæ Sedis Archiepiscopum & S. R. E. Legatum ad complementum dare oportebat & dedit. Præterea idem Archiepiscopus Portugalensem Episcopum, utpote pro tanto labore largius remuneravit. Ei namque atque vernulis suis contulit indumenta: ipsi etiam annulum pontificalem, præstimonia, & cetera retribuit: nimirum ex quo prædictus Archiepiscopus à Papa Paschali pallium adeptus fuerat, multa aurea & argentea & cetera pretiosa ut Compostellana B. Jacobi Ecclesia Archiepiscopatum haberet, distribuerat. Nempe Romano Pontifici, Romanis Cardinalibus, ceterisque in Romana Curia, necnon Canonicis, atque amicis suis, ad hæc iterum laborantibus, sæpius magna atque innumera distribuendo ad quod diu anhelaverat effectui mancipaverat: plurima quoque ut adepta possidere & cetera adhuc adipiscenda valeat adipisci, prædictus Archiepiscopus & S. R. E. Legatus frequenter distribuit. Utinam vita diutius comite per Dei misericordiam utpote fidelis dispensator, in opus simile plurima dispenset atque distribuat: quatenus ejus temporibus Compostellana B. Jacobi Ecclesia ad majorem sublimetur dignitatem.

De Navibus Sarracenorum captis ab Irienſibus. Cap. 21. Anno 1120

A Temporibus A. Regis bonæ memoriæ Sarraceni ab *Hiſpali*, ab *Almaria*, *Olisbona*, & à ceteris locis mari finitimis navigio in Gallæciam venire conſueverant. Eccleſias deſtruere ac comburere, & quæcumque inde abſtrahere, homines alios trucidare, alios vinctos ducere, mulieres, parvulos, captivare, cetera quæ ſibi neceſſaria erant in prædam ferre, vineas, arbores ſuccidere, domos incendere, caſtella etiam, ſicut in Sancta Maria de Lancata, & in Sancto Pelagio de Luto accidit, crebris aſſultibus invadere atque irrumpere, erat eis præ manibus. Hac de cauſa à medio Aprilis uſque ad medium Novembris littora Galliciani maris deſerta & depopulata erant. Tantum Sarracenorum audacia hæc frequentabat! Qua propter prædictus B. Jacobi Archiepiſcopus & S. R. E. Legatus dolore paterno compunctus, quoniam in partibus Gallæciæ homines nauticæ artis periti non habebantur *Arelatum*, *Genuam*, & *Piſam* nuntios ſuos miſerat, qui ad ſe peritiſſimos navium artifices illinc venire facerent. Quid plura? Genuenſis nomine Augerius peritiſsimus navium artifex duas naves quæ vulgo Galeæ dicuntur, in *Iria* compoſuit: in quarum compoſitione Archiepiſcopus multam pecuniam multaſque diſpenſas expendit. Eodem igitur anno quo factæ fuerunt, Irienſes juſſu & admonitione Archiepiſcopi cum navita ſuo prædicto Augerio armati naves ingrediuntur, terram Sarracenorum adeunt, & verſa vice trucidant, captivant, incendunt, ſuccidunt. Denique quibuſdam Sarracenorum navibus captis, deſtructis atque ſuccenſis, alias ſecum adducentes, aurum, argentum, Captivos, veſtes abundantius defferentes, ad propria revertuntur. Ex tunc Iſmaelitæ B. Jacobi provinciam niſi in multitudine navium invadere non audebant. Quodam denique tempore Sarraceni Hiſpalenſes, & Olisbonenſes in viginti navibus Provin-

Anno 1120 vinciam B. Jacobi invadunt, & multitudine ſua vallati circumquaque depopulantur: paucos tamen homines captivavere; alii enim ad montana confugerant. Tandem ceteris ad propria redeuntibus quatuor naves remanſerant, hic in inſulis, ſcilicet Ouras, Salvara, Flamia, (1) moræ indulgebant. Quod cum comperiſſet prædictus Compoſtellanæ Sedis Archiepiſcopus S. R. E. Legatus propere Iriam adiit, Irienſes convocat, jubet atque ſuadet eos ut inſtructis navibus Archiepiſcopi atque ſuis Sarracenos perditum eant. Milites etiam ſuos hortatur, ut una cum Irienſibus in Sarracenos vires ſuas experiantur. Tunc Irienſes inſtructis navibus alto ſe committunt, & circumquaque per inſulas Iſmaelitarum naves requirunt. Quas ut invenerunt, eis Caſtellum S. Pelagii de Luto, quippe applicuerant litori, & neceſſaria ſibi in naves comportabant, & crebreſcente jam crepuſculo ne noctu aufugerent, aditus maris excubantes poſſederunt. Mane autem facto Irienſes unanimiter accenſi & præparati ad bella facto agmine, Sarracenorum naves invadunt. Quos cum vidiſſent eminus Sarraceni perpeti curſu ad ſe venientes, tonſis incumbunt, ad arma concurrunt, nec ſegnius ad bella parantur. Ceterum Irienſes utpote aggreſſores audacius irruunt in Agarenos: vaſto impetu ferreis roſtris navium naves gentilium feriunt, ſauciant, diſſipant, & eodem congreſſu in eorum naves inſiliunt: hos trucidant, alios in altum projiciunt, aliis utpote captivis miſerentur: Iſmaelitæ autem alii bellare, alii remigare, alii natando fugere tentabant. Interea quædam navis Sarracenorum velocior ceteris, ab ipſis navibus Irienſium elabitur, & ſic aufugit; aliæ vero tres à Chriſtia-

(1) *Libro* 1. *cap.* 103. Aonios *dicitur*, *& apud Plinium* Aunios: *vulgo* de Ons. *Salvara hodie* Salvora *ad oſtium fluminis Ullæ. Cap.* 109. *num.* 5. *additur* Laonia, *quæ forte hic* Flamia.

tianis retentæ sunt. Interempti sunt ibidem XVI. Sarraceni, captivati centum minus duobus, præter arma & spolia, Christiani etiam qui à Sarracenis captivi deferebantur, soluti sunt. Tandem Irienses cum tribus captis navibus, cum captivis Ismaelitis, & cum spoliorum multitudine ad propria cum gaudio reversi sunt. Horum omnium quintam partem prædicto Archiepiscopo & S. R. E. Legato, utpote Domino suo, cum his quæ ei ex navium suarum proprietate debebantur dederunt. Utinam alii atque alii Sarraceni sæpius tali omine captivatum Christianos veniant, ut quod Christianis facere consueverant, amodo in Agarenos convertatur. Anno 1120

De couto inter Ullam & Tamarim. Cap. 22.

EOdem tempore Regina U. venit in Gallæciam, ut quasdam discordiæ faces jam non modicum accensas extingueret. Quod patrocinio atque consilio prædicti Compostellanæ Sedis Archiepiscopi & S. R. E. Legati partim effectui mancipavit. Interea cum Regina Compostellæ indulgeret moræ, Archiepiscopus ad sublimationem & augmentationem Ecclesiæ B. Jacobi tam in sæcularibus, quam in Ecclesiasticis propensius anhelans, cum Regina consilium habuit, ut cautum inter Ullam & Tamarim prædictæ Ecclesiæ conferret. Quippe Compostellana Ecclesia circumquaque potestatem & imperium habebat, sed cautum inter Ullam (1) & Tamarim nondum habuerat. Quod ut fieret magnum & difficile ad impetrandum erat. Igitur ut Compostellana B. Jacobi Ecclesia cautum inter Ullam & Tamarim in posterum habeat, prædictus Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopus & S. R. E. Legatus dedit Reginæ U. de Thesauro S. Jacobi mensam argenteam sexaginta marcarum, & X. marcas argenti de suo. Dedit autem Regi-

(1) Uliam al.

Anno 1120 gina hujuſmodi cautum Eccleſiæ B. Jacobi inter Ullam & Tamarim ſcriptis firmis atque indiſſolubilibus, videlicet, ſi quis aliunde veniens inter Ullam & Tamarim abſque Sajone Compoſtellani Archiepiſcopi pigneraret, ut prædam inde abſtraheret, vel alio modo cautum infringeret; pariet VI. millia ſolidos Compoſtellanæ Sedis Archiepiſcopo, ejuſque Canonicis. Quod ſi aliquis de iis qui inter Ullam & Tamarim morantur abſque Sajone Compoſtellani Archiepiſcopi inter Ullam & Tamarim pigneraret, vel alio modo prædictum cautum infringeret, perſolveret quingentos ſolidos prædicto Archiepiſcopo ejuſque Canonicis, quod in ſerie teſtamenti à Regina U. ſuper hoc dati firmius atque plenius ſcriptum reperies. Dedit præterea eadem Regina Eccleſiæ B. Jacobi, ſcilicet Archiepiſcopo ejuſque Canonicis, terram de *Dormiana* per terminos ſuos cum hominibus & cum caractere ſuo, ſicut in ſcriptis horum reſonat. Medietatem quoque Inſulæ *Laoniæ*, quam prædeceſſor bonæ memoriæ Didacus Epiſcopus amiſſerat, & aliam medietatem ejuſdem Inſulæ qua Eccleſia B. Jacobi in his guerrarum temporibus caruerat, utramque medietatem Inſulæ Laoniæ prædicta Regina Eccleſiæ B. Jacobi, ſcilicet Archiepiſcopo ejuſque Canonicis, ſcripto firmo atque indiſſolubili contradidit. Horum omnium ſcripta atque teſtamenta in Catalogo B. Jacobi reſervata habentur. Ut hæc, ſic & alia conſilio atque prudentia prædicti Archiepiſcopi & S. R. E. Legati B. Jacobi Eccleſia citius adipiſcatur.

De ædificatione Honeſti. Cap. 23.

QUamquam prædictus Archiepiſcopus S. R. E. Legatus ad ædificationem & ad ſublimationem Eccleſiæ ſuæ totus anhelaret, ut ſupra prætaxavimus, ſæcularia tamen prout decebat proinde pertractabat, videlicet, ut Eccleſiaſtica tota animi intentione diſponeret, & ſæcularibus

bus quantum ſua intererat curam adhiberet. Abolevit quo- Anno
que quantum potuit pravas atque abolendas conſuetudines: 1120
ex præcepto namque Regis Hiſpaniæ ruſtici à *Triacaſtella* uſque ad Oceanum mare conveniebant ad ædificandos muros Caſtelli nomine *Honeſti*, qui ſine calcis linimento conſtructi ex minutis lapidibus trabibus interpoſitis ruinam aſſidue minabatur: verebantur nimirum Hiſpani, ne Anglici vel Normanigenæ, ſive aliæ barbaræ gentes ex hac parte navigio Gallæciam aggrederentur. Quippe Honeſtum quaſi quædam clavis atque ſigillum eſt Gallæciæ: quod ſi exteræ gentes hunc locum ſibi præriperent, munitione ibidem compoſita Gallæciam invadere atque depopulari præ manibus haberent: quod Hiſpaniæ Rex veritus dederat edictum, ut agricolæ à ripa fluvii nomine *Iſti* uſque ad mare, bis in anno ex conſuetudine Honeſti muros facile caſuros atque ruinoſos reædificatum tempore ſtabilito convenirent. Quod reædificatoribus his laborioſum atque difficile nimium & pluſquam nimium erat. *Creſconius* tamen bonæ memoriæ Eccleſiæ B. Jacobi Epiſcopus idem Caſtellum turribus excelſis atque muro firmiſsimo partim munierat: ſucceſſor quoque ejus Didacus Epiſcopus ejuſdem Caſtelli partem ædificaverat: nihilominus tamen prædicti coloni certis temporibus reædificatum muros & turres confluere cogebantur: unde prædictus Archiepiſcopus & S. R. E. Legatus admodum compatiens, participato conſilio cum Adefonſo Catholico Rege Hiſpaniæ, & cum genero ejus Comite Raymundo totius Gallæciæ Domino, necnon cum Canonicis B. Jacobi & cum Principibus Gallæciæ, prædictum Caſtellum firmiſsimo muro clauſit & turribus excelſis munivit, ſicut res indicat uſque in hodiernum diem. O quam miſericorditer! O quam glorioſe egit, qui Gallæciæ colonos tanto labori obnoxios liberavit atque regii edicti conſuetudinarium opus obliteravit!

Anno 1120 *Quod Sarraceni voluerunt aggredi Honeſtum & de compoſitione majoris turris.* Cap. 24.

QUodam denique tempore Sarracenorum multitudo navigio Gallæciam aggreditur, & debellato, capto atque deſtructo Caſtello S. Mariæ de Lanzada ad debellandum & capiendum Honeſtum animos intendunt. Quippe tanta erat eorum audax multitudo! Quod ut innotuit prædicto Archiepiſcopo, in ipſa ſolemnitate paſſionis B. Jacobi dum Matutinas pſallerent, curſu percito velociſsimum equm aſcendens tribus tantum comitatus militibus Honeſtum adiit, ut priuſquam Sarraceni Caſtellum invaſiſſent aut obſediſſent, Caſtellum ingredi poſſet, ceteri milites Compoſtellæ Cives eum poſt ſequti ſunt. Quod Iſmaelitarum audaciam hebetavit. Sequenti tamen nocte eorum Princeps qui lingua ſua Alcaida dicitur, liburnum conſcendens cum XX. peritiſsimis atque expertiſsimis viris venit exploratum ſitum loci, munitiones Caſtelli, bellatorum multitudinem, ut ſi quæ minus firma comperiret, proximo diluculo cum exercitu ſuo debellare Caſtellum acceleraret. Sed ut ſatis circumquaque exploravit, & eo Archiepiſcopum cum bellatorum multitudine adventaſſe præſenſit, reverſus eſt, & ſic à propoſito deſtitit, non auſus prædictum Caſtellum aggredi. Ea propter Archiepiſcopus ab hac die ſecum excogitans pertractavit ut prædictum Caſtellum firmius muniret. Verebatur enim ne aut Sarraceni, aut aliæ gentes ex inſperato prædictum Caſtellum ingrederentur, & circum circa B. Jacobi Provinciam impie edomarent. Accepto itaque conſilio cum Canonicis ſuis & cum Gallæciæ Principibus turrim aliarum excellentiſsimam atque firmiſsimam in medio Caſtelli compoſuit: in cujus compoſitione maximos equidem ſumptus fecit: nimirum fecit eam ſupereminentem ceteris, utpote caput & dominam totius Caſtelli, ſicut enim aquila ceteras aves præcellit

lit atque dominatur, sic turis illa ceteras turres Castelli illius præcellit eisque dominatur. Scitum sane consilium: ceteras turres totumque Castellum turris illa, si necesse fuerit tuebitur, nec Sarracenorum aliarumve gentium incursus formidabit: & si quandoque S. Jacobi Archiepiscopus vel ejus Canonici ad prædictum Castellum venerint, sive (quod absit) inimicorum suorum impetum ab urbe sua declinaverint, in turre illa commorantes, utpote Domini, utpote fundi possessores, toti Castello præerunt & dominabuntur: versatilis equidem est rota fortunæ: nunc blanditur, nunc aspera minatur: ideo quisque quod sua refert operari satagat. Anno 1120

Quod construxit nova Palatia. Cap. 25.

PRædictus Archiepiscopus Ecclesiam B. Jacobi & in Ecclesiasticis & in sæcularibus valde sublimavit, augmentavit atque ditavit: magnæ equidem prudentiæ, magnæque perspicacitatis vir ad Ecclesiastica peritus & ad sæcularia satis providus, sicut usque in hodiernum diem patet. Præterea quoniam Palatia sua, in quibus Compostellæ morabatur, minus idonea erant (quippe illo confluebant Reges, Consules, ceterique Primates undecumque ad Compostellanensem veniissent urbem) decebat ut Palatia idonea, immo regalia haberet, utpote S. Jacobi Archiepiscopus & S.R.E. Legatus. Fecit itaque Palatia secus Ecclesiam B. Jacobi, ampla atque excelsa, idonea itaque atque regalia, qui turbam Principum atque populorum, ut decet, capere sufficiant. In ejusdem quoque Palatii pilari fecit fieri puteum magnæ profunditatis miro artificio, ut res indicat: sic namque consuetudo est ut in regalibus Palatiis aquam ad hauriendum præsto habeant pluribus usibus profuturam. Et quia ab his palatiis procul erat Chorus Ecclesiæ B. Jacobi, & laboriosum valde erat illi assidue descendendo & ascendendo ire ac redire; composuit Ca-

Anno 1120 pellam ſuam furſum ſuper porticum ante quam ſit moneta in fronte Eccleſiæ B. Jacobi dextra egredientibus ab eadem Apoſtolica Eccleſia. Deinde conſecravit eamdem Capellam in commemorationem B. Pauli Apoſtoli, B. Gregorii, B. Benedicti, & B. Antonini: prius namque antea quam fieret præſens B. Jacobi Eccleſia, altaria S. Benedicti, & S. Antonini fuerant in turribus, quas ad munitionem Apoſtolicæ Eccleſiæ fecerat *Creſconius* Epiſcopus ante veterem B. Jacobi Eccleſiolam. Has turres prædictus Archiepiſcopus deſtruxerat, conſtruendo hanc inſignem Apoſtolicam Eccleſiam: ob hoc ipſe B. Benedicto, & B. Antonino honoris vices recompenſavit, ut quia eorum altaria deſtruxerat, eorum commemoratio in prædicta Capella haberetur, quod ita factum eſt.

De Concilio Compoſtellæ celebrato. Cap. 26.

Anno 1121 TRanſacto aliquanto tempore prædictus Compoſtellanæ Sedis Archiepiſcopus & S. R. E. Legatus, V. idus proximi Januarii Concilium Compoſtellæ ex præcepto Domini Papæ Calixti celebrate ſtabilivit. Epiſcopos itaque & Abbates cum Principibus, ſuper quos S. R. E. Legationem fungebatur, literis ſuis ad Concilium vocavit, videlicet P. Lucenſem, M. Mindunienſem, P. Aſtoricenſem, D. Aurienſem, A. Tudenſem, P. Bracarenſem, G. Collibrienſem, G. electum Salamanticenſem, P. electum Avilenſem, & eorum Abbates. Ex quibus quidam cum prædicto Concilio non intereſſent, nec pro ſe nuntios mitterent, ſententiam in eodem Concilio ſuper eos promulgando, Pontificale atque Sacerdotale Officium eis interdixit, donec ei ſatisfacerent.

De literis Domini Papæ. Cap. 27.

EOdem tempore Papa Calixtus ex dilectionis affectu prædicto Archiepiſcopo & S. R. E. Legato has ſubſcriptas miſit literas.

Ca-

Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri D. Compostellano Archiepiscopo & S. R. E. Legato, salutem & Apost. bened. Speciali fraternitati tuæ statum nostrum, & quæ circa nos sunt, pro dilectionis affectu decrevimus specialiter indicare. Nos siquidem postquam in Urbe honorificentissime suscepti fuimus, in Beneventanas partes, & inde in Apuliam usque Barum descendimus. Apuliæ Ducem, Capuæ Principem, & alios Comites & Barones terræ in homagium & fidelitatem suscepimus. Ad Urbem postea prospere redeuntes, B. Petri Ecclesiam quam fideles nostri de inimicorum manibus liberaverant, visitavimus. Super altare B. Petri Missarum solemnia celebravimus, & in eadem Ecclesia Presbyterorum, Diaconorum & Subdiaconorum ordinationes largiente Domino fecimus. Nunc secure atque pacifice per Dei gratiam in Lateranensi Palatio permanemus. Rogo itaque frater charissime, ut Matrem tuam Romanam Ecclesiam, sicut bonus filius diligas, adjuves, & substentes. Sane dilectissimum nepotem nostrum Illefonsum Regem dilectioni tuæ attentius commendamus, rogantes, ut eum secundum datam tibi à Domino sapientiam consiliari studeas & juvare: per hoc enim personam tuam nos præcipue diligemus, & in tuis te petitionibus libentius audiemus. Præterea præsentium latorem D. Abbatem amore nostro amplius habeas commendatum. Dat. Laterani II. Kalend. Januarii. Anno 1121

De literis Patriarchæ. Cap. 28.

HAS quoque literas misit eidem Archiepiscopo Veramundus Patriarcha Hierusalem.

De oppressione Civitatis Hierusalem.

VEramundus Dei gratia Patriarcha Hierusalem & G. Prior glorioſissimi Sepulchri, & Conventus Canonicorum ejusdem loci, Didaco Dei nutu S. Jacobi Archiepisco-

po,

Anno 1121 *po, & S. R. E. Legato, & Venerabili ejuſdem Sedis Canonicorum Collegio, cum omnibus ſibi ſubjectis Abbatibus, Clero, Baronibus, & populo, videre bona Domini in terra viventium. Veſtræ bonitatis & prudentiæ fama ſæpe ad noſtras aures pervenit: ſed nuper adveniente fratre noſtro R. & eadem nobis referente, & his majora, ardentius veſtræ ſanctitatis amor in cordibus noſtris inolevit: & quia nuntios ſuſcepiſtis, & eos honeſte tractaſtis, beneficia exhibuiſtis, in noſtri loco ob amorem Dei & glorioſi ſepulchri reverentiam verbo & actu, ut pius Pater, apud veteros profuiſtis; cernui ſupplicamus & innumeras gratias Deo & vobis referimus, & ut eadem faciatis humiliter veſtris affuſi genibus poſtulamus. Sed quia vobis hæc recompenſare nequimus, pro vobis ut pro ſtatu Eccleſiæ veſtræ aſsidue orare decrevimus, & eadem à vobis accipere obſecramus. Orationibus namque veſtris & armis temporalibus muniri, eleemoſynis veſtris ceterorumque fidelium ſanctis exhortationibus veſtris eſurientes refici exoramus: neque hoc ſine magno mœrore ſcripſimus: noſtris enim exigentibus peccatis ſolito crebrius diverſis plagis Deo permittente affligimur. Cælum namque quadriennium eſt atque more ſolito non dedit nec terra noſtra fructum ſuum. Si quid terra, etſi parum produxit, locuſta & bruccus, cujus non erat numerus, ſpicas cum ſtipulis conſumpſit. Quid referemus hoſtiles incurſus? Undique Sarracenis vallamur. Ab Oriente namque eſt Babylon: ab Occidente Aſcalon: in litore maris Aſſur: Damaſcus à Septentrione. Quid perfida regna & cetera innumerabilia ſine intermiſsione nos impugnantia narremus? Quotidie invadimur, quotidie trucidamur, captivamur privati capitibus, feris & avibus tradimur, ut oves vendimur. Quid multa? Pro nomine Jeſu antea quam Civitatem Sanctam Hieruſalem, & Crucem dominicam, & Sanctiſsimum Chriſti Sepulchrum deſeramus, mori parati ſumus. Quare quid in tanto diſcrimine poſitis neceſſarium ſit, compuncti mi-*

miſericordia perpendite. Clariſsime Archiepiſcope veſtris proſ- Anno
trati genibus, effuſsis lacrymis, heu quantis! vos efflagi- 1121.
tamus, nobis ſubvenite. O glorioſiſsime athleta Dei! Moveant vos preces noſtræ: moveat vos lamentabilis clamor Monachorum, Canonicorum: moveant vos lacrymæ viduarum, & orphanorum: audite gemitus compeditorum: perveniat ad vos lamentabilis planctus pauperum per plateas Hieruſalem jacentium: deſcendat ad intima cordis incomparabilis labor militum, heu paucorum! Quid paſsiones dicemus peditum! Incluſi ſunt in turribus, & in muris Hieruſalem, & in terræ cavernis, quotidie pro vobis orantes & veſtrum auxilium expectantes, quaſi columbæ ad feneſtras ſuas, ſoli Domino vacantes: quibus poteſtis reſpicite oculis ſuper omnia ſacroſancta loca Dominicæ Paſsionis, Reſurrectionis, & cetera, veſtras excitent mentes. Venerabilis pater cur in Hieroſolymis pro nomine Jeſu dubitatur mori, ubi Dei filius pro nobis non dubitavit expui, crucifigi? Ad hoc Deus ſuum negotium credimus vos reſervavit explendum. Ergo dilectiſsime frater, cum clero & populo vobis commiſſo, laborate ut in exercitum Chriſti veniatis, nobiſque celerrime ſuccurratis, aut ſi ipſi venire non poteſtis, tranſmittite quos valetis. Deo teſte, neque hoc ſine magno mœrore ſcripſimus. Nemo enim à muris Hieruſalem aut à ceteris locis audet exire, niſi cum armata manu militum, aut peditum, ſpatio unius miliarii & eo minus. Quibus cogimur dividere quæ ſolebamus comedere. Certe uſque ad portas Hieruſalem Sarraceni venire vix trepidant: quare ſi venire differtis, timemus plangetis planctu magno ſuper mortuos Hieruſalem, heu ſero! quia non fuit qui adjuvaret: nec immunes noſtræ mortis eritis, quia advocati ſuccurrere noluiſtis: nil vero jam nobis reſtat niſi mortem ſubire, aut ſi licuerit, fugiendo mare tranſire: quod abſit. Quid agendum ſit, attendite: ſi enim clamorem noſtrum non audiſſetis, aut nuntios vel cartas

noſ-

ANNO 1121 *noſtras non vidiſſetis, forſitan aliquam excuſationem haberetis: ſed amodo qualem? Venite, venite. Quicumque in noſtrum auxilium venerint, omnium peccatorum unde pœnitentiam acceperint, vincula auxilio Dei relaxamus, & imponimus ſuper humeros Agni qui tollit peccata mundi. Quanta benedictione qui venientes, aut venire volentes adjuvant, aut eis ſanum conſilium veniendi dant, aut eorum cauſas in pace cuſtodiunt, ſunt replendi, perpendite: quanto vero gladio anathematis diſturbatores aut cauſarum eorum raptores ſunt feriendi, ut juſtus judex animadvertite. Valete.*

De diſcordia & reconciliatione Archiepiſcopi & Reginæ. Cap. 29.

EO tempore Regina U. venit in Gallæciam, ut quorumdam Principum rebellionem obtunderet, & Gallæciam œſtro diſcordiæ accenſam ſedaret. Cœpit itaque Comitem M. & compedibus coercuit, donec per manum prædicti Compoſtellanæ Eccleſiæ Archiepiſcopi, Caſtella ei reddidit, & pecunias exolvit immenſas. Poſt hæc Regina Compoſtellæ diutius moræ indulgente, diſcordiæ ſcintilla cœpit pullulare inter Archiepiſcopum & Reginam. Ajebant enim quod Regina doloſe machinaretur captionem vel necem Archiepiſcopo, ſi poſſet. Hujus rumoris cauſa Archiepiſcopus armata militum ac civium manu circumvallabatur. Hujus doli argumenta quidam de familia Reginæ cum forte aulæ ſecretiora, utpote inteſtinus adiſſet, audierat, & ea cuidam præcordiali ſuo de familia Archiepiſcopi ſerio narraverat. Cum autem fama ſuper hoc crebreſceret, quæſitum eſt, à quibus tanti mali incendium exortum fuiſſet. Tunc proſiluit in medium ille de familia Archiepiſcopi, miles videl. & quid, vel à quo, vel qualiter audiſſet patefecit: quippe malebat prodere conſilium, quam Dñm. At ille qui Regii doli argumenta prius propalaverat, videns

poc-

pœnam mèrito sibi adhibitam, si accusatori suo assensum præberet, & tanti facinoris auctorem se profiteretur, cœpit attentius detestari & jurare se numquam talia protulisse. Quid plura? Non imperante Archiepiscopo, sed neque prohibente, duellum inter eos judicio Reginæ commissum & potito denique Archiepiscopali milite victoriæ triumpho, & Reginæ milite (cassatis Archiepiscopi precibus) juste excæcato, quod antea de proditione sub velamine referebatur, remota suspicione revelatum palam habetur. Regina tamen quibuscumque modis poterat se talia nec molitam fuisse nec voluisse asserebat. Tunc ut nebulam quæ inter se & Archiepiscopum erat funditus removeret, precibus supplicare cœpit Archiepiscopum, adhibitis sibi adjutoribus Henrico Abbati S. Joannis de Angliaco, & Stephano Cluniacensi Camerario, magnæ scientiæ atque auctoritatis viris. Per hos Regina pacis confœderationem inter se & Archiepiscopum reformari anhelavit. Sciebat enim quod nisi per Archiepiscopum, Gallæciæ Regnum nullatenus habere poterat: propterea tam per se, quam per dictos coadjutores, quam per alios, satagebat quatenus Archiepiscopi patrocinio nequaquam careret. Horum atque aliorum supplicationibus interpositis, Archiepiscopus Reginæ precibus condescendit. In præsentia itaque ac testimonio Abbatis Angliacensis, atque Camerarii Cluniacensis, qui tunc temporis Compostellæ aderant, Regina concordiæ fœdus cum Archiepiscopo stabiliendo sanxit, & se ei fidelem & amicam coram prædictis testibus fore spopondit: & addidit quoque prædicto Archiepiscopo totius Gallæciæ dominium. Omnes Principes suos ei hominium facere jussit, & ita factum est. Profecto ex præcepto Reginæ Arias Petrides Princeps Lupariæ, Federnandus Joannis, Veremudus Suarizi, Joannes Didacides, ceterique Principes Gallæciæ, fecerunt hominium prædicto Archiepiscopo & Anno 1124.

Anno 1121 S. R. E. Legato, & se & sua ejus dominio fideliter suppo-
fuerunt, hunc Dominum, hunc Patronum, hunc Regem, hunc Principem salva fidelitate Reginæ, cujus nutu hæc fiebant, sibi proponentes. Addiderunt & quod si Regina injuriam vel violentiam in Archiepiscopum facere præsumeret, omnes prout eis præcepisset Archiepiscopus rebelles Reginæ adversarentur, & fidele hominium Archiepiscopo exhibentes fideliter obsequerentur. Quod ita fore ab eis jurejurando sancitum est. Precibus quoque Reginæ hujus fœderis conditioni additum est, quod si Regina horum rea quolibet dolo haberetur, Abbas Angliacensis, & Camerarius Cluniacensis, utpote tantæ reverentiæ, tantæque scientiæ personæ, Domino Papæ, Abbati Cluniacensi, Episcopis, Regibus, atque Principibus terræ, tanti fœderis seriem, tantæque proditionis abhorrendum facinus proclamarent; ut universos Reginæ, utpote tanti fœderis violatrici, infestos facerent. Ipsius quoque Reginæ compulsi precibus idem fœdus sanciendo fidei osculum dederunt Archiepiscopo, paciscentes, si Regina hujus fœderis rea foret; quibuscumque modis possent, tamquam prose ipsis, tantum nefas ulcisci anhelarent, & Archiepiscopo auxilium pro posse suo præberent.

De destructione Castelli Ranetæ, & alterius in ripa Isi. Cap. 30.

EX hoc autem fœdere inter Archiepiscopum & Reginam, fidelitatis atque amicitiæ gratia adeo convaluit, quod Gallæciæ Regnum à rebellium tyrannorum rabie Archiepiscopus eripuit. Castella quoque quæ Ecclesiæ B. Jacobi inutilia & Reginæ infesta erant, fundo tenus diruit. In *Taberolo* namque Federnandus Petri Consulis filius Castellum nomine *Ranetam* composuerat. Cumque B. Jacobi Ecclesiæ in quibusdam adversaretur, ab Archiepis-

piſcopo dirutum eſt. Præterea Comes M. qui per manum Archiepiſcopi Reginæ evaſerat vincula, Regni ambitione accenſus, quod Reginæ captione coactus dederat, pronus ad omne nefas adipiſci nitebatur. *Caſtellam* (1) itaque, atque *Deciam*, montem *Roſum*, Lemavos, horumque affinia, guerræ ſtimulis inquietabat: quorum quidem non modicam partem violenter adeptus eſt. Compoſuit quoque Caſtellum in ripa *Iſsi*, quod honori B. Jacobi & publicæ viæ iter agentibus quaſi latro in ſilva inſidiabatur, utpote prædonum atque latronum domicilium. Cum autem inter Reginam & filium ejus Regem A. pacis atque dilectionis fœdus Archiepiſcopi inſtinctu reſtauraretur, cauſa Comitis M. extirpandi rebellionem, mater cum filio Gallæciam adiit. Deinde deprecatorias Archiepiſcopo literas direxerunt, quatenus ad edomandam prætaxati tyranni ſævitiam, auxilii manum porrigeret. Archiepiſcopus itaque collecta Compoſtellæ civium multitudine, adſcitis Gallæciæ Principibus qui ejus dominio ſuberant cum innumero militum atque peditum, Caſtellum in ripa Iſsi obſeſſum atque deſtructum properat: quod effectu nequaquam caruit. Eadem namque die qua obſeſſum eſt, Compoſtellani crebro aſſultu expugnantes, nec vulneribus armorum, lapidumve cedunt, nec obſeſſorum audaciæ parcunt: inſtant, irruunt, & ſanguinem obſeſſorum ſitibundi requirunt. Tandem ſauciatis atque peremptis intus quam pluribus, Compoſtellani uno impetu portas & muros Caſtelli irrumpunt, & Caſtellum ingrediuntur: hoſtes capiunt, eorum ſpolia diripiunt, & Caſtellum funditus deſtruunt. Hujus rei eventum Archiepiſcopus ceteris Gallæciæ Principibus dedit in exemplum, ne Caſtella prope honorem Eccleſiæ B. Jacobi ædi- Anno 1121

(1) *Territorium ſcil. in Aurienſi Diœceſi ita nominatum.*

Anno 1121 ficare præsumant, neve cui obsequi debent, rebelles existant. (1)

De posterioribus juramentis factis contra priora. Cap. 31.

QUoniam Regina prædictum Compostellanæ Sedis Archiepiscopum & S. R. E. Legatum posteriora prioribus contraria totiens sibi facere coegerat juramenta; duxit operæ pretium à Papa Calixto hujusmodi literas habere, quæ etiam priora sancirent, & posteriora, utpote violenter extorta juramenta, irrita haberi facerent.

De confirmatione prioris juramenti & cassatione ceterorum.

CAlixtus Episcopus servus serv. Dei. dilectis fratribus & filiis Episcopis, Principibus, Comitibus, Militibus, & ceteris fidelibus per Hispaniam, salutem & Apost. benedict. Egregiæ memoriæ Illefonsus Rex defuncto genere nobilis recordationis Raymundo Comite, fratre nostro, filium ejus Regem instituit, & Regnum ei per juramenta potentium stabilivit, prout vos ipsi certius cognovistis: postea vero ipsius pueri Regis mater, prædicti Regis filia, cum eum coronari fecisent, alia juramenta prioribus contraria violenter extorsit, & ad filii sui destructionem maternæ pietatis oblita, conatus sui molimine intendit. Quod profecto quam impium sit, & omni rationi contrarium, omnis ratione utens facile potest advertere. Nec puer enim avi sui beneficio tam irrationabiliter defraudari, nec mater adversus filium tanta debuit nequitia animari, ut per eam quod filio juraverant, ad aliud cogerentur. Apostolica igitur auctoritate præcipimus, ut pro sequentis juramenti extorsione, quæ à prædicta Regina facta est, nullus omnino dimittat, quim filio ejus, primum observet inviolabiliter juramentum.

Cum

(1) *Hic nescio qua Excriptorum oscitantia intrusum pactum Mauritii Bracarensis positum lib. 1. cap. 81. num. 3. pag. 145.*

Cum enim post jusjurandum legitime factum, aliud fieri non debuerit, quod postea contra illud extortum est minime observandum est. Dat. Veneriis IV. non. Martii. (Anno 1121) Anno 1121

Consilium B. Romani Cardinalis. Cap. 32.

BOsso S. R. E. Cardinalis, Apostolicæ Sedis servus & Legatus, D. Compostellano A. salutem. Visis dilectionis tuæ literis, & auditis Portugalensis Episcopi verbis, sicut nobis retulit fieri peroptamus: sed summopere tibi cavendum est, ne inconsulte incipias, quia undique tibi parantur insidiæ. Quo circa nostro potissimum utere consilio, sicut venerabilis frater noster Portugalensis Episcopus ex nostra parte tibi significabit. Crucem vero quam ut nobis fieri faceres, tibi per eum mandavimus, te ut diligenter & cito fiat, multipliciter rogamus. Ut autem concordiam & pacem cum Regina facias consilium damus, salvo tamen ordine tuo atque honore. Quod vero tibi mandavimus, ut Legatos ad Concilium mitteres, ideo fecimus, ut consilium quod per Portugalensem tibi dirigimus, per eos intimaremus. Vale.

De amicitia D. (1) *Romani Cardinalis.* Cap. 33.

DIdaco S. Jacobi Dei gratia Reverendissimo Archiepiscopo cunctis vitiis inimico D. S. Laurentii in Damaso Card. salutem puramque amicitiam. Quantum vestræ dignitati dilectissime Domine fidelis in omnibus extiterim, & proficuo vestro diligentissime studuerim, quamvis corporali sejungar absentia, & devote studebo dum vixero, incognitum non esse vobis existimo, ex quo in sancto contubernio vestro me fratrem annumerare dignati fuistis. Nunc autem quia quodam spatio terrarum dividimur ad invicem, & facies vestras diu desideratas videre nequimus, de

(1) *Deusdedit, de quo supra cap.* 8.

Anno 1121 de ſoſpitate veſtra aliquid intimare literis remiſsis non dedignemini, & negotia veſtra quibus conſilia vel auxilia ſubminiſtrare potero, Canonico veſtro mittere non pigritemini, quoniam operam libentiſsime dabo. Præterea quemadmodum frater fratres, & Canonicus Canonicos, ſicut amicus amicos ſuppliciter exoro, ut illud quod vobis commiſi, pro ſolita veſtra benignitate erga me faciatis per hujus Cartulæ delatorem, & pro dilectione noſtra ſibi faciatis honorem. Petrum Cardinalem & Robertum Salernitanum ſaluta.

De amicitia P. Clun. Abbatis. Cap. 34.

REverendiſsimo totiſque viſceribus amplectendo patri Domino D. S. Jacobi Archiepiſcopo & S. R. E. Legato frater P. fratrum Cluniacienſium ſervus indignus. Devotiſsimæ voluntatis obſequium, & fideles orationes veſtra fidelis devotio & ſincera dilectio quam erga nos habetis, multum nos vobis efficit debitores: referunt namque nobis fratres noſtri à vobis venientes, quoniam nos ſemper in corde & in ore veſtro ſumus. Qua de re rogamus, ut Omnipotens Deus qui cordi veſtro hanc inſpiravit voluntatem, precibus & meritis Beatæ Dei genitricis Mariæ & Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli, & B. Jacobi, ante cujus ſacratiſsimum corpus præſidetis, facultatem vos videndi nobis concedat, & antea quam de hac vita exeamus nos ore ad os loqui permittat. Itaque tam nos quam cuncta congregatio noſtra in orationibus & eleemoſynis & in ceteris beneficiis veſtri memores ſemper ſumus, & vobis Omnipotens Deus auctor pacis & amator pacem & proſperitatem concedat ſuppliciter rogamus. Scire autem volumus quoniam loco chariſsimi fratris noſtri Domini Dalmacii, de cujus deſolatione multum dolemus, præſentium latorem domnum Hugonem, quem plurimum diligimus, ad vos direximus, per quem etiam quoniam præcordialiſsimus noſ-

noſter eſt, omnem opinionem placitæ voluntatis veſtræ nobis mandare poteritis. Chriſtus Jeſus Pontifex Summus, Pontificium veſtrum in pace gubernare & ſublimare dignetur. Valete. Anno 1121

De amicitia G. Ducis Aquitaniæ, & de ceteris.

2 G. (1) Dei gratia Dux Aquitanorum Jacobitano Archiepiſcopo gloria & honore coronari. Prudentiam veſtram nolo lateat quia Regina nihil omnium quæ coram vobis, & ut ſcitis, ſe facturam mihi promiſit, executa eſt: quare repatriare feſtinavi. In redditu autem ad vos venire & vobis loqui non auſſus fui, tum ipſius Reginæ, tum Regis Aragonenſis metu: quod ægre paſſus ſum. Nunc autem pervigilem veſtri curam, quem multum diligo, quod re ipſa experiri poteritis qui omnes quos Hiberia continet veſtri ordinis dignitate & potentia præcellitis, rogo ut Dei primum & mei gratia, & quia juſtum eſt, Reginæ filium ſuſtentetis & defendatis, & ne exheredetur faciatis: relatum eſt enim mihi quia Rex & Regina pacificati ſunt, & ut eum perdant confœderari. Nunc igitur æternam gloriam vobis in orphano illi opitulando adquirite, & de hoc ipſo cum Petro Gallicienſi Comite, & omnibus prædicti pueri amicis, loquimini: & ſi communicato noſtri & eorum conſilio eum defendere volueritis, laudo, ut in manu veſtra & cuſtodia remaneat. Si autem evidentia veſtra viderit eum nec refugium, nec auxilium illud habere poſſe quomodo ſecurus ſit & in honore; amicitiam veſtram ſupplex deprecor, ut eum mihi navigio mittere ſatagatis. Ego enim, ſi vixero, ut avi ſui heres ſit faciam. Quare de duobus iſtis, ſcilicet utrum eum manu tenebitis & protegetis donec veniam, an audito illorum quos dixi conſilio videns non bonum eum apud vos eſ-

(1) *Guillielmus VIII. Aquitaniæ Dux.*

Anno 1121 esse, mihi mittendum disponetis, scripto mihi citissime resignate. Vigeat dignitas & probitas vestra.

Item de amicitia B. Romani Cardinalis.

3 BOsso S. R. E. Cardinalis & Apostolicæ Sedis Legatus, venerabili fratri & amico suo charissimo D. S. Jacobi Archiepiscopo salutem. Familiarissimam nobis amicitiam vestram, Romanæ Ecclesiæ, nobis, satis utilem & honestam esse comperimus: idcirco eam intima charitate & celebri memoria retinemus. De liberalitate vestra, charitate & reverentia à vobis B. Petro, & nobis exhibita, per nuntium nostrum fidelia præconia Domino Papæ mandavimus. Quod valde gratanter Dominus Papa suscipiens, sicut Clericus vester Laurentius, qui Curiæ intererat, vobis referre poterit, Coram omni Curia sua abunde gratias retulit, & circa vos & circa Ecclesiam vestram totius benevolentiæ benignitatem se exhibiturum promisit. De laboris nostri & exercitus Dei processu, sed & de Concilio quod apud *Tolosam* in Dominica sexagesimæ (1) (Deo annuente) celebrare disponimus, venerabilis frater noster *Magalonensis* Episcopus has vobis literas deferens, sicut familiaris noster vobis familiariter referet: pro quo rogamus ut reverentiam & obsequii gratiam illi nostra charitate exhibere curetis, per quem etiam cum redierit, omnem voluntatem vestram, & quidquid solertiæ vestræ ex nobis placuerit, per literas vestras nobis intimari rogamus.

Li-

(1) *Dies omnino diversus ab altero Concilii Tolosani vulgati: annus præcipue. Innuit ergo Bosso Cardinalis Tolosanum Concilium aliud post annum* 1119. *de quo solum apud AA. mentio.*

Litera quas misit Flandrensis Comitissa Archiepiscopo pro nepotibus suis. Anno 1121

4 Archiepiscopo S. Jacobi speciali Domino suo C. Flandrensium Comitissa salutem cum dilectionis obsequio. Prosperitate si fruimini, vobiscum gaudeo: adversitatem vero si quam patimini, vobis condoleo: ait enim Apostolus: *Gaudere cum gaudentibus: flere cum flentibus.* Multimodas dilecte Dñe. grates nobilitati vestræ confero in hoc quod filios (1) fratris nostri Comitis R. ut relatum est mihi, admodum, ut exigit adolescentia eorum, & ut competit nobilitati vestræ, benigne & misericorditer educatis. Nunc exoro bonitatem vestram, quatenus quidquid circa pueritiam eorum exiistit, si placet vobis, per scriptum nobis notificetis.

Consecratio M. Spinarensis electi in Abbatem. Cap. 35.

Eodem tempore Martinus S. Andreæ Spinarensis Monasterii electus, quod in Astoricensi situm est Diœcesi, ad Compostellanam venit Ecclesiam, ut à prædicto Archiepiscopo, & S. R. E. Legato, consecraretur in Abbatem: nempe Astoricensis Episcopus in prædictum inimicitias exercebat electum: ob hoc ejus electionem cassari, & eum Ecclesiastica adstruebat prælatione indignum. Sed electus ad Compostellanam convolavit Ecclesiam. Tunc Archiepiscopus, ne quasi injuriam videretur inferre Astoricensi Episcopo, misit ad eum literas suas, quibus Spinarensis electi adventum, adventusque causam significavit. Denique addidit si Astoricensis Episcop. aut alius sive Clericus, sive Laicus, prædictum haberet impetere Spinarensem electum, determinato tempore Archiepiscopi adiret præsentiam, ibique utrorumque causa justissime examina-

(1) *Alfonsum scil. & Sanciam, Raymundi Comitis, & Urracæ filios.*

Anno 1121 retur. Sed cum ad electi impetitionem neque Episcopus, neque alter accessisset; missis tamen ab Episcopo ne consecraretur literis, quia nemo per literas accusat, à prædicto Archiepiscopo & S. R. E. Legato supradictus electus consecratus est in Abbatem.

De Adventu Reginæ in Gallæciam. Cap. 36.

IDem Archiepiscopus per eadem tempora Reginam tam per literas, quam per nuntios, solicitavit, ut in Gallæciam rediret. Conflaverant enim quidam Principes, discordiæ potius quam pacis amatores, rebellionem in Reginam & in ejus fautores. Construxerant quoque Municipia, & prout vires eis suppeditabant, concordiam vertebant in discordiam. Ceterum Archiepiscopus usquequaque illis oppositus effrænem illorum audaciam tutudit, & pacem quanto magis potuit reformavit. At ubi Regina cum filio suo (tunc temporis enim pacis fœdere connectebantur) venit in Gallæciam, Archiepiscopus cum exercitu suo & cum Compostellanis Castellum quod Comes Munio in ripa *Ifsi* construxerat, obsedit, & destruxit, necnon cetera Castella quæ tyrannica ejusdem Comitis vel aliorum tenebat rebellio, capta, & quædam destructa sunt. Tandem Regina venit Compostellam cum filio suo & cum Gallæciæ Principibus.

De adventu B. Cardinalis Compostellam, & de consecratione Abilensis electi. Cap. 37.

QUO tempore Bosso S. R. E. Cardinalis & Legatus, B. Jacobi limina visitavit, & ab Archiepiscopo prout decet honorifice susceptus est, & cum eo G. *Lascurrensis*, Episcopus; huc quoque ceteri confluxerunt Episcopi, videlicet, P. Bracarensis, A. Tudensis, D. Aurensis, P. Lucensis, M. Mindunensis, H. Portugalensis, P. Segoviensis, S. Abilensis electus, ut à prædicto Compostellanæ Sedis Archiepiscopo, utpote Suffraganeus ejus, con-

consecraretur in Episcopum: de cujus electione quoniam illum forte fuisse electum ajebant, cum diutius tractaret, & coram tot idoneis Sanctæ Ecclesiæ columnis diffiniret, adhibito prædicti S. R. E. Cardinalis & Legati assensu, supradictus electus à Compostellano Archiepiscopo, & ceteris Episcopis consecratus est in Episcopum. Qui cum consecraretur hanc promisit obedientiam Compostellanæ Ecclesiæ ejusque Archiepiscopo: *Ego Sancius Abilensis Ecclesiæ ordinandus Episcopus subjectionem & reverentiam & obedientiam à Sanctis Patribus constitutam secundum præcepta Canonum Ecclesiæ Compostellanæ, rectoribusque ejus in præsentia Dñi. Archiepiscopi D. perpetuo me exhibiturum promitto, & supra Sanctum altare propria manu firmo.* Anno 1121

De Concilio apud Sanctum Facundum celebrando. Cap. 38.

POST ejus consecrationem Romanus Cardinalis & Legatus, Compostellanus Archiepiscopus & Legatus cum ceteris Episcopis, Regina & filius ejus Rex A. cum Gallæciæ Principibus de statu Sanctæ Ecclesiæ & Hispaniæ Regni admodum pertractaverunt: ad cujus rei dispositionem sanctius confirmandam eumdem Cardinalem apud S. Facundum octavo Kal. proximi Septembris Concilium celebraturum statutum est. Ad quod Concilium omnes Episcopi & Abbates à Burgis usque ad Oceanum vocati sunt. Sed cur S. Jacobi Archiepiscopus, & ceteri complures, ab hoc consilio se absentaverit, sequentia indicabunt.

De fœdere Archiepiscopi & Reginæ. Cap. 39.

INter prædictum Compostellanæ Sedis Archiepiscopum S. R. E. Legatum & Reginam U. quanta concordiæ fœdera sæpius jurejurando sancita fuerint, paucis sæpius perstrinximus: timore namque & suspicione ne muliebris animus ad solita arma, scilicet ad fraudem, convolaret, Ar-

Anno 1121 chiepiſcopus titillans inter ſe & Reginam fœdera pacis iterum atque iterum juramentis renovaverat, & renovata confirmaverat: hoc modo omnes fere Gallæciæ, Campaniæ, & Caſtellæ Principes illexerat, & eos jurejurando ſibi obligaverat, ſi Regina prædictum Archiepiſcopum vel caperet vel ab honore expellere tentaret, omnes qui jurejurando ne hoc fieret ſanxerant, unanimiter Archiepiſcopo opitularentur, & Reginæ adverſarentur. Verum quis in Gallæcia veri & ſancti amator? Quis juſtitiæ ceterarumque virtutum ibi ſectator? Ibidem fere omnes comites fortunæ virtutum contraria ſectantur, pauci admodum qui fideles habeantur: non eſt qui ſectetur bonum, non eſt uſque ad unum: quorum perfidiam expaveſcens Archiepiſcopus, & quantum ſuæ poſsibilitatis erat præcavens in futurum En. Angliacenſem Abbatem ipſius Reginæ contribulem, & S. Cluniacenſem Camerarium acceperat hujus fœderis teſtes, & fide data confirmatores. Quidam quoque Cluniacenſis Monachus, Girardus nomine, nuper inter Archiepiſcopum & Reginam ſanxerat fœderum connexiones, adeo quod Archiepiſcopum reddiderat de timido fortem, de ſuſpecto conſtantem. Quid non audet muliebris vecordia? Quid non præſumit ſerpentis verſutia? Quid non aggreditur ſceleratiſsima vipera? Quid audeant, quid præſumant, quid aggrediantur muliebria figmenta, Evæ protoparentis noſtræ ſatis indicant exempla. Ruit in vetitum audaciſsima mens muliebris: ſacroſancta violat, faſque nefaſque confundit.

Supra c. 29.

Quando Archiepiſcopus precibus Reginæ ivit in Portugaliam. Cap. 40.

CUM itaque prædicta Regina ad contundendas ſororis ſuæ Reginæ Portugaliæ vires, *Tudem* ire diſpoſuiſſet, ſupradictum Archiepiſcopum, utpote Dominum & Patronum ſuum, utpote fideliſsimum adjutorem & protec-

to-

torem ſuum blandiſsimis aggreditur precibus ut ſecum illo ire non recuſet, aſcito ſibi exercitu ſuo & Compoſtellanis. Anno 1123

Difficile quidem erat Compoſtellanos contra legis & plebis ſcita ſua Tudem uſque in expeditionem compellere. Sed tamen condeſcenderunt Archiepiſcopi precibus ac muneribus, & cum eo omnes uſque Tudem venerunt. Hoc autem Archiepiſcopus attentius laboravit fieri, ut & Reginæ fidele & utile exhiberet obſequium, & debellatis ejus hoſtibus pacem reformaret Gallæciæ. Nempe Portugalenſis Regina Tudem, & circumquaque olim invaſerat, ſibique ea mancipaverat. Quæ ut novit adventum Compoſtellani Archiepiſcopi & Reginæ, ejuſque exercitus, extemplo coadunato exercitu ſuo caſtrametata eſt in altera ripa Minei. Hinc exercitus Archiepiſcopi & Reginæ conſidebat, illinc Portugalenſium. Tunc Archiepiſcopus, ſi Portugalenſium, inquit, exercitum invadendi nobis detur copia, victoria eſt in manibus noſtris. Ceterum Mineus utrumque diſterminat exercitum, & hoſtibus noſtris eſt tamquam murus: quare Compoſtellani & Irienſes navigio tentent fluvium ſuperare, & Inſulam quæ Portugalenſibus habetur propior (erat enim in medio fluminis Inſula) præcupare feſtinent, alii navibus, alii natando ſuperent fluvium. Hoc conſilium profecto placuit Reginæ & Principibus ejus: nec mora, Compoſtellani & Irienſes cum electiſsimis militum naves conſcendunt. Portugalenſium quæ per Mineum diſcurrebant, invadunt carinas, & prædictam Inſulam audaci occupant congreſſu. Quod ut vident Portugalenſes admirati effrænem Compoſtellanorum audaciam, caſtra deſerunt, & in fugam verſi ſunt. Tunc exercitus Archiepiſcopi & Reginæ fluvium tranſmeant, & Portugaliæ fines ingrediuntur, ſeſeque ad prædam accingunt. Quid plura? Incendunt, rapiunt, & terram hoſtium hoſtiliter invadunt. Tandem Archiepiſcopus ut cum Compoſtellanis ad Urbem ſuam redeat

Anno 1121 deat Reginam compellat. Postquam, inquit, nostrorum superavimus acies inimicorum, ac superatas dispersimus, postquam Portugaliæ fines præter spem ingressi sumus, res ipsa exigit, ut cum Compostellanis ad propria revertar: mea namque non interest prædis atque incendiis interesse. Oportet ut Ecclesiasticis operam adhibeam. Ad hæc Regina: Sanctissime (inquit) atque Reverendissime Pater & Domine, tuum consilium, atque auxilium ad tantam nos promovit palmam victoriæ, quod & nostra recuperavimus, & quæ inimicorum fuerant possidemus: sola tui præsentia perterrefacit, & enervat nostrorum potentiam inimicorum. Quod si ad propria revertens te absentaveris, profecto nobis timendum est. Etenim inimici nostri vires resument, & victoriæ nostræ finis erit inglorius. Compostellani (non est enim Civium diutius in Castris morari) redeant ad propria: tui consilii & auxilii præsens nos dextera protegat & tueatur. His atque aliis Reginæ precibus condescendit Archiepiscopus, & reversis Compostellanis remansit in Portugalia cum militibus suis: ad quem B. S. R. E. Cardinalis & Legatus eo tempore hujusmodi direxit literas.

Invitatio ad Concilium. Cap. 41.

BOsso S. R. E. Cardinalis & Legatus. Venerabili fratri & amico charissimo D. Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopo salutem. Dilectionis vestræ literis gratanter acceptis de prospero Regis & Reginæ eventu Omnipotenti Domino gratias agimus: de industria, vestri quoque jure, consilio, & auxilio circa eosdem ad honoris vestri augmentum noster accenditur animus. Præterea memoriæ non excidat quod de disponendis negotiis Ecclesiasticis, & emendandis tot in partibus Hispaniæ enormitatibus ad B. Jacobi & vestrum specialiter consilium accedentes, Concilii locum & diem statuimus, ad quod sicut præsentialiter ore ad os, ita quoque præsentiam vestram literis præsentibus

bus auctoritate Apostolica invitantes rogamus & in fidelitate Romanæ Ecclesiæ exhortamur, ut ab eodem Concilio nulla umquam occasio vos retentet: scientes quod si vos non adesse contigerit, & Concilium per vestri absentiam remanserit, vobis tantum Ecclesiæ detrimentum proculdubio adscribetur, & in futurum vobis hoc obesse timemus. Burdinum à Domino Papa captum * & Romam sicut meruit deportatum, ab his qui se vidisse testantur, audivimus. Anno 1121 * Mens. April. Anno 1121.

De captione Archiepiscopi in reditu à Portugalia. Cap. 42.

POST hæc non modica parte Portugaliæ vendicata, Archiepiscopus & Regina obsederunt ipsam Portugaliæ Reginam in Castro nomine *Lanioso*, & castra usque ad *Dorium* protenderunt. Illis quoque diebus idem Archiepiscopus recuperavit in Portugalia honorem B. Jacobi, scilicet Bracaram, medietatem Cornelianæ, & cetera: & recuperata distribuit villicis suis. Archiepiscopo Compostellano in Portugalia morante in castris fama mali præsaga futuri murmurabat Reginam U. machinari captionem Archiepiscopo. Quod cum plurium instillatione audisset Archiepiscopus, utpote tantum tamque abominabile nefas, credere abhorruit. Ipsa quoque Portugaliæ Regina ei per nuntios suos indicavit captionem & modum captionis, inquiens: Caveat sibi Archiepiscopus etenim nisi caverit, soror mea proculdubio capiet eum. Quia intimi qui hujus consilio interfuerunt facinoris, ipsi mihi ejus enucleaverunt modum captionis. Qua propter ad quodlibet meorum, ne capiatur, confugiat Castellorum. Sin autem in navibus meis ad suam repedet civitatem: alioquin ex quo Mineum transmeabit, mancipabitur captioni. Hæc & his similia cum audisset Archiepiscopus noluit animum ad hæc credenda inducere, neque obsequio Reginæ se absentare: sed ait: Regina ut à me hanc suspicionis removeret nebulam, multis

Anno 1121 tis pacis ac dilectionis fœderibus jurejurando confœderata est. Præterea inter me & se tot tantosque hujus fœderis adhibuit testes & compactores, quod insani est animi talia credere. Sane ubi sanxi cum ea fœdus concordiæ, obnixe & fideliter ei famulatus sum, & famulabor. Quare ergo in tantum prorumpet facinus? Quare opus Judæ Iscariothides incurreret? Quare Deum & homines sibi infestos redderet? Quod si habet pro constanti in me manus injicere, & tamquam secunda Iezabel persequi utriusque terrarum Ecclesiæ membra; en melius est me sine culpa incidere in manus ejus, quam fœdera quæ cum ea stabilivi videar transgredi: potens est enim Deus me liberare de manibus ejus. Tandem Archiepiscopo & Regina cum exercitu suo à Portugalia revertentibus ventum est Limiam, & per Cellamnovam ad Castellam, quæ est in ripa Minei: tunc Regina, utpote doli artifex, magistra sceleris, præcepit diluculo, milites Archiepiscopi Mineum transmeare: ipsa vero cum Rege filio suo & cum Archiepiscopo post remansit: hoc autem machinabant, ne cum manus injiceret in Archiepiscopum, milites tanto facinori possent contraire.

2 Itaque ut Mineum transmeavit exercitus, & in altera fluminis ripa tentoria posita sunt, statim prædicta Iezabel in Compostellanæ Sedis Archiepiscopum & S. R. E. Legatum manus injecit. Proh nefas! Nil veretur, nil erubescit mens pestifero illita veneno, nil abominabile refugit. Primo Archiepiscopus ne tantum aggrederetur nefas, nec sic à fide & veritate exorbitaret, cœpit eam admonere. Ceterum *in malivolam animam non intrabit sapientia & qui nocet noceat adhuc, & qui sordescit sordescat adhuc.* Audita Archiepiscopi nefandissima captione, mox Archiepiscopus Bracarensis, & Episcopus Auriensis, qui cum eo erant, perterrefacti fugam iniere. Hujus sceleratissimæ proditionis habuit Regina complices & coadjutores Comitem Ro-

Rodericum qui perendie Hierosolymis redierat, Fredenandum Joannidem, Joannem Didacidem, Joannem Ramiridem, Oduarium Ordonidem, Ariam Petridem, & ceteros qui omnes ab Archiepiscopo tenebant præstimonia dato juramento se fore amicos ejus & fideles: fecerant insuper Archiepiscopo hominium hoc modo, si Regina in eum injicere manus, vel expellere ex honore præsumeret; omnes unanimiter cum quibuscumque possent Archiepiscopum, utpote Dominum & Patronum suum, adjuvarent infesti Reginæ. Quantam in Clericos, & in Milites, atque in famulos Archiepiscopi prædam ac dehonestationem fecerint proditores, ex ipsius capitis quilibet potest concipere læsione. Capti sunt cum Archiepiscopo tres fratres ejus Munio Gelmirides, Petrus, & item Petrus, & alii complures. Captus est etiam cum eo Veremundus Suarides. Anno 1121

3 Deinde ducitur Archiepiscopus ad Castellum Joannis Didacides, nomine *Orzilionem*, & abhinc sub tutela ejusdem Joannis, remotis jam à se Clericis & militibus suis, exceptis duobus, aut tribus, transfertur ad Castellum nomine *Ciram*: hoc siquidem prædictus Veremundus licentia Archiepiscopi & B. Jacobi Canonicorum in terra ejusdem Apostoli construxerat: sed nunc captione coactus Reginæ contulerat. Postquam rumor tanti sceleris Compostellam pervolavit, et in festivitate *S. Mariæ Magdalenæ* cum Missarum celebrarentur solemnia universorum animos concusit, quantus mœror, quanta mœstitia in Ecclesia B. Jacobi fuerit, meus utique stylus non sufficit enarrare. Confestim tota Civitas convolat ad Ecclesiam, flent, ejulant tantam in Dominum & in Archiepiscopum suum fraudem intentam: Reginam apostatricem pacis, & fidei violatricem, & totius Hispaniæ perturbatricem appellant. Quidam nisi absolvat Archiepiscopum propemodum ei mi-

Anno 1121 nantur. Coadunatis denique clero & populo in unum consulitur, & ad Reginam ex communi consensu quatuor ex Canonicis & totidem ex civibus delegantur, scifcitaturi quare Archiepiscopum ceperit, vel super ejus libertatem quid animi habeat. Sed cor ejus tamquam cor Pharaonis induratum est. Sitit pecuniam, sitit & anhelat cruenta ejus rabies perdere B. Jacobi honorem. Sed Deus protegit sperantes in se. Postquam Clero & Populo Compostellæ renuntiatum est, quid animi haberet Regina circa Archiepiscopum, statim Canonici conveniunt in canonicam: adstringunt se juramento, ad liberationem Archiepiscopi omnimode se elaboraturos, & tam hereditates, quam facultates, si necesse sit, pro eo daturos. Quod etiam laicos ad idem valde animavit. Quis lacrymas totius Civitatis enumeret? Quis gemitus & obsecrationes quotidie in Ecclesia pro Archiepiscopo dicere sufficiat? Quis Clerum ac populum in mœrore etiam & anguftia fuisse nesciat? Omnia plena lacrymis, omnia dessolata, omnia Pastore viduata videres.

4 Postquam Regina nocte Compostellam ingressa est; altera die in qua erat *solemnitas B. Jacobi*, omnes Canonici deposito vultu & habitu solemni, nigris induti sunt cappis, & tristitiam repræsentantes lugubriter se habuerunt: quod valde fuit molestum Reginæ ejusque complicibus. Siquidem tantus Cleri ac populi tumultus in Apostolica sæpe siebat Ecclesia, quod tanti sceleris auctores pœnam in caput suum reversuram verentur. Deinde Canonici ac Cives ingenti supplicatione & obsecratione adeunt Reginam, ut quid de Archiepiscopo sit responsura respondeat. Ipsa quidem jam adepta erat Castella B. Jacobi, scilicet *Honestum*, & S. Mariam de *Lanzada* à Munione Gelmiride fratre Archiepiscopi, quem cum Archiepiscopo ceperat. Tunc Jezabel Clero ac populo quasi satisfaciens respondit: Ecce, in-

inquit, cum Archiepiscopo placet fœdus inire, & ejus liberationem diffinire: videlicet aut de omnibus de quibus eum in causam vocavero Archiepiscopus mihi affatim respondeat, & satisfaciat, aut suæ captionis calumnia suo & Canonicorum juramento sepulta misericordiæ meæ attendat examinationem: horum unum eligat: alioquin in tempore captioni mancipetur. Hoc autem dolose ajebat, ut interim ad Castellum S. Mariæ de *Oteres* (1) eum transferri faceret, & honorem B. Jacobi fundo tenus pessundaret: Canonicos etiam & Cives alios vinculis mancipandos, alios omnibus expoliandos facultatibus, alios ab Ecclesia expellendos satagebat. Hujus bipartitæ rationis relatores Canonici cum civibus mittuntur ad Archiepiscopum, quibus vetuit Regina ne de ceteris cum Archiepiscopo haberent colloquium, neve amplius quam prædictam bimembrem rationem cum eo loquendi eis daret licentiam. Insuper misit cum eis speculatorem, scilicet Fredenandum Petridem Clericum suum, qui & eorum interesset colloquio, & ne amplius minusve cum Archiepiscopo miscerent colloquia, pervideret. Ut autem Archiepiscopus impiissimam Reginæ examinationem audivit, opus, inquit, in his nobis est consilio. Porro inquiunt ei, nec consilium nec colloquium amplius habendi vobis conceditur licentia. Tunc Archiepiscopus, Omnipotens, inquit, qui contritos & contribulatos respicit, consilium & auxilium nobis administrabit. Hæc autem quæ mihi retuliſtis mala sunt, ideſt, ut aut captioni mancipatus honore & rebus meis expoliatus contra leges & contra Canones cum Regina ineam judicium; aut tanti sceleris quod in me perpetratum est, proclamatione juramento sopita Reginæ animadversionem quasi misericordiam indeterminate & sine replicatione susciplam, quæ quidem Anno 1121

(1) De Autares, *ut lib.* 1. *cap.* 90. *num.* 3. *prænotavimus.*

Anno 1121 misericordia impietas, immo scelus potius vocanda est. Qualem enim misericordiam circa Sanctam Ecclesiam ejusqu membra habeat, ne longe petantur exempla, hujus rei effectus in me perhibet testimonium: horum igitur neutrum mihi utile est: non est enim sanæ mentis aut tanti sceleris in Sanctam Ecclesiam perpetrati calumniam juramento contra Canones sopire, aut manifestam Jezabel impietatem pro misericordia habere. Dum hæc agerentur B. S. R. E. Cardinalis & Legatus misit has literas Archiepiscopo.

Consolatoriæ literæ ad Archiepiscopum in captione.

5 B. S. R. E. Cardinalis & Legatus. Venerabili fratri & amico in Christo charissimo D. Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopo, Apostolicæ Sedis Legato, salutem & liberationem. Captionis vestræ fama primum non credita, sed postmodum certa relatione audita, vehementi mœrore tristes existimus, nec minus de tam subita & inhonesta doli perpetratione miramur. Nos quidem super tanta B. Petri & Romanæ Ecclesiæ in persona vestra facta injuria, Ecclesiasticæ ultionis justitiam exercere statim ut audivimus condigna animadversione voluimus: sed quibusdam amicis vestris & qui de hoc infortunio dolent non modice, quique de vestra liberatione spem habentes laborant, suadentibus, usque ad Concilium hanc vindictam distulimus. De cetero in eo qui dixit *confidite, ego vici mundum*: confidenter confidite: est enim & erit Ecclesiæ & vestra oratio ad Deum pro vobis. Per latorem præsentium, vel per quemlibet vestrum, quid nos agere super hac causa velitis, cito scribite.

De solutione Archiepiscopi.

6 INterea Reginæ filius Rex A. proditiosæ Archiepiscopi captioni, utpote qui eum baptizaverat & in Regem unxerat, admodum condolens, quomodo absol-

solveret tractabat: tanto quidem sceleri interfuerat, sed nec prohibere potuit. Ipsi quoque parabantur vincula, sed peracta Archiepiscopi captione. Cum Comite itaque P. nutritore suo, & cum Comite M. & quibusdam aliis Galliæciæ Principibus colloquio habito, Compostella egressus est, eorumque Castra quæ in ripa Tamaræ fixa erant, adiit: quippe inter se sicut præviderant, si Rex à matre sua rebellionis causa sejungeretur, volente nolente Regina protinus absolveretur Archiepiscopus: quod haud aliter fuisse indicat rei exitus. Postquam enim in Compostellana Urbe nuntiatum est filium à matre discordiæ causa discessisse, Comitumque tentoria adiisse, statim maternæ tyrannidis ausus contritus & confusus est. Jezabel tanti sceleris rea cum complicibus suis ad B. Jacobi Ecclesiam confugit. Sic rota fortunæ volvitur: animati exanimantur, exanimati animantur. Pars Reginæ confunditur & trepidat: Regis & Archiepiscopi pars extollitur & exultat. Quantus tumultus, quantus discursus, quantusve animus persequi homines Reginæ, spoliare, capere, omnibus fuerit, etiam qui viderit vix enarrare sufficit. Concurrunt omnes in Ecclesiam ad Reginam contumeliæ verba in eam jacientes, & nisi absolvat Archiepiscopum majora ei minantes, omnes uno ore, una voce absolvi citius Archiepiscopum unanimiter proclamant. Quid plura? Regina prorumpit in lacrymas: hinc metu, hinc proditionis suæ cassatione: jurat se coactam tantum nefas perpetrasse: & totius facinoris culpam in complices suos transfert. Exclamat Archiepiscopum absolvi: & sceleratissimæ captionis auctores vinculis debere mancipari. Dum hæc ita se haberent, ecce Joannes Didacides in cujus tutela Archiepiscopus captus tenebatur: hic adductis secum quibusdam Archiepiscopi contribulibus captis, venerat ad Urbem, ut cum Regina haberet colloquium, quomodo in proxima nocte Archiepiscopus ad Cas- Anno 1121

Anno 1121 Caſtellum S. Mariæ de *Oteres* (quod eſt in Valle Carceris) captus duceretur. Sed aliter Omnipotentis pietas prædeſtinat fieri: aliter humani impietas generis fore opinatur. Igitur Clerus & populus Joannem circumvallantes, & quaſi captum ducentes, quantotius Reginæ intonant, ut remota ambage, velit nolit, Archiepiſcopum jubeat abſolvi, alioquin ipſa cum Joanne periculo ſuccumbat. Tunc Regina coacta & nolens juſsit abſolvi Archiepiſcopum. Joanne itaque populi multitudine circumvento, & ne aufugiat juramento aſtricto, itur properanter illum abſolutum.

7 Ergo Regina cum complicibus ſuis nolente & coacta, abſolutus eſt Archiepiſcopus. Quo ingrediente Compoſtellam, licet non diutius quam per octo dies captioni mancipatus fuiſſet, quantum tamen gaudium, quanta lætitia in univerſis fuerit, Maronis facundia referendo ſuccumberet. Si quid eſt univerſi ſexus & ætatis, veniunt ei obviam, & fuſsis præ gaudio lacrymis, Patronum & Archiepiſcopum ſuum videre & alloqui ſitiunt: quem paulo ante dolebant ablatum, jam jam reſtituto congaudent. Gaudet tota Civitas, & quaſi ſuperato Caribdis naufragio tripudiat. Univerſus quoque Clerus ſolemniter præparati cum ſummo proceſsionis honore honorificentiſsime eum ſuſceperunt. Ipſe denique completa oratione ante Apoſtolicum altare oſculatiſque fratribus, Reginam intra altaris ambitum latebras habentem adiit, & ait illi: " Scio qui-
„ dem Regina quia peſsimorum coacta conſiliis nefas hoc
„ aggreſſa fuiſti: hoc me latet quam in hoc ſcelere cauſam
„ habueris. Pius autem & miſericors Dominus, apud quem
„ nihil eſt impoſsibile, me ab hac liberavit captione: cu-
„ jus exemplum imitando (ait enim: *Dimittite & dimit-*
„ *tetur vobis*) quantum mea intereſt, quod in me egiſti,
„ ſi pœniteas, tibi dimitto & condono. Det quoque tibi
„ Deus

„ Deus animum, ut Caſtella B. Jacobi quæ violenter & Anno
„ injuſte à noſtris extorſiſti, nobis reddas, & nobiſcum pa- 1121
„ cem habeas. “ His ita peractis poſtquam alter alterque dies proceſsit, Archiepiſcopus cœpit Reginam frequentius appellare, ut pacem ſecum iniret, & Caſtella B. Jacobi redderet. Verum Regina vehementer ſitiebat pecuniam, & B. Jacobi Caſtella retinere ardebat: hæc eſt cauſa quare inter eos præcipue pullulaverit diſcordia, & maxima Gallæciæ pars guerrarum peſſundata fuerit aculeis. Tamen Archiepiſcopus ſæpius Reginam interpellavit de pace & de concordia. Illa, ut eſt indomitus mulieris animus, nunc mille tam Clericos quam laicos dari ſibi requirebat juratores, nunc totius civitatis & ſuburbii clerum ac populum: nec hoc nec illud, quoniam immenſæ non dabatur ei copia pecuniæ, effectum habebat. Poſtquam Archiepiſcopus Reginæ animadvertit animum, nec Caſtella reddere, nec ſine immenſa pecunia poſſe eam ſedari intellexit, protinus cum Rege puero filio ejus pacem ſtabilivit, & ad recuperandum B. Jacobi honorem quanto magis potuit aſpiravit. Præterea adſcivit ſibi plures Gallæciæ Principes, ſcil. Petrum Froylaz, & Munionem, & Guterrem, & Gumez Conſules, Ariam Petridem Lupariæ Dominum, qui juramentum & hominium pro Regina Archiepiſcopo fecerat, & ob hoc ei adherebat, Veremundum Suarez & ceteros, inſuper Reginam Portugaliæ T. & Comitem Fredenandum: hos & alios habuit Archiepiſcopus coadjutores ad recuperandum & ad tuendum B. Jacobi honorem. Interea S. R. E. Papa Calixtus eidem Archiepiſcopo has direxit literas.

De

Anno 1121 De Episcopis suspensis quia non interfuerant Concilio, & de Bracarensi Archiepiscopo à legatione subtracto. *Cap.* 43.

Calixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Archiepiscopo salutem & Apost. bened. Dignitatem & honorem tibi & Compostellanæ Ecclesiæ pro bono & utilitate concessimus: si fratres illi tuis nolunt obedire mandatis, nos gravamur. Et tu quidem jam de ipsis justitiam ex parte fecisti: * *hortamur tamen fraternitatem tuam, ut Colimbrienſem, Lucenſem, & Minduenſem, seu alios Episcopos, iterum diligenter commoneas, quatenus tibi studeant obedire humiliter: quod nisi infra quadraginta dies post commonitionem tuam fecerint, nos ex tunc datam in eos à te sententiam, donec satisfaciant, auctore Domino confirmamus. De Bracarensi autem charitati tuæ taliter respondemus. Sicut in partibus nostris fama est, & sicut in missis ad nos per P. Canonicum & Capellanum tuæ Ecclesiæ, literis ostendisti, Ecclesiam Bracarensem opprimere, & tibi ejus dignitatem vendicare, nimium concupiscis. Idcirco ejusdem fratris in parte hanc inobedientiam toleramus, donec tu & ipse auxiliante Deo aut per vos ipsos ad nostram præsentiam veniatis, aut sufficientes pro vobis in causa hac nuntios transmittatis. Terminum autem præsentationis hujus sequentis anni nativitatem B. Joannis Baptistæ deliberavimus. Prædictum nuntium tuum qui pro te fideliter laborasse cognovimus, dilectioni tuæ commendamus, rogantes ut eum pro amore nostro de caro deinceps habeas cariorem. Datis in territorio Tiburtino XI. Kal. Julii* (Anno 1125)

* *Supra c.* 26.

Fa-

Familiares litteræ D. Romani Cardinal. ad Archiepiſcopum. Cap. 44. Anno 1121

DIdaco Dei gratia Compoſtellano Archiepiſcopo & S. R. E. Legato D. * S. R. E. Cardinalis, ſalutem & proſperitatem. Sciatis quod viſo veſtro nuntio admodum gaviſi ſumus, & pro Eccleſia B. Jacobi ſicut decebat cum ſociis & amicis noſtris multum laboravimus; de cetero vobis mando ſicut veſter confrater & per omnia vobis fideliſsimus, quatenus amodo Domino noſtro C. & Curiæ ita ſerviatis, ut & quæ obtinetis obtineatis, & quæ nondum habetis habeatis. Me autem pro Eccleſia B. Jacobi inceſſanter & fideliter laborare, ne dubitetis. De rebus meæ Hebdomadæ quam in poteſtate veſtra dimiſimus, rogo ut per primos romarios qui ad nos venerint, mihi mittatis. Petrum autem veſtrum Canonicum pro vobis & pro Eccleſia ſua multum deſudaviſſe in Curia, ne dubitetis: ob quam cauſam ut eum amodo cariorem habeatis rogamus. Valete. Per eum mihi VII. aureos ad ſedandam Curiam, quam nimis iratam invenerat, accomodaſſe ne dubitetis.

* *Deuſdedit.*

De amicitia P. Cluni Abbatis.

REverendiſsimo patri & in Chriſti charitate nobis conjuncto Dño. D. S. Jacobi Archiepiſcopo & S. R. E. Legato. Fr. P. * Clun. fratrum ſervus indignus, devotiſſimæ voluntatis obſequium, & fideles orationes. Charitas quæ in corde veſtro ſpecialiter ardet, nequaquam erga nos & omnem congregationem noſtram novit tepeſcere, vel frigeſcere, ſed quodam nos ſemper præcipuæ dilectionis privilegio conatur diligere. Quamvis enim multarum tribulationum anxiemini, curis & ſeviſsimis fatigemini guerris; & cum innumerabilium curarum anxietatibus glorioſa mens veſtra pulſetur, & reddatur anxia; ita tamen nos benigniſsime ac devotiſsime pio amore ſpecialiter amplec-

* *Pontius.*

Anno 1121 titur, utpote quæ in ſolidiſsima petra, quæ Chriſtus eſt, firmiter eſt fundata, ut vos, pater chariſsime, præcordialiter ac ſingularem gaudeamus habere charum atque fidelem. Unde glorioſiſsimam celſitudinis veſtræ humiliter ac ſincere imploramus excellentiam, quatenus domum Dei & B. Petri Apoſtolorum Principis, cujus miniſterium Deo auctore ſuſcepimus, ſicut jam amare cœpiſtis, diligenti inſtantia ametis, ac pietatis ſtudio amando ſuſtentetis, ut per ejuſdem patroni interceſsionem & meritum fructum æternæ mercedis poſsitis adipiſci perpetuum. Et hoc quoque non ambigat veneranda nobilitas veſtra, nos omnino eſſe præcordialem ac ſingularem amicum veſtrum, & in Chriſti charitate dilectionis veſtræ conglutinatum atque complexum, & in orationibus atque in ceteris beneficiis noſtris, ſemper veſtri memores ſumus: & licet corpore à vobis abſentes, ſpiritu tamen ſumus præſentes. Deſideramus etiam, & ſi Deus conceſſerit omnino rogamus, ut domum Cluniacenſem quandoque per vos viſitare dignemini, quoniam volumus vos videre, & amplecti: optamus ut pariter nos videamus, qui pariter nos amamus, & tota congregatio noſtra veſtra ſit, cujus vos totum eſſe beneficiis & devotione eximia oſtenditis.

Item prædictus Card. ad Archiepiſcopum.

D. Compeſtellano Dei gratia venerabili Archiepiſcopo D. tituli Laurentii & Damaſi S. R. E. Cardinalis, indiſſolubile amoris vinculum. Quanta dilectione, quantaque diligentia miſsi negotii veſtri chariſsime laboravimus, novitii nuntii ſatis narrare ſerio poſſunt. Mandamus itaque vobis, ut ſi quando negotia quælibet inſtant vobis, uti fratribus noſtris mittere non pigritemini, quoniam veſtris ſemper imperatis ſumus obedire parati: & ſolicite curam de negotiis veſtris quaſi de propriis noſtris quotidie gerimus. Veſtram igitur benignitatem ſuppliciter

exo-

exoramus, ut quod apud vos est de Hebdomada nostra, per hujus Cartulæ delatorem, sive per alium fidelem nuntium mittere curetis, & ut hunc honorifice tractetis valde flagitamus. Præterea magnitudini vestræ, ut nostros dilectissimos fratres ex parte nostra salutetis, oppido supplicamus. Anno 1121

Familiares literæ Calixti Papæ ad Archiepiscopum.

Calixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Miles iste fidelis noster Guido votum habuit beatissimi Jacobi Apostoli Ecclesiam visitandi. Rogamus itaque dilectionem tuam, ut quandiu ibi fuerit, eum pro amore nostro commendatum habeas. Si qua vero nobis significare volueris, ei fideliter committere poteris. Dat. Later. III. Non. Julii.

De Capitulis Concilii apud Sanctum Facundum celebrati. Cap. 45.

B. S. R. E. Cardinalis & Legatus Venerabili fratri & amico charissimo D. Compostellano Archiepiscopo Apostolicæ Sedis Legato, salutem. Literis nostris per Portugalensem Episcopum dilectioni vestræ directis, latore præsentium Romano milite à Dño. Papa ad Sanctum Jacobum orationis gratia veniente, præsentes iterum literas fraternitati vestræ transmittimus, ut per eum & vestram & pueri Regis voluntatem, & esse Domino Papæ per nos referenda scribatis. Concilii nostri apud S. Facundum (1) capitula quæ per Portugalensem vobis transmisimus, ita per ditionis vestræ partes teneri & observari præcipite, quemadmodum in Concilio sunt à nobis Apostolica sanctione firmata.

(1) Concilii, *indicti pro die* 25. *Augusti hujus anni* 1121. ex c. 38.

Anno 1121

De P. Bracarenſi Archiepiſcopo facto Canonico in Eccleſia B. Jacobi. Cap. 46.

* *Pelagius.*

* *C.43.*

CIrca id temporis P. * Bracarenſis Archiepiſcopus venit Compoſtellam : hunc à Compoſtellani Archiepiſcopi legatione pro re ad tempus ſubtractum, prænotatum eſt.* Miſsis namque Clericis ſuis ad Papam Calixtum, relatiſque quodam verſipelli argumento inter Compoſtellanum Archiepiſcopum & Bracarenſem inimicitiis, pro re ad tempus ab ejus legatione, ut ſuperius patet, Bracarenſis ſubtractus eſt. Præcepit quoque Papa eidem Bracarenſi per literas ſuas, ut honorem B. Jacobi in Portugalia, quem prædeceſſor ejus M. Bracarenſis Archiepiſcopus ab eodem Compoſtellano Archiepiſcopo habuerat in præſtimonium, & quem iſte violenter retinebat, redintegraret. Ea propter Bracarenſis Archiepiſcopus cum Compoſtellano Archiepiſcopo & S. R. E. Legato D. fœdus ſtabilivit dilectionis, & factus Canonicus Eccleſiæ B. Jacobi medietatem prædicti honoris ab eodem Compoſtellano Archiepiſcopo recepit in præſtimonium, quatenus aliam medietatem pro poſſe ſuo tueretur, ſicut in hoc ſcripto reſonat.

Ego P. Bracarenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus perſona videlicet mea, non Eccleſia, ſicuti confrater & Concanonicus veſter, ſuſcipio à vobis Dño. D. Compoſtellanæ Eccleſiæ Archiepiſcopo & S. R. E. Legato, & ab Eccleſia veſtra in præſtimonio, medietatem de Eccleſia Sancti Victoris, quæ dicitur Bracara, & medietatem S. Fructuoſi, cum Villa Montelios, *& medietatem de Villa* Corneliana *cum omnibus appenditiis eorum, tali tenore, ut in vita mea teneam hæc omnia prædicta, & ad obitum meum Eccleſia veſtra ſuſcipiat ea, & quiete poſsideat à ſucceſſoribus meis : aliam vero medietatem de hiis omnibus quam vos tenetis ad præſens, adjuvare, defendere & amparare ad utilitatem veſtræ Eccleſiæ.*

ſiæ. Ego P. Dei gratia Bracarenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus propria manu confirmo. Hugo Portugalenſis Epiſc. 2. Petrus Prior Bracarenſis Eccleſiæ 2. Nunus Bracarenſis Eccleſiæ Diaconus & Canonicus ſcripſit & confirmavit. Aliam ſcripturam habetis conſimilem. Anno 1121

De G. Salmanticenſi Epiſcopo. Cap. 47.

G. * quoque Salmanticenſis Eccleſiæ electus, à Papa Calixto Romæ in Epiſcopum conſecratus, prædicto Compoſtellanæ Archiepiſcopo & S.R.E. Legato hanc obedientiæ ſanxit ſubjectionem. * *Geraldus.*

Ego G. Salmanticenſis Eccleſiæ Epiſcopus ſubjectionem & reverentiam & obedientiam à Sanctis Patribus conſtitutam ſecundum præcepta Canonum Eccleſiæ Compoſtellanæ rectoribuſque ejus in præſentia Domini Archiepiſcopi D. perpetuo me exhibiturum promitto, & ſupra Sanctum altare propria manu firmo.

Ad Cardinalem B. de ſolutione Archiepiſcopi. *Cap.* 48.

Calixtus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabili dilecto in Chriſto filio B. Presbytero Cardinali, Apoſtolicæ Sedis Legato ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Sæpe tibi ſcripſiſſe meminimus voluntatem fratrum noſtrorum eſſe, ut ad eos quantotius remeares. Verumtamen quia emergentia negotia nos compellunt, adhuc tibi quædam pro temporis opportunitate injungimus, per quæ diutius oportet te immorari. Significatum ſiquidem nobis eſt, quia nobilis memoriæ Ildefonſi Regis filia Urraca Regina chariſſimum fratrem noſtrum Didacum Compoſtellanæ Eccleſiæ Archiepiſcopum & noſtrum etiam in Provinciis quibuſdam Legatum dolo & proditione quadam ceperit, eumque Caſtella Eccleſiæ cum honoribus in illius dare poteſtatem coegerit: neque tamen ſic eum à captione dimiſſerit: quod profecto piaculum nullatenus à Dei eſt Eccleſia tolerandum. Noſti enim à Domino

de

Anno 1121 *de Sacerdotibus dictum*: Qui vos ſpernit me ſpernit, & qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei. *Præſentibus igitur literis dilectioni tuæ præcipimus, ut eamdem Reginam remota dilatione commoneas, quatenus prædictum fratrem noſtrum liberum omnino dimittat. Caſtella & honores Eccleſiæ cum ſua integritate reſtituat, & de tanta præſumptione Deo ejuſque Eccleſiæ ſatisfaciat. Quod niſi infra quadraginta dies poſt commonitionem tuam adimpleverit, ſolicitudo tua convocatis aliis fratribus & Epiſcopis, in eam & in fautores ejus excommunicationis ſententiam proferat, & in tota ejus terra divina omnia officia, præter infantium baptiſma & morientium pœnitentiam, interdicat, donec quod tam peſſime factum eſt, Eccleſiæ judicio plenarie corrigatur. Dat. Melfiæ Nonis Octobris.* (Anno 1121)

Ad Toletanum Archiepiſcopum de eodem.

2 *CAlixtus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabili fratri B. Toletano Archiepiſcopo Apoſtolicæ Sedis Legato ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Egregiæ memoriæ Ildefonſi Regis filiam Urracam Reginam manus ſuas ad novum & peſſimum facinus extendiſſe audivimus, & vehementius contriſtati ſumus. Significatum nobis eſt ſiquidem, quod chariſſimum fratrem noſtrum Didacum Compoſtellanæ Eccleſiæ Archiepiſcopum, & noſtrum etiam in quibuſdam Provinciis Legatum, dolo & proditione quadam ceperit, eumque Caſtella Eccleſiæ cum honoribus in illius dare poteſtatem coegerit, neque tamen ſic eum à captione dimiſſerit. Quod profecto piaculum nullatenus à Dei eſt Eccleſia tolerandum. Noſti enim à Dño. de Sacerdotibus dictum*: Qui vos ſpernit me ſpernit: & qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei. *Præſentibus ergo literis fraternitati tuæ præcipimus, ut eamdem Reginam, remota dilatione, commoneas, quatenus prædictum fratrem noſtrum liberum omnino dimittat, Caſtella & honores Eccleſiæ cum ſua*

ſua integritate reſtituat, & de tanta præſumptione Deo ejuſque Eccleſiæ ſatisfaciat. Quod niſi infra quadraginta dies poſt commonitionem tuam adimpleverit, fraternitas tua convocatis aliis fratribus & Coepiſcopis, in eam & in fautores ejus excommunicationis ſententiam proferat, & in tota ejus terra Divina omnia officia, præter infantium baptiſma & morientium pœnitentias, interdicat, donec quod tam peſſime factum eſt, Eccleſiæ judicio plenarie corrigatur. Dat. Melſiæ Nonis Octobris. Anno 1121

Ad Epiſcopos Hiſpaniæ de eodem.

3 *Calixtus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiſcopis & Epiſcopis per Hiſpaniam, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Quotiens nova & viris Catholicis non ferenda per alicujus nequitiam oriuntur, manu ſunt celeri extirpanda, ne vires in poſterum, quod abſit, ſumant: ad quæ ſolicitiores exiſtere nos oportet, quoniam licet indigni, Dei & Chriſti ejus locum in Eccleſia obtinemus. Significatum ſiquidem nobis eſt, quod Urraca Regina chariſsimum fratrem noſtrum Didacum Compoſtellanum Archiepiſcopum, & noſtrum etiam in quibuſdam Provinciis Legatum, dolo & proditione quadam ceperit, eumque Caſtella Eccleſiæ cum honoribus dare in illius poteſtatem coegerit, neque tamen ſic eum à captione dimiſerit. Quod profecto piaculum nullatenus à Dei eſt Eccleſia tolerandum. Præſentibus itaque literis vobis præcipiendo mandamus, ut quando vel à fratre noſtro Bernardo Toletano Archiepiſcopo vel à filio noſtro Boſone Presbytero Cardinali, quibus hanc cauſam commiſimus, vocati fueritis; remota dilatione in unum convenire curetis, & eorum conſilio in eamdem Reginam & in fautores ejus excommunicationis ſententiam proferatis, & in tota ejus terra divina omnia, præter infantium baptiſma & morientium pœnitentias, interdicatis officia, donec prædictum fratrem noſ-*

Anno 1121 *noſtrum liberum prorſus dimittat, Caſtella & honores Eccleſiæ reſtituat, & de tanta præſumptione Deo ejuſque Eccleſiæ ſatisfaciat. Dat. Melfiæ nonis Octobris.*

Ad Reginam de eodem.

4 *CAlixtus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Illuſtri Reginæ Urracæ ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Niſi graviſsimam præſumptionem tuam corrigere ſumma cum feſtinatione curaveris, omnino tibi timendum eſt, ne Dei judicio graviſsime feriaris: etenim manus tuas in Dei & Chriſti ejus Vicarium, venerabilem fratrem noſtrum Didacum Compoſtellanæ Eccleſiæ Archiepiſcopum, & noſtrum in Provinciis quibuſdam Legatum; diceris extendiſſe, cui etiam amicitiam ſecuritatemque promiſeras. Cum ſcriptum ſit de Sacerdotibus per Prophetam*: Nolite tangere Chriſtos meos, & in Prophetis meis nolite malignari. *Et iterum ipſe Dominus dicit*: Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei. *Ex nobis ipſis perpendere poſſumus, quantum nequitia hæc Omnipotenti debeat Domino diſplicere, qui vel læſionem quamlibet in oculorum noſtrorum pupillis abſque gravi non poſſumus anguſtia tolerare. Ne igitur timenda illa divini judicii ſententia feriaris, literarum tibi præſentium auctoritate præcipimus, ut prædictum fratrem noſtrum, remota dilatione, liberum prorſus dimittas, Caſtella Eccleſiæ cum honoribus quos abſtuliſti, reſtituas, & de tanto facinore Deo, ejuſque Eccleſiæ, humiliter ſatisfacias: alioquin pro certo cognoveris quoniam qui Sacerdotem ſuum oculi ſui pupillam conſtituit, ſuper te graviter ulciſcetur, & nos per nos ipſos & per fratres noſtros ipſo auxiliante, tam de perſona tua, quam de factoribus, & de tota terra tua, eam juſtitiam faciemus, quod alii exemplo tuo in poſterum talia non præſument. Dat. Melfiæ nonis Octobris.*

Ad

Ad Regem de eodem. Anno 1121

5 *Calixtus Episcopus servus servorum Dei. Charissimo nepoti suo Il. strenuo & glorioso Hispaniarum Regi, salutem & Apostolicam benedictionem. Omnipotenti Deo & Domino nostro Jesu-Christo gratias agimus, qui nos ægritudine gravissima laborantes, secundum miserationum suarum multitudinem pristinæ restituit sanitati: gratias etiam ei referimus quia infra urbem & extra urbem necnon & per totam Italiam fideles Ecclesiæ ita nobis uniti sunt, quod omnes nostræ parent humiliter voluntati. Verumtamen unum est super quod vehementissime contristamur, quia sicut audivimus Mater tua Urraca Regina, nec Deum timens, nec beatissimo Apostolo ejus Jacobo reverentiam exhibens, in Dei & Christi ejus Vicarium venerabilem fratrem nostrum Didacum Compostellanum Archiepiscopum, & nostrum etiam in Provinciis quibusdam Legatum, te præsente manus suas sacrilega præsumptione extendit. Quanto autem dilectionis affectu idem frater noster te amplexus fuerit, & quo te olim amore educaverit, tua non debet nunc obliviscí nobilitas. Noveris etiam Dominum in Evangelio dicere*: Ego diligentes me diligo, & honorificantes me honorificabo. *Si ergo prædictus frater à pueritia personam tuam dilexit, si eam in quantum potuit sublimavit, & si per te multa & gravia perpessus est; tu eum fili charissime diligas & honores, & per te ac per fideles tuos omnino studeas ut à captione liber penitus dimittatur, quatenus exemplo hoc personæ aliæ te amplius diligant, vehementius de tua bonitate confidant, & se libentius pro tuo servitio defatigent. De cetero dilectionem tuam rogamus, ut sæpe nobis statum & incolumitatem tuam literis & nuntio intimare procures, quia si juvare te sufficienter non possumus, tuo tamen successui congaudemus: etenim te tamquam charissimum ac specialem Ecclesiæ filium, & tamquam carnem nostram,*

Anno 1121 *vera dilectione diligimus, & noſtrum tibi conſilium & auxilium libentiſsime miniſtrabimus. Omnipotens Dominus beatorum Apoſtolorum ſuorum Petri & Pauli, necnon & Jacobi precibus, ad honorem ſuum, & tuam ſalutem, perſonam tuam, & regnum conſervet, & te ad vitam pervenire faciat ſempiternam. Datis Melfiæ Nonis Octobris. Literas alias quas matri tuæ mittimus, ei per tuum facias nuntium præſentari.*

De reconciliatione Archiepiſcopi, & Reginæ, & Regis pueri. Cap. 49.

HAS quidem literas miſerat Papa Calixtus Boſoni Romano Cardinali & Legato, Bernardo Toletano Archiepiſcopo & Legato, ceteriſque per Hiſpaniam Epiſcopis, necnon Reginæ tanti ſceleris auctori, & Regi filio ſuo ad deliberationem & reſtitutionem prædicti Compoſtellani Archiepiſcopi & S. R. E. Legati. Idem namque Archiepiſcopus jam nefandæ mancipatus captioni, direxerat nuntios ad nepotem ſuum P. Beati Jacobi Eccleſiæ Decanum, qui in Francia philoſophicam diſciplinam adiſcebat, & indicaverat ei captionem, modum, & cauſam ſuæ captionis. Qui aſſumptis ſecum quibuſdam Canonicis, qui ſecum ſtudium frequentabant, venit *Cluniacum*: poſt hæc conſilio atque auxilio Abbatis Cluniacenſis, Conventuſque, necnon Principum Franciæ atque Burgundiæ, qui ſumma dilectione Compoſtellanum amplectebantur Archiepiſcopum adiit Papam Calixtum, oſtendens ei ejuſmodi piaculum quod Urraca Hiſpaniæ Regina feciſſet in Compoſtellanæ Sedis Archiepiſcopum & S. R. E. Legatum. Suo itaque & conſociorum ſuorum inſtinctu, & quoniam inter Papam Calixtum, ante Papatum & in Papatu, & inter Compoſtellanum Archiepiſcopum ante Archiepiſcopatum & in Archiepiſcopatu, indiſſolubilis fructificabat charitas dilectionis: præterea quoniam juſtitiæ exigebat ratio, Papa præ-

prædictas ad Hiſpaniam delegaverat literas. Quibus viſis, Regina tanti ſceleris auctor, ſatisfacere ac reconciliari Archiepiſcopo ſatagebat: blanditiis atque pollicitis, ut eſt argumentum mulieris, eum convertere elaborabat: ſed poſtquam nec precibus nec pollicitis potuit eum immutari, protinus convertitur ad arma, congregat exercitum, venit ad Caſtellum *Ciram*, & ab hinc *Taberolos*, quaſi Salinienſem invaſura pagum, de hinc celerrimo procinctu conſcendens Montem Sacrum conſedit ibi cum exercitu ſuo. Cum ea erat Comes R. Comes M. Menendus Nunizi, & complures Gallæciæ Principes cum phalangibus ſuis. Quod ut novit Archiepiſcopus, confeſtim coadunato exercitu militum ac peditum & Compoſtellanorum ad radicem montis conſedit ejuſdem. Rex quoque puer Reginæ filius, Comes Petrus, Veremundus Petrides, Arias Petrides, & plures Gallæciæ Principes cum immenſa militum atque peditum multitudine in duplum majori quam Reginæ. Stabat utrinque exercitus: illi montis cacumina quæ occupaverant poſsidendo: iſti ut eos ab ejuſdem montis vertice dejicerent bellando. Quod quidem erat difficilimum atque periculoſiſsimum. Ceterum Regi & Archiepiſcopo eorumque exercitui bellorum ſtimulos ſubminiſtrabat, quod Regina in ejuſdem montis crepidine Caſtellum machinabatur ædificare. Anno 1121.

2 Primum itaque armatæ utrinque phalanges bellorum inter ſe habuere congreſſus, & noctis intercedente crepuſculo utrobique quibuſdam proſtratis ab incœpto deſtiterunt. In craſtinum tamen bellum indicitur, & uterque ad bella animatur exercitus. Tunc Archiepiſcopus, ut vidit inter matrem & filium bellum futurum, & plurimum utrinque populum periturum, paterna compunctus eſt pietate: intendit animum ad pacis fœdera, & qualiter utrorumque dirimantur acies pertractat. Rogat Regem puerum pro pa-

Anno 1121 ce, rogat ut matri suæ reconcilietur. Mittit quoque nuntios ad Reginam, & ne se & suos eat perditum consulit. Ostendit ei maxima præ manibus, nisi resipiscat, discrimina, & terrendo eam nimis, ad pacis conatur inclinare reconciliationem. Sed cor ejus obduratum erat & impœnitens. Deinde Archiepiscopus convocat potentes atque peritos utriusque exercitus: ac inito cum eis consilio, omnimodis eos hortatur ad pacem. Quid plura? Ex utraque parte ducentos astringit juramento, qui pro posse nitantur ad pacis reformationem, & bellum quod erat præ manibus exterminent. Magna Archiepiscopi prudentia, tot tantorumque virorum utrinque stragem divertere & discordiam in contraria commutare. Hi ducenti consilio & auxilio Archiepiscopi statuunt X. Judices, qui jurejurando inter Regem & Archiepiscopum & inter Reginam justitiæ causas certius examinent, & examinatas dictante justitia dividant. Sancitum est etiam, quod quisquis sive Rex, sive Regina judicium eorum subire nollent, nec quod ipsi judicarent adimplere, justitiæ transgressor haberetur: idcirco omni subterfugienti justitiam adversentur: justitiam vero sectanti sicuti Domino suffragentur: quod sic fore jurejurando stabilitum est. In primis itaque prædicti judices dijudicantes, præcipiunt ut Regina Castella B. Jacobi, scilicet *Honestum*, & S. Mariam de *Lanzata*, quæ violenter retinebat, Archiepiscopo sine protelatione restituat. Addunt insuper quod Regina Domnum Archiepiscopum & honorem B. Jacobi, quem propter Archiepiscopi captionem amiserat, recuperet. Verum enimvero quoniam Archiepiscopus fidei & veritatis justitiam in Regina modicam habebat, ne à judicii sententia pedem retrahat, juramentum, atque firmitatis scriptum habetur inter Archiepiscopum & Reginam quasi veritatis anchora. Hoc est autem scriptum & conventio inter Archiepiscum & Reginam.

Ju-

Juramentum Reginæ.

3 ERA MC. LVIIII. Ego Regina Domina Urraca do fidem meam vobis Domno Didaco Archiepiſcopo & S. R. E. Legato per Deum Patrem Omnipotentem, & per omnes Sanctos ejus, quod ſim vobis fidelis Domina & amica, ſicut bonus Rex ſuo bono Archiepiſcopo in tota vita mea, augmentando veſtram utilitatem, & deſtruendo veſtrum malum, & defendam vitam veſtram & membra & honorem quem habetis vel habituri eſtis pro poſſe meo contra omnes homines & ſupra omnes homines ſine arte & malo ingenio: & neque per me, neque per meum conſilium ſitis captus, nec de veſtro honore expulſus, & numquam faciam placitum cum aliquo homine ad detrimentum veſtrum, & Civitatis B. Jacobi in tota vita mea, & ſi aliquod malum fuerit mihi dictum de vobis vel non habeam inde curam, vel vos ad rationem ponam, & accipiam inde judicium quod dederint mihi iſti qui ſunt in hoc placito veſtri & noſtri homines, & recepta emendatione in tempore & loco convenienti ſtem in omni vita mea in prædicto placito, & numquam veniatis in expeditionem noſtram, neque in Curiam meam, niſi quando volueritis, & dem vobis prædicto Archiepiſcopo Dño. D. Caſtra veſtra feria VI. in octavis iſtius natalis Dñi. videlicet Honeſtum, & S. Mariam de Lanzada, & quod in hoc pacto mihi abſolveretis, ſit abſolutum. Anno 1121

Nos ſexaginta Barones & milites Reginæ Dominæ U. juramus vobis Archiepiſcopo Domno Didaco per Deum Patrem Omnipotentem & per omnes Sanctos ejus, quod ſi Regina Domina Urraca vobis quod ſuperius dictum eſt non adimpleverit, nos ſtemus vobiſcum ſine mala arte & malo ingenio.

De

Anno 1121

De Caſtellorum redditione.

4 SIcut Regina in hoc ſcripto pepigerat, ex parte adimplevit: Caſtellum namque *Honeſti* in prætaxata VI. feria prædicto Archiepiſcopo & S. R. E. Legato reddidit. Verum enimvero Caſtellum S. Mariæ de Lanzata in ſequenti die reddidit.

De miraculis quæ facta ſunt in captione Archiepiſcopi præſentibus Sarracenis, & de quodam eorum ſanitati reſtituto. Cap. 50.

HOC autem quod in prædicti Compoſtellani Archiepiſcopi & S. R. E. Legati prædicta captione acciderit, ad memoriam revocare non incommodum arbitror. Sarracenorum Rex Ali nomine, qui & citra mare & trans mare Hiberiæ ſceptrum habet in Agarenos, miſerat Iſmaelitas nuntios viros diſcretos atque illuſtres ad Reginam Urracam ejuſque filium legationis gratia. Qui cum iter carperent ad occidentem, audito quod Regina cum filio ſuo in Gallæciæ moraretur finibus, vident peregrinos Chriſticolas quam plures ad B. Jacobum orationis cauſa euntes & redeuntes: & admirantes ſciſcitantur Centurionem Petrum nomine, quem Chriſtianum præducem & manutentorem inter chriſtianos habebant, qui & eorum lingua ſatis peritus erat; quiſnam, inquiunt, iſte eſt quem Chriſtianorum multitudo tanta frequentat devotione? Quis iſte tantus & talis, quem innumeri Chriſticolæ tranſpyrenæi & citra repetunt orationis gratia? tanta eſt euntium ad eum & redeuntium multitudo, ut vix pateat nobis liber callis ad occidentem. Reſpondetur illis, hunc eſſe B. Jacobum Domini & Salvatoris noſtri Apoſtolum, Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ fratrem, & utrumque Zebedæi filium, cujus corpus in Gallæciæ finibus habetur humatum, quem Gallia, Anglia, Latium, Alemania, omneſque Chriſticolarum

tum Provinciæ, & præcipue Hiſpania veneratur, utpote patronum & protutorem ſuum. Diſcit inſuper ſtirps Iſmaelitica, quod idem Jacobus Hieroſolymis ſub Herode paſſus, & Gallæciam fuerat advectus. Anno 1121

2 Cum autem ventum fuiſſet Compoſtellam, qui prius ſuper auditis mirabantur, apoſtolicam conſpicientes baſelicam magno percutiuntur ſtupore. Pappæ inquiunt, quam nobile, quamque glorioſum Jacobi veſtri præcellit ædificium! Infra & citra noſtrum mare non vidimus huic comparandum. Per Maſomet, magna ei gloria collata eſt, ſi tantum pollet in ſuperis, quam præclarum eum habetis in terris! Quid igitur patrocinii, quid auxilii colentibus ſe & venerantibus impartitur? Ad hæc Centurio lingua Iſmaelitica: Tantam, inquit, à Domino noſtro Jeſu-Chriſto meritis & interceſsionibus ſuis conſequitur gratiam, quod per Dei miſericordiam cæcis viſum, claudis greſſum, læproſis aliiſque diverſorum morborum generibus compeditis, ſalutem largitur. Subvenit atque opitulatur omnibus ſe devote depoſcentibus, & tranſpyrenem & citra innumeris miraculis pollet. Hos enim compeditos, & carceri mancipatos liberavit, alios diuturno languore detentos ſanavit: illis in difficilimis opem præſtitit: ubique terrarum Omnipotens Deus meritis & interceſsionibus B. Jacobi miracula ſua oſtendit. Ob hoc corpus ejus tanta frequentat multitudo, ob hoc innumeri opem ejus indubitanter expoſcunt. Ad hæc ſtupent atque mirantur Iſmaelitæ, & nihil ajunt ſuum ſcilicet Maſomet, nil tale poſſe fatentur. Centurio quidem utpote vir eloquentiſsimus atque prudentiſſimus, gentilium aſsidue confundebat incredulitatem, & Chriſtianorum fidem laudibus & veritatis aſſertione extollebat, veriſsimis atque evidentiſsimis argumentis adſtruebat Gentiles ignorantiæ nube cæcatos varioque deluſſos errore. Contra hoc Iſmaelitæ nullatenus præſumebant repugnare,

cum

Anno 1121 cum & præ oculis veritatis haberent indicia, & tanta B. Jacobi obstupescerent gloria.

3 Interea loci prædictus Archiepiscopus à Regina capitur : B. Jacobi Ecclesia sedet in tristitia : Clerus ac populus nimia afficitur molestia : turbantur pacifica, & tanto facinore Apostolica mœret provincia : tristibus commutantur læta, adversis obnubilantur prospera. Tunc Ismaelitæ, qui prius contra veritatis argumenta vix mutire audebant, audito quod Apostolicæ Sedis Archiepiscopus, & S. R. E. Legatus à Regina captus sit proditione, insultantes ajunt : Apostoli Jacobi Archiepiscopus Romanusque Legatus, Apostolicæ Ecclesiæ Pastor & protector, captus tenetur à femina. Magnum atque abhorrendum piaculum. Apostolus igitur Jacobus qui ut fatemini cæcis visum, claudis gressum restituit, si potens est, absolvat eum à muliebribus vinculis ; si potens est compeditos solvere, infirmos sanitati restituere, omnibusque se deposcentibus prout astruebatis opem ferre, subveniat ministro suo, qui subvenit transpyrenæis : qui subvenit universis, subveniat si potest suo Pontifici, quem tanta Christicolarum frequentat atque precatur multitudo, potentiæ suæ vires in suo ostendat Episcopo, si potens est. Liberet eum, reddat atque restituat Ecclesiæ suæ, ut præesse, protegere, pacificare sicut heri & perendius valeat Ecclesiam & Provinciam suam. Liberet eum ne Ecclesia sua mœrore tabescat, & tabescendo in ecclipsim decidat. Quid multis immoror ? Argumentosa Gentilium eloquentia versa vice Christicolas impugnabat, & nisi Apostolus impræsentiarum suffragaretur, quasi tipsanas desuper pilo feriente Christi fidem contundebant. Centurio tamen B. Jacobi patrocinia devote poscentibus nullatenus deesse fiducialiter affirmabat. Quid inquit verbo fari, quidve de Dei prædestinatione nobis prodest discutere ? Altitudo divitiarum sapientiæ

tiæ & Scientiæ Dei multa fieri permittit, ut in his virtutis suæ gloriam meritis & intercessionibus Sanctorum suorum ostendat: impios in Sanctos Dei sævire, & nequitiæ suæ argumenta effectum permittit habere, ut impius in impietate sua pereat, & justus per Dei gratiam justitiæ suæ fructum percipiat, unde Psalmographus: *Vidi*, inquit, *impium superexaltatum & elevatum, & pertransii & ecce non erat.* Item: *Non vidi Justum derelictum, nec semen ejus quærens panem.* Anno 1121

2 His atque aliis cum fidelium oratio protenderetur assidue, transactis octo diebus Archiepiscopus, ut supra perstrinximus, à Reginæ captione liberatur. Cui à captione redeunti occurrunt obviam Clerus & Populus Compostellæ, & remota mœstitiæ nube gaudium & exultatio exoritur. Gaudet Compostellana Ecclesia Pastore soluto, & tota Civitas magno tripudiat gaudio. Ad hæc Ismaelitæ: Quidnam hoc est, inquiunt, cur universorum animos tanta percurrit lætitia? Cuive tanta processionis gloria præparatur? Audiunt à Centurione: Beatus Jacobus Apostolus Archiepiscopum suum à mulieris liberavit vinculis, & eum sanum & incolumen suæ restituit Ecclesiæ. His auditis Ismaelitæ obstupefacti supramodum admirantur. Vere, ajunt, Jacobus Apostolus eum liberavit, & à persequentibus eum tutavit: vere divina virtus diabolica cassavit argumenta, & Serpentis annihilavit versutias. Stultè Christicolarum rationes antea expugnabamus: stulte in Apostolum Jacobum convitia jaciebamus. Merito habetur atque collaudatur à Christianis Patronus & protector, quibus suffragari non desinit, utpote pius atque tempestivus auxiliator. Jam Christicolarum atque Gentilium * licet fide dissentiant, ratio tamen concordat, & ab utrisque laus B. Jacobo per- *cap.* 42. *n.* 4.

Yy sol-

(*) *Supple* mentes, *vel quid simile.*

Anno 1121 solvitur multimoda. Fiunt tam Gentiles quam Christiani admiratores atque laudatores tanti miraculi, & nullus illorum per B. Jacobum factum fuisse ambigit.

5 Post hæc eisdem Ismaelitis Compostellæ diutius moræ indulgentibus in cujusdam eorum cervice apostema exortum contumuit, quod insanabile atque mortiferum penitus videbatur: hujusmodi enim solet vitæ aditus præcludere. Eamdem autem domum in qua & ipsi hospitabantur, quædam frequentabat vidua, quæ cereis & oblationibus Apostolica quotidie visitabat limina, & orationibus insistens sæpius ibidem pernoctabat. Quod Ismaelitæ conspicientes scisitantur quo & quare vidua illa tanta solicitudine defferret supradicta? Responsum est eis: Quod B. Jacobi Apostoli clementiam pro remedio animæ suæ, & parentum suorum, ceterorumque fidelium, his atque aliis exoraret. Forsitan & Gentilium perfidia hujusmodi imprope-rare atque deridere auderet hostias, nisi evidentissimum apostolicæ virtutis miraculum in prædicta Archiepiscopi & Legati deliberatione vidissent. Jam vero nec miraculo derogare, nec Apostoli gloriam minuere præsumebant: at ille in cujus cervice apostema extumescebat, obsecro, inquit, intercede pro me ad Apostolum vestrum, cujus patrocinia petentibus præsto esse videmus: precare ut & mihi dignetur esse propitius, quandoquidem potens est per Dei misericordiam. Fer quoque ad ejus altare pro me hunc cereum (& dedit) & supplica ei ut ab hujus apostematis tuberrate me reddat incolumen. Ad hoc vidua præ gaudio subridens ait: Gratias ago Deo & B. Jacobo, qui vobis suæ virtutis patefecit mirabilia, & veritatis lumen; non tamen adhuc ad plenum vobis ostendit: & accipiens cereum cum eodem cereo illius apostema tetigit facto desuper signo Crucis; deinde abiit ad Ecclesiam, & more solito obtulit oblationes: orationem fecit: expleta oratione cereum quem acce-

pe-

perat ab Ismaelita obtulit, orationibus orationem addidit, supplicans B. Jacobo ut prædictum Ismaelitam incolumitati restituat, eumque per Dei misericordiam ab apostematis peste mortifera liberum reddat. Vix peracta oratione apostematis conglutinatio exinanitur. Ismaelita incolumitati restituitur. Remanet tamen cicatrix, signum videlicet exinanitæ pestis. Magna & ineffabilis Dei misericordia quæ per Crucis signum, quod gentibus secundum Apostolum est stultitia, salutis remedia ipsis etiam gentibus conferre non refutat. Magna quoque B. Jacobi Apostoli clementia, qui pro quibuscumque opem sibi deposcentibus Dominum suum exorare eisque salutis gratia subvenire non destitit. Anno 1121

6 Postquam Ismaelita præsensit B. Jacobi patrocinia & mortiferi apostematis pestem exinanitam, ipsi & complices sui præ nimietate gaudii obstupefacti lætantur, tantique miraculi virtutem admirantur. Ostendunt Centurioni ceterisque Christicolis quid qualiterve acciderit, & Apostoli virtutem medicinæ suffragium præveniisse conclamant. Quid plura? Collaudatur atque magnificatur à fidelibus & ab infidelibus B. Jacobus Apostolus, ut puta patrocinator clementissimus: profitentur omnes in publico Apostoli Jacobi per Dei gratiam mirificam potentiam, & dignis efferunt eum præconiis. Demum Ismaelitæ inquiunt, sicut fama nobis retulerat, magnam hujus Apostoli clementiam in Archiepiscopi vestri solutione, & in sodalis nostri apostemate mirificam quoque virtutem vidimus; & testimonium perhibemus: merito à Christianis Transpyrenæis & citra orationis gratia requiritur: merito tanta devotione à Christicolarum multitudine exoratur: merito Patronus, & Protector à Christianis appellatur & habetur. Mirabamur quæ est peregrinorum euntium atque redeuntium frequentiam: mirabamur tantam in terris huic Apostolo collatam gloriam: mirabamur non miranda, obstupebamus non stupenda: non est igitur

Anno 1121 operæ pretium tanta Apoſtoli Jacobi ſilentio claudere miracula: fient profecto iſta palam per univerſam nationis noſtræ Provinciam, & hujus Apoſtoli in gente noſtra narrabuntur patrocinia: gloriam illius atque virtutem longe lateque vulgabimus: præcones erimus veritatis & eorum quæ vidimus veridici relatores: efferemus prout dignum eſt Apoſtolum Jacobum: referemus ejus magnalia, Evangeliſtæ facti in Dei omnipotentis magnificentia, & in Apoſtoli ſui clementia. O quanta Dei pietas, qui per Apoſtolum ſuum etiam infidelibus miracula potentiæ ſuæ exhibet! O quanta Dei benignitas, qui miſericordiam ſuam fidelibus & infidelibus tempore neceſsitatis non dedignatur largiri, de qua ſcriptum eſt: Specioſa miſericordia Dei tempore tribulationis, quaſi nubes pluviæ in tempore ſiccitatis. Quam miſericordiam nos quoque præſto habere in omnibus & ubique mereamur, ipſo propitio qui eſt fons miſericordiæ.

De Caſtello Pharo recuperato. Cap. 51.

INterea Archiepiſcopus licet immanium præpedine detineretur negotiorum, utpote tantarum tempore tribulationum, ad nanciſcendum B. Jacobi Caſtellum *Pharum* nomine, intendit animum. Nempe admodum utile animadvertens recuperatis jam aliis & hoc recuperari, quod Regina doloſe machinando olim extorſerat ab eo, & odii fomite quod exercuerat in Archiepiſcopum, commendavit cuipiam ſuorum Principum. Qui tamen Decurio præcipiente Regina juramentum atque homagium fecerat Archiepiſcopo, ſcilicet idem Caſtellum ſe pro parte & obſequio B. Jacobi fideliter retenturum. Non multo temporis intervallo Veremundus Petri Conſulis filius ceperat eundem Dominum & poſſeſſorem Caſtelli proditione: quem compedibus vinctum dura captionis coercuerat pœna, ut Caſtellum ab eo extorqueret hac injuria. Cum autem ille Caſtelli protellaret deditionem, trabe

be pectori ejus superposita ni citius Castellum sibi reddatur, oculorum effossionem Veremundus ei profecto minatur, sicque proditione voti sui compote Petrides prædictum adeptus est Castellum. Quo agnito Archiepiscopus modo multa polliceri Veremundo cœpit, modo multa minari, ut sic B. Jacobi ab eo habeat Castellum. At vero Veremundus nec pollicitis Archiepiscopi, nec minis accomodat animum, nec spiritualem, nec materialem ejus metuit gladium. Quippe tantum taleque Municipium retinere utilius opinatur. Tandem Archiepiscopus ut videt Veremundum à proditiosa Castelli usurpatione nullatenus desistere, coadunato exercitu ad Castelli tendit obsessionem. Quod ut circumquaque innotuit, Fredenandus ejusdem V. frater, & Munio Consul, levir ipsius, ambo videlicet Municipes Archiepiscopi & fideles, adeunt Archiepiscopum: ineunt cum eo colloquium de Veremundi reconciliatione, & de Castelli redditione: hinc enim cogebat eos sanguinis propinquitas, hinc Archiepiscopi obsequialis fidelitas atque utilitas: multis quidem atque diversis inter Archiepiscopum & Veremundum disputant colloquiis, ut & ille reddat Castellum, & Archiepiscopum habeat sibi retributorem & amicum. Quod tyrannica Veremundi audacia penitus renuit. Ob hoc Archiepiscopus multo magis in iram exasperatus, nisi Castellum sibi reddatur citius absque dilatione, obsessionem minatur, & parat usque ad deditionem. Quid plura? Veremundus invitus atque coactus reddidit Castellum Archiepiscopo, & ipse dedit hoc ad custodiendum cuidam Ecclesiæ B. Jacobi Archidiacono, cui nomen Petrus, Patronimicum autem Cresconides. Veremundum siquidem jam sibi reconciliatum Fredenando fratre ejus & Munione Consule ejusdem leviro, causam illius cum Archiepiscopo pertractantibus & pro eo interpellantibus, sedavit datibis aliisque præstimoniis. Anno 1121

Dein-

Anno 1121 2 Deinde Archiepiſcopus conſilio habito cum Canonicis dederat idem Caſtellum Fredenando ejuſdem Veremundi fratri. Hic Archiepiſcopo ut puta ejus militiæ princeps obſequebatur, & ab eo plurima habebat præſtimonia. Juravit tamen idem Fredenandus, & hominium fecit Archiepiſcopo, videlicet Caſtellum hoc ſe pro B. Jacobi jure & obſequio habiturum, & Archiepiſcopo vel Canonicis poſtquam poſtularent abſque controverſia redditurum. Denique idem Fredenandus cum adiret Portugalliam commendavit idem Caſtellum Comiti M. leviro ſuo, accepta ab eo (1) quod poſtquam præciperet reddi, illud abſque aliqua contradictione Archiepiſcopo vel ejus Canonicis redderet. Poſt hoc temporis intervallum proceſſerat, & ad recuperandum Caſtellum Archiepiſcopus properiſius anhelans, tam per literas quam per nuntios prædictum Fredenandum jam Conſulem in Portugallia ſolicitavit de Caſtelli redditione. Qui jurisjurandi & hominii, quod Archiepiſcopo fecerat, non immemor, Comiti M. juſſerat reddere Caſtellum Archiepiſcopo. Verum ille Caſtello privari, utpote tali municipio, moleſtius tulit. Demum Archiepiſcopus intonat Comiti M. qui ab eo plurima & largiora præſtimonia habebat, aut Caſtellum reddat ſibi remota protelatione, aut Archiepiſcopum habeat inimicum ablata ſibi B. Jacobi præſtimoniorum ubertate, quod immaniſsimi cauſa efficiens damni ei fieret: propterea Comes M. nolens, immo invitus atque coactus, reddit Caſtellum Archiepiſcopo. Archiepiſcopus vero commendavit hoc cuidam Proceri ſui: ſicque actum eſt, ut & ea Caſtella quæ in captione amiſſerat, & cetera poſt deliberationem ſuam prædictus acquireret opitulante B. Jacobo. Archiepiſcopus, quæ uſque in hodiernum diem præſidio atque cautela ejuſdem Archie-

(1) *Deeſt* fide, *vel* ſecuritate.

chiepiſcopi ſunt juris & proprietatis Beati Jacobi.

De Concilio Compoſtellæ celebrato. Cap. 52.

Anno 1122

EOdem tempore prædictus Archiepiſcopus & Legatus, licet ingruentibus undique perſecutionum tumultibus, Bracarenſis & Emeritanæ provinciarum Epiſcopos & Abbates vocavit ad Concilium, utpote ad Dei anhelans ſervitium, & ad corroborandum Sanctæ Eccleſiæ ſtatum. Huic itaque Concilio interfuere D. Aurienſis Epiſcopus, A. Tudenſis Epiſcopus, G. Colimbrienſis Epiſcopus, H. Portugalenſis Epiſcopus, M. Mindunienſis Epiſcopus, S. Abilenſis Epiſcopus, & eorum Abbates. Salmanticenſis Epiſcopus expulſus erat à Sede ſua & profugus: Rex namque Aragonenſis expulerat eum, & in ejus Eccleſia idolatras & Eccleſiæ Sanctæ inthronizaverat inceſtatores. Qui Salmanticenſis cùm prædicto diutius Compoſtellæ moratus Archiepiſcopo ejuſdem licentia perendie cum Regina diſceſſerat: acceperat quoque dona ab Archiepiſcopo, & Capellam ad celebrandum pontificale officium. Lucenſis autem Epiſcopus qui eodem tempore obſequebatur Reginæ in urbe ſua commoranti, miſit ad Concilium Abbates & Clericos ſuæ Diœceſeos, qui ejus excuſarent abſentiam. Interfuerunt omnes Abbates & Clerici Aſtoricenſes privati Paſtore: nuper enim Paſtor eorum perſolverat jura naturæ. Bracarenſis Archiepiſcopus quoniam circa id temporis in Numantiæ morabatur finibus, nec huic poterat Concilio intereſſe, direxit huc Abbates & Clericos ſuæ Metropoleos: & ibidem de Eccleſiæ ſuæ finibus cum Portugalenſi ſatis diſceptavit Epiſcopo. Celebratum eſt autem hoc Concilium Compoſtellæ Conſilio Regis & Reginæ mediante Quadrageſima in Era I. C. L. X. (*) VIII. idus Martii à prædicto Compoſtellanæ Sedis Archiepiſcopo & Legato. Tanta Cleri ac populi Principumque Gallæciæ convenit multitudo, quod vix in Apoſtolica, licet magnæ ſit quanti-

* Anno 1124

Anno 1122 titatis, contineretur Ecclesia. In eodem equidem Concilio propensius pertractatum est de statu Sanctæ Ecclesiæ propter persecutionum tumultus per nimium tunc vacillante, & de pacis stabilitate.

Quod Dominus liberavit eum de manibus Sarracenorum dum adhuc esset in juventute. Cap. 53.

MAgna omnipotentis Dei pietas, magna Domini qui *novit eos qui sunt eius* misericordia, qui Compostellanum Archiepiscopum & Legatum, à manibus Jezabel, ut prænotatum est, B. Jacobo Apostolo patrocinante, liberavit. Nempe potentiæ Dei dextera quam plures & difficilimos idem Archiepiscopus evasit angustiarum laqueos, ut supra partim diximus. Eadem quoque & cetera sub uno ad memoriam revocare operæ pretium arbitror: nollo inquam stylus meus inertiæ arguatur. Cum igitur idem Archiepiscopus *ante Episcopatum* post primam videlicet honoris B. Jacobi præposituram, * in procinctu cum Comite R. & cum optimatibus Gallæciæ ad extirpandam tenderet perfidiam Gentilium, Sarraceni collectis undique viribus, Christicolarum Castra prope *Olisbonam* circumdantes, immensa obsederunt bellatorum multitudine. Tanta confluxerat incredulæ gentis multitudo, tanta convenerant Barbarorum agmina ad Christianorum perniciem impetum facturi. Denique cum Christianorum alios cæderent, alios vinculis manciparent; ipse licet inermis protegente eum Omnipotentis dextera, à telorum grandine, à tanta sanguinis effusione, immo ab ipsis Sarracenorum manibus, liber & incolumis evasit. Illud enim Davidicum habuit in corde & in ore: *Dominus eripuit me de medio inimicorum meorum.* Et illud Salomonis in Canticis canticorum de Divina protectione & ineffabili gratia Domini: *Læva ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.*

* Circa Ann. 1095

Quan-

Quando aliis ruentibus de opere B. Jacobi in sede sua remansit incolumis. Anno 1122

2 TRansacto quoque non modico temporis intervallo, videlicet *cum jam Episcoparet*, * quadam die confederat in fabrica Ecclesiæ B. Jacobi super crates in sublimi cum copiosa populi multitudine: dumque ibi plurimorum, utpote in præsentia Episcopi B. Jacobi, diffinirentur causæ, inter cetera ipse Episcopus militem quendam reatu furti arguebat. (hujus namque noxæ participes præcipue semper habuit exosos, & à Gallæcis tale aucupium penitus resecare visus est.) Prædicto itaque milite ab Episcopo ducto in causam, & de furti commissione appellato, subito crates nimio pondere corruunt in imum: corruit & ipsa multitudo populi, alios semineces, alios fractis cruribus, vel tibiis sive brachiis, utpote tanto præcipitio collisos videt. Episcopus autem cum uno tantum socio super quandam partem trabium quasi in aere pendens, divina eum protegente gratia incolumis remansit: alii omnes collisi ruerunt. Ipse uno tantum comite in sede sua resedit. Post hæc appositis scalis atque restibus Episcopus cum suo sodali ad ima incolumis deducitur: cunctisque admirantibus in tanto periculo stetit illæsus. Miles quem superius in causa pro furto ab Episcopo ductum meminimus, collisus graviter, fracto crure atque tibia, adducitur ad Episcopum: quem cum vidisset Episcopus pessima collisione flagellatum, divina, inquit, ultione actum est. Ego quidem pro furti calumnia in te animadvertere volebam: Deus autem Justus Judex in te exercuit suam sententiam. Absit ut post Divinam in te ultionem, humani examinis flagello feriaris. Scriptum est enim: *Non judicabitur bis in idipsum.* Cessa igitur frater ab hac nequitia, & ille, ait, qui te suæ correptionis virga percussit, consoletur te, utpote piissimus Pater, baculo paternæ substen-

* *Post* Ann. 1100

Anno 1122 tationis. Gratias uterque agamus Deo de ineffabili consilii sui magnificentia: me piissimi patris clementia in tanto periculo conservavit illæsum. te læsit ut ab incœpta nequitia resipiscas in posterum: maxima Dei pietas, maxima ejus patientia qui neminem vult perire, sed omnes homines vult salvos fieri.

Quando apud Iriam ruente Palatio incolumis evasit.

Circa Ann. 1107 3 ITEM quadam die idem Episcopus apud *Iriam* in excelso residebat solio, causasque publicas dictante justitia examinabat, maxima quidem hominum illuc convenerat multitudo, ut puta ad tanti viri præsentiam, alii ut de acceptis injuriis justam reciperent satisfactionem, alii advocati ut satisfacerent; ceteri ut Legum & plebis scitorum diffinitiones & justitiæ perciperent exercitationes. Miles quoque quidam præpotens intererat, quem Episcopus propter incestam consanguinitatis copulam gladio percusserat anathematis, & à liminibus Ecclesiæ sequestraverat. Hunc Episcopus intendens à tanti incesti revocare facinore, evangelizabat ei verba vitæ & disciplinæ: hinc terrebat eum gehennæ incendiis, & nisi resipiscat perpetuis cruciatibus mancipandum astruebat: hinc si resipiscat, æternæ vitæ beatitudinem & in cælesti gloria felicem pollicebatur mansionem. Dum hæc aguntur & miles de consanguinitatis copula à Præsule arguitur, subito corruit solium tecti, atque parietum, solutis compagibus: ruunt omnes in præcipitium, trabium, tegularum, lapidumve pondere obruti, colliduntur tantæ ruinæ congerie, alii fractis cruribus vel brachiis, alii toto corpore colliso femineces. Fit confluxus populorum ad tantæ ruinæ sonitum: curritur utrimque ad pontificalis Palatii præcipitium; alii parentes, alii amicos, alii natos flendo & ejulando sub lapidum aggere, sub fragmentorum congerie requirunt, inventos etiam femineces abstrahunt: pars autem illa solii in

qua

qua Episcopus solus in scamno suo residebat, firma stetit atque illæsa, nec corruentis Palatii strage aliquatenus labefacta. Ex consuetudine equidem habetur Episcopum S. Jacobi præ nimia honoris excellentia, nisi alius interfit Episcopus, aut Rex, aut alia excellens persona, solum in sedili suo sedere. Prædictus Episcopus ea die Missam de Resurrectione Domini celebraverat. Hunc ergo in tanto periculo sibi habuit propitium, cui laudes & orationes persolverat, sacrosanctum offerendo Sacrificium, Divina namque protectus gratia corruente undique Palatio, ceterisque prostratis, solus in sede sua illæsus atque incolumis permansit, ac tantum solii salva parte, in qua ipse residebat. Scriptum quippe est: *Prope est Dominus omnibus invocantibus eum in veritate.* Et: *Custodit Dominus omnes deligentes se.* Miles, quem supra meminimus, postquam de ruinæ congerie graviter collisus evasit, mox Episcopi prostratus pedibus, abrenunciat illicitæ consanguinitatis copulæ, & in quo prius incorrigibilis fuerat, jam gerens pœnitudinem orat atque precatur dari sibi pœnitentiam. Ad quem Episcopus: Nosti (inquit) fili carissime, quanta circa cordis tui duritiam usque modo fuerit misericordia Domini: ipse enim peccatorem non vult perire, sed magis ut convertatur & vivat; ipse quoque quem diligit castigat, flagellat omnem filium quem recipit. Ut ergo fili super te peccatore pœnitentiam agente majus gaudium sit in Cælo quam super nonaginta novem justis, qui non indigent pœnitentia, accipe pœnitentiam & convertere ad Dominum Deum tuum, & ipse convertetur ad te. Ipse equidem castigavit te, quia te diligit: flagellavit, quia ut filium recipit. Hæc sunt flagella paternæ pietatis: hæc sunt verbera Divinæ correctionis: noli spectare flagella iracundiæ ne thesaurizes tibi iram in die iræ. Quid plura? Miles accepta ab Episcopo pœnitentia, ab illicita consanguinitatis copula revocatur. Anno 1122

Anno 1122 Hæc dies bina nobis præbuit trophea : bina contulit Ecclesiæ gaudia ; & de Episcopi in tanto periculo incolumitate, & de militis ab illicita copula pœnitudine.

Qualiter evasit à captione Ariæ Petrizi.

Anno 1110 4 IDEM quoque Episcopus post aliquantum temporis Gallæcia discordiæ facibus accensa, quantum ad reformationem pacis anhelaverit, luce clarius patet. Cum enim post mortem Regis bonæ memoriæ Domini Alfonsi, quidam nequitiæ complices Gallæciam guerris tumultuari sitientes, obsedissent in Castello Minei Regem puerum, Comitis Raymundi, & Reginæ Urracæ filium, & Comitisam Comitis P. Nutritii Regis uxorem, pluresque Gallæciæ optimates, sicut in priori libro dictum est, Episcopus & eos absolvere,& pacis jucunditatem revocare intendebat. Porro necessarium ducens (1) inimicitiarum aculeos, conspirationum molimenta, proditionum incentiva, resecare. Verum enimvero cum prædictis obsessis abominabilis Ariæ Petride ejusque complicum proditione Episcopus captione mancipatus est. Quo capto Reges, Principes, Duces, Marchiones honoris sui primatum usurpare nitebantur: plures, tam proditionis auctores, quam ceteri, ad vendicandum sibi B. Jacobi honorem animabantur, sed qualiter immensa Dei clementia ejusque mirifica misericordia à perjurorum proditorum manibus eum liberaverit, nostrum quidem est mirari, Divinæ autem providentiæ est talia operari. Ipse qui ait : *Confidite, ego vici mundum*, eripuit eum de manibus inimicorum suorum,& super inimicos suos excelsam fecit eum. Superius quidem hæc breviter scripta sunt : sed & cum ceteris hic annotari arbitror opportunum, ut visso à quantis eum Dominus eripuit periculis, ceteri amplius confidant de misericordia Domini.

A Cap. 49.

Qua-

(1) Ducebat *legendum, vel aliquid deesse fatendum est.*

Qualiter evaſit à bello de Angos.

Anno 1122 Anno 1123

5 Denique ſoluto Epiſcopo ceteriſque demum ſolutis, unctoque ab eo prædicto puero Compoſtellæ in Regem, & ſic Gallæcis pace confœderatis; idem Epiſcopus cum Rege puero & cum Gallæcorum Principibus properat in procinctum, nempe à non modica citra pontem *Gronii* parte Regni Regem expellere Aragonenſem, quam violenter atque fraudulenter uſurpaverat, juſtum & ſanctum fore arbitrabatur: juſtitiæ etenim eſt unicuique attribuere quod ſuum eſt. Ceterum poſtquam ad fontem *de Angos*, prope ſcilicet Legionenſem civitatem, ventum eſt, adeſt eis obviam Aragonenſis cum copioſa militum atque peditum multitudine: bello utrinque conſerto proſtratiſque utrinque quam pluribus Gallæcorum, alii interempti, alii capti, alii in fugam verſi ſunt. Belliger Aragonenſis priuſquam phalanges ſuæ bellum conſeruiſſent, decem audacioribus atque fortioribus ſui procinctus id negotii injunxerat, ut circumſpicerent & explorarent qua parte belli conſiſteret Epiſcopus B. Jacobi. Inſuper addidit atque indixit, ut perſequerentur eum donec caperent. Si enim Compoſtellanæ Eccleſiæ Epiſcopus caperetur, ſperabat Aragonenſis Gallæciam facile ſe invaſſurum, ſtatimque juri ſuo vindicaturum. Quidni? Epiſcopus Gallæciæ tutor, protector, atque patrocinator erat: ceteris ad diſcordiæ tumultus ruentibus, bellaque & ſeditiones concitantibus, ipſe reconciliator, ipſe pacis juſtitiæ atque veritatis amator conſtanter permanebat. Gallæciæ Regnum licet ex parte diviſſum, conſolabatur atque conſolidabat: idcirco his qui omnia turbari, omnia peſſundari ſitiunt, odio habebatur: ceteris qui his contraria ſectantur, ut Pater & Dominus diligebatur. Potito Aragonenſi tyranno victoriæ palma, licet quibus Rex injunxerat Epiſcopum circumquaque ſolicitius requirerent, & in ejus captionem animoſius ruerent, ille

ta-

Anno 1122 tamen qui non deserit sperantes in se, qui diligit diligentes se, præsto ei affuit: nimirum à persecutoribus tutavit eum, à faucibus hiantium, à dentibus leonum eripuit eum, per medias hostium acies, per medias bellatorum phallanges, per ipsos sequentium gladios, protegente eum Divina potentia incolumis evasit. Ei igitur à quo omne bonum procedit Episcopus tantum ascribens patrocinium, ajebat: *Dominus mihi adjutor, & ego despiciam inimicos meos.* Recolectis tandem his qui à bello evaserant, pluribus tamen amissis, sicut in primo libro patet, * ad pro- * c. 73. pria reversus est.

Qualiter evasit de incendio turris, & de medio inimicorum suorum.

Anno 1117 6 LApso præterea non modico tempore Clerici atque Cives Compostellæ in ipsum conspiraverunt & conjuraverunt Episcopum: sæpius eum expellere ab Episcopatu moliti sunt: sæpius cum Regina molimenta proditionis in eum machinati sunt: sæpius Reges & Principes in eum surrexerunt: sed Dominus erat ei adjutor, nec timebat quid sibi faceret homo. Cum autem conspirationis & conjurationis seditionarii, complices iniquitatis suæ, cassos penitus cassari doluissent, facto impetu insurrexerunt in Episcopum, & in Reginam, lapides, tela, ignem in eos jacientes, mortemque omnimodis comminantes. Sed qualiter fortis dextera justi judicis, cui omnia possibilia sunt, eripuerit eum ab obsidione & incendio turris, qualiter per medios hostium circumstantium cuneos eum deduxerit, qualiter ab ipsis insecutorum sanguinem ejus sitientium pugionibus, eum liberavit, qualiter de medio inimicorum suorum per medium etiam excubiarum eum extraxerit, qualiter deinde super inimicos suos excelsum eum fecerit, humani capacitas ingenii non sufficit intelligere, nedum ad plenum describere. Verumtamen quantum ingenii mei fi-

tula

tula capere sufficit; historiæ series in priori libro indicat. Anno 1122
Verba Domini sunt hæc: *Si habueritis fidem tamquam granum sinapis, dicetis huic monti transfer te, & transferet se.* Cum enim justus ex fide vivat habens quidem omnia & abundans, non est dubium quin vivat in eo qui dixit: *Ego sum via, veritas, & vita.* Ipse viam servorum suorum in pacem dirigit, ipse veritatem sectantes tuetur atque custodit, ipse vita viventes à dextris & à sinistris protegit. Episcopus hanc viam tenuit, hanc veritatem dilexit, hanc vitam desideravit: ab eo igitur quem dilexit dilectus est, ab eo protectus est, ab eo super inimicos suos excelsus factus est. Cap. 114.

7 Regina quoque in eumdem & in Episcopatu & in Archiepiscopatu plurima machinata fuerat: ipsa nimirum Ecclesias ubique per Regnum suum auro, argento, & quibusque pretiosis expoliaverat: Civitates, oppida, Castella, villas, ut res usque in hodiernum diem ostendit, pessundarat: pacem & justitiam, earumque collegas effugaverat. Cum ejus indefessa voracitas Regnum pessundedisset Hiberum, restabat Ecclesia B. Jacobi, & ejus honores in quibus prædicta Jezabel deprædare ardebat: idcirco inter eam & hujus Ecclesiæ Pastorem sæpius pacis dirumpebantur fœdera: ipsa enim assidue ad rapinam & ad excidium anhelabat: Archiepiscopus lupinam rabiem ab ovili suo arcere, beluinos dentes ab Ecclesiæ suæ corpore amovere, velut strenus Pastor viriliter elaborabat. Sed cum muliebris animi molimenta sæpius cassarentur, nec vi, nec dolo rabiem suam fera crinis satiare quivisset, ad majora nequitiæ argumenta intendit animum. Scriptum est enim: *Instantia concupiscentiæ transvertit sensum.* Demum tanto dilectionis fœdere Regina confœderavit sibi Archiepiscopum, tot tantisque juramentis obligavit se illi, quod omnia fraudis emolimenta crederentur abesse, sese etiam Archie-

Anno 1122 chiepiſcopo admodum exhibuit obnoxiam: Archiepiſcopus credens omnem iniquitatis filicem ab ea funditus eradicatam credebat ſe illi: nempe verum eſt illud poeticum: Quo ſemel eſt imbuta recens ſervabit odorem teſta diu: obſequebatur ei propenſius, opitulabatur attentius, & in Gallæcia & etiam in Portugalliæ finibus: quod ſuperius in C.40. hoc libro ſtylo meo dilucidatum eſt. Quid multis immoror? dum redirent à Portugallia Regina tot fœderibus, totque juramentis ſpretis, nec dominium nec homines verita nefandiſsima proditione cepit Archiepiſcopum, & incluſit in municipiis ſuis. Poſt hæc ad rapinam & excidium Canonicorum atque Civium, immò totius honoris B. Jacobi, jam voti ſui compos animatur: nil ſibi obfuturum eſſe capto capite, ſed omnia in manibus ſuis fore opinatur: polluitur animus ejus ſacrilegio ſceleratiſsimæ voluntatis ſpoliandi Deum & homines: ait enim B. Auguſtinus: *Perfecta voluntas faciendi reputabitur pro opere facti.* Item: *Voluiſti, ſed non potuiſti, ſic annotat Deus quaſi feceris quod voluiſti.* Perjuriis facinora conglutinat, ſacrilegiis ſacrilegia accumulat: Sed qui tres pueros de camino ignis ardentis liberavit, quique B. Petrum de carcere Herodis eripuit, ipſe Archiepiſcopum ab execrabili captione Reginæ abſtraxit. Miro equidem & inenarrabili modo, illa nolente, illa renitente, liberatus eſt. Mirantibus quoque & his qui interfuere, & abſentibus qui audiere modum ſolutionis illius ex improviſo & inopinato, voluit ſic fieri divina providentia, ut octavo die à captionis carcere liberaretur. Noluit quod ſummæ tantum fuerat potentiæ, humanæ adſcribi audaciæ. Miratus eſt & ipſe Archiepiſcopus (ſicut ab ore ejus ſæpius audivimus) Dei virtutem tam efficaciter, tamque celeriter ſibi fuiſſe propitiam, non ſuis meritis, ſed divinæ aſcribens miſerationi. Pius & miſericors Dominus, qui eum de tot tantiſque libe-

ra-

ravit angustiis, noluit servum suum deserere in vinculis mulieris Babiloniæ : noluit Apostoli sui Ecclesiam tali Præsule privari : noluit eam leonum atque luporum dentibus dilaniari : noluit sacra & non sacra à perditissimis perditum iri. Mira & ineffabilis Dei dispensatio ! qui servos suos ab impiis patitur premi & affligi, ut ostendat in eis brachium supernæ virtutis, relaxat fræna iniquorum, ut augeatur fidelibus suis retributio meritorum. Crescente enim persecutionis pugna, crescit & victoriæ palma : unde scriptum est : *Non coronabitur nisi qui legitime certaverit.* Et in alio loco : *Vincenti dabo edere de ligno vitæ.* Forte & efficax fuit brachium Domini in solutione Archiepiscopi, maximum equidem & abhorrendum piaculum in Christum Domini talia fieri : abominabilius, & execrabilius fuerat hoc facinus, efficacius & admirabilius fuit in eo miraculum mirifici omnipotentatus : idcirco cum hoc excellentiori atque admirabiliori patrocinio in nefandiori atque execrabiliori piaculo, cetera quæ prædicta sunt ad memoriam revocare volui. Omnes itaque qui de misericordia Dñi confidunt, audiant & intelligant efficacem superni patrocinatus circa Archiepiscopum magnificentiam, & glorificent Patrem qui est in Cælo & in terra. Anno 1122.

De conductu aquarum quæ profluunt ante Porticum Ecclesiæ B. Jacobi. Cap. 54.

Inter cetera prædicti Archiepiscopi & Legati opera, quoddam nobile & præclarum opus oblivione non debet obnubilari : exigit enim ipsius operis admiranda utilitas, ut quanto per se jucundatur non inglorium, tanto per me laudibus efferatur ad plenum. Quæ digna sunt laude dignum est præconando memoriæ commendare. Cum igitur Archiepiscopus indefessa solicitudine pervigil comperisset B. Jacobi peregrinos pernimiam substinere aqua-

Anno 1122 rum inopiam, paterna pietate compunctus indoluit. Noverat illud Apostoli: *Si compatimur, & conregnabimus.* Compatiebatur peregrinis qui ad Apostolicam venientes Ecclesiam, die ac nocte aquam ad hauriendum, seu aliis usibus necessariam requirebant, nec inveniebant: sæpius necessitas compellebat eos aquam emere ab hospitibus, seu ab aliis dato pretio, & quod ad victus emptionem reservabant, in aquæ usus partim consumebatur: hi vero quibus pecuniæ deerat marsupium, sæpissime tolerabant acerrimam aquarum penuriam. Nimirum tanta ad B. Jacobi Ecclesiam confluit peregrinorum multitudo! Diu Archiepiscopus adhibere remedium excogitavit, sed arduum, immò difficillimum erat. Tandem hortatu, & admonitu, jussu, & ostensu ejus Bernaldus Ecclesiæ B. Jacobi Thesaurarius cœpit aquæductus componere: per milliarium igitur fere extra suburbium Compostellæ aquæductus atque meatus subterranei componuntur. Magno labore, maximo pecuniarum erogatu, aquarum cursus ad Ecclesiam dirigitur, & cavato atque composito alveo adducitur. Postquam autem ventum est prope Ecclesiam S. Martini, secus videlicet domum Petri Anaiade, ab hinc ligneæ canales ferro & plumbo consolidatæ suscipiunt aquarum torrentem, & partem ejiciunt ante porticum Apostolicæ Ecclesiæ, partem in Claustrum S. Martini Monachorum usibus profuturam. In eodem quoque Monasterio tanta sustinebatur aquarum penuria, quod etiam ad abluendum manus, nisi aliunde efferretur, aquam non haberent: harum autem aquarum tanta manat abundantia, quod & Monasterio S. Martini sufficit, & ante B. Jacobi Ecclesiam torrente impetu profluit, per ipsas ligneas canales ejicitur in cavatum lapidem miræ magnitudinis, quem ipse Archiepiscopus olim ad hunc usum jusserat fieri, ad hunc quidem usum, sed in alio loco, videlicet in Claustro Canonicorum B. Ja-

co-

cobi: indefessæ namque strenuitatis in agro Domini operarius Anno
Claustrum Apostolicis Canonicis præclarum & elegans scili- 1122
cet opus ædificare toto animi nisu desiderabat, & per subterraneos meatus aquam adducere in Claustrum ad opus Canonicorum, sicut ante porticum Ecclesiæ B. Jacobi usque in hodiernum diem adducitur & profluit: sed guerarum tumultibus præpeditus quoniam id operis differebatur (quod tamen tempore suo construere ardentius sitiebat) aquarum receptui expositi lapidem illum utilem & necessarium, pluribusque profuturum. Recipit igitur lapis ille aquas per subterraneos meatus adductas, & quotquot habent necesse indeficienter propinat. Tantarum aquarum affluentiæ admodum congratulantur peregrini: vocant eas aquas B. Jacobi, quasi sanctificatas & saluberrimas & ad humanos usus divinitus præparatas. Quantam autem utilitatem, quantamque admirabilis spectaculi hæc aqua præbeat excellentiam, nisi qui viderit quispiam, nequit satis mirari. Quæ ut frigidior & limpidior emanet, fecit ejus alveum Archiepiscopus cooperiri lapidibus, & desuper humo usque ad ortum fontis, à quo derivatur: frigida itaque atque limpidissima emanans, profuit peregrinorum haustui, ceterorumve usui utilissima. Habemus ex Evangelio *duo in lecto unus sumetur & alius relinquetur*: *duo molentes unus sumetur, & alius relinquetur*: *duo in agro, unus sumetur & alius relinquetur*, in agro scilicet in ministerio Sanctæ Ecclesiæ tamquam in agro Domini operatur qui tantam solicitudinis curam Ecclesiam cui præest exhibet, tanta agrum sibi commissum solicitudine excolit, ut decet: videlicet excolenda excolendo, extirpanda extirpando, renovanda renovando, ædificanda ædificando: talis profecto operarius, utputa fidelis servus & prudens, adveniente nocte, hoc est, sæculi adversitate, permanens in fidei constantia & bonorum operum exercitio, ad vitam as-

Anno 1122 sumitur æternam, dum alii decidunt & relinquntur ad pœnam. Prædictus Archiepiscopus & in Ecclesiasticis & in sæcularibus quantum sua interest & quantum nostræ capacitatis est, tantam & solicitudinem ut agro Domini viriliter exculto, peractoque, tandem hujus vitæ feliciter curriculo, cum his qui assumuntur, ad æternam assumatur & ipse vitam.

De ædificatione Ecclesiarum & Palatiorum. Cap. 55.

CONstruxit quoque idem Archiepiscopus Ecclesiam S. Pelagii de Ante altaria secus Ecclesiam B. Jacobi destructa vetustissima & ignobili Ecclesiola, quæ prius ibi fuerat. Item in Compostella funditus renovavit Ecclesiam S. Michaelis, Ecclesiam S. Felicis, Ecclesiam S. Benedicti. Super porticum etiam Ecclesiæ S. Jacobi, per quam itur in *Villare Miluorum*, ædificavit altare in honore Beati Benedicti, Beato quoque Paulo, quoniam raro in Ecclesiis Hispaniæ ejus memoria habebatur, & B. Antonino, & B. Nicolao. Super porticum quæ ducit ad torrentem aquæ secus monetam, altare constructerat Beato quidem Benedicto & B. Antonino honoris vices recompensare satagebat, quorum altaria in quadam turri secus vetustam B. Jacobi Ecclesiolam fuerant, quod in præcedentibus apertius scriptum est. * Vetustissimam quoque Ecclesiolam S. Thomæ de Ouria, quæ penitus ruinam minabatur, destruxit, & aliam ibidem novam ædificavit in Castello *Honesto* præter cetera ab eo ibi constructa, quæ supra notavimus, ædificavit optima Palatia: Ecclesiam autem quam ipse in eodem Castello fecerat, quoniam humilis & parva erat, & pedibus super muros Castelli euntium conculcabatur, dirui jussit. Deinde aliam Ecclesiam majorem, excelsam, & eminentem, ibidem ædificavit. Utile & congruum arbitratus talem Ecclesiam, talia Palatia in Honesto ædificari, in quibus B. Jacobi Archiepiscopus honorabiliter cum Clericis

* C. 25.

tis & militibus ſuis, ut decet eum, aliquoties commoraretur. In tempore quidem guerrarum Honeſtum eſt quaſi theſaurus & camera Compoſtellani Archiepiſcopi & Canonicorum ejus. Decebat itaque excelſa & inſignia habitacula ibi fieri, ut & Deus digne ac venerabiliter in habitaculo ſuo adoraretur, & in ceteris ædificiis B. Jacobi miniſtri venerabiliter pauſarent. Apud *Iriam* quoque ampla & magna Palatia ab anteceſſore ſuo bonæ memoriæ Domino Didaco Epiſcopo ædificata habebantur: in his ſolebat & ipſe Archiepiſcopus ante Archiepiſcopatum hoſpitari, ſed ingruente guerrarum tumultu, crebreſcente per Gallæciam proditionis muſcipula, revocavit ad memoriam olim quemdam Epiſcopum B. Jacobi, nomine *Gudeſteum*, dolo & proditione à Principibus Gallæciæ ibi fuiſſe interemptum: nimirum ad vacandum & ſerviendum Deo liberius quadrageſimale obſervabat Iriæ jejunium, à militibus & à familia ſua ſegregatus. Intempeſtæ igitur noctis ſilentio ſceleratiſsima proditorum manus irruens in dormitorium præter Eccleſiæ parietes, ubi cum Canonicis dabat membra quieti, Proh nefas! Epiſcopum digladiaverunt. His ad memoriam revocatis Archiepiſcopus guerrarum temporibus duxit operæpretium *Patronum* commeare, ubi erat populoſa domorum multitudo. Sæpius enim cum in prædictis hoſpitaretur Palatiis, milites ac familia ejus ad propinquas Patroni commeabant domos, & dominum ſuum cum paucis Clericorum & cum cubiculariis quaſi in ſolitudine relinquebant. Experto credendum eſt: multotiens cum eo ibi fui, & quod ſcribendo perhibeo vidi, & ſæpiſsime hoſtium incurſus ex improviſo formidavi. Ea propter Archiepiſcopus, ſano potitus conſilio Patronum commeavit, ibique ſuam commutavit manſionem: & quoniam non decebat in minus idoneis eum habitare ædificiis, conſtruxit idonea Palatia ſecus Eccleſiam Patroni, quam & ipſe quo-

Anno 1122

dam

Anno 1122 dam Presbytero bonæ memoriæ Pelagio dispensatore fecerat. * In his Palatiis Archiepiscopus tamquam cohabitantium multitudine vallatus, suisque militibus stipatus, usque in hodiernum diem per Dei misericordiam comite salute sæpius habitat. Sic habitet, sic ædificet, sic valeat Deo donante diutius.

* *Lib. 1. cap. 2.*

De convenientia Archipresbyteratuum Salagiæ, Bisancos, Trasancos, Lavacencos, & Arros, inter Archiepiscopum & M. Mindun. Episcopum. Cap. 56.

INter prædictum Archiepiscopum, Compostellanæ Ecclesiæ Canonicos, & inter Mindunienſem Episcopum, & Mindunienſis Ecclesiæ Clericos, super quibusdam Archipresbyteratibus, videlicet Bisancos, Trasancos, Salagia, Lavacencos, quæstio temporibus scilicet bonæ memoriæ Regis Adefonsi sæpius fuerat ventilata. Compostellana namque Ecclesia astruebat hos Archipresbyteratus ad suam pertinere Diœcesim, & Mindunienſis ad suam: qua in re noster Archiepiscopus ut adipiscereturquod suæ Ecclesiæ esse astruebatur, frequenter Clericos suos Romam delegando non modicas expenderat pecunias, sæpius in præsentia Papæ Paschalis id negotium prolatum atque ventilatum fuerat, sæpius ipse Papa literas suas hujus rei causa ad Compostellanam & ad Mindunienſem direxerat Ecclesias, necnon ad Comprovinciales Episcopos, sicut in primo libro plenius scriptum est. * In multis quoque Conciliis per Hispaniam celebratis in præsentia Romanorum Cardinalium & Legatorum super hoc multoties conventum est, sed non discussum. Denique ex sententia Romani Pontificis apud *Astoricam* ad hoc diffiniendum Compostellanos & Mindunienſes convenire Clericos sancitum est: hujus rei judicio Burgensi Episcopo prædestinato judice, sed Mindunienſibus deficientibus, & se à Compostellana Ecclesia vio-

* *C. 34.*

violentiam pati cauſantibus, hæc quæſtio remanſerat indiſcuſſa. Verumtamen Compoſtellanæ Eccleſiæ Canonici, Mindunienſes judicio ſuperatos, & prædictos Archipreſbyteratus dictante juſtitia ſe vindicaſſe, aſtruebant. Hujus rei diffinitio ingruente per Hiſpaniam guerrarum tumultu multis temporibus ſopita remanſerat: nunc Compoſtellana, nunc Mindunienſis hos Archipresbyteratus vendicabat Eccleſia, ſed ſæpius Compoſtellana, utpote columna juſtitiæ & Eccleſiaſtica atque ſæculari potentia magis ſuffulta. Ipſe quoque Clerus ac populus qui in hac Diœceſeos parte habebatur, quodam inobedientiæ evagabatur ſupercilio, quoniam geminam gloriabatur ſe habere matrem. Tandem M. * Compoſtellanæ Eccleſiæ Theſaurario, Mindunienſi Eccleſiæ Epiſcopo, lapſoque non modici temporis curriculo inter noſtrum Archiepiſcopum eundemque Epiſcopum prædicti negotii cœpit agitari quæſtio. Sed Archiepiſcopus videns id negotii olim indiſcuſſum, diutius protelari, atque utrique Eccleſiæ animarum damnum magis magiſque multiplicari; paternam habuit in his diſpenſationem: accerſito namque M. Mindunienſi Epiſcopo inconcuſſam imponere huic rei ſtabilivit diffinitionem. Ex beneplacito itaque utriuſque, videlicet Compoſtellani Archiepiſcopi & Legati ejuſque Canonicorum, & Mindunienſis Epiſcopi ejuſque Canonicorum, ſtatutum eſt atque conventum, ut Compoſtellana Eccleſia quiete & inconcuſſe habeat impoſterum hos duos Archipresbyteratus *Salagiam* & *Biſancos*: Mindunienſis vero, ſive Vallibrienſis Eccleſia, quiete & inconcuſſe habeat impoſterum hos duos Archipresbyteratus *Traſancos* & *Lavacencos*, & *Arros*. Quod ne quandoque vel quoquomodo inquietetur aut concutiatur, firmiſsima utrinque ſcripturæ auctoritate corroboratur hoc modo.

Anno 1122

* *Munio.*

Con-

Anno 1122

Convenientia inter Archiepiſcopum & Mindunienſem Epiſcopum.

2 NOS inferius ſcripti videntes Domnum Didacum Compoſtellanæ Sedis Archiepiſcopum & Legatum, & Domnum Munionem Vallibrienſem Epiſcopum, diſsidentes & inter ſe altercantes ſuper quibuſdam Archipresbyteratibus, ſcilicet *Salagia*, *Biſancos*, & *Traſancos* uſque ad *Lavacencos* & *Arros*, de quibus ſæpius ventilata fuerat querimonia inter Domnum Didacum præfatum Archiepiſcopum & Domnum Gundiſalvum Mindunienſem Epiſcopum anteceſſorem prædicti Epiſcopi Domni Munionis temporibus Regis Aldefonſi bonæ memoriæ, in generalibus videlicet Conciliis, necnon & in præſentia Domini Papæ Paſchalis, diuturnæ fratrum fatigationi & diſſenſioni compatiendo, finem tanto negotio imponere operæpretium duximus: ab ipſis ſiquidem & à ſuis Canonicis rogati & invitati in unum convenientes hoc negotium fraternæ dilectionis affectu diſcutiendum eorum conſenſu ſuſcepimus: noſtri enim officii eſt ſchiſmatis ſeminarium deſtruere, & charitatis plantarium ſtudioſa ſollicitudine inter diſcordantes fundare. Perſpectis igitur utriuſque Eccleſiæ rationibus, hujuſmodi convenientiam inter eos firma in perpetuum ſtabilitate facimus, ut impoſterum Eccleſia B. Jacobi duos Archipresbyteratus, videlicet *Salagiam* & *Biſancos* perpetuo jure habeat & abſque ulla repetitione poſsideat: & Vallibrienſis vel Mindunienſis impoſterum Archipresbyteratus videlicet *Traſancos*, *Lavacencos*, & *Arros* perpetuo jure habeat, & abſque ulla repetitione poſsideat. Adjicimus etiam in hac convenientia, ut de honore B. Jacobi Vallibrienſis vel Mindunienſis Eccleſia omnia illa Vota quæ ſunt in toto Epiſcopatu Vallibrienſi vel Mindunienſi in perpetuum habeat, & quiete & li-

libere ævo perenni possideat, præter candelam quæ fit Cm. librarum per libram XXV. solidorum, quam annuatim Ecclesiæ B. Jacobi exolvat. Similiter adjicimus quod Vallibrienſis Ecclesia in omni Compostellano Archiepiscopatu tributa Ecclesiarum quæ Tertias dicimus, nullatenus exigat,& è converso Compostellana Ecclesia in omni Episcopatu Vallibrienſi tributa Ecclesiarum, quæ Tertias dicimus, nullatenus exigat. Hanc itaque diffinitionis convenientiam & literis nostris confirmamus, & propriis sigillis munimus, ut ab hinc & deinceps prætaxata querella inter Compostellanam & Vallibrienſem Ecclesias perpetuo silentio sopiatur. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ diffinitionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & Sanguine Dei & Domini nostri Jesu-Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat: cunctis autem hæc observantibus sit pax Domini nostri Jesu-Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Facta diffinitionis convenientia sub Era M. C. LX. * & qt. V. Kalendarum Septembris. Qualis est ista talis habetur in thesauro Vallibrienſis Ecclesiæ. Anno 1122. Anno 1122.

Ego Munio Vallibrienſis Ecclesiæ indignus Vicarius hoc scriptum propria manu confirmo. Ego Petrus Archidiaconus Vallibrienſis Ecclesiæ conf. Ego Arias Sisnandizi, qui tunc temporis Vallibrienſis Ecclesiæ Archidiaconus eram in Salagia, conf. Petrus Prior conf. Veremundus Archidiaconus qualiscumque Presbyter, cognominatus Adefonsus, conf. Ego Alderetus conf. Ego Petrus confirmo. Pelagius conf. Martinus conf. Petrus Presbyter conf.

Anno 1122 Froyla Presbyter conf. Petrus Presbyter Primi Clerus conf. Didacus Oduarizi conf. Julianus Archidiaconus c. Guido Archidiaconus c. Petrus Joannis c. Petrus Abba c.

Pactum M. Vallibrienſis Epiſcopi.

3 EGO Munio Vallibrienſis Epiſcopus promitto vobis in fide Chriſti & in rei veritate Domno Didaco Compoſtellanæ Eccleſiæ Archiepiſcopo & S. R. E. Legato, ut ab hac hora in antea ſim veſter fidelis amicus, defendendo vitam veſtram, & membra, & honorem quem habetis vel habituri eſtis, deprimendo malum veſtrum in omnibus & per omnia ſine arte, & malo ingenio ſecundum poſſe meum: ſi vero (quod abſit) vobis exilium aliqua vi, vel violentia, aut expulſio honoris, evenerit, vel corporaliter vobiſcum eam quo ieritis, vel juxta conſilium veſtrum me diſponam: & hoc attendam vobis viventi dum vixero adjuvante divina gratia, ſic Deus me adjuvet & hæc Sancta Evangelia. Quid quid vero de hoc pacto fide Chriſti ſtabilito abſolveritis, abſolutum ſit. Conſilia quæ mihi dixeritis, non diſcooperiam ad damnum veſtrum. Ego M. indignus Epiſcopus hoc ſcriptum propria manu confirmo. Petrus Vallibrienſis Archidiaconus conf. Arias Siſnandici Vallibrienſis Eccleſiæ & Archidiaconus conf. Qui interfuerunt de Canonicis B. Jacobi Arias Gundiſalvides ſimiliter conf. Petrus Gundeſindi ſimiliter conf. Petrus Eliæ Archidiac. conf. Petrus Crecconides Archidiac. conf. Petrus Anaiades conf. Petrus Aſtruarides c. Arias Munionides c. Giraldus Magiſter c. (1) Bernaldus Bernaldici conf. Adefonſus ſimiliter conf. Petrus Stephanici conf. Petrus Fulco conf. Petrus Pelagides conf. Pelagius Muniz conf.

No-

(1) *Hic ipſe Auctor eſt qui hæc ſcripſit: latine hic* Magiſter *dictus; græce vero* Didaſcalus *ſupra* cap. 6.

Anno 1122.

Notitia veſtimentorum, Librorum, aliorumque ornamentorum Eccleſiæ quæ fecit Archiepiſcopus. Cap. 57.

EA quoque quæ ipſe Archiepiſcopus ad interiores Eccleſiæ ſuæ uſus atque ornatus, ſcilicet veſtimenta, ceteraque ornamenta, emit, lucrifecit, acquiſivit, vel fieri fecit, hujus operis ſerie commemorare non eſt incommodum: quæ enim per ſe, vel per auctorem, lucis memoriale merentur, oblivione ſepelire argumentum eſt culpæ. Multa equidem in adhibenda Eccleſiæ ſuæ cura, prout res atque utilitas expoſtulavit, Archiepiſcopus expendit: plura vero, atque majora, ſicut rei veritas teſtatur, acquiſivit: penſandum eſt quibus temporibus, quotque, quibuſque perſecutionibus Eccleſiam ſuam B. Jacobo ſuffragante patrocinii parma protexerat, quot & quanta ad expugnanda perſecutionum argumenta expenderit; quot & quanta acquiſierit. Hæc ergo quæ ſequens patefacit ſeries, prædictus Archiepiſcopus, & S. R. E. Legatus, veſtimenta, atque ornamenta Eccleſiæ lucrifecit, emit, vel fieri fecit: videlicet quatuor citheras græco exercitio compoſitas, quatuor capas pontificales, & alias capas XII. ſerico textu pretioſas: duo paria veſtimentorum pontificalium cum omnibus quæ ad ea pertinent: tria vero dedit, unum Hugoni Portugalenſi Epo. qui fuerat olim Eccleſiæ B. Jacobi Archidiaconus, aliud dedit Munioni Mindunienſi Epiſcopo, ejuſdem Apoſtol. Eccleſiæ olim theſaurario: tertium G. Salmanticenſi Epiſcopo ſuo ſuffraganeo: præterea duas Dalmaticas, unam Planetam nigram, de purpura textus Evangeliorum, duos argenteos, alium aureum, quem jam deſtructum ipſe Archiep. reſtauravit, Miſſale argenteum, Epiſtolarium argenteum, Syon argenteum, balteum aureum, capſas II. argenteas, in una quarum perhibetur eſſe caput B. Jacobi,

Anno 1122 bi, aliam capſam eburneam, aliam metallinam deauratam miro artificio cum vitro ſculptam: aliam capſam auream ſatis pretioſam, quam emit Archiepiſcopus ter mille ſolidis, & poſtea contulit Dño Papæ Calixto, Lignum Domini argenteum quod dedit ei Regina U. Regis Adef. filia; Crucem auream quam ipſe dedit Boſoni Romano Card. & Leg. & poſtea in Taurina Civitate Epiſcopo: Calices tres argenteos, & unum aureum quod pro utilitate quoque Eccleſiæ ſuæ dedit Dño Papæ: thuribulum aureum quod pro utilitate quoque Eccleſiæ ſuæ impendit, aliud thuribulum aureum quod poſtea in loco prioris Dño Papæ reſtituit. Tres urceolos argenteos, unum Antiphonarium, unum Officiarium, & unum Miſſale, tres Breviales, unum Quadrageſimale, duos Benedictionales, Librum Paſtoralem, Librum de Vita Epiſcoporum, Canones, alium Librum ex diverſis ſententiis, alium Librum de Fide S. Trinitatis, & de aliis ſententiis, alium Librum majorem per totius anni circulum.

Has ſubſequentes literas miſit Papa Calixtus eidem Archiep. pro deliberatione P. * Bracarenſis Archiep. quem T. * Portugalenſis Regina vinculis mancipatum captum tenebat. *Cap.* 58.

* Pelagii * Taraſſia

CAlixtus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. D. Compoſtellano Archiep. ſalutem & Apoſt. Benedic. Pervenit ad nos quod Portugalenſis Regina T. fratrem noſtrum P. Bracarenſem Archiep. ceperit, eumque adhuc in captione detineat. Unde noſtras & literas dirigentes præcepimus, ut uſque ad proximum B. Jacobi Apoſtoli & Thomæ feſtum liberum illum cum hominibus & rebus ſuis, quietumque dimittat, alioquin ex tunc in eam & in fautores ejus excommunicationis ſententiam dedimus, & in tota terra ejus divina officia, præter infantium baptiſma, & morientium pœni-

ten-

tentias, interdiximus, donec fratrem ipſum dimittat, & Romanæ Eccleſiæ de hac injuria ſatisfaciat. Præcipimus ergo, frater, fraternitati tuæ, ut eamdem T. per literas & nuntios tuos commoneas, & niſi juxta literarum noſtrarum mandatum conſtituto termino eumdem fratrem noſtrum dimiſſerit, congregatis fratribus & Coepiſcopis illarum partium, noſtram hanc ſententiam per tuam & ipſorum Parochias nuntiari facias, & firmiter obſervari. Datum Anagniæ VIII. Kalend. Octobris. Anno 1122

Calixtus Epiſcopus ſervus ſerv. Dei. Venerabili fratri D. Compoſtellano Archiep. ſalutem & Apoſt. benedic. Frater iſte quem ad nos miſiſti Giraldus viva nobis voce narravit, quod cum muliere quadam rem diu habuerit. Poſt aliquantum vero temporis uxorem duxit, quæ prioris mulieris conſanguinea in gradu tertio reperta eſt. Quod ſi ſe cauſa ſic habet, fratribus noſtris viſum eſt, ut uxorem illam debeat prorſus dimittere. Cum enim illicitas omnino contraxerit nuptias, licitum poſtea potuiſſe conſequi matrimonium non videtur. Dat. in territorio Tiburtino XI. Kal. Julii.

Qualiter Regina U. inſidiabatur Archiepiſcopo. Cap. 59.

MUlta inter Archiepiſcopum & S. R. E. Leg. Didacum, & inter Reginam U. reconciliationis ſtatuta fuerant: multa, ut in priori & in hoc conſequenti libro ſcriptum eſt, pacis fœdera præceſſerant. Equidem poſtquam Regina tam deteſtandum facinus, proh nefas! videlicet mittere manum in Chriſtum Domini quorumdam flagitioſorum inſtinctu auſa fuerat, inter eos quaſi amicitiæ habebatur imago, & ſuſpicionis utrinque nebula volitabat. Archiepiſcopus tantum expertus piaculum, licet prædicto ipſe & Regina confœderarentur pacto, nec Reginæ tamen ſe uſquequaque credebat, nec ejus multimodis rationibus ſpem fidei adhibebat: regia jura, debitumque obſequium, ne-

Anno 1123 nequaquam ei ſubtrahebat, ſecundum Evangelium: *Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo.* Ceterum Regina, utputa tam execrabilis noxæ conſcia, hujus reatus nitebatur omnimodis abolere chirographum. Nunc verbis dulciſluis, nunc immenſis Archiepiſcopum alliciebat promiſsis, Gallæciæ Regnum ejus ditioni ſubjiciens: Conſules ac Principes ejus imperio ſubjugans: licet enim cum filio ſuo Rege A. pacis fœdera jam iniſſet, licet eum cum omni potentatu ſuo ſibi obnoxium, utpote filium ſuum, haberet; Archiepiſcopi tamen prudentiam admodum ſibi neceſſariam animadvertebat, nec ſine ejus auxilio Gallæciam ſuo poſſe penitus frænare imperio videbat. Præterea Comitem P. Froylaz ejuſque filios, vinculis mancipaverat, & egebat præcipue conſilio & auxilio Archiepiſcopi ad vendicandum honores illorum compeditorum, & Caſtellum *Lupariæ*, in quo Arias Petrizi rebellabat: neque hoc Caſtellum obſidere, nec ad deditionem cogere, nec ceteros Gallæciæ conſpiratores peſſundare, niſi per Archiep. poterat: quippe cujus prudentia, cujus potentia altius eminebat. Si Reginæ adverſari inciperent, tota fere Hiberia rebellione quateretur. Hac igitur cauſa Regina compulſa ad occidentales Gallæciæ revertitur partes: prius tamen iterum atque iterum nuntios, ſcilicet Epiſcopos, Conſules, Principes, Cives, direxit ad Archiep. in hæc verba. „ Didici Reverende Pater quorumdam relatione, & qui-„ buſdam conjecturis, animum tuum pro facinore quod „ peſsimorum perſuaſsionibus in te præſumpſi, à me alie-„ natum, & prudentiæ tuæ excellentiam de fide mea diffi-„ dere: qua de re venio ad paternitatis tuæ gremium ſa-„ tisfactura, & prout juſſeris, noxam illius piaculi abo-„ litura, te patrem, te patronum ſuper omnes Heſperiæ „ Pontifices ac prudentes mihi præpono: tuum conſilium, „ tuumque auxilium uſquequaque mihi neceſſarium video,

„ nec

„ nec nisi te amico & coadjutore Gallæcos proditionis ac Anno
„ rebellionis face partim succensos, edomare possim. 1123
Hæc atque alia iterum, iterumque immensis adornavit promissis, & tandem Legatorum prudentia cooperante, Archiepiscopi animum aliquatenus lenivit. Quid plura? Consulitur, stabilitur quo fœderis pacto, timoris atque suspicionis nebula ab Archiep. removeatur, vel quomodo præteriti facinoris calumnia sepeliatur, aut de simili Reginæ molimento deinceps cavere ac pertimescere Archiepiscopum opus non haberetur. Inter Archiepiscopum itaque & Reginam eorumque homines tantum ac tale fœderis sancitur pactum, quod nec Archiepiscopum Reginæ insidias vel machinamenta imposterum oporteat pertimescere, nec Regina de Archiepiscopi auxilio desperare: neque si vellit tergiversari, ut est animus mulieris, pedicam Archiepiscopo valeat intendere: omnes enim Episcopos Regni sui Regina dat Archiepiscopo in fidei astrictionem, hac videlicet conditione, si Regina violari, aut machinari deinceps in Archiepiscopum tentaret aliud quam in subsequenti scripto resonat, vel si ejus personam, vel honorem illius invadere præsumeret, prædicti Episcopi in ipsam Reginam ejusque Regnum anathematis promulgarent sententiam, Divinum penitus interdicendo circumquaque officium, excepto Baptismo & Pœnitentia, donec resipiscat, & Archiepiscopo satisfaciat. Omnes quoque Consules ac Principes Regni sui Regina in hoc pactum jureiurando astrinxit hoc modo, si ipsa aliter quam in sequenti scripto patet, in Archiepiscopum facere præsumeret, omnes cum Castellis, & Municipiis, & honoribus suis, Reginæ adversentur, & pro Archiepiscopo ad rebellionem commoveantur donec Regina satisfaciat Archiepiscopo sanciendo hujus fœderis pactum, definitum atque statutum est, Episcoporum literas uniuscujusque sigillo munitas ad Dominum Papam ipsius

fœ-

Anno 1123 fœderis ſeriem continentes deferri, & ſcripto atque ſigillo ejus muniri: ſententiam quoque ejus addendam, quod quiſquis prætaxati fœderis fidem tranſgreſſus foret, Apoſtolica, donec ſatisfaceret, multaretur ſententia. Qui vero ut habet fœderis ſeries cuſtodiret & adimpleret, perenni benedictione donaretur. Hoc eſt pactum fœderis inter Archiepiſcopum & Reginam.

Forma ſecuritatis quam præſtitit Regina Archiepiſcopo.

* Anno 1123 2 ERA I. C. LXI. * quot VI. Kalendas Aprilis. Ego Regina U. promitto & afirmo vobis Archiep. S. Jacobi D. Didaco per Deum Patrem Omnipotentem & per omnes Sanctos ejus, ut ab hac die ſim vobis fidelis Dña & amica ſicut bonus Rex ſuo bono Archiepiſcopo in tota vita mea indeantando veſtrum prode, & deretrando veſtrum malum, & defendam vitam veſtram & membra & honorem quem habetis vel habituri eſtis pro poſſe meo contra omnes homines & ſuper omnes homines ſine arte & malo ingenio, & neque per me neque per meum conſilium ſitis captus, vel mortuus, vel de veſtro honore expulſus, & nunquam faciam pactum cum aliquo homine ad detrimentum veſtrum, & ſi aliquod malum fuerit dictum mihi de vobis, vel non habeam inde curam, vel vos ad rationem ponam, & accipiam inde judicium quod dederint mihi iſti qui ſunt in hoc pacto & voluerint concordiam inter me & vos de meis & veſtris hominibus, recepta & emendatione in loco & tempore convenienti ſtem vobis in prædicto placito, & hoc totum compleam ſine arte & malo ingenio: & ſi, quod abſit, ab aliquo fueritis captus, modis omnibus nitar & intromittam me ad abſolutionem veſtram, & veſtri honorem, & rerum veſtrarum recuperationem, & ad hanc fidelitatem confirmandam do vobis Comitem Domnum P. Gunſalvizi & inferius ſubſcriptos, ut ſi ego non attendero hoc pactum, ipſi ſtent vobiſcum

cum

cum honoribus ſuis, donec correxero: etſi iſti fuerint mortui vel expulſi, qui ſucceſſerint dent vobis ad faciendum ſupradictum pactum. Anno 1123.

3 Nos Archiepiſcopi & Epiſcopi infra ſcripti promittimus & affirmamus, quod ſi Regina, quod abſit, non attenderit ſupradictum pactum, ſtemus cum Archiepiſcopo ad detrimentum & damnum Reginæ, excomunicemus eam illico & ejus & terram & Epiſcopatus noſtrum præter Baptiſmum & Pœnitentias, donec corrigatur.

Quæcumque hactenus fuerunt inter me & vos ſint condonata & abſoluta deinceps, & quidquid de hoc pacto abſolveritis ſit abſolutum. Conſimile ſcriptum tenet Regina. Epiſcopus Munio Vallibrienſis confirmo. Epiſcopus Alo Aſtoricenſis confirmo. Joannes Ramirizi juro. Guterre Horca juro. Petrus Guterrizi juro. Joannes Didaci juro. Federnandus Joannes juro.

Cetera ſcripta atque placita quæ inter Archiepiſcopum & Reginam uſque ad hoc pactum præceſſerant, irrita & caſſa haberi diffinitum eſt. Hoc ſolum firmiter teneri: hoc ſolum fideliter cuſtodiri ſancitum eſt.

Literæ Calixti Papæ miſsæ Archiepiſcopo ſuper commiſſione legationis. *Cap.* 60.

Calixtus Epiſcopus ſervus ſerv. Dei. Ven. fratri D. S. Jacobi Archiep. & Legato R. E. ſalutem & Apoſt. benedic. Perſpectis Lucenſis Eccleſiæ ejuſque Epiſcopi nuntiis agnovimus dilectionem veſtram, Legatione vobis digne à nobis olim tradita, neſcio quorum perverſorum impedimento minime fungi: unde valde doluimus & miramur noſtra in veſtris partibus in tantam devenire tribulationem. Quapropter eamdem Legationem ſicut prius vobis confirmamus, & quaſi filium chariſsimum monemus, ut noſtra in veſtris partibus peragatis, & quæ corrigenda ſunt, corrigatis, emen-

Anno 1123 *detisque hujus sacræ sedis licentia & auctoritate. Valete.*

Ego Cardinalis Deus dedit S. Laurentii conf. Joannes Cardinalis. Petrus Cardinalis conf. Data apud Laternum II. Nonas Martii scripta per manus Ugonis Subdiaconi

Quod acquisita per Prælatum literarum memoriæ sunt tradenda. Cap. 61.

Verba Archi. DOminus ac Redemptor noster volens iter nostræ operationis inofenso pede dirigere, docet nos, ne qui ad exemplum bonæ actionis pastorali cura ceteros debemus instruere, aliquando bona quæ agimus occulantes lucernam sub modio convincamur abscondere: *Nemo* (inquit) *accendit lucernam, & ponit sub modio*: sicut enim lucerna, quæ sub modio est, nullum alium locum, præter eum in quo est, illuminat, sic & qui clam bene operatur, neminem præter se ipsum exemplo sui ipsius informat. Iterum ne si opera bona nostra humanis præsententur obtutibus, quasi lucernam supra candelabrum positam ventus elationis extingueret; arrogantiam declinare docuit, cum subjunxit: *Cum omnia bona feceritis, dicite, servi inutiles sumus.* Eo igitur calle quo docuit, & quomodo docuit, incedere cupientes, si quid dignum memoria in Episcopatu vel Archiepiscopatu nobis seu antecessoribus nostris contigerat, necnon etiam quantum unusquisque Ecclesiæ cui præsumus prodessemus, ne oblivionis fieret obsoletum fuligine, dignum duximus in hujus libri serie ad ædificationem sequentium compilare. Bene autem officium hujus libri cum Ethymologia sui concordat vocabuli, cum sane hac de causa *registrum* quod *retrogesta*, vel *res gestas* contineat appelletur. Donet autem Dominus nobis, quibus vineam suam locavit agricolis, ne sicut infructuosa ficulnea terram inutiliter occupantes hujus districtæ animadversionis sententia feriamur *malos male perdet*, &

& cetera, ſed ut talentum duplicatum Domino fideliter apportantes iſta voce Dominica conſolemur : *Euge ſerve bone* &c. Jam demum quod per nos noſtra noviter acquiſivit Eccleſia, ſequens neceſſe eſt ut demonſtret ſcriptura. Anno 1123

Urraca ſiquidem Dei ordinatione Hiſpaniarum Regina, omnes hereditates quas ſibi Dña. Tigria contulit, hereditario jure poſsidendas Eccleſiæ noſtræ contradidit, ut quia tantum ac talem hereditabat Apoſtolum, peccatorum ſuorum percepiſſet remedium. Hujus facti æmula Dei æmulatione prædicta Tigria dimidietatem aliam, quam ſibi ſervaverat, huic ſimiliter Eccleſiæ poſt mortem ſuam ſtatuit relicturam.

Acquiſitio quarumdam hereditatum.

HÆC ſunt nomina hereditatum quas Regina Domina Urraca & Tigria Enxemeniz dant Eccleſiæ B. Jacobi, & vobis Dño. Archiepiſcopo D. *Baſtavales*, *Dayan*, *Neruimes*, *Cirquites*, *Dorma*, *Queygido*, *Gandera*, *S. Julianum*, *S. Eulaliam*, S. Vincentium, Monaſterium de *Villarino*, quod eſt in ripa Minei cum hereditatibus ſuis, in Salnes de Monaſterio de *Supratelio* portionem noſtram: de S. Maria de Tralegio de Sancta Maria de Cendam, de S. Mamete de *Alamir*, & alias hereditates, ſimiliter mando & dono vobis quas debeo habere pro aliis meis hereditatibus, quas vendidit frater meus Petrus Enxemeniz ſine meo conſilio & voluntate in Salnes, *Superata*, *Guldreganes*, *Truanes*, pro quibus debeo ego Trigria Enxemenzi me prius integrare & poſtea dividere alias cum fratribus meis. De omnibus his præfatis hereditatibus ego Regina D. Urraca & D. Tigria damus & concedimus Eccleſiæ B. Jacobi & vobis Archiepiſcopo noſtras portiones.

Marina Rabinadiz dedit B. Jacobo & Domno Archiepiſcopo & ejus Canonicis Villam quamdam cum homi-

Anno 1123 nibus & hereditatibus ſuis, quæ vocatur *Savardes.*

Juramentum Reginæ quod præſtitit Archiepiſcopo. Cap. 62.

POſtquam igitur Venerabilem Dñum D. jam tunc temporis Compoſtellanæ Sedis primum Archiep. nec non & S. R. E. Leg. Regina Dña. U. proh nefas! fecerat ſub cuſtodia detineri, Compoſtellana manus de ſuo Paſtore liberando ſolicita unanimiter nitebatur ut eum quem illa male ceperat, vellet nollet dimitteret: cujus inſidias cum ſibi multo ante intendi cognoſceret, noluit tamen ab ejus ſervitio aliquatenus declinare, ſed ejus juſsis obtemperans, ſuo cum exercitu in Portugalenſes hoſtes ſequitur profecturam & ſperantem quod quia illum in terra ſua capere non poterat, in Portugalia, ubi tot vires ſibi non ſuppeterent, licentius poſſet. Eo igitur ut diximus per Dei miſericordiam ab ejus manibus liberato, quoniam indignum fuerat ut carcerali manciparetur cuſtodiæ cui Deus contulerat poteſtatem ligandi ſolvendique in Cælo & in terra, reſtabat inter eum & Reginam pacem conciliari, quæ etiam ſuper eo ſolvendo querebatur ſe vim coactionis à ſuis hominibus pertuliſſe. Sopita demum inter eos omni hac in perpetuum querela, & ne fide media foret amplius ſuper his conqueſtura, vulnus tamen tacitæ ſimultatis in abdito ſui conſervabat pectoris. Sed quis non credit quod tunc mala femina lædit, quando flens jurat, nec enim perjuria curat. Cum enim aliquanto poſt adveniens, Gallæciam viſitaret, quoſdam qui per Archiepiſcopi liberationem ſibi vim intulerant, Regiæ Majeſtati cauſabatur obnoxios, utpote qui temerario auſu conſpirationis in eam non ſolum ab hereditatibus proſcribi, verum etiam plecti debuiſſent ſententia capitali. Tunc quia juſtum erat, ut de quacumque impeterentur cauſa, ad hanc illis ejus auxilium non deeſſet, pro illis à Regina violenter impetitis juſtæ defen-

fensionis scutum opposuit, ut si quæ in eos intentarentur, sicut intentabantur, adversitatis spicula, illa unus pro omnibus paratus exciperet. Tandem itaque exilium, proscriptionem hereditatum, & si quæ sint similia quæ regia animadversio ad vindictam fieri postulat, CCC. marcis & eo amplius de suo redimens, ad amorem suum suorumque Reginam studuit revocare. Deo autem gratias quia adeo illum intra gremium suæ dilectionis ex tunc & modo Regina confoveat, ut cui libentius consiliorum suorum committat arcana, quippe in quo potius confidat, non habeat. Etenim gratiam in oculis Regum invenire non nisi donum Dei est. Post confectam interea inter eos pacem & juris jurandi robore stabilitam, Arias Petrizi Dux Castelli *Lupariæ*, quoniam Regina socerum ejus Comitem Dñum P. cum filiis & uxore in vincula conjecerat, in rebellionem conversus est: ad cujus Castelli obsidionem dum Regina milites suos circumquaque diffunderet, quia non se facile præbebat asultui, cominus à facie ejus Castellum aliud statuit obfirmare. Anno 1123.

2 Circa quod opus dum argumentosa existeret, quidam de militibus Archiepiscopi illam adeunt colloquutum, sperantes eam erga illum priorem animum non mutasse, credentesque se parti ejus feminam invenire, virum firmissimum repererunt: En, inquiunt, Regina, nisi tuæ displiceat Majestati Archiepiscopum illum D. semper tuæ voluntati contrarium, captum dabimus, vel occisum. Quos torvo vultu Regina respiciens, non solum sacrilegii scelus execratur auditum, sed accitis qui stabant testibus unum eorum, videlicet Petrum Garcionem, qui prolocutor extiterat, quæ soli sibi dixerat, coram illis; ut professio reum faceret, iterare compellit: qui convictus ex ore proprio rem abominabilem protulisse, captus, & catenatus, atque in carcerem retrusus, in foveam incidit, quam præ-

ten-

Anno 1123 tendit : ceteris quia id conſtanter negaverant, ſatisfactioni militiæ reſervatis. Inquiſitus autem ab eadem Regina quo ordine id inordinatum fieri ſtatuiſſet, inſinuat : Cum, inquit, de Caſtello ſuo *Honeſto* regrediens paucis, ut aſſolet, comitatus, *Iriam* tetendiſſet, communi deliberaveramus aſſenſu, ut potius morti quam capturæ eum manciparemus. Si autem eo in loco in quo ſperabamus, nec hoc nec illud contingeret, ſtrenuitati meæ injunctum iri hujus rei caput eſſe depoſco. Etenim circa noctis medium ipſo & ejus cubiculariis reſolutis in ſomnum, armata manu furtim per loca quæ bene noveram, cameram introgreſſus, voluntatis meæ proculdubio compos exiſterem. Poſtquam ergo tam deteſtandum facinus & quonam modo fieri debuiſſet, Regina conſiderat, Tu ne es, inquit, quem nudius tertius majorem domui ſuæ præfecerat, quem præ ceteris diligebat, cui etiam intima conſilia ſua credere conſueverat? Vere *inimici hominis domeſtici ejus*, quia *qui edebat panem ejus ampliavit adverſus eum ſupplantationem.* Quamvis autem Regina, qui & quales adverſus mortem Archiepiſcopi conſpiraſſent, primo per Bernaldum Eccleſiæ noſtræ Theſaurarium, & Fernandum Petrizi ejuſdem Reginæ Cancellarium, ei notificare ſatageret, & ut ſibi de eis præcaveret, iterum per Comitem Dom. R. pietate ſolita commoneret, beneficium tamen quod unicuique eorum Archiepiſcopus præſtiterat, de eis talia credere non ſinebat. Quoſdam enim ab ipſis rudimentis infantiæ paterna dilectione uſque ad provectum militiæ alendos ſuſceperat : quoſdam adultos ætate armaverat, & quæ militare officium exigit, equos, arma contulerat : quibuſdam ſe ipſum & curiam ſuam eorum arbitrio diſponenda commiſerat; & quoniam bona pro malis perfectorum eſt reddere, nec adhuc nos humana fragilitas ad perfectionis culmen permittit aſcendere, à tramite tamen non declinavit juſtitiæ,

qui

qui mala pro malis noluit compensare. Dicit enim Augustinus : „ Reddet Deus mala pro malis , quoniam justus est: „ bona pro malis , quoniam bonus est : bona pro bonis, „ quoniam bonus & justus est : mala pro bonis non , quia „ injustus non est. “ Temporalem igitur vindictam in eos quantum licuit executus , eorum domos & hereditates depopulando diruit , destruxitque funditus : & quoniam hereditatum destructio non satisfaceret ultioni , complices & conspiratores tanti sceleris quos apprehendere potuit,in carcerem retrudi fecit : elapsos vero per fugam , usquequo satisfacerent , anathematis vinculo colligavit. Anno 1123.

3 Ecce dum breviloquus esse studui , causas & eorum nomina prætermisisse me memini : sed hoc peccatum facile veniam meretur , quod peccatum non esse verisima ratione colligitur. Si vero peccatum esse constiterit , ecce stylus præ manibus est , & lingua cum animo dictantis paret obsequio , ut sine deformitate tractatus apponi possint quæ apposita non sunt : quamvis enim neuter eorum suo proprio designetur vocabulo , non minus tamen enormitas sceleris apud aures vulgi eorum infamiam sineret promulgari. O utinam nec tantum scelus aggredi umquam voluissent , nec de se nobis tam lugubrem materiam præstitissent! Quantum enim incœptio pravæ voluntatis differre habeat à perfectione operis , ex verbis possumus colligere Augustini , qui dicit : Voluntas perfecta reputabitur pro opere facti. Si iterum qui , secundum Joannem , fratrem suum odit ad mortem , homicidii reatu constringitur ; quanto magis isti voluntatem suam jam ad effectum quantum in eis est perducere cupientes , duplicis reatus macula offuscantur , qui & de Patre patricidium , & de Domino notam proditionis incurrunt. Vellim utique si possim tantum dolorem ad memoriam nolle reducere , qui me & ceteros qui recte sapiunt , cogit in gemitus & lacrymas prorumpere. Quis enim

Anno 1123 enim non profusis lacrymis sicco oculo transeat; cujus recolentis verba singultus non intercidat, in quo solo salus consistit patriæ, per quem status roboratur Ecclesiæ, ausu sacrilego necem sui Domini quempiam pertentare? Quorum intentio hunc rei exitum prætendebat, ut quia non erat alter qui se murum pro domo poneret Israel, eo sublato Pastore Dominicum gregem acephalum invenirent, & tunc domos continuare & hereditates suas propagare liberius possent. O vere Judæ similes! qui si ad effectum perduxissent quod volebant, in nullo prorsus peccatum esset dissimile, nisi quod ille Deo, hi mortem homini machinabantur. Cupio autem uniuscujusque causam qua id ausus fuerit explicare, qui plerumque interrogati se accusant, dum se cupiunt excusare, & sic eo magis viliores appareant, quanto pro tam vili causa in tam excellentem virum necem fuerint demoliti: ponamus vero quod justæ conspirationis eos causa extimulaverit, quod tamen non esset eorum justæ defensionis occasio, quoniam ibi jus suum perdit justitiæ, ubi contra defensorem justitiæ manum suam inconsulte quærit extendere: legimus enim quod pereuntes arcam Domini casuram voluerunt erigere, sed quia inconsulte manum suam appositere bobus calcitrantibus periere. Si autem mortis sententiæ deputati sunt qui cadentem satagebant erigere, quali sunt digni supplicio, qui arcam Domini firmiter stantem ad ruinam voluerunt impingere? Ecce dum præscrutandæ veritatis gratia sententiarum pelagus evitare percupio, figenda est ancora, ne viribus eloquentiæ meæ cum voluero ad portum enatare non possim.

Cum igitur Petrus Garcio, ut diximus, ab Archiepiscopo haberetur inter charos charissimus, qui & tanto postea majori fuit odio dignus, quanto ultra speratum inter inimicos de amicissimo factus est inimicus, terram quæ vo-

ca-

catur *Cordarium* de manu Archiepiſcopi ſuſcepit in præſti- Anno
monium : quam poteſtatem dum in tyrannidem convertiſſet 1123.
& de ſubſtantiis pauperum hydropiſim avaritiæ ſuæ explere nullatenus potuiſſet, videns quod nihil profeciſſet admonitionibus, eo uſque pati voluit Archiepiſcopus, quamdiu ejus imperium non eſſet oppreſsio pauperum : nec mora ſublato honore cœpit inhumanius inſanire & furere, atque complices & coadjutores factionis indeſinenter inquirere. Convictus ergo tanti facinoris prius à Regina captus eſt; deinde Dño. Archiepiſcopo Procerum Gallæciæ conſilio & juſtitiæ regula exigente, ab ipſa Regina redditus in ergaſtulo carceris *Honeſti* nomine, condigna eum & ſocios pœnitentia ſubſequente ab Archiepiſcopo miſſus eſt. Ad ultimum poſt diuturnam carceris macerationem duo millia ſolidorum Dño. Archiep. in ſuam redemptionem contulit; & ſic eum Archiepiſcopus tali juramento ſibi reconciliavit: Juro ego Petrus Garcio cum XII. juratoribus, in primis per Omnipotentem Deum, & cetera per quæ vulgaris uſus fidem exigit juramenti, quod terram Reginæ Dmnæ U. ſive homines, dicto vel facto nullatenus impugnem : neque terram præſentis Archiep. Dñi. D. in cujus poteſtate ſum, neque terram Fernandi Joannis, ſive fratris ſui Petri Mariſcot, vel eorum homines, tam terram populatam quam depopulatam, & ab iſto Natali Domini quod eſt ſub Era I. C. LXII. (*) uſque ad aliud Natale, anno videlicet completo, non requiram nec habeam dominium alicujus qui in veſtram terram guerram moveat : finito vero hoc anno ſi Dñm habuero qui contra omnes vos vel contra quemlibet veſtrum guerram faciat, & cum eo me guerra illa invenerit, taliter cum Domino meo contra vos veniam, ut

(*) LXI. *legendum* (*anno ſcil.* 1123.) *ut præcedentia & ſubſequentia firmant.*

Anno 1123 salva fide Domini quantumcumque potuero honorem & utilitatem vestram sicut dominorum sine fraude & malo ingenio prætendam. Præterea do Ariam Petrizi ad fidem, ut si de prædicto pacto perjurus extitero, ipse non recipiat me in terram suam, sed disturbans me, adjuvet vos, ego autem deinceps sim perjurus, & omnes qui mecum jurant, & insuper persolvam tria millia solidorum unde fidejussores jam dedi.

De confirmatione legationis. Cap. 63.

1 LIcet Archiepiscopus D. inter tot tribulationum turbines positus vexaretur, & sæcularium negotiorum difficultatibus undique circumveniretur, de proficuo tamen & exaltatione suæ Ecclesiæ plurimum solicitus, legatos suos P. Fulconis, & P. Heliæ, alterum Ecclesiæ B. Jacobi Capellanum, alterum vero Archidiaconum, Romam cum sua benedictione, quadringentis scilicet aureis & cum suis & ex parte Regis & Reginæ supplicatoriis literis, necessariis itineris sibi traditis, destinavit, & per eos Legationis suæ, quam Toletanus perturbaverat, confirmationem Rege & Regina supplicante, & sua familiaritate & obsequio subveniente, hujusmodi literis à Dño. Papa sibi missis impetravit.

2 *Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratribus & Coepiscopis, Archiepiscopo Bracarensi, Episcopo Colimbriensi, Portugalensi, Tudensi, Auriensi, Vallibriensi, Lucensi, Astoricensi, Avilensi, Salmanticensi, Abbatibus, Præpositis per Emeritanam & Bracarensem Provincias constitutis, salutem & Apostolicam Benedictionem. Antiqua sedis Apostolicæ institutio exigit* &c. Ut supra Cap. 17. n. 2. *Dat. in burgo S. Fabiani III. Kal. Decembris.* (Anno 1123.)

3 Per eos etiam Legatos Dominus Papa tale privilegium ipsi Compostellano direxit, per cujus auctoritatem ob

ob B. Apoſtoli Jacobi reverentiam, & ob ſui nepotis Ildephonſi Regis præcipuum amorem, & ipſius Compoſtellani ſpecialem dilectionem, concedit & confirmat B. Jacobi Eccleſiam Metropolitanam Emeritanæ Sedis dignitatem, prius ſibi ad tempus conceſſam, quiete & abſque calumnia obtinere & perpetuo poſsidere. Anno 1123.

4 Ecce Privilegium de confirmatione translationis Metropolitanæ dignitatis quæ Emeritanæ Sedis fuerat, in Sede B. Jacobi translatæ.

Calixtus Epiſcopus ſervus ſerv. Dei. Ven. fratri D. Compoſtellano Archiep. ejuſque ſucceſſoribus canonice promovendis in perpetuum. Poteſtatem ligandi atque ſolvendi in Cælis & in terra, &c. (1)

Celebratio Concilii. Cap. 64.

1 COmpoſtellanus igitur literis Domini Papæ Calixti de legationis ſuæ confirmatione viſis & acceptis, Epiſcopos & Abbates per Emeritanam & Bracarenſem Provincias conſtitutos ad Concilium invitavit, quibus omnibus præter Braccarenſem & Colimbrienſem ad ejus invitationem Compoſtellam gratanter confluentibus, Concilium ibidem Domino Rege Ildefonſo cum Principibus & fere omnibus terræ poteſtatibus præſentibus, *mediante Quadrageſima* celebravit: in quo nimirum Concilio ipſe de proficuo & honore S. Eccleſiæ juxta datam ſibi à Domino facultatem fratribus venerabilibus Aſtoricenſi, Valibrienſi, Abilenſi, Lucenſi, Salmantiſcenſi, Tudenſi collaborantibus, prudenter & laudabiliter tractavit. Bracarenſi vero & Colimbrienſi, quia nec ad Concilium venire, nec excuſatorias perſonas mittere voluerunt, Canonicas inducias infra quas in ſuam præſentiam ſatisfacturi de culpa ve- Anno 1124.

(1) *Intruſa hic Bulla, ſuo mota loco. Eam ſequenti capite cum modo impetrationis reperies.*

Anno venirent, communi supradictorum fratrum consilio & ro-
1124 gatu concesit: quod quia facere noluerunt, Canonica eos sententia transactis ipsis indutiis, multavit.

2 Et post equidem hujus Concilii celebrationem proxima *Pentecoste* præfactus Rex jam juvenis, novis armis ab altari B. Jacobi, Compostellano consulente, & ipsa arma benedicente, acceptis, Montani honoris quem Ecclesia Compostellana diu amisserat, medietatem ipsi Compostellano & suæ Ecclesiæ reddidit, facto etiam de hac medietate privilegio, propria manu roborato, & super altare B. Jacobi obiato, se aliam eidem Ecclesiæ medietatem suo honore & suo posse crescente, redditurum, in manu Domini Compostellani & super altare B. Jacobi Clero & Populo vidente & audiente firmiter promisit. Compostellanus autem hoc dono à Rege accepto, X. argenti marcas non in pretium, sed ex sola charitate, & dilectione, ipsi Regi hilariter largitus est: ipsius quoque Regis Consiliariis qui suam partem in hoc negotio juverant & substentaverant, magnum pecuniæ pondus munifica manu erogavit. Contulit etiam ipsi Regi XXX. marcas argenti, & mille solidos cum tribus optimis sonipedibus, sed hoc fecit occulte propter Reginam, quæ tunc temporis eidem Regi filio suo penitus desidebat; metuebat enim ne ipsa Regina hujusmodi largitiones suboleret, & inde sibi infesta & irata efficeretur.

3 Interea idem Archiepiscopus, Metropolitana Emeritanæ Sedis Dignitate sibi & suæ Ecclesiæ ad tempus collata, donec videlicet Emeritana Sedes Christianorum potestati & dominio redderetur, exemplo boni & discreti pastoris cœpit secum tractare & solicitus esse quomodo præfatam dignitatem suæ Ecclesiæ in perpetuum posset vendicare & retinere. Recondiderat enim in armariolo suæ mentis illud verbum Sapientis: *Melius esse omnino honorem non acqui-*

re-

rere, quam acquisitum per desidiam & negligentiam amittere: noverat etiam gravissimum & intolerabilem casum esse de prælatione in subditionem, de dominio in servitutem, de divite cultu in nuditatem, & idcirco metuens ne sua Ecclesia supradicta dignitate privata & exuta de Metropoli efficeretur Suffraganea, Legatos suos Petrum Fulconis Cardinalem, & Petrum Heliæ Archidiaconum suum (*) cum sua benedictione, quadringentis scilicet aureis, omnibus necessariis totius itineris eis ambobus ad plenum collatis, Romam destinans, Dñum. Papam per literas suas supplici & humili voce rogavit; quatenus Metropolitanam Emeritanæ Sedis dignitatem, quam Compostellanæ Ecclesiæ (ut dictum est) ad tempus concesserat, eidem Ecclesiæ ob B. Jacobi reverentiam in perpetuum obtinendam atque possidendam concederet, & concessam auctoritatis suæ privilegio sanciret & confirmaret. Amicos quoque suos & familiares, quos tunc temporis Romæ habebat, literis suis destinatis, obnixius deprecatus est, quatenus sui fautores & adjutores in hoc negotio esse satagerent. Legati ergo post immensos itineris labores & multas anxietates *Romam* tandem pervenere, & majorem quadringentorum aureorum partem primum Dño. Papæ ipsius pedes deosculantes, & eum ex parte Domni Archiepiscopi Didaci humiliter salutantes præsentaverunt: deinde minorem partem Cardinalibus & Romanæ Curiæ primoribus prout melius noverant esse distribuendos, distribuerunt. Postremo qualem quantamque dilectionem Compostellanus Archiepiscopus erga Dñum. Papam & Romanam Ecclesiam gereret, & quam devotus & quam paratus ad eorum servitium & voluntatem exequendam & ad exhibendam Romanæ Ecclesiæ obedientiam esset, viva voce exposuerunt. Ad hæc literas quas ex parte ipsius Compostellani ad Dñum. Papam secum tulerant in Curia recitandas dederunt. Literis ergo recitatis & ver-

Anno 1124

(*) *Vide Cap. præc.*

Anno 1124 verbis Legatorum auditis velle & petitio Dñi. Compoſtellani univerſis innotuit. Erat autem illius velle & petitio, ut præfata Dignitas in Compoſtellanam Eccleſiam perpetualiter transferretur, & translatam Apoſtolicæ auctoritatis privilegio ſanciretur & confirmaretur.

4 Domnus itaque Papa conſilio cum Cardinalibus & cum Romanæ Curiæ Optimatibus inito Domnum Compoſtellanum in ſuis petitionibus exaudiendum eſſe ob B. Jacobi reverentiam, & ob fidelitatem & dilectionem quam erga Romanam Eccleſiam gerebat, communi omnium aſtantium aſſenſu decrevit. Vocatis itaque Legatis quid conſilii cum Cardinalibus cepiſſet, talibus verbis ſeriatim eis apperuit: Quantam dilectionem, & quam devotam voluntatem Domnus veſter Compoſtellanus Archiepiſcopus, noſter ſpecialis amicus, erga nos & Romanam Eccleſiam gerat, univerſis Romanæ Curiæ perſonis ſatis manifeſtum eſt: nam licet ſit localiter à nobis multum remotus, præſentem ſe tamen nobis & animi charitate & frequenti benedictionum exhibitione exhibet: unde apud nos exaudiri, & petitionem ſuam quamvis arduam, impetrare omnibus bonis Romanæ Curiæ unanimiter volentibus & conſulentibus, profecto meruit. Metropolitanam ſiquidem Emeritanæ Sedis dignitatem quam Compoſtellanæ Eccleſiæ ad tempus conceſſeramus, eidem Eccleſiæ ob Dei & B. Jacobi reverentiam & ejus amorem in perpetuum concedimus, & illam conceſsionem auctoritatis noſtræ privilegio communi fratrum conſilio ſtabiliter & firmiter ſancimus, & confirmamus. Illud autem privilegium ad Dominum veſtrum feretis diſsigillatum, ea videlicet de cauſa, ut ipſe & ſui boni Clerici privilegium illud legant, & diligenter inſpiciant, utrum aliquid ſit in eo ad ſtabilitatem & firmitatem addendum vel excludendum & meliorandum. Quod ſi quid in eo corrigendum & meliorandum viderint, ad placitum ſuum corrigant, & emen-

emendent. Postea Dominus vester correctum & emendatum nobis remittere studeat, & nos Privilegium illud impresso nostræ auctoritatis sigillo sigillabimus, supra memoratam dignitatem in Compostellanam Ecclesiam Appostolica auctoritate perpetualiter transferentes. Anno 1124

5 His auditis Legati Domni Compostellani pedes Domni Papæ humiliter osculati sunt, immensas ejus majestati grates ex parte Domni Compostellani referentes, & fidelem obedientiam cum reverentia ex parte Compostellanæ Ecclesiæ pro tanti beneficii collatione eidem pollicentes: postea paucis diebus evolutis promissum privilegium de manu Domni Papæ accipientes ad propria cum gaudio reversi sunt & privilegium disigilatum Domino suo læta manu præsentaverunt. Cumque Domnus Archiepiscopus super absentia Sigilli non modicum miraretur, Legati causam quare illud Privilegium disigillatum attulissent, his verbis ipsi expossuerunt: Venerabilis Pater, Domnus Papa Te & tuam Ecclesiam sicut nos ex ipsius verbis plane perpendimus, internæ dilectionis brachiis amplectitur, & te inter familiarissimos amicos suos, & specialissimos filios ob benevolentiam & fidelem obedientiam quam sibi & S. R. E. studes exhibere pro certo habet, & ut tibi pateat ipsius dilectionem per operis exhibitionem erga te veram esse & sinceram, istud Privilegium destinavit tibi disigillatum, ut si quid in eo addendum, vel removendum unde firmius & stabilius efficiatur videris, addi pro velle tuo vel removeri facias. Et postquam id ad libitum tuum correxeris, statim ei remittere studeas, & quale ei remiseris, tale tibi ob Dei & B. Jacobi reverentiam, & ob tui præcipuam dilectionem ab eo sigillabitur & confirmabitur. Hoc audito Compostellanus non modico gaudio repletus Clericos suos meliores & familiariores illico convocari jussit; quibus ad ejus invitationem libenter confluentibus præcepit quatenus dili-

Anno 1124 diligenter inſpicerent, utrum aliquid in eo Privilegio addendum eſſe viderent, quo addito, vel excluſo privilegium ſtabilius & firmius efficeretur: illi autem illius præcepto obtemperantes, ſupradictum Privilegium legerunt & relegerunt: quæ in eo corrigenda & melioranda invenerunt, prout melius potuere, emendaverunt. Correcto, aut emendato Privilegio, quia Dnus. Compoſtellanus Dñi. Papæ dilectionem & benevolentiam pro tanti beneficii & tantæ dignitatis collatione erga ſe & Eccleſiam ſuam, magnam eſſe cognovit, illud Gregorianum memori mente recolens: *Probatio dilectionis exhibitio operis eſt*, trecentas auri uncias ipſi Papæ & ceteris Romanis ſuis familiaribus ex charitate & benevolentia direxit, legatos quoque ſuos P. Fulconis Cardinalem, qui Privilegium attulerat diſigillatum, & Adefonſum Petridem B. Jacobi Canonicum, Romam cum ipſo Privilegio remiſit: benedictionem autem ſupradictam non ipſis Legatis commiſit deferendam, ſed potius peregrinis notis & fidelibus, metuens ne ſi ipſi legati eam ſecum deferrent, incurſo captionis in itinere periculo eam omnino amitterent: Aragonenſis quippe Rex Dno. Compoſtellano. Dñæ Reginæ U. cauſa, quam manu tenebat, & cui amicabatur tunc temporis, mirabiliter inimicabatur, & quoſcumque de Gallæcia aut Caſtellana patria in itinere deprehendere poterat, omnes præter Hieroſolimitanos, male tractare & expoliari faciebat; ſed unus peregrinorum XXVII. uncias auri quas in capa ſua deferebat conſutas, cum ipſa capa à latronibus in itinere exutus amiſit: quarum amiſsio maximo impedimento & maximæ diſturbationi Legatis Domini Compoſtellani poſtea extitit: nam cum Romam perveniſſent, & ſupradictum Privilegium à Dno. Papa ſigillatum eſſet & confirmatum, pecuniam illam quam à peregrinis ſalvam acceperant, Dno. Papæ & aliis quibus diſtribuenda erat diſtribuerunt. Sed unde

de XXVII. uncias quæ in itinere amissæ fuerant restaurarent, non habuerunt: & quia ad Dominum suum redire nisi illis XXVII. unciis restauratis non audebant, fere per unum mensem soliciti & anxii Romæ morati sunt. Dominus enim suus Archiepiscopus per obedientiam eis injunxerat, ut illas trecentas auri uncias Dño Papæ & aliis suis amicis integras impartirent. Anno 1124

6 Erant autem tunc temporis duo Canonici B. Jacobi, P. Astrarides, & Pelagius Joannides in partibus illis, qui in Apuliam & in Ciciliam biennio jam transacto profecti fuerant, auxilium ad opus Ecclesiæ B. Jacobi à fidelibus petituri. Et illi equidem duo Canonici finibus illarum Provinciarum, quærendo quod dictum est perlustratis, in patriam suam reverti jam disposuerant, & revertentes *Papiam* usque jam pervenerant. Quod cum Dñi Compostellani supradicti legati supradicta de causa Romæ commorantes comperissent, inito consilio inter se statuerunt, ut altero eorum, Petro Fulconis scilicet Cardinali, Romæ remanente, alter scilicet Adefonsus Petrides ad eos Papiam veniret, XXVII. uncias auri quæ sibi de trecentis unciis defecerant, mutuatorie vel aliquo alio modo ab eis extorturus. Qui cum ad præfatam civitatem perveniisset, quam cito suos concanonicos ibi invenit: totam rem sicuti gesta erat, & quare veniisset, eis seriatim narravit. Illi vero nihil de ejus verbis dubitantes constituerunt, ut alter sui cum ipso Adefonso Petride ad supradictum Cardinalem Romam veniret, quidquid ipsi Legati postulabant executurus: & cum Adefonsus Petrides Romam cum ipso suo concanonico reversus esset, ipse & Petrus Fulconis Cardinalis XXVII. uncias auri ab illo acceperunt, & eas Domino Papæ, & aliis quibus erant distribuenda, distribuerunt, & sic trecentæ unciæ auri quas Dominus Compostellanus Domino Papæ ex caritate & benevolentia destinaverat, com-

Anno 1124 pletæ ſunt. Erant autem ducentæ earum de Theſauro B. Jacobi, centum vero de facultate & proprietate Domini Compoſtellani. Deinde Privilegium de perpetua translatione Emeritanæ Dignitatis in Compoſtellanam Eccleſiam cum Pallio ejuſdem Dignitatis de manu Dni. Papæ accipientes, ad propria cum gaudio reverſi ſunt. Eſt autem exemplar illius Privilegii infra ſubſcriptum hoc modo.

Compoſtellana Eccleſia Metropolis in perpetuum.

7 *CAlixtus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compoſtellano Archiepiſcopo ejuſque ſucceſſoribus canonice promovendis in perpetuum. Poteſtatem ligandi atque ſolvendi in Cælis & in terra B. Petro ejuſque ſucceſſoribus Auctore Deo principaliter traditam illis Eccleſia verbis agnoſcit, quibus Petrum Dominus eſt alloquutus*: Quæcumque ligaveris ſuper terram, erunt ligata in Cælis, & quæcumque ſolveris ſuper terram, erunt ſoluta & in Cælis. *Ipſi quoque & propriæ firmitas & alienæ fidei confirmatio eodem Deo Auctore præſtatur cum ad eum dicitur*: Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua Petre, & tu aliquando converſus confirma Fratres tuos. *Oportet ergo nos, qui licet indigni B. Petri reſidere videmur in loco, prava corrigere, recta firmare, & in omni Eccleſia ad interni arbitrium judicii ſic diſponenda diſponere, ut de vultu Dei judicium noſtrum prodeat, & oculi noſtri videant æquitatem. Fraternitatis igitur tuæ petitionibus annuentes Compoſtellanæ B. Jacobi Eccleſiæ, cujus in ea venerandiſsimum corpus eſt poſitum, ob ipſius à Deo dilecti Apoſtoli reverentiam Archiepiſcopalis Cathedræ dignitatem, quam ei ad tempus conceſſeramus donec Emeritana Civitas Chriſtianorum dominio redderetur, præſentis paginæ auctoritate in perpetuum obtinendam confirmamus, ut eadem opulentiſsima quondam, & famoſi nominis Emeritana Civitas, quæ nunc peccatis exigentibus ab impia Sarracenorum tyrannide poſsidetur,*

Com-

Compoſtellanæ Civitati ſicut ſuæ Metropoli perpetuis maneat ſubjecta temporibus. Omnem quoque Pontificalis officii plenitudinem quam Emeritanæ Eccleſiæ Antiſtites antiquitus habuerunt, Compoſtellanæ Præſul Eccleſiæ integre deinceps quieteque obtineat. Suffraganei vero Epiſcopi Emeritanæ Metropolis, Salmanticenſis, Abilenſis, Colimbrienſis, & ceteri qui olim ejuſdem Emeritæ ſubjecti fuiſſe noſcuntur, Compoſtellano Archiep. cujus conſecratio ad Romanam tantum ſpectat Eccleſiam, tamquam Metropolitano proprio obedientiam & reverentiam prorſus exhibeant. Ipſe autem illos conſecrandi, eorum Eccleſias diſponendi, eos ad ſua Concilia convocandi, & cum ipſis Eccleſiaſtica diffiniendi negotia, liberam omnino habeat auctoritate Sedis Apoſtolicæ facultatem. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica ſæculariſve perſona hujus noſtræ conſtitutionis temerator extiterit, nec poſt commonitionem ſecundam vel tertiam reſipiſcens humiliter ſatisfecerit, à communione Sacratiſsimi Corporis & Sanguinis Domini & ab Eccleſiæ liminibus arceatur. Datum Laterani per manum Aimerici S. R. E. Diac. Cardin. & Cancel. VIIII. Kal. Julii Indictione II. Incarnationis Domini anno milleſimo centeſimo vigeſimo quarto, Pontificatus autem Domini Calixti Papæ anno ſexto. Anno 1124. Anno 1124.

SS. PETR.	SS. PAUL.	Ego Caliſtus Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus Conſ.	*Circum Crucem, ſignum Caliſti*: Firmamentum eſt Dominus timentibus eum.
CALIS- PP.	TUS II.		

Benevalete.

Diſcordia inter Toletanum, & Compoſtel. Archiep. Cap. 65.

1 EO tempore quo ſupra memorati Legati pro hoc privilegio inſigillando & confirmando Romam profecti ſunt, maxima diſſenſio inter Dnum. Compoſ-

Anno 1124 postellanum & Dnm. Toletanum exorta erat. Toletanus etenim totius Hispaniæ Legationem diutine obtinuerat: sed Domnus Papa Calixtus ipsius legationis partem Toletano substractam Dno. Compostellano ob B. Jacobi reverentiam & ob fidelem obedientiam quam Romanæ Ecclesiæ assidue exhibuerat, tunc temporis contulerat, & vices suas in duabus Provinciis, Bracarensi videlicet & Emeritana, exequendas, ipsi Compostellano commisserat: unde Toletanus non modica ira accensus, & vehementi mœrore affectus, ita graves inimicitias in Compostellanum exercebat, ut & ipsius Legationem quibuscumque modis poterat impugnando conturbaret, & Emeritanam Dignitatem à Dno. Papa illi jam concessam, violenter atque impudenter usurparet. Salmanticensem namque Episcopum, cujus ordinatio & consecratio ad Dnum. Compostellanum Canonica institutione pertinebat, quia ipsius Suffraganeus erat, absque consilio & voluntate comprovincialium & contra Sanctorum Patrum instituta, atque Sacrorum Canonum decreta, consecravit & ordinavit. Episcopos quoque, & Abbates, & personas Ecclesiasticas Dno. Compostellano ut Legato & Metropolitano obedire volentes, neglecta justitiæ regula & inconsiderata ambitione interdicebat. Bracarensi etiam & Colimbriensi literas suas direxit, in quibus utrumque, ne Dno. Compostellano aliquo modo obedirent, omnimodo prohibebat. Ipsi etiam Compostellano ne absque suo consilio Concilium celebraret per hujusmodi literas mandavit & interdixit.

Incipiunt literæ Toletani ad Compostellanum de interdictione Concilii. Cap. 66.

2 BErnardus Dei gratia Toletanæ Sedis Archiepiscopus & S. R. E. Legatus, dilecto in Christo fratri & Coepiscopo Compost. Didaco salutem. Vestræ dilectionis literas nobis delegatas vidimus, in quibus vos mediandi-

diante Quadrageſima Compoſtellæ Concilium celebra- Anno
re diſpoſuiſſe, & conſecratum noſtrum, Salmantinum ſcil. 1124
Epiſcopum advocaſſe, nobis innotuiſtis. Miramur unde admodum ſuper veſtræ calliditatis ſenſum tam præſumptuoſe vos agere, præſertim cum vos ignarum non credimus literas Dni. Papæ Calixti Archiepiſcopis per Hiſpanias conſtitutis, atque Epiſcopis, Abbatibus, & Præpoſitis Clericali & ordini atque laicali generaliter deſtinatas vidiſſe, in quibus nec veſtri, nec alterius perſonam excepit, ut mihi tamquam Romanæ Sedis Legato & Romani Pontificis Vicario obedientiam & reverentiam exhiberent, & vocati ad Synodum, ut quæ emendanda eſſent noſtri conſilio emendarent, unanimiter accederent. Contra hujuſmodi inſtitutionis auctoritatem hactenus nullum à Dno. Papa decretum huic auctoritati contrarium recepimus. Videtur etiam nobis vos contra Sanctorum Patrum diffinitiones & venerandarum legum ſanctiones agitare, & Sacrorum Canonum præcepta violenter caſſare: quia quod veſtrum non eſt, nec etiam ad vos pertinet, in noſtræ legationis Catalogo non juſſus, non rogatus præſumitis uſurpare: unde ex parte B. Petri Apoſtolorum Principis vobis interdicimus, ut abſque noſtri conſilio noſtraque juſsione præcedente generalem Synodum nullo modo celebrare præſumatis. Epiſcopis denique, & Abbatibus Bracarenſis Eccleſiæ ditioni ſubditis noſtræ ſocietatis participare volentibus, ne veſtræ interſint Synodo omnino prohibemus.

2 Quod veſtris in ſcriptis vos & Eccleſiam veſtram nos gravaſſe ac injuriaſſe de Salmantini Epiſcopi conſecratione nobis imponitis, noſtra conſcientia ut in aliquo vobis injuriam feciſſemus nequaquam accuſat. Quod enim fecimus, Romanorum Pontificum auctoritate, Dni. ſcilicet U. & P. necnon Gelaſii, & Dni. C. qui totius orbis Chriſtianitati modo præſidet, egimus: qui inter cetera privilegio ſuo

no-

Anno 1124 nobis missō & dato inseruit sic affirmans : *Illarum etiam Civitatum Diœceses, quæ Sarracenis invadentibus Metropolitanos proprios perdiderunt, vestræ ditioni eo tenore subjicimus, ut quoad sine propriis extiterint Metropolitanis, tibi ut proprio subjaceant & obediant.* Hac vero auctoritate fulti dictum Episcopum, quia nostræ potestatis erat, nullam vobis nec Ecclesiæ vestræ injuriam facientes ad Pontificii honorem sublimavimus. Constat nimirum vos multo majorem nobis injuriam intulisse, qui dum nostrum vos fingebatis amicum, nostræ Ecclesiæ dignitatem & honorem totis viribus clam & furtive imminuere, & insuper subripere, & si possibile esset aufferre, operam dedistis. Insuper etiam Abilensem Episcopum juri Ecclesiæ nostræ deditum, contra fas & contra legem consecrastis : cujus electionem sortilegam non canonice à Clericis, immò ab ineruditissimis laicis factam refutavimus, & canonice cassavimus. Omnibus etiam patet quantam in hoc sustinuimus injuriam: proinde vestræ suggerimus & suggerendo præcipimus strenuitati, ut de his omnibus nobis satisfacturus Dominica prima post Octavas Paschæ Legionem veniatis, & pro Primatu obedientiam quam Sacri Canones Metropolitanis Primatibus suis exhibere præcipiunt, nobis exhibeatis : si autem statuto die ad nos venire contempseritis, proculdubio sciatis nos Canonicam in vos extorquere sententiam.

His literis ampullosis & arrogantia atque garrulitate plenis Dnus. Compostellanus à tramite veritatis non devians, justitiæ & rationis regulam solicite observans, hujusmodi literis humilibus & rationabilibus more probi & sapientis viri respondit.

Incipiunt literæ Compostellani ad Toletanum de responsione interdictionis, & aliorum sibi ab illo objectorum.

3 FRatri in Christo dilecto Dño. B. Dei gratia Toletanæ Sedis Archiepiscopo, & S. R. E. Le-

ga-

gato, D. divino nutu Compostellanæ Sedis Archiepiscopus, & ejusdem S. R. E. Legatus, quæ agenda sunt subtilius inspicere, & inspecta solicitius & firmius observare. Literis vestræ prudentiæ diligenter inspectis, quanto inconstantiæ atque levitatis vento vestri sensus maturitas agitetur, evidentissime deprehendimus: Camerarius siquidem vester Dnus. P. Cluniacensis Monachus, quasdam nobis ex vestra parte literas, quas adhuc habemus, nuper detulit: in quibus continebatur, quod quæcumque ex vestra parte nobis promitteret & astrueret, pro certo haberemus. Ipse autem inter cetera quæ coram Domina Regina, & coram Dno. Munione Vallibriensi Episcopo ex vestra parte nobis nuntiavit, & nobis promisit, duo precipue, ipsis præsentibus affirmavit: vos, scilicet de Salmantini Episcopi consecratione minus canonica, juste & canonice nobis velle satisfacere, & ipsum Salmantinum ad faciendam nobis debitam professionem ut dictanti & deleganti venturum esse. Cujus legationis dulcedine, & etiam Dni. B. Nepotis vestri, qui cum Capellano Dni. Papæ in nostram Curiam venerat precibus, sed maxime vestri amore, persuasi, inducias ipsi consecrato de facta interdictione usque ad festum S. Stephani concesimus. Nunc autem alias longe ab illis literis diversas & omnino contrarias à vestro nuntio suscepimus, in quibus manifeste apparet vos nos solum male actorum necdum pœnitere, verum etiam ipsa male acta importune velle defendere. Quod quantum sit vestræ personæ & dictu & factu absurdum, & regulæ justitiæ omnino contrarium, etiam minus eruditis clarius luce manifestum est. Unde super vestra prudentia, quæ & nostram Legationem spreto Dñi. Papæ edicto turbare totis nisibus contendit, & nostræ dignitatis jura usurpare non desinit, non irrationabiliter demiramur, cum vos non solum de collata nobis Archiepiscopatus dignitate, verum etiam de nostræ Legatio- Anno 1124

tio-

Anno 1124 tionis confirmatione per Dni. Papæ literas dudum nobis delegatas, sæpenumero certus factus sitis.

4 Miramur etiam qua fronte de Abilensis Episcopi consecratione, cujus nos redarguitis, mutire audeatis: cum & ipse nostræ Ecclesiæ suffraganeus sit, & ipsius electio à novem Episcopis & duobus Archiepiscopis, necnon à Romano Card. Bosone, qui Ecclesiæ Rom. Legatus ad nos venerat, canonice discussa, canonica inventa sit, & ab omnibus canonice approbata. His præmissis pauca vobis de interdictione nostri Concilii, non ampulloſe, neque irrationabiliter respondemus. Cum Romanorum Pontificum Dni. U. Dñi. P. Dñi. C. privilegiis & auctoritatibus nos & Ecclesiam nostram ab omnium Prælatorum ditionibus, solius Dni. Papæ ditione excepta, absolutos & omnino liberos esse constet, nos neque ut Primati, neque ut Legato, neque ut Archiepiscopo vobis obedituros esse procul dubio noveritis. Ad hæc vestræ memoriæ suggerimus, quod ad colloquium inter nos & vos Dña. Regina mediatrice apud Legionem determinato tempore constitutum, eramus ituri, & pacem atque pristinam amicitiam sapientium consilio vobiscum reformaturi: sed auditis literarum vestrarum ampullis, & falsis impostoris; nec vestrum colloquium adire, nec vobiscum ullam amicitiam reformare statuimus, nisi prius de Salmantini Episcopi consecratione, & de ceteris injuriis, quæ patentes sunt, nobis satisfacere studueritis. Harum autem nugarum & impostorarum culpam non vobis, qui tantæ discretionis & tantæ perspicacitatis antehac esse solebatis, sed vestris consiliariis vestram gravitatem ad illicita per ambitionem impellentibus, merito imponimus. Postremo vestræ discretioni suggerimus, & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli auctoritate, necnon ex parte Dni. Calixti Papæ suggerendo præcipimus, ne nostram Legationem, aut nostri Archiepiscopatus digni-

nitatem conturbare, aut usurpare amplius præsumat. Anno 1124

5 Eodem fere tempore quod D. Compostellanus supradictas literas ad Toletanum direxit, Legatos suos Romam destinavit Dno. Papæ C. super ipso Toletano juste & rationabiliter conquesturus, quod suæ dignitatis terminos in Salmantini consecratione contra Sacrorum Canonum decreta usurpasset, & in subtractione Colimbriensis, & aliorum Episcoporum, atque Abbatum patenter & manifeste injuriasset. Cujus literis & querimonia auditis Dnus. Papa Calixtus literas suas ad Salmanticensem quantocius remisit: in quibus ipsi Salmanticensi Apostolica auctoritate mandando præcipiebat, & præcipiendo mandabat, quatenus Compostellanæ Ecclesiæ tamquam suæ Metropoli, & Compostellano Archiep. tamquam suffraganeus suo Metropolitano dilectionem & fidelem obedientiam remota omni occasione exhiberet. Literarum autem ad ipsum Salmantinum à Dno. Papa directarum exemplar infra subscriptum est.

Incipiunt literæ Dni. Papæ Calixti ad Salmanticensem de obedientia Dño Compostellano exhibenda.

Cap. 67.

*Calixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri M. * Salmanticensi Episcopo salutem & Apost. benedict. Quoniam in Hispaniarum partibus Compostellana Ecclesia ob venerandum B. Jacobi Apostoli corpus gloriosa & insignis habetur, nos eam ex Apostolicæ Sedis gratia confovere & in melioris status prærogativam decrevimus adaugere. Ideoque dignitatem Emeritanæ Metropolis eidem Compostellanæ Ecclesiæ perpetuis temporibus possidendam contulimus. Tibi ergo dilecte frater qui Emeritanæ Ecclesiæ subjectus esse dignosceris, mandamus, quatenus venerabili fratri nostro D. Compostellano Archiepiscopo tamquam proprio Metropolitano tuo subjectionem & obedientiam satagas exhibere.* * Muniensi.

Anno 1124 *Dat. in territorio Ortenſi VIII. Kal. Julii.* (Anno 1124.)

2 Viſis his literis Salmanticenſis Compoſtellam venit, & fidelitatem atque obedientiam cum reverentia Dño Archiepiſcopo & B. Jacobi Eccleſiæ ejuſque rectoribus canonice promovendis ſuper altare B. Jacobi promiſit, & propria manu his verbis firmavit. *Ego M. Salmanticenſis Eccleſiæ Epiſc. ſubjectionem & obedientiam cum reverentia à SS. Patribus conſtituta ſecundum præcepta Canonum Eccleſiæ B. Jacobi ejuſque rectoribus in præſentia Dñi Archiepiſcopi D. perpetuo me exhibiturum promitto, & ſuper Sanctum altare propria manu firmo.*

3 Alias ſimiliter literas Colimbrienſi direxit, in quibus itidem ei Apoſtolica auctoritate præcipiebat, ut fidelem obedientiam Dno. Compoſtellano tamquam S. R. E. Legato & ſuo Metropolit. exhibere omnimodo ſatageret. Illarum quoque literarum exemplar hoc modo ſubnotavimus.

Incipiunt literæ Dñi. Papæ Calixti ad Colimbrienſem de obedientia Dno. Compoſtellano ut Legato & ſuo Metropolitano exhibenda.

* Gundiſalvo.

4 *CAlixtus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabili fratri G.* * *Colimbrienſi Epiſcopo ſalutem, &c.* (1)

Quod Archiepiſcopus laboravit multum in acquirenda Metropolitana Emeritanæ Sedis dignitate, & quomodo Compoſtellanos Cives ad jurandam juſtitiam compulit.

Cap. 68.

QUantum autem Dnus. Compoſtellanus in ſupra memorata dignitate ad utilitatem & honorem ſuæ Eccleſiæ acquirenda laboravit, & quot & quanta de proprio & B. Jacobi Theſauro erogaverit, aut in Romano iti-

(1) *Ut ſupra num.* 1.

itinere captis ſuis Legatis inrecuperabiliter amiſerit, ſi ego per ſingula explicare & ad memoriam reducere tentavero, ſi Maronica vel Tulliana facundia mihi ineſſet, minime ad id ſufficere poſſet: multis enim difficultatibus circumveniebatur, quibus & in hoc & in aliis Eccleſiaſticis negotiis impediebatur. Regis quippe Aragonenſis guerra eum ineffabiliter diſturbabat, cujus metu ipſius Legati niſi cum ſummo periculo & ſummo timore Romam adire non audebant. Diſſenſio quoque Regis A. & Reginæ U. in quorum ſervitio eum multa expendere oportebat; diſcordia etiam Procerum Gallæciæ & devaſtatio ipſius terræ, quæ totius honoris B. Jacobi redditus fere annullaverant. Sed quamvis Dnus. Compoſtellanus tot & tantis difficultatibus eſſet circumventus, Eccleſiaſtica tamen negotia propter ſæcularia, nec ſæcularia propter Eccleſiaſtica, minime prætermittebat: ſed utraque ſicut ſibi & ſuæ Eccleſiæ utilia fore noverat, diſcrete & ſapienter tractare & diſponere vigilanti cura ſatagebat. Videns itaque Compoſtellanam Civitatem pravis & perverſis moribus implicitam eſſe atque corruptam, & niſi aliquod ei remedium conferretur, funditus perituram, Optimatibus Cleri, atque Populi illius Civitatis in unum convocatis hujuſmodi orationem in eorum præſentia habuit: Ego D. licet indignus hujus Sedis primum Epiſcopus, deinde ſive Deo jubente, ſive permittente ejuſdem Sedis multo ſudore & multo labore effectus Archiepiſcopus, in regimine hujus honoris diutine laboravi, & multis quibus erat nocendum rationabiliter nocui, multis vero quibus erat ſubveniendum charitatis debito perſuaſus ſubveni. Indignos etiam nobilitando & ditando, dignos etiam ignobilitando & deprimendo juſtitiæ metam tranſgreſſus erravi, unde me in conſpectu divinæ majeſtatis & in veſtri omnium præſentia culpabilem eſſe confiteor. Nunc vero vellem per Dei miſericordiam vitam & mores meos Anno 1124

Anno 1124 in melius corrigere & emendare, & justitiam integram atque inviolatam observare, & manutenere. Sed quia hoc per me solum sine vestro auxilio facere non possum, vestri omnium, tam Cleri quam populi universitatem obnixius deprecor, quatenus me in hoc negotio pro vestrarum animarum salute & æternæ vitæ retributione adjuvetis, & vos justitia observaturos esse & manutenturos, sicuti ego vobis promitto, in manu mea promittatis, & de illa promissione jusjurandum mihi scribi faciatis. Ideo autem volo ut vos justitiam juretis, & juratam manuteneatis, quia video fidem, probitatem, & ceteras bonas artes à nostris Civibus evanescere, & video fraudes, dolos, rapinam, violentiam, & aliorum scelerum urticas increscere, quæ nullatenus extirpari possunt absque falce justitiæ. Audito hoc sermone Compostellani qui aderant, tam Clerus quam populus, unanimiter responderunt se in hoc & in aliis negotiis quæ sibi utilia fore non dubitarent assensum ei præbituros & obedituros: juraverunt igitur justitiam & de illo jurejurando hujusmodi scriptum fieri fecerunt.

De justitia in Compostellana Civitate servanda.

DIdacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiep. & S. R. E. Legatus volens destruere & eradicare prorsus pravas consuetudines quæ videbat fieri in Compostellana Civitate, promittit coram omnibus in rei veritate & in fide Christi, ut justitiam tenens & observans Compostellæ, ab ea propter pecunias seu gratiam & odium nullatenus declinet, & ut omnino hæc justitia observetur mandat, quod Villicus Civitatis jurejurando firmet quod justitiam teneat, & ab ea neque amore, nec odio, neque pecunia, neque rogatu alicujus personæ à justitia deviet. Et similiter in detruncando & cæcando & in suspendendo, prout justitia exegerit, nullatenus deviet, sed æqua lance & justo judicio unicuique prout justum fuerit reddat, & hoc scriptum

tum à Dno. noſtro confirmatum, & alios bonos foros noſtræ Civitatis ſemper cuſtodiat, & in robore teneat. Similiter mando & præcipio quod Judices loci ſancti jurejurando ſuper altare firment, quod juſtitiam teneant, & bonas conſuetudines Civitatis obſervent, & à juſtitia neque gratia, neque odio, neque pecunia devient, & in judiciis neque perſonas, neque vultum potentis conſiderent, ſed inter divites & pauperes juſte & viriliter deliberent. Si vero Villicus Civitatis, vel Judices ab hac promiſsione veritatis deviaverint, advocati bis & ter, digne ſatisfaciant: quod ſi renuerint, perjurium incurrant, & honore careant, & quod contaminaverint dupliciter componant, & hoc judicium ſit omnibus parochianis & decimariis Eccleſiæ B. Jacobi, id eſt, infra milliaria Civitatis, noto die ſub Era I. C. LXIII. (1) & quot XVIII. K. Februarii. Nos homines Compoſtellæ jurejurando firmamus quod manuteneamus & defendamus juſtitiam à Domino noſtro judicatam, & ab ejus Villico & judicibus. Ita quod neque pecunia, neque parentela à ſupradicta juſtitia deviemus, & in judiciis adjuvando vel diſturbando adinvicem offertiones nullatenus accipiamus: & ſimiliter ſeniores Canonicæ promittunt hoc in rei veritate & in fide Chriſti ſalvo ſuo ordine Dni. noſtri & omnium Canonicorum: ſi vero nos homines Civitatis ab hac promiſsione deviaverimus, poſt binam & trinam admonitionem, emendemus. Sin autem perjurium incurramus, & quod contaminaverimus dupliciter componamus, & hujus promiſsionis conſuetudo deſcendat ad omnes ſucceſſores meos & veſtros, ita quod in perpetuum teneatur. Anno 1124

De

(1) *Era* 1162. *Anno ſcil.* 1124. (*non* 25.) *abſdubio legendum: ex conſequentibus enim patet vivere Calixtum Papam, qui die* 13. *Decembris ejuſdem anni obiit.*

Anno

1124 *De ſacrilegio Comitis P. in Eccleſia Compoſtellana commiſſo, & de ſatisfactione ejuſdem.* Cap. 69.

COmes Petrus iræ fervore accenſus, Comitem Adefonſum ante januam altaris B. Jacobi, diabolo inſtigante, percuſsit, & magnum dedecus Deo & ipſi Apoſtolo nefario auſu intulit. Unde poſtea pœnitentia ductus, in præſentiam Dni. Archiepiſcopi cum ſua uxore venit, & tantum dedecus quod Deo & B. Jacobo Apoſtolo intulerat, & alia multa crimina, quæ diabolico inſtinctu perpetraverat, illi manifeſtans, pœnitentiam & conſilium ad ſalutem ſuæ animæ ab eo petivit. Archiepiſcopus vero ipſius animæ utilitati ſagaciter providens, condignam ei pœnitentiam ſecundum Sacrorum Canonum decreta injunxit, & ut aliquem honorem Deo & B. Jacobo in remedium ſupradicti dedecoris, & aliorum peccatorum conferret, ſalubri admonitione ſuaſit. Ipſe autem Comes & ſua uxor, ipſius Archiepiſcopi conſilio acquieſcentes, Monaſterium de Coriſpindo cum tota ſua creatione & tota Villa, B. Jacobo & ſuæ Eccleſiæ perpetuo poſsidendum contulerunt, & privilegium inde factum juſſu & conſilio Dni. Archiepiſcopi propria manu roboraverunt.

Adventus Romani Legati in Hiſpaniam. Cap. 70.

ALiquanto temporis curriculo elapſo, poſtquam Venerabilis Archiepiſcopus plurimorum obſequiorum exhibitione & firmæ fidelitatis promiſsione à Dno. Papa Calixto impetravit, quatenus Metropolitanam Emeritanæ Sedis dignitatem in Compoſtellanam Eccleſiam perpetuo tranferret, & perpetuo translatam auctoritatis ſuæ Privilegio confirmaret, quidam Romanæ Eccleſiæ Cardinalis *Densdedit* à latere ipſius Papæ delegatus in partes Hiſpaniarum venit, Hiſpanæ Regionis Eccleſias ſolicite viſitaturus, & earum ſaluti atque utilitati ſagaciter proviſurus:

cui

cui venienti præfatus Papa Burgenſis Eccleſiæ Legatos, qui tunc temporis Romæ aderant, commiſit, & ei per obedientiam Apoſtolica auctoritate præcepit, ut Burgenſis Eccleſiæ ſuæ quæ paſtoris fulcimento viduata in magno labore atque tribulatione diutine permanſerat, utilitati provideret: & ipſius electum, cujus electio jam quinquennis erat, in Epiſcopum conſecrari ſatageret. Cardinalis itaque ſupradictus Hiſpanas partes ingrediens, ad Burgenſem Civitatem Burgenſis Eccleſiæ Legatis comitantibus venit, & ipſam Eccleſiam magnis perſecutionibus atque tribulationibus laborantem, & fere deſolatam invenit: unde vehementi mœrore affectus, & exemplo boni patris pia compaſsione repletus, ipſius Eccleſiæ ſtatum in melius mutare, & ejus electum ad Dei honorem & ipſius Eccleſiæ utilitatem in Epiſcopum conſecrari præcipere neceſſarium duxit. Sed quia ipſa conſecratio Aragonenſis Regis metu, qui ipſum electum impugnabat, in partibus illis fieri non poterat, ipſi electo Compoſtellam ire, à Domino Compoſtellano ſe præcipiente ordinandum, injunxit. Ipſe enim Cardinalis Compoſtellam iturus erat, & de ejus conſecratione, & aliis multis negotiis ex præcepto Dni. Papæ Calixti cum Dno. Compoſtellano acturus: & Eccleſia quidem Burgenſi, & aliis quæ ſuo itineri adjacebant, viſitatis, tandem Compoſtellam perveniens à Dno. Compoſtellano benigne & honorifice ſuſceptus eſt: & per octo dierum ſpatium ibi commorans à Dno. Compoſtellano egregie procuratus eſt. Cum ergo Cardinalis & Dnus. Compoſtellanus in colloquium veniſſent, & de ſtatu Hiſpanarum Eccleſiarum diligenter egiſſent; ipſe Cardinalis Burgenſis Eccleſiæ calamitati & miſeriæ condolens Dno. Archiepiſcopo Apoſtolica & ſua auctoritate præcepit, & eum charitative rogavit, quatenus Burgenſis Eccleſiæ electum in Epiſcopum conſecrare ſtuderet, & cauſam quare hoc negotium illi potius Anno 1124

quam

Anno 1124 quam alii à Dno. Papa injungeretur insinuavit. Hoc & aliis negotiis Compostellæ deliberatis accepta à Dno. Compostellano benedictione, Compostella egressus, Bracaram, & per partes Portugalenses in Campanas partes profectus est, & apud *Vallem oliti* Concilium convocatis fratribus divina præveniente gratia celebravit. Cui nimirum Concilio Burgensis Ecclesiæ electus cum ceteris fratribus interfuit. Finito autem Concilio ipse Cardinalis comitante ipso electo *Setpuliæ* Castrum adiit, ibique tales literas Burgensi electo de sua consecratione ad Dnum. Compostellanum tradidit.

Incipiunt literæ Cardinalis Romani Deusdedit ad Dominum Compostellanum de Consecratione Burgensis electi.

2 DEusdedit Sanctæ R. E. Presb. Card. & Hispaniarum Legatus Didaco Dei gratia Compostellano Archiep. & S. R. E. Legato, salutem & puram amicitiam. In quanto labore atque miseria Burgensis Ecclesia hactenus fuerit, vestram prudentiam latere non credimus. Quapropter fraterna dilectione per obedientiam quam S. R. E. debetis præcipue vobis dirigimus, ut advocatis Coepiscopis fratribus vestris Dnum. Simeonem Burgensis electum Ecclesiæ cum quibus Epis. volueritis salva Sanctæ Matris nostræ Rom. Eccl. reverentia, ad quam in omnibus Burgensis Ecclesia spectat, quacumque die post Purificationem S. Mariæ ad vos venerit, in Episcopum consecretis: fidelitatem vero quemadmodum antiqua exigit consuetudo suscipiatis. Valete.

3 Visis hujusmodi literis Dnus. Archiepiscopus meliores & discretiores suæ Ecclesiæ personas in Cameram suam convocari jussit: & ostensis eis literis & mandato Romani Card. quid sibi de illo mandato & de petitione Burgensis electi consulerent, ab eis inquisivit. Illi vero Cle-

Clerici ſapientes & diſcreti, quia ipſe Archiepiſcopus in proximo Concilium erat celebraturus, & laudaverunt & conſuluerunt, ut Burgenſem electum uſque ad Concilium retineret, & Epiſcopos ad ipſum Concilium confluituros de mandato Cardinalis & de ejus conſecratione conſuleret. Quorum conſilio Dnus. Archiepiſcopus acquieſcens ipſum electum uſque ad celebrationem Concilii Compoſtellæ retinuit & eum in multis neceſsitatibus munifica manu adjuvit. Poſtquam itaque ſtatuta dies Concilii impleta eſt, venerabilibus fratribus Aſturicenſi, Mindunienſi, Lucenſi, Salmanticenſi, Scemurenſi, Portugalenſi, Tudenſi, convenientibus, Dnus. Archiepiſcopus Concilium in Dominica *Miſericordia Dñi.* (1) Compoſtellæ celebravit: & hæc capitula in eo ſupradictis fratribus aſſentientibus & unanimiter collaudantibus ſancivit, & confirmavit. Anno 1124

Celebratio Concilii. Cap. 71.

DIdacus Dei gratia Compoſtellanæ Sedis Archiep. & S. R. E. Legatus Concilium in Dominica *Miſericordia Dñi.* * convocatis fratribus Aſturicenſi, Lucenſi, Vallibrienſi, Tudenſi, Portugalenſi, Scemurenſi, Salmanticenſi, Burgenſi, Compoſtellæ celebravit: & in eo de honore atque utilitate S. Matris Eccleſiæ juxta datam ſibi à Deo facultatem ſupradictis fratribus cum ſuis Abbatibus XXVII. atque religioſis perſonis & bonis Clericis, unanimiter collaborantibus tractavit: & quoniam peccatis exigentibus Regnum Hiſpaniæ adeo turbatum vidit, quod etiam Eccleſia Dei, deſtructa Chriſtiana Religione, periclitaretur, & fere jam ad defectum redacta eſſet, placuit ei ut univerſali Synodo, pro Eccleſiæ ſtatu, pro Regni tranquillitate, hæc capitula ſubſcribere, & ſubſcripta confirmare. *Mandamus ergo & Apoſtolica auctoritate conſtitui-*

* Dca. 2. poſt Paſcha, die 20. Apr. Anno 1124.

(1) *Dominica* Miſericordia Dñi. *fuit* 20. *April. anno* 1124.

Anno 1124 *mus, ut ſuperna juvante clementia, Pax Dei quæ apud Romanos & Francos & alias fideles nationes obſervatur, in toto Hiſpaniæ Regno ab omnibus Chriſtianis inviolabiliter teneatur, à primo videlicet die Adventus Domini uſque ad Octavas Epiphaniæ, à Quinquageſima uſque ad Octavas Paſchæ, à Rogationibus uſque ad Octavas Pentecoſtes, in jejuniis quatuor temporum, in vigiliis, & feſtivitatibus B. Mariæ, & B. Joannis, & Apoſtolorum, & in feſtivitate Omnium Sanctorum, quæ celebratur Cal. Nov. ita ut nullus hominum, licet habeat cum alio homine homicidium, vel aliam quamlibet inimicitiam, præſumat eum occidere, vel capere, vel aliquo modo ei nocere. Epiſcopi, Præsbyteri, Abbates, Monachi, & Monachæ, & omnis ordo Eccleſiaſticus Eccleſiæ, & res Eccleſiaſticæ, & boves quorumcumque fuerint, omnibus diebus in pace permaneant. Peregrini, Mercatores, non capiantur, neque pignorentur, niſi propria culpa: dies & conſtituta tempora pacis ſicuti determinata ſunt, & per juramentum confirmentur, qui vero hanc pacem per juramentum confirmare noluerit, excommunicetur donec juret: & qui eam violare præſumpſerit, Epiſcopus cum toto Epiſcopatu ſuo eat ſuper eum ad deſtructionem ipſius & bonorum ſuorum, donec ſatisfaciat, & Dominus ejus cujus ipſe fuerit, auferat ei præſtimonium ſuum, & nullus alius deinceps eum colligere præſumat, donec de violatione pacis juſte & canonice ſatisfaciat. Si autem aliquis de euntibus ſuper eum, in hac obedientia mortuus fuerit, ita ſit abſolutus ab omnibus ſuis peccatis de quibus pœnitentiam jam accepit vel acceperit, ac ſi in Hieroſolymitano itinere mortuus eſſet, niſi excommunicatus ſit. Similiter ſi aliquis armis abrenuntians pro obedientiæ & ſupradictæ pacis obſervatione ab inimicis ſuis mortuus fuerit, ſupradictam remiſsionem habeat, & qui eum interfecerit homicidium Dominis terræ duplicet, & pœnitentia ejus duplicetur, & numquam in patria*

ſua

ſua pœniteat, ſed eat in exilium ; & qui eum ceperit, curta- Anno
verit, excæcaverit vel aliquod malum fecerit, quod prius para- 1124
bat in duplo componat. Si vero aliquis in tali peccato abſque pœnitentia mortuus fuerit, non ſepeliatur, ſed in domo ſua putreſcat, & non inde abſtrahatur. Principes autem terrarum, milites, vel pedites in ſupradictis diebus arma ſumere non præſumant, niſi contra Paganos, aut patriæ invaſores, aut ſupradictæ pacis violatores. Cetera Capitula quæ in præterito Concilio conſtituimus, iterum confirmamus.

Confirmatio Electi Burgenſis.

2 IN ipſo quoque Concilio omnes Epiſcopos qui aderant ſuper conſecrationem Burgenſis electi interrogavit, literas Dñi. Cardinalis eis oſtendens, & Burgenſis Eccleſiæ labores atque tribulationes exponens: ipſi vero Epiſcopi Burgenſi Eccleſiæ, quæ tam diu viduata paſtore permanſerat condolentes, Dño. Archiepiſcopo unanimiter laudaverunt & conſuluerunt, quatenus illius Eccleſiæ utilitati miſericorditer provideret, & ejus electum in Dei obſequium & ſuæ animæ ſalutem in Epiſcopum conſecraret. Quorum petitioni ipſe condeſcendens Burgenſem electum III. die poſt finitum Concilium, Aſturicenſi, Mindunienſi, Portugalenſi, Epiſcopis coadjuvantibus in Epiſcopum ſolemniter conſecravit : eique obedientiam & fidelitatem Sanctæ Rom. E. juxta quod antiqua conſuetudo exigit, promittere & propria manu ſuper ſacroſanctum altare firmare fecit : deinde ipſe conſecratus accepta à Dño. Archiep. licentia, ad propria cum gaudio remeavit.

Acquiſitio. Cap. 72.

INterea ipſe Archiepiſcopus de utilitate ſuæ Eccleſiæ ſine intermiſsione ſolicitus Villam quæ dicitur Sinales, quæ eſt ſecus S. Chriſtinam de Noya cum ſua tota creatione & familia, non tamen totam, ſed de tribus quartis medietatem,

Anno 1124 tem, à Dña. Aurodona Didaci facto cum ea de medietate alius Villæ, scilicet *Luſtris*, commercio, quam medietatem in ſua vita tantum teneret, ad opus ſuæ Eccleſiæ ſatis ſolerter acquiſivit: ipſa autem mortua illa medietas de ſupradicta Villa Eccleſiæ Beati Jacobi hereditario jure reformaretur.

Acquiſitio.

2 QUidam præpoſitus nomine Didacus Presbyter ejuſdem venerandi Archiep. villicationem apud S. Mariam de Nevar tunc temporis tenebat, & cum ipſe Presbyter jam tædio villicationis tenendæ afficeretur, ad Dñm. Archiepiſcopum ſpontanea voluntate venit, & cum eo ſtatuit, ut medietatem de omnibus rebus & hereditatibus quas in ipſa villicatione acquiſierat, Dño. Archiepiſcopo & B. Jacobi Eccleſiæ in perpetuum poſsidendam concederet: aliam vero medietatem jure hereditario poſsidendam ſibi retineret. Acquiſierat autem in ſupradicta villicatione Eccleſiam S. Michaelis de *Rozuan*, quæ ipſi Eccleſiæ S. Mariæ de Nevar adjacet, & alias hereditates, quæ in confinio & circuitu ipſius Eccleſiæ ſunt. Et ipſe quidem Archiep. ſolers & diſcretus has acquiſitiones ſtabiles & inconvulſas permanere volens, Cartas mercatrices de ipſis acquiſitionibus fieri, & eas ab illis qui hujuſmodi pacta ſecum ſtatuerant, roborari & firmari, & ipſas Cartas in Theſauro B. Jacobi reſervari, fecit.

De Concordia Regis, & Reginæ Matris ſuæ. Cap. 73.

EO fere tempore Toletano Archiepiſcopo Domno B. cum quo Dnus. Compoſtellanus acrem & diutinam conflictionem pro ſuæ Eccleſiæ exaltatione habuerat, defuncto, (1) Rex A. & Regina Dña. U. ejus Mater, qui ab invicem diutine diſſenſerant, eodem Compoſtellano cum ſuis amicis mediante & ſedulo machinante, concordes & ami-

(1) *Obitus Bern. Tolet.*

amici facti sunt: & facta equidem ipsa concordia hujus- Anno
modi literas quorumdam æmulorum stimulatione & machi- 1124
natione ad ipsum Compostellanum direxerunt.

Literæ Regis & Reginæ ad Dñm. Compostellanum.

2 A. Et U. Dei gratia Hispaniæ Rex & Regina, Carissimo Domino D. Compostellano Archiep. Sanctæque R. E. Legato, in Christo vivere. Noverit Sanctitas vestra amicitiæ nexu nos indissolubili conjunctos esse. Honorem vero Toletanæ Ecclesiæ quem & longo diminuere seu anihilare perturbando studuistis tempore, ut deinceps nullatenus perturbetis dicimus & monemus, ne præfata suo Ecclesia intermissione careat, quod absit, honore. Valete.

Responsio Dni. Archiep. ad supradictas literas Regis & Reginæ.

3 Didacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiep. & S. R. E. Legatus, venerandæ Dominæ suæ Reginæ Domnæ U. & filio suo Regi Dno. A. sic terrenum Regnum regere, ut non amittatis æternum. Literis vestræ celsitudinis læta manu acceptis diligenter inspeximus. Sicut autem discordia, quæ inter vos peccatis nostris exigentibus hucusque emersit, fuit destructio pauperum, & omnium Ecclesiarum, ita concordia quam inter vos noviter Dei præveniente gratia factam esse agnovimus, est firmamentum Sanctæ pacis & fundamentum Christianæ Religionis. Et quia hoc semper palam atque latenter optavimus, quod jam Deo juvante fieri novimus, inde Deo & B. Jacobo qui vestros ad hoc inspiravit animos, innumeras grates referimus. Unde nos etiam nimium lætari, exultare, & congratulari vestra non dignetur dubitare clementia. De diminutione autem Toletanæ Ecclesiæ, quam ne nos vellemus nobis per easdem literas intimastis,

Deus

Anno 1124 Deus novit quia nec illius nec alterius Ecclesiæ proprium honorem aliquando minui voluimus, nec volumus. Quod si nostri vel Ecclesiæ nostræ æmuli nos lacerando & dilaniando apud nobilitatem vestram de nobis aliquid rationantur, non faciles aures vestras morsibus obtrectatorum nostri gratia commodare velitis. Sed si aliquid sentiendo asserunt in vestram regalem discretionem veniant, & nos secundum vestrum consilium eorum importunitatibus satisfaciemus. Mementote etiam quia inter cetera quæ nobis regia vestra prudentia dixit, hoc se facturum spopondit, Ecclesiam scilicet nostram numquam minuere, sed semper defendere, exaltare, & augmentare nostri semper suffulti auxilio & consilio. Si autem nos de Romanæ Ecclesiæ dignitatibus aliquid Deo volente habuimus, habemus, vel habituri sumus, vestri semper suffulti auxilio & consilio fecimus & faciemus. Suario Froilati nostræ domus villicum vobis mittimus, ut quod in literis non continetur, excellentiæ vestræ ore proprio referat: per ipsum autem cor vestrum & voluntatem nobis revelate: quia parati sumus omnia quæcumque nobis injunxeritis, pro posse nostro facere & adimplere. Omnipotens Deus amore & intercessione Beatissimi Jacobi Apostoli personam vestram & Regnum conservet, & ad vitam faciat vos venire sempiternam. Amen.

Literæ Cardinalis missæ Archiepiscopo. Cap. 74.

Isdem fere temporibus Sanctæ R. E. Card. *Deusdedit* hujusmodi literas ad Dnum. Archiep. Roma direxit. Venerabili D. Compostellano Archiepiscopo ac fideli S. R. Ecclesiæ Legato D. tituli Sanctorum Laurentii atque Damasi Card. indignus felicem suæ prosperitatis inquisitionem. Summa dignitas vestra carissime deprehendere sciat nos divina propitiante clementia sanos & incolumes esse, & præsentiam nostram in servitio vestro dum vixerimus

prof-

prospere adfuturam : quam siquidem in proximo in vestra melioranda legatione clementissime ac in renovandis privilegiis vestris volumus ut cognoscatis pro quibus nempe has dirigimus literas, ut festinos ad hæc curanda Romanæ Curiæ per nos illico delegetis nuntios. Præterea felicissime Dñe. pietatem indissolubilem vestram flagitamus, ut casublam de qua sæpissime vos rogavimus, per eosdem vel per alios fideliter nobis dirigatis nuntios, quatenus vos vestrosque amicos in obsequio vestro communiter, uti debemus, obligare possimus. Insuper piissime pater flagitamus, ut cunctam Deo devotam Congregationem ex nostra parte salutetis, & hunc Cartulæ delatorem honorifice suscipiatis. Valete. Anno 1124

Responsio Dñi. Archiepiscopi ad præfatum Cardinalem de supradictis literis.

2 DNO. venerabili & patri reverenti Dei gratia S. R. E. Card. Deusdedit, D. Compostellanorum humilis minister, fideles orationes & devotum obsequium cum reverentia. Quod vestræ industriæ excellentia vivit, valet, & divina propitiante gratia prosperitate & incolumitate perfruatur, ultra quam credi potest nostro cordi gaudio est, & vestræ equidem discretionis refert, non dubitare nos & nostram Ecclesiam de nostris tamquam de vestris propriis successibus mera veritate & remota omni simulatione gaudere, & devotas Divinæ Omnipotentiæ gratias inde referre : nos enim & nostra Ecclesia in vestræ sanctitatis benevolentia atque dilectione constanter permanemus, & divina auxiliante gratia ita permansuri sumus, ut numquam ab ea aliqua occasione intercedente avelli possimus. Vestram itaque venerandam celsitudinem obnixius efflagitamus, ut nos & nostram Ecclesiam mutui amoris munere recompensare, & boni patris atque fidelis amici exemplo nos diligere & caros atque speciales filios habere,

Di-

Anno 1124 Divino & B. Jacobi amore dignemini. Ad hæc veſtræ memoriæ beatitudini ſuggerimus noſtram devotionem veſtræ hebdomadæ ſubſtantiolam per Legatos quos nuper Romam miſimus veſtræ Sanctitati fideliter direxiſſe : quos ut benigne & ut honorifice ſuſcipiatis , & noſtras vices apud Dñm. Papam ſolicite agatis , veſtram diſcretionem ſummopere deprecamur. De Caſubla autem cujus mentionem nobis per veſtras literas feciſtis , ad præſens fieri non poteſt quod poſtulatis , quia quando veſtræ Sanctitatis literæ ad nos pervenerunt , Legati noſtri jam diu iter Romanum arripuerant. Veſtri gratia eſtote memores noſtri non immemorum veſtri. Valeat paternitas veſtra.

De fabricatione Galeæ contra Sarracenorum incurſus. Cap. 75.

POST Archiepiſcopatus adeptionem idem Archiepiſcopus Amorræorum guerram ſuæ terræ circa maritimas partes multum nocere annuatim videns , ad exaltationem Chriſtianorum & depreſsionem Sarracenorum ſolerti & valde utili conſilio uſus eſt : biremem namque (quæ vulgariter *Galea* vocatur) multo ſumptu fieri fecit , factamque cuidam juveni nomine Fuxoni Piſana Civitate oriundo , probo & nauticæ artis peritiſsimo , tradidit , cum qua Amorræorum terram navigio inquietaret. Præfatus itaque juvenis accepta Galea & facta fidelitate Dño. Archiepiſcopo terram Sarracenorum per mare inquietare cœpit , & inde multa ſpolia multaſque prædas cum captivis divina gratia auxiliante adduxit : & ſic providentia & conſilio Dni. Archiepiſcopi terra maritima quæ à Sarracenis per ſingulos annos prius fuerat deprædata & devaſtata , penitus ſecura permanſit , & Sarraceni qui ejus terræ prædones & devaſtatores annuatim extiterant, Chriſtianorum præda per Dei gratiam facti ſunt. In tempore quoque ſui Epiſcopatus

duas

duas Galeas eadem intentione fieri fecit. Sed Patronien- Anno
sium, quibus ad custodiendum ab illo commissæ fuerunt 1124.
culpa & negligentia destructæ & annullatæ sunt, ante tamen quam destructæ essent, Amorræis multa incommoda intulerunt; Christianis vero plurima commoda contulerunt.

Tunc temporis Romanæ Ecclesiæ Cardinalis D. has literas ad Compostellanum direxit. Cap. 76.

DIdaco reverentissimo ac glorioſissimo Compostellano Archiep. necnon S. R. E. Legato, Deusdedit S.R.E. tituli S. Laurentii Cardinalis, desideratam in Christo visitationem. Hoc quod vestra admirabilis pietas ex me affectuose audire desiderat, primitus studeo significare. Sciat claritas vestra charissime me sanum incolumemque esse, & beatæ memoriæ Calixtum ex hac vita honeste proculdubio migrasse: * quapropter divina pietas præclara non multum suam Ecclesiam pastore viduatam sinivit: sed *Honorium* cito in eadem constituit Præsulem, ad quem venerande amice consulo vobis honestos citius destinare Legatos, ut de bono in melius privilegia utique vestra per me nostrosque amicos renovare possitis. Præterea clementissime pater magnitudinem vestram captamus solicitare, ut Casublam diu à nobis desideratam per eosdem Legatos, vel per alios quos agnoveritis esse fideles, nobis protinus mittere studeatis, quatenus nostrum fidele servitium ad honorem vestrum & B. Apostoli Jacobi, omniumque Canonicorum communiter valeatis habere.

* *Die* 13. *Dec.* *Anni* 1124.

Compostellanus ad supradictas literas taliter respondit.

2 DOmino venerabili & patri reverenti Dei gratia Matris nostræ S. R. E. Legato & Cardinali D. Didacus Compostellanorum humilis minister, desideratam præsentis & futuræ vitæ felicitatem. Nos & nostram

Anno 1125 Eccleſiam veſtræ tanquam noſtræ propriæ ſaluti & proſperitati mera veritate & abſque omni ſimulatione congaudere & veſtræ adverſitati atque tribulationi, ſi adeſſent (quod abſit) eodem modo condolituros eſſe, veſtra refert non dubitare, cum veſtram diſcretionem minime lateat, qualem quantamque erga ſe dilectionem noſtra devotio gerat: & nos equidem in veſtra benevolentia atque amore fideliter perſiſtentes ad veſtrum ſervitium atque veſtram voluntatem pro poſſe noſtro exequendam devote accincti clementiam veſtram obnixius deprecamur, quatenus non ad noſtri obſequii raritatem vel parvitatem, ſed potius ad puri & veri amoris impendium reſpiciatis, & noſtras & noſtræ Eccleſiæ vices in Curia & apud Domini Papæ majeſtatem boni patris & patroni exemplo agere ſtudeatis. De cetero veſtræ memoriæ beatitudini ſuggerimus noſtram mediocritatem veſtræ celſitudinis literas IIII. Nonas Auguſti recepiſſe & eas læto & jucundo animo perlegiſſe. Nos autem Legatos noſtros cum benedictione noſtra & veſtræ hebdomadæ redditu XV. diebus poſt Paſcha tranſactis Romam miſeramus, quia de morte Domini & patris noſtri venerandæ memoriæ Papæ Calixti jam audieramus, & idcirco donec illis Legatis redeuntibus alios miſerimus, veſtræ petitioni ad præſens conſulere non valemus. Interim gratia veſtri eſtote noſtræ parvitatis memor, veſtræ dignitatis numquam immemores. Valeat paternitas veſtra.

De fabricatione Campanarum majorum & minorum. Cap. 77.

INterea venerabilis Archiepiſcopus de utilitate & honore ſuæ Eccleſiæ plurimum ſolicitus ornamenta quæ ſuæ Eccleſiæ neceſſaria & honeſta eſſe perpendebat, acquirere vel emere vigilanti & indefeſſa cura ſatagebat. Suam igitur Eccleſiam bonis & competentibus ſignis indigere aſpiciens, quem-

quemdam Magiſtrum ultra-Portenſem ſignificæ artis peritum taliata & ſolidata retinuit : & duo majora ſigna, duo vero minora ad decus & utilitatem ſuæ Eccleſiæ fieri præcepit. O diſcretum & ſapientem virum, qui numquam ſæcularibus negotiis emergentibus Eccleſiaſtica neglexit, nec ſæcularia ad ſe pertinentia Eccleſiaſticorum ſolicitudine prætermiſit. Anno 1125.

Celebratio Concilii. Cap. 78.

ITEM Venerabilis Archiepiſcopus Regnum Hiſpaniæ ex diſcordia A. Regis & matris ejus Reginæ U. conturbari & devaſtari non modicum dolens, & utilitati atque honori Sanctæ Eccleſiæ paterna ſolicitudine providens, Epiſcopis & Abbatibus & aliis Religioſis perſonis invitatis, Comitibus quoque & Principibus convocatis, Concilio in tertio (1) anno ſui Archiepiſcopatus XV. K. Februarii Compoſtellæ celebravit : in quo primum de Eccleſiaſticis negotiis, deinde de pace inter ſupradictum Regem A. & ſuam matrem Reginam, ut & inter ceteros Principes invicem diſcordantes, provide & ſagaciter tractavit. Poſtremo expeditionem ſuper Mauros ad depreſsionem & confuſionem paganiſmi, & ad exaltationem atque ædificationem Chriſtianiſmi, in eo Concilio viva voce prædicavit, laudavit, & commendavit, & omnibus in eam expeditionem accepta pœnitentia ituris plenariam omnium ſuorum peccatorum abſolutionem auctoritate Omnipotentis Dei Patris & Filii & Spiritus Sancti & Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, atque Jacobi, omniumque Sanctorum conceſsit: cujuſmodi etiam Cartam de illa plenaria abſolutione ad Reges & Comites ceteroſque Principes, ad milites quoque & pedites direxit, ut viſa plenaria abſolutione, in ſupradictam

(1) *Quintus jam fluebat annus, à die 25. Jul. anni 1120. in quo cœpit appellari Archiepiſcopus, ut ſupra cap. 19. liquet.*

Anno 1125 tam expeditionem ad Dei obſequium & ſuorum peccatorum remiſsionem libentius & devotius irent. Archiepiſcopis quoque, atque Abbatibus, ceteriſque Sanctæ Eccleſiæ præpoſitis, hanc Cartam omni populo prædicare, laudare & exponere, & eos ad ſupradictam expeditionem omnibus modis animare præcepit.

Didacus Dei gratia Compoſtellanæ Sedis Archiepiſcopus, & S. R. E. Legatus, Venerabilibus & dilectis in Chriſto fratribus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, univerſiſque Sanctæ Eccleſiæ Præpoſitis, Regibus quoque, Comitibus ceteriſque Principibus, & omni populo Chriſtiano, ita ſobrie & juſte & pie temporalibus uti, ut per Dei gratiam æterna mereantur adipiſci. Fraternitatis veſtræ charitas dilectiſsimi audit Apoſtolum clamantem, & nos ad ſomni devitationem ſic vocantem: Hora eſt jam nos de ſomno ſurgere, *cujus voci nos obedire æquum & ſaluberrimum eſt, tum quia quod in baptiſmate promiſimus, male vivendo mentiti ſumus: tum quia noſtrum finem & diem diſtricti judicii appropinquare videmus. Ecce Fratres chariſsimi Dñs. ad januam ſtans clamat*: Si quis mihi oſtium aperuerit, intrabo, & cum eo cœnabo, & ipſe mecum. *Non ergo noſtri cordis aures ad ejus voces obduremus, ne nobis ab eo terribiliter & rationabiliter dicatur*: Vocavi & renuiſtis: pulſavi ad oſtium veſtrum, nec mihi aperuiſtis: *abjicientes itaque opera tenebrarum & importabile diaboli jugum, juſtitiæ operibus inſtudeamus, & arma lucis, juxta Apoſtoli monitionem, unanimiter induamur, & quemadmodum milites Chriſti & fideles Sanctæ Eccleſiæ filii iter Hieroſolymitanum multo labore & multi ſanguinis effuſsione aperuerunt; ita & nos Chriſti milites efficiamur, & ejus hoſtibus debellatis peſsimis Sarracenis, iter quod per Hiſpaniæ partes brevius, & multo minus laborioſum eſt, ad idem Dñi ſepulchrum ipſius ſubveniente gratia aperiamus. Quiſquis autem hujus militiæ par-*

particeps fieri voluerit omnium suorum peccatorum recorde- Anno
tur & ad veram confessionem & veram pœnitentiam venire 1125.
festinet ; & postea acceptis armis ad Castra Christi in Dei ob-sequium & suorum peccatorum remissionem procedere non differat : quod si ita fecerit , nos & nostri fratres venerabiles Coepiscopi , Abbates , & aliæ Religiosæ personæ , in Concilio quod juxta Domini Papæ edictum XV. Kal. Februarii Deo auctore Compostellæ celebravimus , nobiscum residentes, eum ab omnibus suis peccatis quæ à fonte Baptismatis usque ad hodiernum diem diabolo instigante perpetravit , Omnipotentis Dei & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli atque Jacobi , omniumque Sanctorum auctoritate absolvimus. Illis vero qui his Christi Castris interesse noluerint , vel non potuerint, per obedientiam præcipimus & interdicimus, ut nullum malum terris & honoribus sive aliis rebus eorum , quamdiu in Dei servitio permanserint , temerario ausu inferre, neque eorum personas sive facultates capere aut inquietare ullo modo præsumant. Quod si nostrum Edictum in hac contempserint , auctoritate Dei Patris Omnipotentis & Filii & Spiritus S. & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli , atque Jacobi , omniumque Sanctorum , eos excommunicamus & anathematizamus , & à liminibus S. Ecclesiæ sequestramus, ita ut si infirmi fuerint , non visitentur donec satisfaciant, & si mortui fuerint , non sepeliantur. Et si quis Princeps vel Dñs. solidatas aut alia beneficia eis contulerit , dator & acceptor anathema sit. Si quis autem vir , aut fœmina , ad supradicta Castra ire non potuerit , si secundum posse suum armatos milites vel pedites pro se miserint , accepta ut supradictum est pœnitentia , eamdem ei plenariam absolutionem in nomine Domini concedimus : quicumque vero nostrum præceptum observantes athletas Christi in exercitum Dñi. euntes vel inde redeuntes honoraverit , adjuverit , & manutenuerit , in præsentis vitæ transcursu bonæ actionis fructum per-

ci-

Anno 1125 *cipere, & in futuro æternæ beatitudinis præmia mereantur obtinere. Divina Omnipotentia benedictionis ſuæ gratia vos viſitet, & animos veſtros ad eundum in hunc Dei exercitum inflammet & inſpiret, ipſo præſtante cui eſt honor & gloria in ſæcula ſæculorum. Amen. Quicumque S. Eccleſiæ Prælati ſunt, cum hanc Cartam viderint, eam in Dei obſequium & ſuorum peccatorum remiſſionem Regibus, Comitibus, ceteriſque Principibus, militibuſque & peditibus viva voce prædicare, laudare & exponere ſumma cum ſolicitudine ſtudeant. Hoc quoque Nos & Synodalis Conventus univerſitas mandamus, ut quicumque in hanc expeditionem tantam & tam ſalubrem pro ſuæ animæ remedio & ſalute iverit, abſque licentia & conſilio Pontificum & Principum inde reverti non præſumat.*

Literæ Domini Papæ Archiepiſcopo deſtinatæ. Cap. 79.

POST celebrationem Concilii ſupradicti Honorius Romanus Papa venerandæ memoriæ Papæ Calixti ſucceſſor hujuſmodi literas Dño. Compoſtellano deſtinavit.

Honorius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Didaco Archiepiſcopo Compoſtellanæ Eccleſiæ ſalutem Apoſtolicamque benedictionem. Veſtra ſiquidem fili (1) *præſentia hunc Sacerdotem Bernardum nomine, veſtris de partibus ad nos uſque perveniſſe, & de vobis multa nobis bona quam maxime retuliſſe, proculdubio noſcat, atque eum in præſentia noſtri à militibus Salmantinis, imo Dei inimicis, qui quamdam Eccleſiam quam ipſe pro poſſe regebat, inhumanius invaſerunt, & ei cuncta ſua bona rapuerunt, fore conqueſtum: quocirca obedientiæ juſſionem vobis imponimus, voſque utpote noſtrum filium rogamus obnixe, quatenus Salmantinum Epiſcopum, qui vobis Suffraganeus eſt, Apoſtolica ſententia admone-*

(1) Frater *legerem.*

nere minime recuſetis, ut præfatæ Eccleſiæ & huic Clerico bona ſua faciat reſtitui, in eoſque raptores quod Canonicum eſt exhibere neutiquam prætermittat: quod ſi facere contempſerit, Canonica juſtitia feriatur. Vos autem rogamus, ut huic ad tantam paupertatem perducto aliquantulum pro Dei miſericordia ſuccurrere dignemini. Datum Laterani Kal. Maji. Anno 1125.

Quod invaſit F. Joannides Compoſtellanos, & à Rege vocatus ad Curiam ejus ivit. Cap. 80.

DEcurſo poſtea non longi temporis ſpatio F. Joannides S. Pelagii de Luto Dominus, tyrannica feritate & avaritiæ ſtimulis incitatus, Compoſtellanæ Civitatis Burgenſes nefanda proditione captioni mancipavit, & eos in carcere retruſos diverſorum tormentorum illatione ad redemptionem inhumanitus & intolerabiliter cogere cœpit: quorum captionis quamdam cauſam fictitiam & falſam prætendebat, ſe videlicet à Compoſtellanis maximas injurias & multiplicia dedecora pertuliſſe, quæ ajebat ſe inulta relinquere non poſſe. Eorum autem captione comperta Dominus Archiepiſcopus in omnibus negotiis tam ſæcularibus, quam Eccleſiaſticis, peritiſsimus, & virorum illuſtrium celeberrimus, miſsis ad eum bis & ter & quater Legatis diſcretis & ſapientibus viris, cur talem injuriam & tantum dedecus B. Jacobo & ſibi intuliſſet ab eo expoſtulavit, & per ipſos Legatos ei mandavit, & obnixius rogavit, ut pro Dei & B. Jacobi amore hominium & fidelitatem quam ſibi fecerat & jurejurando firmaverat, ad memoriam reduceret, & terminis juſtitiæ obſervatis, captos ſuos ſibi immuniter & abſque omni pretio ſolveret. Ille autem ad ejus mandata ferro & ſaxis ſurdior, nec Dominum ſcelerum & impietatum ultorem timuit, nec reverentiam B. Jacobo aut ipſi Archiepiſcopo exhibuit, quia nec captos liberare, neque errata corrigere voluit. Unde Dñs. Archie-

Anno 1126 chiepiſcopus non modicum commotus, in primis ipſum & omnes ſibi ſubditos, & totum ejus territorium Omnipotentis Dei & omnium Sanctorum auctoritate excommunicavit, & omnia Divina, præter Pœnitentiam & Baptiſma, per totam ejus terram officia interdixit. Deinde cum ipſe diabolica fraude deceptus excommunicationem omnino contemneret, & ejus metu nihil facere vellet, Dñs. Archiepiſcopus rationis & juſtitiæ defenſor & manutentor, immenſo exercitu tam militum quam peditum congregato, honorem ejus terra & mari hoſtiliter invaſit. Caſtrorum munimina acerrime oppugnavit, Villas & hereditates ipſius, & totum honorem ad eum pertinentem, præda & incendio funditus devaſtavit. Præterea totum exercitum in terra ejus tamdiu dietari & manere fecit, donec ſupradictus tyrannus neceſsitate conſtrictus pacem cum eo reformavit, & quos captos tenebat, abſque ulla redemptione libere & ſolute abire permiſit. Ad hoc vetus hominium & veterem amicitiam cum Dño. Archiepiſcopo firmavit, & ſe in ejus præſentia ad ſatisfactionem venturum eſſe Compoſtellam uſque promiſit.

2 Dum ipſe Archiepiſcopus in tali expeditione pro tuitione juſtitiæ & ſui decoris vindicatione laboraret, jam de morte Dñæ. Reginæ Urracæ per nuntios & per famam certus erat, quæ VI. Idus Martii debita naturæ in Era M. C LXIIII. * in Campaniæ partibus perſolverat: ab illa tamen expeditione voti ſui compos, & hoſtis triumphator, Compoſtellam reverſus, de ipſius Reginæ obitu certior factus eſt: ibi enim regales nuntios Mindunienſem, ſcilicet Epiſcopum, & alios probos viros in ſua Curia reperit, mortem Reginæ veram eſſe ſibi nuntiantes, & ſe ex præcepto Regis obnixe & humiliter deprecantes, quatenus maturato itinere *Legionem* proficiſceretur, ut ipſum Regem ibi coronaret, & conſilium de adminiſtratione & re-

* *Obitus Urracæ Reginæ.* Anno 1126

con-

conciliatione & disposítione Regni ad honorem & utilitatem Sanctæ Ecclesiæ ei conferret. Legionensis etenim Civitas jam tum temporis regalis juris erat, quia eam consilio & auxilio Civium & Principum terræ acquisierat. Audito Nuntio Domini Regis A. Dñs. Archiepiscopus quæ itineri necessaria noverat fore omnibus convenientibus & abundanter apparatis, iter Legionense feria VI. ante Ramos palmarum cum majoribus & honestioribus suæ Ecclesiæ personis ovanter aggressus est. Compostella igitur taliter eggressus ad *Lucensem* Civitatem in die Sabbati perveniens à Dño. Petro Lucensi Episcopo & ipsius Civitatis Clero atque populo in processione benigne & decenter susceptus est: ibique Dominicam Palmarum solemniter celebravit. Postera die à Lucensi Civitate eggressus cum ad *Asturiensem* Civitatem V. feria Dominica Cœna pervenisset, ibi à Domino Alone, ipsius Civitatis Episcopo, & Clericali atque laicali multitudine, similiter cum processione accuratissime receptus est, & Chrismate atque Oleo consecrato, totum officium ad illum diem pertinens more Ecclesiastico ipse complevit. Asturicensi quoque Civitate, Mindunensi, Asturicensi, Lucensi Episcopis comitantibus eggrediens, in vigilia Dominicæ Resurrectionis *Legionem* tandem perveniens à Dño. D. ipsius Civitatis Episcopo, & ab Ovetensi, qui ibi tum temporis aderat, & à Clero & populo, & totius terræ optimatibus cum insigni processione gratanter & honorifice susceptus est, ibique Paschalem solemnitatem cum gaudio celebravit. Altera die vigilia & Missa pro anima Reginæ Dominæ Urracæ, quæ ibi tumulata jacebat, celebrata, Pontificalibus insignibus ornatus, ad sepulchrum ejus cum Crucibus & thuribulis veniens, debitas obsequias pro remedio & salute ejus animæ Ecclesiastico more peregit. Anno 1126

3. Rex vero qui cogente necessitate tum temporis Legio-

Anno 1126 gione aberat, audito ejus adventu Legatos ſuos ad eum quamtotius deſtinavit, ſummis & indefeſsis precibus eum deprecans, quatenus ad ſe uſque *Scemurenſem* Civitatem ire dignaretur, neve itineris labore aut longitudine gravaretur. Legatione Dñi. Regis audita III. die Dominicæ Reſurrectionis ipſe Archiepiſcopus cum Epiſcopis Mindunienſi, Lucenſi, Aſturicenſi, Ovetenſi, Legione egreſſus, iter Scemurenſe cum innumero Militari & Clericali comitatu eſt aggreſſus, & ad ipſam Civitatem ita appropinquans, à Dño. Rege & Toletano Archiepiſcopo, & ab omnibus Epiſcopis, qui in Curia Regis aderant, Clero quoque & Populo Civitatis obviam ei exeuntibus, cum magna & mirabili proceſsione accuratiſsime & honorificentiſsime eſt ſuſceptus, & in Palatiis Regalibus ipſo Rege jubente hoſpitatur: quippe ipſe Rex eum amoris privilegio, utpote ſuum patrinum & patronum, & patrem ſpiritualem, & ſuum coronatorem, ita diligebat, ut ſuam honorificentiam ipſius honorificentiæ prorſus poſtponeret, & univerſis ſuæ Curiæ miniſtris illi magis quam ſibi ſervire & placere præciperet: in tanta etiam gratia & in tanto honore eum habebat, ut numquam ad ſuam Curiam eum venire permitteret, ſed potius ipſe Rex ad ejus Curiam bis vel ter quotidie veniret: & quandiu in Curia ejus moratus eſt, Rex ei ſua propria Palatia in quibus hoſpitaretur ubique concedebat; & ut ſupradictum eſt, cauſa reverentiæ exhibendæ, & negotiorum in ejus præſentia, & juxta ejus conſilium & arbitrium, diffiniendorum, ad eum in ſuum hoſpitium ſemper veniebat. Toletanus quoque Archiepiſcopus, & Epiſcopi Segovienſis, Palentinus, Salmanticenſis, Abilenſis & alii ſupradicti omnes ad ipſius Curiam quotidie veniebant, tum quia Sanctæ R. E. Legatus erat, tum quia ipſo apud Regem pro eis intercedente ſuas petitiones à Rege impetrabant.

Qua-

Anno 1126

Qualiter emit à Regina U. Caſtrum de Cira. Cap. 81.

HOC quoque cum ſupradictis ne veritatem taceamus annotare curavimus, quod Dñs Compoſtellanus litigium acerrimum & graviſsimam diſcordiam cum Regina Dña U. poſt mortem ejus patris venerandæ memoriæ Regis A. aliquando occulte, aliquando manifeſte ſemper habuit. Regina ei quorumdam ejus æmulorum ſtimulis & conſiliis incitata, ad ejus depreſsionem & depoſitionem latenter anhelabat, & alium ei in honore ſubſtituere & ſubrogare cauſa extorquendæ pecuniæ non modicum æſtuabat. Ille vero ab ipſius dolis & proditionibus diſcreti & ſapientis viri more ſummopere ſibi cavebat: & ne illa in ſe aliquo modo prævalere poſſet, amicorum & ſubditorum præſidia circum ſe jugiter habebat. Quamvis tamen ab illa indeſinenter vexaretur & inquietaretur, vir ſummæ prudentiæ & mirabilis perſpicacitatis, ad honorem ſuæ Eccleſiæ augmentandum & ampliandum pervigili & indeffeſſa cura conabatur. Videns igitur quoddam Caſtrum nomine *Ciram* cum *ſuis* appenditiis ſuæ Eccleſiæ utiliſsimum, & opportuniſsimum eſſe, utpote in medio honoris B. Jacobi ſitum & fundatum, inito cum amicis ſuis conſilio Caſtrum illud in hereditatem B. Jacobo CL. marcis argenti ab illa comparavit, & ſcriptum de venditione & de emptione ipſius Caſtri ab ea extorſit: quod ſcriptum ipſamet accepta ſupradicta pecunia propria manu confirmavit, & roboravit. Poſtea litigio & diſſenſione inter eos ut prædictum eſt diutius durante, Regina Caſtrum illud à Dño Archiepiſcopo in pheodum petivit, cujus petitioni ipſe condeſcendens, municipium illud quod petebat illi conceſsit, ea videlicet conditione & eo pacto, ut cum ipſe vel ſuus ſucceſſor Caſtrum ſuum recuperare vellet, ipſa Regina Dño Archiepiſcopo, aut ſuo ſucceſſori, quod ſuum erat, &

Anno 1126 quod emerat, quiete & absque ulla rebellione redderet.

2 Post multum vero temporis contigit Dñm Compostellanum Legatos suos Ariam Muninz Archidiaconum, & Ariam Gundisalvidem Cardinalem in Campaniæ partes ad Reginam destinasse: qui illuc pervenientes eam admodum ægrotam & in puncto mortis positam invenerunt: ante etenim adventum Legatorum jam suæ domui disposuerat, & recordans pacti quod cum Dño Compostellano de Scirensi Castro pepigerat, illud Castrum B. Jacobo & Dño Archiepiscopo postposita omni occasione reddi mandaverat: quando etiam Legatos vidit, suam mandationem ratam & inconvulsam esse volens, ipsos Legatos præfatos Castro & suis appenditiis coram omnibus investivit: per eos quoque Legatos & per quemdam militem Joannis Didacide, qui tum temporis in Curia ejus aderat, ipsi Joanni Didacide sub cujus jure & dominio prætaxatum Castrum tenebatur, mandavit, ut ipse Joannis Castrum Dño Archiepiscopo pacifice & absque ulla adversatione reddere non differret. Literis igitur ab ipsa Regina ad Joannem Didacidem super tali legatione acceptis, supradicti Legati Domini Compostellani ad Dominum Regem apud S.Facundum venerunt, & quod de Scirensi Castro & de honore Regina mandaverat ipsi Regi seriatim & veraciter narraverunt. Rex vero Legatorum verbis indubitanter credens, quod sua mater Regina de illo Castro mandaverat, libenti animo concessit & confirmavit. Nuntium etiam cum suis literis ad Joannem Didacidem direxit, ei mandans & obnixius rogans, quatenus Scirense Castrum juxta Dominæ Reginæ edictum Dño Compostellano incunctanter reformaret. Ipsi quoque Compostellano per literas mandavit, ut si Joannes Didaci de redditione Castri sibi præsumeret adversari, congregato exercitu assultum in eum faceret, & Castrum ei violenter auferret. Joannes vero Didaces literis & nuntio Re-

Regis visis, nec edictum Reginæ, nec Regis mandatum complere voluit, sed Castro contra jus retento, Regis & Reginæ voluntatem & dispositionem omnino contempsit: unde cum Dñs Archiepiscopus vellet eum armata manu invadere, & eum in jus venire cogere; ipse Joannes hominium & fidelitatem Dño Archiepiscopo fecit, ei promittens & jurans se in præsentiam Dñi Regis iturum, & si ipse Rex præciperet, Castrum Dño Archiepiscopo sine fraude redditurum. Recepto igitur hominio & fidelitate ab illo, Archiepiscopus sibi placere respondit quod ipse in præsentiam Regis iret, & se numquam Castrum velle habere nisi ipse Rex juberet. Anno 1126

3 Eodem tempore quo Dñs Compostellanus ad invitationem Regis Legionem profectus est, ipsum Regem coronaturus, & consilium de administratione Regni & dispositione, ut supra dictum est, ei daturus, Joannes Didaces iter ejus præcedens, & in præsentiam Regis ipso Compostellano ignorante & absente, veniens, à Rege, tam per se, quam per amicos suos impetraverat, ut Rex Scirense Castrum in pheodum sibi concederet, & hominium atque fidelitatem ipsi Regi pro eo Castro jam fecerat & juraverat. Unde Dñs Compostellanus in præsentiam Regis postea veniens magnum conflictum & acerrimum jurgium cum ipso Rege & cum Joanne Didacide habuit: nam cum Castrum quod suum erat, & quod Dña Regina moriens B. Jacobo & sibi reddiderat, à Rege peteret; Rex ei respondit se Castrum illud Joanni Didaci in pheodum teste Curia jam dedisse, nec se illi amplius posse auferre, quod hominium & fidelitatem pro illo Castro ab ipso Joanne jam recepisset. Quo audito Compostellanus multas causas & multas rationes & publice & privatim Regi ostendit, quibus B. Jacobum & se injuriatum & gravatum esse universis Curiæ Baronibus satis manifestum erat. Postea Regem

Anno 1126 gem & per se & per amicos obnixius rogare & deprecari cœpit, quatenus divinam omnipotentiam injuriarum vindicem, boni & justi Regis exemplo timeret, & B. Jacobo reverentiam in suorum peccatorum remissionem exhiberet, neve ut è tramite veritatis & justitiæ pravorum consilio & suasione deviaret. Pulsabat bonus pastor ad ostium, ut suarum ovium Pascua ampliarentur, & à lupina rapacitate non devorarentur: clamabat ad ostium, sed nequaquam exaudiebatur impediente consilio malivolorum & cupidorum. Rex etenim illi ita clamanti & pulsanti respondit: se numquam militem suum Joannem scilicet Didaci illo Castro ablato expoliaturum, neque se quod coram omnibus Curiæ primoribus fecerat, inconstantis & levis viri more aliquatenus cassaturum. Cognita & visa Regis pervicacia, & importunitate, Compostellanus vehementi mœrore affectus cœpit secum solicite tractare & excogitare, qualiter cor ejus contra se induratum posset emolire & evincere, & à tanta pertinacia revocare. Asseclas igitur & proximos ejus pecunia corrupit, & Majorino domus Regis decem marcas, alii vero Consiliario ejus & omnium negotiorum consultori & dispositori alias X. promisit, ut sibi in hoc negotio faverent, & se ad justitiam conquirendam adjuvarent. Quibus ita allectis & sibi adjunctis Regem similiter pecunia aggressus est, & promissis ei L. marcis argenti supradictis fautoribus adjuvantibus & rogantibus justitiam tantummodo de injuria sibi illata ab eo postulavit.

4 Rex vero partim pecuniæ promissione mutatus, partim fautor Domini Compostellani supradictorum consilio & precibus inflexus, taliter ipsi Compostellano respondit: Pater venerande, ego multum vellem B. Jacobum & vestram Sanctitatem justitiam vestram habere: sed militem meum multum timeo offendere: timeo & vulgi & totius Cu-

Curiæ blaſphemiam, ſi illud quod tam nuper inſtitui, tam cito caſſavero. Si tamen veſtra diſcretio tale conſilium mihi poſſet dare, quomodo veſtram juſtitiam vobis poſſem reſtituere, & militem meum pacatum retinere, libentiſsime facerem Divino & B. Jacobi amore. His verbis Regis Dñs Compoſtellanus reſpondit: Nos equidem divina omnipotentia & B. Jacobo de cujus meritis confidimus adjuvantibus, tale conſilium vobis dabimus. Hoc dicto conſilium illud his verbis illi aperuit: Omnes Pontifices & Principes atque totius Curiæ optimates in præſentiam veſtram venire craſtina die jubeto: te & illis in unum convenientibus, ego querimoniam meam ſuper vobis & Joanne Didaci coram univerſis faciam, & juſtitiam de injuria à vobis, & ab ipſo mihi illata, exigam. Facta autem mea querela, & audita mea atque ejus ratione, ipſos Pontifices, Conſules, & Curiæ Poteſtates ſeorſum abire jubete, ut ipſi noſtras rationes diligenter diſcutiant, & diſcuſſas veraciter dijudicent. Sic nimirum juſtitiam meam vobis inculpato, potero ego habere, quia revera me in ablatione Caſtri invenient gravatum fuiſſe. Hujuſmodi conſilium Regi placuit non modicum, & ideo poſtera die ab eo fuit ad effectum perductum. Cum ergo Dñs Compoſtellanus rationem ſuam & Joannes Didaci ſuam coram plenaria Curia retuliſſent, Pontifices, Conſules & Principes qui aderant, Rege jubente ſeorſum abierunt, & rationes utriuſque diſcutientes Dñm Compoſtellanum à Caſtro ſuo injuſte & irrationabiliter exutum fuiſſe invenerunt: judicaverunt igitur unanimi ſententia ut Rex militem ſuum alio modo ſedaret & ſuum Caſtrum Dño Compoſtellano omnimodo reformaret. Hoc judicium Regi ſatis placuit: tum quia juſtum erat, tum quia ſe à milite ſuo jure calumniari non poſſe videbat. Militem itaque illum alio ſibi honore in hereditatem collato, & mille & quingentis ſolidis Jacenſis monetæ impenſis Anno 1126

Anno 1126 fis fedavit, & Caſtrum ſuum Dño Compoſtellano in perpetuum reſtituit. In eadem Civitate quamdam Villam optimam & agricultoribus aptiſsimam nomine *Archilinos* à ſorore Regis Infanta Dña Geloira Rege confirmante & laudante in hereditatem B. Jacobo & ſuæ Eccleſiæ ſua prudentia & ſua ſagacitate acquiſivit. Compoſtellanus igitur recuperato ſuo Caſtro cum ſuis appenditiis, & æmulis atque adverſariis ſuis triumphatis, ad propria cum gaudio remeavit. Laudetur cuſtos virtutem dans ſapienti.

Permutatio Caſtri de Faro pro terra Taberioli. Cap. 82.

EOdem tempore Dñs Compoſtellanus cum in Regali Curia cum Rege moraretur, ipſe Rex eum apud Caſtrum nomine *Terram* (1) obnixius deprecatus eſt, quatenus facto ſecum concambio Caſtellum *Farum* cum ſuis appenditiis pro terra *Taberioli* cum ſuis antiquis terminis & honoribus ei attinentibus ſibi conferret. Compoſtellanus autem inito cum majoribus ſuæ Eccleſiæ perſonis, quæ ſecum aderant, conſilio, petitioni Regis aſſenſum præbuit: tum quia Caſtrum ſupradictum, ſcilicet Farum, ab honore B. Jacobi nimium remotum erat, & nihil fere utilitatis ipſi Compoſtellano, excepto ſolo nomine, conferebat, immo pro eo cuſtodiendo & vigilando plurima ſtipendiariis militibus unoquoque anno erogabat: tum quia terram Taberioli & ad eam pertinentia, utilia ſibi & opportuna, utpote B. Jacobi honori adjacentia, & circa fluvium Uliæ ſita ſciebat, & quia terra illa cum ſuis antiquis terminis & ſuo caractere multo melior & multo major erat quam illa quæ ad Caſtrum Farum pertinebat, & de hujuſmodi equidem concambio ſcriptum à Rege magno & rogatu ha-

(1) *Hodie* Caſtro-Tierra, *in Regno Legionenſi ad occidentalem Exhe fluminis ripam.*

habuit ipsius Regi manu coram universis Curialibus firmatum & roboratum. Anno 1126

2 Ecclesiam quoque quæ est in terra Gentinis, *S. Anastasiam* nomine, à Veremudo Petride ipse Compostellanus acquisivit, quia ille Veremudus Petri Comitis filius illam Ecclesiam B. Jacobo & ipsi Compostellano in remedium suæ animæ & retributionem vitæ æternæ in perpetuum concessit.

3 Duas etiam hereditates in terra Salnensi à Dña. Majora Ariade sua cognata habuit, quas ipsa Dña in sua morte B. Jacobo & suæ Ecclesiæ similiter pro salute & remedio suæ animæ perpetualiter tribuit. Supradictam vero Ecclesiam & illas duas hereditates cuidam suo Cardinali Petro Fulconis in pheodum ipse Compostellanus munifica manu tradidit, quia ipse Cardinalis in ejus servitio & in itinere Romano multum & fideliter laboraverat.

Qualiter per Nuntios visitavit Curiam Romanam. Cap. 83.

LOngo temporis intervallo ante supradictum concambium decurso, Dñs Compostellanus Legatos suos Pelagium Astraride, & quemdam suum Clericum nomine Sesnandum, in Curiam misserat, quorum alter in itinere ægrotans illuc pervenire nequaquam potuit; alter vero postquam ad Curiam pervenit, ibidem diutine ægrotavit, & de negotio cujus causa missus fuerat nihil omnino impetravit. Totam etenim Curiam tum temporis invenit contra Compostellanum turbatam, quia ejus æmuli, Toletanus Archiepiscopus, & Colimbrienfis Episcopus, ibi tunc aderant, & multa fictitia atque falsa de Compostellano auribus Dñi Papæ & per totam Curiam instilaverant. Eorum igitur ægritudine & impedimento comperto, ipse Compostellanus alios nuntios Petrum Fulconis Cardinalem & Capellanum, & Pelagium Didacidem, Canonicum, illuc

Anno 1126 cum ſua benedictione remiſit : qui Curiam adverſum ſe ſimiliter turbatam invenerunt : ſed tamen multo ſudore & quorumdam Domini Compoſtellani amicorum interventu, Dñm Papam & totam Curiam ſedaverunt : & ipſis ſedatis literas hujuſmodi ex parte Dñi Papæ ad ipſum Compoſtellanum attulerunt.

2 *Honorius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compoſtellano Archiepiſcopo ſalutem & Apoſt. benedict. Nuntios cum literis à tua fraternitate nobis tranſmiſſos, qua debuimus charitate ſuſcepimus. Ceterum quoniam multa nobis incumbebant negotia, & propter novitatem noſtram, tuis poſtulationibus in præſenti non potuimus reſpondere. Prævideat autem diſcreta fraternitatis tuæ prudentia, ut dignitate Pallii, quod ſignum humilitatis eſt, conceſſa tibi à Sanctæ Matris tuæ Eccleſiæ Romanæ clementia, uti ſtudeas, non abuti. Dat. Laterani IIII. Idus Januarii.*

3 Has alias literas attulerunt alii Legati ad ipſum Compoſtellanum à Curia nihilo impetrato redeuntes.

Honorius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compoſtellano Archiepiſcopo ſalutem & Apoſt. benedict. Quamvis de perſona tua ſiniſtra quædam & ſuperſtitioſa noſtris ſint auribus nuntiata, quia tamen devotiſſimum te Romanæ Eccleſiæ filium profiteris, nos te vera volumus diligere charitate, & delatori alicui facilem de perſona tua nolumus præbere auditum. Tu vero ita humiliter & devote te habeas, ut plenarie gratiam B. Petri & noſtram valeas retinere. Data Laterani III. Idus Julii.

4 Iſtas vero direxit A. Cardinalis S. R. E. & Cancellarius.

Chariſsimo amico ſuo Didaco Dei gratia venerabili Compoſtellano Archiepiſcopo A. Eccleſiæ Romanæ Diaconus Cardinalis & Cancellarius & L. frui pane ſalutis. Gratias vobis tamquam patri & amico referimus pro exeniis

no-

nobis à veſtra paternitate collatis. Pro honore & ſervitio veſtro laboravimus, & uſque ad terminum quem poſtulaſtis juxta poſſe quod nobis Deus dederit laborare nullatenus deſiſtemus. Valete. Anno 1126

Qualiter turrim Taberioli cepit. Cap. 84.

MOrtua Regina Domina Urraca filio ejus Alfonſo in Regem ſublimato, & jam militaribus armis inſtructo, multi Gallæciæ Principes Regales honores quos tenebant, eo auferente amittere metuentes, contra jus & fas ei rebellaverunt. Omnes tamen, excepto Aria Petride qui ſupradictæ Reginæ proditor & rebellis fuerat, & ipſum Regem in pueritia proditorie cœperat, Compoſtellano mediante & conſulente ipſi reconciliati ſunt, & ei hominium & fidelitatem fecerunt. Arias autem Petrides in Caſtro *Luparia*, quod regale erat, cum toto honore ad id Caſtrum pertinente, & in aliis Caſtris, ſcilicet S. Joanne de *Penna Cornaria* & turre *Taberioli*, quam ipſe proditor ibi conſtruxerat, Regi rebellare præſumpſit, neque ei hominium facere aut aliquid ſervitium exibere dignatus eſt. Unde Rex iratus quia majoribus negotiis emergentibus ad eum perdomandum in Gallæciam venire non poterat, Dñm Compoſtellanum ſuum patrinum & fautorem fidelem, quem & ipſe toti Gallæciæ præfecerat, per literas ſuas & per nuntios obnixius rogavit. Comiti quoque Dño G. cui totum honorem præfati proditoris conceſſerat, per literas ſuas mandavit & præcepit, ut in ſuum ipſum proditorem & nequaquam unanimiter, inſurgerent, & ablatis ei honoribus quos tenebat, munimina jam ſupramemorata congregato toto ſuo poſſe tandiu obſiderent, donec eum ad veram deditionem compellerent, & omnino deſtruerent, & exheredarent. Auditis mandatis Regis, & viſis ejus literis cum nuntiis, Dñs Compoſtellanus & ſupradictus Comes ini-

Anno 1126 inito consilio unanimiter statuerunt, ut Dñs Compostellanus turrem *Taberioli* magno exercitu tam peditum, quam militum, congregato, tandiu obsessam teneret, donec eam caperet, & captam omnino destrueret. Ipse vero Comes Castrum *Lupariam*, natura & arte munitum, & alia Castra ita obsessa teneret, ut nec illuc alicui intrare, nec illinc exire, sive cibaria aut arma intromittere, liceret. Compostellanus igitur universis suis militibus & peditibus convocatis, Compostellanis etiam civibus admonitis & præceptis, quatenus huic negotio interesse non differrent, turrim Taberioli, vallo atque fossa munitam, obsedit, eam ferro & flamma acerrime impugnavit: machinamentum etiam bellicum (quod à vulgo *Gatus* vocatur) fieri fecit: quo ad turrim admoto ipsam turrim in circuitu subcavari, & inde lapides quadratos subduci jussit. Sic ipsam turrim magno labore & magna difficultate ad ultimum cepit, captamque omnino destruxit. Milites Ariæ Petrides qui intus erant rebellantes triginta numero & sex, omnes capti sunt. Arma militaria & triticum, & cetera quæ ibi continebantur, omnia militibus in prædam facta sunt. Sic Compostellanus capta turre, victor & compos voti cum gaudio & lætitia ad propria remeavit. In prædicta turre Dñs Compostellanus duos milites ex suis clientulis, valde nobiles, morte amisit: unde ipse dolens & tristis diu fuit.

2 Ante autem prædictæ turris destructionem duo Castra, quorum unum, nomine *Grallariam*, Comes M. in ripa Isi fluminis ad impugnationem & devastationem honoris B. Jacobi; alterum vero Comes F. Comitis Petri filius in terra Taberioli apud Ranetam eadem de causa construxerat, funditus & radicitus dextruxerat.

2 Decurso aliquantuli temporis intervallo præfatus Papa, scilicet Honorius, hujusmodi literas ad Dñm Compostellanum direxit, quarum adlatores fuerunt Petrus Ful-

Fulconis Cardinalis & Capellanus, & Perrus Gudesteides Canonicus. Anno 1126

Honorius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compost. Archiep. salutem & Apostol. bened. Nobilis & famosa Compostellana Ecclesia pro reverentia B. Jacobi Apostoli à Religiosis viris & Christiani nominis amatoribus honoratur. Quia igitur divinæ dispensationi placuit te ad tantæ Ecclesiæ regimen convocare, fraternitatem tuam exhortamur in Domino, ut ita sapienter, mansuete, & cum humilitate personam tuam regas, & quæ fuerint agenda perficias, quatenus Deo & B. Petro Sanctæque R. E. & Populo tibi commisso gratus effici merearis. Literas & Nuntios tuos paterna charitate recepimus. Ceterum quid tuis postulationibus respondeamus, consilium nondum habuimus.

Qualiter in Portugaliam ivit cum Imperatore, & de ejusdem Imperatoris ingratitudine erga eum. Cap. 85.

ANNO integro & dimidio post mortem Reginæ Dñæ Urracæ transacto * in Era I. C. L. IIII. quot Idus Martii, (1) Rex *A.* illius Reginæ filius, jam XX. & unum annum habens, Rege Aragonensium à Castella vi expulso atque fugato, immensam cum sua amita Portugalensi Regina, nomine T. discordiam habuit. Illa enim fastu superbiæ elata terminos justitiæ egrediebatur, & nullum Regi servitium de Regno quod ab illo tenere debebat, exhibere dignabatur: immo viris, armis, atque opibus potens, fines Gallæciæ armato exercitu invadebat, & Civitates, atque Castra Portugaliæ adjacentia, *Tudam* scilicet, & alia, suo juri atque dominio violenter subjugabat: municipia, etiam * Anno 1127

(1) *Era & mensis tempus indicant quo Urraca R. obiit (ut ex cap. 80. constat num. 2.) non vero quod à morte illius fluxerat. Vel Eram* 1165. *oportet substituere.*

Anno 1127 etiam nova in ipsa terra ad inquietandam & ad devastandam patriam, & ad rebellandum Regi ædificari faciebat. Unde Rex A. & fere omnes Hispaniarum Principes ejus parti faventes non modicum irati sunt. Rex vero ad partes Gallæciæ accesit, & Principes totius terræ atque potestates in expeditionem super illam Reginam evocavit. Compostellanum quoque qui majoris posse quam omnes Gallæciæ primores erat, obnixius interpellavit, quatenus sibi ad sui Regni acquisitionem,& suorum hostium confutationem auxiliaretur. Cujus rogationi Compostellanus zelo justitiæ assensum præbens, universos milites & pedites, qui sui juris erant, in unum convocavit: & Compostellanos Cives partim vi, partim precibus ad eundum secum in illam expeditionem, coegit. Congregato igitur magno exercitu Regem A. contra præfatam Reginam euntem in Portugaliam comitatus est: ibique per sex hebdomadas Villas devastando, Castra & Civitates obsidendo & capiendo, cum toto suo posse in magno labore atque periculo moratus est: nec tamen inde prius rediit, neque exercitum suum redire permisit, donec terra fere tota devastata fuit, & ipse concordiam inter Regem & Reginam suo consilio atque solertia reformavit.

2 Pacificata igitur tota terra, & concordia stabili atque firma inter illos reformata, Dñs Compostellanus cum magno gaudio remeavit ad propria. Regem quippe summum sibi amicum & familiarem esse mera veritate & semota omni simulatione æstimabat: tum propter tanti servitii & multorum aliorum præcedentium exhibitionem: tum quia ejus patrinus erat, & eum in Regem unxerat, eumque in militem ante altare B. Jacobi propriis manibus armaverat. Compostellanus ita secum æstimabat: sed Rex aliter in animo habebat: nam susurrones & detractores malivolentia atque invidia ducti in Compostellanum facta

conſpiratione unanimiter inſurrexerunt, & eum mortalibus & falſis criminibus apud Regem accuſantes, ipſi Regi conſuluerunt, ut eum in primis caperet, captumque toto honore & omni pecunia expoliaret. Deinde totum illius honorem in quinque partes divideret. Rex autem eorum perfidiam & malivolentiam adverſum Dñm Archiepiſcopum plane perpendens, & eorum detractiones fictitias & falſas eſſe minime dubitans; conſiliis illorum & ſuaſionibus divino & B. Jacobi timore noluit ex toto aſſentire. Reſpondit enim ſe numquam manus ſuas ad tantum facinus extenſurum eſſe: nec animam ſuam patrini ſui & patris ſpiritualis captione pollutum ire. Addidit etiam quod numquam honorem ei in tota vita ſua auferre, niſi tale quid adverſum ſe committeret, propter quod juſte & rationabiliter ab honore privari deberet. Quo audito ſuſurrones illi & proditores non modicum contriſtati, Regi conſuluerunt, ut immenſum pecuniæ pondus ab eo ſaltem exigeret: quorum conſiliis & voluntatibus Rex ſe aſſenſurum premiſit, non tam eorum inſtinctu, quam neceſsitate pecuniæ coactus: pecunia enim quæ ſibi ad pacandos milites ſtipendiarios tunc temporis multum neceſſaria erat, admodum indigebat. O invidia! qualia & quanta facinora tu tractas & machinaris, nec lingua poteſt explicari nec mente cogitari. Invidia primo homini clademmortis intulit, unde Apoſtolus: *Invidia Diaboli mors intravit in orbem terrarum*: invidia ſtimulante Judæi Regem ſuum, ſcilicet Chriſtum, turpiſsima morte auſi ſunt condemnare: invidia ſtimulante ſuſurrones & detractores venenoſo ore inſurrexerunt in Compoſtellanum, nihil mali ab illis meritum: quorum alii erant nobiles milites extra civitatem morantes ipſius alumni, & ab ipſo ditati, & nobilitati: alii, Cives Compoſtellani ipſi jurejurando aſtricti, quibus ipſe multa contulerat beneficia: alii erant Clerici, & Eccleſiæ Canonici, Anno 1127.

quos

Anno 1127 quos ipſe in Curia ſua ut filios ſpirituales enutriverat, & enutritos in tempore opportuno ad honores & dignitates promoverat. Per illos ergo proverbium Pigmaleonis in Dño Compoſtellano completum eſt : Sunt colla fracta multa propter bona facta.

Qualiter Imperator pecuniam ab Archiepiſcopo violenter extorſit. Cap. 86.

INterea Rex A. Portugalenſi pago prudentia & conſilio Dñi Compoſtellani, ut dictum eſt, acquiſito, & pacificato, Compoſtellam citato calle adivit, quem ipſe accurate & honorifice recepit, univerſis etenim totius Civitatis Clericis, & Abbatibus cum ſuis Monachis in unum convocatis, & capis ſericis indutis pompoſam & inſignem ei proceſsionem fecit, & magnam honorificentiam atque reverentiam ei exhibuit, & poſtea eum uſque in tertium diem ſplendide & abundanter procuravit. Rex vero tertia die ſui adventus in theſaurum B. Jacobi cum paucis veniens, hujuſmodi orationem ad Dominum Compoſtellanum privatim habuit : Pater venerande induſtria veſtra, ut ego bene novi, & in actu jam ſæpenumero probavi, me à principio mei Regni non modicum dilexit, in mea benevolentia atque amore, remota omni ſimulatione, conſtanter permanſit, mihi ſervire & meis mandatis obedire ſtatuit ſolicite : quos ego amavi, amavit, & quos ego habui odio, & ipſe habuit. Quid plura ? pes mihi atque oculus extitit, meæ utilitati paterno affectu in omnibus providit, unde maximas grates veſtræ magnificentiæ meritis refero, & clementiam veſtram ut in his firmiter perſeveret obnixius efflagito. Volo etiam & ſummopere deprecor, ut ſicut me hucuſque adjuviſtis & manutenuiſtis, ita modo adjuvetis & de veſtra pecunia mihi ad præſens conferatis, quia magnis neceſsitatibus & ponderoſis negotiis ſum circum-

cumventus, quæ nequaquam expedire valeo, nisi cum vestræ discretionis consilio & auxilio. Anno 1127.

2 Postquam Rex finem loquendi fecit, Dñs Compostellanus quamvis eum fictitie loquutum fuisse non dubitaret, & proditionem superius taxatam per amicos suos subolevisset, ei benevole respondit: ait enim, quod in ejus amore atque benevolentia semper manere vellet, & quod nulla occasione se ab ejus fidelitate atque servitio aliquando averteret. Deinde trecentas ei marcas argenti fratrum consilio promisit, quibus suas necessitates relevaret, & sua negotia expediret. Ad hujus muneris oblationem Rex diutissime siluit, & nullum verbum ei tunc respondere voluit, quia munus sibi oblatum pro minimo habuit. Interpositis tamen multis sermonibus tandem respondit, quod extra thesaurum exiret, ut consilium cum suis Secretariis, qui nobis adversabantur, de oblatione illius muneris iniret. Tunc Dñs Compostellanus ipsius animum perpendens, & regali dignitati reverentiam exhibens eum taliter alloquutus est: Domine Rex si vestræ celsitudini placeat, ego seorsum discedam, & vos consilium cum Secretariis vestris initote quid mihi debeatis respondere. Rege autem respondente id sibi placere, ipse Compostellanus à Thesauro discedens, Chorum B. Jacobi intravit, ibique regale responsum cum quibusdam suæ Ecclesiæ personis, & aliis paucis viris, diu expectavit. Tunc Rex consilio cum adversariis & proditoribus Domini Compostellani inito, ipsi Compostellano per eosdem adversarios mandavit, quod sexcentas argenti marcas sibi conferret, & se quos vellet de Civitate capere permitteret. Tunc Dñs Archiepiscopus per eosdem nuntios Regi mandavit, ut eos sibi nominatim exprimeret quos capere vellet. Ille autem nominavit Dominum Bernaldum B. Jacobi Thesaurarium, & Petrum Stephanidem ejus germanum, & Gundisalvum Pelagiadem ipsius nepotem,

Anno 1127 amicos, scilicet, & familiarissimos Dñi Archiepiscopi, quos ipse nullo modo capi permitteret nec consentiret.

3 Auditis eorum nominibus Archiepiscopus non modicum contristatus respondit: Quod nec illos nec aliquem alium de Civitate, sive Clericum sive laicum, nec vilissimum totius honoris B. Jacobi rusticum capi permitteret, nec ei licentiam capiendi daret. Hoc audito Rex indignatus, complicibus nefandæ proditionis instigantibus, illi mandavit quod mille marcas argenti sibi tribueret, vel totum B. Jacobi honorem dimitteret. Dixit tamen se aliquam partem ex illo honore illi relicturum esse, ubi bene vivere posset, & se honorifice procuraret. Tunc ipse Archiepiscopus omnes suæ Ecclesiæ personas & Canonicos ad se convocavit: quibus Regis legationem & petitionem seriatim revelavit. Illis autem stupentibus & mirantibus super regalem petitionem, Dñs Archiepiscopus taliter loquutus est: Fratres charissimi, animadvertite quod Rex occasionem quærit adversum nos, quia nos habemus malivolos & proditores in ejus Palatio, quorum instinctu & consilio vult nobis incommodare, & hoc ab honore privare: & vos fratres amodo providere Ecclesiæ vestræ consulite: pastorem vobis eligite, quia ego me ipsum ab honore deponam, priusquam talem pecuniam persolvam, quia nescio unde tantum pondus pecuniæ habere possem. Dignitatem tamen meam aut ordinem, neque pro Rege, neque pro aliqua potestate dimittam, immo Omnipotenti Deo in eis quandiu vixero serviam. Tunc omnes astantes tam Canonici quam alii ad hæc verba Archiepiscopi cœperunt flere & dicere: Cur nos Pater vis deserere? Cur nos vis desolatos relinquere? Lupus enim rapax tuum gregem invadet, & sibi diripiet: manus suæ crudelitatis in tuum ovile extendet, & illud prorsus ab omnibus suis facultatibus exuet. De duobus malis levius est eligendum; malum est te tantam

tam pecuniam Regi promittere, ſed pejus eſt te tuum honorem dimittere. Si enim honorem dimiſeris, quoſcumque hucuſque nutriviſti & manutenuiſti & ditaſti, omnes modo adnihilabuntur: Eccleſia tua deſtruetur. Oppone ergo te murum pro domo Iſrael: reſiſte lupo venienti, ne videaris mercenarius eſſe, & non paſtor: labora pro ovili tuo: conſolare Eccleſiam tuam: labora pro juſtitia: attende ipſam veritatem in Evangelio ſic prædicantem: *Beati qui perſecutionem patiuntur*, & cetera. Attende Prophetam negligentibus paſtoribus ſic comminantem: *Væ vobis Paſtores, qui paſcitis vos ipſos, & non oves.* Accingere ergo gladio tuo pater, *viriliter age & confortetur cor tuum, & ſuſtine Dominum.* In eo qui dixit *ego ſum, confidite*, confidenter confide, quia numquam te adhuc deſeruit, & in noſtris magnis neceſsitatibus jam multotiens tibi ſubvenit. Pecuniam illam quæ à te expetitur promitte; & nos omnes ad eam reddendam, Deo annuente, tibi auxiliabimur, quia melius eſt ut partem aliquam de noſtro tibi ſpontanea voluntate conferamus, quam ut totum per vim Rege auferente amittamus. Anno 1127.

4 Illis univerſis hæc & his ſimilia dicentibus, & ſuum Dominum ad ſui honoris retentionem animantibus; adverſarii ejus à Rege miſsi in Chorum venerunt, qui & dixerunt: Dñe Archiepiſcope aut cito reſponſum Regi date, aut ipſe Legatos ſuos ad Civitatem capiendam, & ſibi appropriandam modo mittet. Hoc audito Dñs Archiepiſcopus animum ſuum communi omnium conſilio & unanimi voluntatem mutavit, & mille marcas argenti Regi promiſit, eo tenore ſcilicet, & eo pacto: Ut neminem de toto honore B. Jacobi nec de Civitate caperet, nec ei in aliquo incommodaret. Tali pacto inter Regem & Archiepiſcopum jam ſtabilito & firmato, adverſarii ejus & proditores tam Clerici, quam laici, ſed præcipue Clerici, eum in hono-

Anno 1127 re remanere videntes, & inde pernimium dolentes, Regem in domo cujusdam burgensis Compostellani adierunt, & eum ad cassandum præfatum pactum compellere voluerunt, dicentes: Domine Rex tu es deceptus, & omnino delusus: Archiepiscopus & sui consultores mira arte & mira calliditate te deceperunt: tantilum enim pecuniæ quod promisit, uno tibi momento dare posset, & tria tanta si vellet. Nostro igitur consilio acquiesce, & pactum quod cum illo egisti festina cassare, & nos tibi pro honore quem ei dimisisti, tria millia marcarum puri argenti conferemus, & in tuo servitio atque fidelitate deinde constanter permanebimus: quod si ita facere volueris, maximum proficuum inde habebis, quia adepta tali & tanta pecunia, Regnum tuum poteris acquirere & pacificare, milites tuos honeste pacare, superbiam & contumaciam inimicorum tuorum edomare & deprimere. Illis hæc & similia dicentibus, & Regem ad cassationem pacti instigantibus, ipse Rex respondit: Sinite me modo & consilium cum aliquo meorum fidelium inibo, quid vobis super hac vestra suasione debeam respondere. Ad hoc illi responderunt: Cum quo vis tu consilium inire? Omnes Principes & Potestates tuæ Curiæ magis favent ejus parti quam tuæ, magis elaborant ad eum de tuis manibus liberandum, quam ad tuum proficuum ab illo extorquendum: omnes quippe jam, aut data pecunia, aut promissa corrupit, & sibi ad suam utilitatem contra te alligavit: fac ergo sicuti nos tibi consulimus, & accipe pecuniam quam tibi promitti mus. Ad hoc Rex respondit: Quamvis quidquid vos dicitis verum esse mihi videatur, vestro tamen consilio non acquiescam, donec consilium ab aliquo meorum fidelium super hoc accipiam.

5 Hoc dicto Rex discedens quemdam Comitem, Hierosolymitanum probum & honestum virum, seorsum vocavit, cumque per fidem & per amicitiam quam sibi debebat

bat & per hominium, quod ſibi fecerat, rogavit & monuit, quatenus ſanum ſibi & rectum conſilium ſuper quodam negotio daret, neve à tramite veritatis aliqua occaſione deviaret: & Comite quidem promittente & jurante Regi ſic fore, taliter Rex loquutus eſt: Ego jam pactum cum Archiepiſcopo propter mille marcas argenti feci, & totum honorem ſuum ei reliqui: ſed ſunt quidam ejus adverſarii & malevoli qui ei inimicantur, ut ego bene novi, qui me ad caſſationem illius pacti compellere volunt, & ob id tria millia marcarum argenti puri mihi promittunt, ut totum honorem B. Jacobi ei auferam, & ſibi conferam. Ego autem illis reſpondi, quod numquam illud facerem donec conſilium cum aliquo meo fideli inirem, & modo volo ut tu meæ utilitati provideas, & in animo tuo conſideres utrum illud pactum caſſare debeam, an ita ſicut jam cœpi & promiſi teneam. Ad hæc Comes ille reſpondit: Domine mi Rex, qui tale tibi conſilium dat, te decorare & infamem eſſe deſiderat: proditores illi iſtud tibi conſulunt, non ut tuæ utilitati provideant, ſed magis ut Archiepiſcopo incommodent, cui multum nocere vellent, ſi poſſent. Neſcis tu quod qui Archiepiſcopum perſequitur, Dominum & B. Jacobum & ejus Eccleſiam perſequitur? Ego Matrem tuam Reginam Dominam Urracam vidi eum perſequentem & multis modis injuriantem, & etiam captioni proditoriæ mancipantem. Sed Deus & B. Jacobus eum de ejus manibus ipſa nolente extraxit, & de multis aliis periculis viſibiliter liberavit: poſtea pene totum Regnum ſuum propter illud peccatum amiſit, quia videlicet manus ſuas ad tantum nefas extendere præſumpſit. Deum ergo ante oculos mentis tuæ propone: reverentiam B. Jacobo exhibe: pactum quod cum Archiepiſcopo jam feciſti & firmaſti, ſi potes emenda in melius, & corrige, quia certe nimis grave eſt & intolerabile: quod ſi emendare & allevia- Anno 1127

Anno viare nolueris, noli saltem deteriorare, quia timeo ne
1127 Deus tibi irascatur, & tantam injuriam in te ulciscatur.

6 His auditis Rex consilium illius Consulis sanum esse & sibi utile perpendens, & proditores contra Archiepiscopum invidia atque malivolentia æstuare non dubitans, consilio Consulis acquievit, & pactum quod cum Archiepiscopo fecerat, juxta eorum instinctum cassare noluit: immo illos proditores quasi iratus adiit, & eos ne talia sibi amplius suaderet, comminando prohibuit, dicens: Nolo juxta vestrum consilium facere, quia magis esset mihi ad dedecus & damnationem, quam ad salutem & honorem. Timeo Deum & B. Jacobum offendere, & infamiam & blasphemiam tam nobilitatis, quam vulgi incurrere: quiescite ergo & nolite amplius tantum nefas mihi suadere. Compostellanus igitur comperto Regis animo prænominatam pecuniam, partim de propria facultate, partim de aliena, ipsi Regi contulit, à Canonicis etenim suæ Ecclesiæ partem pecuniæ habuit, quam illi sibi in auxilium sicut promiserant spontanea voluntate contulerunt: burgenses quoque aliam partem ei tribuerunt: sed alii gratis, alii mutuo. Ubi vero nec ejus facultas, nec Canonicorum, nec burgensium dona, aut mutuamina ad complendum millenarium marcarum numerum non suffecerunt, ipse Archiepiscopus communi consilio & assensu fratrum quod ipsius numeri completioni defuit, per honorem B. Jacobi tam nobilibus quam ignobilibus petendo acquisivit, & sic Regi integrum promissum, mille scilicet marcas argenti, contulit. Hoc autem fecit, non quia suæ personæ captionem, aut sui honoris amissionem pertimescret; sed quia metuebat ne ipse Rex manus suæ crudelitatis ad novum & inusitatum facinus extenderet, & Ecclesiam B. Jacobi invadere & dissipare præsumeret, & ejus honorem laicis potestatibus, sicut cum proditoribus jam disposuerat, distribueret.

Qua-

Anno 1127.

Qualiter Archiepiſcopus ſuper præmiſſo exceſſu Imperatorem ad ſatisfaciendum induxit. Cap. 87.

ANTE tamen quam Rex Compoſtellana Civitate egrederetur, cum Archiepiſcopus in magna tribulatione & gravi anguſtia verſaretur, quia præfatam pecuniam quam Rex proditorum inſtinctu abſque dilatione poſtulabat, reddere non poterat, ipſe Archiepiſcopus Regis impietatem & nequitiam in animo ſuo & corde volvens, & conſiderans, plane animadvertit quod Rex perpetuam ſuæ animæ damnationem incurſurus eſſet, ſi in tali & in tanto peccato abſque pœnitentia & ſatisfactione debita naturæ perſolveret. Illud igitur Dominicum præceptum: *Dilige proximum tuum ſicut te ipſum* ante oculos mentis revocans, perituræ ejus animæ condoluit, tum quia eum à ſe baptizatum ſemper dilexerat, & in Regem unxerat, & coronaverat, & poſtea adultum propriis manibus ante altare B. Jacobi in militem armaverat, tum quia Regis Adefonſi nepos & Comitis Raymundi atque Reginæ Dñæ Urracæ filius fuerat, qui multa beneficia ante ſuum obitum Archiepiſcopo contulerunt. His de cauſis & præcipue fraterna charitate compulſus Regem ſeorſum vocavit, & eum pœnitere & ſe in melius emendare his verbis obnixe monuit: Peccaſti in conſpectu Domini: magnum dedecus & magnam injuriam Deo & B. Jacobo verſutia diabolica decipiente inſuliſti: Eccleſiam Beatiſsimi Apoſtoli juxta pravorum conſilia abſque ulla ratione violenter invaſiſti & expoliaſti. Reſipiſce ergo, & age pœnitentiam, quia niſi reſipueris, & errata correxeris, perpetuum tuæ animæ detrimentum digno Dei judicio patieris. Nonne noviſti tu quod ſicut Deus eſt omnium bonorum retributor, ita eſt omnium injuriarum juſtus & diſtrictus ultor? His auditis Rex timore percuſſus, quia id quod Archiepiſcopus dicebat ve-

Anno 1127 verum esse & indubitabile sciebat, hujusmodi responsum dedit: Domine Archiepiscope, quomodo possum ego pœnitere? pecuniam istam non possum dimittere, quamvis me non dubitem eam à vobis injuste suscipere: si enim eam dimisero, unde meas necessitates relevem, unde stipendiarios meos sedare possim, non habeo: quomodo ergo pœnitere possim, nec video, nec videre queo: à vobis enim & ab aliis Ecclesiasticis personis audivi, quod peccatum non relaxatur, nisi ablatum restituatur.

2 Ad hæc Archiepiscopus: Venite in Capitulum in meam & fratrum præsentiam, & Deo adjuvante dabimus tibi consilium quid possis facere in tanti sceleris remedium. Postera die Rex in Capitulum cum paucis suæ Curiæ optimatibus & familiaribus venit: in cujus & omnium fratrum præsentia ego & alii viri probi atque auctorati Archiepiscopum propriis auribus audivi taliter fuisse locutum: Domine Rex, ego te tui avi venerabilis memoriæ Regis Adefonsi, & Comitis Raymundi patris tui, & matris tuæ Reginæ Dominæ Urracæ amore semper dilexi, & adhuc diligo, & ideo rectum & sanum consilium tibi dare volo. Alii Reges, tui antecessores, viri timorati & Religiosi, istum locum & istam Ecclesiam præ aliis omnibus Hispaniæ locis & Ecclesiis divino & B. Jacobi amore dilexerunt, & honoraverunt, & exaltaverunt: istam Ecclesiam publicis & privatis largitionibus munifice ditaverunt. Castra, honores, Villas, & possessiones huic Ecclesiæ in Dei obsequium & suorum peccatorum remissionem largiti sunt: aurea & argenta vasa, Cruces pretiosas, Capas sericas, aulæa serica & deaurata, & cetera ornamenta quæ ad Dei honorem & S. Ecclesiæ ornationem pertinent, huic Ecclesiæ pro salute & remedio suæ animæ contulerunt: Tu autem non solum eorum vestigia sequi & exempla imitari temerario ausu neglexisti, verum etiam eorum eleemosynas & beneficia huic Ecclesiæ nu-

nutrici tuæ, à qua & à me, licet indigno, & à fratribus multa beneficia habuisti, violenter abstulisti: nec Deum ante oculos mentis proposuisti, nec reverentiam B. Jacobo, cujus corpus venerandum in hac Ecclesia tumulatur, exhibuisti. Considera ergo & perpende quantam inferni januam tuæ animæ patefeceris: considera quantum erraveris, quantumque sceleris diabolico instinctu perpetraveris: si in tanto scelere impœnitens, nec satisfaciens, morte occupatus fueris, nequaquam Deum facie ad faciem videbis: in hac etiam præsenti vita corporis tui damnum divina ultione inferente patieris, nisi pœnitentia satisfacere Deo & B. Jacobo festinaveris. Meo igitur consilio acquiesce: festina pœnitere, & pœnitendo Deum & B. Jacobum tibi reconciliare, & sicut Ecclesiam B. Jacobi tantæ injuriæ illatione dedecorasti, ita eam honora & consolare alicujus muneris aut Beneficii collatione: honora eum de tuo corpore; corpus tuum in ea tumulandum tui patris exemplo nobis promitte, & concede: si huic nostro consilio acquieveris, & ita facere volueris, nos & fratres tantum scelus tibi condonabimus, & pro te ad Deum & B. Jacobum unanimiter intercedemus. Anno 1127

3 Tunc Rex Archiepiscopum vera loquentem, & justa petentem remota dubitatione intelligens, hoc modo breviter respondit: Si ego scirem & securus essem quod vos & ista Ecclesia talem ac tantam mihi misericordiam, & talem honorificentiam mihi exhiberetis, qualem & quantam meo patri exhibuistis, ego assensum vestræ petitioni libentissime præberem, & meum corpus & meam animam in vestras manus commendarem. Ad hæc Archiepiscopus, quidquid honorificentiæ tuo patri quantum ad corpus, & quidquid beneficiorum & orationum pro ejus anima facimus, id totum tibi & pro salute tuæ animæ faciemus, & eo amplius, quia majora tibi beneficia sunt neces-

Anno 1127 saria, quam patri tuo: quamvis enim sis juvenis, & parum adhuc in hoc sæculo vixeris, majora peccata tua levitate incurristi, quam pater tuus, licet in hac vita diutius mansisset. Pater namque tuus * bonus homo fuit, & religiosus, & sapiens, & in omnibus actibus suis Deum timens, & ejus præcepta adimplens; & ideo pro certo habeo quod ipse in sinu Abrahæ requiescit in Paradiso. Ipse enim sua peccata, & in sanitate, & infirmitate mihi confessus est, & ei pœnitentiam dedi: & sicut tu majora scelera fallente Diabolo commisisti, ita majora beneficia sunt tibi magis necessaria, quam illi. Promittimus ergo tibi præter illud quod patri tuo facimus, tertiam partem Missarum, quas Clerici à me & à meis successoribus ordinandi celebraverint, & quod in Generalibus Synodis tuæ animæ mentionem faciamus, & pro ea orationem specialem ad Deum fundamus; & post obitum tuum Missam in unaquaque hebdomada pro animæ tuæ remedio specialiter celebretur in ista Ecclesia.

* *Raymundus Comes.*

4 Hoc audito Rex præ gaudio ita respondit: Quidquid vos dicitis & promittitis bonum mihi & utile videtur: unum quid tamen est super quo ego non modicum gauderem, si illud à vobis impetrare possem. Vellem enim, si Domino & B. Jacobo & vobis placeret, istius Ecclesiæ *Canonicus* fieri, & in omnibus ejus eleemosynis, Missis, & orationibus, & aliis beneficiis tamquam unus ex Canonicis, & in vita, & in morte consors & particeps fieri. Si enim Canonicus hujus Ecclesiæ factus fuero, meos æmulos & adversarios constantius & rationabilius contundere & deprimere potero, & ejus jura, Deo adjuvante, defendere. Tunc Archiepiscopus & Canonici, qui Capitulo intererant, petitionem Regis laudaverunt, & ei illam unanimi assensu tribuerunt. In illo igitur Capitulo factus est Rex Ecclesiæ B. Jacobi Canonicus, & panem in Canonica, & heb-

hebdomadam in altari, & cetera Ecclesiæ beneficia, sicuti quisque Canonicorum habet, ei concesserunt. Rex autem recepto Canonicatu & Ecclesiæ beneficio, corpus & animam suam in manus Archiepiscopi & Canonicorum commendavit, & quod corpus suum ubicumque moreretur ad Ecclesiam B. Jacobi tumulandum deferri faceret, in manus Archiepiscopi & coram toto Capitulo promisit. Anno 1127

5 Hoc facto quidam Canonicorum, non ab Archiepiscopo, nec ab aliquo Canonicorum præmonitus, in medio Capituli surrexit, & dixit: Domine Rex, nostræ Ecclesiæ in Capitulo beneficium recepisti, ecce quasi unus ex nobis factus es: Anniversarium tuum annuatim oportebit nos celebrare, si regulam justitiæ & Sanctorum Patrum exempla sequi & observare voluerimus: tu quoque tui patris & matris & bonorum Regum atque Principum qui corpora sua & animas suas personis Ecclesiasticis & Ecclesiis commendaverunt, vestigia sequi & exempla imitari accurate debes: boni etenim Reges & boni Principes Ecclesiæ in quibus sunt tumulandi, de suis facultatibus vel honoribus aliquid pro sui anniversarii celebratione promittunt & conferunt: & nos equidem volumus, & te deprecamur, ut ad tuæ animæ utilitatem & salutem, eorum vestigia sequaris, & aliquem honorem vel hereditatem huic Ecclesiæ pro tuo anniversario celebrando pollicearis. Ad hoc Rex: Sinite me modo: vestram petitionem justam esse & rationabilem & mihi utilem esse video. Ego consilium mecum & cum meis familiaribus inibo, & tractabo quid vobis & vestræ Ecclesiæ possim promittere & dare pro anniversario meo, & postea responsum vobis dabo.

Qualiter Imperator Castrum S. Georgii Ecclesiæ Compostellanæ donavit.

6 TUNC Archiepiscopus, & alii qui Capitulo intererant, de aliis negotiis, & de aliis cau-

Anno 1127 sis agere, & multos ac diversos sermones interserere, sicut solet fieri in tali conventu, cœperunt. Postquam autem Rex illis ita loquentibus diutissime siluerat, à nemine conventus, à nemine interrogatus taliter locutus est: Domine Archiepiscope, jam providi & mihi consului & inveni quid vobis & vestræ Ecclesiæ pro meo anniversario annuatim celebrando possim dare: Castrum *B. Georgii* cum omnibus suis appenditiis vobis ob id promitto, & concedo quiete, & absque omni calumnia in perpetuum tenendum atque possidendum, & Comes Rodericus qui illud Castrum modo à me tenet, hominium & fidelitatem vobis de illo Castro faciat, ut in morte mea illud vobis liberum & solutum omnimodo dimittat: & si Rudericus Comes mortuus fuerit, vel Castrum quoquomodo amiserit, & alius Princeps à me acceperit, priusquam accipiat hominium & fidelitatem similiter vobis & vestræ Ecclesiæ faciat, ut illud Castrum vobis absque ulla rebellione tradat: & si Comes Rudericus, aut alius Diabolo suadente aliter fecerit, quod absit, mihi ut sui Domini proditores habeantur, & pro perjuris & proditoribus à cunctis teneantur, & ego vestram paternitatem obnixe rogo, ut eos excommunicetis & maledicatis, & à liminibus S. Ecclesiæ tandiu sequestretis, donec præfatum Castrum, sicut prætaxatum est, in vestras manus & in vestrum & vestræ Ecclesiæ jus omnimodo reddant: quod si metu excommunicationis se corrigere & Castrum reddere noluerint, vos & amici vestri congregato exercitu & posse vestro, eos invadite & persequimini, donec supradictum Castrum cum suis pertinentiis vobis Ecclesiæque vestræ reddant. Ego autem Notario meo testamentum vobis de illo Castro facere præcipiam, & factum propriis manibus roborabo, & roboratum super B. Jacobi altare in vestris manibus offeram. Altera vero die Comes Rudericus, licet invitus, Rege cogente, hominium atque fi-

fidelitatem de illo Caſtro & ſuis appenditiis Dño. Archiepiſcopo fecit. Poſtea Rex juxta ſuum promiſſum teſtamentum de ſupradicto Caſtro ab ejus Notario factum, & ipſius manibus roboratum, ſuper altare B. Jacobi & in manibus Archiepiſcopi, coram Canonicis, & multis aliis, obtulit: duo etiam ſcripta de corporis ſui promiſsione & de Canonicatu, & de beneficii Eccleſiaſtici receptione, fieri fecit, quorum unum in Theſauro B. Jacobi cum Privilegio Caſtri cuſtodiendum tradidit, aliud vero in repoſtaria ſua ſecum deferri fecit. Anno 1127.

Promiſsio medietatis terræ de Montanis.

7 FActa hujuſmodi de Caſtro promiſsione, Rex in eodem Capitulo coram univerſo Conventu taliter locutus eſt: Ego jam medietatem de terra Montanorum vobis & veſtræ Eccleſiæ dedi, & teſtamentum de illa integra vobis feci: nunc autem aliam medietatem, ſicut jam promiſi, promitto, & illam vobis ſicut aliam jam dedi, dabo quamcitius potuero, quia iſtam Eccleſiam cujus Canonicatum & beneficium jam recepi & habeo, præ omnibus Hiſpaniæ Eccleſiis diligam & diligo, & eam contra ſuos adverſarios & æmulos pro poſſe meo defendam & manutenebo. Poſtquam Archiepiſcopus à Rege talia audivit, benivolentiam Regis erga ſe & ſuam Eccleſiam magnam eſſe perpendens, hujuſmodi orationem habuit. Domine Rex antequam Portugaliam cum noſtro exercitu introiſſemus, ſuper Reginam Taraſiam ituri, ego & vos colloquium in terra *Taberioli* ſeorſum habuimus, in quo veſtram perſonam & veſtram domum in meum jus & in meam poteſtatem prorſus conceſsiſtis, ut quos ego vellem inde abjicere, abjicerentur; & quos vellem recipere, reciperentur: adverſarios quoque meos & proditores exhonoraſtis, & eorum honores, *Capellaniam* ſcilicet & *Cancellariam*, mihi

Anno 1127 mihi aut cui vellem tradidiſtis, & modo niſi veſtræ Majeſtati diſpliceret, vellem ſcire utrum ficte, an ſimulatorie, an mera veritate & remota omni ſimulatione feceritis. Ad hæc verba Archiepiſcopi Rex Adefonſus reſpondit: Quoquomodo tunc fecerim, ſive ficte, ſive non ficte, quidquid vobis tunc conceſsi, modo gratanter concedo & confirmo. Regnum meum & domum meam pro velle veſtro diſponite, & honores veſtrorum adverſariorum, ſcilicet Capellaniam, & Cancellariam habete, & cui volueritis tribuite. Tunc Archiepiſcopus Domino Regi gratias de tanti muneris collatione coram omnibus retulit, & Capellaniam in ſuam retinuit; Cancellariam vero Dño Bernaldo B. Jacobi Theſaurario & familiari ſuo contulit. Ego qui hæc ſcripſi, partim ea propriis oculis vidit, partim à Dño Compoſtellano & ab aliis probis & honeſtis viris veridico relatu audivi, & ſicut tunc temporis geſta ſunt, ita meo ſtylo juxta modulum meæ poſsibilitatis ſeriatim deſcripta ſunt: nihil enim ibi ex mea parte addidi, nihil de viſis, ſive de auditis ſcienter prætermiſi. Ego quoque & multi alii eum magni doloris & anguſtiæ gravitate oppreſſum, & de pacto quod cum Rege de tanta pecunia fecerat pœnitentem poſtea vidimus, quia eam ſicut promiſerat reddere non poterat, ſemper enim publicæ utilitati magis quam privatæ ſtuduit providere: unde à cunctis non modicum laudandus eſt, & à ſuis ſucceſſoribus ſolicite imitandus.

Soror Imperatoris Sepulturam in Eccleſia Compoſtellana elegit. Cap. 88.

CUM Dominus Archiepiſcopus ſummis precibus à Rege impetraſſet, ut Corpus ſuum B. Jacobi Eccleſiæ tumulandum, ut ſupradictum eſt, concederet, Sororem ipſius Regis Infantam nomine Doñam Sanciam, quæ tum temporis ad illum venerat, honores ad ſe pertinentes acqui-

quisitura & receptura, adiit, eamque obnixius rogavit, ut corpus suum ad exemplum Regis sui fratris B. Jacobi Ecclesiæ sepeliendum concederet: cujus petitioni illa libenti animo assensit, quia illam petitionem justam & rationabilem & sibi maxime utilem esse intellexit. Quoddam etiam Monasterium Legionensi Civitati adjacens opulentum, & magnos honores habens, *S.* scilicet *Michaelem de Escalata* pro Tricenario & Anniversario suo B. Jacobi Ecclesiæ perpetuo possidendum & tenendum promisit. Anno 1127.

Promissio T. Reginæ Portugalensis de eligenda sepultura in Ecclesia Compostellana. Cap. 89.

POstquam Archiepiscopus duo supradicta, alterum à Rege, alterum ab Infanta ejus sorore se impetrasse vidit, literas suas ad Portugalensem Reginam Doñam T. Regis materteram in hæc verba direxit: Venerabilis Regina. Nobilitati tuæ præsentium destinatione innotescimus, Regem nostrum Dñm Adefonsum, atque Infantam ejus sororem, nostro consilio suis animabus providentes, corpora sua B. Jacobi Ecclesiæ tumulanda concessisse, & partem de suis honoribus eidem Ecclesiæ pro suarum animarum salute & remedio promisisse: quapropter tuam prudentiam monendo rogamus, ut corpus tuum ad eorum exempla supradictæ Ecclesiæ tumulandum promittas, & promissum concedas. Visis his literis Regina præfata Archiepiscopi petitionem justam & rationabilem & sibi maxime utilem esse non modicum gavisa est; & quod Archiepiscopus per literas ab ea petiit, gaudenti animo & læto vultu uno Cardinalium B. Jacobi præsente & aliis multis personis illi concesit, & partem magnam de suo honore eidem Ecclesiæ in morte sua se daturam coram omnibus promisit.

De

Anno 1128

De recuperatione Monaſterii S. Pelagii de Cercedello. Cap. 90.

COmpoſtellanus ſuæ Eccleſiæ honorem augere ſumma intentione volens, gravem & diutinum conflictum cum Veremudo Suariz, & cum Adefonſo Oduariz, & eorum gentibus habuit, de quodam Monaſterio S. Pelagii de Cercedello. Veremudus enim & ſuæ gentes Monaſterium illud pro hereditate habere & poſsidere volebant, ita ut Eccleſia B. Jacobi nihil juris ibi haberet. Archiepiſcopus autem noluit illis conſentire, quia ſciebat illud Monaſterium ad Eccleſiam B. Jacobi non ex toto, ſed partim pertinere. Venerunt ergo multotiens in præſentiam proborum & diſcretorum virorum, tam Clericorum, quam Laicorum, ut illud negotium diffinirent, & numquam diffinire potuerunt. Ad ultimum tamen Archiepiſcopus eos aliquam juſtitiam in Monaſterio habere ſentiens, noluit eos omnino ab illo Monaſterio abalienare & gravare, utpote Deum timens, ſed potius convenientiam & concordiam cum illis fecit, medietatem illius Monaſterii & ejus appenditiorum ipſis concedens, aliam vero medietatem Eccleſiæ B. Jacobi in hereditatem retinens, & ſuper hoc habetur ſcriptum in Theſauro ab illis factum, & roboratum, & ipſi ab eo habent aliud ſcriptum factum & roboratum.

Prævilegium de bonis non occupandis decedente Archiepiſcopo. Cap. 91.

SIcut ego qui hæc ſcripſi, à Dño Compoſtellano non ſemel, ſed ſæpenumero, audivi, quod Hiſpanorum Regum conſuetudo fuit, ut mortuo Eccleſiæ B. Jacobi Epiſcopo Vicarios ſuos in Compoſtellana Civitate & per totum ipſius Apoſtoli honorem conſtituerent, & electione ſucceſſuri Epiſcopi ad libitum ſuum dilata, totum illum ho-

honorem triennium vel quadriennium potestative obtinerent. Ipse equidem Compostellanus, sicut ego ab eo accepi, Ecclesiam & totum honorem B. Jacobi quadriennium integrum ante suam electionem Regibus consentientibus & volentibus non tyrannice tamen, sed canonice tenuit & rexit: regales vero Majorini neglecta justitiæ regula, fas & nefas confundentes, Villas violenter deprædabantur, pauperes & egenos contra jus & fas obprimebant, nobiles & ignobiles pro velle suo tractabant, & suis facultatibus atque hereditatibus expoliabant. Quid plura? totam terram in suum jus & in suam potestatem redigebant, & redactam omnino confundebant. Compostellanus hanc pravam & intolerabilem consuetudinem abolere & extirpare volens, in tempore Dñæ Reginæ Urracæ per se & per suos amicos dando, pollicendo, serviendo & deprecando multum laboravit, ut privilegium de libertate Ecclesiæ & totius honoris B. Jacobi ab illa extorqueret. Illa vero ejus precibus condescendens, & multorum obsequiorum ab illo sibi impensorum reminiscens, cuidam Cardinali B. Jacobi Ecclesiæ nomine P. Didacide illud Privilegium scribere jussit, ut scriptum confirmaret, & roboraret: sed antequam scriptum esset illa Regina morte præventa est, & ita Compostellanus Privilegium illud in ejus tempore habere non potuit. In tempore quoque A. Regis Reginæ filii, multa incommoda & multa damna pertulit, & immensam pecuniam expendit, ut præfatum privilegium ab eo extorqueret. Rex autem ejus intentionem bonam & justam esse perpendens, ejus petitioni multis de causis tandem condescendit. Compostellanus enim incomputabilem pecuniam illi tribuens taliter eum affatus est: Ego te baptizavi, & patrinus tuus sum & fui: te in Regem temppore opportuno unxi & coronavi: te in militem ante altare B. Jacobi propriis manibus armavi; tibi à pueritia tua usque ad exaltationem Anno 1128

Anno 1128 tuam fideliter ſervivi, & tua commoda meis ſemper præponebam, multorum inimicitias pro tuo ſervitio & fidelitate quam erga te tenebam, multocies incurri: horum omnium more diſcreti & ſapientis viri deberes reminiſci, & mihi aliquid horum omnium ſervitiorum aliquomodo recompenſare, & ſi ego tibi nullum ſervitium feciſſem, & tale quid à te peterem in Dei obſequium & tuorum peccatorum remiſsionem & pro ſalute tuorum parentum, iſtud à te impetrare debuiſſem. Audita hujuſmodi ratione Compoſtellani tam juſta & tam rationabili Rex hujuſmodi privilegium de libertate Eccleſiæ & totius honoris B. Jacobi illi fieri, juſit & propria manu roboravit & confirmavit.

Tenor Privilegii. *Cap.* 92.

VEneranda & glorioſa meorum prædeceſſorum Catholicorum Regum, venerabilis memoriæ Adefonſi mei avi, & aliorum liberalitate & devotione Eccleſia B. Jacobi Apoſtoli dignoſcitur eſſe fundata, atque ædificata, & multiplicium honorum collatione ditata & exaltata, & in jus atque poteſtatem Epiſcoporum & Canonicorum abſque ulla laicalis perſonæ participatione, vel dominio perpetualiter tradita. Sed quia temporibus quorumdam parentum & anteceſſorum meorum, ea quæ ad Dei & B. Jacobi honorem bene inſtituta & ordinata fuerant, propter guerras & pravas inolentes conſuetudines deſtruebantur, & Canonici ejuſdem Sancti Loci, necnon & ſui honoris pauperes maximum damnum & ſuarum rerum detrimentum patiebantur, & etiam, quod deterius erat, mortuo ejuſdem Sedis Epiſcopo Regis Vicarius ab eo miſſus omnes Eccleſiæ poſſeſsiones invadebat, & immiſericorditer deſtruebat; idcirco ego Adefonſus Dei gratia Hiſpaniarum Imperator una cum conjuge mea Regina Domna Berengaria precibus Domni Didaci præſentis Archiepiſcopi, & ſuorum Canonicorum rogatu, prædictas pravas conſuetudi-

dines prorſus deſtruere & extirpare volens, & bona exempla & meorum prædeceſſorum inſtituta non irrationabiliter ſequens, hujus Privilegii firmitatem ad Dei & B. Jacobi Apoſtoli honorem propria voluntate (non aliqua neceſsitate cogente) in Dei obſequium, & animæ patris mei remedium, cujus corpus in eadem Eccleſia honorifice jacet tumulatum, & pro meæ animæ ſalute, & meorum peccatorum remiſsione, cujus corpus in Eccleſia ipſa, me prómittente, conſtat tumulandum eſſe, & pro omnium parentum meorum refrigerio & abſolutione, quos Deus in hoc delinquentes ab omnibus peccatis ſuis miſericorditer abſolvat, facere & firmare decrevi: ut cum præſens Archiepiſcopus nomine Didacus, vel quiſlibet ejus ſucceſſor debita naturæ perſolverint, non ego aut aliquis alius meorum ſucceſſorum, vel aliqua ſæcularis perſona ullum jus aut ullam poteſtatem in tota B. Jacobi Eccleſia, vel in ejus Caſtellis & honoribus ad eam pertinentibus habeamus, nec aliquem habere permittamus, ſed tota Eccleſia & omnis ejus honor in ejuſdem Eccleſiæ Canonicorum arbitrio & diſpoſitione quiete & abſque ulla invaſione permaneat & conſiſtat, donec digna & ſancta atque religioſa ab ipſis Canonicis Archiepiſcopi fiat electio. Quod ſi ego aut aliquis meorum ſucceſſorum huic noſtræ inſtitutionis paginæ obviare vel contraire præſumpſerit, Omnipotentis Dei Patris, & Filii & Spiritu S. & B. Jacobi Apoſtoli atque omnium Sanctorum auctoritate excommunicetur, anathematicetur, & à Sacratiſsimi Corporis & Sanguinis Domini noſtri Jeſu-Chriſti participatione alienus efficiatur, & cum Datan & Abiron quos terra vivos abſorbuit, in inferno ſepeliatur, & cum Juda Domini ſui proditore particeps efficiatur, donec reſipuerit, & ad condignam ſatisfactionem redierit: omnibus autem hoc obſervantibus ſit pax, ſalus & lætitia, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Hæc Scriptura ſupradicto Anno 1128

Anno 1128 *modo noſtra auctoritate ſanc:ita & confirmata per omnia ſæcula ſæculorum maneat inconvulſa. Facta hujus privilegii Scriptura apud Secobiam in Era* ICLXVI. *&* qt.VIII.K. *Junii.*

Ego A. Dei gratia Hiſpaniæ Imperator quod fieri mandavi proprio robore confirmo.

Comes Petrus de Lara confirmo.

Comes Rudericus de Aſturias, Alferiz Regis conf.

Comes Bernardus conf.

Comes Suarius conf.

Rudericus Martiniz conf.

Petrus Lopez conf.

Rudericus Veremuiz Majordomus Regis conf.

Ramirus Froilaz conf.

Raimundus Toletanus Archiepiſcopus conf.

Petrus Segovienſis Epiſcopus conf.

Bernaldus Segontinus conf.

Bertandus Oxomenſis Epiſcopus conf.

Sanctius Avilenſis Epiſcopus conf.

Petrus Didaci conf.

Petrus Braoliz conf.

Federicus Fernandiz conf.

Gutierre Ermeilidez conf.

Fernandus Petriz conf.

Bernardus Eccleſiæ B. Jacobi Theſaurarius, & Regis Cancellarius conf.

Cidi teſtis, Velidi tſ. Belidi teſtes.

Iterum de Monaſterio de Zercedello. Cap. 93.

SUpradicto negotio de Monaſterio S. Pelagii Circidilienſis inter Archiepiſcopum & Veremudum Suariz & alios milites definito, quidam Abbas nomine Veremudus qui illud Moneſtarium tenebat, acceptis cartariis ſuis præſentiam Regalem adiit, & ſuper Compoſtellano & præfa-

tis

ris militibus graviter conqueſtus eſt, ſe à ſuo loco & ſua Anno
hereditate injuſte & irrationabiliter ejectum eſſe coram uni- 1128
verſis Baronibus qui Curiæ intererant viva voce affirmans. Rex vero quia jam eum ſenem & debilem & multis anguſtiis circumventum vidit, ejus miſeriæ compaſſus, hujuſmodi cartam ad Dominum Compoſtellanum de eo Abbate in ſuum Monaſterium reſtituendo direxit, ut videlicet in tota vita ſua haberet, poſt mortem vero ejus ſicut jam fuerat diffinitum ita permaneret.

2 A. Dei gratia Hiſpaniæ Imperator, Venerabili Dño. Didaco, eadem gratia Compoſtellanæ Sedis Archiepiſcopo, ſalutem multam. Sapiatis quia vidi iſtum Abbatem Veremudus cum grande rancura de ſua hereditate, & moſtravit mihi ſuas Cartas & ad meos Barones, & vidimus quia magnum tortum habet, & modo ſapiatis quia dedit mihi illam hereditatem & ſuo cartario: & ſi Veremudo Suariz vel alius calumniat illam hereditatem, veniat ad me & habeat judicium cum illo Abbate & mecum: nunc autem mitto eum ad vos ut recipiatis de eo toto Cartario de illa hereditate in mea vice, & mittite illum in ſuam hereditatem, & vivat in ea per totam ſuam vitam, & facite integrare de quanto ei perdiderunt, & amparate & defendite eum de totis hominibus in meo loco: & ſi vos nolueritis eum amparare, ego commendabo eum alteri qui eum bene amparet, & ſuos parentes, & totas ſuas hereditates, & iſta cauſa non fallat quia juſtitia eſt, ſi vos me amatis. Valete.

3 Poſtea ipſe Abbas ſui facti & ſuæ querelæ pœnitens à Rege, rediit & in præſentiam Archiepiſcopi veniens omnes Cartas quas de illo Monaſterio habebat Dño. Archiepiſcopo contulit, eum obnixius rogans & deprecans quatenus præfatum Monaſterium ſibi in vita ſua concederet, & victum & veſtitum & cetera neceſſaria ibi habere poſſet;

illo

Anno 1128 illo vero mortuo, id Monasterium ad Ecclesiam B. Jacobi sicut jam fuerat diffinitum rediret. Archiepiscopus autem acceptis ab illo omnibus Cartariis dedit illi Monasterium, ut in vita sua teneret & necessaria inde haberet. Post mortem vero ejus Ecclesiæ B. Jacobi solutum & liberum ab eo & ab omni parentela ejus recuperaret, & recuperatum quiete & absque omni calumnia possideret, & super tali promissione & convenientia scriptum fieri fecit, factumque propria manu roboravit, & roboratum Dño. Archiepiscopo in testimonium & confirmationem talis pacti tenendum & habendum tradidit.

Hoc privilegium fecit Dñs. Archiepiscopus Canonicis de suis anniversariis, & eorum redditibus.

Cap. 94.

QUoniam Prælatorum est justitiæ jura usquequaque exercere, & ad honorem Omnipotentis Dei & ad communem utilitatem confirmare, bona instituta conservare & augmentare, & horum contraria extirpare & adnihilare, idcirco ego Didacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiepiscopus & S. R. E. Legatus divina disponente clementia propria voluntate & integra mea prudentia cum omni nostrorum Canonicorum Consilio & assensu rationabiliter decernimus, & firmitatis scriptura perenniter in hunc modum affirmamus, videlicet ut post uniuscujusque nostri Canonici obitum, eorum facultates à nullo occupatæ violenter disipentur, sed sicut ipsi supradicti Canonici per suas mandationes ordinaverint, ita pro posse compleantur, & à nullo violentur. De cetero quod ad Anniversale meum annuatim devote celebrandum pro animæ meæ remedio Canonicæ B. Jacobi attribui, vel Deo adjuvante attribuero, vel ipsi Canonici, seu burgenses vel quilibet alii pro

suis

ſuis anniverſariis ſimiliter attribuerunt, vel deinceps attribuerint, prout Canonicorum Conventus in Capitulo ad communem utilitatem competenter diſpoſuerit, vel alicui noſtrorum Canonicorum obtinere præceperit, remoto odio & amicitia, munere, & parentela cum Conſilio Archiepiſcopi & Decani ita diſpenſetur & incommutabiliter obtineatur. Si forte Reges, Conſules, terræ Principes, ſeu Milites magnos honores, veluti Caſtella, poſſeſsiones, & hujuſmodi pro ſuis anniverſaris Eccleſiæ B. Jacobi attribuerint, parato prius de ejuſdem honoribus Canonicis annuatim bono prandio, quod ſuperfluerit per medium inter Archiepiſcopum & Canonicos æque dividatur, eo pacto quod ſi quis Sajo tam meus, quam Regius, quodlibet hoc Deo datum donum violare præſumpſerit, ſi intrando diruperit, & illæſus evaſerit, D. ſolidos & vobis, & nobis perſolvat. Si vero ibi mortuus fuerit, nihil pro eo perſolvatur. Si vapulaverit, omnia lucretur. Si deforis proterve & ſine petitione juſtitiæ quidquam invaſerit, LX. ſolidos nobis, & vobis exolvat, & rapinam in duplum componat, & hoc poſt partem Canonicæ firmum ſemper permaneat, & nulla impediente vel cogente perſona ratum & inconvulſum perſiſtat, quod ſi nos, ſeu ſucceſſores noſtri, vel quælibet perſona hoc ſcriptum ad communem utilitatem factum violare tentaverit, ſui honoris periculum incurrat, anathemati ſubjaceat, & ab Omnipotentis Dei conſpectu dimoveatur, & cum Juda Filii Dei proditore in æternæ damnationis ſupplicio perenniter mortificetur, & pro temeritatis auſu parti Canonicæ B. Jacobi ſolidos XX. mille perſolvat, & quod in calumniam miſerit, in duplo componat, & hoc ſcriptum perenniter in robore maneat. Amen. Facta Carta in Era ICLXVI. Didacus Dei gratia Compoſtellanæ Sedis Archiepiſcopus, & S. R. E. Legatus anno XXVIII. Anno 1128

fui

Anno 1128 sui (1) Pontificatus hoc scriptum proprio robore conf. Ecclesiam quoque S. Mariæ de *Argalo* jam detritam, & ruinæ proximam, atque in loco non idoneo fundatam, in locum competentiorem & meliorem transtulit, & translatam à fundamentis ædificavit, & satis meliorem fecit.

Idem quoque Archiepiscopus hanc scripturam firmitatis & Cartulam Donationis communi fratrum assensu & Consilio B. Jacobi Hospitali fieri fecit de quodam scil. terreno quod jacet in Palatii pomerio ad construendam ibi Ecclesiam in pauperum & peregrinorum sepulturam.

Ego Didacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiepiscopus una cum ejusdem Ecclesiæ Canonicorum Conventu ad Dei & B. Jacobi Apostoli atque Omnium Sanctorum honorem fecimus textum firmitatis, & Cartulam Donationis, de quodam nostræ Ecclesiæ terreno, quod jacet in pomerio Palatii, quod spontanea voluntate per hanc Scripturam firmitatis damus & concedimus Ecclesiæ B. Jacobi Hospitali ad construendam Ecclesiam quamdam ad utilitatem & salvationem pauperum & peregrinorum qui jacent jam ibi sepulti, & ad sepulturam aliorum qui adhuc ibi sunt tumulandi, ut ab hac præsenti die & deinceps præfati Hospitalis pauperes tam præsentes quam futuri, prædictam Ecclesiolam habeant & per cuncta tempora perenniter possideant. Quod si aliquis homo contra hoc nostrum factum venerit, pariat parti Hospitali solidos mille, & quod calumniaverit dupliciter componat, & hoc nostrum scriptum semper maneat firmum. Facta Scriptura die XIII. K. Augusti Era I. CLXVI. Didacus præfatus Archiepiscopus quod fieri jussit robore suo conf. anno sui Pontificatus XXVIII.

IN

(1) *Nonnulli hic Codices depravati, qui tamen ex sequenti Scriptura (ubi Era* 1166. *& annus Pontif.* 28. *sibi constant) facile & firmiter corriguntur.*

Anno 1128

IN NOMINE DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI.

Incipit Prologus tertii libri Archiepiscopatus Domini Compostellani Didaci.

QUoniam virorum illustrium gesta & probitates ab interitu oblivionis nequaquam defenduntur, nisi per scripturam aut alio modo memoriæ commendentur; ideo Dominus Compostellanus Registrum fieri jussit in quo omnia quæ bene gesit, aut per industriam suæ Ecclesiæ acquisivit, majori parte descripta continentur. Divisit Registrum illud in tres libros; quorum primus, Episcopatus liber; alii duo Archiepiscopatus, non irrationabiliter intitulantur. Illa enim gesta quæ ipse in tempore Episcopatus, aut Archiepiscopatus gesit, vel acquisivit, in illo Registro, ut dictum est, descripta sunt. Placuit vero illi illos tres libros sic intitulari, ut si quis aliquid in eis quæsierit, ex ipsa intitulatione facilius invenire possit.

De Consilio Claustrorum & officinarum ædificandorum ab Archiepiscopo cum fratribus inito. Cap. I.

QUuadraginta & sex anni ab inchoatione novæ Ecclesiæ B. Jacobi transacti erant, (1) & major ipsius Ecclesiæ pars per Dei gratiam jam erat completa: illa tamen Ecclesia nullum adhuc Claustrum, nullam competentem officinam habebat, nec erat ædificiis ornata, aut decorata, sicut ultra portuenses Ecclesiæ, quæ minoris honoris sunt, & pauciores redditus habent. Peregrini autem tam Ecclesiastici quam laici ad Beatissimi Apostoli limina orandi causa confluentes, hospites suos & Clericos interrogabant

(1) *Ergo anno* 1082. *sub Rege Alfonso VI. inchoata à Didaco I. Compostellano Episcopo.*

Anno 1128 ubi Clauſtra & Officinæ Eccleſiæ B. Jacobi eſſent. In circuitione totius Eccleſiæ vagabantur explorantes ubi Clauſtra & Officinæ haberentur, & quia nullum Clauſtrum ibi videbant, nullam Officinam condecentem inveniebant, Prælatis & diſpenſatoribus Eccleſiæ palam detrahebant. Quæ res poſtquam ad aures Compoſtellani pervenit, non modicum inde contriſtatus univerſo fratrum Conventu in Capitulo convocato, hujuſmodi orationem habuit: Fratres, noſtra Eccleſia non noſtris ſed Dei gratia & noſtri Patroni Beatiſsimi Apoſtoli Jacobi meritis maximi & celeberrimi eſt nominis, & ultra portus & citra portus pro ditiſsima & nobiliſsima reputatur: nullum tamen Clauſtrum, nullam bonam officinam adhuc habet: quælibet Sedes ultra portus pulcriora & valentiora ædificia habet quam noſtra, ſicuti ego ante Epiſcopatum & poſt, commodis noſtræ Eccleſiæ exigentibus peregre profectus in multis & diverſis locis propriis oculis vidi, & vos qui peregre profecti eſtis, quod ego dico veriſsimum eſſe, æque ut ego noſtis: & certe tam Sanctum locum, tam divitem & tam famoſum, carere ædificiis & officinis, & mihi & vobis maximum dedecus eſt: quapropter veſtræ fraternitatis dilectionem obnixius imploro, ut citius conſilium unanimiter ineamus, quomodo Clauſtra & officinas convenientes ad Dei & noſtræ Eccleſiæ honorem ædificemus, quatenus miſericordiam apud Deum bene operando citius conſequamur, & ut neque à vicinis, neque ab extraneis juſto ore vituperemur. Et ego quidem, ſi meo conſilio acquieſcere vultis, C. marcas puri argenti ad illud opus incipiendum promitto, quarum triginta propria manu modo dabo, alias vero finito uno anno: & quibuſcumque modis illi operi adjuvare potero, ſive per me, ſive per meos amicos terminis juſtitiæ obſervatis adjuvabo. In morte autem mea centum vacas quas habeo, illi operi pro remedio

meæ

meæ animæ in perpetuum dimittam, ut eas & earum fructus quiete & absque ulla calumnia habeat, & numquam aliquo auferente amittat. Postquam Compostellanus hujusmodi orationem finivit, totus Conventus Fratrum ejus animum & intentionem uno ore laudavit. Et se ad illud opus incipiendum & peragendum libenti animo auxiliaturum esse promisit. Tunc Archiepiscopus eorum responsioni vehementer congaudens, duos ex illis probatos & discretos, Decanum scilicet Domnum Petrum Heliæ & Cardinalem & Primi Clerum Domnum Petrum Gundesindidem elegit, quibus curam illius operis incipiendi & tenendi commisit. Illi autem Prælato suo obedientiam hilariter exhibentes, supradictum opus incipiendum & disponendum coram omnibus susceperunt. Hoc statuto & confirmato omnes à Capitulo lætis animis digressi sunt. Anno 1128

De Aria Petride. Cap. 2.

ARias Petrides unus ex strenuis & industribus Gallæciæ militibus extitit. Non fuit tamen magnæ nobilitatis, sed multum animosus & facundus, ita ut candida verteret in nigra, & nigra in candida. Fuit etiam dolosus, & pessimus simulator, contra Regem & Reginam, & alios Gallæciæ Principes, semper proditorie egit: & in eorum rebellione permansit. Cotigit autem filiam Petri Comitis nomine *Ildariam* in uxorem duxisse, cujus mater Comitisa Domna *Major* ipsius Ariæ socrus cum persolutis naturæ debitis Compostellam delata esset honorifice tumulanda, supradictus Arias inter ceteros Principes & milites, qui ejus sepulturæ interfuerunt, more gentis pullatus venit: quem cum Archiepiscopus, qui ei sua nequitia exigente semper fuerat inimicus, vidisset, seorsum vocatum taliter alloquutus est, eum ad mutationem & correctionem suæ vitæ, more boni & providi pastoris, volens invitare: „ Aria Petrides, pauca vitia sunt quæ peccatis tuis exigen-

Anno 1128 „ tibus & Diabolo decipiente non incurreris, perjurus, „ falſus teſtis, cupidus, raptor, ſubdolus, ſimulator, ſa„ crilegus, flagitioſus extitiſti, nimis voluptuoſe, & ni„ mis ſæculariter vixiſti: quæ recta erant oculis mentis inſ„ piciebas, & inſpecta omnino negligebas. Timeo ego „ ergo ne ſi talis ab hac vita diſceſeris, vitam æternam „ amittas, & perpetuam tuæ animæ damnationem incur„ ras. Et ideo non modicum vellem, ut tu reſipiſcendo, „ & Deo Omnipotenti ſatisfaciendo, utilitati tuæ animæ „ provideres, & ipſum Deum tibi melioris vitæ converſa„ tione reconciliares, quatenus & apud ipſum miſericor„ diam in fine tuæ vitæ conſequaris, & vitam æternam ha„ bere merearis. " Talia & conſimilia ei ſuadendo, eum tandem ad pœnitentiam & ad compunctionem animavit, qui juxta conſilium Dñi Archiepiſcopi Caſtrum S. Joannem de *Penna Cornaria* cum ſuis appenditiis, & medietatem cujuſdam Monaſterii, nomine *Archos*, in Salnenſi pago ſtabiliti cum ſuis pertinentiis Eccleſiæ B. Jacobi in hereditatem pro ſalute & remedio ſuæ animæ in ſua morte reliquit: & corpus ſuum in Cimeterio ipſius Eccleſiæ tumulandum, & curam ſuæ animæ in vita & in morte in manu Domini Archiepiſcopi & fratrum commendavit. Partem autem hereditatum ipſius Monaſterii, ſcilicet ſex hereditates in præſenti Domino Archiepiſcopo dedit, ut ipſe Archiepiſcopus & ſua Eccleſia jam jus in ipſo Monaſterio ſecundum juſtitiam, ipſo Aria vivente, habere inciperet. Et de his omnibus tam de ſupradicto Caſtro, quam de Monaſterio previlegium fieri juſſit; quod factum propria manu roboravit, & roboratum ſuper Altare B. Jacobi contulit; & poſtea in manu Dñi Archiepiſcopi cuſtodiendum tradidit. Archiepiſcopus autem privilegium illud accepit, & acceptum in Theſauro B. Jacobi ſervandum repoſuit.

Anno 1128

De morte Comitis Petri de Trava & relictis ab eo Ecclesiæ. Cap. 3.

PEtrus Comes vir discretus & sapiens & magnæ potentiæ, & ejus uxor Comitisa Dña *Major* similiter sapiens & discreta, *Mindunienſis* Ecclesiæ Parochiani solebant esse: & suam confessionem illius loci Episcopo facientes, pœnitentiam suam ab illo accipiebant, & illi more subditorum obedientes erant: eleemosynas quoque & sua beneficia præfatæ Ecclesiæ & ejus Episcopo disponenda & distribuenda pro remedio suæ animæ conferebant. Illud tamen contra Sacrorum Canonum auctoritatem & SS. Patrum institutionem faciebant: quia testantibus Sacris Canonibus nec Episcopo, nec alicui Presbytero alius Episcopi, vel Presbyteri Parochianum nisi ex illius consensu recipere licet. Et quia Compostellanus supradictum Comitem & suam uxorem plane errare & matrem suam Compostellanam Ecclesiam ignoranter dereliquisse vidit, idcirco multa & diversa colloquia cum illis habuit, & tandiu illis prædicavit, donec eis Mindunienſem Ecclesiam & ejus Episcopatum derelinquere, & Compostellanæ Ecclesiæ Parochianos esse fecit. Salutifera itaque Domini Compostellani prædicatione & admonitione facti sunt filii Compostellanæ Ecclesiæ, & sua corpora cum suis animabus in manu ipsius Compostellani commendaverunt, ut ipse eis ad suam salutem & ad suam utilitatem consuleret. Accidit autem ut Comes supradictus ad mortem Compostellæ ægrotaret, & mortem sibi imminentem videns, Dño Compostellano & ipsius Comitis uxore cum filiis suis præsentibus domui suæ disponeret. Illa autem dispositio, & tota ejus mandatio, ejus uxore & suis filiis pariter auctorizantibus, in manu ipsius Compostellani dimissa est: & pars equidem illius mandationis in morte Comitis completa est, alia vero pars

us-

Anno 1128 usque ad mortem Comitisæ complenda restitit. Accidit autem ut ipsa Comitisa non post multum temporis debita naturæ persolveret, in cujus obitu tota Comitis mandatio, sicuti ipse Comes & ejus uxor Comitisa & eorum filii concesserant & affirmaverant, prorsus completa est. Reliquerunt autem Comes & Comitisa pro suarum animarum salute & remedio Villas, hereditates, Ecclesias, Monasteria, & multa alia in manu Domini Compostellani, & Petri Gundisalviz Cardinalis pro ipsius velle & arbitrio disponenda, & distribuenda. Sunt autem nomina earum Villarum, hereditatum, Ecclesiarum, & Monasteriorum in eorum mandationibus, quas supradictus Cardinalis tenet scripta & denotata. Et qui sufficienter & plenarie scire voluerit quæ & quanta supradictus Comes & Comitisa pro suarum animarum remedio in sua morte distribui commendaverunt, ad eorum mandationes recurrat, & ibi omnia inveniet: eorum autem mandationes huic libro annotari nolumus, nimiam prolixitatem devitantes. Comes autem præfatus & Comitisa omnia supra memoratæ Ecclesiæ B. Jacobi in Dei obsequium & suorum peccatorum remissionem conferre volebant. Sed Compostellanus illud injustum esse & à ratione alienum videns, illis salubriter consuluit, ut Ecclesias & alia in Mindunienſi Episcopatu acquisita, Mindunienſi Episcopo & ejus Ecclesiæ pro suarum animarum salute dimitterent: quæ vero in Lucensi Episcopatu acquisierant, Lucensi Ecclesiæ; & quæ in Aurienſi Episcopio, Aurienſi Episcopo: similiter quæ in Tudenſi Parochia, Tudenſi Episcopo, & sic de cæteris.

Recuperatio deperditorum in Asturiis. Cap. 4.

POST venerabilis recordationis Regis Adefonsi obitum multæ tribulationes, & multæ discordiæ, per totius Hispaniæ Regnum ita obortæ sunt, ut tota terra prorsus con-

conturbaretur, & de optima & copioſiſsima in peſsimam & flagitioſiſsimam converteretur: unde contigit, ut Eccleſia B. Jacobi honorem quem in Epiſcopatu Aſturicenſi habebat, per multos annos amitteret, & nihil fere profecui inde haberet. Poſtquam autem illa calamitas in tranquillitatem divina pietate converſa eſt, Dominus Compoſtellanus ad illum honorem recuperandum multis modis eniſus eſt: quem denique multo labore recuperatum Joanni Cidiz qui moratur in burgo B. Jacobi nomine *Kakavelos*, comiſit tenendum, & habendum per conditionem hanc ſubſcriptam. Anno 1128

In Era M. C. LXVI. & quot IIII. Nonas Novembris Ego Joannes Cidiz & uxor mea Maria Conſtantiz, & filius meus Giraldus Clericus vobis Dño Didaco Compoſtellanæ Sedis Archiepiſcopo, & omnibus veſtræ Eccleſiæ Canonicis, facimus pactum vel placitum per ſcriptum firmiſsimum, ut in domibus & curtis B. Jacobi morando veſtræ Eccleſiæ hereditates quæ in Aſturicenſi ſunt Epiſcopatu, quas nobis datis, laboremus, & ædificemus, & plantemus, & tam de veſtris, quam de noſtris duabus hereditatibus *Roboredo* inferiori & Roboredo ſuperiori, quos vobis & veſtræ Eccleſiæ jure hereditario perpetuo damus & concedimus, & etiam de omnibus aliis veſtris hereditatibus quas hodie habemus & in jure noſtro ſunt, de pane & vino, & omnibus quæ ibi habuerimus, vel Deo donante, acquirere potuerimus, demus vobis tertiam partem, duabus nobis partibus reſervatis, & de Votis B. Jacobi habeatis vos duas partes, & nos tertiam, & teneamus prædictas hereditates in omni vita noſtra, quandiu vobis & veſtræ Eccleſiæ Dñis abſque alio Domino fideliter ſervientes obedientiam & reverentiam exhibuerimus. Si vero nobis defunctis noſter filius ad hoc ſervitium idoneus fuerit, omnes hereditates in vita ſua teneat prædicta ratione ſervata. Anno 1128

De

Anno 1128 De aliis vero hereditatibus, quas deinceps Deo juvante acquirere potuerimus, tam de fructu, quam de hereditate, vobis & vestræ Ecclesiæ tertiam partem perenniter tribuamus, & nobis duas partes reservemus: quod si nos mentiosi fuerimus, & si hoc pactum excesserimus, pariamus parti vestræ ..... & hoc scriptum semper sit firmum. Nos superiùs nominati, quod fieri jussimus propriis manibus confirmamus.

Missio Nuntiorum ad Papam. Cap. 5.

MOrtuo Beatissimo Papa Calixto II. Dñs. Compostellanus Legatos suos ad ejus successorem nomine Honorium destinavit; qui infecto illo negotio, cujus causa ierant, regressi sunt: eos tamen benigne & honorifice suscepit, & per illos Dño. Compostellano mandavit, quod Legatum de latere suo in Hispaniam dirigeret, qui ad ipsius Compostellani velle & consilium, & sæcularia & Ecclesiastica negotia tractare disponeret. Compostellanus vero illum Legatum ultra promissum tempus morari videns, alios Legatos ad præfatum Papam Honorium, & ad * Cancellarium suum amicum A. * direxit: qui hujusmodi literas ad ipsum Compostellanum ex parte Cancellarii detulerunt.

* *Aimericum*

Literæ Cardinalis ad Archiepiscopum.

CArissimo amico Didaco Compostellano Archiepiscopo A. Diaconus Cardinalis & Cancellarius salutem. Sani, Deo gratias, & incolumes sumus: status autem Dñi Papæ & S. R. E. in debita soliditate persistit, nec animus ejus adversus vos est mutatus. Speramus vero quoniam de latere suo in proximo ad partes vestras Legatum est missurus, qui voluntatem ejus plenius vobis apperiet.

Hoc

Hoc privilegium fecit Compostellanus fieri Hospitalis B. Jacobi procuratori, in testimonium suæ promissionis, quæ promissio continetur in ipso privilegio subscripto. Anno 1128

Cap. 6.

NOnnulli Cives Compostellana Civitate commorantes per populum susurraverunt, me Didacum Dei gratia Compostellanum Archiepiscopum, accepta pecunia Procuratorem in Hospitali B. Jacobi, & ad libitum instituere, & ad libitum inde excludere: unde multi illud ratum esse opinantes, suas eleemosynas & beneficia ipsi Hospitali multoties subtrahebant. Ego autem eorum suspicionem prorsus à me amotam esse volens hoc scriptum fieri facio, in quo divinæ omnipotentiæ & B. Jacobo Apostolo & omnibus Sanctis promitto, me numquam Procuratorem in ipso Hospitali accepta pecunia positurum esse, aut excluſurum, sed potius quandam personam sapientem, & discretam quæ sit Religiosa, & procurationi pauperum necessaria, fratrum, & quorundam Civium Deum timentium atque amantium consilio, considerabo, & eligam, in cujus manu & potestate totam illam domum cum suis redditibus quandiu vixero tenendam & procurandam dimittam: & amodo instituo, & precor, ut mei successores qui B. Jacobi honorem post me recturi sunt & disposituri, mea vestigia in hoc sequi studeant, & numquam Procuratorem in supradicta domo accepta aut promissa peccunia promoveant, aut disponant, sed sicut supradictum est, personam idoneam & Religiosam eligant, quam illi domui absque ulla offertione præponant. Si quæ vero Ecclesiastica sæculariſve persona, diabolica fraude decepta huic scripto, & huic meæ institutioni contraire voluerit, sit maledicta & excommunicata, & à sacratissimo corpore & sanguine Domini nostri aliena efficiatur, & sententiam illam à B. Petro Simoni Mago injectam, qua dixit: *Pecunia tua tecum sit in perditionem*, in-

Anno 1128 remediabiliter incurrat, & cum Dathan & Abiron, quos terra culpis suis exigentibus vivos absorvit, infernales poenas sine fine sentiat, & etiam cum Juda sui Domini & Magistri proditore consortium habeat, nisi resipuerit, & errata cum digna satisfactione indifferenter correxerit. Omnes autem illi qui meam hanc institutionem observaverint & ita fecerint, illi accipiant benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo, & cum Abrahan, Isaac, & Jacob fieri mereantur participes in Cælesti Paradiso, & hic fructum bonæ actionis Domino largiente percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Istud scriptum & privilegium supramemoratæ institutionis Adefonso Rege, venerabilis memoriæ ducis Raymundi & Reginæ U. filio, in Legionensi Civitate, & apud Toletum Regnante, à me Didaco Compostellanæ Sedis I. Archiepiscopo factum est in Era ICLXVI. & quot Kal. Decembris. Erat autem tum temporis illius Hospitalis Procurator Domnus Petrus à vulgo Rex Mancipium vocitatus. Didacus præfatus Archiepiscopus quod fieri jussit proprio robore confirmat anno sui Pontificatus XXVIII.

Profectio ad Concilium. Cap. 7.

ADefonsus Hispaniarum Rex venerandæ memoriæ A. Regis nepos, & illustris Reginæ Domnæ U. & egregii Ducis Raymundi filius, totam fere Hispaniam post mortem sui avi, & suæ matris conturbatam esse videns, Concilium in *Palentina* Civitate prima hebdomada Quadragesimæ Era ICLXVII. * celebrare disposuit. Omnes igitur Anno 1129 Hispaniæ Episcopos, Abbates, Comites, & Principes, & terrarum potestates, ad id Concilium invitavit, ut juxta eorum Consilium & arbitrium urticas scelerum quæ post mortem sui avi præfati Regis, & post obitum suæ matris prædictæ Reginæ in Hispania exortæ fuerant, falce justitiæ extirparet, & prava in directa converteret. Audita cujus in-

invitatione Compoſtellanus quæ ſuo itineri neceſſaria erant citius apparavit, & illis apparatis, iter quantotius arripuit. Cumque jam in ipſo itinere eſſet, quorundam relatu audivit Concilium ſupradictum uſque mediantem Quadrageſimam eſſe dilatum. Domum itaque reverſus, Legatum ſuum ad Regem direxit, ut certum celebrandi Concilii diem ab eo inquireret. Nuntius autem diverſis impedimentis in itinere detentus, diutine moratus eſt. Interea ipſe Compoſtellanus alium Nuntium à Rege habuit, qui ſibi ex parte ipſius Regis annuntiavit, & obnixius rogavit, quatenus ad Concilium remota omni occaſione Palentiam properaret. Ipſe vero audito Nuntio Regis neceſſaria itineri pro anguſtia temporis apparavit, quam melius, & quam honeſtius potuit: & ipſis apparatis viam ſuam cum gaudio tenuit, & cum Rex, & Toletanus Archiepiſcopus, & omnes Epiſcopi, atque Abbates, Conſules, Principes, & aliæ poteſtates, & totum Concilium ipſius adventum cognoverunt, eum præſtolari decreverunt: ipſe autem maturato itinere incedens, *Oſtorgiæ*, (1) *Legione*, & apud S. Facundum cum pompoſa proceſſione & magna honorificentia receptus eſt. Cum vero Palentiam appropinquaſſet, Rex cum ſuis Conſulibus, Principibus, univerſiſque poteſtatibus, & multo militum comitatu, obviam ei exivit, & eum honorifice & accurate recepit. Interim Toletanus Archiepiſcopus & omnes Epiſcopi, qui aderant, Abbates, atque Clerici, inſignem proceſſionem apparaverunt, & eum gaudenter & exultanter ſuſceperunt. Anno 1129

2 Cumque jam hoſpitatus eſſet, & Rex ad ſuum Hoſpitium ire vellet, Compoſtellanus ipſi dixit: Domine Rex ad veſtrum Hoſpitium cum gaudio ite, & in pace quieſcite: ego autem ſumpto prandio illuc ibo, ſeorſum vobiscum trac-

(1) Aſtoricæ *intelligit*

Anno 1129 tractaturus & dispositurus ea quæ in Concilio sunt dicenda & sancienda. Cui respondens ait: Pater venerande melius puto ego, & honestius esse, me ad vestrum Hospitium ire, quam vos ad meum venire: quia vos modo venistis fatigatus ex itinere. Hoc audito Compostellanus respondit: Domine Rex voluntas vestra fiat. Sumpto igitur prandio Rex ad ejus Hospitium cum paucis venit, & cum pauca cum eo loquutus esset, totius Concilii jus in manu, & in potestate ejus commendavit, ut quidquid ipse tractaret & disponeret, sancitum & firmum maneret. Tunc ipse Toletanum & alios Episcopos qui aderant ad suum Hospitium invitavit, & Consilium cum eis de futuris actibus Concilii iniit. Postera die Compostellanus Regi ad se venienti, Consilium quod cum Toletano & Episcopis de actibus Concilii inierat, illi revelavit. Rex vero eorum sanctionem laudans, & confirmans, cum Toletano & aliis Episcopis rogavit eum, quatenus celebrata Missa, Sermonem in generali Concilio faceret, & actus Concilii omnibus propalaret. Ipse autem jnxta Consilium Regis & Episcoporum totum fecit, & actus Concilii universis insinuavit, qui actus in hac pagina continentur subscripti.

Decreta Pontificum.

3 *QUIA in Ecclesia Dei & in pauperibus Christi multa mala fieri videmus, & Regnum Imperatoris nostri Dñi. A. filii Comitis Raymundi & Reginæ Domnæ U. à quibusdam pravis hominibus distrahi & minui, & diversis modis corrumpi dolemus; idcirco ego Raymundus Toletanæ Sedis Archiepiscopus & Primas, ac S. R. E. Legatus, una cum Pontificibus, quorum inferius nomina scripta esse videntur, & Imperatore nostro A. præsente atque favente, firmam unitatis stabilitatem inter nos facere salubre duximus. In qua siquidem indissolubili vinculo charitatis statuimus, ut*

dein-

dinceps, & virtute concordiæ uniti & circa ſalutem fidelium prout decet laboremus, & ſupradicti Imperatoris noſtri ejuſque Regni provida circumſpectione, auctore Deo, invigilemus. Anno 1129

Pro ſtatu igitur S. Eccleſię, & totius Regni ſalute Concilium celebrantes Palentiæ, inter cetera hæc ſequentia unanimiter ſtatuimus: ut nullus proditorem publicum, & latronem, raptorem, perjurum, & excommunicatum ſecum habeat, vel apud ſe retineat. Præcipimus etiam, ut nemo Eccleſiam infra octoginta quatuor paſſus jure hereditario poſſideat, neque ullam poteſtatem ibidem exerceat, ſine Vicario ſui Epiſcopi. Oblationes excommunicatorum, & decimæ non ſuſcipiantur. Principes terrarum ſine juſto judicio non expolient populum, qui ſub eis eſt. Eccleſiæ non dentur laicis pro præſtimonio, vel villicatione. Concubinæ Clericorum manifeſtæ ejiciantur. Eccleſiæ & hereditates, & familiæ, quæ fuerunt Sedium, & Monaſteriorum, ubicumque fuerint, eis reſtituantur. Monachi vagi ad propria Monaſteria redduci compellantur, nec Epiſcopi eos retineant ſine licentia ſuorum Abbatum. Nullus excommunicatus alterius recipiatur. Adulteros, & inceſtuoſos, omnino ſeparari jubemus. Ut Clerici per manus laicorum Eccleſias nec ſuſcipiant, nec poſſideant, neque Vicarii Epiſcoporum conſentiant. Ut Epiſcopi, diſſidentes ad Concordiam pro debito ſui officii compellant. Clericos, Monachos, viatores, mercatores, peregrinos ſancta limina petentes, & mulieres, ſi quis invaſerit, Monaſterio, vel exilio, deputetur. Portaticum nemo ſuſcipiat, niſi in illis locis in quibus accipi ſolebat temporibus Rgis Domini A. & eodem modo boves nemo rapiat, vel pignoret, vel furetur, ſed ſient in pace in toto Regno. Regi omnes ſine dolo & pravo ingenio, ſeu conſilio, fideliter obediant; quod qui non fecerit, excommunicetur. Clericis nemo expeditionem, ſeu armorum geſtationem, vel aliquid, quod contra Canones ſit, exi-

Anno 1129 *gere præsumat. Laici tertias Ecclesiarum, seu quascumque oblationes, nulla occasione possideant, sed in dispositione Episcoporum cuncta quæ Ecclesiarum fuerint habeantur Hic. Qui falsam monetam fecerint excommunicentur, & à Rege effossionem oculorum patiantur.*

4 Celebrato autem Concilio, & *Te Deum Laudamus* juxta Synodalem morem cantato, Compostellanus consilio fratrum à Rege petiit quatenus ea quæ ad suum & suorum successorum jus in Emeritana Civitate pertinebant, ad Dei & B. Jacobi honorem sibi conferret. Rex autem ejus petitioni justæ & rationabili libenti animo condescendit, & hoc privilegium ei de illo donativo promissionem fieri fecit, sicuti in subsequenti Scriptura continetur.

5 *Quia ex deliberatione S. R. E. prout decet superne dispositionis dispensatorio ordine, patruus meus beatæ recordationis Papa Calixtus, meritis & reverentia beatissimi Jacobi Apostoli, Dignitatem Archiepiscopatus Emeritensis Ecclesiæ in Compostellanam Ecclesiam habendam perpetuo transmutavit, idcirco ego Adefonsus Dei gratia Hispaniæ Imperator una cum conjuge mea Regina Domna Berengaria, Archiepiscoporum, Episcoporum, ac Principum terræ consilio qui Palentino Concilio interfuerunt, ad Dei & beatissimi Jacobi Apostoli Patroni nostri honorem & debitam sublimationem, salubre duxi hanc seriem testamenti facere de Civitate Emeritensi, nunc temporis à Sarracenis possessa, quam Dei opitulante potentia in proximum nos credimus habituros, devicta & expulsa Sarracenorum infideli spurcitia, in qua siquidem serie omnia præfatæ Civitatis quæ ad regale jus pertinent, vobis Dño. Didaco Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiepiscopo, & vestræ Ecclesiæ, vestrisque successoribus, cum omnibus suis antiquis terris & debitis castris ceterisque appenditiis jure hereditario perenniter possidenda pro remedio animæ meæ, avorum, parentumque meorum do, & devota mente con-*

confirmo : & sicut avi & proavi mei magnificis donis , videlicet Castris , & aliis diversis pensionibus S. Jacobi Ecclesiam amplificare & augmentare ad salutem animarum suarum summopere studuerunt , ita confidens de Dei misericordia prædictum locum Apostoli sublimare & exaltare eos imitando cupio , & promitto. Si quis vero contra hoc factum meum venire tentaverit , à Sacratissimi Corporis & Sanguinis Domini nostri Jesu-Christi participatione alienus existat , & cum Juda sui Domini & magistri proditore consortium habeat : omnibus autem hoc observantibus sit pax Domini nostri Jesu-Christi , quatenus , & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Facta serie testamenti Era MCLXVII. *qt.* VIII. *Kal. Aprilis. Ego Adefonsus præfatus Imperator una cum conjuge mea, quod fieri mandavi proprio robore conf.* Anno 1129

6 His peractis Compostellanus Regi valefacere , & repatriare statim voluit : sed Rex eum non modicum rogavit, quatenus se usque *Carrionem* comitaretur : ille vero ejus voluntatem jocundo animo exequens , Carrionem cum eo adiit , ubi cum magna & insigne processione à Clero & populo receptus est , inde cum gaudio & lætitia ad propria remeavit , & in Sabbato Palmarum Sedem suam cum comitibus sui itineris exultanter & honorifice intravit.

Acquisitio Calicis aurei. Cap. 8.

BEati Jacobi Ecclesiæ Thesaurarius nomine B. Hierosolymam ire in Dei obsequium & suorum excessuum remissionem disposuit : cumque præparatis sibi necessariis ipsum iter aggressurus esset , Compostellanus suam Ecclesiam multa detrimenta per ejus absentiam incursuram esse videns, & ipsius Ecclesiæ opus ejus magisterio multum indigere non dubitans , eum ab illo itinere revocare , & revocatum retinere omnino decrevit : illi namque consuluit, ut quidquid

Sanc-

Anno 1129 Sancto Sepulchro & aliis sacris locis Hierosolymæ adjacentibus propria manu erat collaturus, totum illud per fideles nuntios illuc destinaret, & de impensa quam in via erat facturus, quoddam ornamentum honorabile & pretiosum ad Dei & B. Jacobi honorem & servitium emeret, & emptum in ipsius Ecclesiæ Thesauro reponeret, eo videlicet pacto ut numquam inde aliqua occasione abstraheretur, nec venderetur, nec daretur: & cum Archiepiscopus fratrum consilio in tali negotio laboraret, contigit Dominum Regem A. quemdam calicem aureum honorabilem & pretiosum, in quo septingenti morabitini continebantur, quem ipse Rex A. Toletano Archiepiscopo imminente sibi necessitate acquisierat, per quemdam suum ministrum nomine Albertinum Compostellam misisse vendendum: hoc autem ideo fecit quia nullum locum in tota Hispania, ubi melius venderetur, esse noverat. Quem Calicem postquam Compostellanus tam bonum & pretiosum esse vidit, præfato Thesaurario consuluit, ut illum Calicem ad Dei & B. Jacobi honorem, & in sui itineris redemptionem, emeret, & matrem suam ipsius Apostoli Ecclesiam decoraret. Thesaurarius autem Domini Compostellani consilium salubre & utile esse videns, illi non dissensit, sed ejus præcepto hilari animo obtemperans, Calicem supradictum, centum puri argenti marcis emit, & Ecclesiam suam juxta Domini Compostellani & Fratrum consilium inde decoravit. Quo facto, cum in plenario Conventu ab omnibus peccatis absolvit, sicuti illi qui in itinere Hierosolymitano laborantes absolvi solent, & totum Ecclesiæ B. Jacobi opus illi in suorum peccatorum remissionem, tractandum & disponendum & anteriorandum commisit. O virum providum & venerabilem! Nec in prosperitate, nec in adversitate, honoris & exaltationis suæ Ecclesiæ umquam oblitus est, sed mera veritate, & semota omni simulatione, & per se & per amicos suos

suos ad ejus tuitionem & honorificentiam semper conatus est. Anno 1129

Acquisitio Aquæmanilis. Cap. 9.

CUM supradictus Thesaurarius in Curia Regali ante Hierosolymitani itineris dispositionem, Dñi Compostellani consilio moraretur, & apud *Toletum* esset; quoddam Aquamanile de christallo pretiosum, & optime laboratum in Toletana Ecclesia vidit, & quia noverat Toletanum illud Aquamanile multum diligere, non est ausus illud ab illo petere, metuens se suæ petitionis repulsam passurum esse: idcirco auribus Regis secreto instillavit, ut illud à Toletano peteret, & sibi pro munere conferret. Rex autem ejus petitioni libenti animo condescendens, aquamanile à Toletano petivit, & habuit, & habitum Thesaurario, qui tunc temporis ipsius Regis Cancellarius per Domini Compostellani manum erat, gaudenter contulit. Thesaurarius vero Matrem suam B. Jacobi Ecclesiam supradicti aquæmanilis, & alius minoris, ejusdem tamen generis collatione in Dei obsequium & suæ animæ remedium decoravit. Compostellanus quoque quemdam ejusdem generis Calicem pretiosum & laboratum optime, cujus opus materiam superabat, eodem fere tempore sicut multa alia ornamenta, prius contulerat, suæ Ecclesiæ contulit.

Detractio D. Compostellano per multos facta. Cap. 10.

DEfuncto venerandæ recordationis Papa Calixto, Honorius in honorem, Curia exigente, ei successit. Apud quem æmuli & detractores, invidia atque malivolentia ducti Dñm. Compostellanum graviter accusaverunt, eum in suis indumentis, & oblationibus peregrinorum recipiendis Apostolico more uti imprudenter asstruentes: unde ipse Apostolicus ira commotus, & in Compostellanum aliquantulum est conturbatus. Sed cognita rei veritate, quam ipse Apostolicus per vicinos Episcopos Compos-

Ann. 1129 tellanæ Sedis adjacentes, & per peregrinos, exploravit; proprium etiam Legatum ipſius rei exquirendæ cauſa à Romana Civitate (Compoſtellano ignorante) Compoſtellam direxit, & æmulorum detractionem, Epiſcoporum & ipſius Legati teſtimonio, omnimodo falſam eſſe probavit: unde ejus animus ſedatus eſt, & ab indignatione contra Compoſtellanum habita revocatus. Cum autem ipſe Compoſtellanus ſuorum adverſariorum figmenta & detractiones multorum relatione cognoviſſet, & ſe apud Dominum Papam ab eis graviter accuſatum eſſe ſuboleviſſet, Legatos ſuos Canonicos & Cardinales Petrum Fulconis, & Martinum Petridem, partim ut invidorum detractioni obviarent, partim ut totius Hiſpaniæ Legationem à Domino Papa ſibi poſtularent, miſit: qui Legati in Curiam venientes, benedictionem quam ſecum tulerant, CCC. ſcilicet Almorabitinos, juxta præceptum Domini Compoſtellani ſapienter diviſerunt: ducentos etenim & viginti morabitinos Domino Papæ contulerunt; octoginta vero in ſedanda Curia erogaverunt, & præter equidem ſupradictam Apoſtolici benedictionem, & Curiæ ſedationem, decem & quatuor marcas argenti, & decem aureos, partim in procurationem præfatorum Legatorum, partim in rebus ad eorum iter pertinentibus erogavit. Cumque ſui itineris cauſam expoſuiſſent, & impoſturam detractorum omnino falſam eſſe multis modis oſtendiſſent, Dñs Papa benivole reſpondit, multum ſibi perplacere Dñm Compoſtellanum Hiſpaniæ Legationem habere, ſed id adpræſentiarum fieri non poſſe: ait enim quod ipſa Legatio cuidam Cardinali Romano in Curia conceſſa fuerat, & ipſe Cardinalis iter ſuum in Hiſpaniam jam diu arripuerat. Promiſit tamen quod in ejus Cardinalis reverſione, ſuper Dñi Compoſtellani poſtulatione conſilium haberet, & inde hujuſmodi literas per ſupradictos nuntios ipſi Compoſtellano deſtinavit. Ho-

2 *Honorius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Super eo quod nos, & Sanctam Matrem tuam Romanam Ecclesiam visitasti, fraternitati tuæ grates referimus: nuntios autem tuos ad nos directos benigne recepimus, & quod in tuis continebatur literis diligenter attendimus. Verum nos dilectum filium nostrum Hu.* * *Cardinalem Presbyterum de latere nostro ad partes Hispaniæ missum destinavimus, & ei vices nostras commisimus. Tua ergo fraternitas illum benigne recipiat, honeste pertractet, & in negotiis Ecclesiasticis ad honorem Dei & B. Petri ei diligenter assistat. Ceterum cum ad nos Dño præstante redierit, super his quæ dilectus noster filius Rex A. & nuntii tui pro te postularunt, consilium habebimus. Bracarensi autem Archiepiscopo, ut de præsumptione quam in consecratione Colimbriensis Episcopi commisit, proxima Dominica quæ legitur:* Ego sum pastor bonus, *ad nostram præsentiam veniat responsurus, per scripta nostra mandavimus.* Anno 1129 *Humbertus, sive Hubertus*

Alias etiam literas direxit Regi A. qui ipsam legationem per scriptum suum ipsi Compostellano postulaverat, quarum exemplar tale fuit.

Literæ Papæ ad Regem.

3 *Honorius Episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio A. illustri Hispaniarum Regi salutem & Apostolicam benedictionem. Quanto affectu quantaque devotione avus tuus illustris memoriæ Rex A. B. Petrum, & S. R. Ecclesiam dilexerit, interroga seniores tuos, & dicent tibi, quod ob hoc victoria sibi à Cælesti numine præstita Sarracenos Christiani nominis inimicos sæpe præliando devicit. Quod autem ipsius inhærendo vestigiis Ecclesias & Ecclesiasticas personas veneraris & diligis, gratulamur, & ut de bono in melius proventum percipias, divinæ clementiæ supplicamus. Hubertum Cardinalem Presby-*

Anno 1129 *terum de latere nostro ad partes Hispaniæ delegavimus, & vices nostras commisimus: tua ergo nobilitas pro reverentia S. Petri & nostra, benigne recipiat, ut Regiæ potestatis fretus auxilio enormitates Regni tui Sancti Spiritus gratia cooperante corrigat, & quæ bene sunt statuta confirmet. Verum cum ad nos (præstante gratia) redierit, super eo quod pro fratre nostro Didaco Compostellano Archiepiscopo postulasti, liberius poterimus habere consilium. Pro charitate autem tua præfato Legato nostro mandamus, ut M. Aurienſi Archidiacono pro quo rogasti justitiam faciat.*

* Pelagio. 4 Bracarenſi quoque Archiepiſcopo P. * per alias literas mandavit, quatenus ad Miſericordias Domini (1) in Curia eſſet, de uſurpata conſecratione Colimbrienſis electi reſpondere paratus. Supradicti etenim Legati Dñi Compoſtellani ſuper eo coram univerſa Curia graviter conqueſti fuerant, quia ipſum Colimbrienſem Compoſtellanæ Eccleſiæ ſuffraganeum, neglecta Sacrorum Canonum regula, & contempto S. R. E. Privilegio conſecrare præſumpſerat.

Et iſtæ ſunt literæ Dñi Papæ ad Bracarenſem.

5 *HOnorius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabili fratri P. Bracarenſi Archiepiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Placuit Romano Pontifici Compoſtellanam Eccleſiam honorare, & venerabili fratri noſtro Didaco Archiepiſcopo Emeritanæ Metropoli ſuffraganeos concedere: verum defuncto Colimbrienſi Epiſcopo, præfatæ Metropolis ſuffraganeo Epiſcopum in eadem Eccleſia poſthabita Sedis Apoſtolicæ reverentia, tua fraternitas prout accepimus conſecrare præſumpſit: & quia injuriam venerabili fratri noſtro Didaco Compoſtellano Archiepiſcopo ſuper hoc*

(1) *Eadem quæ ſupra* Ego ſum Paſtor bonus, *ſcilicet Dominica* 3ª *poſt Paſcha.*

hoc invocatam, & contemptum S. R. E. indiscusse pretenire non possumus, fraternitati tuæ mandando præcipimus, quatenus proxima Dominica qua legitur Ego sum pastor bonus, *de tantis excessibus ad nostram præsentiam venias respondere paratus.* Anno 1129

Constructio Monasterii de Canogio. Cap. 11.

EX quo Dominus Compostellanus ad Pontificii culmen divina disponente gratia intronizatus fuit, locum Sanctimonialibus aptum, & competentem per totum B. Jacobi honorem, & per Gallæciam more discreti & sapientis pastoris studiose quæsivit. Hoc autem ideo faciebat, quia nec in toto ejus pontificio, nec etiam in tota Gallæcia aliquod Monasterium, ubi Sanctæ & Religiosæ Sanctimoniales habitarent, tum temporis habebatur, & quia meliorem & talem locum qui sibi placeret alias invenire non potuit, Ecclesiam S. Mariæ de *Canogio*, quæ erat parvula & vetustate fere annullata, funditus dextruxit, & majorem atque meliorem Ecclesiam de proprio ibidem reædificavit: (1) in qua Sanctimoniales boni testimonii feminas Deo servituras, collatis eis, tam ad victum, quam ad vestitum omnibus necessariis, in tempore sui Archiepiscopatus collocavit. Ideo autem illum locum illis Sanctimonialibus aptum esse providit, tum quia Civitati proximus erat, & sub tutela B. Jacobi Apostoli positus: tum, quia ipsas Sanctimoniales beneficiis atque eleemosynis Civium in urbe commorantium adjuvandas & sustentandas esse arbitratus est. Illæ autem Sanctimoniales supradictum Monasterium in Era I. CLXVII. * Compostellano jubente in mense Septembrio ad Dei & B. Jacobi honorem introierunt. (1) Vide lib. 1. c. 21. Anno 1129

Extorsio pecuniæ facta per Regem. Cap. 12.

POstquam A. Hispaniarum Rex nepos venerandæ memoriæ Regis A. [illegible] quo Compostellanus stabilem

ha-

Anno habuerat pacem & fidelem amicitiam) matre ſua Regina
1129 Domna U. defuncta Regnum Hiſpaniæ obtinuit, nunquam Compoſtellanam Eccleſiam ſuæ matris exemplo impugnare & inquietare deſtitit: cumque poſt ipſius Eccleſiæ
Lib. 2 expoliationem (quæ ſuperius * plenarie deſcripta eſt) a
c. 86. Caſtellanis partibus in Gallæciam negotiis emergentibus veniſſet, Compoſtellanum ita gravi ægritudine laborantem invenit, ut nullus eum ab ea ægritudine æſtimaret amplius eſſe convaliturum. Cupiditatis tamen ſtimulis agitatus, & neceſſariorum indigentia coactus, pecuniam per ſuos internuntios Albertinum Legionenſem, ſuum ſecretarium, & ſuum Majorinum Rudericum Veremudidem, ab illo occulte poſtulavit. Cumque Archiepiſcopus animum ejus ab illa poſtulatione conſumptis multis precibus revocare non poſſet, nec ſe aliter niſi pecunia ei collata evaſurum eſſe ſentiret, ſeptuaginta marcas puri argenti ei contulit, & poſtea tale pactum cum eo ad ultimum coram præfatis viris ſtabilivit, ut centum marcas annuatim ei conferret, ut nec ſe aut ſuam Eccleſiam impugnaret, aut inquietaret, nec aliquid amplius à ſe poſtularet: & cum finitis omnibus guerris ſuum Regnum ſedatum & quietum haberet, omnem illam pecuniam, quam tali conditione ab illo annuatim acciperet, ipſi Compoſtellano, ſi viveret, vel ſuo ſucceſſori, & Eccleſiæ B. Jacobi in pecunia vel honore uſque ad breviſsimum quadrantem reſtauraret. Cumque talo pactum inter Regem & Archiepiſcopum ſecrete firmatum eſſet, ipſe Archiepiſcopus præfatum virum Albertinum ſuum fidelem amicum in manu ipſius Regis ſtatim poſuit, qui ei de illis centum marcis annuatim reſponderet, & debitor eſſet. Ideo autem Compoſtellanus tale pactum cum Rege fecit, quia melius & honeſtius eſſe putavit centum marcas argenti annuatim perſolvere, quam dedecus & expoliationem ſuæ Eccleſiæ aſſidue ſuſtinere.

Qua-

Anno 1129

Qualiter Rex Archiepiscopum voluit privare moneta, & privilegio ei concesso ad opus Ecclesiæ S. Jacobi.

Cap. 13.

CIrca idem tempus prædictus Rex A. quorumdam pravorum consiliariorum instinctu compulsus, moneta Compostellanæ Civitatis, quam suus avus Rex Adefonsus Sanctæ Ecclesiæ exaltator & patronus, ad opus Ecclesiæ B. Jacobi ædificandum & peragendum, pro sua & suorum parentum animabus in perpetuum concesserat, & privilegium de illa concessione B. Jacobi Ecclesiæ fecerat, & factum propria manu roboraverat, & roboratum in manu Domini Compostellani super sacrosanctum altare B. Jacobi ex sua parte offerendum apud Segovienſem Civitatem submissis poplitibus tradiderat, * ei violenter auferre voluit. Sed Dñs Compostellanus ejus pravam voluntatem videns, & lupo venienti non ut mercenarius, sed ut bonus pastor viriliter resistens, supradictum privilegium quod in Thesauro B. Jacobi repositum servabat, illi coram cunctis astantibus ostendit, & in ejus præsentia in B. Jacobi Ecclesia recitari fecit. Ille vero viso & audito privilegio à pravo proposito destitit, & sic moneta sub jure Domini Compostellani in adjutorium operis Ecclesiæ B. Jacobi totaliter remansit, & privilegium à suo avo Rege A. datum & sancitum, confirmavit, & propria manu roboravit. Sic contentio de moneta Compostellanæ Civitatis inter Regem & Archiepiscopum habita omnino sopita est. * *Lib. 1. c. 29.*

Creatio Honorii in Papam, & missio Legati in Hispaniam, & celebratio Concilii. Cap. 14.

DEfuncto venerandæ memoriæ Papa Calixto Honorius, miræ industriæ & magnæ probitatis vir, Romanæ Sedis Episcopatum Curia exigente obtinuit, & ille Humber-

Anno 1129 bertum venerabilem virum Cardinalem & Presbyterum à suo latere in partes Hispanas destinavit, ut fratribus in unum convocatis Concilium ibi celebraret, & quæ bene statuta erant, communi eorum consilio & adminiculo confirmaret: prava vero in melius mutando corrigeret. Hic Cardinalis Compostellam veniens à Domino Compostellano benivole & accurate est receptus, & diligenter atque honorifice pertractatus: ibique VIII. dies est commoratus: unde discedens Portugaliam adiit, & flexo itinere, *Carrionem* ubi cum Rege, qui per V. Hebdomadas Compostellæ apud Dñm Archiepiscopum moratus fuerat, & cum ipso Archiepiscopo Concilium celebrare prius statuerat, tandem pervenit: & Rex equidem & ipse Cardinalis primum per se proprio ore, & postea per suas literas & nuntios, Dñm Compostellanum ad illud Concilium invitaverunt, & eum ut ipsi Concilio interesse studeret, magnopere deprecati sunt. Hoc autem ideo faciebant, quia Concilium ipso Compostellano absente parum valiturum esse procul dubio noverant. Sed Compostellanus gravi ægritudine tum temporis laborabat, unde Clerus & populus vehementer dolebat, sed licet ponderosa infirmitate detineretur, quæ eum à calumnia Concilii satis excusare poterat, Concilio tamen non tam propter invitationem Regis & Cardinalis, quam propter S. Ecclesiæ honorem & utilitatem interesse decrevit. Paratis itaque quæ sibi esse necessaria in itinere noverat, iter cum optimatibus sui Cleri, Cardinalibus, & Archidiaconibus, & aliis multis honestis personis, gaudenter arripuit. Cumque magna multitudine Cleri comitante *Legionem* appropinquaret, Rex Adefonsus de ejus adventu per viatores certificatus, cum Consulibus & potestatibus & magno militum comitatu obviam ei exivit, eumque cum magno gaudio & magna honorificentia recepit. Interim Legionensis Episcopus & sui Clerici se appara-

Anno 1130

ve-

verunt, & Archiepiſcopum cum inſigni & pompoſa proceſsione receperunt. Finita vero proceſsione Rex eum ad ſuum Palatium proprio ore invitavit, & ipſo die ſplendide & abundanter procuravit. Sumpto autem prandio Rex & ipſe Compoſtellanus quoddam conclave ambo ſoli ingreſsi ſunt, & colloquium de multis rebus ibi habuerunt. In quo colloquio Rex Dñm. Compoſtellanum obnixius deprecatus eſt, quatenus ſibi conſilium & auxilium ad ſuum Regnum acquirendum & obtinendum conferret, & cum Archiepiſcopis, Epiſcopis, & terræ poteſtatibus de ſtatu ipſius Regni in Concilio ageret: & quia ſe ſuam uxorem non legitime, utpote propinquam ſuam (1) habere ſciebat, Dñm. Archiepiſcopum obnixius deprecatus eſt, ut ſi ipſius rei mentio in Concilio fieret, ſe & per ſe & per ſuos amicos adjuvaret & manuteneret. Compoſtellanus autem audita ejus poſtulatione & prece, ſic fore pollicitus eſt. Anno 1130

2 Altera die Abbas S. Facundi & Monachi illius loci cum Clericis qui ibi aderant, magnam illi proceſsionem fecerunt, & ejus adventui non modicum congaviſi ſunt. Sequenti die burgo S. Facundi egreſſus, tandem *Carrionem* pervenit ubi ab Epiſcopis qui ad Concilium confluxerant, & à Clericis & Priore S. Zoyli cum Monachis illius Monaſterii facta magna proceſsione honorifice & exultanter eſt receptus, ibique quandiu Concilium duravit hoſpitatus. Poſtera die Rex Adefonſus & ipſe Compoſtellanus cum Romano Cardinali & Legato, & cum Tarraconenſi Archiepiſcopo, quamdam ſecretam domum ingreſsi ſunt, ubi quid in Concilio eſſent ſtabilituri & ſancituri ſtudioſe providerunt & pertractaverunt. Quibus præviſis & pertracta-

(1) *Nulla de hac neceſsitudine apud alios ejus ævi mentio: nec ſi Præſulibus nota, tam alto eam ſilentio ferrent, uti illicitum Matris connubium, eis refragantibus ſolutum oſtendit.*

Anno 1130 tis, fratribus in unum convenientibus, Concilium in Monasterio S. Zoili II. Nonas Februarii (1) celebraverunt, in quo multa ad honorem & utilitatem S. Ecclesiæ & Hispani Regni pertinentia stabilierunt & confirmaverunt. Sunt autem depositi in eo Concilio tres Episcopi, Legionensis, Salmanticensis, Ovetensis, & Abbas Samonensis. Legionensi est subrogatus Dñus. Arias Cardinalis Ecclesiæ B. Jacobi, & Canonicus, consulente & laudante Dño. Compostellano, in cujus manu & potestate totum Concilium Regis & Romani Cardinalis concessione positum erat. Salmanticensi autem Adefonsus Petrides ejusdem Ecclesiæ Canonicus, eodem Compostellano cum Rege & Romano Cardinali machinante, fuit substitutus. Rex autem Adefonsus & Cardinalis Romanus tantam honorificentiam Dño. Compostellano exhibuerunt, quod totum Concilium in manu & potestate ejus posuerunt, ut quidquid vellet disponere & sancire, sanciret & confirmaret, & quod vellet rationabiliter cassare & irritum facere, omnino faceret.

3 Celebrato itaque Concilio, antequam Compostellanus à Rege discederet, suæ Ecclesiæ honori & utilitati secundum boni pastoris consuetudinem sagaciter providens, ab ipso Rege postulavit, quatenus duas villas quæ Ecclesiæ B. Jacobi juris erant, *Kakavellos*, *& Lendicos*, ita sibi cautaret, ut nec Sagio, nec aliquis alius homo in eas intrare præsumeret, violentiam aut injuriam incolis ipsarum villarum illaturus. Postulavit etiam ab eodem Rege, ut quamdam hereditatem apud *Talaberam*, quæ Civitas *Toleto* adjacet, pro salute & remedio suæ animæ sibi conferret, unde tantum olei quod B. Jacobi Ecclesiæ illumina-

tio-

(1) *Die 4. Feb. Era 1168. anno 1130. celebratum Concilium Carrionense, ut ex originali scriptura constat apud* Colmenares *in Historia Segovienſi pag. 116.*

tioni per hyemale tempus abundaret, haberi posset: in tempore etenim hyemis pauci peregrini B. Jacobi Apostoli limina visitant, itineris difficultatem, & hiemis asperitatem pertimescentes; & cera, quam afferunt Ecclesiæ illuminationi sufficere non potest. Rex vero illius petitiones justas & rationabiles esse intelligens, supradictas villas pro voluntate ipsius Compostellani firmiter cauravit, & hereditatem olearíam apud supradictam Civitatem Ecclesiæ B. Jacobi in perpetuum obtinendam concesit. Tunc Dñs. Compostellanus duos Canonicos P. Stephanidem, & F. Petridem in manu Regis posuit, qui promissam hereditatem de manu Regis reciperent, & receptam alicui homini illius Civitatis, qui oleum ad Ecclesiam B. Jacobi annuatim deferri faceret, obtinendam & custodiendam locarent. His & multis aliis quæ hic scripta non sunt à Rege impetratis, ad propria cum gaudio remeavit, quem Clerus & populus suæ Sedis cum ineffabili exultatione & facta insigni processione recepit. Anno 1130

Depositio quorumdam Episcoporum & creatio Epi. Salmant. Cap. 15.

IN Karrionensi Concilio à Romanæ Sedis Legato Card. & Presbytero Dño. Humberto, Archiepiscopis, Episcopis, atque Abbatibus Hispaniæ in unum convocatis, Adefonso etiam Hispaniarum Rege & multis Comitibus, aliisque potestatibus præsentibus, solemniter tres Episcopi (ut jam superius diximus) juste & rationabiliter fuerunt depositi, Ovetensis, Legionensis, & Salmanticensis, qui B. Jacobi Ecclesiæ Suffraganeus erat; & ne Salmanticensis Ecclesia viduata & inconsulta & absque Patrono diu permaneret, Rex Adefonsus & Dñs. Compostellanus Consilium inierunt, ut ipsius viduitati paterno affectu subvenirent, & pastorem ei ad suam gubernationem & ad suam salutem

Anno 1130 deputarent. Adefonſum igitur Petridem B. Jacobi Apoſtoli Canonicum, probum & honeſti teſtimonii virum, Regis & Dñi. Compoſtellani aſſenſu & toto Synodali Conventu laudante & conſulente, in Epiſcopum elegerunt; cujus electione Salmanticenſes Clerici non modicum congaviſi ſunt. Cumque Dñs. Compoſtellanus, finito Concilio & facta illa electione, cum Regis licentia & amicitia ad propria honorifice & exultanter remeaſſet, ipſe Rex ſuas literas per ſuos Nuntios ad eum incunctanter deſtinavit, eum obnixius rogans & ſummopere deprecans, quatenus præfatum electum in Epiſcopum conſecraret. Compoſtellanus vero audita Regali petitione, & agnita ejus voluntate, quia Salmanticenſis electi, utpote ſuffraganei ſui, conſecratio ad eum ſpectabat, Epiſcopos Mindunienſem, Lucenſem, Abilenſem, Portugalenſem, Tudenſem, & Abbates totius provinciæ per literas ſuas invitavit: ad cujus invitationem eorum univerſitas læto & hilari animo Compoſtellæ convenit. In primis igitur electum illum Epiſcopis & Abbatibus, innumera Cleri atque populi multitudine præſentibus, in Dominica qua legitur: *Ego ſum Paſtor bonus*, conſecravit, & in ſua conſecratione Metropoli ſuæ Eccleſiæ B. Jacobi Apoſtoli, & Domino Compoſtellano fidelitatem & devotam obedientiam, præſentibus ſupradictis Epiſcopis, ſicut Eccleſiaſticus mos exigit, promiſit, & ſuper altare B. Jacobi Apoſtoli coram omnibus propria manu juravit. Peracta ejus conſecratione, poſtera die Concilium incœpit, quod trium dierum ſpatio duravit: in quo nimirum Concilio omnia Karrionenſis Concilii acta, viva voce prædicavit, ſanxit & confirmavit. Ex parte etiam ſua multa ad honorem & utilitatem Sanctæ Eccleſiæ pertinentia addidit, & inſtituit, quæ omnia univerſitas Synodalis Conventus, utpote utilia & honeſta, unanimiter laudavit, & auctorizavit. Finito vero Concilio Epiſcopi & Abbates & Clerici

qui

qui aderant, *Te Deum Laudamus* lætis animis Ecclesiastico more cantaverunt, & postea unusquisque accepta à Dño. Compostellano benedictione, & licentia, ad propria exultantes & hilariter reversi sunt. Anno 1130

Captio Archidiaconi per R. Comitem & animadversio Archiep. in eumdem quousque satisfaceret. Cap. 16.

QUidam B. Jacobi Apostoli Ecclesiæ Archidiaconus, nomine A. Munincider, Archidiaconatum suum in terris S. Georgii, Travæ & Ferrariæ ad Castra pertinentibus, sub Comite Ruderico Petri Comitis filio tenebat, & quia Clero & populo illarum terrarum, qui erant idiotæ & fere indisciplinati, veritatem austere prædicabat, & eos ut vir bonus & discretus Sacræ Scripturæ præceptis instruere & illuminare volebat, multi ex illis terris, tam milites, quam rustici, diabolico instinctu stimulati in eum insurgentes captioni mancipaverunt, & eum dehonestantes & verberantes, & à suis equitaturis & vestimentis cum suis sequacibus privantes, in carcerem immisericorditer retruserunt: quod Dominus Compostellanus audiens, inde nimis contristatus, inito Capitulo cum suis Canonicis, & accepto consilio ab illis, omnes Crucifixos totius Ecclesiæ in terram deponi præcepit: Canonicos pullatos & vehementi dolore affectos, & sedibus suis descendere & divinum officium sub silentio in choro celebrare fecit: terras illas super nominatis Castris appendentes, in quibus ipsi malefactores habitabant, in tanti sceleris ultionem excommunicavit, & anathematizavit. Comes autem excommunicationem & ipsius Compostellani inimicitiam valde metuens, Archidiaconum captum statim solvi, & de omnibus rebus quas amiserat reintegrari præcepit, deinde Compostellam venit, se de tanto scelere purgaturus, & justitiam erga Compostellanum, & prædictum Archidiaconum plenariam exe-

cu-

Anno 1130 cuturus. Cumque in colloquium veniſſent, multis litigiis & contentionibus de dedecore Eccleſiæ illato, & de injuria Archidiaconi inter ſe diu habitis, Comes juxta judicium & conſilium virorum illuſtrium qui aderant, ſe Archidiaconi captionem nec ſciſſe, nec conſuluiſſe, nec præcepiſſe ſuper textum Evangeliorum in Choro B. Jacobi coram Clero & populo propria manu cum aliis XI. nobilibus, Garſia Petride, Petro Gutierride, Petro Diaco, Pelagio Curvo, Salvatore Nunicide, Aria Munincide, Petro Munincide, Martino Sanciade, Joanne Gutierride, Nunu Pelagide, Sarraceno Municide, juravit. Promiſit etiam & ſimiliter juravit, quod ruſticos illos qui præfatæ captioni interfuerant, & Archidiaconum dehoneſtaverant, cum omnibus ſuis poſſeſsionibus & hereditatibus in manum Dñi. Compoſtellani traderet, ut juſtitiam talem qualem ſibi placeret, de eis acciperet. De militibus autem, qui erant nobiles & potentes, promiſit & juravit, quod eis præſtimonia ſua, quæ à ſe tenebant, omnino auferret, & eos à ſe tandiu excluderet, donec plenariam juſtitiam erga Dominum Compoſtellanum & ſuam Eccleſiam exequeretur. Hoc facto Comes & Dñs. Compoſtellanus invicem reconciliati ſunt, & facti boni amici, & Dñs. equidem Compoſtellanus tam aſperam de Comite & illis malefactoribus juſtitiam accipere voluit, ut ipſe, & ſua Eccleſia, & ſui Canonici inde honorati eſſent, & ut alii perterriti ſuas manus ad tantum ſcelus deinceps extendere non auderent.

Ordinatio de ſtatu terræ facta per Archiepiſcopum, & Barones Gallæciæ. Cap. 17.

SUpradictus Comes, ſcilicet Rudericus Petrides, & alius Comes Sarrienſis, nomine Rudericus Velaz à captione Ruderici Comitis Aſturicenſis Hiſpaniarum Rege Dño. abſtrahente & ſolvente egreſsi, Garſias quoque Petrides, præfati Comitis frater, hi tres cum ſuis Baronibus & aliis po-

potestatibus in præsentia Dñi. Compostellani Rege jubente Compostellæ convenerunt : quorum adventu audito & cognito F. Joannides pro se & socero suo Comite Gomicio, & multi alii terrarum Principes ibidem congregati sunt. Quos omnes cum Dñs. Compostellanus in sua præsentia congregatos vidisset, omnes Gallæciæ terras crudeli tyrannide oppressas & aggravatas esse videns, & urticas scelerum falce justitiæ extirpare volens, prædicavit eis, & consuluit, & multis modis admonuit, ut bene statuta per suas terras confirmarent, & prava in melius corrigerent : illi vero omnes ejus consilio & admonitioni acquiescentes, in manu illius promiserunt & juraverunt quod juxta ejus consilium facerent, & quæ injuste & violenter facta fuerant, in melius emendarent : & Dñs. equidem Compostellanus coram eis promisit quod per totam terram suam similiter faceret, & super his promissionibus & juramentis tale decretum communi assensu & unanimi voluntate fecerunt, cujus exemplar inferius subscriptum est. Anno 1130

2 Archiepiscopus Domnus Didacus, & Comes Rudericus Petrides, Rudericus Velaz, Comes Garsias Petrides, F. Joannides, cum suis Baronibus & potestatibus in Curia B. Jacobi Apostoli constituerunt, ut pigneraciones & prædas quæ per terras suas juste vel injuste factæ fuerant per suos Vicarios & Rectores, ab illo die in quo decretum tale ab illis factum fuit, usque ad decem dies, emendarent, & reintegrari facerent, & de illis pignerationibus quæ ab illo die in antea factæ essent, directum per suos Sagiones facerent & acciperent ; & qui directum ab illis Sagionibus peterent, & ipsi Sagiones ad directum eos applicare non vellent, illi Sagiones totam illam calumniam de suo proprio componerent & reformarent. Statuerunt etiam, ut qui ab illo die sine Sagione pignerarent, pignerationem totam duplicarent, & LX. solidos parerent : &

qui

Anno 1130 qui Sagionem petierit, si censu & hereditate ita investitus fuerit, ut suum directum habere possit, Sagio ad pignerandum ei detur. Si vero instabilis & censu omnino vaccus fuerit, fideatorem tribuat: & si fidiatorem habere nequiverit, illa pignera in vicaritate usque ad novem dies ponantur, ita ut unusquisque directum suum plenarie consequatur. Addiderunt etiam, ut mercatores per terras suas non pignerarentur, nisi debitores aut fidiatores esse probarentur, & qui aliter faceret, illa pignera dupplaret, & LX, solidos pareret. Ad hæc unanimiter sanxerunt, ut si quis latronem cognitum & convictum in casa alicujus hominis cum suo furto testatus fuerit; aut directum de eo faciat, aut de illa calumnia calumnianti respondeat: & si villanus fuerit, vicinos suos ad eum capiendum festinanter convocet, & si villanum illum habuerint suspectum, ipse villanus se de illa suspicione juxta proborum virorum judicium purget, & si aliquis militis filius, alterius militis casam cum furto, vel rapina intraverit, Dño. domus furtum illud & rapinam suo jure teneat, aut fidiatorem pro illis ab ipso recipiat, ut injuriatus plenariam justitiam habere queat. Hoc facto militis filium dimittat abire liberum, & si illum in alio loco contestati fuerint, ipse filius militis de tota illa calumnia respondeat, & in terra de *Pistomarcis* & de *Novi*, & de *Amaea* ex parte Archiep. D. Saniz, O. Martiniz, P. Didacidi Canonicus, fuerunt Rectores & Judices constituti. In terra vero de *Montanis*, & de *Dubria*, & de Lajas A. Alvitiz. G. Froiaz, O. Gutierrez, fuerunt constituti Rectores, & Justitiæ Judices. In terra autem de *Coronato*, P. Froiaz, O. Muñiz, & Cardinalis Doñs P. Gund. Et super *Vereda*, U. Suariz, O. Vimarazi, P. Pelaiz de Sindilli. In Civitate B. Jacobi Decanus Doñus. P. Anajaz, judices P. & P. G. A. Palaez, Ad. Arias. Ambo Comites supradicti, & eorum Barones, & aliæ potestates quæ aderant,

in

manus Dñi. Compoſtellani promittentes juraverunt, quod Rectores & Judices per omnes ſuas terras ſimiliter conſtituant, qui ad exemplum ipſius Archiepiſcopi juſtitiam judicarent & obſervarent. Anno 1130

Coertio prædonum quorumdam. Cap. 18.

CUM prænominati Comites cum ſuis Baronibus, & Garſias Petrides, & Fernandus Joannides, & aliæ poteſtates juſtitiam in manu Dñi Compoſtellani promittendo juraſſent, & jurando promiſiſſent, Garſias Petrides, frater Comitis Ruderici Petride, nondum tribus diebus poſt juramentum peractis, perjurii reatum incurrit, quia quod coram univerſis juravit, obſervare omnino neglexit. Mercatores enim Anglicos & Lotarienſes, qui ad portum B. Jacobi Apoſtoli cum ſuis mercibus vendendis navigio venerant, in via quæ *Patrono* viatores Compoſtellam ducit, armata multitudine invaſit, eoſque à jumentis & à mercibus quas Compoſtellam apportabant vendendas, omnino expoliavit: quod cum Dño Compoſtellano nuntiatum fuiſſet, non modicum contriſtatus eſt. Cor tamen virile habens, & vindictam de tanta injuria à Dño & B. Jacobo Apoſtolo non deſperans, Majorinum ſuæ Curiæ, ſuam neptem pro conjuge habentem, Pelagium Curvum nomine, & univerſos Civitatis burgenſes, & ſuæ Curiæ milites, ipſa hora armari præcepit, ut raptorem illum cum ſuis ſequacibus feſtinanter inſequerentur, ut tantum dedecus excuſſa præda in eum ulciſcerentur. Majorinus autem prædictus & alii omnes, tam burgenſes, quam milites, ejus præceptis ſine mora obedientes, unanimiter armati ſunt, & illi jam montes cum tota rapina ingredientes occurrerunt, & cum eo acriter & viriliter oppugnantes, Dño Deo & B. Jacobo Apoſtolo, cui ipſe raptor tale dedecus intulerat, adjuvantibus, victoriam adepti ſunt. Totam

Anno 1130 igitur prædam quam ducebat, quæ fere pretium erat XXII. millium Marcarum, in fugam verſo abſtulerunt: viginti quoque equitaturas, tam mulos & mulas, quam equos, & clypeos, & enſes, & alia multa ſpolia quæ ſolent acquiri in tali victoria ceperunt: pars militiæ ejus graviter vulnerata à bello diſceſit: alia pars captivata, & Compoſtellam adducta. Sic præfatus Majorinus & Compoſtellani adepta tanta victoria, cum magna exultatione & gaudio redierunt ad propria: & unicuique inſtitorum quæ ſua erant, Dño Compoſtellano jubente, reddita & confirmata ſunt. Ipſe autem Compoſtellanus tali victoria vehementer congaviſus eſt, tum quia miſeris inſtitoribus, qui ſua amiſerant, multum condolebat: tum propter juſtitiam quæ nuperrime jurata fuerat, & tam cito violata erat.

Acquiſitio Caſtri de Faro. Cap. 19.

CIrca idem tempus, quo ſupra deſcriptum bellum geſtum eſt, Comes Rudericus, Petri Froilæ Comitis & Domnæ Majoræ Comitiſæ filius, Caſtrum quod *Faro* nuncupatur, B. Jacobi Apoſtoli Eccleſiæ in Dei obſequium & ſuorum exceſſuum remiſsionem Domini Compoſtellani exhortatione, monitione, & prædicatione, cum totis ſuis appenditiis contulit: eo tamen tenore & conditione, ut Caſtrum illud in ſua vita quaſi pro feodo ab ipſo Archiepiſcopo obtineret, in morte autem ſua ipſum Caſtrum liberum & ſolutum ipſius Apoſtoli Eccleſiæ perpetuo poſſidendum & habendum relinqueret. Addidit etiam, ut ſi legitimum filium habere non poſſet, aliud Caſtrum, quod *Spelunca* nuncupatur, eidem Eccleſiæ & ejus Archiepiſcopo ſimiliter poſsidendum & habendum conferret, & de hujuſmodi donativo Privilegium fieri juſsit, quod roboris firmitudine munitum & confirmatum, in altare B. Jacobi Apoſtoli præſente Domino Compoſtellano, & aliis multis ex Ca-

Canonicali conventu, in teſtimonium ſuæ donationis propria manu obtulit. Vicarium quoque ſuum qui illud Caſtrum tum temporis ſub ſuo jure tenebat, hominium & fidelitatem nobis pro ipſo Caſtro facere compulit. Anno 1130

Viſitatio Monaſterii S. Pelagii de Antealtaria. Cap. 20.

INter cetera honeſta atque laudabilia, quæ Dominus Compoſtellanus in tempore ſui Archiepiſcopatus provide & ſagaciter conſtituit, conſtitutaque confirmavit, unum quid fecit unde meus animus cum divinæ Omnipotentiæ ineffabiliter placere non ambigit. Monaſterium etenim S. Pelagii de Antealtaria mortuum Deo, & vivens mundo, à turpi & enormi vita quam ducebat, ad honeſtam & regularem vitam ſuæ ſolertiæ acumine & ingenii ſedulitate convertit. Quidam enim Abbas P. nomine, in illo Monaſterio erat, qui dum eſſet juvenis ſub Monachali habitu & B. Benedicti Regula ſatis probus & induſtrius fuit, atque per bonam continentiam, quæ ei ineſſe videbatur, ad Abbatiæ dignitatem Conventu volente & conſulente promotus fuit. Adepto autem Abbatiæ honore ita nequam & incontinens effectus eſt, ut nullus ſupra. Fuit enim avarus bonis, meretricibus largus, ingluvioſus, & adeo luxurioſus, ut filios & filias in Monachali habitu & Abbatiale dignitate generaret. Subſtantiam Monaſterii, unde Conventus honeſte vivere & ſuſtentari debebat, glutonibus pro vana laude, & concubinis ſuis pro earum attractione, diſpergebat. (1) Cujus nequitia cum Domino Compoſtellano nonnullorum relatu eſſet comperta, ejus animæ damnationi & perditioni non modicum condolens, eum publice, & privatim, & per ſe, & per alios, & in generali capitulo uſque ſepties caſtigavit, & monuit, ut vitam

(1) *Vide Tomo præcedenti pag.* 24.

Anno 1130 ſuam tam fœdam, & tam infamem in melius mutaret, & emendaret. Ille autem quod Dominus Compoſtellanus exigebat, verbo ſemper promittebat, & numquam ad effectum ducebat. Unde Compoſtellanus eum omnino incorrigibilem, & intractabilem eſſe videns, & inde vehementer dolens, generale Capitulum in illo Monaſterio tenuit, in quo nimirum Capitulo cum præfatus Abbas à legitimis & idoneis teſtibus publice eſſet accuſatus, & ſeptuaginta concubinas habuiſſe convictus, Dominus Compoſtellanus eum à dignitate Abbatiæ & ordine ipſo, ſe ipſum damnante, & indignum judicante, privavit, & præſtimonium ei in honore ipſius Abbatiæ ad neceſſaria vitæ tribui præcepit. Quo facto alium Monachum juvenem probum & honeſtum & boni teſtimonii virum, R. nomine univerſo Conventu laudante, & volente eligi præcepit, & electum jurare coegit, ut ordinem Monaſticum & B. Benedicti Regulam pro modulo ſuæ poſsibilitatis obſervaret, & Monachis ſibi ſubditis, prout melius poſſet, obſervare faceret. Deinde ipſos Monachos ipſi electo fidelitatem & obedientiam in ſua manu jurare compulit, & quod numquam peculiaria haberent, aut inregulares pileos in ſuis capitibus ſolito more deferrent, ſed tales quales Regulares Monachos decent. Deinceps ipſum electum in Abbatem ante Altare B. Jacobi Apoſtoli conſecravit, & conſecrato fidelitatem & obedientiam prout ordo rationis exigit, ſibimet jurare ſuper Altare B. Jacobi Apoſtoli fecit. Sic Dominus Compoſtellanus pravas præfati Monaſterii conſuetudines, & damnabiles enormitates extirpavit, & regularitatem atque morum honeſtatem in eodem ſeminavit. (Didacus ergo vir probitatis maximæ, tanta taliaque fecit, quæ nullus fecerat ante) * *Schiſ-*

* *Deſunt in altero exemplari: in altero aliter:* Sit laus ergo viro probitatis &c.

Anno 1130

Schisma Anacleti II. Cap. 21.

DEfuncto bonæ recordationis Papa Honorio, * duæ electiones in Romana Ecclesia factæ sunt. Una Catholica & Canonica, alia violenta & schismatica: & quia Dominus Compostellanus prorsus ignorabat quis electorum esset Catholicus & canonice electus; Nuntios suos P. Fulconis Capellanum & Cardinalem, & M. Petridem Cardinalem, ad Curiam direxit de præfatis electionibus qualis esset Catholica inquisituros: & illi equidem Nuntii Dño Papa Innocentio visitato & salutato, cujus bona & justa fuerat electio, ad propria revertentes, præsentia scripta ad Dominum Compostellanum attulerunt, & eum ex parte ipsius Papæ benigne salutaverunt. Istud autem totum fecit Dominus Compostellanus, quia volebat scire quis electorum esset Catholicus, ut ejus parti faveret, & debitam ei obedientiam exhiberet.

* *Die 14. Febr.* Anno 1130.

2 *Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri P. Bracarensi Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Carissimus frater noster Didacus Compostellanus Archiepiscopus graviter adversum te conqueritur, quod Villas B. Jacobi quas ab eo in beneficium suscepisti, eo siquidem tenore ut quacumque hora idem Archiepiscopus illas à te repeteret, libere ei & absque molestia aliqua redderes, quod etiam per scriptum diceris roborasse: à te sæpe repetitas per violentiam detines. Per Apostolica igitur scripta fraternitati tuæ mandamus quatenus Villas, & alias B. Jacobi possessiones præfato modo susceptas, jam dicto venerabili fratri nostro Didaco Archiepiscopo absque difficultate aliqua reddas, nec ulterius contra ejus voluntatem detineas. Ad hæc mandamus tibi ut Vota fidelium, quæ B. Jacobo per Parochiam tuam debentur, juxta antiquam consuetudinem, absque contradictione dari & persolvi permittas.*

In-

Anno 1130 3 *Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri P. Bracarensi Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Prædecessor noster felicis memoriæ Papa Honorius pro excessu & contemptu S. R. E. quæ in consecratione Colimbriensis Episcopi commisseras, ut præterita Dominica qua legitur*: Ego sum Pastor bonus, *ad suam responsurus venires præsentiam, fraternitatem tuam per Apostolica scripta vocavit: tu vero nec venisti, nec responsales qui causam tuam agerent ad Sedem Apostolicam misisti: & quia tantum excessum præterire non possumus indiscussum, per præsentia tibi scripta mandando præcipimus, quatenus proxima B. Mariæ* Purificatione, *super his ad nostram præsentiam venias respondere paratus.*

Confirmatio Regalis Privilegii facta per Papam, ne bona (vacante Ecclesia) occupentur. *Cap.* 22.

INnocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Sancta Mater Ecclesia, quæ admodum in spiritualibus sine ruga & macula, & schismate, in unitatis perpetuæ splendore claresçit, ita in temporalibus nullis gravaminibus affici, nullius angariis perturbari, nihil debet extraordinarium sustinere. Expedit enim ut omnis Ecclesia in sui status prærogativa immobiliter perseverans, libera & immunis ab hujusmodi vexatione permaneat. Pravum igitur usum, & iniquam consuetudinem quæ olim in Compostellana B. Jacobi habebatur Ecclesia, quoniam post mortem Compostellani Pontificis redditus Episcopatus in regios deducebantur usus, & viduata pastore & per longa tempora Compostellana vacabat Ecclesia, à carissimo filio nostro Adefonso Rege damnatam, & Regalis Decreti auctoritate cassatam esse gaudemus: quod autem constitutum est ut defuncto Episcopo in ipsa Ecclesia non protrahatur, sed libera

fiat

fiat electio, laudamus & auctoritate Apostolica confirmamus. Anno 1130
Dat. Jaenuæ IIII. Non. Aug.

Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Pro subjectione & obedientia B. Petro & S. R. E. à fraternitate tua impensa & xeniis nobis à munificentia tua transmissis, dilectioni tuæ gratiarum persolvimus actiones. Nos enim personam tuam vera in Domino charitate diligimus, & pro reverentia B. Jacobi Apostoli & amore tuo libenter Compostellanam Ecclesiam honoramus. Postulationes siquidem tuas per Nuntios M. Archidiaconum, & P. Presbyterum nobis expositas pro tempore novitatis nostræ ex parte admisimus, & ubi scriptura opus fuit, Apostolica scripta direximus. Præfatum autem Presbyterum tuæ Ecclesiæ Capellanum, qui pro utilitate Compostellanæ Ecclesiæ tuoque servitio plurimum laboravit, fraternitati tuæ attentius commendamus. Datum Jaenuæ IIII. Non. Augusti.

Privilegium de confirmatione Votorum.

INnocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis, & Episcopis per Hispaniam constitutis, salutem & Apostolicam benedictionem. Reges, Principes, & alii Dei fideles pro peccatorum suorum remissione & animarum salute, B. Jacobo Vota voveruut, & ut absque molestia solverentur annuatim statuerunt. Ut ergo participes ipsius beneficii existatis, fraternitati vestræ per præsentia scripta mandamus, quatenus ad præfata Vota solvenda nullum impedimentum faciatis, sed ut libere & absque molestatione aliqua persolvantur, secundum antiquam consuetudinem permittatis. Datum Jaenuæ IIII. Nonas Augusti.

In-

Anno 1130

Intrusio Anacleti in Papam. Cap. 23.

POST obitum beatæ memoriæ Papæ Honorii maxima dissensio de substitutione alius Papæ in Romana Civitate exorta est. Cum enim major & melior pars Cleri atque populi in unum convenissent, & quemdam Sancti Angeli Diaconum Cardinalem, honestum & probati testimonii virum, & bonum Clericum, nomine Gregorium, communi assensu & unanimi voluntate in Papam elegissent, quidam schismaticus Presbyter & Cardinalis Petri Leonis filius, Portuensem Episcopum solum & alios schismaticos, tam Clericos quam Laicos, per potentiam & nobilitatem suam, & paternæ pecuniæ abundantiam, sibi ascivit, & associavit: quorum favore & benivolentia data & promissa pecunia acquisitis, se ab eis in Papam eligi fecit: quod idolum formatum, præfatum electum à Civitate ejecit, & in Sede Apostolica quasi Papa remansit: & quia plane noverat Domini Compostellani favorem & benivolentiam ad retinendum Papatum fore sibi necessarium, & per se & per ejus consilium & potentiam alios Hispaniarum Episcopos ad sui favorem acquisiturum, hujusmodi literas deprecatorias ad eum per proprios Nuntios, non rogatus, neque aliqua legatione præmonitus, destinavit. Compostellanus autem eum schismaticum & non canonice electum sciens, literas ejus omnino vilipendit, nec visis ipsis literis à tramite veritatis deviare voluit.

Et ecce literas quas Dño Compostellano supra dicta de causa direxit.

2 ANacletus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Communem Matrem Sanctam Romanam Ecclesiam præcipuis semper studiis adjuvis-

visti & prædecessoribus nostris in supremis semper necessitatibus subvenire attentius procurasti. Unde Dñs. & nutritor noster Sanctæ recordationis Papa Paschalis, & alii post eum Romani Pontifices, fraternitatem tuam præ ceteris dilexerunt, & præclaris gratiarum actionibus adornarunt. Nos igitur & meritorum tuorum memores & veteris amicitiæ, quam cum genitore meo bonæ memoriæ Petro Leonis specialiter habuisti, attentius recordantes, post Apostolorum Petri & Pauli Ecclesiam personam tuam & commissam tibi B. Jacobi Apostoli Ecclesiam principalius diligere, & præstante Dño. cupimus honorare. Tua itaque strenua solicitudo more solito & nunc ad B. Petri servitium accingatur, & in præterita dilectione ac fidei constantia perseverans Romanam Ecclesiam amplius pro nobis diligere studeat, & propensius adjuvare. Porro ad fraternitatem tuam literas misimus, actionem ordinis nostri & perpetrati à falsis fratribus scandali continentes. Rogamus ergo, ut coram omnibus qui in partibus tuis sunt, publice legi facias, & ad partes alias dirigas transcribendas. Nuntios præterea tuæ fraternitatis usque ad nos dirigere nullatenus differas. Datum Romæ apud S. Petrum IIII. idus Aprilis. Anno 1130

Has alias literas de suæ electionis actione eidem Compostellano direxit, ut per Hispanias destinaret eas legendas.

3 *Universus Romanæ Urbis Clerus & populus Compostellano Archiepiscopo Didaco, & omnibus fidelibus ad quoscumque literæ istæ pervenerint, salutem in Domino & Spiritum fidei, & intellectus. De obitu bonæ memoriæ Papæ Honorii, licet ad vos fama referente pervenerit, ne tamen aliquo mentiente fallamini; & ne pro certis dubia recipere cogamini, seu quæ post ejus obitum in Urbe contigerint, sicut vidimus & audivimus dilectioni vestræ literis duximus intimandum. Ægrotante siquidem Laterani jam dicto Papa*

Anno 1130 *cum de ejus morte magis quam de salute sperare possemus, quorumdam consilio ad Monasterium S. Gregorii delatus est. Cumque se in mortem ex tunc infirmitas tendere videretur communi Cardinalium & Episcoporum consilio statutum est, ut quia Urbs multis erat odiis & inimicitiis scissa, & Clericorum omnium Romanorum corda plurima erant amaritudine conturbata, de substituendo, si ille deficeret, Romano deberemus Pontifice cogitare: quod quidam consilium approbantes, astruebant juxta sententiam Canonum vivente Romano Pontifice, & eo de more non sepulto, non deberi de succedentis electione tractare; cui sententiæ licet fratrum pars necessitatem temporis, Urbis odia, partium studia, Ecclesiæ discrimina prætendentes resultarent dicentes, oportere pro necessitate & tempore Canones temperari; tamen post hæc & alia sub districto anathemate stabilitum est ab omnibus, ut insepulto Papa nulla de personæ alicujus electione mentio penitus haberetur. Sane die altera cum rumores multi & diversæ hominum opiniones in Urbe enormiter ebullirent, cucurrit populus estimans Papam vel jam mortuum, vel tunc mori. Convenimus nos in Secretario Monasterii ejusdem, & tractare cœpimus quid super his agere deberemus. Visum demum fratribus omnibus est, ut personæ octo eligerentur quæ de electione tractarent, & sequentis deberent Pontificis personam eligere: ita tamen quod si inter se de persona concorditer convenire non possent, aliqui de fratribus adhiberentur qui eos deberent in personam præstante Domino concordare. De loco quoque in quo fieri deberet electio, est diutius disceptum. Post multa itaque inter nos conditum est, ut convocatis fratribus omnibus ad Sanctum Adrianum deberemus cum electoribus convenire, si munitiones quæ juxta ipsam Ecclesiam sunt, in potestatem Cardinalium redderentur. Missi sunt tunc duo de Cardinalibus, qui prædictas munitiones reciperent: sed cum eas jam præ manibus haberent, à quibusdam Episcopis qui dextro*

tro imo utroque genu claudicantes in partem aliam tendebant, inhibitum est : quod utique fratres nostri malæ mentis esse indicium attendentes, pars major & sanior ad prædictum Monasterium non sunt amplius ausi redire. Anno 1130

4 *Obeunte itaque Papa IV.* (1) *feria post datos Cineres circa solis occasum, ostia omnia clausa sunt, & nullus Cardinalium est ad eum intrare permissus. Mane facto in prædicto Secretario quatuor Episcopi, quibus nulla vel minima est in electione potestas, & Cardinales rarissimi, convenerunt, ibique iterum sub anathemate statutum est, ut nisi Papa honorifice sepulto & fratribus ceteris, maxime illis qui ad hoc electi erant, undique convocatis, nullus sermo de electione fieret ; & cum Papam adhuc vivere prædicarent, subito per laicorum manus mortuus miserabiliter defertur : non deponitur feretrum, nec ulla ei obsequia fiunt, sed recto gradu, sicut vilissima bestia in Claustrum trahitur, & in vilissimum sepulcrum immergitur. Sicquenon cooperto corpore, contempto ipsorum eorumdem juramento & anathemate, Aymirici quondam Cancellarii dolis & astutiis debriati, cum nimia festinantia, sicut inter se condixerant, fraudulenter conveniunt, non convocatis neque interrogatis fratribus, contradicente Cardinali S. Susanæ P. Pisano, qui tunc aderat, scorsum sicut scriptum est colligentes se ad altare, aliud in tenebris & maledictionis titulum eligere volentes, Diaconum S. Angeli sibi in Simulacrum & in idolum zeli ausu temerario fabricaverunt : & quia nimirum à sæculo non est auditum, & omnibus est horribile, quorumdam laicorum paucitas subito de sepulcro abstractum mortuum Papam ante plasmatum idolum à sæpe nominato Monasterio S. Gregorii difugiens, La-*

(1) *Variant Codices in feria ; alter IV. alter V. cum tamen VI. feria, scil. dies 14 Februarii anni 1130. biduo ante Dominicam 1. Quadragesimæ.*

Anno 1130 *teranum deduxit, ita ut in basilicam Salvatoris mortuus & vivus simul intrarent: ibique corpore Pontificis non sepulto, immo in vilis tumuli angustia sine cooperimento & obsequio male depositio, fabricatum idolum ad palatia miserrima festinatione deduxit, ibique Spiritus erroris tandiu latuit, donec Leo Fraiapanecum filio ejus Ottone & fratre Cencio facta fidelitate ad unitatem & obedientiam Romanæ Ecclesiæ ad servitium Dñi. Papæ Anacleti rediit.*

5 *Deo autem gratias qui infestos illos,* (1) *quia ex tunc in Urbe apparere ausi non sunt, sed infra trans Tiberim miserrime latitant. Ceterum exceptis quinque suum Papam habere volentibus, priores Cardinales cum reliquis Cardinalibus ad quos cum Clero Romani Pontificis spectat electio, Diacones cum Subdiaconibus & cunctis Ecclesiæ Romanæ Ordinibus, Archipresbyteri, Abbates, cum omni Romanæ urbis Clero & populo, qui apud S. Marcum convenerant, obitum Papæ expectantes, ut eum sicuti mos est, antiquam juxta Romani ordinis normam honorifice sepelirent, audito quia Papa Honorius jam esset mortuus & sepultus, deliberato consilio expetente populo cum honoratorum consensu pari & communi voto Dñm. Petrum filium Petri Leonis, Cardinalem Presbyterum tituli S. Calixti in Papam Anacletum præstante Dño. unanimiter concorditer ac feliciter elegerunt, & ad B. Petri Apostoli Basilicam in hymnis & laudibus, sicut consuetudo Ecclesiæ est, per viam Sacram deduxerunt, atque in sacratissimam ejus cathedram imponentes secunda Dominica XL ę. venerabilis senex P. Portuensis Episcopus & plures diversarum Regionum Episcopi eum in Romanum Pontificem ad altare B. Petri celeberrime consecrarunt: unde secundum antiquam Romani ordinis normam coronata est Civitas, lætitia fuit in Clero, exultatio in populo, miseris & oppressis dulce solamen. Hunc itaque Pa-*

(1) Confudit, *vel quid simile supplendum.*

Papam canonice electum, regulariter ſubſtitutum Eccleſia Romana cognoſcit, alium neſcit, alium prorſus reprobat, & abdicat. Ad hæc, univerſitati veſtræ notum eſſe volumus, quia Dominus noſter Papa Anacletus cum fratribus noſtris P. Portuenſi Epiſcopo, & aliis vicinarum Civitatum Epiſcopis, necnon Cardinalibus, & univerſo Clero Romano in unum ſæpius convenientes, illos quondam fratres qui auditum à nobis in Romana Eccleſia ſcandalum commiſerunt, per honeſtas Laicorum & Clericorum nobilium perſonas ad Matris Eccleſiæ gremium & fraternitatis unitatem quartum vocavit: verum illi in cordis ſui perfidia obſtinato animo perdurantes, non ſolum noſtra & Eccleſiæ monita contempſerunt, ſed ad ſchiſma jam & ad erroris defenſionem, quod hæreticum eſt, proceſſerunt. Proinde nos coadunato fratrum noſtrorum Epiſcoporum Cardinalium cum omnibus Palatii ordinibus, Abbatum quoque omnium, & Priorum qui Romæ ſunt, cum Archipresbyteris & cuncto Clero, conventu plenario laudantibus univerſis in eoſdem ſchiſmaticos excommunicationis ſententiam Spiritus S. judicio promulgavimus. Monemus igitur vos & tamquam B. Petri filios & fideles exhortamur, ut eos tamquam ſchiſmaticos & excommunicatos omnimodis devitantes, quod à nobis & ab Eccleſia factum eſt, ratum habere ac præſtante Domino unanimiter ſervare curetis. Anno 1130

Abſque titulo in Codicibus: ſed diſtinctionis gratia, & ob argumenti differentiam, numerum Capiti imponimus, & adjicimus.

Cap. 24.

PORtugalenſis Infans Enrici Comitis filius nomine A. acquiſita Portugalenſi patria, & Fernando Petride, Petri Comitis filio, qui relicta ſua legitima uxore, cum matre ipſius Infantis Regina Taraſia tunc temporis adultera-

ra-

Anno 1130 rabatur, (1) & toti illi terræ principabatur, vi ablata, magnam diſſenſionem & magnam guerram cum Rege A. Raymundi Comitis, & Dñæ Reginæ U. filio habuit. Ipſe etenim Infans vitio ſuperbiæ elatus Regis dominationi ſubjici noluit: ſed adepto honore contra eum arroganter intumuit. Cumque Rex in Campanis & Caſtellanis partibus diverſis negotiis detentus, utpote contra Aragonenſem Regem, & Comitem Larenſem P. Gundiſalvidem, qui cum matre ipſius Regis adulterine concubuerat, & ex ipſa Regina adulterinos filios & filias genuerat, pugnaturus in Gallæciam venire nequiret, ut eum expugnaret, Dño Compoſtellano, Conſulibus, Principibus, & ceteris terræ Poteſtatibus per Nuntios ſuos mandavit, ut ei obviam irent, & eum quibuſcumque modis poſſent impugnarent. Comites ergo & Principes & aliæ Poteſtates regali edicto obtemperantes, congregatis ſuis exercitibus contra eum profecti ſunt, nec tamen contra eum quorumdam fruadolentia prohibente pugnaverunt. Compoſtellanus vero gravi infirmitate tum temporis laborans in illam expeditionem ire non potuit. Majorino igitur ſuo & univerſis militibus ſuis præcepit, ut cum militibus & aliis Principibus in auxilium Regis irent. Compoſtellanos quoque Cives & ex ſua parte & ex parte Regis rogavit, & rogando præcepit, ut in illam expeditionem proficiſcerentur: illi autem rebelles extiterunt, nec ejus, nec Regis mandato obedire voluerunt: unde Rex non modicum in eos commotus eſt, & valde iratus. Reverſus autem ab illa expeditione Rex Nuntios ſuos pro Dño Compoſtellano & pro Comitibus & cæteris terræ Poteſtatibus direxit, & eos ad ſe ad *Legionenſem* Civitatem convocavit, ut de ſtatu Regni & terrarum pacificatione cum eis ageret.

Com-

(1) *Vide Tomo præc. in Vita D. Didaci Gelmirez n. 222.*

2 Compoſtellanus igitur viſis Nuntiis Regis, quæ ſuo itineri neceſſaria eſſe cognoverat, incunctanter apparavit, & illis apparatis viam ſuam cum majoribus ſuæ Eccleſiæ perſonis arripuit. Cumque Legionem appropinquaſſet, Rex de ejus adventu certificatus cum magno Poteſtatum comitatu obviam ei exivit, & cum gaudenter & honorifice recepit. Domnus vero Arias Legionenſis Epiſcopus qui Canonicus & Cardinalis Eccleſiæ B. Jacobi fuerat, magnam ei honorificentiam exhibuit, & convocato Clero atque Populo eum cum magna proceſsione ſuſcepit. Facta autem proceſsione Palatia ſua ei evacuavit, & habitanda quandiu ibi cum Rege moraretur, illi tradidit. Poſtera die Dominus Compoſtellanus ſummo mane ſurrexit, & Palatium Regis cum magno Clericorum & militum comitatu adivit. Cumque in præſentia Regis veniſſet, Rex aliquantulum commotus ait illi: Pater venerande, ego debeo ad vos ire, & veſtrum Palatium viſitare, & vos venitis ad me: numquam amplius ad Palatium meum veniatis, quandiu hic moratus fueritis: ego enim ad veſtrum Palatium quotidie ibo, veſtro alloquio & veſtro conſilio ſecrete uſurus, & pro velle veſtro omnia diſpoſiturus: Ego enim veſtram perſonam debeo honorare & amare, quia meus Pater ſpiritualis eſtis, & me in fonte Baptiſmatis regeneraſtis, in Regem unxiſtis, armis militaribus decoraſtis, & multiplicia beneficia veſtra ſponte in veſtra Eccleſia mihi contuliſtis. Dominus Compoſtellanus audita Regali voluntate ad Palatium Regis numquam ibat, ſed Rex cum Comitibus & Poteſtatibus ad Palatium ejus quotidie veniebat. Ibi Rex cum Dño Compoſtellano & cum Comitibus & aliis Poteſtatibus de ſuis negotiis & de pacificatione terrarum publice egit, & univerſis qui aderant firmiter præcepit, ut unuſquiſque juſtitiam in ſuo honore teneret & exerceret, neve pauperes aut Eccleſias aliquo modo opprimeret, aut in- Anno 1130

Anno 1130 injuriaret: quod si illud facere præsumeret, nec sui juris esset, nec in honore suo permaneret, sed sicut proditor ipsum honorem inrecuperabiliter amitteret. Hoc autem edictum exiit à Rege Dño Compostellano seorsum laudante, & consulente. Compostellani quoque burgenses, qui cum Archiepiscopo iverant, iracundiam Regis, quam propter negligentiam præfatæ expeditionis incurrerant, consilio & rogatu ipsius Archiepiscopi promissis trecentis marcis puri argenti, sedaverunt: quarum centum Dñs Compostellanus eorum Civium amore, burgenses vero ducentas se daturos esse promiserunt. His ita dispositis & confirmatis Archiepiscopus cum gaudio & lætitia, & Regis amicitia remeavit ad propria, quem gaudenter & honorifice sua suscepit Ecclesia.

3 Interea quidam miles nomine M. Petrides, qui quoddam Castrum in terra B. Jacobi ædificaverat, quemdam civem Compostellanum captioni mancipavit, & illo in Castro captum tenuit: unde Compostellani non modicum indignati ad id Castrum diruendum ire dispositerunt. Compostellanus vero audita sui civis captione, vehementer iratus fuit, & Majorino suo & universis suis militibus & Compostellanis civibus præcepit, ut assultum in illud Castrum facerent, & pugnando omnino destruerent, & captum civem liberarent. Illi autem illius præcepto obedientes, & Castrum obsidentes, tandiu expugnaverunt, donec illud bellando ceperunt: quod cum cepissent, lapidem super lapidem in eo non reliquerunt. Unde tota terra lætata fuit, & gratiarum actiones de ejus destructione Divinæ Omnipotentiæ retulit: ex illo enim Castro multa detrimenta & multa mala terræ adjacenti quotidie inferebantur, & pauperes in circuitu commorantes intolerabiliter opprimebantur.

Cap.

Cap. 25.

Anno 1130

Juxta humani deliberationem arbitrii visum est illis qui veritatem mendacio fulciri nolunt, Innocentium Romanum Pontificem post obitum Papæ Honorii canonica electione subrogatum fuisse: alium vero Antipapam, P. Leonis filium ambitionis & invidiæ stimulis agitatum, per violentiam suorum qui plures & ditiores in urbe manebant, justitiæ normam penitus negligentem, non honoris, sed pestilentiæ Cathedram arripuisse: quo facto Dominus Innocentius malignantium furori resistere non valens, universa fere comitante Curia Genuam navigio venit: ibique primum Compostellani Archiepiscopi nuntii benedictionem spontaneam, scilicet XL. Marcas puri argenti deferentes, ei cum gaudio occurrerunt: quos honorifice susceptos, eorum petitionibus benignam aurem accommodans, jocunde remisit. Post aliquantum vero temporis favente sibi Ludovico Francorum Rege, & universis Archiepiscopis, & Episcopis Franciæ servitio ejus obedientiæ devotis, contigit eum Galliarum partes intrasse: ubi secundo Dñs Compostellanus pro negotiis Ecclesiæ suæ Legatos ad eum destinare curavit. Decurso autem cujusdam spatii curriculo, nuntiis ad propria redire volentibus Dñs Innocentius Compostellano tamquam speciali filio & familiari Apostolicæ Sedis amico, statum suum & totius Curiæ præsentibus literis intimare voluit. Bracarensem etiam Archiepiscopum super cujus injuria Dñs Compostellanus conquestus fuerat, literis suis responsurum vocavit.

Has literas misit Dñs Innocentius Compostellano Archiepiscopo.

2 *Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Prædecessores nostri*

Anno 1130 *Apostolici viri Romani Pontifices personam tuam, & Compostellanam Ecclesiam, devotam B. Petri Sanctæque R. E. filiam, dilexerunt, & nos ipsorum vestigiis nihilominus volumus inhærere, ac preces tuas in his quæ possumus & debemus, admittere. Statum igitur Ecclesiæ & nostrum tibi tamquam Catholico viro, & familiari Apostolicæ Sedis amico duximus intimandum. Celebrato itaque solemniter apud Clarum montem præteritis B. Martini octavis Concilio, carissimus filius noster Ludovicus Francorum Rex, apud S. Benedictum super Ligerum nobis lætanter occurrit, & inde usque ad Civitatem* Aurelianensem, *nos animo jocundo deduxit.*

Anno 1131 *Postmodum vero illustris Rex Anglorum Henr. apud* Carnotum *præsentiam suam humiliter nobis exhibuit, & suum consilium & auxilium ad Ecclesiæ liberationem promittens, nobis & fratribus nostris de bonis suis solatia ministravit. Peractis itaque cum præfatis Regibus quæ ad utilitatem Dei spectare cognovimus,* Leodium *properamus: ibi enim gloriosus filius noster Lothar. Romanorum Rex, de pace Ecclesiæ & salute Regni, cum Archiepiscopis, Episcopis, & Principibus terræ suę nobiscum disposuit pertractare. Bracarensi autem Archiepiscopo qui præfixo à nobis termino Purificatione scilicet S. Mariæ, nec ad nos venit, nec responsales misit, proximam B. Lucæ festivitatem inducias dedimus. Communes vero filios nostros P. Presbyterum Ecclesiæ B. Jacobi Capellanum, qui pro honore Compostellanæ Ecclesiæ plurimum laboravit, & G. ejusdem Ecclesiæ Canonicum, tua fraternitas pro reverentia B. Petri & nostra habeat commendatos. Datum Catalauni XIIII. Kal. Martii.* (Anno 1131)

Bracarensi Archiepiscopo.

3 INnocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili P. Bracarensi Archiepiscopo, salutem & Apostolicam benedictionem. Pro excessu & contemptu

S.

S. Romanæ Eccleſiæ, quam in conſecratione Colimbrienſis Epiſcopi commiſſeras, fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta nos præcepiſſe meminimus, ut præterita B. Mariæ Purificatione ad noſtram veniret præſentiam reſponſurus. Tu vero pejora pejoribus addens tam à nobis quam à prædeceſſore noſtro felicis memoriæ Papæ Honorio evocatus, nec veniſti, nec aliquos ad nos qui cauſam tuam agerent, tranſmiſiſti. Per repetitas igitur literas tibi mandando præcipimus, quatenus proxima B. Lucæ feſtivitate noſtro te conſpectui repræſentes, de tantis exceſsibus reſpondere paratus. Dat. Catalauni XIIII. Kal. Martii. Anno 1131

Cap. 26.

CIrca idem vero tempus S. Hieroſolymitanus Patriarcha, totuſque Dñici. ſepulchri Conventus, P. fratrum Cluniacenſium Abbas, & ſancta ejuſdem loci Congregatio, Compoſtellano Archiepiſcopo pro beneficiis ſibi jucundo & charitativo animo ſæpe collatis gratias referentes, præſentia ſcripta delegaverunt.

S. * Dei gratia Hieroſolymorum Patriarcha, totuſque Dñici. ſepulchri Canonicorum Conventus, Didaco ejuſdem gratia Archiepiſcopo de S. Jacobo, fratri & amico ſuo, ſalutem cum fideli orationum munere. * *Stephanus.*

Paternitati veſtræ emeritas laudes & gratias exolvimus de ſubventione & beneficio veſtro nobis charitative ſæpius collato: ſed & nunc pietatem veſtram efflagitamus, quatenus hujus præſentium latori Aymerico fratri & Concanonico noſtro viſcera clementiæ veſtræ aperiatis, eumque cum ſuis quandiu circa vos fuerit honorifice ſuſcipiatis. Illud enim proculdubio ſciatis, quia quod à vobis huic fieri exigimus, vobis, & veſtris, ſi opus fuerit, rependemus. Item rogamus, ut ei Eccleſiam de Nogueres quæ in veſtra Diœceſi eſt cum omnibus apenditiis ſuis, necnon & eleemoſynas quæ in affinitate veſtra nobis largiuntur, ei ſalva re-

Anno 1131 reverentia vestra subdi faciatis, atque eum majoribus vestris tam Clericis quam Laicis commendetis. Valete: pro nobis, qui pro vobis oramus, orate.

Cluniacenses.

2 REverendissimo & dilectissimo nostro Domino Didaco Compostellano Archiepiscopo, frater P. * Cluniacensis Abbas, salutem & spiritualem dilectionem non prout debemus, sed prout possumus. Iterum ac sæpius vestram reverentiam salutantes gratias agimus tantæ dulcedini, tam ferventissimæ, tam perseverantissimæ dilectioni, qua nos nostraque fovetis, sustentatis, & cor nostrum & totius congregationis nostræ magis quotidie, vestri amoris desiderio inflammatis. Itaque vestri per omnia memores nos esse sciatis, rogantes ut & vos nostri & fratrum nostrorum memor semper sitis in Domino, & solitam rebus nostris quæ circa vos sunt benignitatem impendere non desistatis.

* *Petrus Ven.*

Cap. 27.

HIS vero quæ supra taxata sunt peractis, Dñs. Papa Innocentius Lotharium Romanorum Regem ejusque Optimates de pace Ecclesiæ & salute Regni alloquuturus *Leodium* ire non distulit. Celebrato itaque solemniter ibidem colloquio, pertractatis & illis quæ ad utilitatem Ecclesiæ & honorem Dei spectare cognovit, lætanter in Galliam reversus est. Habito deinde cum fratribus suis Cardinalibus Episcopis communi consilio pro unitate Ecclesiæ servanda, & schismate resecando, generale Concilium *Remis* celebrandum indixit. Quapropter quemdam Romanæ Ecclesiæ Subdiaconum G. nomine, qui Archiepiscopos, Episcopos, & Abbates, ad tanti Conventus celebrationem vocaret, de Latere suo in Hispaniam transmittere curavit: per quem Dño. Compostellano tamquam Catholico & pru-

prudenti viro præsentia scripta iterum mandavit. Quia vero indecens erat Romanæ Ecclesiæ Legatum à tanti nominis viro immune discedere, Dñs Compostellanus decem puri argenti marcas ipsi abeunti pro expensis charitative contulit: necessitates autem multiplices Dñi Papæ considerans, ejusque angustiis opportune subvenire desiderans, per supradictum Legatum XX. marcarum solamen illi liberaliter exhibuit. Anno 1131.

Hæ sunt literæ Dñi Papæ ad Compostellanum.

2 *INnocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Pro unitate Ecclesiæ conservanda, & schismate quod nuper in Sancta Dei pullulavit Ecclesia resecando, utile duximus consilio fratrum nostrorum Episcoporum & Cardinalium proxima B. Lucæ* * * *festivitate* Remis *præstante Domino Concilium celebrare. Ideo fratres & filios nostros Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, & alios Religiosos ac sapientes viros Alamaniæ, Lotharingiæ, Franciæ, Normaniæ, Angliæ, & Hispaniæ convocare decrevimus. Per præsentia igitur scripta & carissimum filium nostrum G. Sanctæ R. E. Subdiaconum fraternitati tuæ mandando præcipimus, quatenus omni occasione remota præfato termino ad nostram præsentiam venias, ut tuo & aliorum fratrum nostrorum freti consilio valeamus, & errata corrigere, & quæ ad honorem Dei statuenda fuerint suffragante ipsius gratia stabilire. Prædictum vero filium nostrum G. quem paternæ affectionis brachiis amplexamur, tibi, quem specialiter diligimus, attentius commendamus, rogantes ut eum pro reverentia B. Petri, & charitate nostra benigne recipias, & honeste pertractes. Dat. Beluaci XIIII. Kal. Junii.* (Anno 1131.) Anno 1131.

De

Anno 1131

De Cancellario.

3 *CAriſsimo Patri & amico Didaco Compoſtellano Archiepiſcopo A. Sanctæ R. E. Diac. Card. & Cancell. ſalutem & dilectionem. Perſonam veſtram ſicut à retro temporibus pure dileximus, ſincera charitate diligimus, & ad honorem Compoſtellanæ Eccleſiæ & veſtrum libenti animo intendimus. Hujus itaque charitatis fiducia inducti, chariſsimum noſtrum G. Sanctæ R. E. Subdiaconum, quem Dominus Papa pro B. Petri ſervitio duxit ad partes Hiſpaniæ delegandum, veſtrę benignitati attentius commendamus: ipſi namque veſtram benivolentiam exhibendo, multorum qui ſunt in Curia ſervitium habere poteritis.*

De Cardinali Humberto Literæ.

CAriſsimo & in Chriſto plurimam dilecto fratri Didaco Compoſtellano Humb. Sanctæ R. E. Presb. Card. ſalutem & dilectionem. Ad exortandam fraternitatem tuam tanto ſecuriores, quanto tuam perſonam arctioris charitatis brachiis amplexamur. Cariſsimum itaque nepotem noſtrum præſentium latorem G. Sanctæ R. E. Subdiaconum, quem Dominus Papa de ſua honeſtate confiſus tamquam familiarem ad partes Hiſpaniæ de latere ſuo tranſmittit, dilectioni veſtræ attentius commendamus, rogantes, & eo qui eſt inter nos charitatis amore firmiter obſecrantes, ut eum benigne tractetis, & honoretis, & quantum nos diligatis, in ipſo ut præſumendo loquar efficaciter oſtendatis. Quidquid enim honoris, & benivolentiæ erga eum exhibueritis, tamquam ſi nobis faciatis gratum habebimus, & ipſe vobis & Eccleſiæ veſtræ quoniam ibi carus habetur, bene poterit largiente Domino deſervire.

De Navi ſtructa. Cap. 28.

POST obitum bonæ memoriæ Regis A. Dño Didaco Archiepiſcopo Compoſtellanæ Sedis Cathedram obti-

tinente, ſicut in præcedenti volumine ſcripſimus, violenta Sarracenorum manus Gallæciæ fines piratico navigio invadere cœpit, & Chriſtianæ Religionis ſtatum non mediocriter labefactare annuatim conſuevit. Tantæ igitur afflictioni prædictus pater miſericorditer condolens, peritos artifices non parvo pretio conduxit, & duas miræ velocitatis naves nimio laboris exercitio & magno pecuniæ detrimento apparare non diſtulit: quibus diligenter inſtructis Chriſtianorum humilitas viribus, animiſque receptis, illos frequentes hoſtium impetus viriliter depulit, eoſque ſæpius impugnando feliciter expugnavit. Poſt longum vero temporis ſpatium, tum hoſtium incuria, tum lignorum corruptione, navibus diſſolutis, hoſtilis furor acrius inſurgens, & pejora pejoribus addens, Chriſtianum populum B. Jacobi ſervitio devotum, navali bello inquietare non diſtulit: partes namque maritimas furtivis incurſibus aggrediens, viros ac feminas, univerſa illorum ſubſtantia direpta, partim occiſioni tradebat, partim captivitati mancipabat: feminas quoque, tam virgines, quam nuptas, libidine ſtimulante turpiter maculabat: unde præfati viri prudentia tantam inimicorum rabiem avertere cupiens, juvenem quemdam qui in conſtruendis navibus ceteris excellentior tum temporis habebatur, alioſque diverſarum Regionum artifices largo munere donatos adhibuit, qui navem egregiam ſubtili artificio compactam excellenti pulchritudine prædítam, ventis & fluctibus aptam cum nimia diligentia perficere ſtuduerunt. In cujus perfectiſsimo apparatu Dñs. Compoſtellanus LX. marcas argenti puriſsimi pro dilectione proximorum expendere non recuſavit. Multa tamen & præcipua navis inſtrumenta gratis acquirere non ceſſavit. Navis itaque ſtrenuis inſtructa bellatoribus, hoſtes fugavit, ſpolia diripuit, eorumque Regnum uſque ad Atlanticum mare confidenter invaſit. Innumera vero Sarracenorum multitudine

Anno 1131

cap-

Anno 1131 captivata, pretiosis divitiis & auro purissimo mille scilicèt septingentis morabitinis, ceteraque magni pretii supellectile navis onerata, incolumis ad Portum per gratiam Apostoli cum triumpho rediit. Cum autem ad partitionis regulamentum ventum est, Dño Archiepiscopo pro decima parte, quam secundum divisionem habiturus erat, tredecim marcæ argenti collatæ sunt, quædam & non parvi ponderis munera quæ tantæ honestatis virum decebant, propter personæ suæ honorificentiam de communi oblata charitative recepit.

Hæ sunt literæ Bracarensis Archiepiscopi. *Cap.* 29.

VEnerabili Dño Didaco Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopo P. Dei gratia Bracarensis Ecclesię minister, salutem in Christo & dilectionis affectum. Quanto intimę dilectionis affectu vos diligimus, & commodum vestrum, vestrorumque amicorum, augmentari optamus, non literis vobis explicare valemus. Ceterum si locus idoneus, vel tempus congruum nobis daretur, quod verbo tenus asserimus, semotis ambagibus in obsequio vestro comprobaretur. Quoniam vero Bracarensis Archiepiscopatus Vota vestro Clerico Dño. P. Ferdinandi, vestroque Canonico, commisistis, Nos satis ducimus esse jucundum, & summopere laudamus. Hoc prętermisso, querimus utrum vota de terra Ferdinandi Menendiz, quę olim in beneficium à vobis suscepimus, suprataxato P. cum ceteris votis commendetis, an vos habere velitis: quod inde vobis visum fuerit, vestris literis nobis remandate: quippe vota illa de terra Ferdinandi Menendici numquam abbuit Portugalensis Episcopus. Vale.

2 Transacto interim parvi temporis spatio præfata navis piratica, quæ vulgo *Galea* dicitur, quam Dominus Archiepiscopus diligenti studio & magno pretio construi, & apparari fecit, strenuis armata juvenibus, ad partes Sarra-

ce-

cenorum expugnandas remenſo equore properavit: captivata vero hoſtium multitudine, immenſo auri pondere capto, ſericis indumentis, ceteriſque non parvi pretii ſpoliis violenter arreptis, cum triumpho & gaudio ad ſolitum Jriæ portum incolumis rediit. Facta autem juſte & regulariter diviſione, Dñs Archiepiſcopus XXV. marcas argenti, & unum Maurum, magno pretio redimendum, pro parte ſua juxta æquitatis regulam habuit. Anno 1132

Per Provincias. *Cap.* 30.

INnocentius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabilibus fratribus Didaco Compoſtellano Archiepiſcopo, Arię Legionenſi, & P. Lucenſi Epiſcopis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Inſpectis fraternitatis veſtrę literis veſaniam atque inobedientiam illius Ovetenſis manifeſte cognovimus, qui nimirum quoniam peccatum peccato adjicere minime formidavit, & contra interdicti ſententiam primum per legatos noſtros in eum datam, & poſtmodum noſtra auctoritate firmatam, Epiſcopale officium celebrare tentavit, Nos eum auctoritate Spiritus S. excommunicationi ſubjicimus, & ut ab eo tamquam ab excommunicato abſtineatis, ſolicitudini veſtrę mandando prącipimus. De cetero ſuper amore & reverentia quam erga Sanctam R. E. & nos ipſos geritis, multimodas vobis gratias referentes veſtram experientiam prąſentibus literis commonemus, quatenus ad ea quę B. Petro expedire noveritis, propenſius intendatis, & pro ipſius ſervitio tamquam boni & devoti filii efficaciter laboretis. Dat. Piſis Kal. Martii. (1)

Literas per Provincias.

INnocentius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiſcopis, Epiſcopis, & Abbatibus

(1) *Innocentius Gallia peragrata, in Italiam rediit anno* 1132.

Anno 1132 *per Toletanam, Bracarensem, Compostellanam Provincias constitutis, salutem & Apostolicam benedictionem. Dilectionem vestram nolumus ignorare, quoniam in A. Ovetensis Ecclesię occupatorem pro eo quod contra prohibitionem Legati nostri consecrationem suscepit, & post suspensionem per Nuntium Sedis Apostolicę in eum factam, & à nobis postmodum confirmatam, celebrare officium Episcopale tentavit, communicato fratrum nostrorum consilio excommunicationis sententiam promulgavimus: ideoque vestram præsentibus literis duximus commonendam fraternitatem, quatenus vos ab ipso tamquam ab excommunicato solicite custodiatis, & subjectos vestros, ut ab eodem pariter se observent, nihilominus moneatis. Dat. Pisis Kal. Martii.*

Didacus Dei gratia Compostell. Sedis Archiepisc. ivit ad Regem, & apud eum hoc Privilegium impetravit. Cap. 31.

REgiam condecet majestatem Ecclesias Dei defendere, muneribus ditare, beneficiis ampliare, personarum dignitates relevare: quapropter ego Adefonsus Dei gratia Hispanię Imperator meorum antecessorum consuetudinem non irrationabiliter sequutus, una cum conjuge mea Regina Doña Berengaria vobis Doño Didaco Ecclesiæ B. Jacobi Archiepiscopo, omnibusque Dñis. & Senioribus ejusdem Ecclesiæ Canonicis, tam præsentibus, quam subsequentibus, ob reverentiam glorioſissimi Jacobi Apostoli, & remedio animæ meæ, & parentum meorum, facio textum scripturę firmitatis, scilicet, ut personarum vestrarum reverentiam nemo temerarie impetendo dedecorare præsumat: domos etiam vestras quibus assidue moramini, nullus violare vel aliquid inde diripere audeat: anniversaria quoque Canonicæ vestrę & communes honores, singulorumque præstimonia, nullus invadere, vel aliquid inde auferre tentet, licet habeat adversus Archie-

pis-

piſcopum cauſam injurię, ſive etiam à quolibet Civium, vel militum, vel à qualibet alia perſona, maximam toleret injuriam, prędictos tamen Canonicorum redditus nullatenus invadere vel ſpoliare audeat. Si vero quiſque aliquid horum ſupradictorum infringere tentaverit, ſecundum quod commiſſerit, canonico correptus judicio, injuriato, Eccleſięque quingentos ſolidos perſolvat. Ceteras omnium Canonicorum hereditates vel poſſeſſiones ab omni ſubditione Sagionum excipio: res & facultates eorundem nemo rapere præſumat, licet ſit debitor aut fidejuſor, niſi prius ſemel & bis publice advocatus ad juſtitiam venire contempſerit: alioquin quod rapuerit, vel ante advocationem publicam pignoraverit, pro ſimplici duplum componat, & inſuper injuriato LX. ſolidos perſolvat. Teſtamenta etiam prædeceſſorum & parentum meorum, & mandationes Conſulum, militum, ſeu quarumlibet perſonarum, quas ex proprio, vel ex meis regalibus in ſtatu ſuo Eccleſiæ B. Jacobi contulerunt, vel contulerint, per omnia confirmo. Facta ſerie Teſtamenti apud Palentiam *die Kal. April. Era I. C. LXXI.* * *Ego Adefonſus Dei gratia Hiſpaniæ Imperator una cum conſenſu Archiepiſcopi Domni Didaci ejuſdem Eccleſiæ, ceterorumque Hiſpaniæ Præſulum, & omnium Conſulum atque Principum proprio robore confirmo. Didacus ejuſdem Eccleſię Archiepiſcopus proprio robore confirmo. M. Aurienſis Epiſcopus confirmo. P. Palentinus Epiſcopus confirmo. A. Legionenſis Epiſcopus confirmo. P. Lucenſis Epiſcopus confirmo.* Anno 1133. * Anno 1133

Quando Archiepiſcopus fuit ad Curiam Regis Dñi A.

Cap. 32.

COntigit Dñm Didacum Compoſtellanæ Sedis Archiepiſcopum Regis Adefonſi Curiam adire, quatenus cum illo Eccleſiæ ſuæ negotia pertractaret: dumque apud eum *Carrione* moraretur, inter eumdem Archiepiſcopum & Bernardum Regis Cancellarium, præfatæ Sedis Cano-

Anno nicum, & Thesaurarium, discordia hujusmodi emersit: asserebat namque Bernardus se honorem illum, Cancellariam scilicet per se ipsum & Regem Dominum A. non per Archiepiscopum adeptum fuisse: Archiepiscopus autem è converso dicebat se à Rege duplici honore, Capellaniæ scil. & Cancellariæ, liberaliter donatum esse. Bernardum vero prædictæ Ecclesiæ Canonicum & Thesaurarium dignitatem illam de manu sua præcipue & principaliter tenere. Deinde Doñs. Bernardus in præsentia fratrum suorum, Archidiaconorum, ceterorumque qui aderant Concanonicorum, à Dño suo Archiepiscopo benigne & amicabiliter conventus ab illa injuria desistere noluit. Tandem habito in præsentia Regis Concilio præsentibus Hispaniæ Comitibus & Baronibus, audientibus etiam Canonicis & Civibus, collatis utrinque rationibus Doñs. Bernardus juste & rationabiliter convictus ab injusto proposito destitit, & Dñm suum Archiepiscopum Rege præsente, & annuente ceterisque justæ parti faventibus, de honoris illius jure investivit. Postmodum Archiepiscopus communicato fratrum suorum consilio, Dño. Bernardo Clerico, & Canonico suo secundum voluntatis suæ beneplacitum dignitatem illam, Cancellariam, scil. ad tempus commisit, & sic controversia illa finem habuit. Postea Rex præsentibus suis Baronibus, astantibus etiam qui in comitatu Archiepiscopi erant Canonicis & Civibus, utrumque honorem, Capellaniam scil. & Cancellariam, sicut jam Dño Archiepiscopo concesserat verbi sui auctoritate, iterum concesit & confirmavit sub Era I. C. LXXI. & qt. Idus Martii anno sui Pontificatus XXXIII.

1133

Hoc Decretum est datum. Cap. 33.

HOC est Decretum, quod Canonici S. Jacobi Apostoli, & Judices, atque Cives Compostellæ per auctoritatem, & confirmationem Regis Doñi. Adefonsi, &

Ar-

Archiepiſcopi Domni Didaci, deletis omnibus malis Foris, & reductis bonis, ſemper conſervandis, teneri ſtatuunt: id eſt de vino Caſtellano bono in Civitate adlato non minus VIII. quartis detur pro marca: de alio vino bono per barcas allato, non minus XII. quartis hic detur pro marca; & ille qui emerit, de unaquaque marcata unam quartam lucretur: ceteras quoque ſine aliqua admixtione vendat fideliter per menſuram à Concilio eis inſtitutam: de vino de noſtra terra, qui voluerit emere, det pro in carrega magna ſolidos IIII. & nobis ſine aliqua admixtione vendat IIII. pro duobus ſolidis, & ſibi lucretur mediam quartam. Ruſticus vel civis qui duxerit illam ſiceram ſine aliqua admixtione, vendat per ſe, & det IIII. canadas plenas per illam canadam ferradam Fredenandi Velaſci, vel per ſimiles, & de ſicera bona de cuba de iſta Civitate det tres canadas pro nummo, & nemo præſumat tabernam facere de illa ſicera in cubas vel in cantaras: magulanes & untiquitariæ intus & extra omnino projiciantur, & non comparetur piſcatum, nec carnem, nec mariſcum, neque pulpos, neque locuſtas, neque lampredas, neque yſces, neque poma, neque fructum, ad hoc ut lucretur & vendat, ſed tantum ut comedat: & ipſe qui duxerit, communiter vendat per ſe; & mercatores hujus Villæ qui iverint ad illas marinas & fozes pro quolibet piſcato, non vendant ad illum magulanem, niſi ipſe per ſe vendat publice tam civibus quam advenis. Similiter & ipſi qui abierint per illas terras per vaccas & porcos, & pro diverſis canibus, non vendant ad alios magulanes niſi civibus, aut carnizariis & ipſi carnizarii emant per Concilium, & mactent per diem in foro, & vendant ſine malo ingenio per peſum juridicum, à Concilio eis inſtitutum ſecundum veterem conſuetudinem; præter boves, quos non concedimus mactare, præter veteres, & aratro inutiles. Anno 1133.

Adi-

Anno 1133 2 Adicimus etiam quod Caballos, & equas & boves & vaccas nemo audeat emere de ſajonibus vel latronibus, vel raptoribus, vel de incognito homine abſque fidejuſſore. Caſeos, & manteiga vendant per peſum ſecundum antiquam conſuetudinem. Dicimus etiam de piſcibus, ut non minus V. magnos veſugos, vel mugiles vendant pro nummo, & de minimis X. temam grandem pro nummo: locuſta pro nummo: pulpum grandem non amplius duobus denariis, mediocrem bonam amplius nummo: pexotas recentes vel ſalſas non minus tres pro nummo: oſtreas magnas non minus L. ſardinas non minus X. congrium de VIII. palmis, non amplius VII. denariis: mediocres bonos non amplius tribus nummis: lampredas non amplius tribus nummis: ircim maximum non amplius decem nummis: cordarium bonum cum pelle alba non amplius ſex denariis: effolatum bonum pro tribus nummis, gallinam, maraticam, perdicem pro ſingulis nummis: leporem bonum pro duobus nummis: de ovis non minus XXX. pro nummo: cabritum bonum cum pelle non amplius tribus nummis: anſarem bonam non amplius IIII. nummis: carnarium optimum non amplius VIII. nummis. Panadariæ vero quæ habuerint domos vel proprietatem ad complendum ſuum officium, comparent per illam taliam veridicam, & ſine fraude faciant bonum panem, ſalgatum & limpidum, de nummo uno vel mealia per peſum à Concilio eis datum; & completos ſuos foros non amplius lucretur quatuor nummis. Albergarii, monetarii & cambiatores, & cives non habeant marcas falſas, & libras falſas, & peſas: & albergarii non habeant panificas in domibus ſuis vel extra. Ceram vero, pigmentam, cuminos, & incenſum, vendant per libras veridicas: fabri ferraduras cabalares & mulares optimas non amplius vendant duobus nummis pro parelio uno: mediocres vero tribus minutis: ſecurem bonam non amplius VIII. nummis,

mis, ligonem bonum non amplius IIII. aradorium optimum non amplius tribus, mediocrem duobus: falcem rozadoriam optimam non amplius tribus, mediocrem duobus, falcem sectoriam pro nummo: saxium faucinum pro singulas & medaculas. Anno 1133.

3 De calciamentis socos optimos cabrunos sine fraude non amplius VIII. nummis: osas bonas non amplius duobus solidis. Zapatones mulierum optimos XII. nummis non amplius. Zapatones bonos bobinos pro ad barreganes non amplius V. nummos, ceteros alios IIII. & tres secundum suum valorem, per optimas suffurtas pro tribus nummis, non amplius: reliquas pro nummo vel tribus obulis, vel duobus nummis secundum suum valorem. Zapatones cabrinos liadizos optimos non amplius XII. nummis. Jubemus etiam, & pariter confirmamus, ut corios de bobus & de vaccas, & pelles de cabrones, & de capris nulli nostri mercatores vendant ad illas barcas. Sajones, latrones, & mali non recipiantur in causis discutiendis: accusator & defensor cum singulis vel duobus amicis tantum ad complendum judicium vel faciendam fidejussoriam ante Judices, vel Vicarium Civitatis accedat, ne fratrem suum in negotio circumveniat. Judices vero si res exegerit advocent sibi in auxilium de Clericis vel laicis quos sibi viderint utiles ad tenendam vel acquirendam justitiam. Albergarei non excedant terminum Minei in omni supradicta venditione, vel comparatione. Nullus faciat forciam vel fraudem venditori: forciam dico injuriatam; sed tam emptor quam venditor qui contra supradictum Decretum egerit ambo quinque solidos persolvant, & venditores rei habeantur digni verberibus, & careant officio. Dicimus & confirmamus ut hujus rei publice reum nulla casa vel cautu teneatur. Omne consilium elegit idoneos viros, tres ad ponendum mensuram vini, scilicet Pelagium Astrarici cum Pelagio albo,

Aloy-

Anno 1133 Aloytum Candanarici, & Stephanum Pelaizi: & ad æstimandum panem, Froilam Rodesindici, Michaelem Martinizi, Ariam Guntadici, & ducant illam æstimationem panis, & ponemus illum pesum: similiter & de illa carne, Pelagium Astrarici, Fernandum Justilaci, Joannem Arias, Pelagium Viliulfici, & secundum æstimationem ponemus illum pesum & illam petram de carne de porco, & de vacca: & cum necesitas fuerit augendi vel minuendi, neque augeatur neque minuatur, nisi consensu, & præcepto atque arbitrio Canonicorum, Judicum, & Civium, atque Rectoris Civitatis. Sub Era M. C. LXXI. quot Nonas Maii.

Defuncto bonæ memoriæ Abilensis Ecclesiæ Episcopo Domno Sancio, populus Civitatis has literas Domino Archiepiscopo misit. Cap. 34.

DIdaco Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiepiscopo, omne Abilense Concilium tam Clericorum quam Laicorum salutem & devotam subjectionem. Abilensis Ecclesia filia vestra, Pontifice suo viduata, & propter hoc in mœstitiam dejecta, vestræ expectat consolationem paternitatis, vestræque implorat auxilium auctoritatis: nam sepulto Præsule nostro Doño. S. omnes unanimiter Archidiaconum nostrum Domnum *Eneconem*, qui aliquanto vitæ suæ ævo in nostra innocenter militavit Ecclesia, ad Episcopatum vobis confirmante elegimus, Regisque & Principum assensum quæsivimus, qui omnes concesserunt, nosque ad vestrum patrocinium miserunt. Igitur omni cum humilitate oramus, ut vester adsit assensus & confirmatio, & eum quem nos nobis necessarium cognovimus, sine dilatione consecretis, & nobis assensum, confirmationem, & tempus consecrandi renuntietis: mœstitia nostræ desolationis vestræ moveat viscera pietatis, ut cum nobis quamtotius

tius consecretis, nec tot oves vestro jussui subditas, diu sine pastore esse sinatis: nam & veteris testamenti pagina testatur, ut si de panibus propositionis aliquis auferretur, citissime alius reponeretur. Valete, & si nostram diligitis salutem, quod nos certissime credimus, eum sine mora consecrate. Anno 1133.

Has etiam literas misit Abilensis Ecclesiæ electus Compostellano Archiepiscopo.

2 DIdaco Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiepiscopo, E. Abilensis Ecclesiæ in Episcopum ejus annuente auctoritate electus, fidele servitium & debitæ subjectionis obsequium. Postquam Pastorem nostrum Dominum Sancium Deus ab hoc sæculo vocare dignatus est, conventu facto omnis Clerus me ad Episcopatum elegit, populus petivit, Rex annuit, tamen si vestri commendat auctoritas judicii: & quoniam unus est Deus, unum Baptisma, una Ecclesia, & quia omnes unanimes esse, & unitatem in electione mei servare cognovi, electioni eorum, si vestræ adsit consensus sanctitatis, consentivi. Igitur vestræ paternitatis peto consilium, auctoritatis vestræ oro subsidium, quatenus mihi præfinitum tempus rescribatis, in quo ad Compostellanam Ecclesiam Matrem meam veniam, & ibi vestræ commendatus judicio sapientiæ, Episcopalem Dignitatem ordinis à Deo vobis mediante recipiam. Valete, & quid vestræ placeat sanctitati mihi rescribite.

Responsio Dñi Archiepiscopi Clericis & Laicis Abilensis Ecclesiæ filiis.

3 DIdacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiep. tam Clericis quam Laicis Abilensis Ecclesiæ filiis salutem, auxilium, & in Christo protectionem. Perspectis vestræ benivolentiæ literis quibus Eccle-

Anno 1133 siam Dei, Matrem videlicet vestram, orbatam proprio fore Pontifice conspectui nostro repræsentare minime negle-xistis; quantum doloris & mœstitiæ nostræ pietatis viscera pulsaverit, vobis explicare nequimus: sicut enim filii & confratris nostri tanti Pontificis vita non minimum nostræ paternitatis ac dilectionis ardorem in personam suam habebat & retinebat, sic ejus mors sine nimia nostri cordis compassione à nobis tolerari non valet: quam plurimum namque laborem, immo maximas ac diversas calamitates pro Ecclesia sua constanter exceperit, & ad quantum tandem statum eam viriliter sublimaverit, ferme omnibus est compertum ac divulgatum: sed quoniam nostri subsidii auctoritatem humiliter exposcitis, nostrique etiam solaminis pietate diligenter refici desideratis; vobis petentibus quod justum & rectum visum fuit, non rationabiliter denegare valemus, juxta illud Evangelicum: *Petite & accipietis*, & cetera. Nec dignum ducimus oves nostræ ditioni à Deo concessas, sine ducis regimine diu permanere; nos vero cum ad nos à Legato vestro perventum est, per nostri Archiepiscopatus confinia operi quod nostro ordini congruit, ad laudem & Dei honorem indesinenter desudabamus. Quapropter quia ad tantam rem sic subito peragendam, persona nostra non tunc temporis expedita habebatur, summa cum benivolentia vobis præcipimus, quatenus ad B. Jacobi festum quod VIII. Kalend. August. præcipue celebratur, cum auctenticis vestræ Ecclesiæ Clericorum, ac Laicorum personis, Ecclesiæ ac præsentiæ nostræ prout decet præsentetur. Nec hoc vobis molestiam inferendo proponimus, sed ad vestræ Ecclesiæ decus, ei ipsi & nobis idoneum: interim tempus præparare congrue protelamus. Omnipotens Deus intercessione B. Jacobi & meritis vos custodiat, & ab omnibus adversitatibus muniat & defendat. Amen.

Res-

Anno 1133

Responsio ad Electum.

4 Didacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiep. filio suo dilecto E. Abilensis Ecclesiæ electo salutem & paternam in Domino dilectionem. Quoniam germanum vestrum Abilensis Ecclesiæ Pastorem, & filium nostrum, in vita summe dileximus, ejus obitum non minima cum tristitia toleramus: unde quod persona vestra vita & moribus maxime decoratur à nobis eam duplici dilectione teneri minime hæsitetis: illius namque præcordialis affectus quem ei dum vixit exhibuimus, vos exortem fieri non optamus. Itaque de electione vestræ personæ, si ita est ut literæ ad nostram præsentiam destinatæ sonant, & literarum lator asserit, non modicum congaudemus. Vos igitur tamquam specialem nostræ Ecclesiæ filium exhortamur, & in Domino monemus, quatenus ad B. Jacobi festivitatem quæ VIII. Kal. Augusti summa cum reverentia colitur, cum quadam vestrorum Canonicorum ac bonorum civium parte ad matrem vestram Compostellanam Ecclesiam, & nostræ personæ conspectum, nullatenus venire diferatis; nos autem inter agendum fratres & Coepiscopos nostros finitimos prout facultas tulerit, convocabimus, ut eis convocatis & fraterno interveniente amore consultis, & præfato die & tempore Deo annuente consecratio vestra, si fieri debet, juste & canonice fiat.

Has literas misit Rex Adefonsus per eumdem electum Domino Archiepiscopo.

5 Adefonsus Dei gratia Hispaniæ Imperator, Venerabili Patri Dño. Didaco Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopo in Christo vivere. *Sancium* Abilensem Episcopum mortuum esse, & in ejus Episcopio fratrem ejus nomine Eneconem à Clero & populo electum,

mihique repreſentatum, dilectioni veſtræ notifico, quem
Anno veſtræ ſcrutinio diſcretionis confirmatum juſtitiæ cauſa &
1133 mei amore, multum enim in præſenti ſubditis ſuis eum utilem & neceſſarium cauſa regendi eos eſſe cognovimus, conſecrare non differatis. Valete.

6 Hic eſt titulus electionis Domini Eneconis Abilenſis Eccleſiæ Archidiaconi ad Epiſcopatus dignitatem promoti. Cum à Præſule Segovienſi Doño. P. & magno Clericorum Laicorumque Collegio *Sancius* Epiſcopus honorifice fuiſſet tumulatus, iſte abſque contradictione, parili conſenſu omnium qui præſentes aderant, eſt electus. Nam omnes Clerici de ipſa Civitate, & multi alii ex Provincialibus qui ad Paſtoris ſui ſepulturam convenerant, ſeorſum coadunati, ſtudioſe diligenterque cœperunt adinvicem ſcrutari & inquirere, ſi in eorum conventu reperiri poſſet qui idoneus foret in anteceſſoris defuncti locum ſuccedere. Sed poſt multas & diverſas opiniones tandem gratia Dei Omnipotentis concedente omnes unanimiter ſuper prædicto Enecone facti ſunt concordes: idcirco quia digne & laudabiliter Archidiaconatus officio fungebatur, & vitæ religioſæ morumque ſublimitate præ ceteris præpollere videbatur, dignumque exiſtimarunt, ut bonus frater imitans laudabilem vitam boni fratris, illi quoque Pontificalis ſucceſſor exiſteret dignitatis. Hæc electio à Clericis primitus facta, valde complacuit omni populo qui erat congregatus in Eccleſia; & nemo extitit in tota concione plebis, qui contradiceret, & contrairet conſtitutioni electionis, ſed omnes illum velle, illum deſiderare fieri ſibi Paſtorem & Epiſcopum uno corde, una voce pariter conclamaverunt: & cum Clericis *Te Deum laudamus* canentibus, ſumma devotione manibus ad Cælum extenſis, Dei omnipotentiam & miſericordiam congaudentes glorificaverunt.

De

Anno 1133.

De consecratione ejus.

7 POST obitum bonæ memoriæ Sancii Abilensis Episcopi Clerus & populus habito diligenter consilio Eneconem defuncti viri fratrem Archidiaconatus officio in eadem Ecclesia fungentem, Regis assensu, & Comprovincialium Episcoporum consilio ad ejusdem Ecclesiæ regimen unanimiter elegerunt, ipsumque concordi voce & pari consensu ab omnibus electum Dño. Didaco Compostellanæ Sedis Archiepiscopo, ad cujus Metropolim pertinere dignoscebatur, sicut decebat, consecrandum præsentaverunt. Metropolitanus vero illius electionem diligenter exquirens, eamque legitimo præsentium testimonio & communi absentium scripto dignam & canonicam esse decernens, Regis etiam assensum literis cognoscens, Episcopos fratres suos, & Canonicos Munionem scilicet Vallibrienſem, P. Lucensem, M. Aurienſem, P. Tudensem ad ipsius electi consecrationem invitavit: ipsi vero pro B. Jacobi reverentia, & Archiepiscopi honorificentia ad præcipuam ejusdem Apostoli festivitatem, quæ VIII. Kalend. Augusti celebratur, libenter convenire nullatenus distulerunt. His itaque fratribus Compostellæ congregatis Dñs. Archiepiscopus habito cum eis sancto & religioso colloquio in ipso festivitatis die præfatum electum juxta Canonum instituta solemniter & honeste consecravit. Consecratus autem debitæ subjectionis obedientiam tamquam Suffraganeus Metropolitano subditus Prælato, sicut debuit promittere non recusavit, & se ipsum in prædictorum Episcoporum præsentia, omniumque qui consecrationi intererant subscripto fidelitatis juramento firmiter astrinxit.

Hoc est juramentum.

EGO *Ennecus Sanctæ Abilensis Ecclesiæ nunc ordinandus Episcopus subjectionem & reverentiam & obedientiam*

à

Anno 1133 *à SS. Patribus conſtitutam ſecundum præcepta Canonum Eccleſiæ B. Jacobi rectoribuſque ejus in præſentia Dñi Didaci Archiepiſcopi perpetuo me exhibiturum promitto, & ſuper Sanctum Altare propria manu confirmo.*

Omnis Clerus Salmanticenſis Eccleſiæ has literas miſit Dño. Archiepiſcopo. Cap. 35.

DOmino Venerabili, omniumque Patri cariſsimo Compoſtellanæ Sedis Archiepiſcopo Didaco, omnis Clerus Salmanticenſis Eccleſiæ obedientiam cum fideli ſervitio. Ecce nos tui famuli, tuæque magnificæ pietatis, Reverende Pater obedire mandatis parati, ſub importabili anxietate poſiti, diſcretionem tuæ dignitatis, ſupplici corde, humili voce rogamus, ut nobis miſerearis, nos in quiete vivere patiaris. Modo autem pie pater tuæ dulcedini de primo Munionis adventu, quando de *Egitania* venit, volumus denunciare. Tali eum pacto recepimus, ut intra paucos dies aliqui Clericorum cum propriis marſupiis atque cum eo uſque in tui præſentiam veniremus, idcirco ut de ejus electione quid laudares videremus, quod ſibi placuit. Ipſe vero nobis neſcientibus clam receſsit, quando huc venit: ſed diſcedens à tua ſanctitate, ſe coram nobis & laicis literas tuas & benedictionem dixit adipiſci: nobis, ut verum tuæ paternitati dicamus, diſplicuit quod aliquem noſtrum non ut cum eo pepigimus advocavit, atque ſociorum quidam, ut rectum Dñe diſpoſuimus, non peregiſti dixerunt; ſed noſtrum ſine aliquibus non Romam petas. Ipſe autem nobis incognitis cum ſolo quodam armigero receſsit. Quando vero reiteravit, nos honorem ac dignitatem parabolis portare certificavit, ſeque liberum, nulliuſque imperio ſubmiſſum, niſi tantum Apoſtolico, non veris verbis demonſtravit: nec mora multos Eccleſiarum beneficiis Barones muniri præcepit, quo ſcelere auribus noſtris intonato, eum

eum non esse concessum Salmantinæ Sedi legaliter putavimus: quadam vero die ad eum venimus; privilegium ac dignitatem Ecclesiæ quæsivimus. Quo audito commotus ira, magis ac magis Clericos & Ecclesias in propatulo sub Laicorum manibus misit. Hæc scias non causa invidiæ, non inflatione superbiæ, non aliquo odio hæc de eo dixisse; sed tantum detrimentum S. Dei Ecclesiæ pati non posse. Ne igitur bone Pater nos velut gregem Pastore carentem relinquas, sed nostri potius miserearis, & accipe consilium etiam ab infimis, quid de nostræ Ecclesiæ angustiis agas: nam quidquid tuæ dilectio bonitatis jusserit, in rei veritate fideles ac certos, ut proprios filios, noverit. Valete. Anno 1133.

De restauratione Canonicæ in melius, quoniam diminuta erat. Cap. 36.

OMnibus discretionis oculo eventus rerum intuentibus certis ac manifestis patet indiciis, quam solicito & diligenti animo Domnus Didacus Compostellanæ Sedis primus Archiepiscopus Ecclesiam sublimare suam & ad gradus altioris dignitatem extolere studuit. Si enim recto comparationis modo præteritis instantia conferre velimus, prudentiam ipsius & facta laudare etiam invidentes, nullatenus desistemus. Sed quoniam longum & difficile est, omnia ipsius benefacta narrare; de pluribus saltem unum posterorum memoriæ tradere non recusemus. Paulo altius itaque inchoantes *Crescónium* Episcopum, prædecessorem suum, virum famosum & nobilitate præclarum, qui tempore Regis Fredenandi strenuus in militia floruit, ad memoriam revocemus: cujus tempore licet Compostellana Ecclesia divitiis polleret, honoribus abundaret, soli tamen septem Canonici in ea servientes, nullius ordinis regulam, nec saltem habitu observantes, nec etiam tonsuram coronæ habben-

Anno 1134 bentes, nec barbam deponere volentes, minus canonicè degebat: & ut etiam propinquius in medium proferamus exemplum, Domnus Didacus Pelaez Episcopus, qui tempore piæ memoriæ Regis A. multum claruit, & postea ejusdem honoris dignitate privatus extitit, XXIIII. Canonicos, Ecclesiastici officii penitus ignaros in Ecclesia ipsa constituit. Postea vero Domnus Didacus ejusdem Sedis primus Archiepiscopus LXXII. (1) Canonicos literarum studiis eruditos, Ecclesiastici officii peritos, vita & moribus ornatos, Ecclesiæ servitio in perpetuum mancipavit, communesque redditus unde victum & vestitum sufficienter & honorifice haberent, in eorum potestate & providentia permisit. Quibus ita statutis & firmiter ordinatis universus Canonicorum conventus omnibus sibi necessariis suppetentibus in pace & securitate diu permansit. Decurso vero diuturni temporis spatio prædictum communis commodi statutum, partim majorum avaritia, partim ceterorum iniqua tolerantia, ab illo optimo & jucundo statu paulatim deflectere cœpit, & communis victus diminutus & fere ad nihilum redactus fuit: quo cognito pius & benignus Pastor, qui saluti omnium in temporalibus & spiritualibus consulere & providere debet, celebrato cum fratribus ex more conventu tanti seminarium scandali de medio tollere diligenter curavit. Habitaque prius cum Decano, & aliis majoribus, utili & honesta deliberatione præter panem, & anniversaria, & alia quæ frequenter Canonicis charitatis studio conferri solent, ad quotidianum coquinea paratum XII. marcas singulis mensibus dari constituit, & se etiam in melius provecturum secundum tempus confidenter promisit: & sic restituto ex parte communis rei detrimento murmur & scandalum quod quotidie fraternam offendebat concordiam, penitus cessavit. Era M. C. L XXII. *

(1) Cap. 20. lib. 1. n. 3.

* Anno 1134

De

Anno 1134

De Clauſtro conſummando.

2 IN ipſo etiam feſtivitatis die in quo Dominus Archiepiſcopus Abilenſem Epiſcopum, ut prædiximus, conſecravit, & ſtatum Canonicæ in melius commutavit, conſulta præſentium Epiſcoporum diligentia de clauſtro inchoando & conſummando, concordem & unanimem cum fratribus ſuis deliberationem habuit. Ipſum namque opus jam diu quorumdam fratrum providentiæ ſuſcipiendum injunxerat; ſed aliis cauſis impedientibus neglectum & intermiſſum fuerat: tunc autem propenſiori cura & ampliori diligentia eidem operi intendere quærens, duobus fratribus Archidiacono ſcilicet P. Creſconizi, & Cardinali Doño P. Gundeſindiz, quorum conſilio & ſolicitudine fieret, univerſi Conventus auctoritate injunxit, & ut tale conſultum operis exhibitione firmaret, Dñus Archiepiſcopus ad Ipſius Clauſtri fabricam C. marcas ſe daturum ſecundum diffinita temporis ſpatia charitatis ſtudio promiſit; de quibus pollicitis, ne tanti operis differretur incœptum, XXX. marcas ſimul dare in præſenti non diſtulit.

De reſtauratione Eccleſiæ & Canonicæ Patroni.

3 NOtum omnibus & manifeſtum remoto ambiguitatis ſcrupulo conſtat Compoſtellanam Sedem ante Apoſtolici corporis inventionem, apud *Iriam* antiquitus fundatam & conſtitutam fuiſſe: ſed poſtquam glorioſiſſimum B. Jacobi corpus temporibus Teodomiri Epiſcopi divina præmonſtrante gratia inventum fuit, prædicta Sedes, quæ tunc temporis Irienſis appellabatur, Regis privilegio, & Epiſcoporum conſilio, totiuſque populi aſſenſu apud Compoſtellam, ubi pretioſa reperta fuerat dragma, non immerito translata eſt. Facta autem ex communi conſulto Sedis mutatione, ipſa Irienſis Eccleſia tanti honoris

Anno 1134 dignitate privata usque ad successionem Domni Didaci primi Archiepiscopi & à Religionis cultu penitus deflexit, & in temporalibus multum diminuta fuit. In tantam namque paupertatis angustiam locus ipse deciderat, quod pauci Clerici ibidem commorantes Clericalis officii penitus expertes, quadragesimali solummodo & Dominici Adventus tempore vix pauperem victum communiter habere poterant: Domnus vero Archiepiscopus ipsius Ecclesiæ destitutioni compatiens, quoniam in summo honoris culmine prius claruerat, eam ex parte restituere conatus est, ibique XII. Clericos cum Priore suo, & officii sui exercitio competenter instructos Ecclesiastico cultui celebrando deputavit, eisque redditus communes cibis & indumento sufficientes pio charitatis studio dedit. Hoc itaque diligenter consummato quoniam bonum in melius semper proficere debet, aliud virtutis opus aggredi non destitit. Ecclesiolam namque pauperrimam & parvam in litore *Saris* fundatam, ubi glorioſum Apostoli corpus in egressu navis depositum fuerat, pro tanti hospitis veneratione cum summa diligentia restituendam esse decrevit: & quoniam bene incœpta jucundo exitu peragi solent, ipsius Ecclesiæ corpus cum tribus Capitibus consulta benignitatis suæ industria fundari non distulit. Tria namque altaria ibi ædificanda & honorifice celebranda, medium ad honorem glorioſissimi Jacobi Apostoli, cujus corpus ibidem hospitio receptum fuerat, reliqua vero duo angularia, unum B. Mariæ Matri suæ, alterum fratri suo Beato Joanni Apostolo Evangelistæ sanctæ devotionis affectu instituit. Quibus diligenter institutis Ecclesiam ipsam candelabris optimis, palliis, ceterisque Ecclesiastico cultui competentibus ornamentis, honorare & decorare pio charitatis amore studuit: & quoniam duplex bonum simplici prævalere solet, Dñus Archiepiscopus utriusque Ecclesiæ redditus, Irienſis, scilicet quam

prius

prius reſtituerat, & iſtius quam poſtea ædificandam decreverat, recta diviſionis regula diſtribuens, unicuique ipſarum XII. Canonicos ad honorem Dei ſervituros addixit, & ſic utramque Eccleſiam & in temporalibus, & ſpiritualibus congrue reſtitutam ſoli Religionis cultui deinceps vacare ſtuduit. Anno 1134

De diſcordia inter Archiep. & Comitem Ferdin. Cap. 37.

TRanſacto itaque parvi temporis ſpatio inter Dñum. Archiepiſcopum, & Comitem Ferdinandum fœdus amicitiæ firmatum invicem obſervantes, gravis & inexorabilis diſcordia emerſit. Contigit namque quemdam Archiepiſcopi militem ipſius Comitis Curiam adire, quem Comes quarumdam criminationum arguens, ſine conſcientia Archiepiſcopi cepit, captum in vinculis poſuit. Quo audito Dñs. Archiepiſcopus pro tanto dedecore ira commotus duos ipſius Comitis milites captos in cuſtodia teneri juſsit. His itaque peractis præfatus Conſul furoris impetu ductus quemdam Archidiaconum P. Creſconiadem, cujus providentiæ ipſius Comitis terræ regimen commiſſum erat, violenter invaſit, eumque captum in vinculis poſuit, & in quodam Caſtro ſuo firmiſsimo tenuit. Poſtquam vero tam execrabile facinus Archiepiſcopo & Eccleſiæ ſuæ innotuit, juxta Canonum regulam prædictum Comitem quatenus de tanta injuria ſatisfaceret ſemel & iterum & tertio vocavit: ſed quoniam toties vocatus ſatisfacere contempſit, Dñus Archiepiſcopus cum univerſo Eccleſiæ Conventu publicam excommunicationis ſententiam in illum protulit: quo facto Comes pœnitentia ductus tandem reſipuit: & habito cum Archiepiſcopo colloquio, Archidiaconum quem captum tenebat, reddidit. Poſtea vero in præſentia Archiepiſcopi & omnium Canonicorum ſatisfacturus ad Matrem ſuam Eccleſiam quam offenderat humiliter venit,

Anno 1134 primum pro compositione sacrilegii obsides secundum morem patriæ dedit, deinde pro humilitatis exhibitione se ipsum in potestate Archiepiscopi & omnium Canonicorum, quasi captum, humiliter obtulit. Tunc vero ad ampliorem satisfactionem Dñus Archiepiscopus cum universo Conventu Comitem ipsum dominio & potestati Archidiaconi tradidit: ipse etiam Consul ne amplius tale quid committeret, coram omnibus jurejurando firmavit. Restabat etiam inter eos quoddam indiscussum negotium de hominibus creationis quos prædictus Comes inter Uliam & Tamarim requirebat, unde non tantum inter eos, sed inter eorum prædecessores, odiosa contentio sæpissime fuerat: illa etiam causa, ut ajunt, præcipua extitit, quare Episcopus Dñs. *Gudesteus* quorumdam violentorum manu apud Iriam peremptus fuit. Multi etiam nobiles propter eamdem causam truncati, sive ferro perempti damnum corporis & pecuniæ detrimentum passi sunt: & ne tanti odii seminarium amplius pullularet, Dñus. Archiepiscopus contentionem illam penitus diffinire volens Canonicorum consilio & Regis assensu Villam quamdam, quæ *Lubre* vocatur, prædicto Comiti tali tenore concessit, ut nec ipse, nec aliquis de ipsius cognatione, vel ejus heres creationem illam, sive ejus jus, sive etiam hereditatem præter Villam *Sauardes* cum L. hominibus in honore B. Jacobi ulterius exigeret. Hoc autem concambium legitimo scripto & robore regio in perpetuum firmatum est. *

Pontificis, & Antipapæ Epistolæ. Cap. 38.

TUNC temporis vero dum illa supradicta gererentur, schisma quod in Ecclesia Dei jam diu pullulaverat, nullatenus deflexerat, sed de malo in pejus incrementum sus-

* *Extat infra hac de re scriptura, cap. 40.*

susceperat. Petrus namque Leonis, Rogerii Ducis favore, partim superba sui generis potestate, primæ Sedis Cathedram obtinens, multimoda verborum compositione causæ suæ justitiam arguere conabatur. Alter vero Innocentius ab Urbe violenter expulsus Pisis habitans adversarii partem attenuare, & suam verisimiliter approbare, non desistebat. Uterque autem partem suam tueri contendens Doño Didaco Compostellano Archiepiscopo, qui tunc temporis pro repellenda Sarracenorum rabie apud Castrum *Honestum* cum magno exercitu militum, & infinito numero peditum manebat, hujusmodi literas diversis nuntiis, quorum alter de altero ignorabat, eodem die simul delegaverunt. Anno 1134

2 *Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. De prudentia & honestate tua plurimum confidentes fraternitati tuæ statum nostrum breviter duximus intimandum. Post discessum itaque carissimi filii nostri Lotharii Imperatoris Augusti nos qui subjectis ovibus providere debemus, ne forte eædem lupis rapacibus viderentur exponi, de divinæ protectionis tegmine magis quam humani auxilii robore confidentes, cum ipsis in Urbe mansimus. Unde factum est, ut fideles nostri adversus hostes Ecclesiæ fortiores effecti, in B. Petri & nostra fidelitate firmius perseverent. Denique postquam eos nostra corporali præsentia aliquamdiu defensavimus, ut fratribus nostris ad nos tutior & facilior pateret accessus, & laborantes opportunis solatiis confovere possemus, Urbe egredientes* Pisas *pervenimus: ibique cum fratribus nostris commorantes, quæ ad honorem Ecclesiæ pertinent propensius operamur. Miramur autem, quoniam elapso tanto tempore de statu & incolumitate tua nullam nobis certitudinem reddidisti. Ut igitur tuæ dilectionis affectus erga Matrem tuam Ecclesiam Romanam magis appareat, per exhibitionem operis id ipsum studeas demonstrare. Ad hæc fi-*

lium

Anno 1134 *lium noſtrum latorem præſentium Aſtaldum, qui Sanctæ Dei Eccleſiæ admodum fidelis exiſtit, dilectioni tuæ attentius commendamus, rogantes ut pro B. Petri reverentia & noſtra charitate, benigne recipias, & ei in quibus oportuerit auxilia ſubminiſtres. Data Piſis V. Nonas Maii.*

3 *Anacletus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabili fratri Didaco B. Jacobi Archiepiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Propter nimiam charitatis dilectionem, qua perſonam tuam diligimus & ab ea viciſsim diligi nihilominus credimus, Sedis Apoſtolicæ literas tibi jam frequentius deſtinavimus, fiduciam de te talem habentes, quod & tuis nos ſæpius epiſtolis & nuntiis viſitare deberes. Verum tu frater in Chriſto cariſsime neſcimus quo torpore detentus nulla à te aliquando ſuſcipere reſcripta meruimus: proinde nos licet in his plurimum admirantes aliquantulum doleamus, non tamen deſiſtimus quin & iterato te noſtris literis viſitemus, & de his quę penes nos acta ſunt vel aguntur, certiorem reddamus. Siquidem poſt diſceſſum Lotharii quem, ſicut jam te credimus accepiſſe, divina nobis virtute cooperante non ſine multa ſtrage ſuorum ignominioſe ſatis ac turpiter redire coegimus, hæreſiarcha G.* (1) *quem intra perjurorum noſtrorum domos in primo factionis ſuæ nido intruſit, Clero in eum & populo reclamante quoniam in Urbe manere non potuit, navigio* Piſas *de nocte confugit, ibi vivens utcumque miſerrime latitat: nos per Dei gratiam cum fratribus & filiis noſtris Epiſcopis, Presbyteris ac Diaconibus Cardinalibus, Clero urbis univerſo & populo, qui nobis, ſicut ab initio fecit, individua charitate cohæret, ſani & proſperi ſumus: ſolemnitates Paſchales antiqua prædeceſſorum noſtrorum conſuetudine, in Lateranenſi Palatio, cum omnibus Civitatis noſtræ Patritiis cum aliis anni feſtivitatibus quiete ac pa-*

(1) Gregorius *antea vocabatur Innocentius.*

pacifice, honorifice ac devote peregimus: basilicas S. Joannis, & S. Pauli Apostoli cum quibusdam munitiunculis aliis quas in adventu Lotharii inimici nostri invaserant, & de quibus multum gloriabantur, nuper recepimus, & in potestate nostra tenemus: illos perjuros nostros Leofraiapane & unum fratrem ejusdem (qui tertius promptiose ad omne flagitium audaciſsimus, cum viris bellicosis fere numero sexaginta sub ruina cujusdam Ecclesiæ Campanarii, quod de nocte suffoderant, obrutus est & extinctus) fidelium nostrorum præcipue carissimi filii nostri R. Siciliæ Regis auxilio de medio Ecclesiæ per Dei gratiam funditus extirpare disponimus; nam ita eos inclusos viriliter obsidemus, qui aut se de proximo nostris manibus reddet, aut sicut jam diximus, radicitus interibunt. In his igitur omnibus dilectissime frater largitori bonorum omnium Dño nobiscum pariter grates dignas exolvens, & inimicorum mendacia pro data tibi sapientia respuens, Deum Omnipotentem exores, ut imperfectum nostrum videant oculi nostri, & statum tuum & bonam quam erga nos voluntatem & animum geris, tuis ad nos missis, & per latorem præsentium frequentes Epistolis, & per alios Nuntios dirigas, ne juxta dictum Apostoli magis diligere, quam diligi videamur. Datum Laterani X. Kal. Maii. Anno 1134

De captione Bernaldi & Decani & de solutione eorum. Cap. 39.

NOtum & quampluribus manifestum est Dominum Didacum Compostellanæ Sedis Archiepiscopum Bernaldum & Petrum Heliæ à puero magna cum diligentia nutrivisse & erudivisse & eos tantæ dilectionis gratia amplecti, quod altero, scil. Bernaldo, adjunctis multis utilibus & honestis Ecclesiæ B. Jacobi beneficiis & honoribus Thesaurario constituto, alterum vero Petrum scil. Heliæ, & Archidiaconum, prædictæ Ecclesiæ ex insperato ordinavit

Anno 1134 vit Decanum: sed ut paucis multa restringantur, talem erga eos exhibuit dilectionis affectum, quod quidquid facturus vel dicturus esset, eorum specialiter consilio & arbitrio committere festinabat. Bernaldo etiam quem præ aliis mirabiliter diligebat, *Cancellariam*, consilium, familiaritatem, pariter & amorem Regis Doñi A. Comitum quoque & ejus Principum contulit honorifice ut haberet, spiritualis veluti confidens spirituali Pater in filio: prædicto etenim Archiepiscopo tanta ab Omnipotenti Deo erat collata potestas, quod & Capellaniam & Cancellariam Regis sibi possidendam obtinebat, & de omni Curiæ Clericatu pro velle suo ordinabat. Qui cum in tanto dignitatis & honoris culmine se esse conspicerent, flatu superbiæ tumescentes, quibusdam machinationibus Decanus in urbe, Bernaldus in Regis Curia, ambo consanguinei, omnibus quibuscumque poterant modis quædam contraria & inconvenientia de eo latenter machinati sunt, jam contra eum elationis colla crebro erigentes.

2 Ut autem Archiepiscopo tam execrabile machinamenti facinus paulatim pullulando conjecturali manifestatione innotuit, graviter toleravit, eorum potius stultis & inanibus condolens opinionibus, quibus cognitis, & sæpissime animo revolutis, quotidie spectabat, considerans eos tam honestissimi nutrimenti & accepti beneficii memoria ad emendationem, & correctionem leviter revocari. Sed quia diabolica versutia homini ad suadendum blandiri non desinit, eorum, proh dolor! frequentius ac manifestius excrevit superbia. His itaque gestis contigit Archiepiscopum ad Regem cum eo de quibusdam quæ sibi emerserant, tractaturum *Carrionem* iviſſe, ibique Bernaldo consulendo præcepisse, ut Cancellariam quam ei pro fidelitate & servitio tenendam dederat, sibi sine dilatione præberet, & ad Ecclesiam B. Jacobi, quæ eum nutriverat & honoraverat re-

regressus, Omnipotenti Deo & præfato Apostolo cum cete- Anno
ris personis fideliter servire studeat: hoc enim modo & 1134
cordis ejus abscondita & fidelitatis debita jam penitus patefieri cupiebat. Bernaldus vero malæ opinionis conscius & tantæ fraudis ut erat commentor, hoc audiens tristissime tulit, & ab eo inducias ad accipiendum consilium quid inde facturus esset, postulavit: jam aperte demonstrans quod postea rei eventus experimento veritatis comprobavit. Interea trium dierum induciis habitis notos & amicos suos summopere rogitavit, ut eorum consilio & auxilio à Rege impetraret, quod & Cancellariam & omne quod sibi dederat Archiepiscopus contra ejus velle possideret, soli Deo & Regi gratiarum actiones relaturus: interventibus quorum Rex aliquantum assensum impertiens ad Archiepiscopum duos legatos, Albertinum scilicet & Fernandum Joannidem, eum ex parte sua rogaturos continuo direxit, quatenus Bernaldo Cancellariam non auferret, & eum quo melius amore dilexerat, deinde diligeret. Archiepiscopus vero providæ ut erat scientiæ subdolas Bernaldi machinationes aperte ac manifeste jam comperiens, eis hujusmodi dedisse perhibetur responsum, quod si Regiæ placeret dignitati Cancellariam quam Bernaldo tenendam commisserat reciperet, & de ea quod competens & honestum videretur juxta consilium & velle suum postea ordinaret. Rex vero videns Archiepiscopum constantiæ ac rationis tramitem persequentem, se ad eum ire ad Claustrum S. Zoyli ipso die promisit, Bernaldum ad satisfactionem & ad ejus amorem & servitium ducturum. Constituto igitur die Rex Comitibus ac Principibus suis gloriose comitatus ad Archiepiscopum sicut prædixerat venit, & eum benigne ac reverenter ad rationem posuit, utpote cognoscere diligenter affectans, unde quod inter eumdem Archiepiscopum & Bernaldum

Anno 1134 discordiæ seminarium esse videbatur, evenerat: ipse enim ordine consideratis quæ ab ipsa pueritia erga Bernaldum Archiepiscopus exhibuerat, & quæ pro ejus amore sustulerat, non modicum mirabatur, unde inter eos hujuscemodi dissensio tam inopine subrepserat.

3 Cui Archiepiscopus ipsum rei ordinem quo prædicta dissensio oriretur seriatim aperire volens, quædam sibi de Bernaldo non auribus percipienda, nedum credenda, esse dicta monstravit: quæ cum dulciter & sine scandalizatione experiri & eum ab errore ad viam salutis, & emendationis reducere vellet, nullum tam utilem & sine offensa experientiæ & emendationis modum eligere arbitratus est, quod data in ejus manu Cancellaria ad Ecclesiam suam reversus Deo ejusque glorioso Apostolo devota mente famularetur. Enimvero cum Rex Archiepiscopum tam juste ac rationabiliter loquutum fuisse cognovit, Bernaldum seorsum duxit, & eum, ut Rex postea confessus est, talibus fertur verbis convenisse: Quanto dilectionis vinculo Archiepiscopus te amplexus fuerit, quanto dudum amore educaverit, & quæ etiam erga te exhibuerit, & quæ pro te hucusque toleraverit, nullus Hispaniarum angulus ignorat: quapropter justum & consequens est te ei semper humiliter obedire, & ab ejus servitio & fidelitate numquam occasione aliqua velle animum removere. Ejà igitur ad prædictorum memoriam animum revocans, redi ad integrum & ad servitium & voluntatem ejus exequendam, humilem & obedientem ubicumque potueris te præsenta: ego enim quod tanto & tam honesto viro liberaliter contuli, sine causa auferre, & te contra eum nullo modo valeo manutenere. Bernaldus undique se rationabiliter esse victum, & quod pectore versabat multo aliter quam putaverat evenire cognoscens, cum Rege ad Concilium unde exierat, non modicum tristis reversus est, & Dñm. suum Compos-

tel-

tellanum Archiepiscopum in præsentia Regis ejusque Comitum & Baronum, quindecim quoque Ecclesiæ B. Jacobi Canonicorum, qui ibi aderant, illius honoris Cancellariæ scil. jure protinus investivit. Deinde Archiepiscopus sic juste & honorabiliter investitus, communicato fratrum suorum consilio eidem Bernaldo prærogativam illam, Cancellariam videlicet, ad tempus commisit, & sic controversiæ illius varietati pro velle suo finem imposuit. Anno 1134

De eodem.

4 ITA igitur de inimicis victoria & Regis gratia habita Dōs. Didacus Compostellanus Archiepiscopus ad propria honestissime reversus est, Bernaldo & multis aliis suæ Ecclesiæ personis pulchre & alacriter secum redeuntibus, Rex interim sicut jam consilio suorum Baronum dispositerat, cum magno & innumerabili comitatu Principum, militum quoque, & peditum exercitu, super Sarracenos in expeditionem iter suum imperialiter direxit: qui deinde per singula reminiscens quæ Bernaldus contra Dn̄. suum egisset, quibusdam ejusdem Bernaldi inimicis suggerentibus, pro justo & sibi nimis utili Bernaldum esse capiendum censuit; partim quia contra Dn̄m. suum graviter erraverat & superbierat, ut sui erroris & superbiæ pretium cognosceret; partim ut eum ab omni quod videbatur habere totaliter expoliaret: quod ad effectum ductum iri quamtotius optans, Archiepiscopo quemdam suum Principem & Potestatem Fernandum Joannidem statim præmisit, ut Bernaldum sine dilatione capi, & omnem ejus pecuniam sibi præsentari faceret, prius tamen pro parte Ecclesiæ Honesti Castello, & omnibus B. Jacobi honoribus, quos ipse habebat, cum sua integritate in manu Dn̄i Archiepiscopi deditis. Huic etiam addidit, quod si quod inde Archiepiscopo contrarium vel incommodum

Anno 1134 unquam accideret, ipse sufferret, & hujus rei quam fieri mandabat actor & concessor semper existeret; timens ne hac occasione inventa quod fieri jusserat, Archiepiscopus facere negligeret. Quod cum Archiepiscopo ostensum fuisset, moleste tulit, & illud se esse facturum omnino negavit. Rex autem videns quod fieri præceperat in nullo completum fuisse, tres nuntios singulis vicibus succedenter ad Archiepiscopum misit, id ipsum quod prior dixerat & affirmaverat jam acrius & magis efficaciter dicentes & affirmantes: quod licet audivisset & de eorum relatione jussum & velle Regis sibi patenter innotuisset, tamen, nihilominus quod pro priori misso fecerat Bernaldo, feciſſe ostensus est. Non post longum denique temporis, Rex videns quod fieri mandaverat nequaquam factum fuisse, nimia commotus ira, ad Archiepiscopum iterum legatum, non longe post quos miserat, quintum remisit, jam non solummodo præcipiens, sed ei terribiliter quod subsequitur minans, hoc scilicet, quod nisi Bernaldum eo modo quo per Nuntios suos quinquies ei jam insinuaverat, captum in custodia poneret, omnem ejusdem Bernaldi pecuniam usque ad novissimum quadrantem ex suo ipse persolveret, & aliud forsitam pejus incurrere non dubitaret. Ut autem Archiepiscopus sibi & suæ Ecclesiæ magnum & sine remedio periculum & detrimentum cognovit imminere, nisi regiam protinus exequeretur voluntatem, tristis tandem & nimis invitus Bernaldum & cum eo Decanum ejus consanguineum capi, & eos captos honorifice & reverenter fecit custodiri. Notandum tamen Decanum non alia de causa captum fuisse, licet latenter & in quibusdam manifeste multoties contra Dñm suum egisset, nisi quod eo tempore Civitas quæ aliquantulum turbata erat, ejus consilio & machinatione magis turbaretur, & contra Dñm Archiepiscopum impetuose commoveretur. Postquam enim contra se nullum civium

im-

impetum de eorum captione ortum fuisse comperit, Decanum protinus solvit, & eum honore & omnibus suis rebus integre & laudabiliter investivit. Anno 1134

Item de eodem.

5 INterea non multis evolutis diebus Dom. *Guidonem* Romanæ Sedis Cardinalem & Legatum accidit Compostellam venisse, & Archiepiscopum cum magna indignatione ad rationem posuisse, utpote scire volens cur tam iniquum & tam periculosum genus culpæ fieri permiserat, præsertim cum forma & exemplum aliis esse debuerat. Cui Archiepiscopus hujus culpæ sicut erat expers, libera respondens fronte, id facti cujus à Cardinali arguebatur, non suo sed Regis consilio & instinctu, sicut supradictum est, factum fuisse, & à nullo nisi ab eo emmendari posse in præsentia Cardinalis coram omnibus affirmavit. Denique utriusque partis sermonibus inter se collatis ad Regem se iturum promisit, & cum eo pro posse laborare ut Bernaldus à captione solveretur: quod cum Regi dixisset, & eum ut Bernaldum solvi mandaret multis precibus rogavisset, Rex multum iratus jussit Bernaldum in manu Munionis Vallibriensis Episcopi illico tradi, & fideliter custodiri, affirmans nec per Archiepiscopum, nec per Cardinalem, nec per aliquem alium nisi per se ipsum umquam solutum iri: ipse enim turpe & inhonestum putabat rogatu & precibus alterius illum esse solvendum, nisi sola sui gratia qui eum capi jusserat: ubi autem jussum & velle Regis ita sicut ipse præceperat factum fuit, non longe post à præfato Cardinali *Legione* Concilium celebratum est, & in eo judicatum quatenus Dns. Archiepiscopus Bernaldum omnibus quæ in captione amisserat investiret, & sic investitum pro Canonico & Clerico suo juste & canonice in Ecclesia sua judicaret: quod simul ac velut judicatum & laudatum fuerat, Archiepiscopus ad plenum complevisset,

li-

Anno licet omnem Bernaldi pecuniam, quæ ei ablata fuerat,
1134 Rex callide & ingenioſe habuiſſet, tamen ſicut pius & miſericors pater Bernaldum ſibi reconciliavit, & omnibus illis quibus ſecundum præceptum Cardinalis & ejus Concilii inveſtiri debuit, eum fideliter ac inreprehenſibiliter integravit. Hujus denique rei ſic fine habito omnis controverſiæ varietas, omniſque diſcordia atque contentio quæ inter eos fuerat, ut ſupradictum eſt, ita ſedata atque ſopita eſt, ut etiam ipſe Bernaldus nullum poſt Deum patrem ac Dñm. ſibi cognoſceret, & affirmaret, niſi Domnum Didacum Compoſtellanum Archiepiſcopum, utpote ad memoriam reducens omnia quæ ſibi à pueritia Archiepiſcopus exhibuerat beneficia.

Carta contramutationis. Cap. 40.

EGO Fernandus Comes filius Comitis Domni Petri Froylazi, & Domnæ Urracæ Froylazi, (1) & omnis vox mea vobis Domno Didaco Compoſtellanæ Sedis Archiepiſcopo & Clericis & Canonicis ejuſdem Eccleſiæ facio ſcripturam commutationis & textum firmitatis & cambiationis de mea portione Eccleſiæ S. Mariæ de Tranſmonte, etiam & de alia portione S. Pelagii de Lenes unde jam habetis aliam portionem de ſorore mea Enxemena Petrizi, quam pro remedio animæ ſuæ B. Jacobo Apoſtolo dedit, quam ſiquidem prædictam noſtram octavam cum omnibus adjunctionibus earum ubicumque invenire potueritis per omnes ſuos antiquos terminos, & cum omni creatione in *Tranſmonte*, & in *Amaea*, & in *Valeyron*, & in terra de *Nogia*, & in *Navaria*, & in *Piſſomarchos*, & de Sto. Jacobo uſque ad mare, quam habeo de ſucceſsione matris meæ Doñæ. Urracæ, & de avo meo Comite Doño. Froyla Arias,

(1) *Prima uxor Comitis Petri de Trava.*

Arias; & de avo meo Arias Tedonzi, & divisi cum fratribus meis Veremudo Petrici, & Comitisa Domna Lupa, & cum sobrino meo Sancio Sanchizi, qui acceperunt suas portiones, & divisiones in aliis terris, & ego solus accepi totam istam; & modo coram omni concilio præsentibus illis concambio vobiscum & contramuto ab omni integritate pro Villa vestra propria & hereditate vocata S. Eolalia de *Lubre*, & S. Tyrso, & S. Marina, & S. Petro de Ceruales cum omnibus adjunctionibus & appenditiis suis, præter L. homines villanos utriusque sexus quos mihi retineo ad populandum illam meam Villam *Savardes*. Ab hac præsenti die & deinceps habeatis, possideatis & omne velle vestrum de his omnibus quæ vobis do faciatis vos & omnes successores vestri in perpetuum. Si quis autem, quod fieri minime credo, contra hanc scripturam commutationis & textum concambiationis ad irrumpendum venerit, vel venero, quisquis fuerit, pariat vel pariam vobis Archiepiscopo Domno Didaco & Clericis ac Canonicis ejusdem Ecclesiæ vel voci vestræ eamdem hereditatem & creationem duplatam vel triplatam, & sit excommunicatus, & maledictus, & exolvat vobis vel voci vestræ X. auri talenta, & hoc meum factum semper sit firmum. Facta cartula commutationis III. Nonas Octobris Era I. C. LXXII. * Ego Fernandus Comes, quod sponte do & contramuto & concambio, proprio robore confirmo. Comes Dominus Munio Pelaizi conf. Comitisa Dña Lupa Petrici conf. Veremundus Petrici conf. Sancius Sanchizi conf. Urraca Petrici conf. Comitisa Dña Geloyra Petrici conf. Ilduara Petrici conf. Abbas Doñs. Suarius de Cinis conf. Abbas Doñs. Martinus de Moyrame conf. Petrus Gutierrici conf. Joannes Gutierrici conf. Froila Atanici conf. Sarracenus Munizi conf. Arias Munizi conf. Gunsalus Menindici conf. Rudericus Abbas Monasterii de Ante-

Anno 1134

* Anno 1134

al-

Anno altaris conf. Petrus Abbas Monasterii S. Martini conf. 1134 Joannes Abbas Monasterii S. Petri de Foris conf. Petrus Abbas de Monsontio conf. Veremundus Vallibriensis Archidiaconus conf. Gunsalus Prior de Nemenio conf. Aloitus Abbas de Villar Romazi conf.

Hoc est placitum super Scripturas & Colmelos S. Mariæ de Transmonte.

2 ERA M. C. LXXII. & quot XV. Kal. Nov. Ego Comes Fernandus Petrici cum filiis & filiabus meis, & omnis vox mea vobis Domno Didaco Dei gratia S. Jacobi Archiepiscopo & Clericis ejusdem Ecclesiæ, vel voci vestræ, facio pactum & placitum firmissimum super scripturas & culmelos de S. Maria de *Transmonte* & de S. Pelagio de *Lenes*, etiam & de nostra criatione ibi in Transmonte, & in *Amaea*, & in *Valeyron*, & in S. Christina de *Noya*, & de *Pistomarchos*, & de S. Jacobo usque ad mare quæ mihi evenerunt in divisione, partitioneque inter meos fratres & sorores, quos vobiscum contramutavi & concambiavi pro hereditate & Ecclesiis & creatione de *Lubre* præter L. Villanos quos mihi reservo ad populandum meam Villam de *Savardes*, unde damus vobis illas Scripturas quas habemus, & desuper facio hoc placitum, ut si magis invenire potuero dem vobis fideliter; & si invenire non potuero, & in aliquo tempore inventæ fuerint, aut vobis dentur, aut invalidæ contra vos habeantur & sine robore consistant: quod si mentiosus fuero & placitum non complevero, pariam vobis vel voci vestræ quod in contentione misero duplatum, & desuper X. talenta auri: hoc scriptum semper sit firmum. Ego Comes Fernandus & omnis vox mea hoc meum factum conf. Petrus Gutierrizi conf. Sancius Sanchizi conf. Comes Munius conf. Comitisa Doña Lupa Petrici conf. Veremudus Pe-

Petrici conf. Suarius Abbas Cinienſis Monaſterii conf. Anno 1134

De Petro Infantione.

3 JUxta idem igitur tempus Dñs. Compoſtellanus quandam portionem Eccleſiæ S. Mariæ de *Tranſmonte* videlicet de duabus partibus quartæ VI. integram ad Dei & ſuæ Eccleſiæ honorem à Petro Infanzone tunc temporis ituro Jeroſolymam provide & ſagaciter impetravit, & pro confirmanda teſtamenti donatione III. marcas puri argenti ei in robore charitative & alacriter conceſſit, ſub Era M. C. LXXII. * 2. qt. VIII. Kal. Decembris. * Anno 1134

De morte Bernaldi. Cap. 41.

PAcificato itaque Compoſtellano Archiepiſcopo cum Bernaldo, & finitis inter ſe univerſis culparum odiis poſt omnia quæ Bernaldo fuerant, ſicut paulo jam ſuperius memoravimus, juri ſuo reſtituta & fideliter integrata, ſtatim ipſe Campanias inauſpicato intravit partes, & flatu ſuperbiæ ſicut prius tumens Dñm. Compoſtellanum omnibus modis occulte iterum adverſabatur & impugnabat: ſed tamen omnia quæ Bernaldus de Archiepiſcopi odio ferebat, proculdubio omnes falſa & non vera eſſe æſtimabant: cumque celeri curſu *Burgos* veniſſet, adhuc erga Archiepiſcopum corde turbatus, in eadem Civitate divino interveniente judicio, proh dolor! mortis debitum perſolvit.

Dñs. Compoſtellanus tunc temporis miſit Nuntios ſuos Romam; & has literas Dño. Compoſtellano inde detulerunt. *Cap.* 42.

INnocentius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compoſtellano Archiepiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Quia filius pius matris ſuæ in neceſsitate poſitæ obliviſci non debet, mirari nos non deſti-

Anno 1134 *timus quoniam tanto tempore S. R. E. ministrare solatia distulisti. Veruntamen quoniam diversis occupationibus inretitum te fuisse accepimus, quod non voluntate, sed necessitate factum est, ex Apostolica mansuetudine indulgemus: credimus enim quoniam tantus est fervor tuæ dulcedinis, ut si tempus & facultas tibi suppeteret, profecto nihil deesset Romanæ Ecclesiæ quod tua liberalitas non suppleret. Affectum ergo tuæ charitatis propensius attendentes pro exeniis à devotione tua nobis transmissis grates referimus: magis etenim voluntatem quam facultatem attendentes, prædecessorum nostrorum inhærendo vestigiis personam tuam vera in Christo charitate diligimus, & volumus honorare, & si qua forte emerserint, quoniam mundus in maligno positus est, & homines pravi sunt qui honori B. Jacobi vel personæ tuæ contraire nitantur, nos profecto parati sumus & quæ tibi adversantur Apostolica auctoritate repellere, & eos qui eumdem locum B. Jacobi diligunt affectione paterna fovere. Tua itaque interest, ita in B. Petri servitio & amore persistere, ita te devotum & humilem B. Petri filium in omnibus exhibere, ut magis ac magis in tuis opportunitatibus exaudiri à Sede Apostolica & honorari merearis. Dat. Pisis.*

Hæ sunt literæ Salmanticensis electi ad Dñm. Compostell.

Cap. 43.

REverendissimo Dño suo Didaco Compostellano Archiepiscopo, Berengarius Archidiaconus & Imperatoris Cancellarius, salutem & obedientiam. Notum sit paternitati vestræ, me à Salmanticensi Clero & Populo honorabiliter susceptum, & juste canoniceque electum fuisse præsente Archiepiscopo Toletano cum duobus Episcopis Segovienſi scilicet ac Scemorensi, quos mecum Imperator illuc miserat. Restat igitur ut die certo ad vos veniam ordinandus & consecrandus, aut si forte negotio aliquo exigen-

gente ad partes noſtras appropinquaveritis, literis veſtris mihi notificare curetis. Valete. Anno 1134

Hæ ſunt literæ Cleri & Populi Salmanticenſis Eccleſiæ ad Compoſtellanum deſtinatæ.

2 REverendiſsimo Dño ſuo Didaco Compoſtellano Archiepiſcopo Clerici Salmanticenſes & populus ſalutem. Ne veſtram lateat quod modo fecimus prudentiam, vobis notificare rectum eſſe duximus, nos Doñm. Berengarium, Archidiaconum & Imperatoris Cancellarium, elegiſſe juſte & canonice, quem nobis Imperator miſit cum Toletano Archiepiſcopo & duobus Epiſcopis, Segovienſi ſcilicet & Scemorenſi. Iſtud autem idcirco fecimus quoniam ille Petrus in electione ſua minime conſidere auſus defecit; eum denique Eccleſiæ regendæ inutilem prorſus eſſe cognovimus: in cujus quoque Berengarii juſtam electionem jam pridem omnes concordes fuimus, & Legione ipſum Imperatori, Cardinali, Toletano Archiepiſcopo petivimus, quem conceſſum nobis illi tradiderunt. Sed quod Comitis Petri Lupi timore tunc auſi non fuimus, modo miſerante divina pietate perfecimus. Hunc igitur veſtræ mittimus paternitati, quatenus ipſum benigne ſuſcipiendo ordinetis & conſecretis. Valete.

Literæ Toletani ad Compoſtellanum.

3 REverendo utinam propitio, R. Primas Hiſpaniarum Toletanæ Sedis Archiepiſcopus, cum Coepiſcopis P. Segovienſi, & B. Zamorenſi, Doño. Didaco Compoſtellano Metropolitæ ſalutem & dilectionem. Quid actum ſit in veſtra Salmanticenſi Eccleſia ſub teſtimonio & præſentia noſtri, & qualiter poſt ſuam tam longam miſerabilem viduitatem, eam viſitavit oriens ex alto, rectum eſſe duximus veſtræ dilectioni ſignificari: quippe cum

Anno 1134 vestræ specialis suffraganeæ tam necessario proventui specialius vos oporteat congratulari : scitote itaque quia nulla interpretatione verborum satis vobis exprimere possumus in quanta calamitate, sub qua gemebunda oppressione invenimus illam vestram Ecclesiæ cum veniissemus ad eam delegati ab Imperatore, qui auditis tot & tantis incommoditatibus illius Ecclesiæ misit nos ad urbem cum electo Berengario quem ipsi Salmanticenses elegerant in urbe Legionensi per electos Nuntios, scilicet per Archidiaconem, per Priorem, & Archiscolam, & cum consensu Imperatoris, & cum assensu G. * Romani Legati. Suscepto illo à me cujus Archidiaconus erat, adduximus electum ad urbem : susceperunt eum honorifice prædicti electores, & totum Salmanticense Concilium cum hymno Ambrosiano perducentes eum ad altare, excepto quodam homine absolute simplici, tali, qualem modo vobis exponere non quærimus, & exceptis quibusdam perpaucis complicibus illius, qui cum sub umbra & imagine cujusdam pervasoriæ & sacrilegæ electionis incathedraverant, ut sub tali occasione bona & patrimonium Ecclesiæ possiderent : sed Deo gratias prævaluit major & sanior numerus, ne dicamus pars, quia si affuissetis, quod nos maxime optaremus, totam Civitatem integraliter concordare videretis. Insuper quamvis cognovissemus illam laicalem & imaginariam electionem omnino umbram esse & falsitatem, tamen ut satisfaceremus intrusoribus laicis, & absolute simplici intruso præsentavimus ei judicium in vestra vel in Romana Curia. Cumque ipse in priori conventu respondisset se ad audientiam egressurum, qui per annum & eo amplius se occultaverat, ad ultimum tamen penitus defecit. Quod cum vidissent Cletus & cives illo reprobato susceperunt istum quem elegerant, unde nos qui rem totam ex toto cognovimus, vestræ consulimus dilectioni, ut istum suscipiatis & quæ nobis

* Guidonis.

bis incumbit neceſsitas, ordinetis & conſecretis. Valete. Sigilo Scemorenſis ſignavimus has literas, quia non habebamus ibi noſtrum. Anno 1135

Literæ Imperatoris ad Archiepiſcopum deſtinatæ.

4 A *Dei gratia Hiſpaniarum Imperator, Venerabili patri Doño. Didaco Compoſtellano Archiepiſcopo ſic occupatione detineri Marthę, ut poſsit orationi vacare Marię. Audiſtis ſæpiſsime Salmanticenſis Eccleſię & diuturnam oppreſsionem & calamitoſam proprii paſtoris viduationem, quod non aliorum quam mea ac veſtra certum eſt contigiſſe negligentia. Concilio enim Legionenſi Cleri Salmanticenſis & populi elegantiores aliorum conſenſu Domnum Berengarium Archidiaconum, Eccleſię ſuę rectorem mihi, Cardinali, & Toletano Archiepiſcopo obnixe petiverunt: quem nos ipſis libenti animo conceſsimus: quia vero plenariam res tunc efficaciam non habuit, impediente Comite P. Lupo, tandem miſerandum illius Eccleſiæ quam pater meus ædificaverat clamorem perferre amplius minime valens, prædictum Berengarium familiarem, ut noſtis, & Cancellarium meum Salmanticam miſi, virum honeſtum ac diſcretum, cujus quoque reformandæ & regendæ Eccleſiæ ut ex ipſius indole perpendi poterat, utilem: Eum igitur à Salmanticenſibus juſte & canonice electum veſtrę mitto diſcretioni ordinandum & conſecrandum. Vos autem quis & à quo mittatur conſiderando, ipſum benigne & honorabiliter ſuſcipiatis, & honorabilius remittatis, quoniam eum in collegio veſtro manere modicum gaudere non debetis.*

Hæc ſunt nomina Epiſcoporum ſubſcripta qui in ejus conſecratione in Eccleſia B. Jacobi tunc temporis interfuerunt cum Dño. Didaco Archiepiſcopo, G. Lucenſis, P. Tudenſis, Ennecone Abilenſis, B. Cemorenſis.

Hoc

Anno 1135 *Hoc eſt juramentum quod ipſe fecit ſuper Altare B. Jacobi.*

5 EGO Berengarius, Sanctæ Salmanticenſis Eccleſiæ nunc ordinandus Epiſcopus, ſubjectionem & reverentiam & obedientiam à SS. Patribus conſtitutam ſecundum præcepta Canonum Eccleſiæ B. Jacobi rectoribusque ejus in præſentia Dñi Archiepiſcopi D. perpetuo me exhibiturum promitto, & ſuper ſanctum Altare propria manu confirmo.

De tabula retro Altaris facta. Cap. 44.

DOminus Compoſtellanus honorem ſuæ Eccleſiæ ſumma intentione augere & decorare tam in proſperitate quam in adverſitate volens, quamdam retro Altaris B. Jacobi tabulam pretioſam & optime antiquitatibus laboratam, cujus opus materiam ſuperabat, ſicut alia multa ornamenta prius eidem Eccleſiæ contulerat, eodem tempore mirabiliter incœpit, & multo mirabilius conſummavit.

Literæ Roma deſtinatæ Compoſtellano Archiepiſcopo. *Cap.* 45.

INnocentius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compoſtellano Archiepiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Noverit tua dilectio quia & perſonam tuam fraterna charitate diligimus, & tuis petitionibus cum honore Eccleſiæ benigne volumus impertiri aſſenſum. Verum ſciendum eſt, quia ſicut Sedes Apoſtolica aliis Eccleſiis ſua jura non quærit auferre, ita etiam quæ ſua ſunt non debet amittere: quia ergo Sacris Canonibus continetur, ut à proprio Metropolitano quiſque ſuffraganeus conſecretur, æquum eſſe cognoſcitur, ſi hoc ipſum in perſona Legionenſis *electi ſuo ordine conſervetur: præſertim cum frater noſter R. Toletanus Archiepiſcopus pro eo quod Ariam Legionenſem Epiſcopum abſque mandato S. R. Eccleſiæ, cujus erat ſuffra-*

ga-

ganeus, consecrare præsumpsit, fuerit ab Episcopali suspen- Anno
sus officio: & idem consecratus pro eadem offensa in manu 1135.
nostra Episcopatum per insignia pontificalia refutaverit. Æquanimiter ergo ferat tua fraternitas, si hujusmodi difficultatibus jus B. Petri minuendo materiam ministrare non volumus. De cetero filium nostrum P. Fulconem Ecclesiæ tuæ Capellanum, qui pro tuo honore atque servitio in Romana Ecclesia sæpius laboravit, tibique valde fidelis & devotus exiſtit, tua benignitas attentius habeat commendatum: cujus rei experimentum in hoc ad præsens volumus comprobare, ut videlicet ea quæ de redditibus Capellaniæ suæ sibi sunt à fratribus imminuta, sicut per te & ipsos ei dicitur esse promissum, ipsi absque majori dilatione æqua recompensatione restitui facias; nos autem de his quæ eidem contulisti devotioni tuæ grates referimus, & ut cœptam erga eum benivolentiam læto & meliori fine perficias pariter deprecamur. Datum Pisis VI. Kal. Januarii. *

Die 27 Decemb An. 1135.

Literas Cardinalis Roma Compostellano Arch. destinatas.

G. * Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Diaconus, Apostolicæ Sedis legatus, venerabili fratri & amico Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem. Quam frequenter & quam devote P. Fulco Ecclesiæ B. Jacobi Capellanus sicut bonus & utilis filius pro tuo servitio laboraverit, & nos aperte cognoscimus, & tu per exhibitionem operis potuisti plenius experiri. Quia igitur ratio postulat, ut qui gratum alicui impendit obsequium, dignum ab eo percipiat beneficium, dilectionem tuam rogamus, quatenus eundem P. quia (*cetera desiderantur.*)

* *Guido.*

Anno 1136

De conspiratione facta. Cap. 46.

INter cetera incommoda, sive adversa, quæ in suis pastoribus Deo jugiter servientibus Compostellana pertulit Ecclesia, D. venerabilis memoriæ divina clementia

Ar-

Anno 1150 Archiepiscopus moribus decoratus, necnon literis ornatus, sublimit plurima, & maxime à XXX. anno sui Archiepiscopatus, & supra, quando omnia membra sua exhibebat Deo justitiæ arma. Unde quidam Philosophus: Qui studiis improborum vivere conantur dissimiles, vix in mundo valent esse quieti & felices. Hic itaque Ecclesiam suam adeo feliciter decoravit, & moribus instruxit, ut quanto luna stellis lucidior existit, tanto eam, præter Romanam universæ Ecclesiæ in terra peregrinantis Dñam. & præter alias huic consimiles, in cunctis Dei gratia clarissime exaltavit; necnon etiam Canonicos quos sine bona morigeratione & omni sale sapientiæ conditos invenit, incultas eorum mentes imbre doctrinæ rigavit, & quosdam sibi acquiescentes doctrina & operatione conspicuos divina clementia reddidit. Hæc autem incommoda sive adversa prædicto Archiepiscopo illata idcirco memoriæ & literis mandavit, ut quoniam perire fragili poterant memoria, vivaci conserventur litera, & successores solicite sibi caveant; quia secundum Gregorium, minus feriunt jacula quæ ante sunt prævisa.

2 Non manet ambiguum, immo plerisque declaratum, eo quod quidam Canonicorum simili zelo seducti Patriarcharum contra fratrem suum, velut contra Christum, prædictum egregium Archipresulem Dñm. eorum & patrem spiritualem deponere nulla exigente ratione machinati sunt. Hi autem non de quibuslibet Canonicorum fuerunt, verum hi præcipue quos pater venerandæ memoriæ pro filiis adoptaverat, & adeo honoribus ac dignitatibus provexerat, quod in prosperitate temporali nemo eis sui ordinis in Hispania æquipollebat. De his proculdubio credebatur, quod nulla umquam adesset status humani mutabilitas, nulla temporis licet prolixi adesset diuturnitas, per quam memoria eorum ejus excideret benignitas; sed velut una ovis morbi-

bida contaminat gregem, sic pravi consiliis & nefandis minorum Canonicorum fere corrumpunt societatem: & quoniam hæc quæ sub lingua dolose volvebant, satagere & perficere non poterant, allicientes blandis & fraudulentis verbis magnam partem civium, more sirenum, *adversus Dñm. & Christum* ritu judæorum & gentium in unum convenerunt, ut quod ii majores consilio dispossuerant, cives effectu consummarent. Et sicut in Christi Jesu proditione Sacerdotes, & Judæi consilio præcesserunt, & post gentes consilium consummaverunt; quia Pharisæi gladio linguæ Dñm. hora tertia crucifixerunt, & gentes opere hora VI: sic illi majores muneribus & consilio præcesserunt, & cives facto peregerunt, quod postea rei probavit exitus, sicut seriatim dicetur in sequentibus. Tunc pristina jura, & rectas institutiones subvertentes, legesque voluntarias urbi imponentes, quemdam civitatis Villicum admonuerunt, ut quod suum erat, & justo judicio datum, non acciperet, nisi illi communi consilio decrevissent, & in unoquoque die Veneris ad Ecclesiam, auctarium puldrorum (1) antiquitus vocitatam, armata manu euntes cum diversis telorum generibus reos innoxios censentes vivificabant, & colla innocentium premebant. Hoc autem ideo faciebant, quoniam sic juramento concatenati erant, ut non solum capitalem sententiam Villicum subire fecissent, verum etiam Dñm. & patrem reverendum secundum conspirationem adversus eum factam unanimiter lapidarent. Post hæc juramentum in platea palatii invitum & omnibus modis resistentem dedere coegerunt, ut decreta sua & voluntarias eorum leges non frangeret, & in tempore suo manenda firmaret, data conditione ut si cives jura & omnia sibi pertinentia violenter retinerent, bina vel terna advocatione Ar- Anno 1136

(1) *Vide pag.* 42. *& Tom. præc. pag.* 224.

Anno 1136 chiepiſcopi in concilio facta, niſi ſe emendarent, perjurium & corporis damnum incurrerent, & omnia quæ eum decebant Villicus ejus ſine eorum advocatione exigeret; & è converſo, ſi ſummus Pontifex juramentum ſcriptum non ſervaret, & quæ eorum eſſent retineret, vinculis perjurii non careret. Summus autem Pontifex juramentum omnimodo cuſtodiens à perjurio extitit immunis; & illi perjurii ſunt conligati vinculis, quoniam non pluribus decurſis temporibus ſua jura ac debita deinceps ſicut prius retinuerunt, & Sacramentum juramenti datum fregerunt, & ſic indeterius exigentibus meritis juſte inciderunt, ſicut dicit ſcriptura: *Qui in ſordibus eſt, ſordeſcat adhuc*, quos pater clementiſsimus, ut decet bonum paſtorem, lucris animarum inhiantem decies ac vigeſies in Concilio advocavit, atque ad rationem poſuit, ut tanti juramenti memores eſſent, & ſua ei ſicut juraverant non denegarent: ipſi autem non tantummodo ſua retinuerunt, verum etiam juramentum frangentes difficillime peccaverunt. Quid plura? Archiepiſcopali nomine ſignatus erat, ſed honore alienus manebat.

3 His demum peractis celeriter ad Imperatorem euntes occulte cum eo colloquium habuerunt; &, quod horrendum eſt cogitatione, nedum admirandum actione, immenſa munera, ſcil. tres mille marcas argenti Imperatori fraudulenter voverunt, ut pater illuſtriſsimus & multorum indigentium baculus, honorem amitteret, & perpetuo exilio relegaretur. Quo audito Imperator ſuccenſus plurimo auri, argentique metallo, arceſsitis Optimatibus, & Curiæ ſuæ Comitibus, de ejus abjectione & honoris privatione qualiter & quo modo, & quibus auxiliis eum expellere poſſet, diu ſolicite tractavit. Tunc Comites & Epiſcopi præſentes Imperatori conſuluerunt, ut pro Cardinale, ſcil. *Guidone* nomine, legato Romanæ Eccleſiæ, quem jam be-

bene noverat, & nondum biennio transacto (1) Hispaniam visitaverat, & cui non erat cordi in partes Hispaniæ per decem annorum decursum venire, sine mora, & remota omni occasione dirigeret. His peractis Cardinalis Apostolico suggerente jussu Imperatoris veniens occidentalem Ecclesiam visitavit, quem Imperator in Curia sua honeste suscepit, & de honoris expoliatione & fraudulenta Archiepiscopi depositione convocatis Curiæ suæ familiaribus sedule tractavit, & noctibus atque diebus longum consilium cum Cardinali duxit. Tunc Cardinalis perpendens intra se, hoc negotium fieri juste non posse nisi Apostolico præcipiente & faventibus majoribus Romanæ Curiæ, dixit quod in tantam & tam honestam personam non auderet manum mittere, quoniam nullam causam depositionis dignam adhuc invenerat: & licet inveniret, Papa ignorante sibi commissum non erat. Hoc audiens Imperator moleste sustulit, & cum Cardinale consiliatus fuit, ut quemdam suum Clericum facundum *Boso* nomine nuncupatum, Apostolico & suis notum Romam dirigeret, & circa consilium Papæ super hoc negotio faceret. Quo audito Imperator licet eum piguit, sermoni ejus acquievit, & ut Cardinalis dixerat sic fieri conlaudavit. Interim Imperator Cardinali intimavit, ut donec Boso Roma rediret, universas Hispaniæ Ecclesias peragraret, & Pastores regimen animarum tenentes ut interessent Concilio admoneret. Cujus consilio Cardinalis assensum præbuit, & Pontificatus atque Archiepiscopatus, necnon & Abbatias circumire cœpit, & post Compostellam cum magna pompa & longo ordine famulorum intravit: ibique XV. dierum spatio mansit, & Archiepiscopus serenissimæ memoriæ dignus, & innumeris epulis, & regalibus ferculis cum humiliter & cum magna reverentia procuravit. Anno 1136

(1) *Scil. anno* 1134. *ut cap.* 39. *num.* 5. *patet.*

Anno 1136 Quidam autem Canonici ſpurciſsimis cogitationibus pleni, & edaci livore perculſi, adeo auribus Cardinalis diu, noctuque ſuper Archiepiſcopo ſuſurrabant, quod vix legatum Romanæ Eccleſiæ ſumere cibum ſinebant, & omnes amici Archiepiſcopi ſtupebant, quid hæc tanta conſilia tam diutina portendebant.

De violata Eccleſia. Cap. 47.

INterea abeunte Cardinali quidam laici conſilio quorumdam Canonicorum provocati, quos inter ceteros Canonicos dignitatibus & honoribus, ut prædictum eſt, adornaverat, & ut filios Khariſsimos reputabat, qui jam conſpirationem diu meditatam adverſus Archiepiſcopum fecerant, cum jam amplius peſtiferum conſilium à præfatis Canonicis exortum celare non poſſent, quod non ſine magna proditione abominabiliter conſiliati fuerunt, abominabilibus operibus eructaverunt, & poſteris & ſucceſſoribus nefandum exemplum reliquerunt, & in hereditatem Dei, ſcil. in Eccleſiam B. Jacobi, venerunt, & ſicut dicit David templum Dei violando polluerunt, & qui deberent eſſe Eccleſiæ excubatores atque defenſores, facti ſunt ejus deſtructores atque invaſores. Quadam enim die dum præfatus pater gravatus ægritudine & ſenio, finito prandio ſub quarto idus menſis Auguſti in Era I C LXXIV. (1) in lecto ſecundum morem quieſceret, Villielmus Siginides, hujus proditionis maximus incentor, exiſtimans quod dormiendo liberius eum ignorantem cum aliis nefandis ſuffocare poſſet, nec in civitate eſſet qui factæ conjurationi reſiſteret, coadunata epulonum & glutonum & ebriorum immanitate, & mag-

(1) *Codices Eram* habent MCLXXV. *Anno* 1137. *Sed quæ præcedunt & ſequuntur Eræ favent I. CLXXIV. anno* 1136. *Concilium quippe eo anno à Cardinali indictum* (cap. præc.) *in eodem celebratum. De illo autem ſtatim ſermo eſt.* cap. 49. *Idem conſtat ex conſecratione Epi. Cæſarauguſtani* in eodem Concil. facta (anno 1136.)

magna civium parte, armata manu insimul cum omnibus aliis cum jaculis, fustibus, & gladiis, & innumeris telis venit per medium Civitatis, & intravit in Ecclesiam fulminando, & lingua & manu terrendo. Quidam autem Canonicorum ignorantes ad quid armata manu venirent, & ad quid faciendum anhelarent, perturbati tanto strepitu venientium, & impetu armatorum, quosdam eorum interrogaverunt, & respondentes dixerunt quoniam congregati fuerant ut Curiam Archiepiscopi violenter invaderent, & cum dormientem & suæ perniciei ignorantem lapidarent, & omnes sibi faventes in ore gladii perderent, & domos faventium funditus diruerent. Anno 1136

2 Tunc quidam repente veniens, illum à somno excitavit, & corpus suum esse dilacerandum & gladiis secandum ni evaderet, nuntiavit. At ille animadvertens illos carnifices, & sanguinem suum sitientes numquam læsisse, omnibusque modis eis profuisse, non tantummodo nuntianti credere noluit, verum etiam verbis redarguit. Iterum alter anhelando venit, & sermonem priori similem narravit: quo dicto celeriter rediens januam post se claudi præcepit. Hunc redeuntem prædictus Villielmus magni doli commentor nequissimus, ultra portam invenit, & crinibus ejus manus turpiter injiciens, caput Clerici ordinati gladio percussit, & vulneratus & percusus vix præ manibus sese cædentium ad altare B. Jacobi aufugere potuit. Tunc ad januam palatii cum securibus & asciis, & ensibus & omni genere armorum accedentes, adeo impellendo & portam tundendo percuserunt, quod sudores ad instar fluminis manare cœperunt, nec ingredi unquam potuerunt: unde non aliter adversus venerandum patrem fremebant & dentibus stridebant, quam leones qui longam famem patientes in cavernis clausi, & ferreis vinculis colligati, visis animalibus ul-

lu-

Anno 1136 lulant, & carnibus animalium fauces replere desiderant. At ubi per inferiorem pallatii portam ingredi non potuerunt, per Ecclesiam B. Jacobi ascendentes januas palatii superiores cum bipennis & ensibus fregerunt, & descendentes in domos soleratas, ita præ pondere & armatorum multitudine tremendo sonuerunt solia, ut sonant fulgura & maxima cæli tonitrua. Tunc quidam Canonicus superna clementia allatus, vir & reverendus, Archiepiscopum admonuit, ut fugam iniret, vel ad altare B. Jacobi Apostoli confugeret, alioquin à carnificibus & ebriosis in eodem die acerrimum genus mortis subiret. Quo audito velociter exurgens & strepitus pedum superius ambulantium audiens, Canonico prædicto & aliis similia nuntiantibus, fidem adhibuit, & ut in lecto procumbebat tantummodo ejusdem Canonici capa coopertus, & in manibus duorum Canonicorum fultus abire cœpit invitus.

3 Illi autem ignominiosi membra & esca diaboli facti, Archiepiscopum abeuntem, & fugientem per plateam videntes omnes in soliis desuper stantes, unanimiter projecerunt in eum lapides, & usque ad altaris B. Jacobi introitum insequuti sunt senem venerandum cum densitate lapidum & multitudine saxorum: cum tanta siquidem crudelitate & feroci asperitate lapides & saxa post Archipræsulem glorioſum à manibus sceleratorum volabant, quod lapides chori B. Jacobi collidentes & frangentes, in arenam redigebant, quorum nefandorum unus in scapulis religiosum patrem percusit, ictu cujus à manibus Canonicorum sese deferentium lacrymabiliter cecidit: quem celeriter plangendo elevantes ad altare B. Jacobi venerandum, ubi corpus ejus est reconditum glorioſum & mirificum ubique terrarum, Archiepiscopum detulerunt, eumque sub ciborio altaris ponentes, januas altaris firmiter clauserunt, ibi-

ibique obſeſſus & clauſus formidabat ; attamen in Dei miſericordia ſagaciter confidebat , quia non immemor illud Auguſtini in armariolo cordis reconderat : Quidquid juſtis irrogatur ab iniquis , non eſt pœna criminis , ſed examen virtutis : nam bonus eſt liber , licet ſerviat ; malus eſt ſervus , licet voluntatem ſuam quandoque perficiat. Anno 1136

De rapina indumentorum.

4 INter hæc agendo quidam proditorum in Cameram Archiepiſcopi deſcenderunt , & indumenta ſua , & Canonicorum cum eo manentium rapuerunt , & ceteri ad lapidandum Archiepiſcopum ſub altare B. Jacobi perrexerunt : hoc autem factum citius ita complentes & manibus plaudentes , cordeque lætantes , ad portam altaris pervenerunt : poſtquam autem cum omnibus armis ante januas ferreas altaris cuncti congregati fuerunt , & invenientes portas obſeratas & trabibus firmiter clauſas , nullatenus ad altare ingredi potuerunt , furentes & dentibus ſtridentes , ſuper opus ejuſdem Eccleſiæ aſcenderunt , ut quem inferius occidere non potuerunt , lapides ſuperius emitendo in mortem præcipitarent ; qui cum ſub altari obſeſſus maneret , quidam burgenſes concordiam ſimulantes de proditione ſua ſe dolere oſtendentes , clementiſsimum patrem præmiſsis honeſtis Canonicis , qui cum eo in morte erant , ut ad portam veniret rogaverunt , ut colloquium de pacis tranquillitate & tanti belli ſedatione cum eis haberet. Tunc Archiepiſcopus interventu & conſenſu bonorum de morte ſua dolentium ad portam veniens , colloquium cum eis habuit , & eos blando & melliſluo ſermone rogavit , ut impetus proditorum & iras eorum quolibet modo mitigarent ,& pacis concordiam penitus extorquerent. Archiepiſcopus vero dum eos humiliter alloquererur , quidam nefandorum doloſe voluerunt eum occidere cum pugionibus , & telis inter ferrea oſtia altaris : hoc Archiepiſcopus præ-

Anno 1136 prævidens, inde celeriter redivit, & sub altari occultari voluit: quem videntes nefandi redeuntem superius in opere stantes post eum lapides emiserunt, & auriculam venerandi senis percuserunt. Hoc peracto refugium ad altare petiit, & inter pannos altaris, necnon ejus aræ plangendo & flendo, & amaros singultos emittendo sese occultavit. Quo occultato imbres lapidum ex unaquaque parte super Archiepiscopum & altare, & in circuitu ejecerunt, & partem cimborii venerandi Apostoli & ejusdem aræ & indumenta altaris fregerunt. In tempore hiemis Euro flante & Borea comitante non densiores atque spissiores guttæ aquæ funduntur, quam super altare & summum Pontificem & cimborium lapides fundebantur. Illi autem qui cum Archiepiscopo erant non habentes ubi latitarent & jactus & præcipitia lapidum ubi vitarent, ceterum corpus ictibus & verberibus exponebant, tantummodo capita occultabant. Numquam pater piissimus in circuitu altaris requiem habere poterat: ubique mors lapidum & saxorum aderat. Si quanta & cuncta vellem detegere, quanta fecerunt adversus Archiepiscopum Villielmus proditor nefandus & multitudo perversorum, Deus est mihi testis, quod non esset major textus Psalmorum & Actuum Apostolorum. Quid aliud dicam? Sola Dei clementia, cunctis propitia, eum per quosdam Canonicos de proditione sua mœstificatos protexit, & à manibus inimicorum eripuit; & glorioſi Apostoli intercessio, cujus Ecclesiam à principio vitæ suæ dilexit, & pluribus modis competenter decoravit.

De evasione Ecclesiæ, quando Archiepiscopus evasit ab Ecclesia. Cap. 48.

INterea magna pars Civium, necnon etiam Canonicorum, qui non consentierant consilio & actibus profanorum, in Ecclesiam intraverunt, & unanimiter cum conju-

jugatis & viduis amariſsime ſuper perſecutione egregii pastoris flebant, & Deum flexis genibus plorantes, atque pectora duriter percutientes rogabant, ut eorum manſuetus pastor & orphanorum & viduarum mirificus conſolator, à manibus adverſus eum inſurgentium eriperetur, & à tanto impetu illæſus conſervaretur: quibus conſummatis, bello & impetui lapidum in circuitu altaris B. Jacobi deſuper volantium ſemetipſos depoſito pavore oppoſuerunt, & carnificibus ejus ſanguinem ſitientibus lamentantes dixerunt, quoniam hæc impietas ſuper eos redundaret, & divina providentia in ſemine eorum ultionem tam corporalem, quam ſpiritualem exerceret. Hoc enim dixerat Dñs per Prophetam: *Vindicabo peccata parentum in filios uſque in tertiam & quartam generationem.* Tunc coacti planctu & mœrore Canonicorum & Civium, de morte patris ſui dolentium, & mulierum ab intimo corde longa ſuſpiria trahentium, & inviti & defeſsi, ceſſaverunt à jactu lapidum; & de opere B. Jacobi deſcendentes, & ſingultus & clamores per diverſas partes Eccleſiæ ab univerſis audientes, ab Eccleſia exierunt, & fatigati de perſecutione venerandi ſenis quaſi de victoria magni belli in domos ſuas redierunt, dolentes quia ſemivivum, & non occiſum & fruſtatim diviſum reliquerant, ſicut apud ſe doloſe diſpoſuerant, lætantes & exultantes quia nemine reſiſtente victoriam obtinuerant, & pene deſideria ſua perficientes impune in præſenti peccaverant, quod maxime ira Dei à Sanctis reputatur, ſicut Auguſtinus teſtatur: Nihil eſt infelicius felicitate peccantium, qua nutritur pœnalis impunitas, & velut hoſtis roborat mala voluntas. Poſtquam autem carnifices dentibus ſtridentes à domo Dei receſſerunt; ſubito prædicti cives & eorum religioſæ conjuges cum quadam parte Canonicorum ferreas portas altaris aperuerunt, & Archiepiſcopum in Curiam ſuam honorifice deferentes, & Deum Anno 1136

Anno 1136 magnificantes collaudaverunt, qui suum custodem à morte conservaverat, & inter multitudinem lapidantium expirare non permiserat.

De Concilio Burgis celebrato. Cap. 49.

IN qua siquidem Curia modico tempore à persequutione requievit, quoniam tempus generalis Concilii appropinquabat: quo instante, quodam Collegio Canonicorum comitatus & omnibus majoribus suæ Ecclesiæ personis assumptis, honestius ceteris Hispaniæ Episcopis ad præfinitum Concilium *Burgis* celebrandum, infirmus & à scelerosis in altare Sanctissimi Apostoli lapidatus tetendit, ut contumelias sibi turpissime factas Imperatori notificaret, & Legatus S. R. E. una cum ceteris Episcopis hos criminosos excommunicaret. In primo autem die Concilii quidam Canonicorum exurgens & manu silentium indicens, super Villielmo & ceteris carnificibus Ecclesiæ S. Apostoli lapidatoribus lacrymabiliter proclamationem fecit, qui Archiepiscopum senem reverendum, baculum Clericorum, & pauperum plurimorum sustentatorem, circa corpus & altare glorioſi Apostoli lapidaverant, & quosdam Canonicorum vulneraverant, & aram altaris pariter cum parte cimborii fregerant. Proclamatione autem facta Archiepiscopi, Pontifices & Abbates, & Clerici, & omnes Comites cum militibus in Concilio præsentes, de tanto scelere illato tantæ personæ graviter condoluerunt, & sine mora velociter coram Imperatorem exurrexerunt, & una cum Legato Romanæ Ecclesiæ non tantum Villielmum hujus nequitiæ principium, & turbam iniquorum, excommunicaverunt, verum etiam quicumque eos pravis rationibus muniendo defenderent, aut cibum cum eis caperent, seu consortium haberent, vel in consulendo, vel quolibet modo adjuvando, nisi ad satisfactionem peccatorum prodessent: insuper hoc edictum nullo modo frangendum inter se constituerunt,

ut

ut licèt quandoque pœnitere vellent, nisi præveniente morte numquam ad satisfactionem recipere præsumerent, sed ut decebat audientiam Romanam cum literis Compostellani Archiepiscopi de tanto crimine postularent. Postquam autem prohibitionem elevatis manibus & ceteris *Amen* respondentibus fecerunt, Villielmum seductorem nequissimum & suos impellendo, & excommunicando, à Concilio turpissime expulerunt, & Imperatori alacriter præceperunt, ut quod suum erat nullatenus facere declinaret, scil. ut vindictam corporalem daret, & non surda aure sermonem S. Augustini attenderet: *Quod non valent Sacerdotes corrigere rigore sermonum, hoc perficiant potentes severitate ultionum.* Præfatus autem Villielmus diabolica versutia præditus, cum quadam parte sacrilegorum lateri suo ubique cohærentium in Concilio affuit, & ut se excommunicatum & sibi faventem populum, & in simul cum omnibus aliis expulsum turpiter perspexit, non se fecisse pœnituit, sed expers factus, peccavit deterius, de quibus Salomon, *Impius cum venerit in profundum malorum, contemnit*, sic & ipse post excommunicationem cœpit ampliora promittere, & in proposito proditionis genere intentius inhærere. Anno 1130

2 In sequenti vero die omnes secundum morem Concilio interfuerunt, & similem excommunicationem, necnon etiam asperiorem de Villielmo & ceteris fecerunt. In eodem autem die finito Concilio, ecce quidam Pontifex, & Prior Cluniacensis fulgore scientiæ satis imbutus, & moribus decoratus, & personæ honestæ advenerunt, & quasdam literas à Cluniacensi Abbate delegatas, Archiepiscopo ignorante, Romano Cardinali occulte dederunt, ut propter Cluniacensis Cœnobii Pastorem & ejus congregationem Archiepiscopum Compostellanum dudum ad consortium eorum & orationibus & benefactis receptum, honestissime tractaret, & amore & eorum dilectione inter ceteros mag-

Anno 1136 nam reverentiam cum humilitate exhiberet, alioquin proclamationem super eo Papæ faceret, si benivolentiam & obsequium non solito more exhiberet: & deinde alias literas similem materiam continentes, Archipræsule penitus nesciente, Imperatori præbuerunt. Postquam autem Imperator & Cardinalis literas sibi directas toto corde anxiati, & furore magno commoti legerunt, prædictus Boso qui à Cardinali, & ab Imperatore dudum fuerat missus, cum literis sigillo Papæ impressis advenit, ut Archiepiscopum sicut Apostolicum humiliter attenderet, & omnia in Concilio secundum ejus consilium disponeret, & remota omni simulatione, consilio & auxilio adjuvaret. Quibus perlectis coram Imperatore & Cardinali vehementissime sunt indignati, & mente conturbati, quoniam eorum consilia pluribus diebus & noctibus dilatata inutiliter frustrabantur, & immensam pecuniam à proditoribus promissam numquam consequerentur.

3 His peractis quosdam de suis familiaribus Imperator Archiepiscopo suo patrino direxit: quibus directis, latenter cum eo colloquium ex parte ejusdem habuerunt, & innumerabilia convitia sibi & Cardinali super eo esse relata à proditoribus dixerunt: quo audito Archiepiscopus surrexit, dicens, quod nullo mediatore nisi facie ad faciem cum Imperatore loqueretur. Cui venienti Imperator assurgens honeste suscepit, & remotis omnibus, quæcumque sibi de eo dicta fuerant, ordine nuntiavit, & quod sibi ter mille marcas argenti spopenderant, ut eum ab honore deponeret, & perpetuo exilio relegaret; sed ipsemet facere recusaverat, quia multa beneficia illi impenderat, & in fonte baptismatis eum regeneraverat, & coram Sanctissimi Apostoli corpore armaverat, & ad ultimum suo dominio totam Hispaniam per eum suppeditaverat: sed quia maxima bella & exercitus quotidie imminebant, quæ sine copio-

pioſo pecuniæ theſauro perficere non poterat, quia facultas placandi milites aberat, Archiepiſcopo ex dilectione ſupplicabat, ut in annuo ſtipendio quolibet modo adjuvaret. Tunc Archiepiſcopus ut hereditates ab avis ſuis B. Jacobo conceſſas privilegiis literarum confirmaret, ut non honorem, qui potius erat ſarcina amitteret, ſed ut in tranquillitate & pace Hiſpaniam protegeret, quadringentas marcas argenti promiſit. Poſt hæc jam ſecurus & cum Imperatore pacificatus, & unum cor & anima factus, ad hoſpitium ſuum eſt profectus. Anno 1136

De indulgentia ab Archiepiſcopo data.

4 IN poſtero vero die ſuis Canonicis comitatus & proditoribus poſt tergum ſequentibus ad ultimum diem Concilii advenit. Hos autem proditores Archiepiſcopum ſequentes, Epiſcopi cum Clericis, Comites cum militibus cum viderunt, his vocibus exclamare cœperunt: Ecce lupi agnum ſequentes, ecce Phariſæi Chriſtum crucifigentes, & excommunicati Eccleſiæ hæretici proditores ſuper patrem ſuum munera promittentes. His auditis obſtupefacti linguæ eorum faucibus adhærebant, & exangues & ex omni parte irritantes ad Concilium ibant, quos exclamantes, & undique proditores irritantes, benignus Pater redarguebat, & ne eos oblatrarent humiliter exorabat, quoniam ſi peccaverant, emendari, & corrigi poterant. Hi vero Canonici proditores videntes ſe turpiter dedecoratos, & ſuis conſiliis deluſos, ad Imperatorem & Cardinalem, cum quibus nefandam proditionem tractaverant, finito Concilio velociter cucurrerunt, ut pro eis apud Archiepiſcopum intercederent, & pacem cum eo firmarent. Tunc venerandus pater odium reſervare neſciens, interventu Cardinalis & Imperatoris pepercit, & pacem cum eis firmavit data conditione, ut non amplius ei derogarent, nec jam talia & horribilia in eum facere excogitarent: quod ſi rurſus tentarent,

præ-

Anno 1136 præteritorum non obliviſcens dignam proditionis ſententiam amiſſo honore ſubirent.

De reditione Compoſtellani.

5 POST hæc Cardinalis ſupplicando, & exorando ſeorſum alloquutus eſt Archiepiſcopum, ut qui omnibus ad ſe venientibus neceſsitatem patientibus conſueverat porrigere manum, ſibi indigenti non denegaret auxilium, & de divitiarum largitate aliquid in eum extenderet, ut ſuffragio ejus honeſte in Romanam Curiam rediret. Tunc ad Romanæ Eccleſiæ decorem, & ut ſemper magnificaret Compoſtellanam ſedem, & quia numquam ceſſavit à largitatis bonitate, de proprio trecentis aureis Cardinalem adjuvit ex charitate; & ſic adjutus, & filius ex dilectione & obſequio factus à partibus Hiſpaniæ receſsit. His omnibus ita decurſis & hoſtibus proſtratis, & qui calcaneum erexerant contritis, cum decore & honore & inimicorum conculcatione, necnon pompa & magnifica gloria Archiepiſcopus in Sedem ſuam feliciter remeavit.

De Conſecratione.

6 CUM autem Synodus celebraretur, Canonici Saragocenſis Eccleſiæ, qui fuerant orbati à ſuo Paſtore ſupplicantes cum electo coram Cardinali Romanæ Eccleſiæ aſtiterunt, ut electum quem inter ſe canonice elegerant, pontificalem ordinem ſubire concederet, & Archiepiſcopum Compoſtellanum adiret, & una cum ceteris Archiepiſcopis & Pontificibus devote rogitaret, ut ad ſacerdotalem ordinem electum promoveret. Tunc Archiepiſcopus, Cardinalis & Imperatoris precibus commotus, ſupplicationi Archiepiſcoporum & Pontificum acquievit, & electum in Concilio cum honore & reverentia in Burgenſi Sede honeſtiſsime præſentibus Epiſcopis, necnon compluribus Clericis ſive potentibus & Optimatibus, conſecravit.

Con-

7 Contigit equidem ut antequam generale Concilium fieret, quidam Pisanus ad limina B. Jacobi veniens de peregrinatione rediret, & quæ propriis oculis in altare B. Jacobi viderat & auditu perceperat de altaris B. Jacobi persecutoribus, & sui Pastoris lapidatoribus, & de conspiratione quorumdam Civium facta adversus Archiepiscopum, sive Imperatore Archiepiscopi depositionem meditante, auri, argentique magnitudine, Papæ per ordinem notificavit. Papa vero convocatis Cardinalibus & Romanæ Curiæ majoribus non sine magna contritione cordis atque dolore palam cunctis eodem ordine declaravit. His ita dictis Cardinales & ceteri majores ultra quam potest dici doluerunt, & flentes & suspiria trahentes exclamaverunt cum Papa dicentes: Hactenus Romana Ecclesia innumeras adversitates & erumnas pertulit, & nunc ad ultimum brachium dextrum amisit. Post hæc Cardinalis de Hispania remeans hæc eadem quæ dicta fuerant, Papæ & omnibus Romanæ Curiæ seriatim narravit. Tunc adversus Imperatorem & eosdem proditores Papa terribiliter insurgere voluit: sed quia tunc temporis Romana Ecclesia persecutionibus coacta erat in adversitate, ne scandalum majus oriretur Ecclesiæ distulit facere, ut cum opportunum tempus immineret, terribilem ultionem excommunicationis exerceret: Veritas namque, ut dicit Scriptura, quandoque est occultanda, ut uberiora surgant semina: nam præpositus Damasci Paulum comprehendit, sed à fratribus per murum in sporta summissus evasit; & ut Evangelista testatur: Videns Jesus Judæorum turbas adversus se pro veritate commotas semetipsum abscondit, & à templo exivit. Sic & Papa in persecutione Romanæ Ecclesiæ recusavit juste sine fructu excommunicare, ut post in tranquillitate justius posset excommunicationem fructuosam facere. Anno 1136

Hæ

Anno 1136

Hæ ſunt literæ Dñi Papæ directæ ad Archiepiſcopum. Cap. 50.

INnocentius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei venerabili fratri Didaco Compoſtellano Archiepiſcopo ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Univerſa Romana Curia & Eccleſiæ fideles noſtri pro latore præſentium Aria communi filio noſtro & Clerico Sedem Apoſtolicam ſuppliciter exoraverunt. Nos igitur eorum precibus diligenter annuentes fraternitati tuę pro eodem Apoſtolica ſcripta dirigimus, rogantes mandando, ut eum benigne ſuſcipiatis, eique pro B. Petri & noſtra reverentia Eccleſiaſticum Beneficium cum Prębenda in Compoſtellana Eccleſia in proximo concedas. Dat. in Bibione Caſtro VI. idus Ks. Martii. (*i. e.* poſt Kal.)

Hæ ſunt literæ Cancellarii & Cardinalis ad Archiepiſcopum miſſæ.

2. KAriſsimo patri & amico Didaco Compoſtellano Archiepiſcopo, Cappellanis, (1) & Archidiaconibus, & aliis S. Jacobi Canonicis A. Dei gratia S. R. E. Diaconus Cardinalis & Cancellarius ſalutem & dilectionem. A tempore Dñi Papæ Calixti ex quo præſtante Dño Romanæ Eccleſiæ militavi, quæ ad honorem Compoſtellanæ Eccleſiæ ſpectare cognovi, gratanter peregi. Sermo iſte non eſt exprobrantis, ſed charitatem mutuam renovantis: decet autem honeſtatem veſtram, ut noſtris poſtulationibus proportionabiliter reſpondere cureris. Per præſentes igitur apices unanimitatem veſtram rogamus, quatenus Ariam latorem præſentium ad vos redeuntem, qui apud nos honeſte converſatus eſſe cognoſcitur, pro chari-

(1) *Nominati ante Archidiaconos* Capellani *Cardinales ſignificant, qui proprie ſunt Apoſtolici Capellani.* Vid. pag. 94.

ritate noſtra benigne recipiatis, & certum beneficium unde honeſte poſsit vivere, eidem pro noſtro amore donetis, ut de uno impenſo beneficio duos, ſcilicet me & ipſum, obnoxios habeatis. Anno 1136

Literæ Cardinalis G. ad Archiepiſcopum miſſæ.

3 CHariſsimo fratri & amico Didaco Compoſtellano Archiepiſcopo, Capellanis, & Archidiaconibus, & ceteris Canonicis S. Jacobi Guido S. R. E. Diaconus Cardinalis ſalutem & dilectionem. Charitatem veſtram nolumus ignorare, quoniam lator præſentium Aria pro eo quod in partibus Italiæ bene eſt converſatus, tam ab amicis noſtris, quam à nobis valde diligitur & charus habetur, de quo nimirum plurimum gratulamur, tum pro ipſius amicitia, tum etiam quia in veſtra eſt enutritus Eccleſia. Ipſum igitur dilectioni veſtræ attentius commendamus rogantes, quatenus eum de cetero habeatis inter vos chariorem; & ut in veſtris negotiis cum opportunitas exegerit noſtrum & amicorum noſtrorum conſilium & auxilium propenſius ſentiatis, pro noſtræ interceſsionis precibus & præcipue Dñi. A. Cancellarii, qui pro eo rogat, eidem certum beneficium in Compoſtellana Eccleſia concedatis.

De ſolutione Concilii. Cap. 51.

POST ſolutionem generalis Concilii & reditum Dñi. D. ſummi & incomparabilis Archiepiſcopi, circulus unius anni * nondum tranſierat, & Infans Portugalenſis, qui conjurationem adverſus Imperatorem cum Rege Garſia Aragonenſi fecerat, poſtquam Imperatorem ab eodem Rege Garſia vexari audivit, ac ei magna negotia imminere cognovit, Regno Portugalenſi contentum eſſe non pertulit, ſed parato ſuo exercitu terram Imperatoris intravit, & bellica manu *Tudenſem* Civitatem violenter obtinuit, & quædam * Anno 1137

Anno 1137 dam Castra furtim per quemdam Comitem accepit. Tunc quidam Dux Imperatoris fidelissimus, & omnis proditionis ignarus videns terram Imperatoris deprædatam, & Castra proditione capta, & Infantem Regnum ejusdem Imperatoris devastantem, & majora adhuc facere conantem, ad Imperatorem celeriter iens quæcumque facta fuerant ordine nuntiavit. Quo audito Imperator continuum iter diebus & noctibus agens à *Cemorensi* Civitate in *Tudensem* cum parvo numero suorum militum tribus diebus introivit, & Comitibus & Regni sui Principibus Legatos destinavit, ut cum omni agmine equitum & peditum quam citius possent venire nullatenus differrent, quatenus in principio metendi, & temporis æstivi terram Portugalensem intrantes, totam penitus devastarent. Comites autem & Principes jussa Imperatoris parvipendentes visis ejusdem Nuntiis quam cito distulerunt ire, quin potius lætantur guerra imminente, quam pacis & tranquillitatis tempore. Prædicti autem Legati Compostella redeuntes Archiepiscopum ut cum omni æquitatu suo pergeret, solicite admonuerunt, & expensam ad opus Imperatoris exegerunt. Tunc Pater egregius, videlicet Archiepiscopus, duo millia solidorum ad expensam Imperatoris per eosdem Nuntios delegavit, & Principes & equites suos ad faciendum exercitum stipendiis placavit: in sequenti vero die quo se iturum dispposuerat, quidam Legati Imperatoris ad Archiepiscopum venientes, dixerunt, Imperatorem pacem cum Infante firmasse, & magna dilectione & vinculo concordiæ ligatos esse omni tempore vitæ suæ, & in eodem die Imperatorem Compostellam venturum fore. Quo audito senex venerandus saluti amicorum & inimicorum providus ab expeditione requievit, & pulsantibus signis & sonantibus cimbalis totius Civitatis Abbatibus & Monachis, deinde Sacerdotibus & Canonicis, fulgentibus cunctis in aureis & purpureis, sericisque vesti-

men-

mentis, Imperatorem cum magna pompa & summo gaudio & animi exultatione venerabiliter Compostellæ recepit, & illum splendidis & delicatissimis cibis, magnoque stipendio, videlicet quinque marcis argenti in singulis diebus per duodecim dies, exceptis Episcopis, Comitibus, & Principibus, copiosissime procuravit: quamtam namque benignitatem & totius cordis intimam dilectionem & amicitiam Imperator patrino suo cœpit exhibere, tenuitas mei ingenii non valet exprimere: magna siquidem inter eos erat amicitia, de qua summus Philosophus Cicero loquitur in suo libro: Amicitia omnes humanas res excellit, dissociata congregat, congregata conservat, & conservata in melius augmentat. Anno 1137

De promissione Imperatoris ad Archiepiscopum. Cap. 52.

HIS peractis quodam die Dñico. residente Archiepiscopo ex more in Capitulo & ceteris Canonicis & idoneis & honestis Ecclesiæ personis Imperator comitatus Regni sui Comitibus, nec non etiam Principibus, subito affuit, & clara voce spirituali patri suo, seni venerando, omniumque indigentium baculo, cunctis audientibus, promisit à nutu & consilio suo nullatenus declinare, & per totam Gallæciam facere quidquid reverendus Pater sibi ipsi consuleret. Deinde hoc quod non est silentio tegendum, sed in sequentibus testimonium promissionis suæ in perpetuo manendum, remoto omni scrupulo adjunxit: in suis equidem temporibus hæc nefanda consuetudo & detestabilis inoleverat, quæ Ecclesiam glorioſissimi Apostoli, & ubique terrarum reverendi, turpissime dedecoraverat, videlicet, ut quodlibet tempus immineret pecuniam Imperatori annuatim Archiepiscopus persolveret. Tunc Imperator animadvertens Compostellanam Ecclesiam, sceptrum & caput sui Imperii, tanto pondere nefariæ consuetudinis oppressisse, & quam decorare, exaltare reverentiusque inter ceteras

Anno 1137 Ecclesias Hispaniæ debuerat tractare, mirum in modum conculcavisse, & in diebus suis vilificavisse, pœnituit valde, & in præsentia Comitum, potentumve Principum Imperii sui, audientibus cunctis hujus Ecclesiæ Canonicis, divina gratia & B. Apostoli reverentia commotus, & dilectione Archiepiscopi compunctus, promisit deinceps consuetam pecuniam ab Ecclesia non extorquere, neque semen ejus aliquid ab ea exigere. Promissione autem facta capellum cujusdam Comitis accipiens manuque patrini sui deosculata, capite flexo, illud in confirmationis signum Archiepiscopo humiliter præbuit, & terram *Montanorum*, quam B. Jacobo abstulerat, se redditurum in proximo penitus concesit, & quod verbis promisit, executione operis devote peregit: & ut sibi divina clementia de tam nefanda consuetudine indulgeret, ducentos aureos spopondit se daturum per singulos annos, ut Claustrum B. Jacobi fieret. Hoc audito, Archiepiscopus Deum interius exultans magnificavit, & ineffabili gaudio gaudere cœpit, tum quia Deus per suum senem & animarum Pastorem Compostellanam Ecclesiam in eodem die maxime sublimaverat, tum quia Imperator de tanto scelere Deo instigante recesserat.

De expulsione malefactorum. Cap. 53.

HIS ita transactis Imperator reminiscens tanti sacrilegii execrabilis dictu & auditu horribilis contra Archiepiscopum commissi in Altare glorioſisimi & reverendisimi Apostoli, de carnificibus ultionem exercuit: quosdam enim acceptis domibus, necnon hereditatibus, cum semine eorum ire coegit in exilium; & quosdam turpiter captos, possessionibus & omnibus bonis expoliatos, reliquit; alios vero, copia auri argentique affluentes, ostiatim mendicare permisit; & divites & locupletes, pauperes & inopes fecit, & diversis penuriis afflixit: qui vero fugam inie-

inierant, omnibus Imperii sui Baronibus injunxit, ut qui prius ab eis invenirentur, nullo pretio redempti omni genere mortis acerrimo punirentur, vel capti ad eum perducerentur. Post hæc Imperator perpendens omnes cives à culpa sacrilegii non esse immunes, quoniam quidam carnifices facinus detestabile peregerant, ceteri autem iniquitati & consilio sacrilegorum consenserant & Archiepiscopum lapidari permittentes cum possent defendere non liberaverant, & sic utrique rei erant, quoniam quidam lapidaverant, alii autem non defenderant, Paulo attestante, quoniam qui faciunt & iniquitati consentiunt, morte digni sunt, voluit, ut burgenses qui in sacrilegio actu & consensu erant consortes, etiam pœna fierent participes. Cum autem omnes ad rationem poneret, & nequeuntes semetipsos aliqua ratione defendere infinitam pecuniam ab eis extorquere vellet, illico Archiepiscopus advenit, & Imperatorem supplicibus votis rogavit, ut eis indulgeret, & illius naturalis præcepti: *Quod tibi nos vis fieri, alteri ne feceris*, memor esset, & hominibus silvanis & montanis, & nulla ratione degentibus, & omni sensu privatis misericordiam & clementiam adhiberet. Quid dicam per singula quanta vir sanctus pater venerandus pollet misericordia! Illius semetipsum per omnia exhibebat discipulum, qui in Cruce pro carnificibus his verbis exorabat Deum: *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* Tunc prædictus Imperator intercessione & patrini sui sermone ad misericordiam flexus, civibus invitus pepercit: & quos mendicare dispositerat, ab omni pecunia intactos reliquit. His omnibus ita decursis, & hostibus Archiepiscopi contritis à planta pedis usque ad verticem capitis, Imperator insolubili vinculo dilectionis cum Archiepiscopo unitus, & unum cor & una anima cum eo perenniter factus, Compostella feliciter recessit. Anno 1138.

Qui-

Anno 1138 2 Quibus tranſactis Imperator à Compoſtellana urbe receſsit, & diſcedens coram Comitibus & Hiſpaniæ Principibus, & B. Jacobi Canonicis cunctis aſsiſtentibus, necnon ejuſdem Eccleſiæ Cardinalibus, & ceteris de quibus longum eſt numerare de ſingulis, reverendiſsimo Patri Didaco Compoſtellano Eccleſiæ Archiepiſcopo firmiſsime promiſit atque conceſsit, ſicut prædicta ſeries dictaminis reſonavit, videlicet quod in totius vitæ ſuæ ſpatio aliqua adulatione à patrini ſui dilectione numquam removeretur, nec quoquam inimicorum piiſsimi patris ſuggerente prædictum pactum frangeret. Sed fere biennio nondum peracto, * poſtquam in partes Campanorum pervenit, omnia promiſſa, verbaque dulciflua, oblivioni & ventis tradidit: quoniam profanos carnifices, & turbam iniquorum Anti-Chriſti membrorum, ad conſilium & oſculum recepit, quos Romanæ Eccleſiæ Legatus in Synodo damnaverat, & omnis cœtus Archiepiſcoporum & Sanctorum Epiſcoporum, pariterque Abbatum, & etiam omnium orthodoxorum repudiaverat, & vinculo anathematis ferierat, & idem Imperator cum dedecore à Concilio ejecerat, & inſuper prædictus Legatus ſecundum Canonum ſententiam edixerat, ut quicumque non tantummodo oſculum, ſed etiam conſortium & auxilium impertirent, vel quilibet Epiſcoporum vel Archipræſulum ad pœnitentiam admittere præſumerent, ſententiam excommunicationis admittentes & conſortium habentes ſubirent. Sed ſicut ait Scriptura: Facta majorum ſunt exempla ſubditorum. Et Apoſtolus: *Cum enim compatitur unum membrum, compatiuntur cetera membra*: Quis tantæ audaciæ exiſteret, ut cruentos proditores abjiceret, cum idem Imperator eos ad propriam Curiam advocaret, & conſilium & auxilium ad libitum eorum præberet, & ſuſurronibus & detractoribus glorioſiſsimi Archiepiſcopi, ſenis venerandi, aures quotidie ſine inter-

* *In Autumno* Anno 1138

termiſsione apponeret, qui eum lavacro ſanctæ regenerationis effuderat, & cujus patrinus ad ſacros fontes extiterat, & coram Altari glorioſiſsimi Apoſtoli Jacobi inſignibus armis decenter & viriliter armaverat, & diadema capiti imponens in Regem unxerat? quid amplius? Adeo gratuito corde & ultronea & ſpontanea voluntate inflammatus amore pecuniæ ardebat eorum ſuſurrationem audire, veluti religioſus homo, cujus in Cælis ſecundum ſpiritum eſt converſatio, aſſolet inſatiabiliter audire meliflua verba divinæ Scripturæ, quo nihil eſt ei charius ſub ſole: ait namque Scriptura: *Omne caput languidum & omne cor mœrens: à planta pedis uſque ad verticem capitis non eſt in eo ſanitas.* Hi autem prætaxati proditores tam de Laicis, quam de Clericis aggregaverunt ſibi quoſdam qui habebantur ubique Archiepiſcopi familiares, & una ad Imperatorem ſine mora pergentes, ut ab honore & dignitate eum privarent, & amicos & quoſcumque ei conſanguinitate conjunctos ſuppeditarent, infinita munera, ſcilicet duo marcarum millia promiſerunt. Anno 1138

3 Quibus idem Imperator plerumque auditis, non minus æſtuans amore pecuniæ, quam Craſus Dictator Romanus, cujus erat conditio quoſcumque captos pro pecunia extorquere, & juſtitiam pro auro & argento vendere; quemdam Vicarium ſuum Compoſtellam Archiepiſcopo velociter delegavit, ut Altaris munera & arca B. Jacobi intacta conſervarentur, & eo abſente nullatenus aperiretur, de qua in ejuſdem Eccleſiæ opus inceſſanter conſumebatur; quod à nemine avorum ſuorum, nec ſcilicet Adefonſi Regis venerandæ memoriæ, felicis & Comitis Raymundi patris ſui tempore umquam factum fuiſſe memoratur: quod cum reverendiſsimo ſeni ſeorſum eſſet intimatum, exterius hilarem vultum ſimulavit, ſed interius (ut ab eo cognovimus) maxima caligo triſtitiæ animum ejus occupavit, tum

quia

Anno 1138 quia B. Jacobi opus magnificum deficeret, tum quia turba Romanorum & peregrinorum B. Jacobi limina petentium hac de causa minime convenire, & diversis eleemosynis & muneribus unde ipsemet cum Canonicis, pariter cum egenis & viduis & pupilis affluenter degebat, & victum & vestitum ad commune commodum habebat, visitare denegarent.

4 His discursis, universis Canonicis in Capitulo congregatis, de Imperatoris legatione facta ad conculcamentum & detrimentum suæ Ecclesiæ non absque modico gemitu & animi dolore seriatim eisdem notificavit, & ut sibi consulerent erga facultatem & possibilitatem suæ discretionis unicuique benignissime præcepit. Interim dum hæc negotia consiliorum transirent, parvo temporis spatio decurso quidam Imperatoris Legatus subito ad Archiepiscopum intravit, qui Imperatorem in proximo Compostellam advenire remoto omni scrupulo nuntiavit. Is discedens, alter appropinquans non dissimilia Archiepiscopo narravit: deinde tertius sine mora accelerans, omni ambage postposita eumdem Imperatorem Compostellam fore venturum, cumque Archiepiscopo super omnibus negotiis suis pariterque Ecclesiæ suæ se esse pertractaturum coram multis astantibus penitus cantavit. Pater autem religiosus & clementia & mansuetudine providus, tam suis quam exteris benevolus, & cunctorum ordinum Clericorum erga universos clypeus, & fortis baculus, Imperatorem ut Dñm. & suum Regem in omni obsequio paratus benignissime sustinere non differebat, & universa quæ sibi liberent honorifice cum summo gaudio & reverentia præparabat: prætaxatæ vero fraudis commentores, & erga patrem suum pro beneficiis ab ipsis fere cunabulis ab eodem sibi impensis quotidie ad aures Imperatoris Comitum, Principumve ubique derogantes, & de Archiepiscopo susurrantes, candi-

dida in nigra, & nigra in alba mutantes, fraudulento & subdolo ingenio intra se dolum sub lingua & in lingua machinantes perpenderunt, quoniam Archiepiscopo ab honore & dignitate sua remoto, veluti ipsi consilio disposuerant, & Imperatorem paulo ante consuluerant, si alter in loco ejus succederet, ipse non tantummodo detrimentum incurreret, verum unusquisque eorum honores & dignitatem cum divitiis ab ipso de Ecclesia collatis velociter amitteret, & semen eorum de die in diem de perditis bonis lugeret, & maledictionem diligentes & benedictionem fugientes super eos veniret, Psalmista de Juda & similibus teste, *Et dilexit maledictionem & veniet ei, & noluit benedictionem & elongabitur ab eo.* Anno 1138

5 Super his negotiis & nefandis consiliis, edictu, necdum etiam actu, quod est deterius, fugiendis, ad Imperatorem iterum pergentes, callide & fraudulenter suaserunt, ut Archiepiscopum reconciliando pacificaret & concordiam, & indissolubilem amicitiam cum eo perpetim habendam firmaret, dicentes Archiepiscopum in omnibus & cum omnibus & præ omnibus carnem corruptibilem gestantibus eum sincere & absque simulatione, ut Dñm. & Regem & Imperatorem suum fortiter diligere, & quæcumque in conspectu suo placita forent fideliter peragere: & licet eum violenter ab honore vellet privare, nequaquam id fieri posset nulla exigente ratione: alioquin illum & totum Regnum & Imperium suum cum Episcopis sibi suffraganeis vinculo anathematis & justæ excommunicationis acerrime feriret, & peregrinos & diversas & exteras gentes in remissionem peccatorum B. Jacobum visitantes penitus removeret, & neminem defunctum terra susciperet. Imperator autem ad commodum honoris & dignitatis suæ eos sibi consulere protinus intellexit, & consilio eorum acquiescens, fidem & operam adhibuit. Tunc cupiditatis

Anno 1138 & avaritiæ facibus accensus & amore pecuniæ insatiabiliter inflammatus, eosdem & quemdam suum Vicarium familiarem Archiepiscopo suadendo destinavit, ut visceribus largitatis affluendo, sibi ad opus suorum militum & Regni sui Imperium acquirendum aliquid impertiret, & B. Jacobi Arcam jam diu intactam & à Vicario suo interdictam aperiret, & magistros & artifices in opere B. Jacobi jugiter insudantes, de muneribus & Ecclesiæ eleemosynis de solidata prout ratio exigebat, largissime placaret, & de redditibus Ecclesiæ & ejus honore, tam intra quam extra, suum velle ut prius juste disponebat, apud se potestatem ubique exerceret.

De consilio sibi dato. Cap. 54.

HAC autem legatione audita Cardinales, & Ecclesiæ majores & inferiores in Capitulo advocavit, & quæcumque sibi missa fuerant, non sine dolore, & cordis contritione per ordinem intimavit, & ut sibi consulerent unicuique pro ingenii sui facultate, & eorum ratione dulcissime commendavit. Hoc autem ipsi audientes & consilium interius solicite investigantes, ei consuluerunt quatenus Imperatorem & ejus honorem & suam Metropolitanam Civitatem asperrime excommunicaret, & Ecclesia sua tot persecutiones nulla justitia cogente ulterius quotidie ab eodem Imperatore non toleraret: ipsi vero omnia sua relinquentes ubicumque ire vellet vel Romam vel in exilium, ut justitiam super hoc negotio acquireret, ei unanimiter adhærerent, & in morte eum non dimittentes, animas suas cum eo insimul ponerent. Ipse autem de duobus malis minus solerter & sapienter eligens, animadvertensque & in memoriam cum majoribus suæ Ecclesiæ diu assidue evolvens quoniam si Regnum, & Hispaniæ Imperatorem gladio excommunicationis percuteret, Ecclesia inde detrimen-

mentum incurreret, & omnis turba fidelium B. Jacobum causa peregrinationis visitare recusaret, & quicumque defunctus inhumatus humi sine commendatione jaceret, & etiam deteriora in Hispania insurgerent, quæ vix cuncta enumerari possent, & virida cum siccis, & sicca cum viridis perirent; prædictum sprevit consilium. Tunc sui & suorum providus, & discretione & sapientia floridus, meditansque quod vulgus solitus est dicere, quod ira Regis nuntia est mortis, sanius & consilium utilius elegit, videlicet ut Imperatoris fauces, aurum & argentum assidue sitientes, immensa pecunia sedaret, & post hæc Ecclesia quodam tempore quiesceret: non immemor enim facta Redemptoris condebat armariolo pectoris: nam cum Judæi lapides tollerent, & in Christum injicere vellent, semetipsum aspectui eorum subtraxit, & de Templo exivit, prævidens quod si ibi se mori permitteret, tanta messis fidelium, tam de Judæis, quam de gentibus, uti postea prædicatione ejus, non assurgeret. Anno 1138

De Pecunia. Cap. 55.

DUM autem hujuscemodi divortia cum suo capite pateretur Compostellana Ecclesia, eosdem Archiepiscopi adversarios, necnon alios suos familiares, Imperatori destinavit, & per eosdem magnitudinem pecuniæ de proprio & possessione suæ Ecclesiæ, videlicet quingentas marcas argenti ad indigentiam explendam, & ad totius Imperii sui pacem revocandam, quantotius dari promisit. Hoc siquidem tenore, ut de exaltatione & honore suæ Ecclesiæ pariterque dignitate suæ personæ, ubicumque solicite tractaret, & quoscumque tam sibi adversarios quam Ecclesiæ suæ mente perspicaci & animo fideli quolibet tempore perpenderet, hos pro posse & facultate sua subverteret, & sibimet & Ecclesiæ suæ gratia & auxilio sui comitante vi-

Anno 1138 riliter ſubpeditaret. Hanc præfatam promiſionem per eoſdem internuntios dum Imperator ſolerter audiret, recolenſque beneficia fere à primordio ſuo ab Archiepiſcopo & patrino ſuo ſibi exhibita, & in opportuno tempore ſemper ſibi collata, ultra quam dici poteſt hilaris effectus & animo & corpore quam maxime lætatus, indiſſolubile amoris vinculum erga ſe ipſum & Eccleſiam & Civitatem ſuam perpetim firmandum promiſit: & licet temporum intervallo & locorum ſpatio corpore ab illo ſepararetur, tamen mentis dilectione nec adulatoribus, neque diſcordiæ ſeminatoribus, numquam ab eo ſegregaretur; & de regimine Imperii ſui, & de diſpoſitione honoris ſui conſilio & provida diſcretione & ſapientia fretus cum eo ulterius vigilanter meditaretur, & animus ejus amodo quieſceret, quoniam mens ſua pro eo indeſinenter vigilaret: quod autem præfatis legatis ſermone & verbis promiſit, ut certius fieret, quodam internuntio ſuo has ſubſequentes literas deſtinavit.

Has literas Imperator miſit Archiepiſcopo. Cap. 56.

D. Venerabili Compoſtellanæ Sedis Dei gratia Archiepiſcopo Adefonſus eadem gratia Hiſpaniarum Imperator ſalutem & perpetuam dilectionis copulam. Quanto amore vos noſter complectitur animus, nec penna ſcribere, nec voce dicere poſſumus: quoties enim veſtræ proſperitatis veſtræque incolumitatis Nuntium audimus, nihil eſt quod noſtris auribus poſsit accidere lætius: & quia tantæ dilectionis vinculo copulamur, vobis fideliter promittimus, quoniam vos & poſſeſsiones veſtras ſemper manutenebimus, & ab hoſtium incurſione pro poſſe noſtro defendemus, & malefactores veſtros ad dignam ſatisfactionem ultionis tormento venire cogemus: non enim pro veſtrarum devaſtatione poſſeſsionum, veſtroque contrario, minus do-

dolemus, quam ſiquis noſtram propriam hereditatem, noſtramque ſerenitatem devaſtaret & diſturbaret inimicus. Sit igitur animus veſter quietus, & totius expers anxietatis, quoniam mens noſtra ſolicite vigilabit pro vobis. Ad colloquium quod in *Palentia* in feſto S. Lucæ Evangeliſtæ futurum decrevimus, propter frigus hyemis imminens, & longi itineris gravem laborem, non veniatis, ſed in Villa veſtra, quoniam ad vos in proximo venturi ſumus, expectetis. Valete. Anno 1138

Imperator miſit has literas Canonicis, & Civibus.

2 Adefonſus gratia Dei totius Hiſpaniæ Imperator omni B. Jacobi Canonicorum Conventui, & omnibus ejuſdem Villæ burgenſibus, & ſalutis & amoris, & fidei augmentum. Has literas dilectionibus veſtris ut venerabilem Archiepiſcopum Domnum Didacum me toto affectu mentis, toto corde diligere non ignoretis, mittere curavi. Hujus rei gratia per Imperialia juſſa vobis præcipio, ut erga eum tales vos habeatis, ne fidem & dilectionem quæ à vobis illi debetur, violetis; & ut ei ſemper in omnibus & per omnia obedientes, ut convenit, maneatis: quiſquis vero contra ejus juſtam voluntatem temerarie inſurrexerit, tantæ ultionis pœnas quantum ſi mihi fecerit, recipiet. Cavete igitur, ne aliquid quod ultione dignum ſit, contra eum facere præſumatis. Valete.

De Concilio. Cap. ult.

Quibus tranſactis negotiis, *Laſcurrenſis* Epiſcopus Romanæ Eccleſiæ Legatus, & à latere Dñi. Papæ Innocentii in Hiſpaniam miſſus, inſperato Compoſtellam intravit, & Archiepiſcopos, necnon Hiſpaniæ Epiſcopos, & Abbates Religioſos, & præcipue Dom̃. Didacum Compoſtellanum Archiepiſcopum, caput Hiſpaniæ, & ſuorum Epiſcoporum ſibi ſuffragantium Principem,

ſi

Anno 1138 si aliqua præpeditione corporis sui præpeditus non esset, & ire sine detrimento posset, in Quadragesimæ Dominica qua *Lætare Jerusalem* (1) universa cantat Ecclesia, in Urbem *Romanam* omni occasione postposita ad Concilium Anno 1139 strenuissime invitavit, hac videlicet conditione, ut quoniam Romana Ecclesia quæ diu fuerat turbata ab ingratoque populo conculcata, divina clementia opitulante jam persistebat in pace & dilecta tranquillitate, venerandus Papa Sanctæ Ecclesiæ Pastores curam animarum à Deo tenentes solicite advocabat, ut de statu Sanctæ Dei Ecclesiæ & suæ utilitatis, & totius Christianitatis relevatione, & Moabitarum oppressione, cum eis Deo propitiante, & opitulante, unanimiter tractaret, & tenebras ignorantiæ opere & sermone illuminando, viam veritatis & Sanctæ Religionis demonstraret.

Modico vacante spatio absque titulo sequitur

CHRONICON IRIENSE.

CUM Vandali, Silinqui, & Ugni spreta Gothorum & Suevorum societate in Africam transfretarent, tunc Gothi & Suevi ferocitate pleni super indigenas, Hispanos scilicet & Gallægos irruunt, & nimis devastant, & funditus deprædantur per quinquenium, ita quod mulieres necatis filiis vescerentur: & tanta fuit calamitas, quod nullus poterat sustinere; sed placuit Deo, & tandem in concordiam pervenerunt, quod indigenis tertiam partem relinquerent, & duas partes Gothi atque Suevi possiderent. Tunc voluntate Dei & prædicatione Martini Græci Du-

(1) *Diem hinc certum disces Concilii Lateranensis II. anno* 1139. *celebrati. Cum enim morte Anacleti anno* 1138. *Ecclesiæ illuxerit desiderata tranquillitas, Concilium eo anno indictum pro sequenti, in quo Dominica* Lætare, *i. e. quarta Quadragesimæ in die* 2. *incidit Aprilis. Pascha* 23. *ejusdem mensis.*

Dumienſis Epiſcopi Mirus Suevorum Rex Catholicus factus eſt: & cum in poſſeſsionem ſuam Hyliam Caſtrum perveniret, quod nuper Hylia Troyani Regis filia cum Teucro Rege profuga poſſederat, quando ad has pervenerunt partes, placuit Deo, & illi, ut poſſeſsionem illam in Epiſcopatus honorem traderet: & accepto conſilio ordinatus eſt ibi Epiſcopus primus *Andreas*, qui prius in Concilio Lucenſi, poſtea in Bracarenſi cum ceteris Epiſcopis digne & honorifice conſedit: quia duo Reges dominabantur Gallæciæ, Mirus Lucum, & Ariemirus Rex Bracaram obtinebat: qui Ariemirus poſt III. annum defunctus eſt, & Mirus Bracaram obtinuit, & fecit Concilium Bracarenſe II. ubi Andreas fuit in Era DCX. & Mirus Rex Sedi ſuæ Hirienſi contulit Dioeceſes, ſcilicet Morratium, Salinenſem, Moranam, Celenos, Montes, Metam, Mertiam, Taberiolos, Velegiam, Lourum, & Piſtomarcos, Amaeam, Coronatum, Dormianam, Gentines, Celtigos, Barchalam, Nemarcos, Vimiantium, Salagiam, Bregantinos, Farum, Scutarios, Dubriam, Montanos, Nemitos, Prutios, Biſancos, Traſancos, Lavacengos, & Arros, & alias qui in Canonibus reſonant.

2 Sed cum Leovegildus Arrianus contra Regem Francorum cauſam non bonam haberet, rogavit Mirum, ut cum eo contra Regem Franciæ ad Nemauſum Civitatem properaret; qui congregato exercitu abiit, & profecit, ita ut convenirent ſe cum Rege Franciæ, & cum redirent in via obiit memorabilis & inclitus Rex Mirus. (1) Tunc Leovegildus occupavit Gallæciam, & interea vexatur febribus: & cum audiret Leander Archiepiſcopus qui à Conſtantinopolitano Concilio venerat facta amicitia cum Gregorio Roma-

(1) *Bellum non cum Rege Franciæ, ſed cum Divo Hermenegildo initum: & in eo obiit Mirus.*

manæ Urbis Diacono, abiit ad Leovegildum & prædicavit ei, ut relicta ſtultitia crederet in Sanctam Trinitatem, & ipſe obduratus non credidit ei, ſed tradidit ei filium ſuum Recaredum, quem Baptiſmatis unda perfunderet, ita ut quod ipſe Leander diceret & ordinaret, filius ejus libenter conſervaret: & poſt obitum ejus filius ejus elevatur in Regno, & in Concilio Toletano fuit II. Epiſcopus Ylienſis nomine *Dominicus*: & quia antea in Hiſpania hæreſis Arriana pullulabat, & in Gallæcia Priſciliana hæreſes multum regnabat, ea de cauſa Leander Hiſpalenſis Archiepiſcopus ad Conſtantinopolitanam urbem profectus eſt, & cum auctoritate totius Concilii rediit, & hæreſis illas deſtruxit, & omnes earum ſequaces, & convertit totam Hiſpaniam ad fidem Catholicam, ſub quo factum eſt apud Toletanam urbem Concilium LXVII. Epiſcoporum regnante glorioſiſſimo & ſanctiſſimo Rege Recaredo, ubi interfuit II. Epiſcopus Dñicus Hirienſis Eccleſiæ.

3 Demum Siſnandus Rex in Regno ſucceſſit, in cujus Concilio *Samuel* III. Epiſcopus Irienſis interfuit ſub Iſidoro Hiſpalenſi Archiepiſcopo. Defuncto Siſnando Cintila Rex glorioſus in Regno conſtituitur, in cujus Concilio *Gutumarus* IIII. Irienſis Epiſcopus fuit. Mortuo vero Cintila Receſvindus Rex in Regno elevatur; ſub quo Sindigis Diaconus in voce *Vincibilis* Epiſcopi Eccleſiæ Irienſis V. fuit. Sub Eruigio Rege in Concilio Toletano *Felix* Irien. Eccleſiæ VI. Epiſcopus fuit: & ſub Egica nobiliſimo Principe in Era DCCXXVI. in Concilio Toletano *Ildulfus*, cognomento Felix, Irien. Epiſcopus VII. fuit. Egica defuncto Vitiza ejus filius non bonus ſolium patris aſcendit in Era DCCXXXVIIII. ſub quo *Selvas* VIII. Irienſis Epiſcopus fuit. Vitiza defuncto Rudericus pejor anteriore à Gothis in Regno eligitur, ſub quo *Leoveſindus* VIIII. Irien. Epiſcopus fuit. Tunc ingreſſus eſt Rex Sarracenorum nomine Ta-

Tarich Hiſpaniam. In Era DCCXLVII. & interfectus eſt Rudericus ultimus Rex Gothorum die V. feria in Era DCCXLVIII. cujus corpus ſepultum eſt in Eccleſia in Viſenſe Civitate, ubi ſcriptum eſt ejus Epitaphion: *Hic requieſcit Rudericus ultimus Rex Gothorum.*

4 Tunc Palagius Fafilaz Aſturias invaſit ſub *Emila*, qui Irienſis X. Epiſcopus fuit. Poſtea Regibus nominatis Aſturias obtinentibus, ſcilicet ejus filio Fafila, & Adefonſo Petri Ducis filio, & Froila filio ejus, & Aurelio, & Silone, & Mauregado, & Veremundo, cunctis defunctis Adefonſus Caſtus in Regno eligitur in Era DCCCXXVIIII. Poſt Emilam *Romanus* XI. fuit Epiſcopus. Poſt Romanum *Aguſtinus* XII. Epiſcopus fuit. Poſt Aguſtinum *Honoratus* XIII. Epiſcopus fuit, tempore Regis Adefonſi Caſti. Poſt Honoratum *Indiulfus* XIIII. Epiſcopus fuit. Poſt Indiulfum, *Theodomirus* XV. Epiſcopus tempore Regis Adefonſi Caſti. Sed cum Deus voluit revelari & notificari ſepulchrum Beatiſsimi Jacobi Apoſtoli Theodomiro nobili viro & ſanctiſsimo, notum fuit Regi Adefonſo clariſsimo viro & ſanctiſsimo, & tota ſponte cum ſumma reverentia venit cauſa orationis ad B. Jacobum Apoſtolum, & ibi cum lacrymis & aſsiduis orationibus multa obtulit dona, & tunc cautum ei fecit per Siaoniam, & per Leſtetum, & per Villam Aſtructi ſecus Eccleſiam S. Michaelis, & inde in Tamare: & honorem & dignitatem Irienſis Eccleſiæ B. Jecobo & Theodomiro & ſucceſſoribus ſuis perpetualiter contulit; & poſtea convenerunt ſapientes viri & dixerunt ad invicem quo nomine vocaretur locus iſte: quidam dixerunt *locum Sanctum*, quidam *Liberum donum*, quidam, *Compoſitum telus*, à quo dicitur *Compoſtella*, & qui voluerit dicere Yriam dicat propter Yrin, & qui voluerit dicere Yliam dicat propter filiam Trojani Principis; & qui voluerit dicere *biſriam* dicat propter duo flumina, *Sare*,

Anno 1137 & *Uliam*; & Theodomirus XV. factus est primus Pontifex in Sede B. Jacobi Apostoli, diebus Caroli Regis Franciæ & Adefonsi Hispaniæ Casti Regis. Deinde Adefonsus Castus in Austurias reversus, ut videret se cum Carolo Magno Rege Franciæ, mortuus est.

5 Cui in Regno succesit Ranemirus filius Veremudi Principis nepos suus, filius fratris suæ Froilæ, cujus tempore defunctus est Theodomirus religiosus vir, & succesit ei *Ataulfus* sanctus vir, & ordinatus est secundus Episcopus in loco sancto. Defuncto Ranemiro filius ejus Ordonius elevatus est in Regno: in cujus diebus Ataulfo mortuo, alter *Ataulfus*, bonus vir, consecratus est III. Episcopus: qui accusatus à IIII. servis familiæ Ecclesiæ, Dño. protegente expiavit se tauro feroce relinquente cornua in manibus suis in platea coram Rege & omni populo, & valedicens Regi, secesit in Asturias, & defunctus est. Eo tempore C. naves Normanorum in Gallæciam venerunt, & post triennium ad propria sunt reversæ.

6 Ordonio defuncto filius ejus Adefonsus, vir nobilis & clarissimus, elevatur in Regno: qui cum uxore sua Exemena Regina nobili, & cum filiis suis Garsia, Ordonio, Ranemiro, Froila, & Gundisalvo Diacono, in locum sanctum venerunt, & Ecclesiam mirabilem constrúi præceperunt: qui detulerunt secum suum Capellanum nomine *Sisnandum* de Levana, & ordinatus est IIII. Episcopus in loco sancto, & jam constructam Ecclesiam & bene ordinatam in Era DCCCCXXVII. * II. Non. Maii. consecraverunt Pontifices, Sisnandus ejusdem loci Episcopus, Nausto Colimbrienſis, Eleca Cesarauguſtanus, Argimirus Lamecensis, Recaredus Lucensis, Gomadus Egidan. Theodomirus Visensis, Jacobus Caurienſis: & tam Ecclesiæ quam Pontificibus innumera obtulerunt Rex & Regina munera & dona, & testati sunt Ecclesiæ & Venerabili Episcopo Sisnan-

* 37

nando, & Clericis ejuſdem Sedis. Deinde ſupradictus Siſnandus Pontifex vir religioſus ac caſtus ordinavit omnia bona quæcumque potuit ſcire & intelligere in Eccleſia ſua tam de Clero quam de familia, & de omni bonitate, & etiam fecit Monaſterium *Antealtarium* ſub Abbate Ataulfo, & Monaſterium de Pinario ſub Abbate Guto, ubi nunc eſt Eccleſia S. Martini, & Lovium ad ſuſceptionem pauperum, ubi nunc Eccleſia S. Felicis eſt conſtituta; & ſedes ad ſuſcipiendos pauperes de familia tam viros quam feminas inter turres: & de redditibus Eccleſiæ pro poſſe ſuſtentabat eos. Rex vero cum conjuge & filiis in Aſturias rediit, & tandem ibi mortuus quieſcit. Cujus filius Garſia in Regno eligitur ſub Era DCCCCXLVIII. defuncto Garſia Ordonius frater ejus in regno elevatur in Era DCCCCLI.

7 Tunc Joannes Romanenſis Præſul, qui poſt Beatum Petrum CXXXI, Romanam rexit Eccleſiam, cognita Siſnandi Antiſtitis ſanctitatis fama literas ei per proprium portitorem direxit, ut pro eo B. Jacobum precibus peteret, quatenus ejus protector in iſto & in futuro ſæculo eſſet. Ad quem jam dictus Siſnandus Præſul proprium Sacerdotem nomine Zanellum cum gratiarum actione direxit, etiam & per eumdem Ordonius Princeps eidem Dño Papæ munera & dona tranſmiſit; qui Zanellus per ſpatium unius anni in Romana Curia honorifice moram egit, qui collecta multorum librorum multitudine cum gaudio ad propria rediit. Poſtea vero venerabilis vir ſanctiſsimus Siſnandus Epiſcopus ſenio affectus moritur. Sepultus in pace audita canentium Angelorum multitudine, & dicentium: *Veni electe Dei, & intra in gaudium Domini tui.*

8 Poſt cujus obitum *Gudeſindus* nobilitate probus, dimiſſa militia cum ſæcularibus, totius connubii neſcius, V. in Sede B. Jacobi conſecratur Epiſcopus in Era DCCCCL.

VIII. Ordonius vero Rex Catholicus & othodoxus post assiduas victorias quas de Sarracenis egit, & post diversas populationes Villarum & Urbium ab eo factas, II. Episcopatus primitus elevatos, scil. Mindunienſem, & Legionenſem, & multas Ecclesias restauratas, & ditatas, omni probitate conspicuus *Neumantiæ* ægrotus, Legione moritur. Quo defuncto frater ejus Froila successit in Regno in Era DCCCCL.XII. qui Froila Rex Montanos B. Jacobo dedit. Mortuo *Gundesindo* Episcopo in Sede B. Jacobi Apostoli *Ermigildus* consecratur VI. Episcopus, qui ut fertur, lumbos non habuit præcinctos, et si lucernam ardentem præ manibus habuerit Deus novit: cujus œconomus à quadam vidua VIII. filios habentem, vaccam tulit, & coquinæ cæcidendam dedit: quæ vidua cum lacrymis ad pedes Pontificis se projecit, sed nullam misericordiam consequuta est: de cujus carne primo morsu accepto strangulatus miserabiliter obiit.

9 Froila defuncto Adefonsus supradicti Ordonii filius Regni gubernacula susceptit, quæ tenuit annis VI. mensibus VI. & assumpto Monachali habitu apicem regiminis sponte sua reliquit fratri suo Ranemiro, sicut ordinatum fuerat sub Era DCCCCLXVIII. Cujus tempore Abdirahaman Cordobensis Rex cum omni exercitu suo fugatus & victus est. Qui rex ante accesserat ad B. Jacobum causa orationis, & obtulit ibidem Vota usque in Pisorga, ut singulis annis redderent censum Apostolicæ Ecclesiæ, & Deus magnam dedit ei victoriam. Post Ermigildum *Sisnandus* jam Diaconatus ordine functus, Menendi Comitis filius, in ordine in loco sancto VII. consecratur Episcopus. Hic nobilibus ortus natalibus cum parentum celsitudine divitiarumque opulentia eminentius extolleretur, sui ordinis immemor, & canonicæ censuræ expers cum Rege Sancio accepto consilio propter hostilitatis diram sævamque in-

incursionem Normanorum, ac Frandensium prædarum dispendio Gallæciam sæpe afficientium, ne forte beatissimi Jacobi Apostoli venerabile corpus ab illorum hostium occupatione subito caperetur, largita architectis munificentia, ac plebibus labori implicitis, circumquaque eum locum sanctum mœnium, turriumque munitione ac profundis vallorum fossis aqua circumfusa, ut locus sanctus tutus esset, summopere cingi præcepit. Sed cum nimium sæcularis & potens erat, familiæ Ecclesiæ suæ oppressione imposita, ut sua Palatia & Monasteria alia, Cinienſem ac Superatum, Canetamque strenue conderent, ast opes Ecclesiasticas male distrahendo parentibus incunctanter & immoderate largiretur & cum cuncta Regi Sancio nota fierent, sæpe ab eo, & à Dominis loci Sancti monitus fuit ut resipisceret, & se emendaret; sed quia superbus & alti sanguinis erat, emendari contempsit. His regiæ clementiæ revelatis, illum cepit Sancius Rex, tenerique præcepit: cujus loco sanctissimus vir, & illustri cognatione progenitus, *Rodesindus* in Sede Apostolica VIII. levatur Episcopus.

10 Sanctius vero Rex multas Ecclesias & Villas & Castella populatus est. Prælia multa gessit, & victor extitit; sed cum Portugalensis regionis Comitibus sub juramenti vinculo firmæ pacis fœdus constituit, quidam Gundisalvus Consul inter cetera diversarum epularum fercula, pestiferi veneni poculo infecta, paravit insumendam escam, & fraudulenter direxit: qua sumpta venenum se sumpsisse persensit; sed cum Legionem tenderet in via moritur, & in Monasterio de *Castrello* uxor sua Dña. Regina Gudo in ripa Minei eum honorifice sepelivit, ibique cum aliis Deo vota efficitur. Sed cum die Sabbati assidue deprecaretur Deum ante Altare stans, ecce Sanctius Rex vir suus præsentatur ei duabus catenis vinctus, & à duobus diabolis tentus, qui dicit ei: Benefacis, & persevera. Sic fecit ipsa

per

per XL. dies, & in jejunio & in fletu, & in eleemosynis largiendis; & post XL dierum spatium cum ipsa altero Sabbato recitaret, & stans ante altare, iterum vir suus descendit ante eam vestibus albis indutus, & pelle quam cuidam Sacerdoti ipsa pro ejus anima dederat, cœpit se gloriari, quia jam liberatus erat à potestate diabolica, & dixit multa de paradiso & inferno: sed cum ipsa voluit eum amplexari, & non valuit, partem pellis tulit, qua delata ad Monasterium S. Stephani de Ripa de Sili tantum invenerunt minus de pelle Sacerdotis, quæ ab ipsa Regina ei fuerat data, quantum ipsa detulit ad Monasterium, vidente Abbate & cunctis Monasterii fratribus: & hoc fuit magnum miraculum.

11 Ad obitum Regis Sisnandus solvitur, & in vespere natalis Dñi ad B. Jacobum venit, indutus armis & thorace, & nescimus utrum ante altare orationem fecerit, an non: Sed tracto ense violenter intravit dormitorium, ubi Rudesindus Episcopus cum aliis Dñis & senioribus dormiens jacebat: sed cum spiculo ensis coopertorium in parte levaret, Rudesindus Episcopus vir sanctus expergefactus & timidus, maledixit ei dicens: Qui gladio operabitur, gladio peribit: & elevatus abiit ad Monasterium suum Cellæ novæ, & ibi quievit usque ad obitum suum. Tunc Sisnandus tumidus & elevatus ad propriam rediit sedem, & cum ibi moraretur, die mediante XL. Dñica, ecce ante eum venerunt nuntii dicentes, quod Normani, & Frandenses, & gens multa inimicorum veniens de Juncariis volentes ire ad Iriam, quoscumque homines & mulieres in itinere inveniebant, ducebant captos, & terram vastabant & prædabant. Quo audito Episcopus Sisnandus, ut insanus armis indutus, cucurrit post eos usque in Fornelos, & intrans per medias acies cecidit.

12 Post obitum Santii filius ejus Ranemirus quinquen-

nis

nis puer in throno ſublimatur regio in Era M. V. Hic cum Paganis pacem habuit, corpus beatiſsimi Pelagii Martyris poſtulans: quod receptum in maximo honore thecis argenteis tectum recondere præcepit. Mortuo Siſnando *Pelagius* Lucenſis Epiſcopus Ruderici Comitis filius in locum ſanctum VIIII. à dominis & ſenioribus rogatus adducitur, qui ſæcularis & non plene ſcientiæ conſcius majores ab honoribus dejiciens, juvenes & paſtores honoribus cœpit ſublimare, ſpreta ſenum ſapientium ſocietate, & honores & dignitates Eccleſiæ cœpit deſtruere, & ad nihilum reducere. Sed cum Comites & poteſtates Gallæciæ patrem non bene rectum, nec filium flore juventutis adultum erga ſe amicos non ſenſerunt, tunc accepto conſilio Veremudum juvenem Ordonii Regis filium quondam apud inclytam B. Jacobi urbem educatum, in regiminis excellentiam ſublimare conantur, in Era MXX. Hic Eccleſiam S. Benedicti in terra noſtra propria Eccleſiæ noſtræ cum familia Sedis fecit, & alia multa non incongrua geſit: qui Veremudus Rex accepto majorum conſilio prædictum Pelagium Ruderici Comitis filium à Sede projecit, & in loco ipſius *Petrum*, cujuſdam Martini filium, Monaſterii *Moſontii* ſapientem Monachum Antealtaris archiſterii Abbatem venerabilem, & honoratum, à cunctis ſenioribus loci ſancti digne electum X. Epiſcopum in Sede Apoſtolica conſecrari præcepit; qui honores & dignitates, & familias Eccleſiæ, & reddidit, & vota & omnem honorem, & bonum ſtatum rectum reduxit. Sed cum Ranemirus Rex hæc omnia audiſſet congregato omni exercitu diſpoſuit ſe venire ad Gallæciam. Quo audito à Veremudo Rege & ipſe adunavit totam Gallæciam, & ſimul de utraque parte convenerunt ad Portellam de Arenas juxta Montem roſum, & dimicaverunt ibi, & poſtquam dimicaverunt, & fuerunt ſeparati, Ramirus rediit in Legionem & poſt XV. ſui regiminis annos vi-

vitam finivit. Veremudus vero profectus est antea ad Almezor Regem magnum Ismaelitarum, & cum Rex audisset obitum Ramiri, vocavit Veremudum, & petivit ei, ut si suo adjutorio posset recuperare Regnum suum, quod daret ei aliquod servitium & concessa innumera paganorum multitudine restituit eum in regno suo.

Ante Prologum Historiæ Compostellanæ, duo sunt in Codice membranaceo folia: secundo vacante, in primo sequens scriptum

CHRONICON.

IN Era CCCC. cœperunt Gothi regnare usque in Eram DCCXLVII. qui per CCC. & L. II. annos & menses quatuor, & dies quinque Hispaniam obtinuerunt, donec ingressus fuit transmarinus dux Sarracenorum nomine Taric, qui Roderico ultimo Rege Gothorum die V. Feria, hora VI. Era DCC. XL VIII. interfecto, fere totam Hispaniam armis cepit, & tunc Sarraceni in Asturiis annos V. regnaverunt. Postea *Pelagius* expulsis inde Sarracenis annos decem & novem regnavit. *Fafila* vero post eum annos duos, menses sex regnavit. *Adefonsus* annos X. & novem, mensem unum, & diem unum regnavit. *Froila* annos XI. menses quinque, & dies XX. regnavit. *Aurelius* annos sex, & menses sex regnavit. *Silo* annos novem & unum mensem, & unum diem regnavit. *Mauregatus* annos quinque & menses sex regnavit. *Veremundus* annos tres & menses sex regnavit. *Adefonsus* annos LII. & menses quinque, & dies XIII. regnavit. *Ranemirus* annos quinque & menses VIII. regnavit. *Ordonius* annos decem & septem regnavit. *Adefonsus* annos XL. regnavit. *Garsea* filius ejus annos tres & mensem unum regnavit. *Ordonius* frater ejus annos novem & men-

menſes VI. regnavit. *Froila* annos VI. & menſes ſex regnavit. *Adefonſus* annos decem & novem, & menſem unum regnavit. *Ordonius* annos quinque & menſes ſeptem regnavit. *Sanctius* annos XII. regnavit. *Ranemirus* filius ejus annos XV. regnavit. *Veremudus* Ordonii filius annos decem & ſeptem regnavit. *Adefonſus* filius ejus annos XX. & novem regnavit. *Veremudus* filius ejus annos novem regnavit.

2 *Fredenandus* annos XXVII. regnavit, qui in vita ſua cum uxore ſua nomine Sancia Regis Adefonſi filia, ad quam Regnum pertinebat, ipſum Regnum inter tres filios ejus, Sancium, ſcil. Adefonſum, Garſeam diviſit. Et Sancio primogenito totam Caſtellam cum Aſturiis S. Julianæ, & cum Cæſarauguſta Civitate, & cum omnibus ſuis appenditiis, quæ tunc Sarraceni obtinebant, unde tum temporis ipſi Mauri tributum annuatim illi Fernando reddebant, in proprium rediit. Adefonſo vero Legionem cum Aſturiis, & Regno Toletano, quod tunc ſimiliter Sarraceni obtinebant, ſed tributum illi annuatim inde reddebant, tribuit. Garſea autem natu minori Gallæciam cum Portugalia & Iſpalenſem Regionem cum Civitate Badalioth, in propriam hereditatem conceſsit, licet tunc temporis à Sarracenis poteſtative tenerentur, qui ſupradicto Regi, ſcil. Federnando, ſicut Cæſaraugûſtani & Toletani, tributum annuatim perſolvebant. Omnia vero totius Regni Monaſteria ſuis duabus filiabus, Urrachæ, ſcil. & Geloiræ, hereditario jure tenenda & poſsidenda conceſsit. Regno ita diviſo & unoquoque fratrum ſuam partem jam tenente, Sancius primogenitus frater cum duobus fratribus ſingulis vicibus pugnavit, & bello captos, alterum ſcilicet Adefonſum, Toletum; alterum vero, ſcilicet Garſeam, Iſpalim cum omnibus ſuis militibus in exilium abire permiſit. Regno ita acquiſito, & ſuo juri ſubjugato Urracha ſua germa-

na magni consilii femina, cum quodam Comite nomine Petro Ansuriz cum aliis suis proceribus in Zamurensi Civitate ei rebellavit. Hoc audito Sancius Rex totius Regni sui posse congregato, Scemuram inauspicato obsedit. Dum ille in Castris suis moraretur, quidam miles Scemurensium Civium consilio & machinatione ab urbe exivit, & eum in Era M. C. X. die sabbati, proh dolor! proditorie interfecit. Regnavit autem menses VIII. & XXV. dies.

3 Eo mortuo Adefonsus ejus frater, qui ab illo in exilium Toletum expulsus erat, inde rediit, & fere totum Regnum patris sui sua strenuitate acquisivit. Quo audito frater ejus Garsea qui in exilium Ispalim abierat, ad fratrem suum Adefonsum, qui ut dictum est, Regnum acquisierat, cum magna festinatione infortunate remeavit. Ipse enim Adefonsus suæ sororis Urrachæ consilio eum captum Feria IIII. idus Februarij Era ICXI. in carcere retrusit, & usque ad mortem eum ibi tenuit. Est autem mortuus ille Garsea die VI. feria XI. kl. Aprilis Era ICXXVIII. ad cujus sepulturam fere omnes Hispaniæ Episcopi & Abbates Legionem convenerunt, & eum honorifice regio more sepelierunt.

Cardinalis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Rainerius qui postea in Papatum promotus fuit, Concilium ibidem celebraverat: cui Rex Adefonsus cum Comitibus & Principibus Hispaniæ, & ut supra dictum est, cum Episcopis & Abbatibus interfuerat. Fuit autem Adefonsus Rex vir illustris & magnæ potentiæ & quasi magni consilii Angelus, & Catholicus, qui per sapientiam & strenuitatem suam totum Hispaniarum Regnum suo juri subjugavit, & terram Sarracenorum citra marinam tandiu inquietavit, donec partem ejus, scilicet *Toletum*, cum aliis multis Civitatibus & Castris suo regno adjunxit. Aliam vero partem tributariam sibi reddidit. Regna-

gnavit autem annos XLII. & in festivitate Beatorum Apostolorum Petri & Pauli in Era MCXLVII. debita naturæ in Toletana Civitate persolvit, in cujus obitu omnes Hispaniarum Comites, Principes, & Potestates, quos ipse in expeditione super Sarracenos convocaverat, milites quoque & pedites totius Regni ejus pariter interfuerunt. Illo autem mortuo filia ejus Urraca legitima ab eo genita totum regnum Hispaniæ obtinuit, quia ipse masculam prolem quæ sibi in Regnum succederet non habebat. Regnavit autem tyrannice & muliebriter X. & septem annos, & apud Castrum *Saldaña* VI. idus Martii in Era MCLXIIII. in partu adulterini filii vitam infelicem finivit. Filius autem ejus A. nomine à Reimundo Burgundiæ Comite Palatino, quem Rex A. à Burgundia in Hispaniam venire fecerat, & cui totum suum Regnum jurejurando pollicitus fuerat, legitime generatus eam post ipsa invita regnavit. Erat autem parvæ ætatis cum regnum adeptus est, quia XX. & unum annum solummodo habebat.

Post modicum spatium vacans, statim sequens Archiepiscoporum catalogus:

Primus Archiepiscopus Didacus.
Secundus Berengarius.
Tertius Petrus Eliæ.
Quartus Bernardus.
Quintus Pelagius Camundus.
Sextus Martinus.
Septimus Petrus Gudestey.
Et inter hos duos fuit Fernandus dictus Cortes, electus & numquam confirmatus.
Octavus Petrus Suerii.
Nonus Petrus Muniz, qui est quartus Petrus.
Decimus Bernardus Secundus.

Hic explicit MS. Salmant. Reliqua alterius calami & atramenti.

Undecimus Joannes primus.

Duodecimus Egeas primus, qui rediens à Romana Curia unde ipsi provisum fuerat ante quam limina Ecclesiæ attingeret apud Montem Pesulanum diem clausit extremum.

Tertius decimus Gundisalvus primus.

Quartus decimus Rodericus primus de Ordine Prædicatorum.

Quintus decimus Rodericus secundus.

Recentioris manus sequentia:

Sextus decimus Berengarius secundus, Ordinis fratum Prædicatorum, Sacræ paginæ professor de regno Franciæ diœcesi Rutensi oriundus, cujus vitam inclytam & actus mirabiles sub compendio descriptam in I. folio libri hujus reperies, & principaliter quantum ad illa quæ per ejus industriam Primatiæ Compostellanæ & utilitatem totius Gallitiæ fuerint divinitus operata, qui annis quatuordecim Sanctam Sedem Compostellanæ Ecclesiæ admirabiliter rexit.

Decimus septimus Joannes.

Decimus octavus Martinus secundus, & fuit genere nobilium de Grez, & fuit electus in concordia per viam Spíritus Sancti: & quia Ecclesia erat reservata, fuit sibi provisum per Dñm Papam Benedictum.

Dñs. Joannes, qui fecit Castellum Ripæ fortis.

Dñs. Rodericus Ordinis Prædicatorum, & est sepultus in Monasterio Sanctæ Mariæ Bonæ Vallis.

Dñs. Rodericus Patronus, qui multa bona acquisivit Ecclesiæ Compostellanæ.

Dñs. Joannes de Limia.

Dñs. Martinus de Grez.

Dñs.

Dñs. Petrus.

Dñs. Gundiſalvus ſecundus.

Dñs. Gomezius Manrique, qui ſe & Eccleſiam bene rexit & populum ſibi commiſſum.

Dñs. Sugerius oriundus de partibus Toletanis.

Dñs. Alfonſus de Moſcoſo, Doctor in Decretis.

Dñs. Rodericus bonæ memoriæ frater iſtius ſupradicti Alfonſi, qui Eccleſiam Compoſtellanam rexit quatuordecim annis cum dimidio, qui obiit vigeſima ſexta diei menſis Aprilis Era Domini MCCCLXXXII.

Dñs. Joannes Garcias Manrique.

Dñs. Lupus de Mendoza, qui fuit alias Epiſcopus Mindonienſis.

Dñs. Alvarus de Hiſorna, qui fuit Epiſcopus 1. Mindonienſis. 2. Legionenſis. 3. Conquenſis, & deinde Archiepiſcopus Compoſtellanus.

Dñs. Rudericus de Luna.

Dñs. Alfonſus de Fonſeca, I. Hiſpalenſis, deinde Compoſtellanus, mox à Paulo II. eo renitente ad Compoſtallanam Eccleſiam translatus eſt: quam per varios caſus & multa diſcrimina rerum ultra X L. annos adhuc rexit.

Item Dñs. Alfonſus de Fonſeca ejus Conſobrinus de Eccleſia Hiſpalenſi ad Compoſtellanam translatus, in I. anno captus fuit per Bernardum Joannis in Villa Doncia anno Dñi. 1465.

RERUM NOTABILIUM Elenchus.

A

Abilensis Episcopus. pag. 323. y 536.
Adefonsus VI. 17. 23. 42. 65. 67. 94. Obiit. 96. 114.
— VII. Gallæcia ei ab Avo concessa. 95. Ætas, *ibi*. Ordonius nutritor. 105. In Regem Gallæciæ unctus. 120. Ejus ad Epum. Compost. epistolæ. 209. 596. Compost. Rex salutatur. 211. A Compostella expulsus. 213. Ejus cum Matre concordia. 225. Discordia. 333. Arma sumit benedicta. 396. Ejus cum matre concordia. 420. Ei succedit. 432. Pecuniam ab Episcopo Compost. extorquet. 448. 494. Fit Canonicus Compostel. 458. Castrum S. Georgii donat. 460. Ejus Epistolæ. 469. Uxorem ejus propinquam esse non constat. 497.
— Aragonen. Rex. 98. 116. 122. 128. 140. 143. 150. 164.
Aimericus Card. Rom. 480. 526. 584.
Alamir. 387.
Alcala. 273.
Almeria. 301.
Almostam Rex Saracenorum. 291.
Alvernia. 268.
Amaea. 254.
Amaranti. 175.
Ambas mixtas. 106.
Anacletus Antipapa. 509. 512. 550.
S Anastasia, villa. 441.
Angliacensis Abbas. 313. 324.
Anglici Piratæ. 134.
De Angos, prælium. 122.
Angulanæ valles. 272. secundo.
Antealtaria Monast. 10. 507.
S. Antoninus. 188.
Aonios, insula. 197.
Aquamanilis. 489.
Arca. B. Jacobi. 191. 594.
Archilinos. 440.
Archos. 476.
Arelatensis Civitas. 301.
De Argalo Ecclesia. 472.
Aria, villa. 188.
Arias Perez. 102. 107. 120. 131. 156. 335. 382. 389. Genus & mores. 475.
Arouca, insula. 197.
Arros. 81. 376.
Astorica. 77. 128. 154. 433.
— Astoricen. Eps. 308. 321. 352. As-

Asturia. 298.
Ataporca. 162.
Avegundo. 73. 188.
Aumentaria. 73.
Auriens. Epſ. 79. 147. 274.
Autares Caſtellum. 170. 331. 334.
Auterium pullorum. 42. 249.
Auxenſis Eccleſia. 43. 298.

B

BArbarios, villa. pag. 73.
Baſtavales, villa. 287.
Belvacum. 214.
Benviver, villa. 71.
Bern. Tol. Archiep. 74. & ſeq. 116. 138. 163. Ejus epiſt. ad Compoſt. 173. Altera ad Epos. Gallæciæ. 183. Altera ad Compoſt. 184. Altera. 190. Conſecrat Brac. 250. De Compoſtellano conqueritur. 274. 404. Obiit. 420.
Bernaldus, Theſaurar. S. Jacobi. 391. 449. Fit Cancellar. Regius. 462. 487. 551. 532. 551. Obiit. 561.
Biſancos. 75. & ſeq. 374.
De Biſontio, Steph. 292.
Biti, Caſtrum. 97.
Ade Boine. 59. 188.
Boſo, Card. R. 273. 317. 320. 322. [illegible] 380. Alter. 571. 580.
Bovadella, villa. 187.
Bracarenſis Metropolis. 258. 275. 278.
— Bracar. Archiep. Vide *Mauric.* & *Pelag.*
Branderitium. 61.
Budanenſe, Monaſt. 187.
Burdinus, Antipapa. 186.
Burgenſis Eps. 30. 43. 77. 116. 415.
Burgos, Civitas. 157. 168. 270. 281. 561.
Burgundiæ Dux. 289.

C

CAçavelos, burgum. 64. & 436. 479. 498.
Caeſar Auguſta. 262. 582.
Caldas de Cuntes. 189.
Caliſtus Papa. 209. 270. 275. 284. 309. Obiit. 415.
Calix Aureus. 488.
Calogo, Monaſt. 188.
Callario, villa. 188.
Campanæ. 426.
Campaniæ territor. 43. 63. 69. 590.
Caneda. 189.
De Canogio, Eccleſia. 58. 493.
Canonici Compoſtellani. 55. Facti Epi. 145. 498. Archiepiſcopi & Rex facti Canonici. 340. Auxilia petunt ab Italia ad opus Eccleſiæ S. Jacobi. 401. 544.

Carantonia. 175.
Caratiæ rupes. 272. ſecundo.
Cardinales Compoſtellani. 33.
— Cum Mitris. 93.
Carrecedello. 189.
Carrion. 130. 154. 157. 223. 299. 487. 496. 531.
Carrion. Prior. 266. 272.
— Sacriſta. 272. ſecundo.
Carrion. 62.
Caſtella territorium Gallæciæ. 228. 246. 315.
Caſtellani. 129. 150.
Caſtrum Minei. 99. 126.
Caturnicenſe Monaſt. 44.
Cendam. 387.
Cercedello, Monaſt. 464 469.
De Ceſuris, Pons. 119.
Cheruſa, villa. 186.
S. Chriſtina de Noya. 73.
Cinienſe Monaſt. 88. 91.
Cira. 329. 347. 435.
Circitellum. 72. 85. 185.
Cirquites, villa. 387.
Cirues, villa. 72.
Citragonium. 272. ſecundo.
Clauſtrum. 545.
Clemonium. 44.
Cluniac. Abbas. 274. 275. 284. 288. 318. 524. 579.
— Camerarius. 313.
Cluniacum. 20. 45. 283. 346.
Cluſenſis Abbas. 139.
Compoſtellæ initia. 8. Muro & Turribus munita. 15. Villa Burgenſis dicta. 48. Ejus hereditates. 85. Donationes Reginæ U. 125. Adquiſitiones Epi. 185. Vide *Eccleſia.*
Compoſtellanorum conſpiratio. 217. 228. Excommunicati. 219. Inſulam occupant. 325.
Concilium Burgenſe. 578.
Carrionenſe. 75. 497.
— Claromontanum. 20. 268.
— Compoſtell. 308. 359. 395. 417. 427.
— Apud S. Facundum. 323. 339.
— Fuſellenſe. 17.
— Lateranenſe 11. 598.
— Legionen. 78. 190. 557.
— Palentin. 172. 182. 482. Ejus decreta. 484.
— Remenſe. 276.
— Toloſanum. 273. 320.
Conimbric. Eps. 410. 441. 492.
Cordarium. 18.
Cornaria penna. 109. 218. 443. 476.
Corneliana, villa. 39. 145. 264.
Crendes. 188.
Crevia, inſula. 197.
S. Cucufates. 38.
Curbeillon. 188.
Curvus, Pelagius. 505.

D

DAdin, villa. 70. lin. ult.
Data, villa. 126.
Daravus. 132.
Dayan, villa. 387.

De-

Dena, villa. 171. 174.
Deus dedit, Card. 267. 268. 273. 317. 337. 414. 422. 425. De ejus casubla. 425.
Deza. 315.
S. Dominici Civitas. 272. secundo.
Dorma, villa. 387.
Dormiana, terra. 304.
Duellum. 313.

E

Ecclesia B. Jacobi. 8. Amplificata. 10. A Mauris diruta. 14. Restaurata. 15. Villicis tradita. 18. Soli Papæ subjecta. 21. Altaria consecrata. 53. Ejus Canonici. 55. Exaltati in Episc. 145. Igni tradita. 229. Metropolitana facta. 293. A prava servitute liberata. 465. 510. Ejus claustra. 473. Personarum immunitas. 530.
Emeritensis Metrop. 282. in Compostell. trasfertur. 289. Bulla. 292. 402. Civitas S. Jacobo donata. 486.
Enricus Portug. Infans. 517. 585.
Episcopi. Vide *Irienses.*
Erens, villa. 175.
Eruedinum, Villa. 70.
De Escalata, Monast. 463.
S. Eulalia in Iria. 59.
— Villa. 387.
Ex-Episcopus. 28.
Extrema Durii. 130.

F

S. Facundi Ab. 116.
Farensis, pagus. 71.
Farum. 440. 506. vide *Phar.*
S Felicis Card. Compost. 261. 267.
Figariola, villa. 174.
Figucirola, villa. 125.
Flamia, Insula. 197.
Flandrensis Comitisa. 321.
Forno, villa. 188.
Francia. Ibi Compostellani studiorum causa missi. 346.
S Fructuosi translatio. 36.
Fulco, Petrus. 290. 394. 401. 441. 490. 509. 567.
Fulim, villa. 72.

G

Galera biremis 199. 301. 424. 527. & seq.
Gallæci. 152. 161. 210.
Gallæcia, multa à Saracenis mala passa. 197.
Gandera, villa. 387.
Garcio, Petrus. 389.
Gatus, machina belli. 444.
Gelasius Papa. 258. 260 263.

Gelmirez, Didacus ejus Parens. 19. 254. Ejus fratres Mun. 105. 133. 188. Gund. 215. 232. Canonicus Compostel. 20. Vicarius Præpositus. 20. Iterum. 24. 255. Romæ ordinatus in Subdiaconum. 27. Electus Episcopus Compost. *ibi.* 255. Portugaliam adit. 35. Pallium obtinuit Romæ. 42. Altare S. Jacobi renovat. 51. Pontificalia erigit Palatia. 59. 307. 372. Plures renovat Ecclesias. 59. Proditione captus. 105. Ejus opera in Cathedrali. 137. Ejus Sermo. 158. Alia exortatio 165. Ejus decreta. 176. Ejus opera. 186. Naves construit. 198. A Conciliorum Conventu belli tempore solutus. 202. Tunica & Stolla in quotidiana conversatione ei à Papa indulta. 203. Ejus nepos P. 215. 232. 235. 261. 346. Compostella ei adversa. 214. 231. Consuetudines Ecclesiarum Franciæ in suam traxit. 255. De translatione Metropolis Bracarensis cogitat. 258. 275. 278. Regem Adefonsum VII. baptizavit, & in Regem unxit. 271. 445. 519. 580. Emeritensem Metropolim in suam optat transferre Ecclesiam. 278. Obtinet, & *Legatus* Apostol. efficitur. 290. In Portugal. proficiscitur cum exercitu & cum Regina. 325. Ab ea iniquissime capitur. 327. 341. Ejus cum Regina amicitia 349. 201. 384. Mira Dei providentia circa Archiep. 360. & seq. Aquam conduxit à longe. 369. Multa donat Ecclesiæ 379. Legatio Pontificia confirmata. 385. 394. Ejus cum Toletano discordia. 403. Compostellanos urget ad justitiam. 413. Expeditionem adversus Saracenos indicit. 428. Cancellarius & Capellanus Regis 462. Falso Romæ accusatus. 489. In eum conspirant Compostellani. 569. Eis indulget. 581.

Geloira Comitisa. 70.

— Infans 61.

S Georgi, Castellum. 200.

Genua, Civitas. 198. 301. 521.

Girardus Bracar. Archiepiscopus. 36. 89.

— Canonic. Scriptor. 252. 265. 269. Romam petit. 272.

Goegildum, villa. 40.

Godegildus. 59.

Gralial, villa. 63.

Gralliaria. 444.

Granatensis Episc. 225.

Grandal. 175.

Gronium. 265. 281.

Guido Car. 557. 567. & 570.

Gui-

Guillelmus, Aquitaniæ Dux. 319.
Guldreganes. 387.
Gundesindus Canon. 170.

H

HEliæ, Petrus. 55. 394. Decanus & Card. 475. 551.
Henric. Angliæ Rex. 522.
— Portug. Infans. 517. 585.
Hierosolymit. expeditio Hispanis vetita. 88.
— Patriarcha. 309. 523.
Hispalis. 301.
Honesti Castellum, ædificatum. 15. 73. 304. & seq.
Honorius Papa II. 425. 430.
Hospitale S. Jacobi. 53. 472. 481.
Hugo Canonicus Compostellanus. 28. 34. 42. 146. 252. Electus Eps. Portug. 147. Romam petiit. 202. 278. Regreditur. 298. 379.
Humbertus Card. R. 491. 496. 499. 526.
Humiliatorium. 41.

I

ILdaria. pag. 475.
Innocent. II. Papa 509. & seq. 521. 549. 561.
Iria. 6. Ibi occisus Eps. 16. Municipium. 48. 205. 245. 254. Naves construit rostratas. 301. Ejus Palatia. 373.
Irienses Episcopi. 7. Theodomirus 9. Adaulfus I. & II. *ibi*. Sisnandus I. 10. II. 13. Gundesindus. 11. Ermegildus. 12. Pelagius I. 13. II. 14. Petrus I. 14. II. 17. Vimara. 15. Instruarius. *ibi*. Gudesteus. 15. 373. 548. Didacus I. 16. 23. 254. 305. 544. II. Vide *Gelmirez*. Dalmachius. 20. 257. Cresconius. 305. 543.
Irienses viri. 133. 199. 302. 325.
Isi, fluvius. 305. 315.
— Castellum. 315. 322.

J

JAca. 265. 298.
— Eps. 268.
Jacobi Alphæi caput. 221.
S. Jacobus: ejus corpus Hispan. translatum. pag. 6. Revelatum. 8. Ejus Altare renovatum. 51. Solis patet Card. & Episc. 94. Vide *Ecclesia*. Miraculose Saracenum incolumitati restituit. 355.
Judices Gallæciæ. 506.
S. Julian. villa. 387.

Juvia, flumen. 80.
Juramenti caſſatio. 316.

L

LAbordenſis, Civitas. 298.
Lagartones. 73.
Lagaztone. 72.
Lanciata, vel Lanchata, & Lanzada. 133. 330.
Lanioſum, Caſtellum. 327.
Laonia, Inſula. 304.
De Lara Comes. 270. 518.
Laſcurrenſis Eps. 274. 276. 298. 322. 597.
Lavacencos. 81. 375.
Laurentius Canonic. 202.
Lauros, mons. 197.
Ledeſma. 189.
Legio, Civitas. 95. 209. 217. 223. 275. 432.
Legion. Eps. p. 63. 64. 116. 139. Depoſitus. 498. 519. 529. 566.
Lendicos, villa. 498.
S. Leocritiæ Eccleſia. 59. 188.
Leodium. 522.
Lerez, Villa. 146.
Limia. 204. 328.
Loix, villa. 188.
Lotharius Imperator. 522. 524.
Lovium, Monaſt. 10.
De Lua. 59.
Lubre, villa. 548. 559.
Lucenſis Civitas. 121. 124. 208. 433.
— Epiſcopus. 182. 264. 359. 385. 529.
— Metropolis. 288.
Ludovicus Galliæ Rex. 522.
Lupariæ Caſtrum. 109. 126. 204. 227. 443.
Luſtris, villa. 420.
De Luto. 60. 132. 431.

M

MAcenaria, Portus. 217.
Magalonenſis Eps. 28. 320.
— Civitas. 262. 265.
Major, Comitiſa, uxor 2. Com. Petri. 99. & ſeq. 186. 188. Ejus nomen. 190. 213. 475. & ſeq.
S. Mames. 64.
Maranes, villa. 174.
Marin, villa. 174.
Maurianum. 47.
Maurin, villa. 69.
Mauritius Bracar. 145. 184. Legionenſem invaſit Eccleſiam 185. Caput Jacobi Alphæi attulit in Hiſpan. 221. Antipapa. 259. 259.
Mellidium. 211.
Mindunienſis Eps. G. 75. M. 146. 201. 225. 432.
Mitræ Card. Compoſt. 93.
Monaſteria hominum & feminarum. 34.

Moneta S. Jacobi. 65. 495.
Monetæ. 272.
Monſgaudii. 54.
Monſontio. 560.
Mons Peſúlanus. 273.
Mons ſacer. 73. 85.
Montanos, territorium. 18. 200. 396. 461. 588.
Morabitini. 291.
Moralias, villa. 73.
Morlanum. 272. 283.
Moſiacum. 44.
Munia. 70. 174.
Munio Scriptor. 30. 31. 146, 152. Electus Eps. Mindun. 144. Ejus pactum cum Compoſtell. 201. 375. 378. & ſeq. 557.

N

NAjara. 128. 143. 265. 268.
Navarra. 298.
Naves. Vide *Galera.*
Nemauſum. 273.
Neorma, villa. 72.
Nevar, & Nevara. 59. 420.
Noya. 419.
Nuptiæ inceſtæ. 91. 98.

O

OCtarium, villa 70.
Ojames. 187.
Olarios, villa. 175. 188.
Olisbona. 360.
Olorenſis Civitas. 298.
Olveira, villa. 72.
Orcilion, Caſtrum. 123. 329.
Ordonius Rex. 291.
Oteres. Vide *Autares.*
Ova, villa. 72.
Ovar, villa. 71.
Ovetenſis Eps. 225. 498. 529.
Ovetum. 124.
Oxomenſis Diœces. 63. Eps. 139.

P

PAlatia. Epiſc. 59. 307. 372.
Palentia. 272. 597.
Palentin. Eps. 116. 139. 163. 270. Vide Conc.
Pampilona. 265.
Pampilonenſis Eps. Petrus. 57. 298.
Papia, Civitas. 401.
Paratella. 59.
Patroni Eccla. 59. 186. 373. 505. Reſtauratur. 546.
Paturnello. 59.
Pauſata, villa. 70. 72.
S. Pelagii Abbas. 235.
Pelag. Brac. Arch. 250. 264. 340. à Regina captus. 380. 528.
Petrus Eroilaz Comes de Travâ 70. Ejus cupiditas. 71. Cuſtos Adef. VII. 97. 205. Ejus

donatio. 174. 188. 477. Pactum cum Epo. 189. Ei machinationem Reginæ aperit. 195. 205. Filius erat Spiritualis Epi. & compater. 205. Regina eum, & filios vinculis mancipavit. 382. Ejus sacrilegium. 414. Obitus. 477. Ejus filii Froila 70. Veremudus. 190. 356. 441. Ferd. 190. 217. 249. 517. 558. Garsias. 505. 506. Roderic. 501. Ejus filia. Vide *Ildaria*. Ejus soror. 174. Visclara. 188. Vide *Munina*. Ejus uxor vide *Major*, & *Urraca*.
Petrus Gundisalvides, Comes de Lara. 270.
Pharum, Castellum. 356.
Pianela, villa 174.
Pilonium. 61. 186.
Pinarium, Monast. 10. 53. 231.
Pisa Civitas. 198. 301. 424.
Pisata. 187.
Pistomarcos. 254.
Plantata. 63.
Podium. 273.
Pontius Abb. Cluniac. 270. 284. 337.
Portal, villa. 71.
Portas, villa. 188.
Portaticum. 61.
Portugalensis Eps. 528. Vide *Hugo*.
Pravella, villa. 73.
Pretia rerum. 533.
Pullorum auterium. 42. 249.

Q

QUeyxido, villa. pag. 387.
Quintalna, villa. 70.

R

RAnerius Cardinalis. 24.
Ranetæ Castellum. 314.
Raymundus Galliciæ Comes. 18. 20. 59. 60. 255. Obiit. 64. Ejus laudes. 458.
Remense Concil. 275. 525.
Roboredo. 479.
Romarizium, villa. 70.
Rosus, Mons. 315.
Rozuan, Ecclesia. 420.
S. Rudesindus. 13.
Rus, villa. 174.
Ruvium, villa. 70.

S

SAlagia. 75. & seq. 374.
Salernitanus Medicus. 269.
Salmant. Eps. 250. 341. 379. 409. 430. 498. & seq. 542. 562.
Saltenses. 197.
Salvara, insula. 197.
Sancia, soror Imperatoris. 461.

San-

Sancius Regis A. Fil. 67.
Santellas, villa. 189.
Saracenorum Nuntii adeunt Compostellam. 350.
Sari Ecclesia. 546.
De Sarria Comes R. 209. 201. 502.
Sauardes. 548. 559.
Sautum longum. 70.
Secobia. 250.
Sentia, urbs. 47.
Severana, villa. 188.
Siceranes, villa. 125.
Siginides, Vilielmus. 572.
S. Silvester Mart. 38.
Sinales, villa. 419.
Sobradello. 189.
Soricis Castrum. 262. 265.
Spinarensis Abbas. 321.
Stella, Civitas. 265. 298.
Suberoso. 216.
Superata. 387.
De Superato, territ. 85. 64.
Supratello, Monast. 387.
S. Susana. 38. 53.

T

Taberiolum. 440. 443.
Taberolum. 314. 347.
Tabladella, villa. 187.
Tabulatum, burgum. 65.
Talabera. 498.
Talega, mensura. 181.
Tamaris. 125. 303.
Tarracon. Archiep. 497.
Terasia Regina Port. 216. 380. 445. 463. 517.
Termæ Compostellano concessæ. 204.
Termarum Abbas. 109.
Terra, Castrum. 440.
Tigria, Domna. 387.
S. Tirsi Ecclesia. 72.
Tojobre. 73.
Toletan. Archiep. 563. 566. Vide *Bern.*
Tolosa. 44. Concil. Tolos. 273.
Torania, villa. 216.
Tralegio. 387.
Transmonte. 558. 561.
Trasancos. 75. & seq. 375.
Trevonium. 125.
Triacastella. 130. 173. 211. 305.
Truanes. 387.
Tude Civitas. 39. 145. 250. 264. 324. 445. Ejus Eps. Canonic. Compost. 147. 264.

V U

UAllibrienſis. Eps. 201.
Vellegio, villa. 188.
S. Verisimus. 70. 71.
Vesomanio, villa. 189.
Villabella. 72.
Villacobas. 72.
Villafranca. 125. 162. 265.
Villanova. 71.
Villaplantata. 72.
Villarino, villa. 387.

S.

S. Vincentius, villa. 387.
Viniola. 62.
Viſcaya. 298.
Ulia, vel Ulla, fluvius. 303.
Umia, fluvius. 188.
Unio, villa. 188.
Vota S. Jacobi confirmata. 32. 511. 528.
Urraca Comitiſa. 558.
Urraca Regina Filia Alf. VI. 18. 20. 124. Ejus pactum cum Epo. Compoſt. 169. 196. 200. Epiſcopo ſatisfacere curat. 206. 212. Abbatiſa conſpirationis in Epiſcopum. 216. In Suberoſo obſeſa. 216. Male habita Compoſtellæ. 231. 277. Archiepiſcopum proditorie capit. 328. Ejus donationes. 303. 387. Obitus. 432. & ſeq. 518.
Urraca Ferd. Reg. F. 61.
Uſurgecenſe, Monaſt. 44.

Z

ZAmora, vel Scemura. 434.
S. Zoili Monaſt. 266. 497. 5[illegible]

CONVENTUS AGADENSIS BIBLIOTHECA REG.

FINIS.